
THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
LIBRARIES
THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
ARTES SCIENTIA VERITAS
1817

ARISTOPHANIS

NUBES.

ARISTOPHANIS

NUBES.

CUM PROLEGOMENIS ET COMMENTARIIS

EDIDIT

J. VAN LEEUWEN J. F.

LITT. HUM. DR., IN ACADEMIA LUGDUNO-BATAVA PROF. ORD.

LUGDUNI BATAVORUM

APUD A. W. SIJTHOFF

MDCCCXCVIII

AMICO

MAURITIO BENIAMIN MENDES DA COSTA

S. P. D.

J. VAN LEEUWEN J. F.

Nuper cum Senatus Universitatis Amstelaedamensis litterarum bonarum Doctorem honoris causa Te creavit, et omnes qui aulam Academiae celeberrimo coetu implebant laeto plausu significarunt quam impense gauderent summos illos honores collatos in virum quem scirent iis esse dignissimum, mecum reputabam quid strenae loco offerre Tibi possem haud plane Te et optatissima ea occasione indignum, non nummis igitur paratum sed ex ipsa nostra disciplina expromtum. Iamque de Homero aliquid Tuum in honorem conscribere in animo erat: sed ne de Tuo sic fierem benignus — quid enim de illo argumento proferre poteram quod non Tuum eodem iure posset dici atque meum! — abiecto hoc consilio alium mox poetam tractandum mihi elegi, de quo multo rarius quam de Homero confabulati sumus: Aristophanem dico. Quamquam et hunc olim communi studio tractare solebamus iuventutis tempore, quo bonarum litterarum fecimus tirocinia et iuncti sumus amicitia illa, quae per sex iam lustra inter nos permansit intacta atque intemerata.

Itaque de Aristophanis Nubibus pauca quaedam tunc observavi in epistula critica publice ad Te missa, quae Mnemosynae nostrae (1898 p. 205—236) inserta est. Nunc cum ipsa quam parabam Nubium editio in lucem prodeat, Tibi eam dedico, sperans fore ut haud ingratum Tibi sit hoc munusculum.

Scripsi medio mense Octobri anni MDCCCXCVIII.

PROLEGOMENA [1].

I.

Ludendo dicere verum ecquid prodest? Risu iocoque possuntne pravae opiniones devinci et prava consilia ex hominum mente expelli? Aristophanes quam diu intemerata floruit vi ingenii, nunquam dubitavit quin pauci certe mortales felici sidere nati

---

[1]) In Prolegomenis scribendis totoque hoc libro concinnando me Nubium editiones, quas Reisig Hermann Meineke Dindorf Bergk Teuffel Kock Blaydes alii in lucem emiserunt, sedulo consuluisse multaque, quae apud eos observata inveniebam, meum in usum convertisse, per se intellegitur.

Ex iis autem, qui de fabulae compositione scripserunt, prae ceteris hoc loco afferendi videntur:

W. Esser, de prima et altera quae fertur Nubium Aristophanis editione, Bonnae 1828.

G. Hermann, in praefatione editionis alterius, Lipsiae 1830.

F. V. Fritzsche, Quaestiones Aristophaneae, 1835 et de fabulis ab Aristophane retractatis, Rostock 1849—1852.

W. S. Teuffel, in Philologo 1852 p. 325—345, Jahrb. f. Philologie 1856 p. 549 sqq., et in praefationibus editionum, quarum altera anno 1856 latino sermone, altera anno 1857 germanico sermone perscripta Lipsiae prodiit. Hanc anno 1887 Otto Kähler docte et prudenter retractatam iterum edidit.

H. Köchly, Akademische Vorträge und Reden, Zürich 1859.

F. Bücheler, über Aristophanes Wolken, Jahrb. f. Philologie 1861 p. 657—689.

Th. Kock, die Wolken, Berlin 1862 (4e Aufl. 1894), Einleitung.

E. Brentano, Untersuchungen über das griechische Drama, Frankf. a. M. 1871.

Fr. Ritter, über die Wolken des Aristophanes, Philologus 1876 p. 447—464.

S. A. Naber, de Aristophanis Nubibus, Mnemosyne 1883 p. 161—189 et 303—323.

Th. Zielinski, die Gliederung der altattischen Komödie, Leipzig 1885 p. 34—52.

A. Römer, zur Kritik und Exegese der Wolken des Aristophanes, Sitzungsber. d. Akad. z. München 1896 p. 219—256.

B. Heidhüs, über die Wolken des Aristophanes (Programm), Köln 1897.

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
·LIBRARIES·
THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
ARTES·SCIENTIA·VERITAS
1817

ARISTOPHANIS

N U B E S.

ARISTOPHANIS

NUBES.

CUM PROLEGOMENIS ET COMMENTARIIS

EDIDIT

J. VAN LEEUWEN J. F.

LITT. HUM. DR., IN ACADEMIA LUGDUNO-BATAVA PROF. ORD.

LUGDUNI BATAVORUM

APUD A. W. SIJTHOFF

MDCCCXCVIII

AMICO
MAURITIO BENIAMIN MENDES DA COSTA

S. P. D.

J. VAN LEEUWEN J. F.

Nuper cum Senatus Universitatis Amstelaedamensis litterarum bonarum Doctorem honoris causa Te creavit, et omnes qui aulam Academiae celeberrimo coetu implebant laeto plausu significarunt quam impense gauderent summos illos honores collatos in virum quem scirent iis esse dignissimum, mecum reputabam quid strenae loco offerre Tibi possem haud plane Te et optatissima ea occasione indignum, non nummis igitur paratum sed ex ipsa nostra disciplina expromtum. Iamque de Homero aliquid Tuum in honorem conscribere in animo erat: sed ne de Tuo sic fierem benignus — quid enim de illo argumento proferre poteram quod non Tuum eodem iure posset dici atque meum! — abiecto hoc consilio alium mox poetam tractandum mihi elegi, de quo multo rarius quam de Homero confabulati sumus: Aristophanem dico. Quamquam et hunc olim communi studio tractare solebamus iuventutis tempore, quo bonarum litterarum fecimus tirocinia et iuncti sumus amicitia illa, quae per sex iam lustra inter nos permansit intacta atque intemerata.

Itaque de Aristophanis Nubibus pauca quaedam tunc observavi in epistula critica publice ad Te missa, quae Mnemosynae nostrae (1898 p. 205—236) inserta est. Nunc cum ipsa quam parabam Nubium editio in lucem prodeat, Tibi eam dedico, sperans fore ut haud ingratum Tibi sit hoc munusculum.

Scripsi medio mense Octobri anni MDCCCXCVIII.

PROLEGOMENA [1].

I.

Ludendo dicere verum ecquid prodest? Risu iocoque possuntne pravae opiniones devinci et prava consilia ex hominum mente expelli? Aristophanes quam diu intemerata floruit vi ingenii, nunquam dubitavit quin pauci certe mortales felici sidere nati

[1] In Prolegomenis scribendis totoque hoc libro concinnando me Nubium editiones, quas Reisig Hermann Meineke Dindorf Bergk Teuffel Kock Blaydes alii in lucem emiserunt, sedulo consuluisse multaque, quae apud eos observata inveniebam, meum in usum convertisse, per se intellegitur.

Ex iis autem, qui de fabulae compositione scripserunt, prae ceteris hoc loco afferendi videntur:

W. Esser, de prima et altera quae fertur Nubium Aristophanis editione, Bonnae 1823.

G. Hermann, in praefatione editionis alterius, Lipsiae 1830.

F. V. Fritzsche, Quaestiones Aristophaneae, 1835 et de fabulis ab Aristophane retractatis, Rostock 1849—1852.

W. S. Teuffel, in Philologo 1852 p. 325—345, Jahrb. f. Philologie 1856 p. 549 sqq., et in praefationibus editionum, quarum altera anno 1856 latino sermone, altera anno 1857 germanico sermone perscripta Lipsiae prodiit. Hanc anno 1887 Otto Kähler docte et prudenter retractatam iterum edidit.

H. Köchly, Akademische Vorträge und Reden, Zürich 1859.

F. Bücheler, über Aristophanes Wolken, Jahrb. f. Philologie 1861 p. 657—689.

Th. Kock, die Wolken, Berlin 1862 (4e Aufl. 1894), Einleitung.

E. Brentano, Untersuchungen über das griechische Drama, Frankf. a. M. 1871.

Fr. Ritter, über die Wolken des Aristophanes, Philologus 1876 p. 447—464.

S. A. Naber, de Aristophanis Nubibus, Mnemosyne 1883 p. 161—189 et 303—323.

Th. Zielinski, die Gliederung der altattischen Komödie, Leipzig 1885 p. 34—52.

A. Römer, zur Kritik und Exegese der Wolken des Aristophanes, Sitzungsber. d. Akad. z. München 1896 p. 219—256.

B. Heidhüs, über die Wolken des Aristophanes (Programm), Köln 1897.

hoc haberent a Musa procaci comoediae sibi concessum. Et Equitum fabula, in qua Cleonem demagogum potentissimum acerbe perstrinxerat, postquam ingenti plausu est accepta primoque praemio ornata, quidlibet in sua arte pervium licitumque sibi duxit. *Ξενίας* autem *γραφὴν* nuper vix fugerat in iudicium a senatu vocatus [1]), novaque ne sibi negotia facesserent Cleonis asseclae, a rebus publicis partiumque contentionibus mentem aliquantisper avertit. Itaque argumentum nunc arripuit aliquanto minus periculosum, nihilo tamen minoris ponderis, immo *μείζονος ἢ ἐπὶ τρυγῳδοῖς*. Nempe videbat, ut in re publica administranda, sic in hominum moribus effingendis vitaeque quotidianae institutis ea quae patribus placuerant multis iam sordere, obsoletam iam dici vitae rationem illam, quae *τοὺς Μαραθωνομάχους* in lucem tulerat, in dies crescere numerum civium rerum novarum studio abreptorum, verborum lenociniis pellici mentes incultae plebeculae infirmaeque iuventutis, quaecunque hactenus certa indubitataque fide steterant labascere et ruinam minari. Oderat sophistas illos nihil non tentantes attrectantes percellentes, de quavis re in diversa disputare paratos, et aliquanto magis etiam contemnebat eos quam oderat, non minus ridiculos habens quam rei publicae civiumque moribus perniciosos. Itaque suum duxit in scena comica exagitare gentem illam, laetissime nuper propullulantem et Athenas undique confluentem.

Scilicet opibus urbis florentissimae istiusmodi homunciones allici, nummis adolescentium Atticorum inhiare, facilem aliquam auroque parabilem scientiam venditare lucro unice intentos, mussitabant prisci viri; qui tempora se pueris acta unice laudantes et admirantes ne sentiebant quidem quam iniqui essent erga magistros illos varia doctrina iuventutem imbuentes, cunctosque sophistas — quod nomen sensim in infamiam abibat — una sententia damnabant. Quin si per ipsos stetisset, pestiferam illam gentem non diu in urbe tolerassent, et saepe „utinam" exclamabant „*ξενηλασίας* institutum hic, ut Spartae, vigeret!"

---

[1]) Vid. Vesp. 1284—1291.

Interim spernebant ridebantque quae non callebant, ipsaque derisione perimere conabantur quae absurda et flagitiosa ducebant. Quid mirum autem, comicis praesertim poetis homines istos quaelibet speculantes et pervestigantes dignissimos esse visos qui in scena perstringerentur. Quapropter Cratinus in *Πανόπταις* fabula oculatissimam sophistarum gentem risit [1]), et eodem anno, quo Aristophanes Nubes suas scenae commisit, Amipsias chorum Conni fabulae e *φροντισταῖς* composuit, biennio autem post Eupolis in *Κόλαξιν* exhibuit chorum sophistarum Calliae illi praediviti turpiter adulantium.

Aristophanes vero non chorum *μετεωρολεσχῶν τινων* exhibere volebat: unum requirebat huiuscemodi nugatorem, cui magnas aliquas in scena partes tribuere posset. Itaque circumspiciebat virum prae ceteris aptum qui iocose traduceretur: ecce menti eius obtulit se imago civis cuiusdam Atheniensis, quem quotidie videre erat per urbis plateas circumspatiantem, interdum consistentem ut in media turba aliquid secum meditaretur; hominem victus tenuissimi, facie turpi vultuque insolito risum moventem, at eundem iuvenum nobilissimorum animos sibi conciliantem et devincientem. Hic vir, qui ferebatur laborum aerumnarumque esse patientissimus, vitae illecebras spernere, paupertatem aequissime tolerare, disputando autem homines eo adducere ut confiterentur ea quae tradita accepissent incerto niti vanarum opinionum fundamento, nihil diversus videbatur comico ab istis novarum artium disciplinarumque praeceptoribus, e Sicilia Thraciave Athenas nuper devectis. Ferebatur quidem mercedem nullam aut poscere aut accipere, — sed quid si gratis perniciosam suam doctrinam vel inscitiam effutiebat! Ferebatur quid pulcrum, quid honestum, quid pium esset quaerere potius quam siderum cursum terraeve penetralia pervestigaret, — sed quid si hisce de rebus disputans instituta patria ipsumque cultum deorum nihilo segnius evertebat quam exteri isti homines, qui *Νοῦν* suum vel *Δίνην* aliquam substitutum ibant numinibus Olympiis! Ferebatur

[1]) Vid. Schol. Nub. 96, 985.

sophistae nomen refugere, nihil enim se scire aliosve docere posse, philosophum potius se nuncupans, — sed quid si ficta illa ignorantia et humilitas superbiae plena eodem tendebat quo Thrasymachorum Euthydemorumque tumida arrogantia et inania verbula! Σοφιστὴς comico erat Socrates, ut diu post nobile letum Aeschini illi fuit σοφιστής [1]. Non Protagoram igitur Gorgiamve, non Prodicum aut Hippiam aut alium e turba sophistarum Athenas identidem visentium, sed huncce civem, qui quotidiano usu omnibus Atheniensibus erat notissimus, unice aptum duxit Aristophanes qui in scena perstringeretur.

In hunc igitur novam suam fabulam scripsit, et quaecunque recentes illi multiplicis doctrinae venditores habebant ridicula, quicquid insulse vel prave moliri videbantur, in Socratem eiusque sodales ea omnia contulit. Sic autem fieri non poterat quin a vero longius aberraret sciensve discederet [2], eumque in scena exhiberet sophistam, qui vultu quidem et habitu, qui vocis fortasse sono ipsisque dicteriis [3] referret Socratem illum spectatoribus e vita quotidiana bene notum et nunc fortasse in theatro assidentem [4], sed re vera cuivis rabulae vel ardelioni magis similis esset quam Sophronisci filio. Itaque modestam huius aediculam, in qua nulli molestus multis carus degebat cum uxore et liberis, Speculatorium quoddam esse finxit comicus larvis vepallidis oppletum; finxit eum naturae arcana illic cum discipulis suis scrutari et artificia oratoria praesentibus nummis docere, quin ipsam Iniquitatem apud eum habitare; in fine autem fabulae ostendit rusticum quendam ab urbanis nugis alienum Socraticorum umbraculum istud comburentem ipsosque veluti *σφηκιάν τινα ἐκτύφοντα*. Sic scilicet nuper — nam nuper id accidisse ut statuam ipsa Nubium fabula me movet —

---

[1] Aeschin. I § 173.

[2] Cf. A. Römer, Sitzungsber. d. Akad. zu München 1896, p. 229.

[3] Vid. infra Proleg. pars V.

[4] Socratem comicorum iocos aequo animo tulisse libenter credimus, et Platonem certe Aristophani postea non succensuisse testatur eius Convivium. Ipsum autem Socratem Nubes spectasse posterorum ferebat fabella sublestae sane fidei, de qua vid. Aelian. Var. Hist. II 13.

Pythagoreorum gens lucifuga, quae vulgi mores aspernata arcanam quandam doctrinam affectabat, in aedibus suis a Crotoniatis combusta esse ferebatur.

Chorum autem huius fabulae, quae in studiis *τῶν μετεωροσοφιστῶν* deridendis versabatur, finxit e *Nubibus* compositum. Quod non admodum felix fuit inventum. Nam ipsis nubibus quoniam certa species est nulla, dearum iis figuram tribuit, quae iocosi nihil poterat habere [1]). Quanto festivius aliquot annis postea chorum comoediae, quae in ipsis nubibus agi fingebatur, ex Avibus composuit [2])!

Fabulam postquam elaboravit, ne in nova *ξενίας* crimina incideret alii poetae dedit in certamen proponendam, perinde atque primos ingenii sui foetus. Philonidem autem fuisse huius comoediae patrem adoptivum, quamquam nusquam disertis verbis est traditum, probabiliter tamen effecisse videtur Bergk [3]) e verbis biographi: „Aristophanem quae in Socratem Euripidemque scripsit „*διὰ Φιλωνίδου* docuisse"; nam si iocos quosdam in transitu iactos [4]) neglegimus, nonnisi in Nubibus Socratem noster petivit.

Accepta est fabula ab archonte, acta est Magnis Liberalibus Ol. 89, 1 (mense Martio a. 423), — sed spectatoribus cum non admodum placuisset, tertium praemium reportavit. Quod quam aegre tulerit poeta iuvenis praecedentiumque annorum victoriis elatus, facile nobis fingeremus, etiamsi nihil ea de re haberemus compertum; sed nullis coniecturis est opus, nam anno sequenti apertis verbis prolocutus est ipse, iniquissimam sibi videri illam

---

[1]) Nam ingentibus nasis insignes fuisse Nubes e versu 344 perperam, nisi egregie fallor, effecere viri docti. Fac vero nasis deformibus fuisse conspicuas, parum hoc valebat opinor ad cachinnos excitandos; certe prudentiores inter spectatores non potuerunt non multo magis delectari choro e senibus Acharnensibus vel ex heliastis aculeatis composito.

[2]) Hoc quoque incommodum habebat chorus e deabus compositus, quod inconstantia illa vere Aristophanea, qua Nubes prius incitant rusticum eiusque consilia laudant, dein vero duris verbis eius improbitatem et stultitiam circa fabulae finem increpant, Socrati prius faventes nunc infestae, ab animis coelestibus magis etiam quam ab humanis aliena videtur.

[3]) Apud Meinekium in Fragm. Com. II p. 914.

[4]) Av. 1282, 1553 sqq., Ran. 1491 sqq.

sententiam, qua Cratinus senex decrepitus et Amipsias scurra insulsissimus sibi essent praelati. Nempe in parabasi Vesparum, quae anno 422 acta est fabula, coryphaeum graviter conqueri fecit de iniuria poetae illata, qui Cleone profligato novam pestem adortus anno proximo a spectatoribus derelictus esset argumentum ingeniosum non satis intellegentibus:

καίτοι σπένδων πόλλ' ἐπὶ πολλοῖς ὄμνυσιν τὸν Διόνυσον,
μὴ πώποτ' ἀμείνον' ἔπη τούτων κωμῳδικὰ μηδέν' ἀκοῦσαι.
τοῦτο μὲν οὖν ἐσθ' ὑμῖν αἰσχρόν, τοῖς μὴ γνοῦσιν παραχρῆμα·
ὁ δὲ ποιητὴς οὐδὲν χείρων παρὰ τοῖσι σοφοῖς νενόμισται,
εἰ παρελαύνων τοὺς ἀντιπάλους τὴν ἐπίνοιαν ξυνέτριψεν.

Videmus comici menti alte inhaesisse spretae fabulae iniuriam; anno autem sequenti multo etiam magis urere coepit hoc ulcus, tunc enim Eupolidis Adulatores, quae de simillimo argumento conscripta erat fabula, vicerunt Pacem Aristophanis. Itaque novam hanc repulsam gravissime ferens noster aemuloque vehementer invidens, Nubes suas e scriniis protraxit et denuo in certamen proponere iuvenili sane audacia secum constituit. Non refinxit autem opus, quod non suo pretio aestimatum esse persuasissimum habebat, non delendo addendoque ita mutavit ut pro novo posset dari, sed qualis a Philonide anno 423 scenae commissa fuerat fabula, talem suo nomine triennio quadrienniove post iterum propositurus erat — si chorum dare sibi vellet archon. Mortuus scilicet tunc temporis erat Cleon multaque in re publica erant mutata, itaque aliqua certe spes erat fore ut nunc per leges nihil obstare videretur quominus ipse suas fabulas doceret poeta.

Insolitum autem consilium ut spectatoribus commendaret, in parabasi ipse eos erat allocuturus, ne cramben recoctam sibi offerri cum indignatione clamarent; inseruit igitur versus quadraginta fere, novo metro, quod in Eupolidis Adulatoribus nuper egregie placuerat, compositos [1]), quibus eadem perhibuit quae in parabasi Vesparum coryphaeum dicere fecerat antea: Nubium

[1]) Vs. 518—562.

fabulam σοφώτατ' ἔχειν e cunctis suis operibus summaque cura a se esse elaboratam, immerito autem anno 423 esse victam comoediis ἀνδρῶν φορτικῶν τινων, itaque succensere se τοῖς σοφοῖς τῶν πολιτῶν, ὧν ἕνεκα ταῦτα ἐπραγματεύσατο, noluisse tamen sua opera eos destituere, sed iterum nunc eam iis offerre, ut prudentius eam diudicare primoque praemio ornare possent.

Sed haec quoque spes ad irritum est redacta. Nam Nubium iterum scenae commissarum nullam mentionem in monumentis publicis esse inventam diserto Callimachi et Eratosthenis testimonio constat [1]), itaque suo iure vetus quidam grammaticus scripsit poetam πολὺ μᾶλλον nunc ἀποτυχεῖν quam antea. Tunc enim in certamen certe admissus fuerat, nunc ne chorum quidem potuit impetrare [2]).

Chorum igitur magistratus anno 420 vel 419 Aristophani denegavit, et optimo quidem iure denegavit viro peregrino opus iam antea spectatum in certamen proponenti. Quae cum reputo, identidem mihi, ut olim Rittero [3]) et aliis, subit suspicio, non serio nunc egisse Aristophanem, sed eo tantum consilio iterum magistratui obtulisse Nubes ut fabulam talem, qualem nunc eam proposuerat, scripto evulgare posset, auctam igitur versibus quibus de iniuria sibi illata expostulavit et questus est.

Nam a spectatoribus imperitis, iudicibus iniquis, magistratibus nimis severis provocare licebat ad lectores, ad omnes igitur quibus cordi erant bonae litterae, omnes qui iocos urbanos a scurrilibus nugis discernere possent et probe scirent quid inter facetias Aristophaneas et Amipsiarum σκώμματα Μεγαρικὰ interesset; licebat fabulam ab aequalibus spretam posteritati et αὐτῷ τῷ χρόνῳ ἀναθεῖναι.

---

1) Vid. ad vs. 553 sqq. et infra pag. IX sq.

2) E coniectura hunc grammaticum, cuius verba vid. in Argumento V°, sic scripsisse certum est; nam documenta, unde talia efficerentur, Alexandrinis recentioribusve nulla praesto erant. Sed cur e versu 523 male intellecto hanc opinionem natam esse cum Kockio (Einl.[4] p. 28 annot.) sumamus, causam nullam video.

3) Philolog. 1876 p. 458,8: „ob er an eine zweite aufführung jemals in ernst „gedacht hat, ist mir zweifelhaft."

Bibliopolarum igitur opera fabulam, quam hactenus in scriniis retinuerat [1]), nunc in lucem emisit. Et hac certe spe non est frustratus; nam omnium mox in manibus fuit fabula, saepe autem in scena est acta, non publicis quidem certaminibus, sed aliis occasionibus, cum in urbe opinor tum in Piraeo aliisque fortasse in demis. Itaque viginti annis post Socrates, cum causam suam oravit *ἀσεβείας* insimulatus, optimo iure dixit ad iudices: „non ei, qui nunc impietatis illud crimen in me coniciunt, „maxime mihi sunt metuendi, sed dudum in hanc infamiam „adductus sum a comicis; *οὗτοι γὰρ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς ἐκ παίδων „παραλαμβάνοντες ἔπειθον ὡς ἔστι τις Σωκράτης, σοφὸς ἀνήρ, τά τε „μετέωρα φροντιστὴς καὶ τὰ ὑπὸ γῆς ἅπαντα ἀνεζητηκὼς καὶ τὸν „ἥττω λόγον κρείττω ποιῶν* [2]), ... *ταῦτα γὰρ ἑωρᾶτε* [3]) *καὶ αὐτοὶ ἐν*

---

1) Hoc nisi fecisset, consilium fabulam denuo magistratui in certamen offerendi ne potuisset quidem inire.

2) Plat. Apolog. 18 *b*, item 19 *b*. — *Ter* quoniam Socratem Aristophaneum *τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιεῖν* dixit Plato in Apologia, apparet hoc in paucis grave ei visum esse crimen. Itaque ultro concidit suspicio eorum, qui in animum sibi induxere priorem tantum Nubium editionem, quae anno 423 est spectata, Platoni fuisse cognitam, eam autem non habuisse nobile illud utriusque *Λόγου* certamen, cui nostrae fabulae pondus totum fere inest. Si quis autem observet in prologo tamen *dici* duos illos *Λόγους „παρὰ Σωκράτει εἶναι"*, illuc igitur respicere potuisse Platonem, primo respondeamus, pauca illa Strepsiadis verba in fabulae introitu iacta non tanti momenti potuisse videri Platoni, ut post viginti annos ea iudicibus in memoriam revocaret. Dein vero, si perstet in sententia sua, addamus, comicum ne potuisse quidem ea verba scribere in fabulae prologo, nisi ipsum certamen *τοῖν Λόγοιν* esset in scena exhibiturus. Nam illud *„εἶναι παρ' αὐτοῖς"* ineptum est nisi oratores illi e Meditaculo dein prosiliunt, et ipsam hanc locutionem maligne perversam, de qua videantur quae ad vs. 112 sq. annotavi, Aristophanes non alio consilio tribuit seni quam ut *Λόγων* certamen praepararet.

Platonis igitur diserto testimonio constat oratores ambos non postmodo additos esse fabulae sed anno 423 in scena spectatos. Id quod Naberum certe, pro ingenii acumine et interiore linguae Graecae scientia, non fugit. Qui cum diversas veterum recentiorumque opiniones de Nubium sorte prolatas inter se componere conaretur, tandem eo adductum se sensit ut verba illa apud Platonem ter lecta *„καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιῶν"* pro spuriis haberet. Oblocuti sunt et alii et Zielinski, et suo quidem iure, ut arbitror, sunt oblocuti; attamen quisquis perhibet priorem Nubium editionem non habuisse oratorum certamen, Nabero assentiatur necesse est verba illa e Platonis textu removenti.

3) Imperfectum si genuinum est, luculenter sane testatur iudices *saepius* Nubes vidisse (certe videre potuisse) in scena actas. Sed probabilis est Naberi coniectura *ἑοράκατε*, quod tempus aptius est contextui, idem autem h. l. significat; vid. Nub. 556 et v. l. vs. 767.

„τῇ Ἀριστοφάνους κωμῳδίᾳ, Σωκράτη τινὰ ἐκεῖ περιφερόμενον, φάσ-„κοντά τε ἀεροβατεῖν καὶ ἄλλην πολλὴν φλυαρίαν φλυαροῦντα, ὧν ἐγὼ „οὐδὲν οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν πέρι ἐπαΐω [1])."

Spectare igitur *solebant* Athenienses Aristophanis Nubes, et cives, qui anno 399 in Socratem sederunt iudices, fabulam illam inde ab ineunte aetate saepius lectitaverant, vel in scena actae plauserant. Neque postea oblivione pressa est unquam, sed multis, qui Socratem e Platone diligere et admirari didicissent, bilem movit eosque incitavit ut vehementer comicum vituperarent de perfecto sapiente iniquissime iudicantem; multis, qui mentis essent hilarioris et aliquid libertati scenae comicae concedendum esse sentirent, impense placuit, etiamsi sanctissimum illum sapientiae magistrum haudquaquam dignum ducerent qui popello deridendus propinaretur.

II.

Quae de studiis ipsius Aristophanis eiusque aemulorum leguntur in Nubium parabasi [2]) non potuisse scribi eo tempore quo nata est fabula, quivis statim sentit qui eam perlegit; itaque hanc rem mentem grammaticorum Alexandrinorum in se convertisse per se intellegimus. Specie autem deceptus est Callimachus, qui cum videret versu 553 Eupolidis fabulam Maricam commemorari, inspectis autem Fastis Scenicis invenisset hanc fabulam biennio post Nubes datam ferri, erroris incusavit τὰς Διδασκαλίας. Quo aliquanto sagacior Eratosthenes, qui post Calli-

[1]) Ibid. 19 *c*, vid. etiam 23 *d*. — Graviora quae Nubibus insunt crimina *impietatis* et *corruptae iuventutis* Socrates apud Platonem prudenti consilio reticuit, ut solos Meletum Anytum Lyconem commemoraret eorum auctores. Nam si iudicibus in memoriam revocasset iam viginti annis antea non ridiculum tantum sed etiam impium scelestumque hominem se civibus suis esse visum, corroborasset potius quam elevasset pondus accusationis qua premebatur. Itaque ex hoc argumento minime sequitur eas Nubes, quas hodie legimus, Platoni Socratique fuisse ignotas.

[2]) Vs. 518—562.

machum bibliothecae Musei praefuit, intellexit neque in monumentis publicis mendacia de Nubibus vel Maricante fuisse exarata, neque Aristotelem in hac certe Fastorum Scenicorum parte errorem commisisse, sed Nubium locum, in quo Maricantis fabulae fit mentio, postmodo a comico esse insertum. Quod ut intellegeretur, non singulari profecto mentis acumine reconditave doctrina opus erat, neque vero requirebatur exemplar aliquod Nubium „priorum" quod cum vulgata editione compararetur. Quale exemplar si extitisset Alexandriae, Callimachum, hominem multorum librorum, qui in bibliothecarum catalogis conficiendis aetatem trivit, non fugisset opinor; Eratostheni autem si praesto fuisset, dubitari vix potest quin hic unum alterumque inde versum allaturus fuerit ad Callimachi errorem magis etiam aperte confutandum. Sed sufficiebat sana mens; nam poetam non tum, cum scripsit fabulam, cum spectatoribus expostulasse quod Nubibus primum praemium non tribuissent, nemo non ultro sentit. Itaque „quid mirum" ait Eratosthenes „si in versibus postmodo insertis poeta mentionem fecit rerum quae aliquot annis post fabulam scenae commissam acciderunt." Neque Callimachum id potuisset fugere, si totam parabasim uno tenore perlegisset; sed hic dum inhaeret versui quo Maricantis fit mentio, neglexit versus vicinos, qui Eratostheni hoc agenti statim solutionem ridiculae huius ἀπορίας praebuerunt.

Multo vero gravior error sensim mentes grammaticorum obrepsit. Constabat ea legi in Nubibus quae post fabulam scenae commissam essent scripta: hinc nata est opinio poetam opus suum cum denuo scenae commissurus esset ita mutasse ut pro novo offerri posset, deletis igitur quae minus olim spectatoribus placuissent nova melioraque substituisse, in parabasi autem haec indicasse, ut fabulam retractatam spectantibus commendaret; ita denique — nam eo res redit — cives suos esse allocutum ut solent pueri, qui a ludimagistro vituperati iussique opus nimis perfunctorie confectum emendare „en melius feci!" aiunt ad eum redeuntes: „vide quam bene nunc cesserit! nonne „iam placet?" — Quod autem ipse poeta ne uno quidem

verbulo innuit mutasse se quae antea scripsisset, sed iis verbis utitur quae contrarium luculenter testentur, id nihil ad suspicacissimum commentatorum genus. Qui e verbis comici: „καινὰς „ἀεὶ ἰδέας offero spectatoribus neque fraudulento consilio usus bis „terve eadem scenae committo" [1]) efficiebant eum opus suum ita retractasse ut novum iam posset appellari. „Σώφρονα" quoniam vocat suam fabulam [2]), illi opinati sunt Nubes priores spectatoribus, libertatis fescenninae oblitis scilicet et in severos morum magistros conversis, non satis *modestas* vel etiam non satis *pudicas* — nam sic multi illud adiectivum perperam interpretati sunt — esse visas; quapropter si quid in nostris Nubibus parum caste dictum est, non poterat non iis videri e priore recensione in exemplaria hodierna irrepsisse. „Faces nullas comoediam „suam quassare neque vae! vae! clamare" comicus dixit [3]), — at is qui primarum est partium voce *vae! vae!* nostram fabulam aperit et in fine domum philosophorum face accensa adoritur: „ergo e priore editione" (sic illi) „supersunt versus ubi ἰού „legitur [4]), supersunt faces Socraticis exitiosae [5])." Et sic sensim eo deducta est res ut comicus hocce dixisse crederetur: „o spec„tatores, graviter vobis succenseo, quoniam praestantissimam „hanc meam fabulam non satis laudastis, ... itaque passim „eam mutavi et removi quae parum placuerunt, iamque videte „quanto melior sit quam tunc erat." — Satisne haec absurda? Audire autem mihi videor emunctae naris spectatores comicum hasce nugas fundentem sic increpantes: „ohe, quid tandem est „quod succenseas? Opus mutando ultro confessus es vitiosum „tibi ipsi visum esse, quae autem scurrilia et insulsa inerant „modo enumerasti [6]): haec erant quae olim parum probavimus."

---

1) Vs. 547.
2) Vs. 537.
3) Vs. 543.
4) Vs. 1, 1170, 1321, 1493.
5) Vid. Schol. vs. 542 sq.
6) „Jedenfalls unglaublich ist es dasz der Dichter, wenn er unter dem prügelnden Alten den Strepsiades seiner frühern Wolken 1296 ff. verstand, einen so strengen Tadel gegen sich selbst ausgesprochen hätte wie ihn die Worte ἀφανίζων πονηρὰ σκώμματα enthalten." Bücheler Jahrb. f. Philol. 1861 p. 680.

Videmus, nisi delirasse putemus comicum vel delirantibus scripsisse, stare non posse hanc rationem eius verba interpretandi. Ipsi autem veteres verum' perspexerunt: inepta et impura inventa, quae a comico cum contemtu commemorantur, non olim in Nubibus sed nuper in Eupolidis aliorumve aemulorum fabulis fuisse spectata. Ex asse autem verum est id quod prudens aliquis commentator scripsit [1]: *„τοῦτο ταὐτόν ἐστι τῷ προτέρῳ"*, *fabula nostra ea ipsa est quam anno 423 scenae commisit Aristophanes*, *„διεσκεύασται δὲ ἐπὶ μέρους"*, *sed pars quaedam* (parabasis nimirum) *mutata est*, *„ὡς ἂν ἀναδιδάξαι μὲν αὐτὸ τοῦ „ποιητοῦ προθυμηθέντος, οὐκέτι δὲ τοῦτο δι' ἣν ποτε αἰτίαν ποιήσαντος"*, *ita ut dixeris poetae consilium fuisse denuo in certamen eam proponendi.*

Crescit indulgens sibi dirus hydrops. Postquam semel grammaticorum mentes invasit prava illa de fabula funditus mutata opinio, verba quibus comicus Electram fratris cincinnum agnoscentem commemorat, ad Daetalenses fabulam suam alludens [2], ita sunt interpretati ut inde efficerent secundas Nubes partem aliquam habuisse cum Daetalensibus communem, a prioribus autem Nubibus alienam: nempe Iusti Iniustique oratorum altercationem e Daetalensibus in Nubes nunc transsumsisse Aristophanem. At poeta quamquam illo loco utitur imagine non ab omni parte bene concinnata, id tamen aperte dicit, meliora se Nubibus ideo praesertim sperasse quod cives favere sibi suaeque arti sciret inde a prima fabula sua benigne accepta, *fraternum* igitur *cincinnum* dicens pristinum spectatorum favorem [3].

Fuerunt autem qui non semel sed *identidem* poetam ad Nubium fabulam refingendam se accinxisse autumarent, pellecti versibus epirrhematis, quibus vivi Cleonis fit mentio [4]. Nam *Thracicam*

---

[1]) Vid. Hypothesis VII[a].
[2]) Vs. 534 sqq.
[3]) Sic recte Bücheler Jahrb. f. Philol. 1861 p. 681 et Heidhüs über die Wolken des Ar. p. 5.
[4]) Vs. 581—594.

huius expeditionem anno 422 susceptam illic tangi putabant homines doctiores quam sagaciores, scripta igitur haec esse post actas Nubes, sed antequam scenae commissa est Eupolidis fabula Maricas, cuius mentio fit in vs. 553 [1]). Atqui versus, quibus Cleon vellicatur, anno 423 sunt scripti, huius enim anni res spectant [2]), post mortem autem Cleonis ferri vix poterant; itaque si comico, quo tempore novam parabasim (vs. 518—562) fabulae inseruit, in animo fuisset totam *retractare* fabulam, nihil profecto prius delevisset quam illud epirrhema. Quapropter ea, quae de Cleone et de Hyperbolo [3]) a choro dicuntur, luculenter testantur poetam, qui ne hos quidem versus mutaverit, fabulam noluisse refingere, sed talem, qualis anno 423 fuerat data, spectatoribus denuo propositurum fuisse.

Sed interpretes, quibus semel erat persuasum Aristophanem Nubes suas saepius retractasse nec tamen novam fabulae editionem ad finem perduxisse, sponte ad eam pervenerunt opinionem, ut sumerent exemplar ex parte correctum in poetae scriniis usque ad eius mortem delituisse, dein a filio Ararote aliove homine esse in lucem emissum. Duas igitur exinde extitisse fabulae editiones, alteram integram, alteram imperfectam talemque ut scenae ne potuisset quidem committi; hanc autem ita placuisse ut prior illa, licet multo melius cohaereret aptiusque esset disposita, prae ea sorderet et sensim evanesceret. Utramque tamen „diu etiam post Aristophanis aevum in hominum manibus esse versatam" [4]).

At ut cetera mittamus quae haec opinio habet incommoda: quis credat Aristophanem versus, quibus spectatores criminatus

---

1) Schol. vs. 591.

2) Vid. quae ad vs. 581—594 sunt observata.

3) Vs. 623—626.

4) Sic G. Hermann Praef.[2] p. XX, fallacibus Athenaei praesertim testimoniis (p. 171 *c*, 299 *b*, 345 *f*) permotus. Quanto prudentius Fr. Ritter in Philologo a. 1876 demonstravit nullo argumento cogi nos ut Alexandrinorum recentiorumve grammaticorum quemquam exemplar Nubium „priorum" manibus tenuisse statuamus, immo *nostras* Nubes inde a Callimachi certe aetate innotuisse solas. Vid. supra pag. IX sq.

est propter iniuriam nuper sibi illatam, usque ad vitae finem in scriniis abdidisse? Immo evulgatos esse ut primum sunt scripti, cum sana ratio ipsaque mentis humanae fert indoles, tum vero certo quodam argumento demonstrari posse videtur. Nempe Cratinus propter Equitum parabasim Aristophani stomachatus in *Pytine* fabula dixit eum τὰ Εὐπόλιδος λέγειν [1]: quod crimen tunc cum Nubes scenae sunt commissae diluere nondum potuit noster, quoniam Nubes iisdem ludis publicis atque Pytine sunt actae; in nova vero Nubium parabasi Cratino respondens perhibuit contrariam potius rationem obtinere, Eupolim enim ipsius Equites ἐκστρέψαντα κακὸν κακῶς *Maricam* fabulam inde effinxisse. Nunc inspiciamus fragmenta quae ex Eupolidis *Baptis* supersunt: nonne ad hunc ipsum Aristophanis versum respexisse videtur Eupolis hisce verbis [2]:

καὶ ἐκείνους τοὺς Ἱππέας
ξυνεποίησα τῷ φαλακρῷ τούτῳ καὶ ἐδωρησάμην,

quam calvus ille crepat Equitum fabulam, eam non surripui ei — nam sic mentem poetae reddere mihi videor — *sed dono olim dedi; mea igitur quod inde postea repetivi, quis est qui vitio mihi vertat* [3].

Sed redeamus ad interpretum errores. Qui postquam in Nubium fabula agnoscere sibi visi sunt quae inter se conciliari posse non viderentur, deducti sunt ad suspicionem a Godofredo Hermanno [4] prius quam nata est iure damnatam: nostras Nubes ex utraque editione misere esse concinnatas; *tertias* igitur quasdam Nubes nos manibus tenere, quas a Byzantino magistello arte invita esse consutas fuit qui contenderet. Qualia cum lego,

---

[1]) Schol. Eq. 531.

[2]) Schol. Nub. 554.

[3]) Baptarum fabula si prius esset data quam novam Nubium parabasim scripsit noster, reiciendum esset argumentum quod supra attuli; sic enim inversa ratione statuendus esset Aristophanes in Nubibus refutasse crimen, quo Eupolis in Baptis ipsum petiisset. Sed Eupolidis fabula anno 415 scenae commissa esse videtur, Nubium autem nova parabasis scripta est ante annum 417, quo anno in exilium pulsus est Hyperbolus.

[4]) Praef.[2] p. XXI.

demirari incipio quod non *quartas* Nubes easque aliquanto melius cohaerentes inde confecerit homo aliquis, qui rerum scenicarum non nimis esset imperitus. Nam temere in vetustae artis opere grassari si religioni non ducebatur et impune licebat, sine nimio hercle labore ea quae prorsus essent dissociabilia adversisque frontibus inter se pugnarent — nam sic de nostrae fabulae condicione loqui solent οἱ χωρίζοντες illi — aptius potuissent componi; id vero haud facile quisquam sibi potuit in animum inducere, ut unius eiusdemque scenae editionem utramque — nam id quoque severi illi iudices perhibent — in opus suum musivum reciperet et deinceps scilicet poneret.

At quam gravia sunt compositionis vitia, quae prorsus intolerabilia esse credere nos iubent illi! En quod omnium molestissimum esse perhibetur. Duo „motiva" — sic enim loquuntur, e Wagneri credo arte musica desumto vocabulo — circa mediam fabulam adhibita agnoverunt [1]), „das πέος-motiv und das κόρεις-motiv", et versus, in quibus cum cimicibus deproeliatur rusticus, negant potuisse ferri in ea fabulae editione, quae lodice involutum inque lectulo recubantem eum exhiberet et πέος suum commemorantem [2]). Hòc igitur est quod ante omnia lectoris mentem percutere et percellere post Fritzschium et Teuffelium multi dixerunt [3]), hòc satis valere videtur ad evincendum fabulam nostram non bene cohaerere; itaque cimices creduntur postmodo a poeta esse invecti, phalli vero mentio nulla esse facta in altera fabulae editione, quam σώφρονα ipse comicus nuncupaverit [4]). Exortus est etiam qui contrariam viam ingressus cimices priori, πέος vero illud posteriori editioni vindicaret.

Dixerit quispiam satis esse ad talia subridere; nam hòc si longe sit gravissimum inter omnia quae prolata sunt argumenta, cetera impune posse neglegi; in somniorum igitur inanium

---

1) Vs. 694—745.

2) Nam quod *ostendisse* suum veretrum perhibetur, id certe comico, vel sic satis spurco ioco indulgenti, non est imputandum.

3) „Die auffallendste und weitgreifendste Inkonsequenz" Teuffel Wolken² p. 32 sq.

4) Vid. supra pag. XI.

regionem releganda esse quae Köchly, vir ingeniosissimus, recens fortasse a quaestione Homerica, hariolatus est de Phidippidis persona a priore Nubium editione aliena, neque serio refutandam videri Reisigii coniecturam de Euripide et Chaerephonte satis amplas in ea partes agentibus, vel Brentanonis commentum de Protagora Prodicoque spectatorum oculis in ea obiectis; nam Cassiani illi iudices quin aliquanto meliores comoedias scribere potuerint ipsi, minime videri dubium, sed Aristophani suam esse relinquendam, non optimam fortasse [1]) nec prodigialiter unam, sed Aristophaneam.

Sed praestat fortasse *διὰ τοῦ βεελζεβοὺλ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλειν.* Itaque laude dignissimus mihi videtur Bernhardus Heidhüs vir doctissimus, qui non ridens sed seria voce nuper [2]) data opera demonstravit et me quidem iudice haud difficulter evicit „dass „das *πέος*-motiv in der handlung begründet, also verständig „angewendet ist und sich aus dem *κόρεις*-motiv ganz folgerichtig „und natürlich entwickelt".

Dudum autem verum dixerat Guilielmus Esser; qui in dissertatione Bonnae anno 1823 evulgata [3]) demonstrandum sibi sumsit „secundam Nubium editionem, sive perfectam sive imperfectam, „nusquam nisi in cerebro scholiastarum extitisse, hanc autem, „quam nos habemus, pristinam esse et genuinam, non retracta„tam a poeta aut alia quacunque ratione constructam."

Sed duae res obstiterunt quominus aut ei aut vetusto illi grammatico, qui *τοῦτο τὸ αὐτὸ εἶναι τῷ προτέρῳ δράματι* ante multa saecula statuit [4]), assentirentur philologi. Primo verbis veterum, duas Nubium editiones commemorantium, fides videbatur non deneganda, deinde vero ipsa fabula non satis apte decurrere credebatur. Qui error — nam error mihi quidem videtur — aut

---

[1]) Minime de nihilo fictum est id quod G. Hermann in elegantissima editionis suae praefatione claris verbis significavit, non optimam sibi videri fabulam aliisque poetae operibus longe posthabendam; cui assensi sunt Teuffel aliique. Vid. ad vs. 889 sqq.

[2]) Über die Wolken des Ar., 1897.

[3]) De prima et altera quae fertur Nubium Aristophanis editione.

[4]) Vid. Hypothesis VII^a et supra pag. XII.

nunquam natus esset aut dudum intermortuus, si philologi, dum Aristophanem perlegunt, non ad verba tantum quae scripta extant animum solerent advertere, sed eadem cura perpenderent ea quae oculis, non auribus spectatorum poeta obtulit; qualia licet scripto a veteribus non fuerint expressa, ad multos locos recte interpretandos ipsamque fabulae compositionem suo pretio aestimandam quam maxime sunt necessaria. Nam nisi menti nostrae ea ipsa obversantur quae in scena aguntur, nisi vultum gestumque colloquentium cernere eorumque vocem auribus percipere nobis videmur, non vivit nobis fabula meliorque eius pars nos fugit. Quapropter editoris hodierni officium id ferre arbitror ut non textum solum quam possit emendatissimum in lucem emittat, sed etiam hic illic verbis nonnullis de suo adscriptis indicet quo corporis motu atque habitu, quali vocis sono actores usos esse, quo temporis articulo singulos prodiisse in scenam et inde discessisse, quid praeter ipsos in scena oculis spectatorum obiectum fuisse aut pro certo statuat aut sibi persuaserit poetae verbis diu et accurate perpensis; nam quaedam quae sunt de genere hoc non posse non dubia manere quivis intellegit.

Si quis autem fabulam aliquam sedulo quidem perlegit plus semel et identidem illuc redit, sed non — quod editoris est — per multos menses continuos huic uni operi mentis acumen intendit totum, fieri non potest quin nonnulla eum fugiant quae ad poetae verba bene intellegenda quam maxime sint necessaria. Felix quem faciunt aliena pericula cautum: Callimachus doctissimus fuit homo et praestantissimus olim habitus est poeta, et tamen ridicule erravit in Nubium quodam loco interpretando, cum non vidisset quomodo verba illa cum vicinis cohaererent [1].

Itaque, ut in ipsa vita, sic in poetae scenici opere edendo *κρείττω νομίζειν τῶν λόγων τὰ πράγματα* nos decet; praestat autem verbis Graecis incerta nonnumquam vel etiam falsa — nam errare humanum — de nostro adscribere, quam dum docto silentio cavemus ne in criticorum reprehensionem incidat nostra

[1] Vid. supra pag. IX sq.

temeritas, id denegare lectoribus, quibus studiorum nostrorum fructum offerimus, quod utilissimum iis futurum erat, id quod artis opere perfrui cupientibus maxime est appetendum, ipsam denique illorum studiorum medullam, — interiorem dico mentis poetae notitiam, ad quam nemo nisi post diuturnum improbumque laborem potest pervenire.

Equidem, — nam de meis ipsius studiis ut aliquid nunc dicam res fert, — olim faciebam cum severis iudicibus Nubes nostras male cohaerere, imperfectas e poetae scriniis esse protractas, e duabus editionibus imperite conflatas esse libere proloquentibus. Tantum scilicet valebat praeconcepta opinio, qua cum omnibus fere huius aetatis philologis inde a pueritia fueram imbutus, quam a doctissimis sagacissimisque viris acute defensam novisque identidem argumentis corroboratam esse videbam. Tandem fabulam illam in lectionibus meis eram tractaturus. Mirum quid tum mihi accidit. Nam sola poetae verba dum perpendebam, consulto omittens quaecumque veterum recentiorumve doctrina et ingenium ad ea illustranda attulerunt, identidem animum meum subibat dubitatio, quid tandem in verbis traditis usque adeo displiceret, ut fabularum diversarum lacinias male consutas, non unam integramque fabulam ad nos pervenisse necessario esset statuendum? Denuo legebam, exemplari nihil praeter textum continenti adscribere coeperam quae in scena acta et adspecta esse putabam: magis magisque evanescere mihi videbantur crimina illa, quae toties audiveram contra Nubes nostras prolata, quin et ipse protuleram. Iamque creverat mihi persuasio et οὐκ ἔστ' ἔτυμος λόγος οὗτος exclamabam: stabat sententia, nihilo gravius quam Equites Ranasve culpandas esse Nubes, exceptis autem versibus 518—562 tales ad nos pervenisse quales anno 423 scenae sunt commissae: — ecce commentationem supra saepius laudatam insigni comitate mihi dono misit vir doctissimus Heidhüs. Denuo tum miratus sum mentium humanarum commune illud vinculum, quicquid id est, quo quotidie fere effici videmus ut ea quae per multa saecula omnes latuerint uno eodemque temporis articulo complurium feriant

animos. Id quod non in splendidissimis tantum inventis illis, quibus huius saeculi exitus inclaruit, usu venire solet, sed etiam in rebus levioris aliquanto momenti, quae ad philologorum artem pertinent, quotidie accidit. Dabo exempla. Acharnensium initio Cleon dicitur quinque nuper talenta evomuisse; quae verba multas turbas moverunt, Müller Strübing autem vir ab omni superstitione alienissimus paucis annis abhinc ita de eo disputavit ut appareret eum ne dubitare quidem quin verum aliquod Cleonis iudicium illic respiceretur: — Babyloniorum fabulae argumentum significari intellexi anno 1884, dum Acharnenses in lectionibus meis interpretabar, moxque in fabulae editione mea patrio sermone perscripta demonstravi [1]), — dein vidi Lübkium virum doctum in Observationibus criticis anno 1883 editis idem perhibuisse, et mox Merry Acharnensium editor Britannus idem docuit, qui neque meum neque Lübkii librum oculis usurpaverat, nisi fallor. En igitur ter eodem fere tempore verum repertum. Alterum exemplum hoc esto. Quamdiu lecta est Vesparum fabula, omnes aequo animo ferebant versum 1309, ubi scurra senem *νεοπλούτῳ τρυγί* assimulasse dicitur; ego quoque mirificam illam comparationem saepe legeram, tandem dum Vespas denuo in scholis interpretor animum feriit verum, litteram *T* e littera *Φ* prisco more scripta esse decurtatam; nam *νεόπλουτος Φρύξ* quid sit quivis intellegit. Gaudebam invento et in Mnemosyne anni 1892, dein in editione Vesparum anno 1893 eam emendationem proposui: — postea intellexi iisdem fere diebus Kockium idem observasse, cui nunc ea lectio a criticis tribuitur sive iure sive iniuria, nam uter nostrum prior dixerit nescio neque multum referre arbitror. Et tamen per alteram fere saeculi partem Kockius in Aristophane habitaverat priusquam repperiret id quod quemquam fugere unquam potuisse nunc miramur.

Duo haec exempla, quibus facile possent alia addi, nunc sufficiant. Idem igitur expertus sum dum Heidhüsii commentationem

[1]) De Acharniërs, Leiden 1885.

perlegebam; nam sententiam, quam propositurus eram, ibi inveni propositam idoneisque argumentis defensam.

Cur haec omnia? Quia ad fidem faciendam aliquid valere videtur concursus duorum hominum sponte eodem simul pervenientium.

Et dudum opinor multi idem vidissent, nisi philologos in errorem abduxisset Argumentum VII^{um}. Quod si quis ita ut infra extat excusum perlegit, non potest non perspicere duorum commentatorum verba ibi extare, alterum autem alteri aperte obloqui, utrique igitur neminem qui sanae sit mentis posse credere. Sed uno tenore haec perscribi solent et, neglecta — quod mireris sane — vi particularum μὲν οὖν [1]) et oppositione verborum ἐπὶ μέρους et καθόλου, διεσκεύασται et διόρθωσις, pro unius grammatici annotatione haberi. Priora autem verba, quae Didymi esse suspicor equidem, fidem faciunt, et sic eo adducti sunt homines ut cuncta, quae in hoc argumento leguntur, a docto aliquo vetustoque grammatico, cui fides minime esset deneganda, scripta esse sibi persuaderent; quin fuere qui contenderent verba haec esse Eratosthenis, quem utrasque Nubes inter se comparare potuisse credebant.

Semel autem postquam constare visum est, nostras Nubes imperfectas esse vel contaminatas, in infinitum crevit numerus librorum libellorumque de iis conscriptorum, et sexcenta contra eas prolata sunt crimina. Scilicet non admodum est difficile in comoediis Aristophaneis deprehendere quae minus bene cohaereant vel etiam magis minusve aperte inter se conflictentur. Nam si ne soli quidem desunt maculae, quid possumus debemusque expectare in operibus musae iocosae, quae calamo currente non seris nepotibus sed aequalibus, non ut legerentur sed ut audirentur et spectarentur, non ut multo labore a viris doctis investigarentur sed ut civibus ludos agentibus placerent sunt scripta; quae non verum probabilitatemve sectantur neque ad leges artis dialecticae anxie sunt composita directaque, sed dum

[1]) Verum dixit Heidhüs l.l. p. 48.

vivos et mortuos, terram coelumque, homines et deos, seria iocularia, honesta spurca, summa libertate permiscent et extra fines, quos natura miseris mortalibus posuit, felicissima audacia evagantur, absurdissima quaevis admittunt, si modo satis valeant ad delectandum risumque extorquendum.

Singula autem crimina, quae contra fabulam nostram prolata sunt, in hisce Prolegomenis si vellem respicere, demens essem profecto; nam nullos opinor lectores inveniret commentatio nimis ponderosa, quae ea omnia complecteretur. Sed perpetuo ea respexi dum commentarios meos conscribebam. Et si mihi contigerit ut lectori, qui ad finem pervenerit, persuaserim fabulam non omnis quidem vitii esse immunem — si vitia vocanda sunt quaecunque negligentius sunt constructa aut minus elaborata [1]) — sed satis bene cohaerere apteque decurrere, textum autem nihilo gravius esse affectum quam cetera comici opera, nomen meum solvisse me putavero, satisque responsum erit iis qui perhibuerunt sive fabulam retractatam sive duarum fabularum particulas imperite permixtas et conflatas ad nos pervenisse. Nam verissimum est id quod Theodorus Kock vir de Aristophane optime meritus observavit, non id potissimum esse rogandum quid veteres recen. tioresve de Nubibus statuerint, sed quid ex ipsa fabula possit effici [2]).

Multine autem statim mihi assentientur? Vix credo, *χαλεπὸν γὰρ καὶ δεινῆς γνώμης ἰάσασθαι νόσον ἀρχαίαν ἐν ταῖς φρεσὶν ἐντετακυῖαν.* Attamen spes est fore ut aliquid certe haec editio conferat ad mentem consilia verba poetae melius intellegenda; neque dubito quin ii, qui plane intellegant fabulam, redituri sint a vetusto errore, in quo et ego diu haesi, et tandem aliquando agnoscant id quod oculos ferire nunc quidem mihi videtur: fabulam integram ad nos pervenisse, — nam pauci

---

[1]) Mihi recte indicasse videtur Römer Sitzungsb. d. Akad. z. München 1896 p. 253: „eine ästhetische Kritik, welche deswegen den Dichter verurteilen und „hier mit dem strengen Maasstab der Tragödie messen würde, würde den Lebens„nerv der ausgelassenen alten Komödie unterbinden."

[2]) Einleitung[4] p. 28 annot.

versus qui corrupti sunt non debent nos retinere quominus integram eam dicamus, — neque unquam a poeta esse retractatam, sed solos versus 518—562 postmodo ab eo esse insertos deletis quae antea illic de arte studiisque suis scripserat.

III.

Nunc dicendum est de veterum locis, ubi e Nubium editione priore aliquid superesse persuasere sibi philologi.

E quibus longe gravissimum olim visum est fragmentum apud Diogenem Laertium loco manifeste corrupto sic allatum:

ἐδόκει δὲ (Σωκράτης) συμποιεῖν *Εὐριπίδῃ*. ὅθεν *Μνησίλοχος* οὕτω φησί·

> *Φρύγες* ἐστὶ καινὸν δρᾶμα τοῦτ' *Εὐριπίδου*,
> ᾧ καὶ *Σωκράτης* τὰ φρύγαν' ὑποτίθησι.

καὶ πάλιν·

> *Εὐριπίδης* σωκρατογόμφους.

καὶ *Καλλίας Πεδήταις*·

> ἤδη σὺ σεμνὴ καὶ φρονεῖς οὕτω μέγα.
> ἔξεστι γάρ μοι· *Σωκράτης* γὰρ αἴτιος.

Ἀριστοφάνης Νεφέλαις·

> *Εὐριπίδης* δ' ὁ τὰς τραγῳδίας ποιῶν
> τὰς περιλαλούσας οὗτός ἐστι τὰς σοφάς.

Ex hisce verbis Diogenis, cui utramque Nubium editionem (III° igitur post Christum saeculo) prae manibus fuisse olim viri docti credebant, Reisig efficiebat in priore illa fabulae editione *Euripidem* partes aliquas egisse. At ita si res se habuisset, non potuissent hi versus grammaticis utiles videri ad demonstrandum Euripidem in tragoediis scribendis a Socrate esse adiutum. Quod qui optime olim perspexit Valckenaer Diatrib. p. 14 corrigebat *Εὐριπίδου*, eumque secutus est Fritzsche; etiam *Εὐριπίδῃ* scribi potuisse observarunt ipse Reisig praef. Nub. p. XXI et G. Hermann[2] p. XVIII, dein id restituit Cobet, et sic etiam Kock scripsit in Fragmentorum Comicorum editione:

Εὐριπίδῃ δ' ὁ τὰς τραγῳδίας ποιῶν
τὰς περιλαλούσας οὗτός ἐστι, τὰς σοφάς.

Teleclidis autem, non Aristophanis hos esse versus, sic scribendos: *Εὐριπίδῃ δ' κτἑ.* | *τὰς σωκρατογόμφους οὗτός ἐστι, τὰς σοφάς*, statuerunt Dindorf Hermann Bergk collata vita Euripidis, ubi Teleclides commemoratur.

Res dubia; sed id quidem apertum est, e loco tam flagitiose corrupto nullum sine temeritate deduci posse argumentum.

Itaque cum olim Teuffel et Bücheler hoc praesertim loco confisi statuissent Diogenem Nubes priores oculis suis usurpasse, Kähler in libri Teuffeliani nova editione quae hac de re ipse Teuffel scripserat optimo iure reiecit (Einl.[2] p. 30, 13 et 14), Fr. Ritteri et P. Weylandi praesertim observationibus permotus.

Venio nunc ad versus festivissimos 412 sqq.:

ὦ τῆς μεγάλης ἐπιθυμήσας σοφίας ἄνθρωπε παρ' ἡμῶν,
ὡς εὐδαίμων ἐν Ἀθηναίοις καὶ τοῖς Ἕλλησι γενήσει,
εἰ μνήμων εἶ καὶ φροντιστής, καὶ τὸ ταλαίπωρον ἔνεστιν
ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ μὴ κάμνεις μήθ' ἑστὼς μήτε βαδίζων,
μηδὲ ῥιγῶν ἄχθει λίαν μηδ' ἀριστᾶν ἐπιθυμεῖς,
οἴνου τ' ἀπέχει καὶ γυμνασίων καὶ τῶν ἄλλων ἀνοήτων,
καὶ βέλτιστον τοῦτο νομίζεις, ὅπερ εἰκὸς δεξιὸν ἄνδρα,
νικᾶν πράττων καὶ βουλεύων καὶ τῇ γλώττῃ πολεμίζων.

Qui versus choro — id est coryphaeo — tribuuntur in codicibus Veneto Ravennate aliis, sed Socrati me iudice sunt tribuendi, quoniam nulla est causa cur chori nunc dux interrupto philosophi et rustici colloquio versus aliquot proferat, non a *Nubibus* autem sed a *philosophis* magnam illam sapientiam petiturus huc venit Strepsiades. Ad hos igitur pronomen *ἡμεῖς* versu 412 (ut mox vs. 423) refero, neque deterret vox *ἄνθρωπε*, quae in Socratis ore nihilo minus est apta quam *ἐφήμερε* illud, quo rusticum se visentem primo allocutus est vs. 223.

Quicquid id est, non ad *Socratem* sed ad *Strepsiadem* haec dici certum est. Quapropter non potest non miros nos habere Diogenis Laertii locus II 5 § 27, qui ut demonstret *ὅτι οἱ κωμῳ-*

δοκοῦσι λανθάνουσιν ἑαυτοὺς δι' ὧν σκώπτουσιν Σωκράτην ἐπαινοῦντες, hos affert Aristophanis versus:

ὦ τῆς μεγάλης ἐπιθυμήσας σοφίας ἄνθρωπε δικαίως,
ὡς εὐδαίμων παρ' Ἀθηναίοις καὶ τοῖς ἄλλοισι διάξῃς·
εἶ γὰρ μνήμων καὶ φροντιστής, καὶ τὸ ταλαίπωρον ἔνεστιν
ἐν τῇ γνώμῃ, κοὐκέτι κάμνεις οὔθ' ἑστὼς οὔτε βαδίζων,
οὔτε ῥιγῶν ἄχθει λίαν οὔτ' ἀρίστων ἐπιθυμεῖς,
οἴνου τ' ἀπέχει καὶ ἀδηφαγίας καὶ τῶν ἄλλων ἀνοήτων.

„En certissimum tenemus indicium duplicis Nubium recensionis," — sic fere Bücheler olim in docta et acuta disputatione, qua multis persuasit, — „affert enim Laertius quae et similia sint textui nostro et dissimilia; e priore igitur fabulae recensione haec excerpsit, in qua ad Socratem dicebantur."

Diogenes igitur, sero natus homo, manibus tenuerit priscam illam recensionem, quae ne Callimacho quidem innotuisset olim? An alios secutus fuerit scriptores, qui tenuissent? Crederem fortasse, quamquam invitus, sed crederem, si alia nulla huius discrepantiae indicari posset causa. At potest, opinor. Nostro enim loco Socratis imago quaedam pingitur facete et ridicule, verum autem est id quod dicit Diogenes, comicum his versibus philosophum collaudasse potius videri quam deridendum propinasse. Quid igitur? nonne menti omnium, qui Socratem admirabantur, inde a Platonis aetate hunc praesertim Nubium locum inhaesisse putamus? Diogenem autem hoc de argumento scribentem nonne memoriter eos versus attulisse credibile est, leviter autem eos mutasse, ut suis ipsius verbis apte possent annecti? Hanc ob causam non de Socratis in universum hic sermonem esse sed ad ipsum Socratem haec dici aut lapsu memoriae deceptus tradit aut consulto finxit; hanc ob causam futuro γενήσει substituit praesens non Aristophani quidem sed sibi utiliorem διάξῃς, et hypotheticam voculam εἰ mutavit in ὡς, quae particula deinde secum trahebat negationem μή quater repetendam οὐ substitutam.

„Credibile esse", sic lectorem quempiam interpellantem me fingo, „at verum quaerimus dictum multum abest." En igitur quod fidem faciat. Cetera quae discrepant eiusmodi sunt omnis,

ut appareat hominem ab Aristophanis leporibus longe distantem *in deterius mutasse* versus, quorum non satis accurate meminisset. Nam aptissimum in textu tradito est *παρ' ἡμῶν*, insulsum vero est adverbium quod apud Diogenem legitur *δικαίως*. Dein qui aliquem *ἐν Ἀθηναίοις καὶ Ἕλλησι* clarum fore dicit, eo loquendi genere usus quod e verbis *ὦ Ζεῦ καὶ θεοί* et similibus notum est, gradationem quandam constituit, prius partem dein totum nominando; at exquisitum hoc *Ἕλλησι* muta in *ἄλλοισι* et habes ieiunae importunaeque loquacitatis verbulum Aristophane indignum. Tum versu 414 sq. comicus dicit *τὸ ταλαίπωρον* requiri *ἐν τῇ ψυχῇ* hominis qui verus Socraticus fieri velit, vocem autem *ψυχήν* non ad *mentis* nunc sed ad *corporis* potius facultates ipsamque *vim vitalem* esse referendam, vertendum igitur esse *een taai gestel*, ut multis verbis demonstrem non est opus, novimus enim illud *περὶ τῆς ψυχῆς τρέχειν* multaque alia quae sunt huiuscemodi, novimus versum huius comoediae 712 *τὴν ψυχὴν ἐκπίνουσιν*, videmus autem propter verba vicina aliam huius substantivi versionem ne admitti quidem posse: — quid Laertius? scribit *γνώμῃ*, quod primo adspectu fortasse magis videtur perspicuum, revera verti nequit. Denique *οἴνου καὶ γυμνασίων* rustico abstinendum fore dicit textus traditus, apud Diogenem legitur *οἴνου καὶ ἀδηφαγίας*: et Aristophaneum hoc esse credimus? Athenienses igitur *οἱ ὀλιγόσιτοι* ita gulae erant dediti ut cohortandus esset novus discipulus ne in communi illo luto haereret? et si quam maxime hoc morbo Aristophanis aequales laborabant, parcone nostro *γεροντίῳ* eum vultum eum corporis habitum fuisse credimus, ut ille quoque admonendus videretur ne voracitati indulgeret? I nunc et hisce testimoniis fretus crede Diogeni prae manibus fuisse Nubium recensionem nescio quam a nostra diversam!

Mitto nunc leviora illa et dubia *παρ'* et *ἀρίστων*. Sed de voce *γυμνασίων*, quam praebet textus receptus, aliquid videtur esse addendum, quo magis fidem faciam. Nam fortasse respondebitur Diogenis quidem illas lectiones nullius esse pretii, at ne vulgatam quidem videri integram, a multis autem esse tentatam,

βαλανείων vel *συμποσίων* conicientibus. Libere igitur proloquor, id quod codices nostri praebent et sanum esse me iudice et aptissimum. Nam quod Socrates ipse a corporis exercitatione non erat alienus, id argumento esse nunc non debet; nonne etiam praesentibus nummis docere quomodo causa deterior superior possit fieri in fabula nostra fertur? nonne rebus sublimibus invigilare artisque grammaticae esse curiosissimus? quae tamen neutiquam in eum cadere ne ipse quidem Aristophanes nesciebat, opinor. Sed scribarum turbam pallidam e sophistarum umbraculis prodire, non marathonomachis dignam sobolem, neglegi enim corporis exercitationem solaque lingua uti iam discere iuvenes, cum in Nubibus passim conquestus est comicus tum postea in Ranis, ubi videantur praesertim vs. 1083 sqq.:

κᾆτ' ἐκ τούτων ἡ πόλις ἡμῶν
ὑπογραμματέων ἀνεμεστώθη
καὶ βωμολόχων δημοπιθήκων,
λαμπάδα δ' οὐδεὶς οἷός τε τρέχειν
ὑπ' ἀγυμνασίας ἔτι νυνί.

Hoc nunc una voce *γυμνασίων* breviter et in transitu notatur, dein voce *ἀνόητα* non *amoris illecebrae* significantur, ut statui cum admiratione vidi, — quid enim seni et rustico cum meretriculis? — sed si omnino accuratius definienda videtur huius substantivi vis, dixerim *τὸ θερμολουτεῖν* potissimum eo indicari, *τὴν ἀλουσίαν* igitur *καὶ τὸ αὐχμηρὸν* Socraticorum nunc respici. Vox vero *συμποσίων* si in textu tradito extaret, coniectura eam removere conarer, quoniam post *οἴνου* mentionem prorsus mihi videtur supervacanea.

Cetera quae e prioribus Nubibus aetatem tulisse creduntur iam consideremus.

Apud Photium et Suidam s. v. *πηνίον* legitur: *ζῷον ὅμοιον κώνωπι· Ἀριστοφάνης Νεφέλαις· „κείσεσθον ὥσπερ πηνίω βινουμένω", ἀντὶ τοῦ ξηροί. σκώπτει γὰρ τοὺς περὶ Χαιρεφῶντα εἰς ξηρότητα καὶ ἀσθένειαν.*

Sed ipsum *Chaerephontis* nomen effecisse videri ut Nubibus

hic versus per errorem tribueretur, nullam autem Nubium fabulae fieri mentionem in vetusto scholio ad Platonis Apologiam (vid. infra ad vs. 104), cuius auctor studiose conquisivit quae comici in Chaerephontem dicteria iecissent, prudenter observarunt Dindorf et Ritter.

Idem valet de tetrametro e Nubibus apud Photium s. v. *Πάρνης* allato:

εἰς τὴν Πάρνηθ' ὀργισθεῖσαι φροῦδαι καὶ [1]) *τὸν Λυκάβηττον·*
Ἀριστοφάνης Νεφέλαις καὶ ἑξῆς.

Quem versum si constaret in Nubibus revera olim fuisse lectum, locum — id quod suasit G. Hermann — ei assignare possemus in prioris editionis parabasi, cui versus 518—562 postea sunt substituti; nam illam anapaestico metro more solito fuisse compositam veri est simillimum. Sed multo magis probabilis, immo certa videtur Ritteri opinio, vocem *πρὸς τὴν Πάρνηθα* in Nubium versu tetrametro 323 obviam erroris causam extitisse. Et fortasse gravius etiam vitium aliquod apud Photium latitat, nam illud *καὶ ἑξῆς* quid sibi velit dictu difficile.

Idem valet de verbis quae apud Athenaeum p. 479*c* „e Nubibus" afferuntur:

μηδὲ στέψω κοτυλίσκον.

Quae cum versu nostrae fabulae 426:

οὐδ' ἂν θύσαιμ' οὐδὲ σπείσαιμ' οὐδ' ἐπιθείην λιβανωτόν

memoriae errore a grammaticis permutata esse probabiliter admodum statuit Ritter.

Phormionis quod in Nubibus mentionem factam esse dicit scholiasta ad Pac. 347, *Lysistratae* fabulae nomen illic scribendum fuerat; vid. Lys. 804.

Et pro Nubibus *Ecclesiazusae* commemorandae fuere apud Suidam s. v. *οὐ μετὸν αὐτῷ*, quod ad Eccl. 667 probabiliter ad-

---

[1]) Sic recte Dindorf, cod. *κατὰ* (*κ'*).

modum rettulit Dindorf. Nisi assentiendum est Bernhardyo, Aristophanis mentionem ad glossam vicinam *οὐ μὴ ληρήσεις* (Nub. 367) pertinere statuenti.

Nascentem autem huiuscemodi errorem videre est in scholiis ad Vesp. 1038: *τοῖς ἠπιάλοις] ἠπίαλος τὸ πρὸ τοῦ πυρετοῦ κρύος. Ἀριστοφάνης Νεφέλαις καὶ Θεσμοφοριαζούσαις „ἅμα δ' ἠπίαλος πυρετοῦ πρόδρομος"*. Et nonnullis interiectis: *πέρυσιν] πέρυσι γὰρ τὰς Νεφέλας ἐδίδαξεν, ἐν αἷς τοὺς περὶ Σωκράτην ἐκωμῴδησεν. ἠπιάλους δὲ αὐτοὺς ὠνόμασεν ὡς* (l. *εἰς*) *ὠχρότητα παρασκώπτων*. Nam e posteriore annotatione homo parum doctus effecit id quod nunc in priore legitur: Aristophanem sophistas *ἐν ταῖς Νεφέλαις ἠπιάλους ὀνομάσαι*.

Vix autem vitiosum dici potest scholion codicis Veneti ad Pac. 92: *ἔφη δὲ καὶ ἐν ταῖς Νεφέλαις μετεωρολέσχας τοὺς φιλοσόφους, ὅτι τὰ οὐράνια μετανοοῦσιν*. Ubi *res* potius in Nubibus tractatae respiciuntur quam ipsa vox *μετεωρολέσχης*. Si quis autem mavult statuere errore describentium decurtatam esse hanc annotationem, olim enim in ea allatas fuisse voces *μετεωροφένακας* Nub. 333, *μετεωροσοφίστας* Nub. 360, *μετεωρολέσχας* Plat. Rep. 489 *c* aliaque eiusmodi, ne sic quidem habeo quod obloquar.

Vox *ζυμήσασθαι*, quae ne Graeca quidem est, e Nubibus affertur in Bekkeri Anecdotis p. 98. Latetne in ea verbum *ζυγωθρίσαι* Nub. 745 obvium? Suspicor. Sed quicquid id est, huius grammatici verbis non temere credendum esse dudum docuit Dindorf, saepius enim eum errasse in nominibus comoediarum Aristophanearum afferendis, verbum *ἐκπερδικκίσαι* (Av. 768) ex *Ecclesiazusis* citasse, verbum *ἐπανορθώσασθαι* (Lys. 528?) e *Thesmophoriazusis*, verbum *καταλαλεῖν* (Ran. 752) e *Senectute*.

Itaque ne voci quidem *κόλασμα*, ibidem p. 105 e Nubibus allatae, quicquam tribuendum esse patet.

--- ---

IV.

Aristophanes quanto iure stomachatus fuerit iudicibus, qui Cratini Pytinen et Amipsiae Connum magis laudassent quam ipsius Nubes, et utramque fabulam sua multo deteriorem vocaverit, quis hodie dicat.

Et de Amipsiae quidem arte, cuius opera parum fuere vitalia, omnino non possumus iudicare. Cratini vero fabula quale fere argumentum habuerit scimus, et fragmenta certe nonnulla ex ea aetatem tulere.

Nempe Aristophanes in Equitum fabula de Cratino, quem aemulum quam maxime metuendum et tum habebat et in Acharnensium commissione habuerat, cum ficta quadam commiseratione benignoque contemtu locutus fuerat, senem, qui per multos annos in ludis Bacchicis regnaverat, spectatoribus deridendum propinans: inique de eo actum esse, otium enim cum dignitate homini annis oppresso dudum fuisse concedendum; in prytaneo vesceretur cum aliis viris de civitate optime aliquando meritis, non iocos seniles nugasque effeti ingenii in certamina scenica etiam afferre cogeretur. — „Hem, *δείξω αὐτοῖς ἔτι ζῶν!*" sic *ταυροφάγος* ille secum; et quoniam

„*στέφανον μὲν ἔχων αὖον δίψῃ δ' ἀπολωλὼς*

per urbem oberrare" a petulanti iuvene fuerat dictus [1]), nunc meliora edoctum se bibulum ex arido, utrem *ἐκ ταρίχου* factum esse iocose finxit, a comoediis autem scribendis abstinere, quam insulsa essent sua a iunioribus scilicet poetis admonitum; itaque Musam suam relinquere se, utpote lagenae unice nunc deditum, *μεμφομένην αὐτῷ ὅτι μὴ κωμῳδοίη μηκέτι, σχολάζοι δὲ τῇ μέθῃ* [2]), tandem tamen in gratiam cum eo redire, et ne in pristinum errorem relabi posset cuncta per totam domum vasa confringere, *οὐδ' ὀξύβαφον οἰνηρὸν ἔτι καταλιποῦσαν* [3]).

---

1) Eq. 534.
2) Schol. Eq. 400.
3) Fr. 187.

perlegebam; nam sententiam, quam propositurus eram, ibi inveni propositam idoneisque argumentis defensam.

Cur haec omnia? Quia ad fidem faciendam aliquid valere videtur concursus duorum hominum sponte eodem simul pervenientium.

Et dudum opinor multi idem vidissent, nisi philologos in errorem abduxisset Argumentum VII^um. Quod si quis ita ut infra extat excusum perlegit, non potest non perspicere duorum commentatorum verba ibi extare, alterum autem alteri aperte obloqui, utrique igitur neminem qui sanae sit mentis posse credere. Sed uno tenore haec perscribi solent et, neglecta — quod mireris sane — vi particularum *μὲν οὖν* [1]) et oppositione verborum *ἐπὶ μέρους* et *καθόλου*, *διεσκεύασται* et *διόρθωσις*, pro unius grammatici annotatione haberi. Priora autem verba, quae Didymi esse suspicor equidem, fidem faciunt, et sic eo adducti sunt homines ut cuncta, quae in hoc argumento leguntur, a docto aliquo vetustoque grammatico, cui fides minime esset deneganda, scripta esse sibi persuaderent; quin fuere qui contenderent verba haec esse Eratosthenis, quem utrasque Nubes inter se comparare potuisse credebant.

Semel autem postquam constare visum est, nostras Nubes imperfectas esse vel contaminatas, in infinitum crevit numerus librorum libellorumque de iis conscriptorum, et sexcenta contra eas prolata sunt crimina. Scilicet non admodum est difficile in comoediis Aristophaneis deprehendere quae minus bene cohaereant vel etiam magis minusve aperte inter se conflictentur. Nam si ne soli quidem desunt maculae, quid possumus debemusque expectare in operibus musae iocosae, quae calamo currente non seris nepotibus sed aequalibus, non ut legerentur sed ut audirentur et spectarentur, non ut multo labore a viris doctis investigarentur sed ut civibus ludos agentibus placerent sunt scripta; quae non verum probabilitatemve sectantur neque ad leges artis dialecticae anxie sunt composita directaque, sed dum

[1]) Verum dixit Heidhüs l.l. p. 48.

vivos et mortuos, terram coelumque, homines et deos, seria iocularia, honesta spurca, summa libertate permiscent et extra fines, quos natura miseris mortalibus posuit, felicissima audacia evagantur, absurdissima quaevis admittunt, si modo satis valeant ad delectandum risumque extorquendum.

Singula autem crimina, quae contra fabulam nostram prolata sunt, in hisce Prolegomenis si vellem respicere, demens essem profecto; nam nullos opinor lectores inveniret commentatio nimis ponderosa, quae ea omnia complecteretur. Sed perpetuo ea respexi dum commentarios meos conscribebam. Et si mihi contigerit ut lectori, qui ad finem pervenerit, persuaserim fabulam non omnis quidem vitii esse immunem — si vitia vocanda sunt quaecunque negligentius sunt constructa aut minus elaborata [1]) — sed satis bene cohaerere apteque decurrere, textum autem nihilo gravius esse affectum quam cetera comici opera, nomen meum solvisse me putavero, satisque responsum erit iis qui perhibuerunt sive fabulam retractatam sive duarum fabularum particulas imperite permixtas et conflatas ad nos pervenisse. Nam verissimum est id quod Theodorus Kock vir de Aristophane optime meritus observavit, non id potissimum esse rogandum quid veteres recentioresve de Nubibus statuerint, sed quid ex ipsa fabula possit effici [2]).

Multine autem statim mihi assentientur? Vix credo, *χαλεπὸν γὰρ καὶ δεινῆς γνώμης ἰάσασθαι νόσον ἀρχαίαν ἐν ταῖς φρεσὶν ἐντετακυῖαν*. Attamen spes est fore ut aliquid certe haec editio conferat ad mentem consilia verba poetae melius intellegenda; neque dubito quin ii, qui plane intellegant fabulam, redituri sint a vetusto errore, in quo et ego diu haesi, et tandem aliquando agnoscant id quod oculos ferire nunc quidem mihi videtur: fabulam integram ad nos pervenisse, — nam pauci

---

[1]) Mihi recte iudicasse videtur Römer Sitzungsb. d. Akad. z. München 1896 p. 253: „eine ästhetische Kritik, welche deswegen den Dichter verurteilen und „hier mit dem strengen Maasstab der Tragödie messen würde, würde den Lebens„nerv der ausgelassenen alten Komödie unterbinden."

[2]) Einleitung[4] p. 28 annot.

versus qui corrupti sunt non debent nos retinere quominus integram eam dicamus, — neque unquam a poeta esse retractatam, sed solos versus 518—562 postmodo ab eo esse insertos deletis quae antea illic de arte studiisque suis scripserat.

III.

Nunc dicendum est de veterum locis, ubi e Nubium editione priore aliquid superesse persuasere sibi philologi.

E quibus longe gravissimum olim visum est fragmentum apud Diogenem Laertium loco manifeste corrupto sic allatum:

ἐδόκει δὲ (Σωκράτης) συμποιεῖν Εὐριπίδῃ. ὅθεν Μνησίλοχος οὕτω φησί·

Φρύγες ἐστὶ καινὸν δρᾶμα τοῦτ' Εὐριπίδου,
ᾧ καὶ Σωκράτης τὰ φρύγαν' ὑποτίθησι.

καὶ πάλιν·

Εὐριπίδης σωκρατογόμφους.

καὶ Καλλίας Πεδήταις·

ἤδη σὺ σεμνὴ καὶ φρονεῖς οὕτω μέγα.
ἔξεστι γάρ μοι· Σωκράτης γὰρ αἴτιος.

Ἀριστοφάνης Νεφέλαις·

Εὐριπίδης δ' ὁ τὰς τραγῳδίας ποιῶν
τὰς περιλαλούσας οὗτός ἐστι τὰς σοφάς.

Ex hisce verbis Diogenis, cui utramque Nubium editionem (III° igitur post Christum saeculo) prae manibus fuisse olim viri docti credebant, Reisig efficiebat in priore illa fabulae editione *Euripidem* partes aliquas egisse. At ita si res se habuisset, non potuissent hi versus grammaticis utiles videri ad demonstrandum Euripidem in tragoediis scribendis a Socrate esse adiutum. Quod qui optime olim perspexit Valckenaer Diatrib. p. 14 corrigebat *Εὐριπίδου*, eumque secutus est Fritzsche; etiam *Εὐριπίδῃ* scribi potuisse observarunt ipse Reisig praef. Nub. p. XXI et G. Hermann[2] p. XVIII, dein id restituit Cobet, et sic etiam Kock scripsit in Fragmentorum Comicorum editione:

Εὐριπίδῃ δ' ὁ τὰς τραγῳδίας ποιῶν
τὰς περιλαλούσας οὗτός ἐστι, τὰς σοφάς.

Teleclidis autem, non Aristophanis hos esse versus, sic scribendos: *Εὐριπίδῃ δ' κτἑ.* | *τὰς σωκρατογόμφους οὗτός ἐστι, τὰς σοφάς*, statuerunt Dindorf Hermann Bergk collata vita Euripidis, ubi Teleclides commemoratur.

Res dubia; sed id quidem apertum est, e loco tam flagitiose corrupto nullum sine temeritate deduci posse argumentum.

Itaque cum olim Teuffel et Bücheler hoc praesertim loco confisi statuissent Diogenem Nubes priores oculis suis usurpasse, Kähler in libri Teuffeliani nova editione quae hac de re ipse Teuffel scripserat optimo iure reiecit (Einl.[2] p. 30, 13 et 14), Fr. Ritteri et P. Weylandi praesertim observationibus permotus.

Venio nunc ad versus festivissimos 412 sqq.:

ὦ τῆς μεγάλης ἐπιθυμήσας σοφίας ἄνθρωπε παρ' ἡμῶν,
ὡς εὐδαίμων ἐν Ἀθηναίοις καὶ τοῖς Ἕλλησι γενήσει,
εἰ μνήμων εἶ καὶ φροντιστής, καὶ τὸ ταλαίπωρον ἔνεστιν
ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ μὴ κάμνεις μήθ' ἑστὼς μήτε βαδίζων,
μηδὲ ῥιγῶν ἄχθει λίαν μηδ' ἀριστᾶν ἐπιθυμεῖς,
οἴνου τ' ἀπέχει καὶ γυμνασίων καὶ τῶν ἄλλων ἀνοήτων,
καὶ βέλτιστον τοῦτο νομίζεις, ὅπερ εἰκὸς δεξιὸν ἄνδρα,
νικᾶν πράττων καὶ βουλεύων καὶ τῇ γλώττῃ πολεμίζων.

Qui versus choro — id est coryphaeo — tribuuntur in codicibus Veneto Ravennate aliis, sed Socrati me iudice sunt tribuendi, quoniam nulla est causa cur chori nunc dux interrupto philosophi et rustici colloquio versus aliquot proferat, non a *Nubibus* autem sed a *philosophis* magnam illam sapientiam petiturus huc venit Strepsiades. Ad hos igitur pronomen *ἡμεῖς* versu 412 (ut mox vs. 423) refero, neque deterret vox *ἄνθρωπε*, quae in Socratis ore nihilo minus est apta quam *ἐφήμερε* illud, quo rusticum se visentem primo allocutus est vs. 223.

Quicquid id est, non ad *Socratem* sed ad *Strepsiadem* haec dici certum est. Quapropter non potest non miros nos habere Diogenis Laertii locus II 5 § 27, qui ut demonstret *ὅτι οἱ κωμῳ-*

δοποιοὶ λανθάνουσιν ἑαυτοὺς δι' ὧν σκώπτουσιν Σωκράτην ἐπαινοῦντες, hos affert Aristophanis versus:

ὦ τῆς μεγάλης ἐπιθυμήσας σοφίας ἄνθρωπε δικαίως,
ὡς εὐδαίμων παρ' Ἀθηναίοις καὶ τοῖς ἄλλοισι διαζῇς·
εἶ γὰρ μνήμων καὶ φροντιστής, καὶ τὸ ταλαίπωρον ἔνεστιν
ἐν τῇ γνώμῃ, κοὐκέτι κάμνεις οὔθ' ἑστὼς οὔτε βαδίζων,
οὔτε ῥιγῶν ἄχθει λίαν οὔτ' ἀρίστων ἐπιθυμεῖς,
οἴνου τ' ἀπέχει καὶ ἀδηφαγίας καὶ τῶν ἄλλων ἀνοήτων.

„En certissimum tenemus indicium duplicis Nubium recensionis," — sic fere Bücheler olim in docta et acuta disputatione, qua multis persuasit, — „affert enim Laertius quae et similia sint textui nostro et dissimilia; e priore igitur fabulae recensione haec excerpsit, in qua ad Socratem dicebantur."

Diogenes igitur, sero natus homo, manibus tenuerit priscam illam recensionem, quae ne Callimacho quidem innotuisset olim? An alios secutus fuerit scriptores, qui tenuissent? Crederem fortasse, quamquam invitus, sed crederem, si alia nulla huius discrepantiae indicari posset causa. At potest, opinor. Nostro enim loco Socratis imago quaedam pingitur facete et ridicule, verum autem est id quod dicit Diogenes, comicum his versibus philosophum collaudasse potius videri quam deridendum propinasse. Quid igitur? nonne menti omnium, qui Socratem admirabantur, inde a Platonis aetate hunc praesertim Nubium locum inhaesisse putamus? Diogenem autem hoc de argumento scribentem nonne memoriter eos versus attulisse credibile est, leviter autem eos mutasse, ut suis ipsius verbis apte possent annecti? Hanc ob causam non *de Socrate* in universum hic sermonem esse sed *ad ipsum Socratem* haec dici aut lapsu memoriae deceptus tradit aut consulto tinxit; hanc ob causam futuro γενήσει substituit praesens non Aristophani quidem sed sibi usitatum διαζῇς, et hypotheticam voculam *εἰ* mutavit in γάρ, quae particula deinde secum trahebat negationem οὐ quater negationi μή substitutam.

„Credibile esto", sic lectorem quempiam interpellantem me tingo, „at certum quominus ducam multum abest." En igitur quod idem faciat. Cetera quae discrepant eiusmodi sunt omnia,

ut appareat hominem ab Aristophanis leporibus longe distantem *in deterius mutasse* versus, quorum non satis accurate meminisset. Nam aptissimum in textu tradito est παρ' ἡμῶν, insulsum vero est adverbium quod apud Diogenem legitur δικαίως. Dein qui aliquem ἐν Ἀθηναίοις καὶ Ἕλλησι clarum fore dicit, eo loquendi genere usus quod e verbis ὦ Ζεῦ καὶ θεοί et similibus notum est, gradationem quandam constituit, prius partem dein totum nominando; at exquisitum hoc Ἕλλησι muta in ἄλλοισι et habes ieiunae importunaeque loquacitatis verbulum Aristophane indignum. Tum versu 414 sq. comicus dicit τὸ ταλαίπωρον requiri ἐν τῇ ψυχῇ hominis qui verus Socraticus fieri velit, vocem autem ψυχήν non ad *mentis* nunc sed ad *corporis* potius facultates ipsamque *vim vitalem* esse referendam, vertendum igitur esse *een taai gestel*, ut multis verbis demonstrem non est opus, novimus enim illud περὶ τῆς ψυχῆς τρέχειν multaque alia quae sunt huiuscemodi, novimus versum huius comoediae 712 τὴν ψυχὴν ἐκπίνουσιν, videmus autem propter verba vicina aliam huius substantivi versionem ne admitti quidem posse: — quid Laertius? scribit γνώμῃ, quod primo adspectu fortasse magis videtur perspicuum, revera verti nequit. Denique οἴνου καὶ γυμνασίων rustico abstinendum fore dicit textus traditus, apud Diogenem legitur οἴνου καὶ ἀδηφαγίας: et Aristophaneum hoc esse credimus? Athenienses igitur οἱ ὀλιγόσιτοι ita gulae erant dediti ut cohortandus esset novus discipulus ne in communi illo luto haereret? et si quam maxime hoc morbo Aristophanis aequales laborabant, parcone nostro γερόντιῳ eum vultum eum corporis habitum fuisse credimus, ut ille quoque admonendus videretur ne voracitati indulgeret? I nunc et hisce testimoniis fretus crede Diogeni prae manibus fuisse Nubium recensionem nescio quam a nostra diversam!

Mitto nunc leviora illa et dubia παρ' et ἀρίστων. Sed de voce γυμνασίων, quam praebet textus receptus, aliquid videtur esse addendum, quo magis fidem faciam. Nam fortasse respondebitur Diogenis quidem illas lectiones nullius esse pretii, at ne vulgatam quidem videri integram, a multis autem esse tentatam,

βαλανείων vel *συμποσίων* conicientibus. Libere igitur proloquor, id quod codices nostri praebent et sanum esse me iudice et aptissimum. Nam quod Socrates ipse a corporis exercitatione non erat alienus, id argumento esse nunc non debet; nonne etiam praesentibus nummis docere quomodo causa deterior superior possit fieri in fabula nostra fertur? nonne rebus sublimibus invigilare artisque grammaticae esse curiosissimus? quae tamen neutiquam in eum cadere ne ipse quidem Aristophanes nesciebat, opinor. Sed scribarum turbam pallidam e sophistarum umbraculis prodire, non marathonomachis dignam sobolem, neglegi enim corporis exercitationem solaque lingua uti iam discere iuvenes, cum in Nubibus passim conquestus est comicus tum postea in Ranis, ubi videantur praesertim vs. 1083 sqq.:

> *κᾆτ' ἐκ τούτων ἡ πόλις ἡμῶν*
> *ὑπογραμματέων ἀνεμεστώθη*
> *καὶ βωμολόχων δημοπιθήκων,*
> *λαμπάδα δ' οὐδεὶς οἷός τε φέρειν*
> *ὑπ' ἀγυμνασίας ἔτι νυνί.*

Hoc nunc una voce *γυμνασίων* breviter et in transitu notatur, dein voce *ἀνόητα* non *amoris illecebrae* significantur, ut statui cum admiratione vidi, — quid enim seni et rustico cum meretriculis? — sed si omnino accuratius definienda videtur huius substantivi vis, dixerim *τὸ θερμολουτεῖν* potissimum eo indicari, *τὴν ἀλουσίαν* igitur *καὶ τὸ αὐχμηρὸν* Socraticorum nunc respici. Vox vero *συμποσίων* si in textu tradito extaret, coniectura eam removere conarer, quoniam post *οἴνου* mentionem prorsus mihi videtur supervacanea.

Cetera quae e prioribus Nubibus aetatem tulisse creduntur iam consideremus.

Apud Photium et Suidam s. v. *πηνίον* legitur: *ζῷον ὅμοιον κώνωπι. Ἀριστοφάνης Νεφέλαις· „κεκίσεσθον ὥσπερ πηνίω βινουμένω", ἀντὶ τοῦ ξηροί. σκώπτει γὰρ τοὺς περὶ Χαιρεφῶντα εἰς ξηρότητα καὶ ἀσθένειαν.*

Sed ipsum *Chaerephontis* nomen effecisse videri ut Nubibus

hic versus per errorem tribueretur, nullam autem Nubium fabulae fieri mentionem in vetusto scholio ad Platonis Apologiam (vid. infra ad vs. 104), cuius auctor studiose conquisivit quae comici in Chaerephontem dicteria iecissent, prudenter observarunt Dindorf et Ritter.

Idem valet de tetrametro e Nubibus apud Photium s. v. *Πάρνης* allato:

εἰς τὴν Πάρνηθ' ὀργισθεῖσαι φροῦδαι καὶ[1]) *τὸν Λυκάβηττον·*
Ἀριστοφάνης Νεφέλαις καὶ ἑξῆς.

Quem versum si constaret in Nubibus revera olim fuisse lectum, locum — id quod suasit G. Hermann — ei assignare possemus in prioris editionis parabasi, cui versus 518—562 postea sunt substituti; nam illam anapaestico metro more solito fuisse compositam veri est simillimum. Sed multo magis probabilis, immo certa videtur Ritteri opinio, vocem *πρὸς τὴν Πάρνηθα* in Nubium versu tetrametro 323 obviam erroris causam extitisse. Et fortasse gravius etiam vitium aliquod apud Photium latitat, nam illud *καὶ ἑξῆς* quid sibi velit dictu difficile.

Idem valet de verbis quae apud Athenaeum p. 479*c* „e Nubibus" afferuntur:

μηδὲ στέψω κοτυλίσκον.

Quae cum versu nostrae fabulae 426:

οὐδ' ἂν θύσαιμ' οὐδὲ σπείσαιμ' οὐδ' ἐπιθείην λιβανωτόν

memoriae errore a grammaticis permutata esse probabiliter admodum statuit Ritter.

Phormionis quod in Nubibus mentionem factam esse dicit scholiasta ad Pac. 347, *Lysistratae* fabulae nomen illic scribendum fuerat; vid. Lys. 804.

Et pro Nubibus *Ecclesiazusae* commemorandae fuere apud Suidam s. v. *οὐ μετὸν αὐτῷ*, quod ad Eccl. 667 probabiliter ad-

---

[1]) Sic recte Dindorf, cod. *κατὰ* (*κ'*).

modum rettulit Dindorf. Nisi assentiendum est Bernhardyo, Aristophanis mentionem ad glossam vicinam οὐ μὴ ληρήσεις (Nub. 367) pertinere statuenti.

Nascentem autem huiuscemodi errorem videre est in scholiis ad Vesp. 1038: τοῖς ἠπιάλοις] ἠπίαλος τὸ πρὸ τοῦ πυρετοῦ κρύος. Ἀριστοφάνης Νεφέλαις καὶ Θεσμοφοριαζούσαις „ἅμα δ' ἠπίαλος πυρετοῦ πρόδρομος". Et nonnullis interiectis: πέρυσιν] πέρυσι γὰρ τὰς Νεφέλας ἐδίδαξεν, ἐν αἷς τοὺς περὶ Σωκράτην ἐκωμῴδησεν. ἠπιάλους δὲ αὐτοὺς ὠνόμασεν ὡς (l. εἰς) ὠχρότητα παρασκώπτων. Nam e posteriore annotatione homo parum doctus effecit id quod nunc in priore legitur: Aristophanem sophistas ἐν ταῖς Νεφέλαις ἠπιάλους ὀνομάσαι.

Vix autem vitiosum dici potest scholion codicis Veneti ad Pac. 92: ἔφη δὲ καὶ ἐν ταῖς Νεφέλαις μετεωρολέσχας τοὺς φιλοσόφους, ὅτι τὰ οὐράνια μετανοοῦσιν. Ubi *res* potius in Nubibus tractatae respiciuntur quam ipsa vox μετεωρολέσχης. Si quis autem mavult statuere errore describentium decurtatam esse hanc annotationem, olim enim in ea allatas fuisse voces μετεωροφένακας Nub. 333, μετεωροσοφίστας Nub. 360, μετεωρολέσχας Plat. Rep. 489 *c* aliaque eiusmodi, ne sic quidem habeo quod obloquar.

Vox ζυμήσασθαι, quae ne Graeca quidem est, e Nubibus affertur in Bekkeri Anecdotis p. 98. Latetne in ea verbum ζυγωθρίσαι Nub. 745 obvium? Suspicor. Sed quicquid id est, huius grammatici verbis non temere credendum esse dudum docuit Dindorf, saepius enim eum errasse in nominibus comoediarum Aristophanearum afferendis, verbum ἐκπερδικκίσαι (Av. 768) ex *Ecclesiazusis* citasse, verbum ἐπανορθώσασθαι (Lys. 528?) e *Thesmophoriazusis*, verbum καταλαλεῖν (Ran. 752) e *Senectute*.

Itaque ne voci quidem κόλασμα, ibidem p. 105 e Nubibus allatae, quicquam tribuendum esse patet.

IV.

Aristophanes quanto iure stomachatus fuerit iudicibus, qui Cratini Pytinen et Amipsiae Connum magis laudassent quam ipsius Nubes, et utramque fabulam sua multo deteriorem vocaverit, quis hodie dicat.

Et de Amipsiae quidem arte, cuius opera parum fuere vitalia, omnino non possumus iudicare. Cratini vero fabula quale fere argumentum habuerit scimus, et fragmenta certe nonnulla ex ea aetatem tulere.

Nempe Aristophanes in Equitum fabula de Cratino, quem aemulum quam maxime metuendum et tum habebat et in Acharnensium commissione habuerat, cum ficta quadam commiseratione benignoque contemtu locutus fuerat, senem, qui per multos annos in ludis Bacchicis regnaverat, spectatoribus deridendum propinans: inique de eo actum esse, otium enim cum dignitate homini annis oppresso dudum fuisse concedendum; in prytaneo vesceretur cum aliis viris de civitate optime aliquando meritis, non iocos seniles nugasque effeti ingenii in certamina scenica etiam afferre cogeretur. — „Hem, *δείξω αὐτοῖς ἔτι ζῶν!*" sic *ταυροφάγος* ille secum; et quoniam

„*στέφανον μὲν ἔχων αὖον δίψῃ δ' ἀπολωλὼς*

per urbem oberrare" a petulanti iuvene fuerat dictus [1]), nunc meliora edoctum se bibulum ex arido, utrem *ἐκ ταρίχου* factum esse iocose finxit, a comoediis autem scribendis abstinere, quam insulsa essent sua a iunioribus scilicet poetis admonitum; itaque Musam suam relinquere se, utpote lagenae unice nunc deditum, *μεμφομένην αὐτῷ ὅτι μὴ κωμῳδοίη μηκέτι, σχολάζοι δὲ τῇ μέθῃ* [2]), tandem tamen in gratiam cum eo redire, et ne in pristinum errorem relabi posset cuncta per totam domum vasa confringere, *οὐδ' ὀξύβαφον οἰνηρὸν ἔτι καταλιποῦσαν* [3]).

---

[1]) Eq. 534.
[2]) Schol. Eq. 400.
[3]) Fr. 187.

Quae quomodo tractaverit poeta ingeniosissimus nescimus, neque dicere possumus hodie cur Aristophanes de Cratino in Equitibus loquens „Conni" illius mentionem fecerit, curve Amipsias in ipsum Connum mox scripserit comoediam. Sed id quidem certum duco, Cratini consilium parum perspexisse eos qui statuerunt eum revera fuisse hominem vinosum suumque ipsius vitium in scena exhibuisse deridendum. Quale fabulae argumentum si cui festivum videtur, *τοῖς ἐμοῖς μὴ χαιρέτω*! Immo, — quod gravius est aliquanto, — vereor ut Aristophanis salibus satis frui possit is cuius palato talia placeant. Et eam Pytines fabulae partem, in qua Comoedia omnem Cratini supellectilem frangebat, si poeta eo consilio scripsisse creditur, ut ad saniorem iam mentem se rediisse testaretur et in posterum sine vino vitam se transacturum civibus promitteret, — nae nostrae aetati, qua temulentia publice coercenda est, et conventui alicui hominum aequalibus suis sobrietatem commendantium, quam Atheniensium theatro Dionysiaco aptius erat eiusmodi spectaculum. „Furore Bacchico" per totam sane vitam Cratinus fuerat correptus, eo nimirum furore quo ante eum arserat Aeschylus ille, qui *δράματα Διονύσου πλήρη* scribebat teste Gorgia [1]), eo furore quo omnes arserunt qui celso poetarum nomine digni fuerunt unquam; sed vinum quoque quod Bacchi donum esse in Pytine fabula dixit [2]), titubanti eum gressu nasoque rubicundo per plateas oberrasse ne ex eiusmodi iocis efficiamus cavendum est. Quod si quis credere tamen talia nos iubeat, sic enim traditum nos accepisse, ipsumque Cratini *κῴδιον* commaculatum ex Equitum parabasi protrahat [3]), is etiam Aeschylum ebrium scripsisse credat Callistheni vel Chamaeleonti vel Athenaeo [4]), et Alcaeum ipsumque Aristophanem vino deditos fuisse credat, ipsas denique Musas Heliconias non e Iovis Memoriaeque felici

---

1) Vid. Plut. Mor. 715 *e* et cf. Pausan. I 21 § 2.

2) Notis verbis ab Horatio Epist. I 19 initio allatis: „carmina quae ab aquae potoribus scribantur neque placere diu neque vivere posse"; cf. fr. 199.

3) Eq. 400.

4) Vid. Lucian. Encom. Demosth. 15, Plutarch. ll., Athen. X p. 428.

conubio procreatas esse sibi persuadeat, sed e dolio aliquo prorupisse perinde atque mortis mille figuras illas, quas Pandorae πίθος in lucem emisit.

V.

Denique aliquid videtur dicendum de quaestione a praecedentibus longe diversa et gravioris aliquanto argumenti. Nam illi quoque litterarum antiquarum studiosi, quibus aut minus acceptae sunt fabulae Aristophaneae aut — quod eodem redit — minus notae, Nubibus tamen singularem aliquam curam impendere solent propter ea quae de Socrate et a Socrate in ea fabula dicuntur. Nempe e Platone Socratem admirari et veluti aequalem aliquem virum amare quisquis didicit, non potest non rogare interdum quam fidelis veritatis interpres Plato fuerit in depingenda magistri dilectissimi imagine. Quapropter Xenophonteus ille Socrates a multis comparatus est cum Platonico, dudumque apparuit inter utrumque tantum interesse discrimen quantum interfuit inter ipsum Platonem, cuius divinum ingenium altissima quaeque appetens etiam humiliora splendido quodam lumine perfundit, et Xenophontem, militem fortem mentisque acutae satis, sed tenuissimae et veluti glebae adscriptae. Hinc multi in eam sensim opinionem abierunt ut Platonem suam potius ipsius imaginem quam Socratis pinxisse opinarentur, parum igitur tuta via incedere qui Socrati ea omnia tribuat quae in Platonis dialogis ex eius ore percipiantur. Quae licet nunquam fortasse finem habitura sit lis, aliquid tamen prodest Nubium lectio sedula et assidua ad verum Socratem melius cognoscendum Platonisque fidem in referendis magistri dictis et cogitatis confirmandam. Nam multa apud Aristophanem leguntur, quae cum verbis Socratis Platonici congruunt, ita ut operibus utriusque poetae inter se comparatis — nam poetam Platonem vocare soleo — luculenter appareat ipsius Socratis dicta quaedam ab altero deridenda propinari spectatoribus, ab altero pia memoria recoli dotibusque sui ingenii exornari.

Quae non nova profecto est observatio. Nam ne veteres quidem fugere nonnulla quae sunt de genere hoc. Sic ad versum 137, ubi Socratis ianitor rusticum ianuam vehementius pulsantem iratis verbis increpat, quod novum Socraticorum inventum ipsius culpa „abortum modo fecerit", in scholiis observatur, rideri nobile illud Socratis dictum: „matris suae se artem factitare, esse enim mentis quoque et cogitatorum *μαίευσιν*", quod a Platone quam eleganter fuerit expositum in Theaeteto dialogo, omnes sciunt.

Eadem autem via progressus Theodorus Kock multis plaudentibus statuit, versibus vicinis, ubi pulicis saltum miro artificio permensus esse dicitur Chaerephon, alludi ad Protagorae famosum illud placitum, *πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπον εἶναι.*

Etiam perridiculis verbis Socratis Aristophanei, quibus mortalem se compellantem primum affatur in machina suspensus, inest quod e Platone illustrari possit et inversa ratione ad Platonem intellegendum Socratemque melius cognoscendum adhiberi. Nam cum vs. 227 sqq.

οὐ γὰρ ἄν ποτε
ἐξηῦρον ὀρθῶς τὰ μετέωρα πράγματα,
εἰ μὴ κρεμάσας τὸ νόημα, καὶ τὴν φροντίδα
λεπτὴν καταμείξας εἰς τὸν ὅμοιον ἀέρα·
εἰ δ' ὢν χαμαὶ τἄνω κάτωθεν ἐσκόπουν,
οὐκ ἄν ποθ' ηὗρον

componenda sunt quae Socrates in Theaeteto dialogo p. 172 sqq. disputat de studiis *τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ διατριβόντων*, quorum qui sunt praestantissimi, horum *τῷ ὄντι τὸ σῶμα μόνον ἐν τῇ πόλει κεῖται καὶ ἐπιδημεῖ, ἡ δὲ διάνοια, ταῦτα πάντα ἡγησαμένη σμικρὰ καὶ οὐδέν, ἀτιμάσασα πανταχῇ φέρεται κατὰ Πίνδαρον τά τε γᾶς ὑπένερθε καὶ τὰ ἐπίπεδα γεωμετροῦσα οὐρανοῦ θ' ὕπερ ἀστρονομοῦσα, καὶ πᾶσαν πάντῃ φύσιν ἐρευνωμένη τῶν ὄντων ἑκάστου ὅλου, εἰς τῶν ἐγγὺς οὐδὲν αὑτὴν συγκαθιεῖσα.* — in quas regiones si quem harum rerum imperitum parumque curiosum secum adscendere cogit philosophus, istiusmodi homo *εἰλιγγιῶν βλέπων μετέωρος* ridiculum in modum oberrat et titubat.

Nihilo minus autem huc pertinet Phaedri dialogi locus insignis et magnificentissimis verbis exornatus, ubi describitur ἡ πτέρωσις τῶν ψυχῶν (p. 246 sqq.); quam non ex suopte ingenio Platonem expromsisse totam, testari mihi videtur Socratis Aristophanei illa κρεμάθρα.

Et quam maxime huc referenda sunt quae Socrates ultimis vitae horis cum sodalibus disputasse fertur de anima corpori veluti carceri cuidam immorante et inde relictis terrenis hisce sordibus ad deos evolare gestiente (Phaedon. p. 80 sqq.). Qui locus etiam cum versibus fabulae nostrae 761 sqq. est componendus, ubi Socrates haec iubet senem veternosum:

μή νυν περὶ σαυτὸν εἷλλε τὴν γνώμην ἀεί,
ἀλλ' ἀποχάλα τὴν φροντίδ' εἰς τὸν ἀέρα,
λινόδετον ὥσπερ μηλολόνθην τοῦ ποδός.

Quid enim haec verba habent nisi derisionem philosophi, qui caelestis patriae appetens hanc vitae rationem, hunc exitum unice laudabat ἐὰν ἡ ψυχὴ καθαρὰ ἀπαλλάττηται, μηδὲν τοῦ σώματος ξυνεφέλκουσα, ἅτε οὐδὲν κοινωνοῦσα αὐτῷ ἐν τῷ βίῳ ἑκοῦσα εἶναι, ἀλλὰ φεύγουσα αὐτὸ καὶ συνηθροισμένη αὐτὴ εἰς ἑαυτήν, ἅτε μελετῶσα ἀεὶ τοῦτο — τοῦτο δὲ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ὀρθῶς φιλοσοφοῦσα καὶ τῷ ὄντι τεθνάναι μελετῶσα. Quam Socratis Platonici sententiam non discipulo sed ipsi magistro deberi e comici verbis iure meo efficere mihi videor.

In paucis autem notatu digna sunt verba, quae Socrates Aristophaneus ἀπὸ ταρροῦ τοὺς θεοὺς περιφρονῶν subiungit versui unde digressi sumus 232:

οὐ γὰρ ἀλλ' ἡ γῆ βίᾳ
ἕλκει πρὸς αὑτὴν τὴν ἰκμάδα τῆς φροντίδος.
πάσχει δὲ ταὐτὸ τοῦτο καὶ τὰ κάρδαμα.

Nam hic quoque e vita quotidiana Socrates more suo petit exemplum ad quaestiones difficiles, de quibus disputat, elucidandas idoneum, et quae cerni nequeunt rebus quae oculis subiectae sunt per imaginem illustrare studet; agnoscimus autem in iocosis hisce comici verbis veluti echo quandam splendidae comparationis, qua Socrates Platonicus utitur in fine Phaedri

dialogi. „Ut laeta seges ex hominis animo possit surgere", sic fere ibi loquitur philosophus, „prius multo labore parandus est ager, dein conserendus, dein per longos menses patienter expectandum dum germinent grana, procrescant, efflorescant, maturas tandem ferant aristas, quae in horrea possint cogi, panem salubrem praebiturae. *Adonidis* vero *hortulos* videre est post paucos dies laete virentes: scilicet non ut victus inde quaeratur eiusmodi patinae parantur, sed ut die festo ornamenti causa exhibeantur". — En comparatio Socratica, qua animi humani vis et indoles illustratur exemplo petito a seminibus herbarum celeriter germinantium, quale praesertim est *nasturtium*.

Itaque comici hic locus testatur, Platonem hanc quoque comparationem, perinde atque μαίευσιν illam et πτέρωσιν quaeque cum iis cohaerent, non ipsum excogitasse sed e magistri ore sublegisse.

Vid. etiam infra ad vs. 1358 et 1430 sq.

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ

ΝΕΦΕΛΑΙ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ.

Στρεψιάδης γέρων.

Φειδιππίδης νεανίας, υἱὸς Στρεψιάδου.

Ξανθίας θεράπων Στρεψιάδου [1].

Μαθητὴς Σωκράτους [2].

Σωκράτης.

Χορὸς Νεφελῶν.

Ὁ δίκαιος λόγος.

Ὁ ἄδικος λόγος.

Πασίας γέρων.

Ἀμυνίας νεανίας.

Χαιρεφῶν [3].

Personae tacitae: Discipuli Socratis [4]. Testis a Pasia adductus.

Ipse poeta spectatores alloquitur vs. 518—562 [5].

---

[1]) Nomen legitur vs. 1485.

[2]) Plures discipuli in fine fabulae foras excurrunt clamitantes; cf. ann. 4.

[3]) Huius num quae partes essent in fabulae exitu multi dubitarunt; vid. ad vs. 1505.

[4]) Quamquam duo ex hisce discipulis clamores aliquos edunt vs. 1493 et 1495, non tamen inter veros actores sunt recensendi.

[5]) Hos versus poeta addidit postquam acta est fabula; neque est cur dubitemus quin ipse eos recitaturus fuerit, si iterum in certamen publicum admissa esset. Quapropter vocem *ΠΟΙΗΤΗΝ* his versibus, qui extra dramatis contextum sunt positi, de meo superscripsi.

Actor primus *Strepsiadem* agit,
secundus *Socratem*, dein *Iniustum oratorem*, tandem *Pasiam*,
tertius *Phidippidem*, *Discipulum Socratis*, *Amyniam*,
quartus *Iustum Oratorem* [1]).

Praeterea *Xanthiam* et *Chaerephontem*, quorum nullius momenti sunt partes, aut quartus actor aut alius quis homo egit.

Fabula agitur Athenis, ante domos Strepsiadis et Socratis.

---

[1]) Quatuor actoribus quoniam veteres uti non solebant, multi hoc argumento sunt usi ut fabulam nunquam talem, qualis ad nos pervenit, scenae commissam esse perhiberent; alii conati sunt ita distribuere partes, ut a tribus tamen actoribus fabula peragi potuisse videretur. Sed hos ingenio suo frustra abusos esse puto, illorum autem opinionem eam potissimum ob causam reicio quod oratorum colloquium coram Phidippide eiusque patre habitum esse cum Heidhusio arbitror. Itaque quicquid de fabulae sorte et condicione hodierna statuimus, concedendum videtur colloquium illud in scena apte peragi non potuisse nisi quartum actorem adhibuerit noster non pauca quaedam verba proferentem — id quod minime erat insolitum — sed amplas magnique momenti partes praeter morem agentem.

ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ [1]).

I.

φασὶ τὸν Ἀριστοφάνην γράψαι τὰς Νεφέλας ἀναγκασθέντα ὑπὸ Ἀνύτου καὶ Μελήτου, ἵνα προδιασκέψαιντο ποῖοί τινες εἶεν Ἀθηναῖοι κατὰ Σωκράτους ἀκούοντες [2]). ηὐλαβοῦντο γάρ, ὅτι πολλοὺς εἶχεν ἐραστάς, καὶ μάλιστα τοὺς περὶ Ἀλκιβιάδην, οἳ καὶ ἐπὶ τοῦ δράματος τούτου μηδὲ νικῆσαι ἐποίησαν τὸν ποιητήν. ὁ δὲ πρόλογός ἐστι τῶν Νεφελῶν ἁρμοδιώτατα καὶ δεξιώτατα συγκείμενος. πρεσβύτης γάρ ἐστιν ἄγροικος ἀχθόμενος παιδὶ ἀστικοῦ φρονήματος γέμοντι καὶ τῆς εὐγενείας εἰς πολυτέλειαν ἀπολελαυκότι. ἡ γὰρ τῶν Ἀλκμαιωνιδῶν οἰκία, ὅθεν ἦν τὸ πρὸς μητρὸς γένος ὁ μειρακίσκος, ἐξ ἀρχῆς, ὥς φησιν Ἡρόδοτος, τεθριπποτρόφος ἦν καὶ πολλὰς ἀνῃρημένη νίκας, τὰς μὲν Ὀλυμπίασι, τὰς δὲ Πυθοῖ, ἐνίας δὲ Ἰσθμοῖ καὶ Νεμέᾳ καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς ἀγῶσιν. εὐδοκιμοῦσαν οὖν ὁρῶν ὁ νεανίσκος ἀπέκλινε πρὸς τὸ ἦθος τῶν πρὸς μητρὸς προγόνων.

II.

πατὴρ τὸν υἱὸν σωκρατίζειν βούλεται·
καὶ τῆς περὶ αὐτὸν ψυχρολογίας διατριβὴ
ἱκανή, λόγων τ' ἀπόνοια πρὸς τοὐναντίον.

---

[1]) Argumenta exhibui eo ordine disposita quo leguntur in codice Veneto; sola autem Argumenta V—VII sunt notae melioris et utilitatis aliquid habent. Omisi vero Argumenta nullius omnino pretii recentiorum grammaticorum (VIII—X).

[2]) Easdem nugas mirifice exornatas praebet Aelianus Var. Hist. II 13. Quanto rectius iudicat ipse Socrates apud Plutarchum de ed. lib. 14: ὡς ἐν συμποσίῳ μεγάλῳ τῷ θεάτρῳ σκώπτομαι. Cf. Aelian. ll. V 8.

χορὸς δὲ Νεφελῶν ὡς ἐπωφελῆ λέγων,
καὶ τὴν ἀσέβειαν Σωκράτους διεξιών.
ἄλλαι θ' ὑπ' ἀνέρος κατηγορίαι πικραί,
καὶ τῶν μαθητῶν εἰς πατραλοίας ἐκτόπως.
εἶτ' ἐμπυρισμὸς τῆς σχολῆς τοῦ Σωκράτους.

III.

πρεσβύτης τις Στρεψιάδης ὑπὸ δανείων καταπονούμενος διὰ τὴν ἱπποτροφίαν τοῦ παιδός, δεῖται τούτου, φοιτήσαντα ὡς τὸν Σωκράτην μαθεῖν τὸν ἥττονα λόγον, εἴ πως δύναιτο τὰ ἄδικα λέγων ἐν τῷ δικαστηρίῳ τοὺς χρήστας νικᾶν καὶ μηδενὶ τῶν δανειστῶν μηδὲν ἀποδοῦναι. οὐ βουλομένου δὲ τοῦ μειρακίσκου, διαγνοὺς αὐτὸς ἐλθὼν μανθάνειν, μαθητὴν τοῦ Σωκράτους ἐκκαλέσας τινὰ διαλέγεται. ἐκκυκληθείσης [1] *δὲ τῆς διατριβῆς οἵ τε μαθηταὶ καθήμενοι πιναροὶ συνορῶνται, καὶ αὐτὸς ὁ Σωκράτης ἐπὶ κρεμάθρας αἰωρούμενος καὶ ἀποσκοπῶν τὰ μετέωρα θεωρεῖται. μετὰ ταῦτα τελεῖ παραλαβὼν τὸν πρεσβύτην, καὶ τοὺς νομιζομένους παρ' αὐτῷ θεούς, Ἀέρα, προσέτι δὲ καὶ Αἰθέρα καὶ Νεφέλας, ἀνακαλεῖται* [2]. *πρὸς δὲ τὴν εὐχὴν εἰσέρχονται Νεφέλαι ἐν σχήματι χοροῦ, καὶ φυσιολογήσαντος οὐκ ἀπιθάνως τοῦ Σωκράτους ἀποκαταστᾶσαι πρὸς τοὺς θεατὰς περὶ πλειόνων διαλέγονται. μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν πρεσβύτης διδασκόμενος ἐν τῷ φανερῷ τινα τῶν μαθημάτων γελωτοποιεῖ· καὶ ἐπειδὴ διὰ τὴν ἀμαθίαν ἐκ τοῦ φροντιστηρίου ἐκβάλλεται, ἄγων πρὸς βίαν τὸν υἱὸν συνίστησι τῷ Σωκράτει. τούτου δὲ ἐξαγαγόντος αὐτῷ ἐν τῷ θεάτρῳ τὸν ἄδικον καὶ τὸν δίκαιον λόγον, διαγωνισθεὶς ὁ ἄδικος πρὸς τὸν δίκαιον λόγον, καὶ παραλαβὼν αὐτὸν ὁ ἄδικος λόγος ἐκδιδάσκει. κομισάμενος δὲ αὐτὸν ὁ πατὴρ ἐκπεπονημένον ἐπηρεάζει τοῖς χρήσταις, καὶ ὡς κατωρθωκὼς εὐωχεῖ παραλαβών. γενομένης δὲ περὶ τὴν εὐωχίαν ἀντιλογίας πληγὰς λαβὼν ὑπὸ τοῦ παιδὸς*

---

[1]) *ἐκκυκληθείσης* Fritzsche Thesmoph. p. 95] *ἐκλυθείσης* codd., qui deinde post *μαθηταὶ* habent *κύκλῳ*, quod delevi. In archetypo fuit

·|· *κυκλη* ·|· *ἐκλυθείσης δὲ τῆς διατριβῆς οἵ τε μαθηταὶ καθημένοι.*

Simile vitium infra est in V: *προσκαλούμενος* pro *προσκαταλαλούμενος*

[2]) *ἀνακαλεῖται* Mut.] *κατακ.* cett.

βοὴν ἵστησι, καὶ προσκαταλαλούμενος ὑπὸ τοῦ παιδὸς ὅτι δίκαιον τοὺς πατέρας ὑπὸ τῶν υἱῶν ἀντιτύπτεσθαι, ὑπεραλγῶν διὰ τὴν πρὸς τὸν υἱὸν σύγκρουσιν ὁ γέρων κατασκάπτει καὶ ἐμπίμπρησι τὸ φροντιστήριον τῶν Σωκρατικῶν. τὸ δὲ δρᾶμα τῶν πάνυ δυνατῶς πεποιημένων.

IV.

τὴν μὲν κωμῳδίαν καθῆκε κατὰ Σωκράτους ὡς τοιαῦτα νομίζοντος καὶ Νεφέλας καὶ Ἀέρα καὶ τί γὰρ ἄλλ' ἢ ξένους εἰσάγοντος δαίμονας· χορῷ δὲ ἐχρήσατο Νεφελῶν πρὸς τὴν τοῦ ἀνδρὸς κατηγορίαν, καὶ διὰ τοῦτο οὕτως ἐπεγράφη τὸ δρᾶμα. διτταὶ δὲ φέρονται [1]) *Νεφέλαι.*

οἱ δὲ κατηγορήσαντες Σωκράτους Ἄνυτος καὶ Μέλητος.

τὸ δὲ δρᾶμα τῆς ὅλης ποιήσεως κάλλιστόν φασι καὶ τεχνικώτατον.

V.

αἱ πρῶται Νεφέλαι ἐδιδάχθησαν ἐν ἄστει ἐπὶ ἄρχοντος Ἰσάρχου [2]), *ὅτε Κρατῖνος μὲν ἐνίκα Πυτίνῃ, Ἀμειψίας δὲ Κόννῳ. διόπερ Ἀριστοφάνης ἀπορριφθεὶς παραλόγως ᾠήθη δεῖν ἀναδιδάξαι τὰς Νεφέλας τὰς δευτέρας, <καὶ>ἀπομέμφεσθαι τὸ θέατρον. ἀποτυχὼν δὲ πολὺ μᾶλλον καὶ ἐν τοῖς ἔπειτα οὐκέτι τὴν διασκευὴν εἰσήγαγεν* [3]).

αἱ δὲ δεύτεραι Νεφέλαι ἐπὶ Ἀμεινίου ἄρχοντος [4]).

---

[1]) Huic verbo hominis ignoti nihil est tribuendum; nam eum certe qui inutiles hasce observatiunculas scripto mandavit duplicem fabulae recensionem numquam vidisse nemo non intellegit.

[2]) Medio mense Elaphebolione Ol. 89,1, mense igitur Martio anni 423. — Disertum hoc testimonium confirmatur ipsius poetae verbis Vesp. 1044.

[3]) Ultima verba significant: „*poeta cum fabulam denuo scenae committere secum constituisset, magis etiam quam antea spe excidit.*" Tunc autem tertium sive ultimum praemium tulerat, nunc igitur ne admissus quidem est ad certamen. „*Frustra autem cum chorum petiisset, ne postea quidem comoediam retractatam docuit*". Quae prudenter sunt observata aliisque quae in hisce Argumentis leguntur commentis longe praeferenda. Vid. Mnemos. 1888 p. 278 sq.

[4]) Stulti hominis observatio manifeste falsa — nam Aminia archonte datae sunt *Proagon* et *Vespae* Aristophanis fabulae — et cum verbis proximis disertoque Eratosthenis testimonio (vid. ad vs. 553 sqq.) aperte pugnans. Concinit autem cum scholio absurdo ad vs. 31: *τότε γὰρ ἦρχεν Ἀμεινίας τοῦ Προνάπους υἱός. ἐπεὶ οὖν τοὺς Ἀθηναίους πρότερον κωμῳδεῖν τὸν ἄρχοντα ὁ νόμος ἐκώλυεν, ἀφαιρέσει μὲν τοῦ ι προστε-*

VI.

τὸ δρᾶμα κατὰ Σωκράτους γέγραπται τοῦ φιλοσόφου ἐπίτηδες ὡς κακοδιδασκαλοῦντος τοὺς νέους Ἀθήνησι, τῶν κωμικῶν πρὸς τοὺς φιλοσόφους ἐχόντων τινὰ ἀντιλογίαν· οὐχ, ὥς τινες, δι' Ἀρχέλαον τὸν Μακεδόνων βασιλέα, ὅτι προύκρινεν αὐτὸν [1]) Ἀριστοφάνους.

VII [2]).

τοῦτο ταὐτόν ἐστι τῷ προτέρῳ, διεσκεύασται δὲ ἐπὶ μέρους, ὡς ἂν

θέντος δὲ τοῦ υ παρατρέψας ὀλίγον Ἀμυνίαν αὐτὸν εἶπεν ἀντὶ τοῦ Ἀμεινίαν, et ex ipsis hisce verbis natum esse errorem statuit Ritter. Sed mihi repetendus videtur ex annotatione commentatoris vetusti ad vs. 549, in quo commemoratur mors Cleonis: *ὁ Κλέων ἀποθνήσκει ἐπ' Ἀμεινίου* (anni prioris archon nominatur errore pervulgato). *πρὸ τούτου δέ ἐστιν Ἴσαρχος, ἐφ' οὗ αἱ πρῶται Νεφέλαι εἰσήχθησαν*, quae si quis semisopitus legeret, poterat inde efficere *nostras* igitur Nubes *ἐπ' Ἀμεινίου* esse datas.

Itaque huic annotatiunculae nihil est tribuendum, reicienda autem est Petiti Clintonis aliorum opinio, qui solum archontis nomen vitiosum ducentes aliquando tamen alteras Nubes scenae commissas esse hinc effecerunt.

[1]) Pronomen om. V. De re vid. Aristot. Rhet. II 23 § 8, Diogen. Laert. II § 25, Zeller Philos. II^3 p. 54,6.

[2]) Prima huius argumenti periodus nihil habet quod suspicionem admirationemve moveat. „*Haec ipsa est fabula quam scenae commisit poeta, ex parte tamen ita est* „*mutata ut appareat comicum eam denuo docere voluisse; quod cur non fecerit nescimus*".

Sic qui scribit ostendit se scire

a) nullam in Didascaliis extare mentionem Nubium iterum scenae commissarum, ex Aristotelis igitur Eratosthenisque schola sapit;

b) in quadam Nubium parte — Parabasi nimirum — ea legi quae nonnisi postquam acta est fabula potuerint scribi.

Huic vero grammatico prudenti atque erudito alius quis homo *obloquitur*, sero opinor natus. „*Immo* (*μὲν οὖν*) *nulla fere fabulae pars non est mutata*" inquit, dein addit nonnulla, quae testantur eum — perinde atque multos interpretes recentiores — ipsius poetae verba male intellexisse: „ita nunc mutatam esse fabulam ut „pro nova dari posset (vs. 546), alteram autem hanc editionem *σωφρονεστέραν* „esse (vs. 537), oratorum altercationem e Daetalensium fabula in eam esse trans„sumtam (vs. 534-536)," ultima denique eius verba sunt echo scholii insulsi quod ad vs. 543 legitur: *ἴσως παρονειδίζει ἑαυτῷ, ἐπεὶ πεποίηκεν ἐν τῷ τέλει τοῦ δράματος καιομένην τὴν διατριβὴν Σωκράτους καί τινας τῶν φιλοσόφων λέγοντας ἰοὺ ἰού. ἐν δὲ ταῖς πρώταις Νεφέλαις τοῦτο οὐ πεποίηκε.*

Immerito igitur observationibus verbosi huius hominis tantam vim tribuerunt multi ut illud ipsum discrimen, quod perhibet ille, inter Nubes priores et posteriores obtinuisse statuerent.

Simillimus autem est error grammatici sive eiusdem sive nihilo prudentioris

δὴ ἀναδιδάξαι μὲν αὐτὸ τοῦ ποιητοῦ προθυμηθέντος, οὐκέτι δὲ τοῦτο δι' ἣν ποτε αἰτίαν ποιήσαντος.

καθόλου μὲν οὖν σχεδὸν παρὰ πᾶν μέρος γεγενημένη [1] *διόρθωσις. τὰ μὲν γὰρ περιῄρηται, τὰ δὲ παραπέπλεκται καὶ ἐν τῇ τάξει καὶ ἐν τῇ τῶν προσώπων διαλλαγῇ μετεσχημάτισται, τὰ δὲ † ὁλοσχερῆς τῆς διασκευῆς τοιαῦτα ὄντα τετύχηκεν †* [2]. *αὐτίκα μάλα ἡ παράβασις τοῦ χοροῦ ἤμειπται, καὶ ὅπου ὁ δίκαιος λόγος πρὸς τὸν ἄδικον λαλεῖ* [3], *καὶ τελευταῖον ὅπου καίεται ἡ διατριβὴ Σωκράτους.*

---

qui V° Argumento allevit verba: „*archonte Aminia Nubes iterum sunt actae.*" Quod quoniam falsum esse scimus, constat unum certe errorem e cerebro grammaticorum poetae verba perperam interpretantium irrepsisse in Argumenta nostra; quos autem modo tetigimus errores item inde prognatos esse certum duco equidem cum Essero Rittero Heidhusio aliis.

[1]) *γεγενημένη<ἡ>* Bücheler.

[2]) Sic V, quae corrupta esse patet, sed quomodo sint corrigenda incertum. Aldina *ἃ δὲ ὁλοσχερῆ*, Dindorf *τὰ δὲ ὁλοσχεροῦς*, quem secutus Bergk nimis audacter delet verba *τοιαῦτα ὄντα*, Fritzsche *ἃ δὲ ὁλοσχερῶς διεσκεύασται τοιαῦτα ὄντα τετύχηκεν*, Bücheler *τὰ δὲ ὁλοσχερῶς τῆς διασκευῆς τετυχηκότα τοιαῦτα*, quod aptum esset si non sequeretur *αὐτίκα*, ante quam particulam quin clausum fuerit enunciatum, dubium non videtur.

[3]) Hoc certe non prisci grammatici est verbum.

N U B E S.

PROLOGUS.

(vs. 1—262).

(Scena repraesentat plateam publicam ante domus vicinas Strepsiadis et Socratis. Nox est sub diluculum.
Ante domum suam deambulat *Strepsiades*.)

SCENA PRIMA.

Strepsiades, mox Servus, deinde Phidippides.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἰού, ἰού.
ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τὸ χρῆμα τῶν νυκτῶν ὅσον!
ἀπέραντον! οὐδέποθ' ἡμέρα γενήσεται;

---

2. In fine versus interpunctionem om. R, non recte, sic enim ἀπέραντον ὅσον dicendum fuisse (vid. Ran. 1135 Plut. 750) observavit Reisig.

3. ἀπέραντον] interrogandi signum subiciebat Reisig.

---

1. Scholia si sequimur, senex recubat in lecto, dein reiectis stragulis surgit. At e versu 19 (ἔκφερε) patet foris nos versari; id quod vel sic intellegitur, nam nisi ita esset, fabula agi ne potuisset quidem, et assentiendum esset Kockio scribenti: „die Frage, wie sich die Handlung bald in bald vor den Häusern des Streps. und des Sokrates im einzelnen abgespielt hat, scheint unlösbar." Sed id quod fieri non potuit cur factum tamen esse credamus scholiastis, causa iusta non adest. Immo statuamus senem nunc ante suam domum deambulare, lunam decrescentem (vs. 17) spectantem; vid. Menandri fragmentum ad vs. 36 allatum. Simile exordium habet Vesparum fabula, et nunc quoque, ut illa ineunte, est ὄρθρος βαθύς (Vesp. 216). Etiam Lysistrata et Ecclesiazusae ante solis ortum incipiunt, item Sophoclis Antigona et Euripidis Electra.

— ἰού, ἰού] cf. Pac. 1191.

2. τὸ χρῆμα τῶν νυκτῶν] vid. Ran. 1278 et ad Vesp. 266.

— τῶν νυκτῶν] *noctis*; pluralis numerus sic adhibitus est etiam Vesp. 218 Eccl. 668 etc.

3. ἀπέραντον] ut hic, sic etiam Pac. 525 novo adiectivo adiuncto instauratur sententia. Vertatur *infinitum est* (*infinitae sunt noctes*)!

καὶ μὴν πάλαι γ' ἀλεκτρυόνος ἤκουσ' ἐγώ.
οἱ δ' οἰκέται ῥέγκουσιν· ἀλλ' οὐκ ἂν πρὸ τοῦ.
ἀπόλοιο δῆτ', ὦ πόλεμε, πολλῶν οὕνεκα,
ὅτ' οὐδὲ κολάσαι ἔξεστί μοι τοὺς οἰκέτας.

(Domum designans:)

ἀλλ' οὐδ' ὁ χρηστὸς οὑτοσὶ νεανίας
ἐγείρεται τῆς νυκτός, ἀλλὰ πέρδεται
ἐν πέντε σισύραις ἐγκεκορδυλημένος.
ἀλλ', εἰ δοκεῖ, ῥέγκωμεν ἐγκεκαλυμμένοι.

(Veste sua involutus decumbit ianuae acclinis. — Denuo surgens:)

---

6 sq. *πολλῶν … | ὅτ'*] *πολλῶν θ' … | χὤτ'* Kähler, sic tamen non *ὅτε* sed *ὅτι* (Brunck *ὅτι τ' οὐδὲ*) erat dicendum.

6. *οὕνεκα*] vid. ad Ran. 189.

7. *κολάσαι ἔξεστι*] sic recte V R, alii codd. *κολάσ' ἔξεστι*. Certa omnino res est Vesp. 501, caesura autem, ut nostro loco, sic etiam infra vs. 42 Av. 976 Thesm. 217 testatur aphaeresim, non elisionem, esse statuendam; itaque etiam Eq. 751 Ran. 692 verba ita pronuncianda esse apparet. Certa vero est elisio syllabae *-σαι* Nub. 523, 550 Eq. 1175; vid. etiam infra ad vs. 998 et cf. Enchir. Dict. Ep. p. 67 de versu Homeri Φ 323. Corruptus est Av. 1340.

---

5. *ῥέγκουσιν*] *stertunt*. Redit verbum vs. 11 Eq. 104, 115 (?) Eur. Rhes. 785. — *ἀλλ' οὐκ ἂν*] sc. *ἔρρεγκον*. Eadem est ellipsis Pac. 908 Soph. Trach. 462; vid. etiam Ach. 137 et infra vs. 913. De *optativo* post *οὐκ ἂν* mente supplendo vid. ad vs. 108. — Quod ad rem attinet, belli tempore magis quam antea parcendum fuisse mancipiis, quibus apud hostes paratus esset receptus, facile intellegitur; aliquot certe annis post *ἀνδραπόδων πλεῖν ἢ δύο μυριάδες ηὐτομόλησαν* ex urbe ad Peloponnesios Deceleam occupantes, teste Thuc. VII 27. — Etiam Eq. 20 et Pac. 451 ad hunc rerum statum alluditur.

8. *χρηστὸς*] ironice adhibitum, item Plat. Theaet. 166 *a* Rep. V 479 *a* Herod. Mimiamb. III 26. Idem est usus adiectivi *ἀγαθός* infra vs. 61 Soph. Ant. 31 Philoct. 871, cf. *βέλτιστος* Plat. Conviv. 177 *b*.

9. *πέρδεται*] cf. Eq. 115. Etiam Plut. 176 supina insolentia et securitas hoc verbo designatur.

10. *σισύραις*] cf. Ran. 1459 (Av. 122 Eccl. 347, 840).

— *ἐγκεκορδυλημένος*] i. e. *ἐγκεκαλυμμένος*. Verbum alibi non obvium; cf. *ἐντετυλιγμένος* vs. 987, *ἐντεθριωμένος* Lys. 664. — Apud Platonem Prodicus dicitur *κατάκεισθαι ἐγκεκαλυμμένος ἐν κῳδίοις τισὶ [καὶ στρώμασι] καὶ μάλα πολλοῖς* Protag. 315 *d*.

11. *εἰ δοκεῖ*] *„als 't u belieft"*. Per ironiam sic usurpatur *εἰ δοκεῖ* (*quandoquidem sic visum est*); cf. Vesp. 1008.

— *ῥέγκωμεν*] cf. vs. 5.

— *ἐγκεκαλυμμένοι*] non lodice aliqua, quae nulla ei praesto est sub dio deambulanti, sed sua veste (*ἱματίῳ*) se involvit (ut vs. 735, 740 etc.). Itaque non est cur cum Zielinskio sumamus senem querulum versu 11 domum intrare ubi somnum in lecto suo appetat, mox vs. 12 denuo proruere; quod aut absurdum foret, si nullus fere temporis articulus intermitteretur, aut taedium moveret spectatoribus scenam vacuam et tacitam intuentibus.

ἀλλ' οὐ δύναμαι δείλαιος εὕδειν, δακνόμενος...
ὑπὸ τῆς δαπάνης καὶ τῆς φάτνης καὶ τῶν χρεῶν,
διὰ τουτονὶ τὸν υἱόν. ὃ δὲ κόμην ἔχων
ἱππάζεταί τε καὶ ξυνωρικεύεται
ὀνειροπολεῖ θ' ἵππους. ἐγὼ δ' ἀπόλλυμαι,
ὁρῶν ἄγουσαν τὴν σελήνην εἰκάδας.
οἱ γὰρ τόκοι χωροῦσιν.

(Ad servum alta voce:)

ἅπτε, παῖ, λύχνον,
καὶ ἔκφερε τὸ γραμματεῖον, ἵν' ἀναγνῶ λαβὼν
ὁπόσοις ὀφείλω, καὶ λογίσωμαι τοὺς τόκους.

---

15. *ξυνωρικεύεται*] *-δεύεται* vHerwerden.

---

12. *δακνόμενος*] *vexatus*, sc. *τὴν καρδίαν*, ut Ach. 1; vid. ad Ran. 43. Sed per iocum nunc hoc verbo utitur senex, ad pulicum culicum cimicum morsus alludens, quibus e somno excitari solent homines; cf. vs. 37 et 710.

13. *φάτνης*] sic Iuvenalis I 59 eum qui equis alendis bona perdidit *praesepibus* sua *donasse* dicit. Ceterum assonantia quaedam his verbis inest, quacum conferri possunt Ach. 269 Ran. 463.

14. *κόμην ἔχων*] utpote eques. Cf. Eq. 580 Vesp. 466, 1069. Agatho apud Athen. 528 *d* (fr. 3) *κόμας* dicit *μάρτυρας τρυφῆς* (cf. infra vs. 1100), hinc *κομᾶν* dicuntur homines elati; vid. vs. 545 et ad Vesp. 475 sq. et 1317.

15. Non modicarum fuisse opum equos alere, his praesertim temporibus, cum cives intra urbis moenia se suaque continere cogerentur, per se intellegitur; itaque ad fabulam nostram recte interpretandam nihil conferunt veterum loci ubi *ἱπποτροφίας* fit mentio (Herod. VI 125, Thucyd. VI 16, Isocrat. XVI § 33, Hyperid. II § 16, Xenoph. Hipparch. I § 11, Dem. XLII § 24, Böckh Staatsh. I[3] p. 92). Erraverit autem qui propter *Megaclis* Alcmeonidae nomen infra saepius commemoratum (vid. ad vs. 46) putaverit ad *Alcibiadem* sive solum sive potissimum nunc alludi. Sed statuendum est Alcibiadis aliorumque iuvenum divitum exemplum effecisse nuper ut magis quam antea effervesceret studium illud equorum et certaminum, quod nunc a comico tangitur; Phidippidem igitur fingi Megaclis affinem non quod sub Phidippidis persona rideatur Alcibiades, sed quod is, qui equis alendis opes paternas liberius quam alii hoc tempore insumeret, Megaclis esset nepos.

16. *ὀνειροπολεῖ*] *καὶ γὰρ ἐν ὕπνοις | πᾶσα κύων ἄρτον μαντεύεται* (Theocrit. XXI 45). Verbum redit vs. 27 et Eq. 809.

17. *εἰκάδας*] tertiam mensis partem, qua elapsa venient *tristes calendae* (Hor. Sat. I 3, 87) et fenora menstrua erunt solvenda. Luna *εἰκάδας ἄγουσα* (id est *afferens*) est luna quae vigesimum agit diem sui cursus; spatium igitur *quinque* fere dierum ante fabulae finem praeterlabi fingit poeta, vid. vs. 1131 sqq.

18. *χωροῦσιν*] *procedunt* (*crescunt*, cf. vs. 1287). Vid. ad Ran. 1018.

19. *ἔκφερε*] *ἐκ τῆς οἰκίας*. Sub dio senem versari hinc claro patet.

— *τὸ γραμματεῖον*] *ἐν ᾧ τὰ αὐτῷ βεβιωμένα ἔνεστιν*, ut loquitur Dem. XXII § 23. Tabulas poscit senex ut „subducat

(**Servus** affert tabulas et lucernam ardentem, quam tenens adstat deinde domino legenti et meditanti.)

φέρ' ἴδω, τί ὀφείλω;

(Tabulas inspicit.)

„δώδεκα μνᾶς Πασίᾳ."

τοῦ δώδεκα μνᾶς Πασίᾳ; τί ἐχρησάμην;

„ὅτ' ἐπριάμην τὸν κοππατίαν." οἴμοι τάλας·

εἴθ' ἐξεκόπη πρότερον τὸν ὀφθαλμὸν λίθῳ.

---

24. ἐξεκόπη Kuster (et sic Thomas Mag. in lemmate)] ἐξεκόπην codd.; quod licet per se spectatum optime habeat, quoniam etiam apud Latinos in imprecationibus est *oculum mihi eripiat* vel *effodiat aliquis* (Hor. Sat. II 5, 35, Plaut. Menaechm. 152), in hunc tamen locum parum quadrare videtur, quoniam lusus verborum minus sic fit concinnus quam si ipse κοππατίας ἐκκόπτεσθαι dicitur, senis autem oculus elisus non prohibuisset quominus equos aut ipse emeret aut eius filius.

---

ratiunculam quantum aeris sibi sit quantumque alieni siet" (Plaut. Curcul. 371 sq.).

21. φέρ' ἴδω] sic etiam Dicaeopolis secum reputandi initium facit Ach. 4.

— δώδεκα μνᾶς] tribus minis idoneum equum haberi potuisse docet Isaeus V 43 (ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἱπποτροφήσας [illegible] οὐ γὰρ πώποτε ἐκτήσατο ἵππον πλείονος ἄξιον ἢ τριῶν μνῶν): nec tamen insanae prodigalitatis fuisse uni equo tantum pecuniae insumere apparet collato loco Lysiae VIII § 10, ubi duodecim minas mutuas accepisse dicitur aliquis equo pro pignore interposito.

— Πασίᾳ] senem hunc esse, Strepsiadis δανειστήν, infra vs. 1214 sqq. apparet. Veteri [illegible] ut [illegible] duodecim minas mutuas dedit; minime de trapezita aliquo est cogitandum.

23. κοππατίαν] qui [illegible] dicitur vs. 122 [?]. Equorum κοππατιῶν mentio fit etiam vs. 438 et fr. 42 [illegible], analogia [illegible] ad Ran. 494 [illegible] ut intellegamus equum [illegible] Aristophanis [illegible] LVIII 3, equum qui [illegible] signum [illegible] habet [illegible] [illegible]

cum Anacreonte 28[1]). Sed quid significaverit illa nota nescimus; idoneo enim fundamento caret quod fuit qui perhiberet, Corinthios equos sic fuisse designatos. Infra vs. 123, 1298 et Eq. 603 commemorantur equi σαμφόραι, dorico igitur signo san (M. cf. Herodot. I 139) notati, quos Sicyone oriundos fuisse hariolantur: in Anagyro autem fabula βουκεφάλων equorum Aristophanes bis fecit mentionem (cf. fr. 41 et 42 supra allata), quos capite bovino inustos habuisse recte opinor statuit grammaticus in lexico Lucianeo apud Bachmannum Anecd. II p. 333, addens alia equorum nomina [illegible] (i. e. [illegible]) et Κενταυρίδην ([illegible]).

24. Simillimo loco Ach. 92 sq. Dicaeopolis regis legatum deridens, qui βασιλέως ὀφθαλμὸς more persico vocatur, ἐκκόψειέ γε — inquit — κόραξ πατάξας τόν γε σὸν τοῦ πρέσβεως.

— ἐξεκόπη τὸν ὀφθαλμόν] articulus sic de altero tantum oculo usurpatur etiam Ach. [illegible] et Av. 1613 [illegible] idem de altero [illegible] infra vs. 146. De [illegible] τοὺς ὀφθαλμούς [illegible] Av. 342. 583.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

(Dormitantis e domo auditur vox.)

Φίλων, ἀδικεῖς· ἔλαυνε τὸν σαυτοῦ δρόμον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τοῦτ' ἔστι τουτὶ τὸ κακόν, ὅ μ' ἀπολώλεκεν·
ὀνειροπολεῖ γὰρ καὶ καθεύδων ἱππικήν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

(item:)

πόσους δρόμους ἐλᾷς τὰ πολεμιστήρια;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἐμὲ μὲν σὺ πολλοὺς τὸν πατέρ' ἐλαύνεις δρόμους.
ἀτὰρ „τί χρέος ἔβα με" μετὰ τὸν Πασίαν;

(Iterum inspicit tabulas.)

---

26. *τουτὶ* R] *τοῦτο* cett.; Blaydes dubitanter *τοῦτ' ἔστ' ἐκεῖνο* coll. Ran. 318.

27. Del. vHerwerden.

28. *ἐλᾷς* GHermann] *ἐλᾷ* codd., sed *ἐλᾷς* legit fortasse qui adscripsit scholion quod est in R: *πόσους καμπτοὺς πεποίηκας.* — Vulgatam qui tuentur, sumant necesse est iuvenem secum ipso in somno loqui: „quot tandem cursus iste peracturus est!" Nam obiectum esse *τὰ πολεμιστήρια*, non subiectum, sequens versus docet.

30. *τὸν Πασίαν*] *τὸ Πασίου* Blaydes.

---

25. In somno videt iuvenis quae nuper expertus est, cum equos sibi agenti sodalis aliquis Philo cum bigis incucurrit, *ὑπέδραμεν* (cf. Soph. El. 727 sqq., Hom. Ψ 426 sqq., Ar. Eq. 1161). Vox *δρόμος* de recto tramite, concesso singulis curribus spatio, etiam Aesch. Ag. 1245 Choeph. 514 etc. usurpatur; cf. Aeschin. I § 176 *ὥσπερ ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις εἰς τὸν τοῦ πράγματος αὐτὸν δρόμον εἰσελαύνετε* (imperat.). Vid. etiam ad Ran. 995.

26. *τοῦτ' ἔστι τουτὶ*] item Pac. 64; vid. ad Ran. 318.

27. *ὀνειροπολεῖ*] vid. vs. 16.

28. *ἐλᾷς*] nunc quoque *ἀδικεῖν* Philonem saepius quam licebat equos circa metam agentem, in somno putat iuvenis. Reprehendentis igitur hic est futuri usus.

— *τὰ πολεμιστήρια*] sc. *ἅρματα* (Herod. V 113, Xenoph. Cyrop. VI 1 § 20, Plat. Crit. 119 *a*), i. e. currum cum duobus equis *πολεμισταῖς* (Theocrit. XV 51) vel *πολεμιστηρίοις* (Herod. I 192, Xenoph. de Re Eq. I 2 III 7). In inscriptionibus saepius fit mentio *ἅρματος πολεμιστηρίου, συνωρίδος πολεμιστηρίας, ἵππου κέλητος πολεμιστηρίου* sive *πολεμιστοῦ* (CIA. II 968 sq.), certaminis enim genus quoddam illis nominibus designabatur (cf. Photius et Bekk. Anecd. 289 s. v. *πολεμιστὴς ἵππος*). Praemia, quae Panathenaeorum ludis tributa sunt iis qui in certamine *τῶν πολεμιστηρίων* vicerant, commemorantur CIA. II 965 (Dittenb. Syll. 395[56] sqq.). — Proprio sensu adi. *πολεμιστήριος* adhibitum est Ach. 1132 et alibi.

29. *ἐλαύνεις*] ad nummos petendos et ad creditores pacandos. Quadamtenus cum hoc lusu verborum conferri potest nostrum *een loopje met iemand nemen*.

30. *τί χρέος ἔβα με*] tragicis his verbis, quae ex Euripide desumta esse perhibet scholion (cf. Homericum *τί σε χρηὼ ἵκει* β 28 ε 189), iocose nunc utitur senex, vocem *χρέος*, quae in dictione cothurnata *rem, negotium* in universum significat,

„τρεῖς μναῖ διφρίσκου καὶ τροχοῖν Ἀμυνίᾳ.“

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.
(item:)

ἄπαγε τὸν ἵππον ἐξαλίσας οἴκαδε.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἀλλ᾽, ὦ μέλ᾽, ἐξήλικας ἐμέ γ᾽ ἐκ τῶν ἐμῶν,
ὅτε καὶ δίκας ὤφληκα, καὶ ἕτεροι τόκου
ἐνεχυράσεσθαί φασιν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.
(foras procedens:)

ἐτεόν, ὦ πάτερ,
τί δυσκολαίνεις καὶ στρέφει τὴν νύχθ᾽ ὅλην;

---

34. *καί*] om. R.

35. *ἐνεχυράσεσθαι*] *-σασθαι* V R et plerique; vitium redit vs. 1141. ‖ *φασιν*] *φασί μ᾽* Blaydes coll. vs. 241.

35-38. Fieri potuit quod sumit Zielinski, ut Phidippides e lecto haec clamaret et versu demum 80 spectatoribus se ostenderet primum. Malo tamen statuere eum nunc mussitantem proruere ut videat quid tandem pater nocte intempesta foris agat, mox autem cum contemtu hunc derelinquere.

36. *στρέφει*] *-φῃ* V R.

---

sensu *aeris alieni*, *debiti* usurpans; qui sensus in vita quotidiana numero plurali *τὰ χρέα* solet tribui (vs. 39 alibi). Verbo *βαίνειν* additur accusativus Eur. Hipp. 1371 Bacch. 527; cf. Pind. Ol. II 95 *αἶνον ἔβα κόρος*. Similis est versus Eur. Herc. 530 *τί καινὸν ἦλθε τοῖσδε δώμασιν χρέος*.

31. *διφρίσκου καὶ τροχοῖν*] quae separatim fabricabantur, servabantur, emebantur. Vid. quae ad Hom.[2] *B* 777 *E* 722 *Θ* 441 *Ω* 266 annotavimus.

— *Ἀμυνίᾳ*] filii hic amicus vs. 1259 sqq. deridetur, idem opinor qui vs. 686 sqq. vellicatur, Pronapis filius.

32. Servum suum *ἱπποκόμον* in somno alloquens iuvenis iubet equum — *κέλητι* igitur *ἵππῳ* modo inequitasse sibi videtur — post cursum citatum in *ἀλινδήθραν* (Ran. 904) sive *κυλίστραν* (Xen. de Re Eq. V § 3) deduci, ubi libertate sua aliquantisper usus per siccum pulverem volutetur, ne sudore perfusus domi sit alligandus praesepi. Cf. Xen. Oecon. XI § 18 (*postquam equo vectus sum*) ὁ παῖς *ἐξαλίσας τὸν ἵππον οἴκαδε ἀπάγει*.

33. *ἐξήλικας*] hoc quoque filii verbum senex morosus corripiens ita usurpat ut *bonis evolvi* dicitur latine, Sen. Ep. 74 § 3. Cf. Plaut. Menaechm. V 5, 5 *quem ego hominem, si quidem vivo, vita devolvam sua*, Tac. Annal. XIII 15 *evolutum sede patria*, VI 17 *fortunis provolvebantur*, Liv. VI 15 *istos e praeda clandestina evolvas*.

34. *καὶ δίκας*] *etiam lites*.

— *ἕτεροι*] i. e. *ἄλλοι τινές*, ut in singulari *ἕτερός τις* Eq. 949.

34 sq. *τόκου* | *ἐνεχυράσεσθαι*] pignora se esse capturos non solum ad caput sed ad ipsum fenus recuperandum. Verbo *ἐνεχυράζεσθαι* etiam vs. 241 et Eccl. 567 noster utitur; oppositum est *ἐνέχυρα θεῖναι* (Eccl. 755 Plut. 451).

35. *ἐτεόν*] vid. ad Vesp. 8.

36. Cf. Menander in *Dyscolo* vel in *Misumeno* (fr. 137 et 341): *ὦ δυστυχής*, | *τί οὐ καθεύδεις; σύ μ᾽ ἀποκναίεις περιπατῶν*.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

δάκνει με … δήμαρχός τις ἐκ τῶν στρωμάτων.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ἔασον, ὦ δαιμόνιε, καταδαρθεῖν τί με.

(Domum denuo intrat.)

SCENA SECUNDA.

Strepsiades, Servus.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

σὺ δ' οὖν κάθευδε· τὰ δὲ χρέα ταῦτ' ἴσθ' ὅτι
εἰς τὴν κεφαλὴν ἅπαντα τὴν σὴν τρέψεται.

(Paulisper silet.)

φεῦ.
εἴθ' ὤφελ' ἡ προμνήστρι' ἀπολέσθαι κακῶς,

---

37. *δήμαρχός τις*] sic R, *τις δήμαρχος* V alii.
39. *δ'*] *μὲν* V.
40. *τρέψεται*] *στρέψεται* V, *στρέψαι* R.

— *δυσκολαίνεις*] verbum redit Lys. 887; vid. ad Ran. 82.

— *στρέφει τὴν νύχθ' ὅλην*] item Amphis fr. 20 *στρέφοιθ' ὅλην τὴν νύκτα, μηδὲ ἓν πλέον | ὧν βούλεται δρῶν*, Menandr. fr. 281 *ᾤμην ἐγὼ τοὺς πλουσίους, ὦ Φανία, | οἷς μὴ τὸ δανείζεσθαι πρόσεστιν, οὐ στένειν | τὰς νύκτας οὐδὲ στρεφομένους ἄνω κάτω | οἴμοι λέγειν.*

37. *δάκνει*] vid. ad vs. 12.

— *δήμαρχος*] *ὅτι ἠνεχύραζον οἱ δήμαρχοι* noster locus claro docet; eiusdem rei in *Σκηνὰς λαμβανούσαις* mentionem fecit noster, si fides Harpocrationi s. v. — De demarchis a Clisthene creatis vid. Aristot. Rep. Ath. c. 21.

— *τις ἐκ τῶν στρωμάτων*] cf. vs. 709. Simile est *ὁ ἐκ τῶν λύχνων* vs. 1065, vid. etiam Vesp. 266, 526 Av. 13 Eccl. 491 Plut. 435.

39. Subsimilia sunt verba Dicaeopolidis Ach. 186 *οἱ δ' οὖν βοώντων· ἀλλὰ κτέ.*

40. *εἰς τὴν κεφαλὴν … τὴν σὴν τρ.*] cf. Ach. 833 *εἰς κεφαλὴν τράποιτ' ἐμοί*, Demosth. XIX § 130 *ἃ νῦν εἰς κεφαλὴν ὑμᾶς αὐτῷ δεῖ τρέψαι*, item XVIII § 290, et omisso *τράποιτο* (quod mente est supplendum) *εἰς κεφαλὴν σοί* Pac. 1063 Plut. 526 Plat. Euthyd. 283 *e*. Quae loquendi formula materiem iocandi praebet Plut. 651. Cf. etiam Lys. 915 *εἰς ἐμὲ τράποιτο.*

41. Simillimum est exordium Medeae Euripidis *εἴθ' ὤφελ' Ἄργους μὴ διάπτασθαι σκάφος κτέ.* (cf. Ran. 1382). Etiam versus unde altera huius expositionis pars incipit (vs. 60) tragici quid habet fortasse.

— *προμνήστρια*] *ἡ συνιστᾶσα πρὸς ἀλλήλους τοὺς γαμοῦντας* (Hesych.). Minime inhonestum hoc erat officium, quamquam periculum erat semper ne *προαγωγοῖς* (vid. Vesp. 1028) assimularentur, itaque *διὰ τὴν ἄδικόν τε καὶ ἄτεχνον ξυναγωγὴν ἀνδρὸς καὶ γυναικός, ᾗ δὴ προαγωγεία ὄνομα, φεύγουσι καὶ τὴν προμνηστικὴν ἅτε σεμναὶ οὖσαι αἱ μαῖαι, φοβούμεναι μὴ εἰς ἐκείνην τὴν αἰτίαν διὰ ταύτην ἐμπέσωσιν· ἐπεὶ ταῖς γε ὄντως μαίαις μόναις που προσήκει καὶ προμνήσασθαι καλῶς* (Plat. Theaet. 150 *a*, cf. Xen. Mem. II 6 § 36). — Voce *προμνήστρια* utitur etiam Eur. Hipp. 589.

ἥτις με γῆμαι ἐπῆρε τὴν σὴν μητέρα.
ἐμοὶ γὰρ ἦν ἄγροικος ἥδιστος βίος,
εὐρωτιῶν, ἀκόρητος, εἰκῇ κείμενος,
βρύων μελίτταις καὶ προβάτοις καὶ στεμφύλοις·
ἔπειτ᾽ ἔγημα Μεγακλέους — τοῦ Μεγακλέους! —

---

42. *γῆμαι (ἐ)'πῆρε* Brunck] *γῆμ' ἐπῆρε* codd.; vid. ad vs. 7.

43. *ἥδιστος*] *ἥσυχος* Naber.

46. Verba *τοῦ Μεγακλέους* a praecedentibus iure secernit schol.; vix enim est credibile poetam finxisse filium eiusdem atque patrem nominis, cum omnes scirent in Alcmeonidarum gente alternis vicibus illud nomen usurpatum fuisse. Scholiastae oblocutus est Boeckh in annot. ad Pind. Pyth. VII, assensus GHermann.

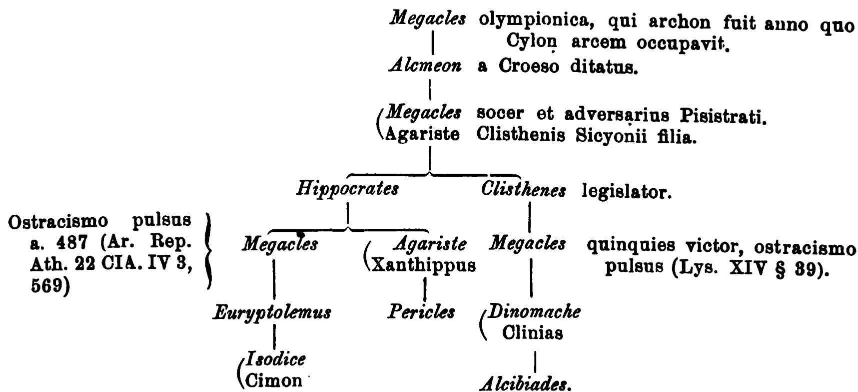
42. *γῆμαι ἐπῆρε*] cf. Pherecrat. fr. 146 *εἰκῇ μ' ἐπῆρας ὄντα τηλικουτονὶ | πολλοῖς ἐμαυτὸν ἐγκυλῖσαι πράγμασιν*, Herodot. I 87 *αἴτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλήνων θεὸς ἐπαείρας ἐμὲ* (Croesum) *στρατεύεσθαι*, praeterea vid. vs. 810 etc. et ad vs. 800.

44. *ἀκόρητος*] *incomptus*, a verbo *κορεῖν* (-*ῆσαι*) *purgare* (cf. Pac. 59 Eup. fr. 157), minime igitur confundendum cum epico adiectivo *ἀκόρητος* *insatiabilis* a verbo *κορέσαι*. Praeterea ad cimices alludi Holzingeri est opinio parum probabilis.

— *εἰκῇ*] *sic temere* (Hor. Od. II 11, 13), item *εἰκῇ καταδαρθόντα* Plut. 300. Facile illic vivebatur, sine situs pulverisve nimio metu.

45. *στεμφύλοις*] *olivis siccatis*. Commemorantur etiam Eq. 806 fr. 392.

46. *Megaclis* alicuius nomen hic commemoratur, utpote commune in familia Alcmeonidarum, qui stirpem suam deducebant ab Alcmeone Megaclis filio Hic *πρῶτος τῶν πολιτῶν Ὀλυμπίασιν ἐνίκησε* ludis equestribus (Ol. XLVII), cf. Herod. VI 125 Isocr. XVI § 25. Prae ceteris autem inclaruit Megacles Clisthenis legislatoris filius, Alcibiadis *πάππος πρὸς μητρός*, quem Pindarus in Pythio carmine VII° celebravit propter quinque victorias equestres ab ipso eiusque proavis reportatas. Hoc autem nomen ut nunc commemoraret, comicum movit Alcibiades iuvenis equis alendis opes paternas absumens. Alcibiadis igitur consobrinus fingitur Phidippides. — Stemma Alcmeonidarum hoc est (cf. Herod. VI 131):

ἀδελφιδῆν, ἄγροικος ὤν, ἐξ ἄστεως
σεμνήν, τρυφῶσαν, ἐγκεκοισυρωμένην.
ταύτην ὅτ' ἐγάμουν, ξυγκατεκλινόμην ἐγώ,
ὄζων τρυγός, τρασιᾶς, ἐρίων, περιουσίας·
ἡ δ' αὖ μύρου, κρόκου, καταγλωττισμάτων,

47. ἄστεως Dindorf] -ος codd.

50. ἐρίων, περιουσίας Reiske] virgula in codd. abest. Naber σιρῶν, ἐριουργίας, hinc Blaydes ὄζων τρυγός, τυροῦ τρασιᾶς, ἐριουργίας. Sed *lanificii*, quod mulierum est, mentio hinc aliena mihi videtur, neque placet τυροῦ τρασιᾶς hoc loco, cuius compositio fert ut post singula vocabula incidatur oratio. Nimiae vero est rusticitatis quod excogitavit Palmer τρυγός, τράγων, ἐρίφων, ἀλουσίας. Vulgata verba quin sana sint equidem nullus`dubito; vid. commentarius.

Vix opus est addi, Megaclem illum, qui Phidippidis dicitur avunculus, fictum esse hominem; id quod cum per se intellegi potest, tum ex temporum ratione efficitur; vivere enim non iam potuit Megacles ille quem celebravit Pindarus, noster autem Megacles vivere dicitur vs. 124.

48. Erat Strepsiadis uxor *procax magnifica sumptuosa nobilis* (Terent. Heaut. II 1, 15).

— ἐγκεκοισυρωμένην] novum verbum a Κοισύρας (vs. 800 Ach. 614) nomine ductum. Coesyram autem esse Megaclis illam filiam, quae Pisistrato nupsit et ab eo contumeliose est tractata (vid. Herod. I 60, Arist. Rep. Ath. 14), perhibent scholia h. l. et ad vs. 800, cf. Hesych. s. v.; sed huic opinioni, quae ad locos Aristophaneos illustrandos minime sufficit, — nam ὁ Κοισύρας quomodo Ach. l. l. dici potuerit homo aliquis tempore belli Peloponnesiaci vivens parum sic intellegitur, — quantum sit tribuendum nescimus, praestat igitur fateri alludi h. l. ad rem aliquam nobis ignotam. *Servam* fuisse Coesyram fuere qui perhiberent, vid. schol. ad vs. 800 et Pac. 451; *Eretria* oriundam, Megaclis autem *matrem* fuisse aliud dicit scholion.

49 sqq. Neglexit igitur rusticus veterum illud praeceptum ὡς τὸ κηδεῦσαι καθ' ἑαυτὸν ἀριστεύει μακρῷ (Aesch. Prom. 890). Similia autem sunt Menandr. fr. 10 ἐγὼ δ' ἀγροῖκος, ἐργάτης, σκυθρός, πικρός, | φειδωλός, Terent. Heaut. V, 4, 12 *ego ille agrestis saevus tristis parcus truculentus tenax | duxi uxorem.*

49. *Epulis nuptialibus accumbebamus* etc.

50 περιουσίας] *copiae, abundantiae.* Vox apud Ar. non redit, apud alios plerumque additum habet genitivum, nec tamen raro absolute, ut hoc loco, usurpatur. Sic Xen. Oecon. I 4 *utilissimum se praestabit aliquis* — Critobulus ait — εἰ δύναιτο οἶκον παραλαβὼν τελεῖν τε ὅσα δεῖ καὶ περιουσίαν ποιῶν αὔξειν τὸν οἶκον (item II 10 XI 13), Menandr. fr. 382 στρατεία δ' οὐ φέρει περιουσίαν | οὐδεμί', ἐφήμερον δὲ καὶ προπετῆ βίον, Thucyd. VIII 45 § 2 οἱ ναῦται ἐκ περιουσίας ὑβρίζοντες, Isocr. XI § 15 τὰ ἀναγκαῖα καὶ τὰς περιουσίας sibi opponit etc.; nostro autem loco voce περιουσία senex quae de suis studiis hactenus rettulit complectitur omnia, quemadmodum Vesp. 677 in fine longae seriei deliciarum et eduliorum collocatur vox πλουθυγίεια, ut cuncta quae enumerata sunt quaeque plura eiusmodi potuissent afferri coniunctim indicentur. „Non dulcis quidem odor erat meis fae„cibus et cratibus et lanae, at enata „inde erat mihi abundantia."

51. κρόκου] non ad croceum *odorem* alluditur — quod fortasse putaverit quispiam propter verbum ὄζειν — sed

δαπάνης, λαφυγμοῦ, Κωλιάδος, Γενετυλλίδος.
οὐ μὴν ἐρῶ γ' ὡς ἀργὸς ἦν, ἀλλ' ἐσπάθα.
ἐγὼ δ' ἄν, αὐτῇ θοἰμάτιον δεικνὺς τοδὶ
πρόφασιν, ἔφασκον· „ὦ γύναι, λίαν σπαθᾷς."

(Restinguitur lucerna.)

ΘΕΡΑΠΩΝ.

ἔλαιον ἡμῖν οὐκ ἔνεστ' ἐν τῷ λύχνῳ.

56-59] post vs. 20 collocat Zielinski; at vid. commentarius.
56. οὐκ ἔνεστ'] οὐκέτ' ἔστ' ne legamus dehortantur loci in commentario allati.

---

ad *colorem* τοῦ κροκωτοῦ, quo induta incedebat mulier urbanis moribus assueta. Verborum similis est structura infra vs. 1007, ubi vid.; de crocota vid. ad Ran. 46.

— καταγλωττισμάτων] *suaviorum*, cf. κατεγλωττισμένος Thesm. 131.

52. λαφυγμοῦ] a verbo λαφύσσειν *vorare*, *deglutire* (= καταπίνειν), apud Ar. non obvio; cf. Hom. Δ 176 Ρ 64 Σ 583 Eupol. fr. 148 λαφύσσεται λαφυγμὸν ἀνδρεῖον πάνυ.

— Κωλιάδος] hic et Lys. 2 *Veneris* est epitheton, cuius templum erat in Phaleri portus promunturio Coliade prope Athenas (Strab. IX p. 398, Pausan. I 1 § 5). Notum est vaticinium quod de pugna Salaminia post eventum innotuit: Κωλιάδες δὲ γυναῖκες ἐρετμοῖσι φρύξουσι (Herodot. VIII 96).

— Γενετυλλίδος] hoc quoque Veneris cognomen Lys. 2 redit. Pluralis πότνιαι Γενετυλλίδες legitur Thesm. 130, quibuscum Preller Mythol. I[4] p. 377 componit τὰς Γενναΐδας Phocaeae cultas.

53—55. Iocandi materiem praebet duplex verbi σπαθᾶν sensus; quod proprie significat *densare subtemen* (τὴν κρόκην) *inter texendum*, fila enim transversa, quae ope radii textorii (κερκίδος) traiecta sunt per stamina, dein τῇ σπάθῃ (Aesch. Choeph. 232, Plat. Lys. 208 *d* etc.) adiguntur sive coercentur; vid. Philyll. fr. 12 σπαθᾶν τὸν ἱστὸν οὐκ ἔσται σπάθῃ. Translato vero sensu, ut alia pulsandi verba, adhibetur de iis quae nimio impetu, nimio studio fiunt, significat autem *pessumdare*, *dilapidare*; vid. Demosth. XIX § 43, Diphil. fr. 43[27] τὰ πατρῷα βρύκει καὶ σπαθᾷ, Lucian. VII 19 etc.; apud Menandrum (fr. 347) quam recte Photius interpretatus fuerit ἀλαζονεύεσθαι dictu difficile. — Vernacule hic lusus verborum quadamtenus sic reddi potest: *vrouwlief*, *je lapt maar steeds* ... *er alles door*.

53. οὐ μὴν ... γε] *non sane*. Item Vesp. 268 Pac. 41.

54. τοδὶ] vestem suam ab uxore confectam (*homespun*). — Similis est iocus Acharn. 435 ὦ Ζεῦ διόπτα.

55. πρόφασιν] *argumenti loco*. Non de vera causa (ut saepe apud veteres, Thuc. I 23 § 5 III 9 § 2 VI 6 § 1 etc.) nunc adhibitum sed de ficta; item Eq. 465 Eccl. 1111. — Tecte ut exprobrare posset nobili uxori prodigalitatem, vestem ei ostendens „λίαν σπαθᾷς" saepius dicebat senex, quasi nimis densam esse perhiberet cum revera esset lacera.

56—59. Hinc alienos esse facile suspicetur quispiam, non tamen iure; apte enim nunc pingitur senis ille animus, quem modo testatus est ipse, ad κυμινοπριστίαν propensior (cf. vs. 421) et τῷ σπαθᾶν quam maxime infestus, nec non colaphorum ille amor, quem nunc compescere eum cogit bellum; praeterea sic cavit poeta ne nimis longa fieret eius monologia. Post versum autem 20 collocari omnino nequeunt, — quod fuit qui putaret, — nam oleum si non est in lucerna, deinde ad eius lucem tabulas

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

οἴμοι· τί γάρ μοι τὸν πότην ἧπτες λύχνον;
δεῦρ' ἔλθ', ἵνα κλάῃς.

ΘΕΡΑΠΩΝ.

διὰ τί δῆτα κλαύσομαι;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ὅτι τῶν παχειῶν ἐντιθεῖς θρυαλλίδων.

(Servus se proripit cum lucerna et tabellis.)

μετὰ ταῦθ', ὅπως νῷν ἐγένεθ' υἱὸς οὑτοσί,

---

57. *μοι*] om. R.

58. *ἔλθ'*] om. V, *ἴθ'* codd. complures. Cf. Eq. 150. ‖ *τί δῆτα*] *τί δὴ* codd. complures, *τί δὴ 'γὼ* Bentley, sic aut *δὲ δὴ τί* Blaydes (coll. vs. 1178 Lys. 599 Ran. 158, 805, 865 Plut. 264).

59. **ἐντιθεῖς*] *ἐνετίθεις* codd., quod imperfectum neque per se satis expedio neque quomodo genitivum partitivum plur. admittere possit video.

60. *ὅπως*] vid. commentarius.

---

suas inspicere non poterit senex; alapa certe, quae puero intentatur, non multum prodesse poterit ad lumen excitandum.

56. Cf. Av. 1589 *ἔλαιον οὐκ ἔνεστιν ἐν τῇ ληκύθῳ*, Plut. 763 *ἄλφιτ' οὐκ ἔνεστιν ἐν τῷ θυλάκῳ*.

— *ἡμῖν*] non de conservis loquitur puer sed, quasi heri sui sit sodalis, ipsum seque pronomine *nobis* impudenter admodum indicat.

57. Etiam cives, qui neque rustici essent neque avari, his tamen temporibus oleo parcebant, in urbe enim hominibus propter hostium invasiones oppleta ea quoque *ἐσπάνιζεν* quae pacis tempore gratis fere in Attica haberi poterant, ficus, oleum; vid. Ach. 34—36 et praesertim Vesp. 251 sq., 302.

— *πότην ... λύχνον*] *bibulam lucernam*, multum olei comburentem. Cf. alterius cuiusdam Strepsiadis verba Plat. com. fr. 190: *φείδεσθε τοὐλαίου σφόδρ'· ἐξ ἀγορᾶς δ' ἐγὼ | ὠνήσομαι στίλβην τιν' ἥτις μὴ πότις* (*στίλβη* est simplex quaedam lucernarum species, cf. Hermipp. fr. 28), Alcaeus autem comicus in fabula aliqua *ἀδηφάγους* dixit *τοὺς πότας λύχνους* (fr. 21). Imitatur Lucianus XLV 29 *διψῶσαν θρυαλλίδα* commemorans, non tamen *bibulum* sed *paene siccum* ellychnium sic significans. Cf. etiam Verg. Cir. 344 *bibulum lumen*. Adi. *πότης* proprio sensu adhibitum est Thesm. 735 *ὦ θερμόταται γυναῖκες, ὦ ποτίσταται.*

— *ἧπτες*] i. e. *ἡμμένον εἶχες accensum mihi tenebas*. Imperfecti *εἶχον* hic usus est Vesp. 855 Pac. 142, 522 Lys. 753, 1184, cf. *ἦν* Av. 1051 Plut. 971. Nisi praestat interpretari: *cur accendere conatus es, accendere voluisti*; revera enim non peregit consilium, frustra accendit lucernam quae brevi post ultro sit restincta.

59. *τῶν παχειῶν ... θρυαλλίδων*] i. e. *παχείας τινὰς θρυαλλίδας*. De articuli hoc usu e lingua francogallica notissimo vid. ad Ran. 1263 et ad Vesp. 199. Mente supplendum *εἰς τοὺς λύχνους*.

60. *ὅπως*] nisi *ἐπεὶ* rescribimus sine iusta causa (vid. tamen Hom. Il.[2] ad *Λ* 459), parodia dictionis tragicae in hoc versu, ut in versu 41, est agnoscenda. Nam particula *ὅπως*, quae apud tragicos nonnumquam idem quod *ἐπεί* valet (vid. Soph. Ant. 253 etc.), apud

καὶ μὴν πάλαι γ' ἀλεκτρυόνος ἤκουσ' ἐγώ.
οἱ δ' οἰκέται ῥέγκουσιν· ἀλλ' οὐκ ἂν πρὸ τοῦ.
ἀπόλοιο δῆτ', ὦ πόλεμε, πολλῶν οὕνεκα,
ὅτ' οὐδὲ κολάσαι ἔξεστί μοι τοὺς οἰκέτας.

(Domum designans:)

ἀλλ' οὐδ' ὁ χρηστὸς οὑτοσὶ νεανίας
ἐγείρεται τῆς νυκτός, ἀλλὰ πέρδεται
ἐν πέντε σισύραις ἐγκεκορδυλημένος.
ἀλλ', εἰ δοκεῖ, ῥέγκωμεν ἐγκεκαλυμμένοι.

(Veste sua involutus decumbit ianuae acclinis. — Denuo surgens:)

---

6 sq. *πολλῶν... | ὅτ'*] *πολλῶν θ'... | χὤτ'* Kähler, sic tamen non *ὅτε* sed *ὅτι* (Brunck *ὅτι τ' οὐδὲ*) erat dicendum.

6. *οὕνεκα*] vid. ad Ran. 189.

7. *κολάσαι ἔξεστι*] sic recte V R, alii codd. *κολάσ' ἔξεστι*. Certa omnino res est Vesp. 501, caesura autem, ut nostro loco, sic etiam infra vs. 42 Av. 976 Thesm. 217 testatur aphaeresim, non elisionem, esse statuendam; itaque etiam Eq. 751 Ran. 692 verba ita pronuncianda esse apparet. Certa vero est elisio syllabae *-σαι* Nub. 523, 550 Eq. 1175; vid. etiam infra ad vs. 998 et cf. Enchir. Dict. Ep. p. 67 de versu Homeri Φ 323. Corruptus est Av. 1340.

---

5. *ῥέγκουσιν*] *stertunt*. Redit verbum vs. 11 Eq. 104, 115 (?) Eur. Rhes. 785.

— *ἀλλ' οὐκ ἂν*] sc. *ἔρρεγκον*. Eadem est ellipsis Pac. 908 Soph. Trach. 462; vid. etiam Ach. 137 et infra vs. 913. De *optativo* post *οὐκ ἂν* mente supplendo vid. ad vs. 108. — Quod ad rem attinet, belli tempore magis quam antea parcendum fuisse mancipiis, quibus apud hostes paratus esset receptus, facile intellegitur; aliquot certe annis post *ἀνδραπόδων πλεῖν ἢ δύο μυριάδες ηὐτομόλησαν* ex urbe ad Peloponnesios Deceleam occupantes, teste Thuc. VII 27. — Etiam Eq. 20 et Pac. 451 ad hunc rerum statum alluditur.

8. *χρηστὸς*] ironice adhibitum, item Plat. Theaet. 166*a* Rep. V 479*a* Herod. Mimiamb. III 26. Idem est usus adiectivi *ἀγαθός* infra vs. 61 Soph. Ant. 31 Philoct. 871, cf. *βέλτιστος* Plat. Conviv. 177*b*.

9. *πέρδεται*] cf. Eq. 115. Etiam Plut. 176 supina insolentia et securitas hoc verbo designatur.

10. *σισύραις*] cf. Ran. 1459 (Av. 122 Eccl. 347, 840).

— *ἐγκεκορδυλημένος*] i. e. *ἐγκεκαλυμμένος*. Verbum alibi non obvium; cf. *ἐντετυλιγμένος* vs. 987, *ἐντεθριωμένος* Lys. 664. — Apud Platonem Prodicus dicitur *κατάκεισθαι ἐγκεκαλυμμένος ἐν κῳδίοις τισὶ [καὶ στρώμασι] καὶ μάλα πολλοῖς* Protag. 315*d*.

11. *εἰ δοκεῖ*] „*als 't u belieft*". Per ironiam sic usurpatur *εἰ δοκεῖ* (*quandoquidem sic visum est*); cf. Vesp. 1008.

— *ῥέγκωμεν*] cf. vs. 5.

— *ἐγκεκαλυμμένοι*] non lodice aliqua, quae nulla ei praesto est sub dio deambulanti, sed sua veste (*ἱματίῳ*) se involvit (ut vs. 735, 740 etc.). Itaque non est cur cum Zielinskio sumamus senem querulum versu 11 domum intrare ubi somnum in lecto suo appetat, mox vs. 12 denuo proruere; quod aut absurdum foret, si nullus fere temporis articulus intermitteretur, aut taedium moveret spectatoribus scenam vacuam et tacitam intuentibus.

ἀλλ' οὐ δύναμαι δείλαιος εὕδειν, δακνόμενος...
ὑπὸ τῆς δαπάνης καὶ τῆς φάτνης καὶ τῶν χρεῶν,
διὰ τουτονὶ τὸν υἱόν. ὁ δὲ κόμην ἔχων
ἱππάζεταί τε καὶ ξυνωρικεύεται
ὀνειροπολεῖ θ' ἵππους. ἐγὼ δ' ἀπόλλυμαι,
ὁρῶν ἄγουσαν τὴν σελήνην εἰκάδας.
οἱ γὰρ τόκοι χωροῦσιν.

(Ad servum alta voce:)

ἅπτε, παῖ, λύχνον,
καὶ ἔκφερε τὸ γραμματεῖον, ἵν' ἀναγνῶ λαβὼν
ὁπόσοις ὀφείλω, καὶ λογίσωμαι τοὺς τόκους.

---

15. ξυνωρικεύεται] -δεύεται vHerwerden.

---

12. δακνόμενος] *vexatus*, sc. τὴν καρδίαν, ut Ach. 1; vid. ad Ran. 43. Sed per iocum nunc hoc verbo utitur senex, ad pulicum culicum cimicum morsus alludens, quibus e somno excitari solent homines; cf. vs. 37 et 710.

13. φάτνης] sic Iuvenalis I 59 eum qui equis alendis bona perdidit *praesepibus* sua *donasse* dicit. Ceterum assonantia quaedam his verbis inest, quacum conferri possunt Ach. 269 Ran. 463.

14. κόμην ἔχων] utpote eques. Cf. Eq. 580 Vesp. 466, 1069. Agatho apud Athen. 528 *d* (fr. 3) κόμας dicit μάρτυρας τρυφῆς (cf. infra vs. 1100), hinc κομᾶν dicuntur homines elati; vid. vs. 545 et ad Vesp. 475 sq. et 1317.

15. Non modicarum fuisse opum equos alere, his praesertim temporibus, cum cives intra urbis moenia se suaque continere cogerentur, per se intellegitur; itaque ad fabulam nostram recte interpretandam nihil conferunt veterum loci ubi ἱπποτροφίας fit mentio (Herod. VI 125, Thucyd. VI 16, Isocrat. XVI § 33, Hyperid. II § 16, Xenoph. Hipparch. I § 11, Dem. XLII § 24, Böckh Staatsh. I[3] p. 92). Erraverit autem qui propter *Megaclis* Alcmeonidae nomen infra saepius commemoratum (vid. ad vs. 46) putaverit ad *Alcibiadem* sive solum sive potissimum nunc alludi. Sed statuendum est Alcibiadis aliorumque iuvenum divitum exemplum effecisse nuper ut magis quam antea effervesceret studium illud equorum et certaminum, quod nunc a comico tangitur; Phidippidem igitur fingi Megaclis affinem non quod sub Phidippidis persona rideatur Alcibiades, sed quod is, qui equis alendis opes paternas liberius quam alii hoc tempore insumeret, Megaclis esset nepos.

16. ὀνειροπολεῖ] καὶ γὰρ ἐν ὕπνοις | πᾶσα κύων ἄρτον μαντεύεται (Theocrit. XXI 45). Verbum redit vs. 27 et Eq. 809.

17. εἰκάδας] tertiam mensis partem, qua elapsa venient *tristes calendae* (Hor. Sat. I 3, 87) et fenora menstrua erunt solvenda. Luna εἰκάδας ἄγουσα (id est *afferens*) est luna quae vigesimum agit diem sui cursus; spatium igitur *quinque* fere dierum ante fabulae finem praeterlabi fingit poeta, vid. vs. 1131 sqq.

18. χωροῦσιν] *procedunt* (*crescunt*, cf. vs. 1287). Vid. ad Ran. 1018.

19. ἔκφερε] ἐκ τῆς οἰκίας. Sub dio senem versari hinc claro patet.

— τὸ γραμματεῖον] ἐν ᾧ τὰ αὐτῷ βεβιωμένα ἔνεστιν, ut loquitur Dem. XXII § 23. Tabulas poscit senex ut „subducat

(Servus affert tabulas et lucernam ardentem, quam tenens adstat deinde domino legenti et meditanti.)

φέρ' ἴδω, τί ὀφείλω;

(Tabulas inspicit.)

„δώδεκα μνᾶς Πασίᾳ.“
τοῦ δώδεκα μνᾶς Πασίᾳ; τί ἐχρησάμην;
„ὅτ' ἐπριάμην τὸν κοππατίαν.“ οἴμοι τάλας·
εἴθ' ἐξεκόπη πρότερον τὸν ὀφθαλμὸν λίθῳ.

24. *ἐξεκόπη* Kuster (et sic Thomas Mag. in lemmate)] *ἐξεκόπην* codd.; quod licet per se spectatum optime habeat, quoniam etiam apud Latinos in imprecationibus est *oculum mihi eripiat* vel *effodiat aliquis* (Hor. Sat. II 5, 35, Plaut. Menaechm. 152), in hunc tamen locum parum quadrare videtur, quoniam lusus verborum minus sic fit concinnus quam si ipse *κοππατίας ἐκκόπτεσθαι* dicitur, senis autem oculus elisus non prohibuisset quominus equos aut ipse emeret aut eius filius.

ratiunculam quantum aeris sibi sit quantumque alieni siet" (Plaut. Curcul. 371 sq.).

21. *φέρ' ἴδω*] sic etiam Dicaeopolis secum reputandi initium facit Ach. 4.

— *δώδεκα μνᾶς*] tribus minis idoneum equum haberi potuisse docet Isaeus V 43 (*ἀλλὰ μὴν οὐδὲ καθιπποτρόφηκας, οὐ γάρ πώποτε ἐκτήσω ἵππον πλείονος ἄξιον ἢ τριῶν μνῶν*); nec tamen insanae prodigalitatis fuisse uni equo tantum pecuniae insumere apparet collato loco Lysiae VIII § 10, ubi duodecim minas mutuas accepisse dicitur aliquis equo pro pignore interposito.

— *Πασίᾳ*] senem hunc esse, Strepsiadis *δημότην*, infra vs. 1214 sqq. apparet. Veteri sodali ut opitularetur duodecim minas mutuas dedit; minime de trapezita aliquo est cogitandum.

23. *κοππατίαν*] qui *ψαρὸς ἵππος* dicitur vs. 1225. Equorum *κοππατιῶν* mentio fit etiam vs. 438 et fr. 42 (*ψῆχ' ἠρέμα τὸν βουκέφαλον καὶ τὸν κοππατίαν*), analogia autem (de qua vid. ad Ran. 494) fert ut intellegamus equum *κοππαφόρον*, quemadmodum interpretatur Aristophanis simia Lucianus LVIII 5, equum qui *koppa* signum coxae habet inustum (*ἐν ἰσχίῳ τὸ κόππα πυρὸς χάραγμ' ἔχοντα*, ut loquar cum Anacreonte 28[1]). Sed quid significaverit illa nota nescimus; idoneo enim fundamento caret quod fuit qui perhiberet, *Corinthios* equos sic fuisse designatos. Infra vs. 123, 1298 et Eq. 603 commemorantur equi *σαμφόραι*, dorico igitur signo *san* (*M*, cf. Herodot. I 139) notati, quos *Sicyone* oriundos fuisse hariolantur; in Anagyro autem fabula *βουκεφάλων* equorum Aristophanes bis fecit mentionem (cf. fr. 41 et 42 supra allatum), quos *caput bovinum* inustos habuisse recte opinor statuit grammaticus in lexico Lucianeo apud Bachmannum Anecd. II p. 335, addens alia equorum nomina *Νησαῖον* (i. e. *Medum*) et *Κενταυρίδην* (*Larisaeum*).

24. Simillimo ioco Ach. 92 sq. Dicaeopolis regis legatum deridens, qui *βασιλέως ὀφθαλμός* more persico vocatur, *ἐκκόψειέ γε* — inquit — *κόραξ πατάξας τόν γε σὸν τοῦ πρεσβέως.*

— *ἐξεκόπη τὸν ὀφθαλμὸν*] articulus sic de altero utro oculo usurpatur etiam Ach. l.l. et Av. 1613 *ὁ κόραξ παρελθὼν τοῦ ἐπιορκοῦντος λάθρᾳ | προσπτόμενος ἐκκόψει τὸν ὀφθαλμὸν θενών*, item de altero utro supercilio dicitur *ἡ ὀφρύς* infra vs. 146. De locutione *ἐκκόψαι τοὺς ὀφθαλμούς* vid. praeterea Av. 342, 583.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

(Dormitantis e domo auditur vox.)

Φίλων, ἀδικεῖς· ἔλαυνε τὸν σαυτοῦ δρόμον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τοῦτ᾽ ἔστι τουτὶ τὸ κακόν, ὅ μ᾽ ἀπολώλεκεν·
ὀνειροπολεῖ γὰρ καὶ καθεύδων ἱππικήν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

(item:)

πόσους δρόμους ἐλᾷς τὰ πολεμιστήρια;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἐμὲ μὲν σὺ πολλοὺς τὸν πατέρ᾽ ἐλαύνεις δρόμους.
ἀτὰρ „τί χρέος ἔβα με" μετὰ τὸν Πασίαν;

(Iterum inspicit tabulas.)

---

26. *τουτὶ* R] *τοῦτο* cett.; Blaydes dubitanter *τοῦτ᾽ ἔστ᾽ ἐκεῖνο* coll. Ran. 318.

27. Del. vHerwerden.

28. *ἐλᾷς* GHermann] *ἐλᾷ* codd., sed *ἐλᾷς* legit fortasse qui adscripsit scholion quod est in R: *πόσους καμπτοὺς πεποίηκας*. — Vulgatam qui tuentur, sumant necesse est iuvenem secum ipso in somno loqui: „quot tandem cursus iste peracturus est!" Nam obiectum esse *τὰ πολεμιστήρια*, non subiectum, sequens versus docet.

30. *τὸν Πασίαν*] *τὸ Πασίου* Blaydes.

---

25. In somno videt iuvenis quae nuper expertus est, cum equos sibi agenti sodalis aliquis Philo cum bigis incucurrit, *ὑπέδραμεν* (cf. Soph. El. 727 sqq., Hom. Ψ 426 sqq., Ar. Eq. 1161). Vox *δρόμος* de recto tramite, concesso singulis curribus spatio, etiam Aesch. Ag. 1245 Choeph. 514 etc. usurpatur; cf. Aeschin. I § 176 *ὥσπερ ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις εἰς τὸν τοῦ πράγματος αὐτὸν δρόμον εἰσελαύνετε* (imperat.). Vid. etiam ad Ran. 995.

26. *τοῦτ᾽ ἔστι τουτὶ*] item Pac. 64; vid. ad Ran. 318.

27. *ὀνειροπολεῖ*] vid. vs. 16.

28. *ἐλᾷς*] nunc quoque *ἀδικεῖν* Philonem saepius quam licebat equos circa metam agentem, in somno putat iuvenis. Reprehendentis igitur hic est futuri usus.

— *τὰ πολεμιστήρια*] sc. *ἅρματα* (Herod. V 113, Xenoph. Cyrop. VI 1 § 20, Plat. Crit. 119 *a*), i. e. currum cum duobus equis *πολεμισταῖς* (Theocrit. XV 51) vel *πολεμιστηρίοις* (Herod. I 192, Xenoph. de Re Eq. I 2 III 7). In inscriptionibus saepius fit mentio *ἅρματος πολεμιστηρίου, συνωρίδος πολεμιστηρίας, ἵππου κέλητος πολεμιστηρίου* sive *πολεμιστοῦ* (CIA. II 968 sq.), certaminis enim genus quoddam illis nominibus designabatur (cf. Photius et Bekk. Anecd. 289 s. v. *πολεμιστὴς ἵππος*). Praemia, quae Panathenaeorum ludis tributa sunt iis qui in certamine *τῶν πολεμιστηρίων* vicerant, commemorantur CIA. II 965 (Dittenb. Syll. 395[56] sqq.). — Proprio sensu adi. *πολεμιστήριος* adhibitum est Ach. 1132 et alibi.

29. *ἐλαύνεις*] ad nummos petendos et ad creditores pacandos. Quadamtenus cum hoc lusu verborum conferri potest nostrum *een loopje met iemand nemen*.

30. *τί χρέος ἔβα με*] tragicis his verbis, quae ex Euripide desumta esse perhibet scholion (cf. Homericum *τί σε χρειὼ ἵκει* β 28 ε 189), iocose nunc utitur senex, vocem *χρέος*, quae in dictione cothurnata *rem, negotium* in universum significat,

„τρεῖς μναῖ διφρίσκου καὶ τροχοῖν Ἀμυνίᾳ.“

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

(item:)

ἄπαγε τὸν ἵππον ἐξαλίσας οἴκαδε.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἀλλ', ὦ μέλ', ἐξήλικας ἐμέ γ' ἐκ τῶν ἐμῶν,
ὅτε καὶ δίκας ὤφληκα, καὶ ἕτεροι τόκου
ἐνεχυράσεσθαί φασιν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

(foras procedens:)

ἐτεόν, ὦ πάτερ,
τί δυσκολαίνεις καὶ στρέφει τὴν νύχθ' ὅλην;

---

34. *καὶ*] om. R.

35. *ἐνεχυράσεσθαι*] -*σασθαι* V R et plerique; vitium redit vs. 1141. || *φασιν*] *φασί μ'* Blaydes coll. vs. 241.

35-38. Fieri potuit quod sumit Zielinski, ut Phidippides e lecto haec clamaret et versu demum 80 spectatoribus se ostenderet primum. Malo tamen statuere eum nunc mussitantem proruere ut videat quid tandem pater nocte intempesta foris agat, mox autem cum contemtu hunc derelinquere.

36. *στρέφει*] -*φῃ* V R.

---

sensu *aeris alieni*, *debiti* usurpans; qui sensus in vita quotidiana numero plurali *τὰ χρέα* solet tribui (vs. 39 alibi). Verbo *βαίνειν* additur accusativus Eur. Hipp. 1371 Bacch. 527; cf. Pind. Ol. II 95 *αἶνον ἔβα κόρος*. Similis est versus Eur. Herc. 530 *τί καινὸν ἦλθε τοῖσδε δώμασιν χρέος*.

31. *διφρίσκου καὶ τροχοῖν*] quae separatim fabricabantur, servabantur, emebantur. Vid. quae ad Hom.[2] *Β* 777 *Ε* 722 *Θ* 441 *Ω* 266 annotavimus.

— *Ἀμυνίᾳ*] filii hic amicus vs. 1259 sqq. deridetur, idem opinor qui vs. 686 sqq. vellicatur, Pronapis filius.

32. Servum suum *ἱπποκόμον* in somno alloquens iuvenis iubet equum — *κέλητι* igitur *ἵππῳ* modo inequitasse sibi videtur — post cursum citatum in *ἀλινδήθραν* (Ran. 904) sive *κυλίστραν* (Xen. de Re Eq. V § 3) deduci, ubi libertate sua aliquantisper usus per siccum pulverem volutetur, ne sudore perfusus domi sit alligandus praesepi. Cf. Xen. Oecon. XI § 18 (*postquam equo vectus sum*) *ὁ παῖς ἐξαλίσας τὸν ἵππον οἴκαδε ἀπάγει*.

33. *ἐξήλικας*] hoc quoque filii verbum senex morosus corripiens ita usurpat ut *bonis evolvi* dicitur latine, Sen. Ep. 74 § 3. Cf. Plaut. Menaechm. V 5, 5 *quem ego hominem, si quidem vivo, vita devolvam sua*, Tac. Annal. XIII 15 *evolutum sede patria*, VI 17 *fortunis provolvebantur*, Liv. VI 15 *istos e praeda clandestina evolvas*.

34. *καὶ δίκας*] *etiam lites*.

— *ἕτεροι*] i. e. *ἄλλοι τινές*, ut in singulari *ἕτερός τις* Eq. 949.

34 sq. *τόκου | ἐνεχυράσεσθαι*] pignora se esse capturos non solum ad caput sed ad ipsum fenus recuperandum. Verbo *ἐνεχυράζεσθαι* etiam vs. 241 et Eccl. 567 noster utitur; oppositum est *ἐνέχυρα θεῖναι* (Eccl. 755 Plut. 451).

35. *ἐτεόν*] vid. ad Vesp. 8.

36. Cf. Menander in *Dyscolo* vel in *Misumeno* (fr. 137 et 341): *ὦ δυστυχής, | τί οὐ καθεύδεις; σύ μ' ἀποκναίεις περιπατῶν.*

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

δάκνει με ... δήμαρχός τις ἐκ τῶν στρωμάτων.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ἔασον, ὦ δαιμόνιε, καταδαρθεῖν τί με.

(Domum denuo intrat.)

SCENA SECUNDA.

Strepsiades, Servus.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

σὺ δ' οὖν κάθευδε· τὰ δὲ χρέα ταῦτ' ἴσθ' ὅτι
εἰς τὴν κεφαλὴν ἅπαντα τὴν σὴν τρέψεται.

(Paulisper silet.)

φεῦ.
εἴθ' ὤφελ' ἡ προμνήστρι' ἀπολέσθαι κακῶς,

37. *δήμαρχός τις*] sic R, *τις δήμαρχος* V alii.
39. *δ'*] *μὲν* V.
40. *τρέψεται*] *στρέψεται* V, *στρέψαι* R.

— *δυσκολαίνεις*] verbum redit Lys. 887; vid. ad Ran. 82.

— *στρέφει τὴν νύχθ' ὅλην*] item Amphis fr. 20 *στρέφοιθ' ὅλην τὴν νύκτα, μηδὲ ἓν πλέον | ὧν βούλεται δρῶν*, Menandr. fr. 281 *ᾤμην ἐγὼ τοὺς πλουσίους, ὦ Φανία, | οἷς μὴ τὸ δανείζεσθαι πρόσεστιν, οὐ στένειν | τὰς νύκτας οὐδὲ στρεφομένους ἄνω κάτω | οἴμοι λέγειν.*

37. *δάκνει*] vid. ad vs. 12.

— *δήμαρχος*] *ὅτι ἠνεχύραζον οἱ δήμαρχοι* noster locus claro docet; eiusdem rei in *Σκηνὰς λαμβανούσαις* mentionem fecit noster, si fides Harpocrationi s. v. — De demarchis a Clisthene creatis vid. Aristot. Rep. Ath. c. 21.

— *τις ἐκ τῶν στρωμάτων*] cf. vs. 709. Simile est *ὁ ἐκ τῶν λύχνων* vs. 1065, vid. etiam Vesp. 266, 526 Av. 13 Eccl. 491 Plut. 435.

39. Subsimilia sunt verba Dicaeopolidis Ach. 186 *οἱ δ' οὖν βοώντων· ἀλλὰ κτέ.*

40. *εἰς τὴν κεφαλὴν...τὴν σὴν τρ.*] cf. Ach. 833 *εἰς κεφαλὴν τράποιτ' ἐμοί*, Demosth. XIX § 130 *ἃ νῦν εἰς κεφαλὴν ὑμᾶς αὐτῷ δεῖ τρέψαι*, item XVIII § 290, et omisso *τράποιτο* (quod mente est supplendum) *εἰς κεφαλὴν σοί* Pac. 1063 Plut. 526 Plat. Euthyd. 283 *e*. Quae loquendi formula materiem iocandi praebet Plut. 651. Cf. etiam Lys. 915 *εἰς ἐμὲ τράποιτο.*

41. Simillimum est exordium Medeae Euripidis *εἴθ' ὤφελ' Ἄργους μὴ διάπτασθαι σκάφος κτέ.* (cf. Ran. 1382). Etiam versus unde altera huius expositionis pars incipit (vs. 60) tragici quid habet fortasse.

— *προμνήστρια*] *ἡ συνιστᾶσα πρὸς ἀλλήλους τοὺς γαμοῦντας* (Hesych.). Minime inhonestum hoc erat officium, quamquam periculum erat semper ne *προαγωγοῖς* (vid. Vesp. 1028) assimularentur, itaque *διὰ τὴν ἄδικόν τε καὶ ἄτεχνον ξυναγωγὴν ἀνδρὸς καὶ γυναικός, ᾗ δὴ προαγωγεία ὄνομα, φεύγουσι καὶ τὴν προμνηστικὴν ἅτε σεμναὶ οὖσαι αἱ μαῖαι, φοβούμεναι μὴ εἰς ἐκείνην τὴν αἰτίαν διὰ ταύτην ἐμπέσωσιν· ἐπεὶ ταῖς γε ὄντως μαίαις μόναις που προσήκει καὶ προμνήσασθαι καλῶς* (Plat. Theaet. 150 *a*, cf. Xen. Mem. II 6 § 36). — Voce *προμνήστρια* utitur etiam Eur. Hipp. 589.

ἥτις με γῆμαι ἐπῆρε τὴν σὴν μητέρα.
ἐμοὶ γὰρ ἦν ἄγροικος ἥδιστος βίος,
εὐρωτιῶν, ἀκόρητος, εἰκῇ κείμενος,
βρύων μελίτταις καὶ προβάτοις καὶ στεμφύλοις·
ἔπειτ᾽ ἔγημα Μεγακλέους — τοῦ Μεγακλέους! —

---

42. γῆμαι (ἐ)'πῆρε Brunck] γῆμ᾽ ἐπῆρε codd.; vid. ad vs. 7.

43. ἥδιστος] ἥσυχος Naber.

46. Verba τοῦ Μεγακλέους a praecedentibus iure secernit schol.; vix enim est credibile poetam finxisse filium eiusdem atque patrem nominis, cum omnes scirent in Alcmeonidarum gente alternis vicibus illud nomen usurpatum fuisse. Scholiastae oblocutus est Boeckh in annot. ad Pind. Pyth. VII, assensus GHermann.

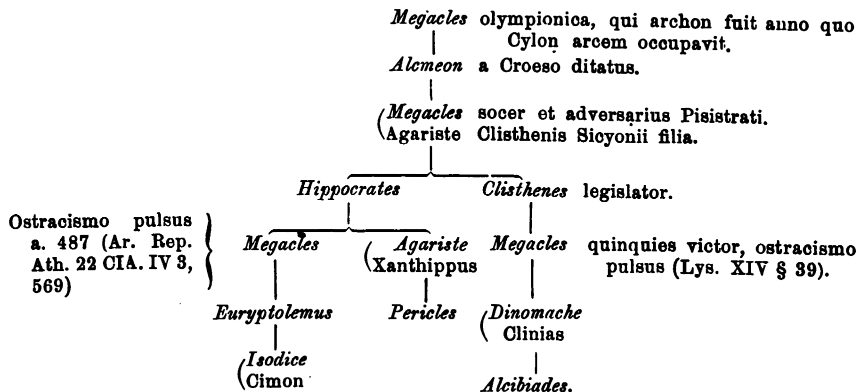
42. γῆμαι ἐπῆρε] cf. Pherecrat. fr. 146 εἰκῇ μ᾽ ἐπῆρας ὄντα τηλικουτονὶ | πολλοῖς ἐμαυτὸν ἐγκυλῖσαι πράγμασιν, Herodot. I 87 αἴτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλήνων θεὸς ἐπαείρας ἐμὲ (Croesum) στρατεύεσθαι, praeterea vid. vs. 810 etc. et ad vs. 800.

44. ἀκόρητος] *incomptus*, a verbo κορεῖν (-ῆσαι) *purgare* (cf. Pac. 59 Eup. fr. 157), minime igitur confundendum cum epico adiectivo ἀκόρητος *insatiabilis* a verbo κορέσαι. Praeterea ad cimices alludi Holzingeri est opinio parum probabilis.

— εἰκῇ] *sic temere* (Hor. Od. II 11, 13), item εἰκῇ καταδαρθόντα Plut. 300. Facile illic vivebatur, sine situs pulverisve nimio metu.

45. στεμφύλοις] *olivis siccatis*. Commemorantur etiam Eq. 806 fr. 392.

46. *Megaclis* alicuius nomen hic commemoratur, utpote commune in familia Alcmeonidarum, qui stirpem suam deducebant ab Alcmeone Megaclis filio Hic πρῶτος τῶν πολιτῶν Ὀλυμπίασιν ἐνίκησε ludis equestribus (Ol. XLVII), cf. Herod. VI 125 Isocr. XVI § 25. Prae ceteris autem inclaruit Megacles Clisthenis legislatoris filius, Alcibiadis πάππος πρὸς μητρός, quem Pindarus in Pythio carmine VII° celebravit propter quinque victorias equestres ab ipso eiusque proavis reportatas. Hoc autem nomen ut nunc commemoraret, comicum movit Alcibiades iuvenis equis alendis opes paternas absumens. Alcibiadis igitur consobrinus fingitur Phidippides. — Stemma Alcmeonidarum hoc est (cf. Herod. VI 131):

ἀδελφιδῆν, ἄγροικος ὤν, ἐξ ἄστεως
σεμνήν, τρυφῶσαν, ἐγκεκοισυρωμένην.
ταύτην ὅτ᾽ ἐγάμουν, ξυγκατεκλινόμην ἐγώ,
ὄζων τρυγός, τρασιᾶς, ἐρίων, περιουσίας·
ἡ δ᾽ αὖ μύρου, κρόκου, καταγλωττισμάτων,

47. *ἄστεως* Dindorf] *-ος* codd.

50. *ἐρίων, περιουσίας* Reiske] virgula in codd. abest. Naber *σιρῶν, ἐριουργίας*, hinc Blaydes *ὄζων τρυγός, τυροῦ τρασιᾶς, ἐριουργίας*. Sed *lanificii*, quod mulierum est, mentio hinc aliena mihi videtur, neque placet *τυροῦ τρασιᾶς* hoc loco, cuius compositio fert ut post singula vocabula incidatur oratio. Nimiae vero est rusticitatis quod excogitavit Palmer *τρυγός, τράγων, ἐρίφων, ἀλουσίας*. Vulgata verba quin sana sint equidem nullus dubito; vid. commentarius.

Vix opus est addi, Megaclem illum, qui Phidippidis dicitur avunculus, fictum esse hominem; id quod cum per se intellegi potest, tum ex temporum ratione efficitur; vivere enim non iam potuit Megacles ille quem celebravit Pindarus, noster autem Megacles vivere dicitur vs. 124.

48. Erat Strepsiadis uxor *procax magnifica sumptuosa nobilis* (Terent. Heaut. II 1, 15).

— *ἐγκεκοισυρωμένην*] novum verbum a *Κοισύρας* (vs. 800 Ach. 614) nomine ductum. Coesyram autem esse Megaclis illam filiam, quae Pisistrato nupsit et ab eo contumeliose est tractata (vid. Herod. I 60, Arist. Rep. Ath. 14), perhibent scholia h. l. et ad vs. 800, cf. Hesych. s. v.; sed huic opinioni, quae ad locos Aristophaneos illustrandos minime sufficit, — nam *ὁ Κοισύρας* quomodo Ach. l. l. dici potuerit homo aliquis tempore belli Peloponnesiaci vivens parum sic intellegitur, — quantum sit tribuendum nescimus, praestat igitur fateri alludi h. l. ad rem aliquam nobis ignotam. *Servam* fuisse Coesyram fuere qui perhiberent, vid. schol. ad vs. 800 et Pac. 451; *Eretria* oriundam, Megaclis autem *matrem* fuisse aliud dicit scholion.

49 sqq. Neglexit igitur rusticus veterum illud praeceptum *ὡς τὸ κηδεῦσαι καθ᾽ ἑαυτὸν ἀριστεύει μακρῷ* (Aesch. Prom. 890). Similia autem sunt Menandr. fr. 10 *ἐγὼ δ᾽ ἀγροῖκος, ἐργάτης, σκυθρός, πικρός, | φειδωλός*, Terent. Heaut. V, 4, 12 *ego ille agrestis saevus tristis parcus truculentus tenax | duxi uxorem.*

49. *Epulis nuptialibus accumbebamus* etc.

50 *περιουσίας*] *copiae, abundantiae.* Vox apud Ar. non redit, apud alios plerumque additum habet genitivum, nec tamen raro absolute, ut hoc loco, usurpatur. Sic Xen. Oecon. I 4 *utilissimum se praestabit aliquis* — Critobulus ait — *εἰ δύναιτο οἶκον παραλαβὼν τελεῖν τε ὅσα δεῖ καὶ περιουσίαν ποιῶν αὔξειν τὸν οἶκον* (item II 10 XI 13), Menandr. fr. 382 *στρατεία δ᾽ οὐ φέρει περιουσίαν | οὐδεμί᾽, ἐφήμερον δὲ καὶ προπετῆ βίον*, Thucyd. VIII 45 § 2 *οἱ ναῦται ἐκ περιουσίας ὑβρίζοντες*, Isocr. XI § 15 *τὰ ἀναγκαῖα καὶ τὰς περιουσίας* sibi opponit etc.; nostro autem loco voce *περιουσία* senex quae de suis studiis hactenus rettulit complectitur omnia, quemadmodum Vesp. 677 in fine longae seriei deliciarum et eduliorum collocatur vox *πλουθυγίεια*, ut cuncta quae enumerata sunt quaeque plura eiusmodi potuissent afferri coniunctim indicentur. „Non dulcis quidem odor erat meis faecibus et cratibus et lanae, at enata „inde erat mihi abundantia."

51. *κρόκου*] non ad croceum *odorem* alluditur — quod fortasse putaverit quispiam propter verbum *ὄζειν* — sed

δαπάνης, λαφυγμοῦ, Κωλιάδος, Γενετυλλίδος.
οὐ μὴν ἐρῶ γ' ὡς ἀργὸς ἦν, ἀλλ' ἐσπάθα.
ἐγὼ δ' ἄν, αὐτῇ θοἰμάτιον δεικνὺς τοδὶ
πρόφασιν, ἔφασκον· „ὦ γύναι, λίαν σπαθᾷς.“

(Restinguitur lucerna.)

ΘΕΡΑΠΩΝ.

ἔλαιον ἡμῖν οὐκ ἔνεστ' ἐν τῷ λύχνῳ.

56-59] post vs. 20 collocat Zielinski; at vid. commentarius.
56. *οὐκ ἔνεστ'*] *οὐκέτ' ἔστ'* ne legamus dehortantur loci in commentario allati.

ad *colorem τοῦ κροκωτοῦ*, quo induta incedebat mulier urbanis moribus assueta. Verborum similis est structura infra vs. 1007, ubi vid.; de crocota vid. ad Ran. 46.

— *καταγλωττισμάτων*] *suaviorum*, cf. *κατεγλωττισμένος* Thesm. 131.

52. *λαφυγμοῦ*] a verbo *λαφύσσειν vorare, deglutire* (= *καταπίνειν*), apud Ar. non obvio; cf. Hom. *Λ* 176 *Ρ* 64 *Σ* 583 Eupol. fr. 148 *λαφύσσεται λαφυγμὸν ἀνδρεῖον πάνυ.*

— *Κωλιάδος*] hic et Lys. 2 *Veneris* est epitheton, cuius templum erat in Phaleri portus promunturio Coliade prope Athenas (Strab. IX p. 398, Pausan. I 1 § 5). Notum est vaticinium quod de pugna Salaminia post eventum innotuit: *Κωλιάδες δὲ γυναῖκες ἐρετμοῖσι φρύξουσι* (Herodot. VIII 96).

— *Γενετυλλίδος*] hoc quoque Veneris cognomen Lys. 2 redit. Pluralis *πότνιαι Γενετυλλίδες* legitur Thesm. 130, quibuscum Preller Mythol. I^4 p. 377 componit *τὰς Γενναΐδας* Phocaeae cultas.

53—55. Iocandi materiem praebet duplex verbi *σπαθᾶν* sensus; quod proprie significat *densare subtemen* (*τὴν κρόκην*) *inter texendum*, fila enim transversa, quae ope radii textorii (*κερκίδος*) traiecta sunt per stamina, dein *τῇ σπάθῃ* (Aesch. Choeph. 232, Plat. Lys. 208 *d* etc.) adiguntur sive coercentur; vid. Philyll. fr. 12 *σπαθᾶν τὸν ἱστὸν οὐκ ἔστιν σπάθῃ*. Translato vero sensu, ut alia pulsandi verba, adhibetur de iis quae nimio impetu, nimio studio fiunt, significat autem *consumdare, dilapidare*; vid. Demosth. XIX § 43, Diphil. fr. 43^{27} *τὰ πατρῷα βρύκει καὶ σπαθᾷ*, Lucian. VII 19 etc.; apud Menandrum (fr. 347) quam recte Photius interpretatus fuerit *ἀλαζονεύεσθαι* dictu difficile. — Vernacule hic lusus verborum quadamtenus sic reddi potest: *vrouwlief, je lapt maar steeds ... er alles door.*

53. *οὐ μὴν ... γε*] *non sane.* Item Vesp. 268 Pac. 41.

54. *τοδί*] vestem suam ab uxore confectam (*homespun*). — Similis est iocus Acharn. 435 *ὦ Ζεῦ διόπτα.*

55. *πρόφασιν*] *argumenti loco.* Non de vera causa (ut saepe apud veteres, Thuc. I 23 § 5 III 9 § 2 VI 6 § 1 etc.) nunc adhibitum sed de ficta; item Eq. 465 Eccl. 1111. — Tecte ut exprobrare posset nobili uxori prodigalitatem, vestem ei ostendens *„λίαν σπαθᾷς“* saepius dicebat senex, quasi nimis densam esse perhiberet cum revera esset lacera.

56—59. Hinc alienos esse facile suspicetur quispiam, non tamen iure; apte enim nunc pingitur senis ille animus, quem modo testatus est ipse, ad *χυμινοπριστίαν* propensior (cf. vs. 421) et *τῷ σπαθᾶν* quam maxime infestus, nec non colaphorum ille amor, quem nunc compescere eum cogit bellum; praeterea sic cavit poeta ne nimis longa fieret eius monologia. Post versum autem 20 collocari omnino nequeunt, — quod fuit qui putaret, — nam oleum si non est in lucerna, deinde ad eius lucem tabulas

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

οἴμοι· τί γάρ μοι τὸν πότην ἧπτες λύχνον;
δεῦρ' ἐλθ', ἵνα κλάῃς.

ΘΕΡΑΠΩΝ.

διὰ τί δῆτα κλαύσομαι;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ὅτι τῶν παχειῶν ἐντιθεῖς θρυαλλίδων.

(Servus se proripit cum lucerna et tabellis.)

μετὰ ταῦθ', ὅπως νῷν ἐγένεθ' υἱὸς οὑτοσί,

57. *μοι*] om. R.

58. *ἐλθ'*] om. V, *ἴθ'* codd. complures. Cf. Eq. 150. || *τί δῆτα*] *τί δή* codd. complures, *τί δή 'γὼ* Bentley, sic aut *δὲ δή τί* Blaydes (coll. vs. 1178 Lys. 599 Ran. 158, 805, 865 Plut. 264).

59. **ἐντιθεῖς*] *ἐνετίθεις* codd., quod imperfectum neque per se satis expedio neque quomodo genitivum partitivum plur. admittere possit video.

60. *ὅπως*] vid. commentarius.

suas inspicere non poterit senex; alapa certe, quae puero intentatur, non multum prodesse poterit ad lumen excitandum.

56. Cf. Av. 1589 *ἔλαιον οὐκ ἔνεστιν ἐν τῇ ληκύθῳ*, Plut. 763 *ἄλφιτ' οὐκ ἔνεστιν ἐν τῷ θυλάκῳ.*

— *ἡμῖν*] non de conservis loquitur puer sed, quasi heri sui sit sodalis, ipsum seque pronomine *nobis* impudenter admodum indicat.

57. Etiam cives, qui neque rustici essent neque avari, his tamen temporibus oleo parcebant, in urbe enim hominibus propter hostium invasiones oppleta ea quoque *ἐσπάνιζεν* quae pacis tempore gratis fere in Attica haberi poterant, ficus, oleum; vid. Ach. 34—36 et praesertim Vesp. 251 sq., 302.

— *πότην ... λύχνον*] *bibulam lucernam*, multum olei comburentem. Cf. alterius cuiusdam Strepsiadis verba Plat. com. fr. 190: *φείδεσθε τοὐλαίου σφόδρ'· ἐξ ἀγορᾶς δ' ἐγὼ | ὠνήσομαι στίλβην τιν' ἥτις μὴ πότις* (*στίλβη* est simplex quaedam lucernarum species, cf. Hermipp. fr. 28), Alcaeus autem comicus in fabula aliqua *ἀδηφάγους* dixit *τοὺς πότας λύχνους* (fr. 21). Imitatur Lucianus XLV 29 *διψῶσαν θρυαλλίδα* commemorans, non tamen *bibulum* sed *paene siccum* ellychnium sic significans. Cf. etiam Verg. Cir. 344 *bibulum lumen*. Adi. *πότης* proprio sensu adhibitum est Thesm. 735 *ὦ θερμόταται γυναῖκες, ὦ ποτίσταται.*

— *ἧπτες*] i. e. *ἡμμένον εἶχες accensum mihi tenebas.* Imperfecti *εἶχον* hic usus est Vesp. 855 Pac. 142, 522 Lys. 753, 1184, cf. *ἦν* Av. 1051 Plut. 971. Nisi praestat interpretari: *cur accendere conatus es, accendere voluisti*; revera enim non peregit consilium, frustra accendit lucernam quae brevi post ultro sit restincta.

59. *τῶν παχειῶν ... θρυαλλίδων*] i. e. *παχείας τινὰς θρυαλλίδας*. De articuli hoc usu e lingua francogallica notissimo vid. ad Ran. 1263 et ad Vesp. 199. Mente supplendum *εἰς τοὺς λύχνους*.

60. *ὅπως*] nisi *ἐπεὶ* rescribimus sine iusta causa (vid. tamen Hom. Il.[2] ad *Α* 459), parodia dictionis tragicae in hoc versu, ut in versu 41, est agnoscenda. Nam particula *ὅπως*, quae apud tragicos nonnumquam idem quod *ἐπεί* valet (vid. Soph. Ant. 253 etc.), apud

ἐμοί τε δὴ καὶ τῇ γυναικὶ τῇ ἀγαθῇ,
περὶ τοῦ ὀνόματος δὴ ἐνταῦθ' ἐλοιδορούμεθα.
ἡ μὲν γὰρ ἵππον προσετίθει πρὸς τοὔνομα,
Ξάνθιππον, ἢ Χάριππον, ἢ Καλλιππίδην·
ἐγὼ δὲ τὸ τοῦ πάππου ἐτιθέμην Φειδωνίδην.
τέως μὲν οὖν ἐκρινόμεθ'· εἶτα τῷ χρόνῳ
κοινῇ ξυνέβημεν, καὶ ἐθέμεθα Φειδιππίδην.
τοῦτον τὸν υἱὸν λαμβάνουσ' ἐκορίζετο·
„ὅταν σὺ μέγας ὢν ἅρμ' ἐλαύνῃς πρὸς πόλιν,

61. *δή*] om. R, hinc *ἐμοί τε καὶ τῆμῇ* Blaydes perperam (non *meae* enim sed *isti* requiritur).

62. *δὴ (ἐ)'νταῦθ'* Reisig] *δὴν ἐντεῦθεν* V, *δ' ἠντεῦθεν* R, *δὴ 'ντεῦθεν* codd. alii caesura in anapaestis suspecta (cf. tamen Ach. 400 Lys. 768), *δὴ ταῦτ'* multi. Male Kock *δὴ 'νθένδ'*, nam huic adverbio locus non est.

64. *Χάριππον*] *Χαίριππον* V fortasse recte (vid. Menandr. fr. 491), *Κάλλιππον* R vitio manifesto.

65. *τὸ τοῦ* Cobet] sic aut *ἀπὸ τοῦ* Meineke; *τοῦ* mss.

Aristophanem ceteris locis cunctis in fabulis superstitibus proprium suum sensum (*quomodo*, hinc = *ἵνα*) servavit; legitur autem locis fere 180.

— *υἱὸς οὑτοσί*] substantivum articulo carens huic pronomini saepius adiungitur: Ach. 130, 187, 960, 1049 Eq. 1177, 1181, vid. etiam Vesp. 262; idem valet de pronomine *ὁδί* (Ach. 908 Vesp. 1132 Lys. 1072 Eccl. 27) vel *ὅδε* (Ach. 336, (454), 810, 985 Eq. 1166). Cf. reflexivum postpositivum articulo carens (vs. 515 etc.).

61. *ἀγαθῇ*] vid. ad vs. 8.

64. *Xanthippum* Periclis pater habuerat nomen (vid. ad vs. 46).

65. *Phidonidis* sive *Phidonis* nomen etiam vs. 134 occurrit, de pervulgato autem more pueris nomen avi dandi vid. Av. 283 Thuc. VI 54 § 6 Plat. Lach. 179 *a* Parmenid. 126 *c* etc.

66. *ἐκρινόμεθ'*] *inter nos certabamus, altercabamur*, cf. Eq. 1258 *ἐν τῇ ἀγορᾷ γὰρ κρινόμενος ἠβοσκόμην*, Hom. *B* 385 *ὥς κε πανημέριοι στυγερῷ κρινώμεθ' Ἄρηι*, Hes. Theog. 535 *καὶ γὰρ ὅτ' ἐκρίνοντο θεοὶ θνητοί τ' ἄνθρωποι | Μηκώνῃ*, Herod. III 120 *κρινομένων δὲ περὶ ἀρετῆς κτέ.*, Eur. Med. 609 *ὡς οὐ κρινοῦμαι τῶνδέ σοι τὰ πλείονα* etc.

67. *ξυνέβημεν*] vid. ad Ran. 175.

— *ἐθέμεθα*] decimo die post natum puerum, *τῇ δεκάτῃ* (Av. 494, 922), advocatis cum mariti tum uxoris cognatis.

— *Φειδιππίδην*] nomen quod sibi ipsum adversari dici potest, quoniam *τὸ μὲν φείδεσθαι* est rusticorum, *οἱ δὲ ἵπποι* virorum nobilium et praedivitum. Quamquam minime inauditum inter Graecos fuit *Phidippi* vel *-ppidis* nomen, vid. Hom. *B* 678 Herod. VI 105 (?) etc.; proprie enim significat eum qui *φείδεται τῶν ἵππων*, *suis equis parcit*. Recensendus igitur est hic versus inter locos ubi notis nominibus novus sensus iocose tribuitur (vid. ad Vesp. 84 Ran. 427).

68. *ἐκορίζετο*] cf. *ὑπεκορίζετο* Plut. 1011.

69. *ἅρμ' ἐλαύνῃς*] pompam Panathenaicam cogitare potuit mulier gloriosa, huius enim particeps futurus erat filius si victor e Panathenaeorum ludis equestribus evasisset (vid. ad vs. 28). Sed credibile est eam maius quid ei sperare, nempe victoriam Olympiacam vel Pythi-

ὥσπερ Μεγακλέης, ξυστίδ' ἔχων." ἐγὼ δ' ἔφην·
„ὅταν μὲν οὖν τὰς αἶγας ἐκ τοῦ φελλέως,
ὥσπερ ὁ πατήρ σου, διφθέραν ἐνημμένος."
ἀλλ' οὐκ ἐπίθετο τοῖς ἐμοῖς οὐδὲν λόγοις,
ἀλλ' ἵππερόν μου κατέχεεν τῶν χρημάτων.
νῦν οὖν ὅλην τὴν νύκτα φροντίζων μόλις

73. *ἐπίθετο*] *ἐπείθετο* V R alii.

74. *ἵππερον*] *ἵππερων* Dindorf cum Photio.

75. *μόλις* (quod supra *μίαν* scriptum est in Cant. 3) Blaydes] *ὁδοῦ* codd.; quod quoniam cum voce *ἀτραπόν* iungi nequit, *φροντίζων ὁδοῦ* interpretandum esset *φροντίζων περὶ ὁδοῦ* auctore Reiz, qui confert Xen. Mem. IV 8 § 5 *ἤδη μου ἐπιχειροῦντος φροντίσαι τῆς πρὸς τοὺς δικαστὰς ἀπολογίας ἠναντιώθη τὸ δαιμόνιον* (et Soph. Oed. R. 67). Qualis genitivus verbo *φροντίζειν* additur aptissime e. g. Xen. Mem. I 4 § 11

cam, qualem reportaverat olim Megacles ille a Pindaro celebratus. Nam ludis illis vicisse apud Graecos prope maius et gloriosius erat quam Romae triumphasse (Cic. Flacc. § 31), victores autem domum suam cum summo honore deducebantur et urbem natalem intrabant quadrigis vecti et purpurea chlamyde ornati, adibant autem templum ubi coronam suam dedicarent. Sic igitur etiam Megacles ille Delphis redux olim victor adscenderat acropolim et *προεδρίᾳ καὶ σιτήσει τῇ ἐν τῷ πρυτανείῳ* fuerat honoratus. — Triennio post Nubium fabulam scenae commissam Alcibiades (vid. ad vs. 15 et 46) ludis Olympiis praemia primum secundum quartum (vel tertium) tulit septem curribus certans; vid. Thuc. VI 16 § 2, Isocrat. XVI § 32—34 (*Andocid. IV § 25 sqq., Euripides apud Plutarchum in vita Alcib. 11).

— *πρὸς πόλιν*] i. e. *πρὸς τὴν ἀκρόπολιν*, item Lys. 288. Scilicet antiquitus *ἡ ἀκρόπολις νῦν οὖσα πόλις ἦν*, ut loquitur Thucyd. II 15 § 3. Vid. *εἰς πόλιν* Lys. 302, 912 Thesm. 812, *ἐν πόλει* Eq. 267 Lys. 245, 317, 754, 758, 1183, *ἐκ πόλεως* Eq. 1093, *τὴν πόλιν* Lys. 487.

70. *Μεγακλέης*] vid. ad vs. 46.

— *ξυστίδ'*] *ποδήρες ἔνδυμα*, *paludamentum* purpureum. Pretiosi huius et splendidi vestimenti mentio fit etiam Lys. 1189, Theocr. II 74, Plat. Rep. 420 *e*, Eubul. fr. 90 etc. — Perinde atque *crocota* (vid. ad Ran. 46) proprie feminarum hoc tempore erat vestimentum.

71. *ἐκ τοῦ φελλέως*] apud nostrum redit vox Ach. 272, *pratum montanum* (*Almweide* germ.) significans; *τὰ γὰρ πετρώδη καὶ αἰγίβοτα χωρία φελλέας ἐκάλουν*, Harpocrat. s. v., qui addit etiam apud Cratinum repertam esse hanc vocem; cf. Steph. Byz., Phot., Suid., Ruhnken. ad Tim. p. 269, Leake Demen pag. 7. Probabiliter Sauppe statuit non certi alicuius tractus nomen fuisse *Φελλέα*, sed loca saxosa sive salebrosa quaelibet ita esse designata; sic enim usurpatum est vocabulum apud Platonem (Critiae 111 *c*) et Xenophontem (de Venat. V § 18). Apud Clem. Alex. *φελλατὴς λίθος* dicitur lapidis quoddam genus (Protrept. p. 40 Klotz).

72. *διφθέραν*] vid. Vesp. 444 (et Eccl. 80).

— *ἐνημμένος*] vid. ad Ran. 430.

74. *ἵππερον*] novi morbi nomen, ad similitudinem vocis e medicorum arte desumtae *ἴκτερος* confictum; cf. etiam vox *ὕδερος*. Vs. 243 dicitur *νόσος ἱππική*.

— *κατέχεεν*] cf. Vesp. 7, Plat. Leg. 800 *d* *ἐνίοτε πᾶσαν βλασφημίαν τῶν ἱερῶν καταχέουσι*.

75 sq. Haec quomodo cum praecedentibus cohaereant ut bene intellega-

μίαν ηὗρον ἀτραπὸν δαιμονίως ὑπερφυᾶ,
ἣν ἢν ἀναπείσω τουτονί, σωθήσομαι.
ἀλλ' ἐξεγεῖραι πρῶτον αὐτὸν βούλομαι.
πῶς δῆτ' ἂν ἥδιστ' αὐτὸν ἐπεγείραιμι; πῶς;
Φειδιππίδη! — Φειδιππίδιον!

(Denuo prodit Phidippides.)

SCENA TERTIA.

Strepsiades, Phidippides.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

τί, ὦ πάτερ;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

κύσον με, καὶ τὴν χεῖρα δὸς τὴν δεξιάν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

(Reluctanter patrem amplectitur manumque ei porrigit.)

ἰδού. τί ἔστιν;

Plat. Phaedon. 91 *c* Eur. Or. 801, ubi accedit τι vel σμικρόν vel οὐδέν; sed hoc loco etiamsi possit defendi, ipsa tamen vox ὁδός mire languet, nihil enim ad eam tuendam prodest collatus versus Av. 22. Meineke ἰδού, nisi exciderit versus huiuscemodi: (ὁδοῦ) ἣν ἂν τραπόμενος ἐκκυλισθείην κακοῦ.

76. ηὗρον ἀτραπὸν] ἀτραπὸν εὗρον V. || ηὗρον] εὗρον codd.

77. τουτονί] οὑτοσί V.

79. ἐπεγείραιμι] ἀνεγείραιμι V Cant., hinc Cobet ἂν ἐγείραιμι.

---

mus, tenendum est hoc loco, ut saepe apud Graecos (praesertim apud Thucydidem), notionem primariam non verbo finito inesse sed participio quod ei est adiunctum (cf. vs. 521 sq.). Soluta igitur oratione haec ita possunt reddi: διὰ τοῦτο οὖν ὅλην τὴν νύκτα φροντίζω. νῦν δὲ μόλις μίαν ηὗρον ἀτραπόν κτέ.

76. ὑπερφυᾶ] *admirabilem*, *incredibilem*. Laudantis igitur est h. l. et alibi, nec raro tamen vituperantis; vid. ad Ran. 611.

77. τουτονί] *istunc*. Domum manu indicat.

79. πῶς] iteratur etiam vs. 664 Vesp. 166 et Cratin. fr. 187 πῶς τις αὐτόν, πῶς τις ἂν | ἀπὸ τοῦ πότου παύσειε. Vid. praeterea ad Ran. 120.

— ἐπεγείραιμι] idem compositum apud nostrum legitur Av. 83 sq. Plut. 539, cf. Theogn. 469 μηδ' εὕδοντ' ἐπέγειρε Σιμωνίδη (quae verba repetuntur a Pherecrate fr. 153[9]).

80. Cf. Ach. 404 Εὐριπίδης! — Εὐριπίδιον! et infra vs. 222 ὦ Σώκρατες! — ὦ Σωκρατίδιον! Vid. praeterea vs. 132 παῖ! — παιδίον!

81. Cf. Ran. 754 sq.; etiam Soph. Trach. 1181 sqq. digni sunt qui conferantur.

82. ἰδού] notetur in hoc versu et sequentibus impatiens impudensque filii brevitas; qui voculis οὖν, δή, δῆτα urget patrem, ut quam celerrime finis fiat colloquii ipsi molesti.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

εἰπέ μοι, φιλεῖς ἐμέ;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

νὴ τὸν Ποσειδῶ τουτονὶ τὸν Ἵππιον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

μή μοί γε τοῦτον μηδαμῶς τὸν Ἵππιον·
οὗτος γὰρ ὁ θεὸς αἴτιός μοι τῶν κακῶν.
ἀλλ' εἴπερ ἐκ τῆς καρδίας μ' ὄντως φιλεῖς,
ὦ παῖ, πιθοῦ.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

τί οὖν πίθωμαι δῆτά σοι;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἔκστρεψον ὡς τάχιστα τοὺς σαυτοῦ τρόπους,
καὶ μάνθαν' ἐλθὼν ἃ ἂν ἐγὼ παραινέσω.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

λέγε δή, τί κελεύεις;

---

82. *εἰπέ μοι*] filio continuat R. || *ἐμέ*] *τί με* Cobet.

87. *πιθοῦ*] *πεῖθου μοι* R, hinc *πιθοῦ μοι. — καὶ τί* Dobree, *πιθοῦ τί μοι. — τί* Reisig (ut Soph. Oed. R. 1434 Eur. Or. 92) versus numeris invitis, multo melius CFHermann *πιθοῦ μοι. — τί δὲ.* || *πίθωμαι* Dawes cum Bodl. 6] *πείθομαι* R alii, *πιθοῦμαι* V multi.

90. *λέγε*] *καὶ λέγε* V. || *καί τι*] *κᾆτα* Elmsley Cobet, *καὶ σὺ* FWSchmidt.

---

83. *τουτονὶ*] nisi alicubi nunc cernitur Neptuni equestris signum (filii studia testans), absurdum est hoc pronomen. Quod negare non debebat Dindorf; nam qui contrarium demonstrare creduntur loci Ach. 427 [Nub. 1473] Ran. 429 nihil probant, ibi enim *οὑτοσί* significat *istum tuum* vel *istum quem nosti*, id quod in nostrum locum minime quadrat. Cf. Vesp. 875 Thesm. 748 ad Apollinem *ἀγυιᾶ* dicti, Nub. 1478 ad Mercurium, Herod. Mimiamb. III 97 de Musarum simulacris.

— *Ἵππιον*] etiam Eq. 551 sqq. huius dei fit mentio, qui et alibi per Graeciam crebra habebat templa et prope Athenas in colle Coloneo colebatur. Ipsam equi originem a Neptuno repeti nota res est; cf. Preller Myth.[4] p. 588-593.

84. *μή μοί γε τοῦτον*] sc. *λέγε*. Eadem est ellipsis Eq. 19 Nub. 433 (ubi vid.) Vesp. 1179, 1400 Lys. 922 Ran. 1407; vid. ad Vesp. 231 et cf. Ach. 345 Av. 146 Ran. 841, Soph. Ant. 577, Eur. Med. 964, Plat. Hipparch. 229 *e*.

87. Similis est verborum structura Vesp. 760 sq. Av. 164 Thesm. 939.

— *τί*] vid. ad vs. 1000.

88. *ἔκστρεψον*] *muta*; transfertur etiam vs. 554, suam potestatem obtinet Plut. 721 Hom. *P* 58. Cf. gallicum *faire peau neuve*; subsimile est nostrum *hij heeft een rokje uitgetrokken* de iis qui e gravi morbo convalescunt dictum.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

καί τι πείσει;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

πείσομαι,
νὴ τὸν Διόνυσον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

δεῦρό νυν ἀπόβλεπε.
ὁρᾷς τὸ θύριον τοῦτο καὶ τῳκίδιον;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ὁρῶ. τί οὖν τοῦτ' ἐστὶν ἐτεόν, ὦ πάτερ;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ψυχῶν σοφῶν τοῦτ' ἐστὶ φροντιστήριον.
ἐνταῦθ' ἐνοικοῦσ' ἄνδρες, οἳ τὸν οὐρανὸν
λέγοντες ἀναπείθουσιν ὡς ἔστιν πνιγεύς,

---

92. *θύριον*] *θυρίδιον* V R alii metro invito.

94 sq. E scholii verbis *ψυχῶν σοφῶν τοῦτ' ἐστὶ ἡ σύνοδός τις καὶ θᾶκος σοφῶν θᾶκος δὲ καλεῖται ἀττικῶς τόπος ἔνθα πολλοὶ συνέρχονται σκεψόμενοι* temere Lenting efficiebat vs. 95 legendum esse *ἐνταῦθα θακοῦσ'*, Kock vs. 94 *ψυχῶν σύνοδος τοῦτ' ἐστὶ καὶ θᾶκος σοφῶν*. Multo probabilior est Rutherfordi sententia, vocem *θᾶκος* non poetae (ut Nub. 993 Ran. 1515) sed commentatori deberi, scholion autem sic esse corrigendum: *ψυχῶν σοφῶν κτλ.*: *τουτέστι σύνοδός τις καὶ θᾶκος σοφῶν.* — *φροντιστήριον*: *φροντιστήριον καλεῖται ἀττικῶς τόπος ἔνθα* [*πολλοὶ*] *συνέρχονται σκεψόμενοι.* Ipsa tamen verba equidem potius sic constituerim: *τουτέστι σύνοδός τις καὶ θᾶκος σοφῶν· οὕτως δὲ καλεῖται κωμικῶς τόπος ἔνθα πολλοὶ συνέρχονται σκεψόμενοι.*

95. *ἐνοικοῦσ'*] *ἐνοικοῦσιν* R.

---

92. Idem est hemistichium Thesm. 26.

93. *ἐτεόν*] vid. ad Vesp. 8.

94. Quod *ψυχὰς* illic habitare dicit senex, utitur verbo e requisita poetarum oratorumque dictione desumto, simulque sic innuit non vivos vegetosque illic habitare homines sed mera *εἴδωλα καμόντων*, *νεκύων* quaedam *ἀμένηνα κάρηνα*, quibus *φρένες οὐκ ἔμπεδοί εἰσιν*, Socrati *ψυχαγωγῷ* (Av. 1555, qui locus omnino est conferendus) obtemperantia. Cf. infra vs. 504, ubi unus ex eorum numero dicitur *ἡμιθνής*. Domicilium autem grex hic inanis habere dicitur in quodam *φροντιστηρίῳ*, quae vox nunc a comico fingitur ad instar notorum verborum *βουλευτήριον*, *ἐργαστήριον*, *δικαστήριον*, ducta a nomine *φροντιστής*. Hoc autem nomine, quod legitur vs. 101, 266, 456, 1039, illis annis sophistae coepti sunt cum contemtu designari, Amipsias autem comicus fabulae Conni, qua cum Aristophanis Nubibus certavit, chorum e *φροντισταῖς* composuit (vid. Athen. V 218*c*). Cf. Xen. Conv. VI 6 *ἆρα σύ, ὦ Σώκρατες, ὁ φροντιστὴς ἐπικαλούμενος*, item VII 2 Mem. IV 7 § 6. Ex Aristophane vocem *φροντιστής* desumsit Plato Apolog. 18*b*.

96 sq. Conferenda sunt Metonis verba Av. 1000 *ἀήρ ἐστι τὴν ἰδέαν ὅλος | κατὰ*

καὶ ἔστιν περὶ ἡμᾶς οὗτος, ἡμεῖς δ' ἅνθρακες.
οὗτοι διδάσκουσ', ἀργύριον ἤν τις διδῷ,
λέγοντα νικᾶν καὶ δίκαια καὶ ἄδικα.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

εἰσὶν δὲ τίνες;

---

97. *ἅνθρακες* Meineke] *ἄνθρακες* codd.

πνιγέα μάλιστα. Praeierat autem Cratinus in Panoptis teste scholio ad nostrum locum, *περὶ Ἵππωνος τοῦ φιλοσόφου κωμῳδῶν.* Quod vero Aristophanem in Anagyro fabula — quae quam multa cum Nubibus habuerit communia vel in hac fragmentorum inopia patet — *τὸν πνιγέα ἐπὶ ἵππου* dixisse refert Pollux X 54, id quin *ἐπὶ Ἵππωνος* sit legendum non dubito. Itaque Hipponem Samium aut Rheginum aut Metapontium, philosophum physicum, circa initium belli Peloponnesiaci vixisse hi loci videntur testari; sed quo tandem placito tantos civerit cachinnos, ex comicorum iocis non satis apparet.

96. *πνιγεύς*] est una ex crebris iis vocibus in *-εύς* vel *-τήρ* desinentibus quae *instrumentum* indicant (cf. Enchirid. dict. ep. p. 327). Significat autem vas in quo suffocantur carbones (*doofpot*).

98 sq. Praesentibus nummis quod artem dicendi docere hic et infra saepius perhibetur Socrates, falsissimum id est profecto, non tamen calumniose dictum. Nam nihil eiusmodi quadrare in virum, qui nihil se scire profiteretur, qui non docere alios sed interrogare, non disertos reddere sodales sed ad incitas redigere soleret, nullam autem a quoquam aut poposcisset mercedem aut accepisset unquam, id et in vulgus erat notum et ipsi comico notissimum. Itaque nemo non intellexit de Socrate nunc dici quae ad Gorgiam potissimum et Protagoram et Prodicum et Hippiam aliosque essent referenda. Quam ob rem quin imaginem philosophi non satis ad vivum expressam esse indicaverint spectatores fabulamque minus probarint, non est dubium; sed minime malignus inde apparet comici animus turpisve eius inscitia; id quod optime perspexit Brunck. Quapropter postea Plato minime succensuit comico, quem sciret non serio talia imputasse sanctissimo philosopho.

98. *ἀργύριον ἤν τις διδῷ*] idem est hemistichium Thesm. 937.

99. Dicebant sophistae *ὅτι οὐδὲν ἀληθείας μετέχειν δέοι δικαίων ἢ ἀγαθῶν περὶ πραγμάτων τὸν μέλλοντα ἱκανῶς ῥητορικὸν ἔσεσθαι* (Plat. Phaedr. 272 *d*); itaque non quid verum sed quid veri simile esset quaerere solebant (cf. ibid. 267 *a*), *τὴν ἀντιλογικὴν τέχνην* potissimum docentes (Sophist. p. 232), nihil enim non esse *ἀμφισβητήσιμον*, sed de omni re in utramque partem disputari posse (vid. ad vs. 112 sq.), esse autem *πειθὼ τὴν τύραννον ἀνθρώποις μόνην* (Eur. Hecub. 816). Comicus vero nunc *τὸ κοινῇ τοῖς φιλοσόφοις ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐπιτιμώμενον ἐπιφέρει Σωκράτει* (Xen. Mem. I 2 § 31). Scilicet a minus peritis hominibus Socrates facile cum Protagoris vel Euthydemis poterat confundi, quoniam rogando et confabulando ille quoque auditores eo deducebat ut permulta addubitare inciperent quae certa hactenus essent visa.

— *νικᾶν καὶ δίκαια καὶ ἄδικα*] haec iungenda sunt, item vs. 115 et 1211; cf. vs. 432, 1335 Eq. 93 Vesp. 581, 594. — Locutio *καὶ δίκαια καὶ ἄδικα* redit Ach. 373 Eq. 256, item adv. *καὶ δικαίως καὶ ἀδίκως* Plut. 233 Andocid. I 135. Vid. etiam Plat. Leg. 937 *e*.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

οὐκ οἶδ' ἀκριβῶς τοὔνομα·
μεριμνοφροντισταὶ καλοί τε καὶ ἀγαθοί.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

αἰβοῖ· πονηροί γ'. οἶδα· τοὺς ἀλαζόνας,
τοὺς ὠχριῶντας, τοὺς ἀνυποδήτους λέγεις,
ὧν ὁ κακοδαίμων Σωκράτης καὶ Χαιρεφῶν.

---

101. μεριμνοφροντισταί] μετεωροφροντισταί Nauck.
102. Sic interpunxit Blaydes, vulgo γ', οἶδα. τοὺς ἀλ.
104. Om. R.

---

101. μεριμνοφροντισταί] novum nomen e duabus stirpibus, quae et ipsae exquisitioris sunt dictionis, compositum: μεριμνᾶν (Xen. Mem. I 1 § 14), μέριμνα (vid. vs. 952), μεριμνητής (Eur. Med. 1226) et φροντιστής (vid. ad vs. 94). — καλοί τε καὶ ἀγαθοί] „Aristokratie des Geistes, Rittern vom Geist- und Tugendbund" (A. Römer).

102. οἶδα] *scio quos dicas*, item Ach. 430. — ἀλαζόνας] vid. vs. 1492 et ad Ran. 909.

103. *Pallidos* cum dicit, *Chaerephontem* potissimum cogitat; *discalceatus* autem per plateas incedere solebat *Socrates* (cf. vs. 363). Per chiasmum igitur qui dicitur haec nomina in versu sequenti sunt collocata. — Ad rem quod attinet, cf. Theocritus XIV 5 aequalem aliquem sic irridens: πρώαν τις ἀφίκετο Πυθαγοριχτὰς | ὠχρὸς καὶ ἀνυπόδητος· Ἀθηναῖος δ' ἔφατ' ἦμεν. | ἤρατο μὰν καὶ τῆνος, ἐμὶν δοκεῖ, ὀπτῶ ἀλεύρω.

104. *Chaerephon* Sphettius (vs. 156), qui Socrati ab intimis fuit inde ab ineunte aetate, et cum fratre suo Chaerecrate ab eo est reconciliatus (Xen. Mem. II 3), infra saepius ridetur (vs. 144 sqq., 503 sq.) et circa fabulae exitum in scenam prodit. Vehemens erat (Plat. Charmid. 153*b* Apol. 21*a*, φιλότιμος Xen. Mem. II 3 § 16, vid. etiam Plat. Gorg. 447*a*, *b*), oraculum autem Delphicum eum consuluisse, ecquis Socrate esset sapientior, referunt Plat. Apol. 21*a* Xen. Apol. 14 (quamquam fictam a Socraticis hanc esse fabellam perhibet Apollonius Molo in scholiis ad vs. 144, item Athenaeus 218*f*; vid. Cobet Prosopogr. Xen. p. 62). Anno 404 in exilium cessit, sequenti cum Thrasybulo rediit, sed brevi post, vivo etiam tum Socrate, morte est extinctus (Plat. Apol. l. l.). Infirmo eum fuisse corpore, studiis intabuisse, libris impalluisse intellegimus; vetus autem commentator ad Plat. Apol. 20*a* testatur etiam Cratinum in Pytine fabula risisse eius pauperiem et squallorem, addens eum inter Calliae adulatores ab Eupolide in *Κόλαξιν* relatum esse, ab eodem in *Πόλεσιν* dictum esse πύξινον a colore lurido, apud Aristophanem autem κλέπτην audivisse in Dramatis, συκοφάντην in Telmessensibus, νυκτὸς παῖδα in Horis. Ultimum cognomentum quid sibi velit intellegitur coll. Av. 1296 et 1564, ubi *vespertilio* vocatur, in annotatione autem ad Vesp. 1408 ego id repetivi a more eius — quem ille locus testari videtur — noctu deambulandi per urbis plateas desertas; cf. festivum Menandri fr. 364, ubi narratur aliquando, cum ad coenam esset ab amico quodam invitatus, nocte intempesta huius hominis ianuam pulsasse, πρὸς τὴν σελήνην τὴν σκιὰν (solarii) ἰδών, noctem igitur pro die habens; praeterea vid. Aristophontis fr. 10[9], ubi Pythagoristarum discipulus aliquis alacerrimus dicitur

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἤ, ἤ, σιώπα· μηδὲν εἴπῃς νήπιον.
ἀλλ' εἴ τι κήδει τῶν πατρῴων ἀλφίτων,
τούτων γενοῦ μοι, σχασάμενος τὴν ἱππικήν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

οὐκ ἂν μὰ τὸν Διόνυσον, εἰ δοίης γέ μοι

105. *ἤ, ἤ*] *ἠή* Dindorf.

107. *μοι, σχασάμενος τὴν*] *σύ μοι, σχασάμενος* Dobree, articulum enim voci *ἱππική* alias apud nostrum non addi (vid. vs. 27, 107, 1226, 1401 Lys. 676). At neque vitiose hoc loco additur (vert. *istam tuam*, cf. autem Eupol. fr. 268), neque in versu ita mutato placet diaeresis post 3um pedem.

108—120. A prima fabulae editione afuisse Köchly aliique multi sibi persuaserunt.

108. *γέ μοι* V] *γ' ἐμοί* plerique.

καθεύδειν μηδὲ μικρὸν νυκτερίς. Nam nihil esse id quod in scholiis ad nostrum versum dicitur, vespertilionem vocatum esse *διὰ τὸ μέλας εἶναι καὶ λεπτόφωνος*, id nemini obscurum esse arbitror. Hunc igitur hominem potissimum petit comicus vs. 198 sq., ubi Socratici dicuntur lucis aerisque esse impatientissimi.

105. *μηδὲν εἴπῃς νήπιον*] cf. vs. 834.

106. *ἀλλ' εἴ τι κήδει*] idem hemistichium est Ach. 1028.

— *ἀλφίτων*] ab inexpectato dici nunc pro *ἀλγέων* ingeniosa est suspicio Teuffeli, qui si verum vidit, *ἀλ*...*φίτων* excudendum est. Sed collato Ach. 332 *ὅστις ἀνθράκων τι κήδεται* certum duco nihil eiusmodi in mentem venisse comico, cum praesertim vox *τὰ ἄλφιτα* etiam infra vs. 176 (ubi vid.) et 648 usurpata sit ad victum quotidianum cum contemtu quodam indicandum.

107. *σχασάμενος*] verbum *σχάσαι* proprie significat *incidere*, et hoc sensu usurpatur infra vs. 409 et 740; medicis autem *σχάσαι φλέβα* dicitur *venam secare*, vid. Xen. Hell. V 4 § 58 (alios locos e medicorum operibus collegit Lobeck ad Phrynich. p. 219). Hinc poetae saepius hoc verbum adhibuere sensu *finem faciendi*, *sistendi*, *cohibendi* (nostrum *staken*), quoniam cursus tum inciditur (cf. Horatianum *incidere ludum*). Sic Pind. Pyth. X 51 *κώπαν σχάσον* dixit *siste navis cursum*, item Eur. Troad. 810 de classe appellenti *ἔσχασε πλάταν*, Pind. Nem. IV 64 Peleus dicitur *σχάσαι λεόντων ὄνυχας ἀκμάν τε ὀδόντων*, Bacchylid. XVII 121 Theseus Minoem *σχάσαι ἐν φροντίσι* (i. e. *stupore perculisse*), Eur. Phoen. 960 *τί σιγᾷς, γῆρυν ἄφθογγον σχάσας*, ibid. vs. 454 *σχάσον δὲ δεινὸν ὄμμα καὶ θυμοῦ πνοάς*, quod in comicorum linguam translatum habes apud Platonem fr. 32 *καὶ τὰς ὀφρῦς σχάσασθε καὶ τὰς ὄμφακας*, i. e. „desinite δριμὺ βλέπειν" (de voce *ὀφρῦς* vid. ad Ran. 925, de voce *ὄμφακας* fr. adesp. com. 877); quo loco medium adhibitum videmus, ut apud nostrum. Praesentis forma antiqua videtur fuisse *σχᾶν* (infra vs. 409), cf. *σπᾶν-σπάσαι*, recens *σχάζειν*, Platone tamen comico non recentior (fr. 127). Parum prosunt — certe mihi profuerunt — ad verbi vim melius intellegendam Cratet. fr. 41, [Soph.] fr. 1027 Nauck[2], Xen. de Venat. III 5.

108. *οὐκ ἂν*] sc. *γενοίμην* vel potius *σχασαίμην*. Eadem est ellipsis Ach. 966 *οὐκ ἂν μὰ Δί' εἰ δοίη γέ μοι τὴν ἀσπίδα*, Vesp. 298 *οὐκ ἂν μὰ Δί' εἰ κρέμαισθέ γ' ὑμεῖς*, Plut. 924 *οὐδ' ἂν εἰ δοίης γέ μοι*

τοὺς φασιανούς, οὓς τρέφει Λεωγόρας.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἴθ', ἀντιβολῶ σ', ὦ φίλτατ' ἀνθρώπων ἐμοί,
ἐλθὼν διδάσκου.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

καὶ τί σοι μαθήσομαι;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

εἶναι παρ' αὐτοῖς φασιν ἄμφω τὼ λόγω,

τὸν Πλοῦτον αὐτόν. — Cf. τί δῆτ' ἂν omisso εἴποις infra vs. 154. De locis, ubi post οὐκ ἂν mente supplendus est *indicativus*, vid. ad vs. 5.

109. φασιανούς] *equi*ne essent intellegendi an *aves*, grammatici dubitabant; vid. Herodianus apud Phrynichum (p. 459 Lob.), Athenaeus IX 387 *a*, scholia. Et foret sane festivus iuvenis, si iussus equos mittere ut sophistarum disciplinae totum se daret, id ne tum quidem facturum se clamaret si pretiosissimi quidam et clarissimi equi sibi darentur. Sed quoniam equorum phasianorum alibi nec vola est nec vestigium, non licet hunc iocum obtrudere comico, sed aves intellegendae sunt nobis, ut olim statuit Athenaeus l l., postea Brunck. Illa autem aetate phasianos Athenis non minus raros minusve pretiosos fuisse quam pavones (Ach. 63), quos Pyrilampes eiusque filius Demus alebant (vid. Athen. IX 397), facile intellegimus, cum reputamus quod scribit Athenaeus XIV 654 *c*, ne Ptolemaeum quidem Euergeten phasianorum carnes edisse unquam, sed aliquot harum avium peregre advectas ὥσπερ κειμήλιον asservasse.

— Λεωγόρας] mollis huius et ditissimi hominis etiam Vesp. 1269 Eupol. fr. 44 Plat. fr. 106 fit mentio. Aliquot annis post profanatorum mysteriorum insimulatus incolumis evasit (Andocid. de Myst. § 19 sqq., 68); tunc autem filium pueritiae annos egressum habebat Andocidem. Unde efficitur Alcibiadis eum sodalem fuisse aetate aliquanto provectiorem.

110. ὦ φίλτατ' ἀνθρώπων ἐμοί] tragicae gravitatis aliquid habet haec allocutio; cf. Av. 627 ὦ φίλτατ' ἐμοὶ πολὺ πρεσβυτῶν. Similia leguntur Aesch. Suppl. 602 Choeph. 1051, Soph. El. 1126, Eur. Hipp. 1333.

112 sq. Quod hic primum de Socrate eiusque asseclis — i. e. de sophistis in universum — perhibetur, id infra vel ad oculos demonstratur, cum ipsi ἄδικος et δίκαιος in scenam λόγοι procedunt altercantes. Spectant autem haec ad praeceptum illud Protagorae, vel potius omnium qui artem oratoriam aut tunc temporis docebant aut postea docuerunt, quod versibus inclusit Euripides (fr. 189): ἐκ παντὸς ἄν τις πράγματος δισσῶν λόγων | ἀγῶνα θεῖτ' ἄν, εἰ λέγειν εἴη σοφός, *de omni re in utramque partem disputari posse* (vid. Senecae epist. 88 sub finem, supra ad vs. 99, Isocrat. X § 1 sq., Diog. Laert. IX § 52), sectanda igitur esse *probabilia* (τὰ εἰκότα), oratoris autem esse τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιεῖν (Plat. Apol. 18 *b*, 19 *b*, *c*, 23 *d*, Xenoph. Oecon. XI § 25), id est causam dubiam vel infirmam ita exornare dicendo ut apud iudices vincat, quemadmodum optime exposuit Aristoteles Rhetor. II 24 § 11 (cf. Cic. Brut. 8 § 30, Gell. V 3, Zeller Philos. d. Gr. I[4] p. 1017, 2). At comicus ludens nunc detorquet vocis λόγος et adiectivorum κρείττων et ἥττων sensum. Quae verba qui hac de re primus usurpavit, sive is fuit Protagoras sive Corax sive alius

τὸν κρείττον', ὅστις ἐστί, καὶ τὸν ἥττονα.
τούτοιν τὸν ἕτερον τοῖν λόγοιν, τὸν ἥττονα,
νικᾶν λέγοντά φασι τἀδικώτατα.
ἢν οὖν μάθῃς μοι τὸν ἄδικον τοῦτον λόγον,
ἃ νῦν ὀφείλω διὰ σέ, τούτων τῶν χρεῶν
οὐκ ἂν ἀποδοίην οὐδ' ἂν ὀβολὸν οὐδενί.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

οὐκ ἂν πιθοίμην· οὐ γὰρ ἂν τλαίην ἰδεῖν
τοὺς ἱππέας τὸ χρῶμα διακεκναισμένος.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

οὐκ ἄρα, μὰ τὴν Δήμητρα, τῶν γ' ἐμῶν ἔδει,
οὔτ' αὐτός, οὔθ' ὁ ζύγιος, οὔθ' ὁ σαμφόρας·
ἀλλ' ἐξελῶ σ' εἰς κόρακας ἐκ τῆς οἰκίας.

---

114. Om. V R, cuius erroris causa fuit versuum 113 sq. exitus consimilis; cf. vs. 1100.

115. *τἀδικώτατα*] *-τερα* V R alii, quod nihil est nisi participio *λέγοντα* iungitur, sic vero languidum fit additamentum et post ea quae dicta sunt prorsus inutile. Cf. vs. 657 Ran. 989.

119 sq. *ἰδεῖν ... διακεκναισμένος*] *μ' ἰδεῖν ... -μένον* Meineke.

120. *χρῶμα*] *σῶμα* Meineke.

121. *οὐκ ἄρα*] *οὐτἄρα* Cobet.

123. *ἐξελῶ*] *ἐξολῶ* V.

---

quis magister dicendi, *τὸν ἥττω λόγον* intellegebat *partem debiliorem*, quam qui obtinet, causa non cadere non potest, nisi verborum artificiis eam protegat; Strepsiades vero interpretatur *deteriorem* sive *iniustam argumentationem*, artis igitur oratoriae praeceptores sibi fingens iniquitatis patronos quosdam et defensores. Et sic rusticus paucarum litterarum, stolidus, ab urbana facundia alienus perabsurde nunc filio *τὸν ἥττω λόγον* commendat addiscendum, item vs. 883 sq., vid. etiam vs. 1038 sqq., 1336, 1444, 1451, — id quod non improbi est hominis sed insani; nam *ὁ κρείττων* semper *λόγος* est appetendus, nisi quis causa cadere cupiat (cf. Eur. Suppl. 487).

113. *ὅστις ἐστί*] *quisquis est ille*, item Ach. 1050 Pac. 1058 etc.; hunc scilicet *λόγον* nihil curat rusticus lucro unice intentus.

115. *νικᾶν ... τἀδικώτατα*] haec iungenda; vid. ad vs. 99. „Iniustissima quaeque causa superior fieri dicitur illa ratione defensa".

120. *διακεκναισμένος*] *perditus*; vid. ad Ran. 1228 et cf. usus verborum gallofrancorum *abimer* et *ruiner*.

122. *ζύγιος*] *iugalis*. Sic dicuntur equi iugo subiecti; in quadrigis autem latus utrinque iis tegunt equi *funales*, *σειραφόροι* (Hom. *παρήοροι*); vid. Eur. Iph. Aul. 221 sqq. *τοὺς μὲν μέσους ζυγίους ... τοὺς δ' ἔξω σειραφόρους*, et infra ad vs. 1300.

— *σαμφόρας*] vid. ad vs. 23.

123. *ἐξελῶ*] nempe *nisi dicto audientem te mihi praestiteris*. Non nunc ipsum domo filium expellit, sed minatur ei se, nisi

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ἀλλ' οὐ περιόψεταί μ' ὁ θεῖος Μεγακλέης
ἄνιππον. ἀλλ' εἴσειμι, σοῦ δ' οὐ φροντιῶ.

(Domum intrat).

SCENA QUARTA.

Strepsiades solus.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἀλλ' οὐδ' ἐγὼ μέντοι πεσών γε κείσομαι·
ἀλλ' εὐξάμενος τοῖσιν θεοῖς διδάξομαι
αὐτός, βαδίζων εἰς τὸ φροντιστήριον.

(Surgit, dein accedit ad Socratis domum.
Post gressus aliquot consistens:)

πῶς οὖν γέρων ὤν, καὶ ἐπιλήσμων, καὶ βραδύς,
λόγων ἀκριβῶν σχινδαλάμους μαθήσομαι;

---

125. *ἀλλ' εἴσειμι*] *ὄντ'· ἀλλ' εἶμι* (ut Eq. 488 Pac. 232 Ran. 577 Eccl. 477, 946) Cobet, *εἶμι* autem habet Bodl. 7, *εἶμι* Mut. 2. Sed *εἰσιέναι* (*domum intrare*) requiri videtur verbum; cf. commentarius. Blaydes *ὄντ'. εἴσειμι*.

130. *σχινδαλάμους* Brunck] *σχινδάλμους* R, *σκινδαλμούς* V, *σκινδαλάμους* codd. multi (et sic Fritzsche Thesm. p. 611). Cf. Ran. 819.

---

mox ad saniorem mentem redeat, *ἀποκήρυκτον* eum facturum; sic enim (teste Ammonio s. v.) dicebatur *ὁ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐκβληθεὶς ἐκ τῆς οἰκίας*. — Vs. 802 huc respicitur.

— *εἰς κόρακας*] vid. ad Ran. 187 et 607.

124 sq. *οὐ περιόψεται ... ἄνιππον*] de hoc verbi *περιορᾶν* usu vid. ad Ran. 509. Insolite vero et vix recte nunc omittitur participium *ὄντα*; nam versus Ach. 55, ubi abest etiam adiectivum, alia est ratio, item locorum apud oratores inventorum: Hyperid. III § 38 *καὶ μὴ περιίδητε αὐτὸν ἐπὶ πράγματι οὐδενὸς ἀξίῳ*, Demosth. XXVIII § 20 XXXIII § 12, Isocr. VI § 70 XIV § 55; illic enim *περιορᾶν τινα* est *spernere*, *negligere aliquem*.

— *ὁ θεῖος Μεγακλέης*] *avunculus* ille ex Alcmeonidarum gente, de quo vid. ad vs. 46. — Voce *θεῖος* utuntur e. g. Isaeus I § 9 Aeschines I § 13 II § 78.

125. *εἴσειμι*] *domum* igitur *intraturum* *se* dicit filius, unde pater vs. 801 sqq. eum evocat.

126. *πεσὼν ... κείσομαι*] *prostratus iacebo*. Proprio sensu haec verba adhibita sunt de aegroto Eur. Or. 35; hic vero imagine e palaestra desumta utitur senex (vid. ad Ran. 689), item Eccl. 962. Est autem *δειλοῦ ἀνδρὸς καταπεσόντα μὴ ἀναστῆναι, ἀνδρείου δὲ ταχὺ ἀποψήσασθαι καὶ εἶτ' ἀρνεῖσθαι μὴ πεπτωκέναι*, vid. Ran. 489 sq. Eq. 571 sq. Plut. Per. 8 (de Thucydide Melesiae filio).

130. *σχινδαλάμους*] vox redit Ran. 819, cf. *σμιλεύματα* (ibid.), *παραπρίσματα* (Ran. 881), *σκαριφησμοί* (Ran. 1497), *σκαλαθυρμάτια* (infra vs. 630) eodem sensu adhibita, et vid. Plat. Hipp. Mai. 304 *a*, ubi Socrates dicitur *κνήσματα καὶ περιτμήματα τῶν λόγων* sectari (cf. ibid. 301 *b*); Alexid. fr. 221 Pythagoristae dicuntur vesci *πυθαγορισμοῖς καὶ λόγοις λεπτοῖς διεσμιλευμέναις τε φροντίσιν*.

ἰτητέον. τί ταῦτ' ἔχων στραγγεύομαι,
ἀλλ' οὐχὶ κόπτω τὴν θύραν;
(Denuo procedit. — Ianuam pulsans:)
παῖ! — παιδίον!

SCENA QUINTA.

Strepsiades, Discipulus ianitor.

ΜΑΘΗΤΗΣ.
(ianuam aperiens:)
βάλλ' εἰς κόρακας. τίς ἔσθ' ὁ κόψας τὴν θύραν;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.
Φείδωνος υἱὸς Στρεψιάδης Κικυννόθεν.

ΜΑΘΗΤΗΣ.
ἀμαθής γε, νὴ Δί', ὅστις οὑτωσὶ σφόδρα
ἀπεριμερίμνως τὴν θύραν λελάκτικας,
καὶ φροντίδ' ἐξήμβλωκας ἐξηυρημένην.

---

131. *στραγγεύομαι*] *στραγεύομαι* V R.
135. *οὑτωσὶ*] *οὑτοσὶ* V.
137. *ἐξηυρημένην*] *ἐξευρ.* codd. (Pac. 129 verum est in codd.); *εὖ κεχυημένην* lusit vHerwerden.

---

131. *τί ταῦτ' ἔχων στραγγεύομαι*] iungenda sunt *ταῦτα* (obi. internum) *στραγγεύομαι*, ut Ach. 385 *τί ταῦτα στρέφει* et Thesm. 473 *τί ταῦτ' ἔχουσαι ἐκεῖνον αἰτιώμεθα*. De locutione *τί ἔχων* vid. ad Ran. 202. Verbo *στραγγεύομαι* *cunctor* noster etiam Ach. 126 utitur, item Plato Rep. V 472*a* (Herodot. III 139 et IV 28 fuere qui e coniectura ita scriberent pro *στρατεύομαι*). Cognatum est Homericum *στρεύγεσθαι* (*O* 512 *μ* 351), ab eadem autem stirpe ductum est morbi nomen *στραγγουρία* (Vesp. 810, ubi vid.), quo morbo qui laborat *στραγγουριᾶν* dicitur sive *ὕδατος στράγγα ἔχειν* (Menandr. fr. 238).

132. (*τί*) *οὐχὶ κόπτω*] *quin pulso.* Alias idem fortius etiam significatur aoristo (*τί οὐκ ἔκοψα τὴν θύραν;*), e. g. Ach. 592 Vesp. 213 (ubi vid.) Lys. 1161.

— *παῖ! — παιδίον!*] vid. ad vs. 80, et cf. Ach. 404 Ran. 37.

133. *βάλλ' εἰς κόρακας*] vid. ad Ran. 607. Ceterum conferri potest Calliae ille ianitor, qui Socratem et Apollodorum primo mane heri ianuam pulsantes facessere iubet *καὶ ἅμα ἀμφοῖν τοῖν χεροῖν τὴν θύραν* [*πάνυ προθύμως*] *ὡς οἷός τ' ἦν ἐπήραξε* (Plat. Protag. 314*d*), nec non Euripidis in Acharnensium fabula ianitor vs. 402.

134. Patris mentio supra vs. 65 est iniecta, demus commemoratur etiam vs. 210. Erat tribus Acamantidis.

136. Vid. ad Ran. 38.

137. Recte in scholiis observatur, verbo *ἐξαμβλίσκειν* h. l. et vs. 139 alludi ad Socratis illud dictum, quod egregie exornavit Plato in Theaeteto dialogo (148*e*—151*e*), se matris suae artem, *τὴν μαιευτικήν*, factitare. Cf. etiam Conv. 210*a* Phaedr. 278*a, b*. Comici igitur verba testantur Platonem hanc comparationem magistro non de suo tribuisse. Vid. Proleg. p. XXXI sqq.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ξύγγνωθί μοι· „τηλοῦ γὰρ οἰκῶ τῶν ἀγρῶν."
ἀλλ' εἰπέ μοι τὸ πρᾶγμα τὸ „ἐξημβλωμένον."

ΜΑΘΗΤΗΣ.

ἀλλ' οὐ θέμις πλὴν τοῖς μαθηταῖσιν λέγειν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

λέγε νυν ἐμοὶ θαρρῶν· ἐγὼ γὰρ οὑτοσὶ
ἥκω μαθητὴς εἰς τὸ φροντιστήριον.

ΜΑΘΗΤΗΣ.

λέξω· νομίσαι δὲ ταῦτα χρὴ μυστήρια.
ἀνήρετ' ἄρτι Χαιρεφῶντα Σωκράτης
ψύλλαν ὁπόσους ἅλλοιτο τοὺς αὑτῆς πόδας.

---

143. *δὲ* V R] *δέ σε* codd. multi; cf. vs. 1340.

144. *Χαιρεφῶντα Σωκράτης*] *Χαιρεφῶν τὸν Σωκράτη* Piccolomini, verbi *ἐμέτρησε* vs. 148 *Socratem* subiectum esse ratus; non male, at vid. vs. 831.

145. *ἅλλοιτο*] *ἅλοιτο* V R alii. ‖ *τοὺς ... πόδας*] *τῶν ... ποδῶν* Blaydes, ne incommodus sit articulus.

---

138. *τηλοῦ γὰρ οἰκῶ τῶν ἀγρῶν*] agnoscit scholiasta imitationem versus Euripidei *τηλοῦ γὰρ οἴκων βίοτον ἐξιδρυσάμην* (fr. 877); cf. eiusdem fr. 894 *σοφὸν γὰρ ἄνδρα, κἂν ἑκὰς ναίῃ χθονός, | κἂν μήποτ' ὄσσοις εἰσίδω, κρίνω φίλον.* Certum est a dictione quotidiana discrepare adverbium *τηλοῦ* alibi apud nostrum non obvium. — Rusticum se dicit senex, qui nunc quidem propter belli pericula cum suis in urbe degit, sed ruri praedium habet, ubi habitare solet.

141. *ἐγὼ...οὑτοσί*] *iste ego, is quem nunc tu adspicis.* Item Eq. 1098 Plut. 868, cf. Ach. 367 *ἀνὴρ οὑτοσί, quem quaeritis adsum.*

143. Cf. Socratis verba iocosa Plat. Theaet. 155*e* *ἄθρει δὴ περισκοπῶν, μή τις τῶν ἀμυήτων ἐπακούῃ.* Similia leguntur Euthyd. 277*e*.

145. Recte, ut arbitror, viri docti Kock Teuffel Merry in festiva narratiuncula, quae sequitur, percipere sibi visi sunt echo quandam dicti Protagorae *πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπον εἶναι* (Plat. Theaet. 152*a*). Quae verba obscuriora licet minime digna essent quae plebeculae deridenda propinarentur, hominibus a philosophia alienis non poterant non absurda videri, quin ab ipso Socrate Platonico scurrilibus fere iocis proscinduntur in Theaeteto dialogo 161*c*: *τεθαύμακα ὅτι οὐκ εἶπε Πρωταγόρας ὅτι πάντων χρημάτων μέτρον ἐστὶν ὗς ἢ κυνοκέφαλος ἤ τι ἄλλο ἀτοπώτερον τῶν ἐχόντων αἴσθησιν, ἵνα μεγαλοπρεπῶς καὶ πάνυ καταφρονητικῶς ἤρξατο ἡμῖν λέγειν („pour épater les bourgeois"), ἐνδεικνύμενος ὅτι ἡμεῖς μὲν αὐτὸν ὥσπερ θεὸν ἐθαυμάζομεν ἐπὶ σοφίᾳ, ὁ δ' ἄρ' ἐτύγχανεν ὢν εἰς φρόνησιν οὐδὲν βελτίων [βατράχου] γυρίνου, μὴ ὅτι ἄλλου του ἀνθρώπων.* — Ad Aristophanis iocum, quem claris cachinnis a spectatoribus exceptum esse libenter credimus, alludit Philippus scurra in Xenophontis Convivio VI § 8, *dic mihi, Socrates, πόσους ψύλλης πόδας ἐμοῦ ἀπέχει· ταῦτα γάρ σε φασὶ γεωμετρεῖν.*

δακοῦσα γὰρ τοῦ Χαιρεφῶντος τὴν ὀφρὺν
ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τὴν Σωκράτους ἀφήλατο.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

πῶς δῆτα τοῦτ' ἐμέτρησε;

ΜΑΘΗΤΗΣ.

δεξιώτατα.
κηρὸν διατήξας, εἶτα τὴν ψύλλαν λαβὼν
ἐνέβαψεν εἰς τὸν κηρὸν αὐτῆς τὼ πόδε·
κᾆτα ψυχέντος περιέφυσαν περσικαί.
ταύτας ὑπολύσας ἀνεμέτρει τὸ χωρίον.

---

146. *τοῦ*] **τις*? Parum enim commode in lectione vulgata fit transitus a quaestione generali ad certum quendam casum.

147. *τὴν Σωκ.* R] *τοῦ Σωκ.* V alii.

148. *δῆτα τοῦτ' ἐμέτρησε*] *τοῦτο διεμέτρησε* R, *δῆτα διεμέτρησε* codd. nonnulli, *τοῦτο δὴ 'μέτρησε* Cobet, *τοῦτο διεμέτρησε* alii (compositum legit Lucianus, quem vide Prom. 6).

151. *ψυχέντος* (*-γέντος*) vHerwerden] *ψυγείσῃ* codd. (*ψυχείσῃ* Elmsley cum Cant. 3), *ψυχεῖσι* Blaydes infelicissime (cuius coniecturae ipse rationem nullam habuit in commentario), *ψυχεῖσαι* (proleptice) Kähler.

---

146 sq. Ex hirto Chaerephontis supercilio in Socratis calvam transsiluit, relicta nimirum silvula campum petens apertum.

146. *τὴν*] nempe *τὴν ἑτέραν*. Vid. ad vs. 24.

148. *ἐμέτρησε*] nempe *Chaerephon*, qui hanc quaestionem solvere iussus erat. Cf. vs. 831.

150. *τὼ πόδε*] posticorum tantum crurum, quae ceteris multo longiora habent pulices et sola ad saliendum valentia, a poeta rationem nunc haberi et — in illa praesertim historiae naturalis infantia — haberi potuisse aptissime, quivis intellegit. Cf. Pac. 7 et 35 *τοῖν ποδοῖν* et *τὼ χεῖρε* de canthari cruribus anticis dicta.

151. *κᾆτα ψυχέντος*] non satis accurate haec sunt enunciata, sive librariorum sive ipsius comici culpa. Non enim *postquam cera refriguit* pulicis plantis accreverunt calcei, sed postquam immersi sunt eius pedes *statim extracti* calceos habuerunt adhaerentes.

— *περιέφυσαν*] cf. Hom. ξ 477 *περιτρέφετο κρύσταλλος*.

— *περσικαί*] sic novum hoc calceamentum dicitur, quoniam candidum et nitidum est totumque pedem includit, perinde atque feminarum *περσικαί* (cf. Thesm. 734 Lys. 229 Eccles. 319) sive *εὐμαρίδες* (sic apud tragicos dicuntur).

152. *ὑπολύσας*] cf. Vesp. 1157 Thesm. 1183 etc. — Quod eiusmodi quid ne potuit quidem fieri, id egregie valet ad augendam huius loci vim comicam.

— *ἀνεμέτρει*] *in eo erat ut metiretur.* Comminutine sunt tenerrimi illi calceoli, humi proiecti a Chaerephonte perterrito cum rusticus ianuam *τοῦ φροντιστηρίου* primo mane inconsiderate pulsavit? Nihil amplius de gravissima hac quaestione e ianitoris ore inaudimus, sed nisi hac fere ratione, quae commendatur imperfecto *ἀνεμέτρει*, rem nobis

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τῆς λεπτότητος τῶν φρενῶν.

ΜΑΘΗΤΗΣ.

τί δῆτ' ἄν, ἕτερον εἰ πύθοιο Σωκράτους
φρόντισμα;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ποῖον; ἀντιβολῶ, κάτειπέ μοι.

ΜΑΘΗΤΗΣ.

ἀνήρετ' αὐτὸν Χαιρεφῶν ὁ Σφήττιος,
ὁπότερα τὴν γνώμην ἔχοι, τὰς ἐμπίδας
κατὰ τὸ στόμ' ᾄδειν ἢ κατὰ τοὐρροπύγιον.

---

156. ἀνήρετ'] ἀντήρετ' Reiske.

---

informamus, non habeo quomodo explicem illud ἐξήμβλωται de novo invento supra dictum. Cf. Hirzel in Herma XI p. 121 sq.

153. τῆς λεπτότητος] frequens apud nostrum hic est genitivi usus in exclamationibus admirantium vel indignantium; vid. vs. 364, 818 et ad Vesp. 161. Substantivo aut articulus praemittitur: *qualis est haec, quam video, tenuitas!* aut adiectivum, e. g. δεινῆς λεπτότητος *egregia scilicet tenuitas!* Sed hoc rarius est (vid. Plat. Protag. 341*b* Euth. 303 *a*) neque apud Aristophanem obvium.

154 sq. τί δῆτ' ἄν ... εἰ πύθοιο] post ἄν mente supplendum est εἴποις: *quid (igitur diceres) si audires*, item vs. 769 et Lys. 399 et post τί δ' ἄν (sine particula δῆτα) Thesm. 773. — Cf. particularum οὐκ ἄν usus ellipticus supra vs. 108. Praeterea hic sunt afferendi loci ubi legitur τί δῆτα (sc. λέξεις) ἐπειδάν vel ὅταν: *quid igitur dices cum audieris*, Ach. 1011 Pac. 859, 863. Sine ellipsi ita locutus est Pherecrates fr. 108[22] τί δῆτα λέξεις τἀπίλοιπ' ἤνπερ πύθῃ; — Idem valet φήσεις γ' ἐπειδάν vel ὅταν Pac. 916 et 1351: *tum demum probe id senties cum* etc.

154 sq. ἕτερον ... Σωκράτους φρόντισμα] vert. *alterum inventum, idque ab ipso Socrate prolatum*. Vid. ad vs. 148.

156. ὁ Σφήττιος] est cur mireris demoticum nunc additum nomini viri cuius iam saepius in praecedentibus iniecta fuerit mentio. Quapropter fuere qui putarent non serio sed iocose Sphettium dici virum tristem et severum (vid. Eust. ad Il. 741,24), memores fortasse τοῦ Σφηττίου ὄξους (Plut. 720, ubi vid. schol.). Quae tamen reicienda mihi videtur explicandi ratio, nulla enim apparet causa cur ianitor nunc potissimum τὸ ἄγριον ἢ τὸ ὀξὺ indolis Chaerephontis veluti digito indicet, placidam admodum disquisitionem de rebus naturalibus referens. Vix autem melius placet quae aliquando mihi in mentem venit suspicio, demoticum nunc commemorari quod σφηκῶν nomen sono in memoriam revocet, virum scilicet illinc oriundum vesparum culicumque indolem et vitam cognoscere magis quam alios cupivisse, affinitate quadam cum iis coniunctum.

158. κατὰ] *per*, item Vesp. 141, 398 Av. 1208 (G. Sobolewski Praepos. p. 122). — τὸ ὀρροπύγιον] vox redit vs. 162 et Vesp. 1075; de re vid. Arist. Hist. An. IV 9 § 2 τὰ ἔντομα οὔτε φωνεῖ οὔτε διαλέγεται, ψοφεῖ δὲ τῷ ἔσω πνεύματι,

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τί δῆτ' ἐκεῖνος εἶπε περὶ τῆς ἐμπίδος;

ΜΑΘΗΤΗΣ.

ἔφασκεν εἶναι τοὔντερον τῆς ἐμπίδος
στενόν, διὰ λεπτοῦ δ' ὄντος αὐτοῦ τὴν πνοὴν
βίᾳ βαδίζειν εὐθὺ τοῦ ὀρροπυγίου·
ἔπειτα κοῖλον πρὸς στενῷ προσκείμενον
τὸν πρωκτὸν ἠχεῖν ὑπὸ βίας τοῦ πνεύματος.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

σάλπιγξ ὁ πρωκτός ἐστιν ἄρα τῶν ἐμπίδων.
ὢ τρισμακάριος τοῦ διεντερεύματος.
ἦ ῥᾳδίως φεύγων ἂν ἀποφύγοι δίκην
ὅστις δίοιδε τοὔντερον τῆς ἐμπίδος.

ΜΑΘΗΤΗΣ.

πρῴην δέ γε γνώμην μεγάλην ἀφῃρέθη
ὑπ' ἀσκαλαβώτου.

---

161. *διὰ λεπτοῦ* V R] *διαλέπτου* codd. plerique (quod ne extat quidem adiectivum). || *ὄντος*] *ὀδόντος* V.
166. *τρισμακάριος*] *-οι* codd. nonnulli.

οὐ τῷ θύραζε (dicit insectis non esse *pulmones*). — Studium enascens historiae naturalis talia tetigisse nos minus miramur quam Aristophanes et aliquanto aequius ferimus; semper autem in derisionem popelli inciderunt qui exiguorum animalculorum vitam mores structuram pervestigabant. Ad Socratem quod adtinet, hunc minus etiam quam vulgus hominum illuc animum advertisse satis certum est, siquidem *τὰ χωρία καὶ τὰ δένδρα οὐδὲν αὐτὸν ἤθελε διδάσκειν* (Plat. Phaedr. 230 *d*), absurdum autem censebat priusquam te ipsum noveris *τὰ ἀλλότρια σκοπεῖν* (ibid. 229 *e*).

162. *εὐθύ*] accedente genitivo legitur etiam Eq. 254 Pac. 68, 77, 301, 819 Av. 1421 Eccl. 835 fr. 161, 656 Eupol. fr. 183, 304.

166. *διεντερεύματος*] vox iocose ficta. Duci enim non potuit nisi a verbo *ἐντερεύειν*, quod est propolarum pisces (vel aves) *purgantium*, vid. Archipp. fr. 25, sed sono verba philosophica *διαιρεῖν* (vid. ad vs. 742) et *(δι)ερευνᾶν* (Epicrat. fr. 11 Plat. Apol. 23 *b* 41 *b* etc.) in mentem revocat.

167. *φεύγων ἂν ἀποφύγοι*] cf. Vesp. 579 *κἢν Οἴαγρος εἰσέλθῃ φεύγων, οὐκ ἀποφεύγει πρὶν ἂν κτέ.*, Ach. 178 *δεῖ γάρ με φεύγοντ' ἐκφυγεῖν Ἀχαρνέας.*

168. Qui penitus perscrutatus est culicis intestina (*in de ingewandsgeheimenissen ingewijd*), huic nihil non pervium est et facillimum.

170. *ἀσκαλαβώτου*] *stellionis*, qui mox *γαλεώτης* dicitur vs. 173 sq. — Prorsus hinc sunt aliena quae de maligno scilicet stellionum erga homines animo scribit Plinius Hist. Nat. XXX 27, nisi forte putet quispiam id ipsum egisse stellionem ut in Socratis os apertum merdam demitteret! — Consimilis vero est illa de Thalete narratiuncula, quam refert

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τίνα τρόπον; κάτειπέ μοι.

ΜΑΘΗΤΗΣ.

ζητοῦντος αὐτοῦ τῆς σελήνης τὰς ὁδοὺς
καὶ τὰς περιφοράς, εἶτ' ἄνω κεχηνότος
ἀπὸ τῆς ὀροφῆς νύκτωρ γαλεώτης κατέχεσεν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἥσθην γαλεώτῃ καταχέσαντι Σωκράτους.

ΜΑΘΗΤΗΣ.

ἐχθὲς δέ γ' ἡμῖν δεῖπνον οὐκ ἦν ἑσπέρας.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

εἶεν· τί οὖν πρὸς τἄλφιτ' ἐπαλαμήσατο;

Socrates apud Platonem Theaet. 174 *a* (cf. Diog. Laert. I 34 etc., Crusius in Babrii editione p. 203): *Θαλῆν ἀστρονομοῦντα καὶ ἄνω βλέποντα πεσόντα εἰς φρέαρ Θρᾷττά τις ἐμμελὴς καὶ χαρίεσσα θεραπαινὶς ἀποσκῶψαι λέγεται, ὡς τὰ μὲν ἐν οὐρανῷ προθυμοῖτο εἰδέναι, τὰ δ' ἔμπροσθεν αὐτοῦ καὶ παρὰ πόδας λανθάνοι αὐτόν.* Scilicet, ut addit Socrates, *ταὐτὸν ἀρκεῖ σκῶμμα ἐπὶ πάντας ὅσοι ἐν φιλοσοφίᾳ διάγουσι.*

171. Astronomiae studiosus Socrates hic et infra saepius fingitur, quamquam revera *τοὺς συνόντας ἀπέτρεπε τῶν οὐρανίων φροντιστὰς γίγνεσθαι* (Xen. Mem. IV 7 § 5 sq.). Prae ceteris vero hanc artem tunc temporis excolebat Hippias Eleus, vid. Plat. Protag. 318 *e* Hipp. Mai. 285 *b, c*.

172. *περιφοράς*] *circumvectiones* (Cic. Tim. 9); cf. Plat. Leg. X 898 *c*.

173 sq. Dicitur *καταχέσαι τινός*, ut *κατατιλᾶν* Ran. 366 (ubi vid.) etc.; cf. fr. 152 *σου κατεκοττάβιζον ἄν, | νυνὶ δέ σου κατεμοῦσι, τάχα δ' εὖ οἶδ' ὅτι | καὶ καταχέσονται.* Vid. etiam Alcaei com. fr. 4.

174. *ἥσθην*] idem aoristi *ἥσθην* usus est vs. 1240 Eq. 696 Pac. 1066 Av. 570, 880, cf. *ἐθαύμασα* vs. 185, *ἐγέλασα* vs. 820, *ἐχάρην* Av. 1743 et vid. ad vs. 1036. Praesenti tempore *ἥδομαι* in eiusmodi enunciatis significat aliquis *se laetari ob rem relatam*, aoristo vero *ἥσθην* *se ipsa verba quae modo audivit cum voluptate quadam accepisse.*

175. Paupertatem Socratis risit etiam Eupolis fr. 352 *μισῶ δὲ καὶ τὸν Σωκράτη, τὸν πτωχὸν ἀδολέσχην, | ὃς τἄλλα μὲν πεφρόντικεν, | ὁπόθεν δὲ καταφαγεῖν ἔχοι, τούτου κατημέληκεν.*

— *δέ γε*] *at contra.* Rem cum praecedentibus quodammodo pugnantem narratum iri hae particulae nunc quoque indicant; item supra vs. 169 et alibi passim. „Socrates non mores hominum tantum novit sed et animalculorum quorumlibet: — attamen nuper bestiola quaedam ridicule ei imposuit: — attamen heri non ridiculum sed quam maxime sollertem se praestitit ille".

176. *πρὸς τἄλφιτα*] *ad victum quotidianum.* Etiam vs. 106, 648 Pac. 477 sic per iocum vel cum contemtu aliquo haec vox usurpatur, ubi expectatur *τἀπιτήδεια* vel *τὸ δεῖπνον*. Vid. etiam Eq. 1359 Pac. 636 et cf. *βόσκειν* pro verbo *τρέφειν* adhibitum vs. 331 Vesp. 313 (ubi vid.) etc.

— *ἐπαλαμήσατο*] = *ἐμηχανήσατο.* Canorum hoc poetarum verbum ridicule discrepat a tenui voce *τὰ ἄλφιτα*. Redit apud nostrum in tragicorum imitatione Ach.

ΜΑΘΗΤΗΣ.

κατὰ τῆς τραπέζης καταπάσας λεπτὴν τέφραν,
κάμψας ὀβελίσκον, εἶτα διαβήτην λαβὼν . . .

178. διαβήτην] dubito an glossemati haec vox debeatur.

659 Pac. 94, vid. etiam παλάμαι = μηχαναί Vesp. 645.

177—179. Locus ni fallor conclamatus: quid non dixerit comicus demonstratu haud difficile, sed quid dixerit nescio. Egregie quidem errarunt qui id, quod narrat nunc ianitor, in *palaestra* aliqua, quo Socrates more solito venisset, accidisse sibi persuaserunt; *sacram* igitur *mensam* (Plut. 678, Dittenb. Syll. 379^{20} etc., Böckh ad CIG. I p. 751) illic collocatam cogitantes, in qua et hostia et quibus ad sacra opus est instrumenta iacerent; *veru* inde desumtum, θυμάτιον denique — haec enim ingeniosissima est GHermanni coniectura — ex illa mensa surreptum; conferunt autem Plat. Lys. 206 *d*, ubi pueri Hermaea agentes in palaestra quadam τεθυκέναι dicuntur et ἱερείων fit mentio. Sed nihil haec omnia, si quid video, ad nostrum locum. Neque enim festi nunc diei in palaestra celebrati mentio fit ulla; — nam quotidie illic nescio quas hecatombas diis fuisse oblatas nemo opinor contendet! — neque hostiae in tradito certe textu vestigium est ullum; neque post solis occasum (ἑσπέρας) aut pueros (vid. Aeschin. I § 10) aut Socratem palaestras frequentasse credibile est; neque omnes suos discipulos potuisset ille secum illuc deducere; neque vox ἡ τράπεζα, nisi ipsi linguae vis fiat, aliam nunc mensam potest indicare quam eam quae in Socraticorum domo erat collocata, frustra autem Thiersch coniectura sagaci sed tamen falsissima (vid. ann. crit. et cf. Reisig praef. p. XXIV) huic incommodo subvenire conatus est. Itaque hoc dicit ianitor: heri cum incolae τοῦ φροντιστηρίου more solito sub vesperam convenissent coenatum, mensam reperiebant vacuam, nihil scilicet erat intus quod posset comedi. Quid tunc fecerit magister sollertissimus, ut latrantem sodalium stomachum falleret, optime perspexit grammaticus nescio quis (vid. schol.): mensam, in qua apponi non iam possent dapes quae nullae praesto essent, conspersit pulvere, ut in eo scriberet (cf. Philonid. fr. 7, Cic. Tusc. V 23 § 64, Senec. Ep. 88, Pers. Sat. I 131); dein veru, cuius non iam esset usus ad assandas carnes, circini in modum incurvato circulos ducere coepit, et tum .... Quid nunc sequi debet? quid unum sequi potuit? Hoc opinor, discipulos magistro res intellectu difficillimas acute demonstranti attendisse animum, et aliquot demum horis praeterlapsis, cum et tempus et ipse amor edendi dudum praeteriisset, recordatos esse se hodie non coenavisse. „Ova" igitur „philosophica" iis comedenda praebuit magister. — Quae si probabiliter sunt disputata, sequitur ut ferri, certe cum praecedentibus coniungi nequeat id quod versu 179 ab inexpectato narrari creditur, a Demetrio autem περὶ ἑρμηνείας c. 152 tanquam exemplum τοῦ ἀπροσδοκήτου affertur: Socratem „e palaestra" — cuius nulladum iniecta est mentio! — „surripuisse vestem". Hoc enim non festivum est sed tam egregie absurdum ut comico tale quid tribuere sit nefas; vix autem praestat Hermanni coniectura quantumvis ingeniosa, quoniam ne sic quidem verba in tolerabilem aliquem sensum possunt cogi. Itaque statuendum est, nisi fallor, nonnulla hic intercidisse; suspicor autem versum 179 ex alia fabula adscriptum e margine in textum irrepsisse.

178. διαβήτην] cf. Av. 1003.

†ἐκ τῆς παλαίστρας θοἰμάτιον ὑφείλετο.†

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τί δῆτ' ἐκεῖνον τὸν Θαλῆν θαυμάζομεν;
ἄνοιγ', ἄνοιγ' ἀνύσας τὸ φροντιστήριον,
καὶ δεῖξον ὡς τάχιστά μοι τὸν Σωκράτη.
μαθητιῶ γάρ. ἀλλ' ἄνοιγε τὴν θύραν.

(Discipulus aperit ianuam, unde statim foras proruit aliorum discipulorum turba satis magna pallentium, squallentium, tribonibus indutorum.)

ὦ Ἡράκλεις, ταυτὶ ποδαπὰ τὰ θηρία;

---

179. *παλαίστρας*] *τραπέζης* R[1], hinc *παλαίστρας ... τραπέζης* vs. 177-179 Thiersch male, neque enim *κατὰ τῆς παλαίστρας καταπάσαι* Graecum est neque *ἐκ τῆς τραπέζης ὑφελέσθαι*. || *θοιμάτιον*] *ἱμάτιον* Brunck, *θυμάτιον* GHermann ingeniosissime coll. Plat. Lys. 206 *d*, Bergk infeliciter *ἐκ τῆς πάλης θοινημάτιον* „*clam e cineribus ferculum protraxit*", *θυλάκιον* vHerwerden. Locum, ubi excidisse aliquid probabiliter statuit Kock, conclamatum duco; vid. commentarius.

182. *Σωκράτη*] *-την* codd. tantum non omnes (cf. vs. 355).

---

179. Furti Socratem insimulavit etiam Eupolis (fr. 361) in scholiis allatus: *δεξάμενος δὲ Σωκράτης [τὴν ἐπίδειξιν] Στησιχόρου πρὸς τὴν λύραν οἰνοχόην ἔκλεψεν.* — Socratem autem, qui *ἐν τῷ ἀποδυτηρίῳ* palaestrarum *καθῆσθαι* soleret (Euthyd. 272 *e*), illinc *vestem* abstulisse aliquanto aptius et salsius fingere potuit Aristophanes (vel quisquis huius versus est auctor) quam *carnes* eum surreptas in manibus suis domum absportasse. Quod autem minime clementes erant leges erga eos qui vestes e palaestris surripuissent (Aristot. Problem. XXIX 14, Dem. XXIV § 114) et in universum erga *τοὺς λωποδύτας*, id hac de re nobis disputantibus argumento esse non potest, meminimus enim quid de *cerrito* illo *Oresta* maximo cum risu audientium in Avibus sit narratum (vs. 712, 1491). Articulus voci *ἱμάτιον* addi non potuit nisi praecesserit mentio certi cuiusdam hominis, cuius vestis surrepta esse nunc dicatur. Vestis amissa etiam vs. 856, 1103, 1498 commemoratur, in Amipsiae autem fabula Conno sic interrogabatur Socrates: *πόθεν ἄν σοι χλαῖνα γένοιτο* (Amips. fr. 9).

180. *ἐκεῖνον*] alter iam exortus est Thales, vetere illo multo sapientior! *Eugepae: Thalem talento non emam Milesium:* | *nam pol ad sapientiam huius nimis nugator fuit* (Plaut. Capt. II 2, 24). Cf. Av. 1009 *ἄνθρωπος Θαλῆς*, Plaut. Rud. IV 3, 64 *salve, Thales*, Bacch. II 1, 13 sq. *hem, quam non Lude es barbarus,* | *quem ego sapere nimio censui plus quam Thalem*. Vid. etiam *Palamedis* nomen in laudem sic adhibitum Ran. 1451.

181. *ἀνύσας*] vid. ad Vesp. 30 et ad Ran. 606.

183. *μαθητιῶ*] verbum comice fictum, ut *σιβυλλιᾶν* Eq. 61, ad instar multorum aliorum, quae morbum aliquem indicant, e. g. *εἰλιγγιᾶν, σκοτοδινιᾶν, ὠρακιᾶν* (Ach. 581, 1219 Ran. 481 etc.), quorum nonnulla congessit Lobeck ad Phryn. p. 79—82, multo plura Rutherford ad eundem p. 153; vid. etiam Kühner-Blass Gramm. II p. 264 et Blaydes ad nostrum locum.

184. In verbis, quae huic versui praemittenda curavi, secutus sum virum doctum Heidhüs. Domus interiora comicus spectatoribus vix et ne vix quidem potuit

ΜΑΘΗΤΗΣ.

τί ἐθαύμασας; τῷ σοι δοκοῦσιν εἰκέναι;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τοῖς ἐκ Πύλου ληφθεῖσι, τοῖς Λακωνικοῖς.
ἀτὰρ τί ποτ' εἰς τὴν γῆν βλέπουσιν οὑτοιί;

ΜΑΘΗΤΗΣ.

ζητοῦσιν οὗτοι τὰ κατὰ γῆς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

βολβοὺς ἄρα

---

185. εἰκέναι Brunck] ἐοικέναι codd., cf. Eccl. 1161. Vitium redit Vesp. 1142.
186. τοῖς Λακωνικοῖς] sic V R, τῆς Λακωνικῆς codd. nonnulli, quod mire languet.

---

ostendere; itaque statuo instrumenta astronomica vel geographica, de quibus mox fit sermo, oculis eorum non esse obiecta, sufficit autem Strepsiades ante ianuam apertam de iis ita confabulans cum ianitore ut revera ea omnia eum adspicere credamus. Quid quod haec fabulae pars sic acta facilius plausum ferre potuit quam si poeta τὸν σκευοποιὸν iussisset inanem operam collocare in imaginibus quibusdam coeli et terrarum effingendis, quae festivi nihil potuissent habere nullumque risum spectatoribus movere. Accedit quod Socrates usque ad versum 217 oculis rustici et spectatorum est subducendus (vid. vs. 195); quod probabiliter quomodo possit fieri non video, nisi ianua tum demum prorsus aperiatur ex parte tantum nunc patens. — Versu demum 509 senex τὸ φροντιστήριον intrat.

— Sic Av. 93 Euelpides adspecto avium rege ridiculum in modum ornato ὦ Ἡράκλεις — exclamat — τουτὶ τί ποτ' ἐστὶ τὸ θηρίον; (ubi aut ἐστὶ aut τὸ delendum esse e metro apparet). Vid. etiam Pac. 180 ὦναξ Ἡράκλεις, τουτὶ τί ἐστι τὸ κακόν; quae Mercurii sunt verba hominem hippocantharo vectum stupentis. Etiam Ach. 156 Vesp. 1136 Av. 1036, 1207 (Pac. 322, 1213 Thesm. 1080, 1085) legitur τουτὶ τί ἐστι τὸ κακόν; cf. verba τουτὶ τί ἦν τὸ πρᾶγμα Ach. 767 Ran. 438 fr. 125.

186. Lacedaemonii, qui expugnata Sphacteria a Cleone ante menses duodeviginti (mense Augusto anni 425, vid. Thuc. IV 38-40) Athenas fuerant deducti, triste praebuerant spectaculum, cum e triremibus egressi Piraei solum conscenderunt pudore suffusi, fame enecti, vulneribus laborantes, catenis onusti, barba hirsuta, squallido vestitu. Captivi autem etiamtunc ἐν τῷ δημοσίῳ asservabantur δεσμοῖς φυλαττόμενοι (Thuc. l. l. 41), et biennio demum post, cum foedus iniissent Athenienses cum Lacedaemoniis, libertatem recuperarunt (Thuc. V 15, 18 § 7, 24 § 2). His igitur Strepsiades assimulat tenebriones pallidos macilentos squallidos tribonibus indutos, qui foras veluti e carcere proruerunt ut primum adepti sunt occasionem quo rariorem eo magis gratam aliquantisper sub dio commorandi.

— Λακωνικοῖς] nominis haec forma (pro Λακεδαιμονίοις) redit Pac. 212 Lys. 628, 1115, 1226 Eccl. 356 Xen. Hell. II 4 § 10 IV 8 § 35 et 37. Cf. Ἀχαρνικοί pro Ἀχαρνῆς Ach. 324, 329, Μεγαρικός pro Μεγαρεύς Ach. 830.

188. Hoc quoque a Socratis studiis revera erat quam maxime alienum; cf. Plat. Apol. 18 *b*, 19 *b*, 23 *d*.

ζητοῦσι.

(Ad discipulos meditantes:)

μή νυν τουτογὶ φροντίζετε,
ἐγὼ γὰρ οἶδ' ἵν' εἰσὶ μεγάλοι καὶ καλοί.

(Ad ianitorem:)

τί δ' ἄρ' οἵδε δρῶσιν, οἱ σφόδρ' ἐγκεκυφότες;

ΜΑΘΗΤΗΣ.

οὗτοί γ' ἐρεβοδιφῶσιν ὑπὸ τὸν Τάρταρον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τί δῆθ' ὁ πρωκτὸς εἰς τὸν οὐρανὸν βλέπει;

ΜΑΘΗΤΗΣ.

αὐτὸς καθ' αὐτὸν ἀστρονομεῖν διδάσκεται.

(Ad discipulos:)

---

189. *τουτογὶ* Flor. Δ] *τοῦτό γε* (sic R) vel *τοῦτ' ἔτι* (sic V) codd. cett., *τοῦτό γ' ἔτι* Reisig, *τοῦτό γ' ἐκφροντίζετε* dubitanter Bergk.

191. *δ' ἄρ'*] *γὰρ* V R et plerique.

192. *γ'*] *δ'* R et multi. || Post hunc versum Reisig temere inserebat versus apud Diogenem Laert. II 18 „ex Aristophanis Nubibus" allatos: *Εὐριπίδης δ' ὁ τὰς τραγῳδίας ποιῶν | τὰς περιλαλούσας οὗτός ἐστι τὰς σοφάς* (Vid. Proleg. p. XXII). Idem postea statuit ante versum 218 hos versus (aliosque complures) excidisse.

— *βολβοὺς ἄρα | ζητοῦσι*] esurientes Socratis sodales, quos *ἀδείπνους* heri cubitum iisse modo audivimus, vile huiusmodi *ὄψον* sibi quaerere (Plat. Rep. II 372 c) putat rusticus. Quod *βολβωρυχεῖν* dicitur fr. com. adesp. 959; cf. etiam *ἐκβολβίζειν* Pac. 1123. Commentarii autem instar est Davidis Copperfield apud Dickensium error, qui cum puer magistrum grandaevum per hortum videret demisso capite identidem circumspatiari, „graecis" autem „radicibus" investigandis doctissimum illum virum intentum esse audivisset, putabat speciem quandam hanc esse carotarum sibi ignotam. — Kockii ad hunc versum annotationem silentio pressisse praestat.

191 sqq. Simillimis iocis Platonicos postea insectatus est Epicrates; vid. fr. 11 ad vs. 742 allatum.

192. *Si quid Tartaro est inferius, hi perscrutantur*, „metaphysicis" scilicet rebus („buitenissigheden" quas iocans vocabat Multatuli ille nostras) intenti. Nam sub Tartaro prorsus nihil esse, ipsum vero *τόσσον ἔνερθ' ὑπὸ γῆς ὅσον οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης*, ex Hesiodo novimus (Theog. 720, cf. Aesch. Prom. 152 sq.).

— *ἐρεβοδιφῶσιν*] verbum comice fictum neque alias obvium; est autem ductum a verbo vetusto *διφᾶν* = *ζητεῖν* vel *ἐρευνᾶν* *scrutari*, quod ex Homero *Π* 747 notum est: *πολλοὺς ἂν κορέσειεν ἀνὴρ ὅδε τήθεα διφῶν* et ex Hesiodo Op. 373 sq. *μηδὲ γυνή σε νόον πυγοστόλος ἐξαπατάτω | αἱμύλα κωτίλλουσα τεὴν διφῶσα καλιήν*. Cf. Cratin. fr. 2 *οἷον σοφιστῶν σμῆνος ἀνεδιφήσατε* (*hebt gij opgedoken*), Herod. Mimiamb. VI 73 *εὐνοέστερον ... διφῶσ' ἄλλον οὐκ ἂν εὑρίσκοις*, vid. etiam *ἐκδιφᾶν* ibid. VII 78 Alia composita inde sunt ducta *μηχανοδίφης* Pac. 791, *πραγματοδίφης* Av. 1424, *ἀστροδίφης* Herod. Mimiamb. III 54, *δικοδίφης* Lucian. Lexiph. 9.

ἀλλ' εἴσιθ', ἵνα μὴ κεῖνος ὑμῖν ἐπιτύχῃ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

μήπω γε, μήπω γ', ἀλλ' ἐπιμεινάντων, ἵνα
αὐτοῖσι κοινώσω τι πραγμάτιον ἐμόν.

ΜΑΘΗΤΗΣ.

ἀλλ' οὐχ οἷόν τ' αὐτοῖσι πρὸς τὸν ἀέρα
ἔξω διατρίβειν πολὺν ἄγαν ἐστὶν χρόνον.

(Discipuli abeunt in aedium interiora.)

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

πρὸς τῶν θεῶν, τί γὰρ τάδ' ἐστίν; εἰπέ μοι.

ΜΑΘΗΤΗΣ.

ἀστρονομία μὲν αὑτηΐ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τουτὶ δὲ τί;

---

195. *ὑμῖν* schol.] *ἡμῖν* codd., quod ferri nequit, quoniam hic discipulus usque ad vs. 221 in scena remanet. || *ἐπιτύχῃ*] *περιτύχῃ* codd. nonnulli.

197. *αὐτοῖσι κοινώσω*] *αὐτοῖς ἀνακοινώσω* Blaydes coll. vs. 470 et Lys. 1177.

199. *ἐστὶν*] *οὕτω* Blaydes.

---

195. *ἐκεῖνος*] cf. vs. 534 Ach. 708 etc., et *αὐτός* vs. 219.

— *ἐπιτύχῃ*] *superveniat* vobis sub dio morantibus. Verbum redit vs. 535 Ran. 570.

196. *μήπω γε*] idem ellipticus est usus Ach. 176 Eq. 960, 1100 Nub. 267. De particulae *γε* in eiusmodi breviloquentia usu vid. etiam supra ad vs. 84 et ad Vesp. 231.

197. Cf. vs. 470 et Lys. 1177.

198 sq. Gens lucifuga noctivaga quantocius ad umbracula sua redire iubetur, priusquam sol radiis suis eos possit contingere; nunc enim vixdum allucescit. Hunc locum perlegentes recordari iuvat Porcii illius Latronis, quem Quinctilianus X 5 § 18 narrat in umbra ita consenuisse ut, cum ei causa in foro esset oranda, impense petierit uti subsellia in basilicam transferrentur: ita illi coelum novum fuit.

198. *πρὸς τὸν ἀέρα*] cf. Lucian. XLIX 24; idem vs. 632 (ubi vid.) dicitur *πρὸς τὸ φῶς*, vs. 771 Pac. 567 Thesm. 69 Eccl. 64 *πρὸς τὸν ἥλιον*, Vesp. 772 *πρὸς ἥλιον*, fr. 627 *πρὸς εἵλην*, Thesm. 1001 *πρὸς τὴν αἰθρίαν*; cf. *πρὸς (τὸ) πῦρ* Ach. 751 Pac. 1131, *πρὸς λύχνον* Pac. 692.

200. *τάδε*] *haec omnia quae ante oculos habeo.* Domus interiora designat Strepsiades, ad quae nunc demum, postquam evanuit discipulorum turba, ei patet adspectus.

201 sqq. Coeli speciem quandam cernere fingitur senex, deinde terrae imaginem, qualem excogitasse primus fertur Anaximander philosophus, postea ab Hecataeo Milesio accuratius descriptam Spartiatis ostendisse Aristagoras (*χάλκεον πίνακα, ἐν τῷ γῆς ἁπάσης περίοδος ἐνετέτμητο καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ ποταμοὶ πάντες*, Herod. V 49, cf. IV 36, Diog. Laert. V 51).

ΜΑΘΗΤΗΣ.

γεωμετρία.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τοῦτ᾽ οὖν τί ἐστι χρήσιμον;

ΜΑΘΗΤΗΣ.

γῆν ἀναμετρῆσαι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

πότερα τὴν κληρουχικήν;

ΜΑΘΗΤΗΣ.

οὔκ, ἀλλὰ τὴν ξύμπασαν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἀστεῖον λέγεις·
τὸ γὰρ σόφισμα δημοτικὸν καὶ χρήσιμον.

ΜΑΘΗΤΗΣ.

αὕτη δέ σοι γῆς περίοδος πάσης. ὁρᾷς;
αἵδε μὲν Ἀθῆναι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τί σὺ λέγεις; οὐ πείθομαι,
ἐπεὶ δικαστὰς οὐχ ὁρῶ καθημένους.

ΜΑΘΗΤΗΣ.

ὡς τοῦτ᾽ ἀληθῶς Ἀττικὸν τὸ χωρίον.

---

202. *χρήσιμον*] *τὸ χρήσιμον* V.

203. *ἀναμετρῆσαι* Cobet cum Mut. 1] *-τρεῖσθαι* codd. cett.; cf. Av. 1020. Medium legitur fr. 617, sed propriane an translata potestate ibi sit adhibitum non liquet; translatum est Eur. El. 52 Ion. 250, 1271 Iph. T. 346 fr. 739[4] Theocr. XXIV 126 Lucian. Amor. 53. || *πότερα*] om. R.

209. Del. Cobet. Nasci potuit ex huiuscemodi scholio: *ὡς τοῦτο* (nempe *τὸ δικάζειν*)

203—205. Verba *γῆν* et *ἀναμετρῆσαι* suo *terrae* et *demetiendi* sensu adhibet discipulus, sed Strepsiades de *agris dividundis* agi ratus ab altero aliquo Solone *tabulas novas* — *γῆς ἀναδασμὸν καὶ χρεῶν ἀποκοπάς* — civibus parari putat (cf. vs. 1187 et Vesp. 715). Lesbiorum e. g. agri his annis inter tria milia civium Atticorum fuerant divisi (Thuc. III 50).

208. Athenienses scilicet *οὐδὲν δρῶσι πλὴν δικάζουσι* (Pac. 505) et *ἐπὶ τῶν δικῶν ᾄδουσι πάντα τὸν βίον* (Av. 41); quin in fatis esse fertur ut aliquando suum cuivis sit tribunal in vestibulo (Vesp. 800 sqq.). — Itaque rex avium cum duos Athenienses videt adventantes in suam regionem, statim metuit ne *ἠλιασταὶ* hi quoque sint, perinde atque ceteri illius urbis incolae (Av. 109).

209 *ὡς*] vid. Av. 338 et ad Vesp. 416, nec non infra ad vs. 325 sq.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

καὶ ποῦ Κικυννῆς εἰσὶν οἱ ἐμοὶ δημόται;

ΜΑΘΗΤΗΣ.

ἐνταῦθ' ἔνεισιν. ἡ δέ γ' Εὔβοι', ὡς ὁρᾷς,

ἀληθῶς Ἀττικὸν ὄν. || ὡς τοῦτ'] τοῦθ' ὡς Kock. || Ἀττικὸν] Ἀττικὴ Dobree, τἀττικὸν (?) Wecklein.

---

210. Echo quaedam huius ioci percipitur, nisi fallor, in narratiuncula apud Aelianum Var. Hist. III 28 servata: ὁρῶν ὁ Σωκράτης τὸν Ἀλκιβιάδην τετυφωμένον ἐπὶ τῷ πλούτῳ καὶ μέγα φρονοῦντα ἐπὶ τῇ περιουσίᾳ καὶ ἔτι πλέον ἐπὶ τοῖς ἀγροῖς, ἤγαγεν αὐτὸν εἴς τινα τῆς πόλεως τόπον, ἔνθα ἀνέκειτο πινάκιον ἔχον γῆς περίοδον, καὶ προσέταξε τῷ Ἀλκιβιάδῃ τὴν Ἀττικὴν ἐνταῦθ' ἀναζητεῖν· ὡς δὲ ηὗρε, προσέταξεν αὐτῷ τοὺς ἀγροὺς τοὺς ἰδίους διαθρῆσαι. τοῦ δ' εἰπόντος· „ἀλλ' οὐδαμοῦ γεγραμμένοι εἰσίν", „ἐπὶ τούτοις οὖν" εἶπε „μέγα φρονεῖς, οἵπερ οὐδὲν μέρος τῆς γῆς εἰσιν;"

— καὶ] incredibilia proferri indicat haec particula interrogativo praemissa. Cf. vs. 398, 1333 Ach. 86 Vesp. 665, Antiphont. V § 57 (Hartman Stud. Antiphont. p. 17), Thuc. V 92, Xen. Conv. I 15 Hell. V 3 § 10, Aesch. Prom. 930, Eur. Herc. 297, Theocr. V 25 etc.; vid. etiam ad vs. 840 et 1292.

211—213. Anno 506 devictis Chalcidensibus Athenienses quatuor milia cleruchorum in Euboeam miserunt, inter quos distributi sunt agri τῶν „ἱπποβοτῶν", ut vocabatur Chalcidensium nobilitas, quos τοὺς παχέας τῶν Χαλκιδέων dicit Herodotus V 77. Sexaginta autem annis praeterlapsis Chalcidenses conati sunt libertatem suam recuperare; nam cum Athenienses ad Coroneam gravissimam cladem accepissent, Euboea ab iis defecit simulque Megarenses Peloponnesiis invasionem in Atticam parantibus se adiunxerunt. Pericles tunc callida arte (auri magnam vim „εἰς τὸ δέον ἀναλώσας", vid. ad vs. 859) effecit ut re infecta ex Attica recederent hostes, dein Ἀθηναῖοι εἰς Εὔβοιαν διαβάντες Περικλέους στρατηγοῦντος κατεστρέψαντο πᾶσαν, καὶ τὴν μὲν ἄλλην ὁμολογίᾳ κατεστήσαντο, Ἑστιαιᾶς δ' ἐξοικίσαντες αὐτοὶ τὴν γῆν ἔσχον (Thuc. I 114). Ergo ex illo inde tempore Hestiaea inter duo milia cleruchorum est distributa, ipsumque nomen regionis est mutatum, Oreos enim dici coepta est (cf. Pac. 1046 sq. et 1125). Foedus, quod Athenienses pacata denuo Euboea cum Chalcidensibus inierunt, extat integrum in lapide quem annis abhinc viginti invenit Kumanidis muro meridionali arcis Athenarum inaedificatum (CIA. IV 27 *a*, Dittenb. Syll. 10; vid. praesertim lin. 66). — Harum igitur rerum, quibus ipse iuventutis annis interfuit, non sine voluptate recordatus (ut senes Vesp. 236 etc.) rusticus nunc utitur verbo ambiguo παρατείνειν. Quod proprio *extendendi* sensu a Socrate adhibitum aptissimum est ad Euboeam designandam, quae per stadia nongenta iuxta Boeotiae et Atticae littora porrecta iacet, a poetis *Macris* ideo dicta saepius (vid. Callim. h. Del. 20 Μακρὶς Ἀβαντιὰς Ἑλλοπιήων, Apoll. Rhod. IV 1175 cum schol.). Ita usurpatum est παρατείνειν e. g. Hom. ι 116, Thuc. IV 8 § 6, Herod. I 203 II 8 IV 38. At *vexandi* sensu id accipit Strepsiades; cf. fr. 506 ἅλις ἀφύης μοι· παρατέταμαι γὰρ τὰ λιπαρὰ κάπτων, Thuc. III 46 § 2 πόλιν πολιορκίᾳ παρατετεῖσθαι εἰς τὸ ἔσχατον, Xen. Mem. III 13 § 6 ἄλλου δὲ λέγοντος ὡς παρετάθη μακρὰν ὁδὸν πορευθεὶς κτέ., item saepius apud Platonem (Lys. 204 *c* Euthyd. 303 *b* Conv. 207 *b*), cf. Ruhnk. ad Tim. s. v. παρατενεῖς. Similis est latinae vocis *dierectus* usus, cf. etiam anglicum *distracted* (= moestitia afflictus).

ἡδὶ παρατέταται μακρὰ πόρρω πάνυ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

οἶδ᾽· ὑπὸ γὰρ ἡμῶν παρετάθη καὶ Περικλέους.
ἀλλ᾽ ἡ Λακεδαίμων ποῦ ᾽σθ᾽;

ΜΑΘΗΤΗΣ.

ὅπου ᾽στίν; αὑτηί.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ὡς ἐγγὺς ἡμῶν. τοῦτό νυν φροντίζετε,
ταύτην ἀφ᾽ ἡμῶν ἀπαγαγεῖν πόρρω πάνυ.

ΜΑΘΗΤΗΣ.

ἀλλ᾽ οὐχ οἷόν τε.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

νὴ Δί᾽ οἰμώξεσθ᾽ ἄρα.

(Latius aperta ianua cernitur Socrates in machina pensili versans.)

φέρε, τίς γὰρ οὗτος οὑπὶ τῆς κρεμάθρας ἀνήρ;

---

214. (ἐ)᾽σθ᾽ A] ᾽στιν codd. cett., quod perperam probabat Reisig coll. Ach. 800 Vesp. 1369, in fine enunciati interrogativi elisum ἐστί vitiosum ducens sine iusta causa; redit enim Ach. 178 Pac. 187 Av. 90, 1495 Ran. 83, 1220, certa autem est trimetri haec conformatio Pac. 41 Thesm. 498 Ran. 1078 fr. 18. Ceterum recte observatum est, absurde hodie scribi „ἐσθ᾽;" sic enim ex alterius ore percipi adspirationem litterae τ, cuius causa sit alterius verbum nondum auditum; sed nihil valet haec observatio ad formam disyllabam ἐστίν hoc similibusque locis commendandam, nam prorsus certa est huiusmodi elisio Nub. 1270 Vesp. 793 Pac. 275, 1054 Lys. 49, 736 Plut. 132 fr. 18. Cf. Nub. 1192 Av. 40.

215. νυν Bergk] πάλιν V, μέγα Δ schol. Suid., πάνυ R et plerique (quod e
.νυ.
παλιν natum esse arbitror). Neque πάνυ ter adhibitum ferri potest neque πάλιν aut μέγα contextui est aptum. Bentley μεταφροντίζετε (*mutate et corrigite hoc*).

216. πάνυ] πάλιν Sauppe cum Ven. 215.

217. νὴ Δί᾽] in codd. est Discipuli, Strepsiadi dedit Cobet, in negativa enim oratione μά fuisse dicendum. Quae lex ne Thesm. 640 quidem infringitur, neque Eccl. 445 aut Diphil. fr. 32[25] (Philetaer. 4[3] Meineke restituit μά).

218. οὑπὶ...ἀνήρ;] Discipulo haec quoque verba dat Piccolomini, cui minime assentior.

---

217. οἰμώξεσθ᾽ ἄρα] vid. ad Ran. 178.

218. Simillimo ioco Euripidem in Acharnensibus noster ostendit ἀναβάδην τραγῳδίας ποιοῦντα, in lectulo scilicet porrectum (Ach. 407 sqq.); nec non conferendus est Agathon muliebri ornatu insignis dum mollia sua carmina pangit (Thesm. 96 sqq.).

— φέρε] vid. vs. 769 et ad Vesp. 148.

— κρεμάθρας] vox redit vs. 869; breve habet alpha, quoniam ducta est a stirpe verbi κρέμἄμαι. Vid. ad Ran. 904.

ΜΑΘΗΤΗΣ.

αὐτός.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τίς αὐτός;

ΜΑΘΗΤΗΣ.

Σωκράτης.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ὦ, Σωκράτης!
ἴθ' οὗτος, ἀναβόησον αὐτόν μοι μέγα.

ΜΑΘΗΤΗΣ.

αὐτὸς μὲν οὖν σὺ κάλεσον· οὐ γάρ μοι σχολή.

(Abit.)

SCENA SEXTA.

Strepsiades, Socrates.

ὦ Σώκρατες! —
ὦ Σωκρατίδιον!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

τί με καλεῖς, ὦ ἐφήμερε;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

πρῶτον μὲν ὅ τι δρᾷς, ἀντιβολῶ, κάτειπέ μοι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἀεροβατῶ καὶ περιφρονῶ τὸν ἥλιον.

---

219. *ὦ, Σωκράτης!] ὦ Σώκρατες codd.; sed nondum Socratem nunc a rustico vocari testantur vs. 220—222. Bentley τί; Σωκράτης; — Vid. Eq. 120 Ran. 968.
221. σὺ] om. V.

---

219. αὐτός] noto usu servi herum dicunt *ipsum* et discipuli magistrum. Cf. (Plut. 965) fr. 268, 713, Plat. Protag. 314 *d*, Theocr. XXIV 50, Plaut. Cas. IV 2, 11, Catull. III 6, Hor. Sat. II 8, 23, et vid. ἐκεῖνος vs. 195.

— ὦ, Σωκράτης!] non advocantis philosophum haec est vox sed admirantis, ut Θηραμένης Ran. 968, λόγια Eq. 120.

220. μέγα] cf. Vesp. 618.

222 sq. ὦ Σώκρατες! — ὦ Σωκρατίδιον!] vid. ad vs. 80.

223. ἐφήμερε] poetica hac voce (vid. Av. 687, Pind. fr. 134, Aesch. Prom. 83, 253, et cf. Plat. Leg. 923 *a* Hom. φ 42) tumide admodum mortalem affatur philosophus in sublimi habitans et res aeternas sectans.

225. ἀεροβατῶ] verbum hoc, quod cum toto versu vs. 1503 redit, fingitur nunc

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἔπειτ' ἀπὸ ταρροῦ τοὺς θεοὺς σὺ περιφρονεῖς,
ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς γῆς, εἴπερ;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

οὐ γὰρ ἄν ποτε
ἐξηῦρον ὀρθῶς τὰ μετέωρα πράγματα,
εἰ μὴ κρεμάσας τὸ νόημα καὶ τὴν φροντίδα

---

226. ἔπειτ' ἀπὸ ταρροῦ] εἶτ' ἀπὸ πετεύρου Ranke coll. schol. et Poll. X 156 et Phot. 426 (Theocrit. XIII 13), ingeniosius quam probabilius. || σὺ περιφρονεῖς Blaydes] περιφρονεῖς R, ὑπερφρονεῖς (cf. Aesch. Pers. 825 Eur. fr. 549) cett., quod e ϑεουσ<σ>υπερ<ι>φρονεισ est natum.

---

a comico; a Platone autem hic locus Apol. 19 *c* iudicibus in memoriam revocatur, et apud Xenophontem Socrates eo alludens ἀδολεσχεῖν τε δοκῶ ait καὶ ἀερομετρεῖν (Oec. XI 3).

— περιφρονῶ] accusativo iunctum significat *meditari*, item vs. 741 et 1503 Ran. 958, cf. Eur. Andr. 449. Sed etiam id quod ὑπερφρονεῖν τινος, *contemnere* (vs. 1400 Eur. Bacch. 1326 etc.) potest significare, vid. Thuc. I 25 § 4 περιφρονοῦντες δ' αὐτούς, et sic a rustico accipitur.

226. ἔπειτα] *siccine...?* Initio enunciati interrogativi collocatum est etiam Ach. 917 Nub. 1249 Vesp. 1133 Av. 911 Lys. 914 Thesm. 637 Plut. 1148 Timocl. fr. 8 Eur. Alc. 822; cf. εἶτα ita adhibitum Ach. 312 Nub. 259, 1214, 1292 Vesp. 52 Ran. 21, 138, 203 Plut. 45 etc. Eur. Bacch. 1207. Praeterea vid. ad vs. 860 sq.

227. εἴπερ] nostrum *indien al.* Mente supplendum est περιφρονεῖν αὐτοὺς δοκεῖ, *siquidem ita visum est*. Cf. vs. 698 εἴπερ γε χρή et Ran. 77. Simili ellipsi Ran. 38 sq. dicitur ὡς κενταυρικῶς ἐνήλαθ' ὅστις (sc. ἐνήλατο), Vesp. 403 sq. τί μέλλομεν κινεῖν ἐκείνην τὴν χολὴν | ἥνπερ (sc. κινοῦμεν) ἡνίκ' ἂν κτέ.

228 sqq. Quae perridicule nunc profert Socrates, ea seriis splendidisque verbis eundem enunciantem plus semel fecit Plato. Videantur quae in Theaeteto dialogo 172 *d*—175 *d* disputat de studiis τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ διατριβόντων, quorum qui sunt praestantissimi, horum τῷ ὄντι τὸ σῶμα μόνον ἐν τῇ πόλει κεῖται καὶ ἐπιδημεῖ, ἡ δὲ διάνοια, ταῦτα πάντα ἡγησαμένη σμικρὰ καὶ οὐδέν, ἀτιμάσασα πανταχῇ φέρεται κατὰ Πίνδαρον τά τε γᾶς ὑπένερθε καὶ τὰ ἐπίπεδα γεωμετροῦσα οὐρανοῦ θ' ὕπερ ἀστρονομοῦσα, καὶ πᾶσαν πάντῃ φύσιν ἐρευνωμένη τῶν ὄντων ἑκάστου ὅλου, εἰς τῶν ἐγγὺς οὐδὲν αὑτὴν συγκαθιεῖσα (173 *e*). In illas autem regiones si quem harum rerum imperitum parumque curiosum secum adscendere cogit philosophus, istiusmodi homo εἰλιγγιῶν [τε ἀφ' ὑψηλοῦ κρεμασθεὶς καὶ] βλέπων μετέωρος [ἄνωθεν] ridiculum in modum oberrat et titubat (175 *d*). — Nec non huc pertinent locus ille insignis et magnificentissimis verbis exornatus in Phaedro dialogo, ubi ἡ πτέρωσις τῶν ψυχῶν describitur (246—256), et quae Socrates ultimis vitae horis cum sodalibus disputavit de anima corpori veluti carceri cuidam immorante et inde relictis terrenis hisce sordibus ad deos evolare gestiente (Phaedon. 80 *e* sqq.); de quo loco vid. etiam ad vs. 761—763.

228. ὀρθῶς] vid. ad vs. 251.

229. εἰ μὴ κρεμάσας] eadem verborum structura est Eur. Med. 368, vid. etiam Aesch. Ag. 1139; vulgo dicitur μὴ κρεμάσας aut εἰ μὴ ἐκρέμασα (omissa particula εἰ).

λεπτὴν καταμείξας εἰς τὸν ὅμοιον ἀέρα·
εἰ δ' ὢν χαμαὶ τἄνω κάτωθεν ἐσκόπουν,
οὐκ ἄν ποθ' ηὗρον· οὐ γὰρ ἀλλ' ἡ γῆ βίᾳ
ἕλκει πρὸς αὑτὴν τὴν ἰκμάδα τῆς φροντίδος.
πάσχει δὲ ταὐτὸ τοῦτο καὶ τὰ κάρδαμα.

---

230. *καταμείξας*] *-μίξας* codd.
234. *τοῦτο*] *τοῦθ' ὃ* Naber, non recte, nisi fallor, nam *τὰ κάρδαμα* me iudice est verbi *πάσχει* subiectum; vid. comm.

---

230. *λεπτὴν*] sc. *οὖσαν*. Cf. vs. 163 sq., et de adi. *λεπτός* cf. vs. 741. — Digna quae conferantur sunt verba Diogenis Apolloniatae (fr. 6): *δοκέει μοι τὸ τὴν νόησιν ἔχον εἶναι ὁ ἀὴρ καλεόμενος ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὑπὸ τούτου πάντα καὶ κυβερνᾶσθαι καὶ πάντων κρατέειν... καὶ ἐπὶ πᾶν ἀφῖχθαι καὶ πάντα διατιθέναι καὶ ἐν παντὶ ἐνεῖναι, καὶ ἔστι μηδὲ ἓν ὅ τι μὴ μετέχει τούτου... καὶ ἁπάντων ζῴων δὲ ἡ ψυχὴ τὸ αὐτό ἐστιν, ἀὴρ κτέ.* — Anaximenem igitur secutus (vid. Plut. Mor. 876 *a, b*) omnium rerum principium (*ἀρχήν*) faciebat aera; cf. Aristoteles de Anima I 2 § 15. Eius autem placita nunc spectare comicum probabiliter statuit Petersen, assentiente Zellero Phil. d. Gr. I^4 p. 251, 1.

231. Hoc quoque seriis verbis expressum legitur apud Platonem, Sophist. 254 *a*: *τὰ γὰρ τῆς τῶν πολλῶν ψυχῆς ὄμματα καρτερεῖν πρὸς τὸ θεῖον ἀφορῶντα ἀδύνατα.*

232. *οὐ γὰρ ἀλλ'*] vid. ad Ran. 58.

233. *τὴν ἰκμάδα*] *vaporem, essentiam.*

234. Parum prodest ad hunc versum attulisse philosophorum locos, ubi sol humorem terrae ad se rapere vel semina humore nutriri dicuntur (Theophr. Caus. Plant. III 10 § 1, Senec. Quaest. Nat. IV 2 § 29), talia enim ne stultissimos quidem agricolas latere unquam potuerunt. Neque huc faciunt quae veteres observarunt de nasturtii acri sapore aut eius effectu in corpus humanum (Thesm. 616, Theophr. Caus. Plant. IV 3 § 3, Plin. Hist. Nat. XX 13 § 50 XIX 8 § 44). Immo obruitur hisce omnibus iocus comici et offuscatur eius acumen. Id unum quod in rem nostram conducat inde apparet, notissimum fuisse Atheniensibus nasturtium variosque in usus saepe adhibitum. Socrates igitur more suo nunc exemplo e vita quotidiana petito utitur ad elucidandas quaestiones difficiles, de quibus disputat, et quae cerni nequeunt nunc quoque rebus quae oculis subiectae sunt per imaginem illustrare studet. *Nasturtii* autem *semina* (*sterrekerszaad*) quam cupide humorem ad se rapiant et hodie sciunt pueri et puellae, qui spongias pannosque laneos iis conserere solent, et olim opinor in Attica sciebant homines. Si quis autem rogat quid moverit comicum ut hac potissimum imagine philosophum nunc faceret utentem, respondeo: agnoscere me veluti echo quandam splendidissimae comparationis qua Socrates Platonicus utitur in fine Phaedri dialogi (p. 276 *b*). „Ut laeta seges ex hominis animo possit surgere", sic fere ibi loquitur Socrates, „prius multo labore parandus est ager, dein conserendus, dein per longos menses patienter expectandum, dum germinent grana, procrescant, efflorescant, maturas tandem praebeant aristas, quae in horrea possint cogi, panem salubrem praebiturae. *Adonidis* vero *hortulos* videre est post paucos dies laete virentes: at eiusmodi patinae parantur non ut victum praebeant sed ut ornamenti causa die festo exhibeantur." — En comparatio Socratica, qua animi humani vis et indoles illustrantur exemplo petito a seminibus herbarum celeriter germinantium, quale praesertim est nasturtium.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

(secum:)

τί φῄς;
ἡ φροντὶς ἕλκει τὴν ἰκμάδ' εἰς τὰ κάρδαμα;

(Ad Socratem:)

ἴθι νυν κατάβηθ', ὦ Σωκρατίδιον, ὡς ἐμέ,
ἵνα με διδάξῃς ὧνπερ ἕνεκ' ἐλήλυθα.

(Socrates de machina descendit.)

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἦλθες δὲ κατὰ τί;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

βουλόμενος μαθεῖν λέγειν.
ὑπὸ γὰρ τόκων χρηστῶν τε δυσκολωτάτων
ἄγομαι φέρομαι, τὰ χρήματ' ἐνεχυράζομαι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

πόθεν δ' ὑπόχρεως σαυτὸν ἔλαθες γενόμενος;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

νόσος μ' ἐπέτριψεν ἱππική, δεινὴ φαγεῖν.

---

236. ἕλκει] ἔχει V.
238. με διδάξῃς] sic R, μ' ἐκδιδάξῃς multi codd.; vid. vs. 244 et ad Ran. 64. || ἕνεκ' Bentley] οὕνεκ' (εἵνεκ' unus) codd. (vid. ad Ran. 189).
240. χρηστῶν] χρήστων codd.
243. ἐπέτριψεν] ἔτριψεν V R.

Huc alludi arbitror. Itaque comici hic locus testimonio mihi est, Platonem hanc quoque comparationem Socraticam, perinde atque μαίευσιν illam et πτέρωσιν quaeque cum iis cohaerent, non ipsum excogitasse. — Pessime autem Dobraeus: „quomodo corpus exsiccat esus nasturtii, eodem modo animo cogitandi vim exhaurit humus"; — qualia viro sagacissimo excidere potuisse demiror, sic enim tertium quod dicitur comparationis cernitur nullum et verbum πάσχει ita vertitur quasi δρᾷ dixerit comicus.

— πάσχει ... ταὐτὸ] idem praesentis est usus vs. 662 Vesp. 1014, aoristi vs. 1198, perfecti Eq. 346, 864, 888 Ran. 718; vid. etiam infra ad vs. 340 et 798.

239. κατὰ τί;] *quo consilio, ut quid assequaris?* Cf. Pac. 192 ἥκεις δὲ κατὰ τί; Praeterea vid. Av. 916 Eccl. 543.

241. ἄγομαι φέρομαι] i. e. οἱ χρῆσται ἄγουσι καὶ φέρουσί με, *praedam suam me faciunt creditores*. Proprie ἄγειν καὶ φέρειν dicitur victor, qui e victa regione animantia abducit, bona aufert. Occurrit Hom. *Ε* 484, Herodot. I 88, Xen. Anab. II 6 § 5 etc.; transfertur autem, ut hic, Eur. Troad. 769 ἀλλ' ἄγετε φέρετε ῥίπτετ', εἰ ῥίπτειν δοκεῖ. Mente supplenda est coniunctio καί, ut in locutione ἔλεγχ' ἐλέγχου Ran. 857 (ubi vid.) et similibus.

242. Cf. Pac. 63 λήσεις σεαυτὸν τὰς πόλεις ἐκκοκκίσας.

— ὑπόχρεως] *obaeratus*. Voce rariore utitur etiam Dem. XXVII § 25.

243. νόσος...ἱππική] quam supra vs. 74

ἀλλά με δίδαξον τὸν ἕτερον τοῖν σοῖν λόγοιν,
τὸν μηδὲν ἀποδιδόντα. μισθὸν δ', ὅντιν' ἂν
πράττῃ μ', ὀμοῦμαί σοι καταθήσειν τοὺς θεούς.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ποίους θεοὺς ὀμεῖ σύ; πρῶτον γὰρ θεοὶ
ἡμῖν νόμισμ' οὐκ ἔστι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τῷ δ' ἀγοράζετ'; ἢ

248. *τῷ δ' ἀγοράζετ'] τῷ γὰρ ὄμνυτ' (ὤμνυτ' V) codd. vitiose; neque enim particula γάρ aptum hic parat transitum, neque verbum ὀμνύναι dativum admittit, neque nummis — sive ferreis sive aureis argenteisve — *iuratur* usquam terrarum aut potest iurari. Dubito autem an nimis pro arbitrio textum traditum coll. Ach. 625 Vesp. 557 sic refinxerim, sed confidenter admodum cum Kählero reicio Göttlingii coniecturam, quae multorum assensum tulit, τῷ νομίζετ'; ἢ (Kayser τῷ δὲ νομίζετ'; ἢ numeris ingratis, Bergk ἢ νομίζετε); nam post vocem νόμισμα mire languet verbum ab eadem stirpe ductum νομίζειν. Itaque nihil me iudice prosunt allati loci ubi νομίζειν τινί dicitur (Thuc. I 77 § 6 II 38 § 1 III 82 § 8 Herodot. I 131 II 50 IV 59, 63, 117, Plat. Eryx. 400 *a, b*), et mitto quaerere num etiam Athenienses in sermone quotidiano ita fuerint locuti, quod iure olim negasse mihi videtur Krüger. E Platonis comici loco simili (fr. 96) Blaydes verbum χρῆσθαι duxit, τῷ γὰρ χρῆσθε; μῶν scribens. Heidhüs infeliciter sanequam τῷ γὰρ ὄμνυμ' „in was für Münze denn schwör' ich (das Honorar zu zahlen)?" — finem fabulae, ubi ligonibus evertitur Socratis domus, hac mentione „ferreorum nummorum" facete praedici perhibens. — Vid. commentarius.

nova voce ἵππερον dixerat rusticus. Quadamtenus conferri possunt nostra „*galoppeerende tering*" et „*de koorts hebben als een paard*". Qui morbus quod iocose dicitur δεινὸς φαγεῖν, i. e. *multi cibi* (cf. Xen. Anab. VII 3 § 23), quoniam ipsi equi voraces sunt, videtur conferenda esse medicorum vox φαγέδαινα (Aesch. fr. 246 etc.) *gangraena*.

— ἐπέτριψεν] vid. ad Ran. 571.

244 sq. Vid. quae de duobus istis „λόγοις" ad vs. 112 sq. sunt annotata.

246. καταθήσειν] *pendendi, solvendi* sensu etiam Pac. 1214 Ran. 176 Eccl. 1007 usurpatur, item Thuc. I 27 etc. — Primus mercedem discipulos poposcisse fertur *Protagoras* (Plat. Protag. 349 *a*).

247. ποίους θεούς] vid. ad Ran. 529.

248. Socrates Aristophaneus, ut Euripides in Ranis, suos sibi habet deos ἰδιώτας τινάς, qui κόμμα καινὸν dicuntur Ran. 890 sq.; deos vero, quos vulgus mortalium colit, ille οὐ νομίζει (cf. Plat. Apolog. 18 *c*, Herod. IV 59). Vox autem νόμισμα, quae hic et Thesm. 348 usurpatur ad indicanda τὰ νομιζόμενα sive τὰ νόμιμα, *instituta* (cf. Aesch. Sept. 269 et infra ad vs. 498), plerumque significat *nummos*, vid. Ran. 720, Eur. fr. 546 οὔτοι νόμισμα λευκὸς ἄργυρος μόνον | καὶ χρυσός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ἀρετὴ βροτοῖς | νόμισμα κεῖται πᾶσιν, ᾗ χρῆσθαι χρεών, Soph. Ant. 295 οὐδὲν γὰρ ἀνθρώποισιν οἷον ἄργυρος | κακὸν νόμισμ' ἔβλαστε, Plat. Phaedon. 69 *a, b*. Quapropter rusticus e Socratis verbis efficiens philosophos spernere praestantissimos *nummos argenteos capite deae Minervae signatos*, quibus ceteri cives utuntur (vid. ad Ran. 722), rogat qualis igitur ipsis sit pecunia extraordinaria.

„σιδαρέοισιν“, ὥσπερ ἐν Βυζαντίῳ;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

βούλει τὰ θεῖα πράγματ' εἰδέναι σαφῶς,
ἅττ' ἐστὶν ὀρθῶς;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

νὴ Δί', εἴπερ ἔστι γε.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

καὶ ξυγγενέσθαι ταῖς Νεφέλαισιν εἰς λόγους,
ταῖς ἡμετέραισι δαίμοσιν;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

μάλιστά γε.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

κάθιζε τοίνυν ἐπὶ τὸν ἱερὸν σκίμποδα.

---

251. ὀρθῶς] ὄντως vHerwerden, ὀργῶ Meineke (Strepsiadi tribuens); at vid. commentarius.

Conferri possunt loci ubi nummi Attici dicuntur γλαῦκες (Av. 1106, Plut. Lys. 16), παρθένοι vel κόραι vel Παλλάδες (Polluc. IX 74 sqq., Eur. fr. 676), persici autem nummi (darici) τοξόται (Plut. Ages. 15 Artax. 20), ut mittam priscum illud λεβήτων nomen ex inscriptionibus Creticis notum, vel χελώνας in proverbio a Polluce IX 74 allato, vel comoediae Platonis nomen Νίκας hac ratione fortasse explicandum.

249. σιδαρέοισιν] Byzantii idem fere valuisse σιδάρεον quod χαλκοῦν Athenis dicit Pollux IX 78 allato Strattidis fr. 36 (corruptissimo), eorundem autem nummorum fit mentio in Platonis comici fragmento a scholiastis allato (fr. 96): χαλεπῶς ἂν οἰκήσαιμεν ἐν Βυζαντίῳ, | ὅπου σιδαρέοισι τοῖς νομίσμασι | χρῶνται, i. e. ὅπου τὰ νομίσματα ἔχουσι σιδηρᾶ. In mercatura tamen exercenda, qua quam maxime semper floruit Byzantium, nullam utilitatem praestare potuisse eiusmodi pecuniam, cuius nonnisi fictum esset pretium, quivis intellegit; itaque aut sumamus oportet insolitum illud nomen e vetusto more Dorico remansisse, revera autem designasse nummos ab iis quibus alibi homines utebantur non diversos, aut, si ferreis κέρμασιν etiam tempore belli Peloponnesiaci usi fuerint Byzantii, argenteos praeterea aureosque nummos eos habuisse (cf. Naber Mnemos. 1897 p. 444).

251. ὀρθῶς] *revera*. Artis dialecticae haec est vox etiam vs. 228, 659, 742, 1186 obvia; vid. etiam Eq. 1027 Eur. Alc. 636 Soph. Ant. 99 etc.

— εἴπερ ... γε] iunguntur hae particulae etiam Ach. 307, 1228 Eq. 366 Nub. 341, 696, 930 Vesp. 1153, 1263 Av. 1359 Lys. 992 Ran. 77, 1368.

254 sqq. Novi discipuli in meditaculum non admittuntur nisi peracto ritu quodam initiali, quem e Corybantarum sacris desumtum, certe his simillimum fuisse intellegimus. Rusticus primum iubetur considere in sacro sedili, sed pro throno (cf. Plat. Euthyd. 277 *d*) in Socratis pauperrima illa supellectile est σκίμπους, *grabatum*, tali enim lectulo ipse Socrates uti solebat (vid. Plat. Pro-

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἰδοὺ κάθημαι.

(Senex postquam consedit, accurrunt aliquot discipuli afferentes quae ad sacra peragenda requiruntur: coronas, molam in canistro, focum.)

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

(coronam praebens seni aliamque suo ipsius capiti imponens:)

τουτονὶ τοίνυν λαβὲ
τὸν στέφανον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἐπὶ τί στέφανον; οἴμοι, Σώκρατες,
ὥσπερ με τὸν Ἀθάμανθ' ὅπως μὴ θύσετε.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

οὔκ· ἀλλὰ πάντας ταῦτα τοὺς τελουμένους
ἡμεῖς ποιοῦμεν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

εἶτα δὴ τί κερδανῶ;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

λέγειν γενήσει τρῖμμα, κρόταλον, παιπάλη.

---

258. *πάντας ταῦτα* Reiske] *πάντα ταῦτα* codd. pauci, *ταῦτα πάντα* cett., in his V R. Cf. vs. 1458.

260. *τρῖμμα* GHermann] *τρίμμα* codd. perperam, nam verbi *τρίβω* vocalis radicalis longa est, teste perfecto *τέτριφα*; conferri possunt *λῆμμα* et *παράπηγμα*. Alia est ratio vocum *δέρμα σπέρμα κύρμα* sim., quarum sonus radicalis brevis est, licet longam vocalem vel diphthongum habeat praesens. Neque huc pertinent voces *σκάμμα κόμμα* aliae ductae a verbis quorum vocalis in omnibus temporibus manifeste brevis est.

---

tag. 310 *c* et ad vs. 633). Dein eius caput redimitur *corona*, qua in re sacra peragenda non poterat careri, mox *ὀλαῖς* conspergitur, ut solebant victimae mactandae (cf. Pac. 948 sq., 962); ipse scilicet offertur nunc numinibus Socraticis. Hoc quoque e Corybantarum ritu desumtum; vid. Demosth. XVIII § 259 sq. — At senex cum parata videt omnia quae ad sacrificandum requiruntur, se ipsum autem mola conspersum et coronatum, redit in memoriam tragoediae Sophocleae nuper spectatae, in qua Athamas eodem ornatu ad Iovis aram deducebatur mactandus. Quae fabula ideo potissimum in mentem nunc ei revocatur, quod *Nephelae* maritus erat heros ille tragicus; quem morti instanti eripuit Hercules superveniens (vid. schol. vs. 257 et ad Pind. Pyth. IV 288).

254. *κάθιζε ... ἐπὶ* cum acc.] cf. Ran. 197.

257. *με*] similis est verborum traiectio Vesp. 363, Herod. Mim. III 33 *ὅκως νιν ἐκ τετρημένης ἠθεῖ.*

— *ὅπως*] vid. ad vs. 489.

258. Cf. vs. 1458.

259. *εἶτα*] vid. ad vs. 226.

260. Socrates vult dicere: *λέγειν γενήσει*

ἀλλ' ἔχ' ἀτρέμας.

(Mola senem conspergit.)

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

(secum:)

μὰ τὸν Δί' οὐ ψεύδει γέ με·
καταπαττόμενος γὰρ παιπάλη γενήσομαι.

PARODUS.

(vs. 263—477.)

SCENA SEPTIMA.

Eidem.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

(postquam thura foco imposuit:)

εὐφημεῖν χρὴ τὸν πρεσβύτην καὶ τῆς εὐχῆς ἐπακούειν.
ὦ δέσποτ' ἄναξ, ἀμέτρητ' Ἀήρ, ὃς ἔχεις τὴν γῆν μετέωρον,

---

261. ἀτρέμας] ἀτρεμί V R, hinc ἀτρεμεί GHermann (cf. ἠρεμεί Ran. 315). Vid. vs. 390 Ach. 861 etc. || ψεύδει Bergk] ψεύσει codd.
263. ἐπακούειν V R] ὑπ. codd. cett. vitio pervulgato; cf. vs. 274.

δεινός, sed pro simplici hoc et pervulgato adiectivo substituit nonnulla substantiva, quibus iocose et multo vividius designatur rabula versutus. Vox τρῖμμα etiam Av. 431 legitur ita adhibita, item περίτριμμα infra vs. 447 Demosth. XVIII § 127, qui loci nostro sunt simillimi, conferenda autem sunt τρίβων (vid. ad vs. 869), ἐντριβής (παλιντριβῆ Soph. Phil. 448), ἐπίτριπτος (Plut. 275, ἐπίτριπτον κίναδος apud tragicos, germ. *gerieben*); hinc sycophanta Ach. 937 festive vocatur κρατὴρ κακῶν, τριπτὴρ δικῶν. Etiam κρόταλον *crepitaculum* (cf. Ran. 1306) redit vs. 448, et praeterea ita usurpatur Eur. Cycl. 104, cf. κρότημα Soph. fr. 784, (Eur.) Rhes. 499, *tintinnabulum* Iuven. VI 440, *tinnitus* Tac. Dial. 26. Vox παιπάλη proprie *farinam* significat, sed transfertur ut hic, sic etiam Av. 431, Lucian. Pseudol. 32, cf. Homericum πολυπαίπαλος ο 419; idem valet παιπάλημα in Aeschrionis versu choliambo λόγων τι παιπάλημα καὶ κακὴ γλῶσσα (Athen. VIII 335 *d*), item Aeschin. II 40 Lucian. LX 32.

262. *Ita conspergor ut mera* παιπάλη (*farina*) *fieri mihi videar.*

263. Vid. simillimum exordium hierophantae Ran. 354 et ibi comment.

264 sq. Cf. Euripides privata sua numina invocans Ran. 892 sq. et per ea iurans Thesm. 272. De aëre Anaximenis et Diogenis Apolloniatae et aliorum ἀρχῇ vid. ad vs. 230, et de more per tria numina iurandi ad vs. 1234.

264. Cf. Vesp. 875 ὦ δέσποτ' ἄναξ, γεῖτον ἀγυιεῦ, Pac. 648 ὦ δέσποτ' Ἑρμῆ.

— ὃς — μετέωρον] cf. Eur. fr. 935 ὁρᾷς τὸν ὑψοῦ τόνδ' ἄπειρον αἰθέρα | καὶ γῆν πέριξ ἔχονθ' ὑγραῖς ἐν ἀγκάλαις; | τοῦτον νόμιζε Ζῆνα, τόνδ' ἡγοῦ θεόν, quos versus latine vertit Cicero de Nat. Deor. II 25 § 65. Simillima apud Euripidem leguntur locis sequentibus: fr. 836 Aether dicitur ἀνθρώπων καὶ θεῶν γενέτωρ, fr. 869

λαμπρός τ' Αἰθήρ, σεμναί τε θεαὶ Νεφέλαι βροντησικέραυνοι,
ἄρθητε, φάνητ', ὦ δέσποιναι, τῷ φροντιστῇ μετέωροι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

μήπω, μήπω γε, πρὶν ἂν τουτὶ πτύξωμαι, μὴ καταβρεχθῶ.
(Veste se involvit.)
τὸ δὲ μηδὲ κυνῆν οἴκοθεν ἐλθεῖν ἐμὲ τὸν κακοδαίμον' ἔχοντα.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἔλθετε δῆτ', ὦ πολυτίμητοι Νεφέλαι, τῷδ' εἰς ἐπίδειξιν,
εἴτ' ἐπ' Ὀλύμπου κορυφαῖς ἱεραῖς χιονοβλήτοισι κάθησθε,
εἴτ' Ὠκεανοῦ πατρὸς ἐν κήποις ἱερὸν χορὸν ἵστατε νύμφαις,

---

267. *γε, πρὶν*] *πρίν γ'* Blaydes dubitanter coll. Av. 585 Ran. 845. || *καταβρεχθῶ*] *-βραχῶ* R alii.

268. *μηδὲ*] *μὴ* V R et paene omnes, hinc *μὴ κυνέην* Salmasius alii; quam formam in anapaestico metro ferri posse etiam Blaydes putat coll. Plut. 536 Ran. 1017 Av. 253 Vesp. 615. Ex hisce tamen locis unus Plut. 536 (*γραϊδίων*) argumentum praebet; nam Avium loco lyricam dictionem appetit poeta, Ranarum et Vesparum versus in parodia dictionis epicae versantur. Neque de Pluti versu prorsus idem iudicium est ferendum quod de nostro; vox enim *γρᾳδίων* metro anapaestico sine distractione inseri non poterat, *κυνῆ* vero vocabulum metro est aptissimum, et totum in quo occurrit enunciatum humilius est quam quod formam obsoletam admittere videatur. || *κακοδαίμον'*] *δύστηνον* V alii codd. (ut Av. 354 Lys. 652).

271. *κήποις*] *κόλποις, πηγαῖς* (ut Eur. fr. 775), *δίναις* Blaydes sine causa et infe-

---

ab hominibus Iupiter vocari, fr. 911 *κορυφὴ δὲ θεῶν ὁ πέριξ χθόν' ἔχων* | *φαεννὸς αἰθήρ*. Per iocum autem ipsi Aeri partes aliquas in fabula quadam tribuit Plato aut Philemon comicus (Phil. fr. 91) et talia de se praedicantem fecit: *ὃν οὐδὲ εἷς λέληθεν οὐδὲ ἓν ποιῶν* | *οὐδ' αὖ ποιήσων οὐδὲ πεποιηκὼς πάλαι,* | *οὔτε θεὸς οὔτ' ἄνθρωπος, οὗτός εἰμ' ἐγώ,* | *Ἀήρ, ὃν ἄν τις ὀνομάσειε καὶ Δία κτέ.*

265. *βροντησικέραυνοι*] adi. alias non obvium ita est formatum ut *κυκησίτεφρος* Ran. 710; cf. homerica *τερπι-* et *ἀργικέραυνος*. Idem valet *κεραυνοβρόντης* Pac. 376, quod est e rariore compositorum genere illo, cuius luculentissimum exemplum est *πλουθυγίεια* (= *πλοῦτος καὶ ὑγίεια*).

266. *φροντιστῇ*] vid. ad vs. 94.

267. *μήπω γε*] vid. ad vs. 196.

— *τουτὶ*] sc. *τὸ ἱμάτιον*.

268. *τὸ δὲ μηδὲ ... ἐλθεῖν*] vid. ad Ran. 741. Ad rem quod attinet, conferatur Laertes apud Homerum, qui *αἰγείην κυνέην κεφάλῃ ἔχεν ὄμβρον ἀλέξων* ω 231, si sic pro *πένθος ἀέξων* illic legendum est auctore Hartmano. — Particula *μηδέ* non ita est intellegenda quasi *insoliti quid* fecisse se significet rusticus aperto capite vicinam domum adiens, nam per urbem sic obire solebant; sed dicit: „Utinam pileum haberem quo caput *saltem* protegere possem".

269 sqq. Ut hic Nubes a Socrate, sic a choro Musae invocantur Ran. 875 sqq.

269. *πολυτίμητοι*] vid. ad Ran. 337.

270—273. Indicantur deinceps coeli regiones Septentrio, Occidens, Meridies, Oriens, commemorantur autem loci sive propter aquarum abundantiam nubium feraces sive propter altitudinem nubibus constanter obtecti.

271. De *hesperidum hortis* (cf. Hes.

εἴτ' ἄρα Νείλου ἐν προχοαῖς ὑδάτων χρυσέαις ἀρύτεσθε πρόχοισιν,
ἢ Μαιῶτιν λίμνην ἔχετ', ἢ σκόπελον νιφόεντα Μίμαντος·
ὑπακούσατε δεξάμεναι θυσίαν καὶ τοῖς ἱεροῖσι χαρεῖσαι.

---

liciter, non enim in fluctibus nubes sed in aere versantes comicus finxit, ut debuit.

272. (ἐ)'ν προχοαῖς Meineke] προχοὰς V et pauci codd. alii, item Suidas s. v. ἀρύτεσθε, προχοαῖς cett.; insulsum est Νείλου προχοὰς ὑδάτων, sed neque ἐν προχοαῖς neque quod KPansch acute sane excogitavit ἢ παρὰ Νείλου προχοαῖς placet, cum proximum sequatur πρόχοισιν (vid. ann. crit. ad vs. 284), quapropter Kock coniecit πράων vel τροφίμων. || ἀρύτεσθε Suidas] ἀρύεσθε codd. || πρόχοισιν] προχόοισι(ν) V R, πρόχουσιν Suid.

274. ὑπακούσατε V] ουπ. R, ἐπ. codd. complures perperam, non enim ut *eminus aurem praebeant precanti* sed ut *vocatae veniant* nubes petit Socrates. Cf. vs. 263. || τοῖς ἱεροῖσι] malim *ταῖς λιταῖσι vel *ταῖς εὐχαῖσι (ut Thesm. 313), vulgata enim tautologia quadam laborat. || χαρεῖσαι] φανεῖσαι V et alii codd., item l. a. in schol.; sic ἱερεῦσι fuisse praemissum GHermann suspicatur coll. vs. 359. Sed pluralem de uno Socrate adhibitum vix posse defendi iure observat Blaydes; neque satis apta sic foret coniunctio καί, dicendum enim fuisset potius φάνητε τῷ ἱερεῖ ὑπακούσασαι, δεξόμεναι τὴν θυσίαν.

Theog. 518, Eur. Hippol. 742, Ibyci fr. 1) loquitur poeta.

— νύμφαις] non recte quidam vertunt *in honorem* coll. Lys. 1277 Av. 745 etc., parum concinne fingentes Nubes, potentissima scilicet numina, in honorem nympharum choreas agere. Nymphis *choreas instituere*, nympharum choros moderari et ipsae comitari nunc dicuntur. Nymphae autem sunt filiae Oceani, fluvii qui ultimas terras alluit. Cf. Hom. *Π* 150, ubi harpyia — quod procellarum est nomen mythologicum — Podarge in *Oceani pratis* cum Zephyro deo concubuisse dicitur.

272. Constr.: εἴτε ἐν ταῖς προχοαῖς τοῦ Νείλου χρυσαῖς πρόχοις ἀρύτεσθε τῶν ὑδάτων. Epica est locutio ἐν προχοῇσι ποταμοῦ (*P* 263 ε 453 λ 242 υ 65, cf. Aesch. Suppl. 1025); sed hic vitio nata esse videtur (cf. ann. crit.). Nubes e fluvii vaporibus matutino praesertim tempore ortae (cf. Hom. ε 469) aureis poculis aquas haurire dicuntur splendido verborum ornatu; voce πρόχους utuntur etiam Hom. *Ω* 304 etc., Hes. Theog. 785, Soph. Ant. 430, Antimachus Colophonius apud Athen. 468 *a*, Eur. Ion. 434, Philoxenus apud Athen. 685 *d*. De adiectivi χρύσεος syllaba initiali in lyrica poesi, ut in epica, saepe correpta vid. Enchir. dict. ep. p. 88,2. Genitivus autem (partitivus) ὑδάτων a verbo ἀρύτειν est suspensus, ut Herod. VIII 137 ἐς τὸν κόλπον τρὶς ἀρυσάμενος (symbolice) τοῦ ἡλίου, Pherecrat. fr. 130 ποταμοὶ... ῥεύσονται σφῶν ἀρύτεσθαι (qui est infinitivus finalis). Alias ἐκ vel ἀπό additur, videatur Lys. 1129 ἐκ χέρνιβος βωμοὺς περιρραίνοντες, Hes. Oper. 550 (aer humidus) ἀρυσσάμενος ποταμῶν ἄπο ἀεναόντων, Eur. Hippol. 209 sq. πῶς ἂν δροσερᾶς ἀπὸ κρηνῖδος | καθαρῶν ὑδάτων πῶμ' ἀρυσαίμαν.

273. Cf. Hom. γ 172 παρ' ἠνεμόεντα Μίμαντα.

274. Cf. Thesm. 312 sqq. θεῶν γένος | λιτόμεθα ταῖσδ' ἐπ' εὐχαῖς | φανέντας ἐπιχαρῆναι.

— ὑπακούσατε] *venite vocatae*; ὑπακούει τις καλοῦντι, ἐπακούει ἐρωτῶντος. Cf. Ach. 405 Nub. 360 Vesp. 273 Pac. 785 (Lys. 878 Eccl. 515).

— τοῖς ἱεροῖσι] neutri hoc est generis, nisi subest vitium (vid. ann. crit.); perperam pro masculino habet Teuffel coll. vs. 266 et Ran. 652.

SCENA OCTAVA.

Strepsiades, Socrates, Chorus.

ΧΟΡΟΣ.

(E longinquo auditur, nondum cernitur. Vocem Nubium comitantur tonitrua.)

Stropha (vs. 275—290).

ἀέναοι Νεφέλαι,
ἀρθῶμεν φανεραὶ δροσερὰν φύσιν εὐάητον,
πατρὸς ἀπ' Ὠκεανοῦ βαρυαχέος
ὑψηλῶν ὀρέων κορυφὰς ἔπι
δενδροκόμους, ἵνα
τηλεφανοῦς σκοπιᾶς ἀφορώμεθα
καρπούς τ' ἀρδομέναν θ' ἱερὰν χθόνα,

---

277. *δροσερὰν*] *δροσεραὶ* Reiske. ‖ *εὐάητον* R] *εὐάγητον* cett. sine sensu. Requiri videtur quod significet *mobilem*, *agilem*, quapropter **εὐκίνητον* conieci, litteras *αγ* e sequentis versus vocabulo extremo huc irrepsisse suspicatus. Bentley *εὐγάθητοι*, Bos *εὐάχητον* (ut Eur. Hipp. 1272 Alc. 918), at de *sono* non agitur nunc, neque *εὐάχητος* et *βαρυαχής* in eadem vicinia tolerari possunt adiectiva (vid. ad vs. 284). Blaydes *εὐαύγητον* coll. Aesch. Prom. 1028, memor ut opinor doctae Hemsterhusii disputationis de voce *εὐαγής*, pro qua *εὐαυγής* optimo iure scripserunt ille et Musgrave Eur. Suppl. 652 Bacch. 661 Aesch. Pers. 466; etiam Plat. Legg. XII 952 *a* Tim. 58 *d* hoc adiectivum quin sit restituendum non dubito, sed nostro loco *splendoris* notio minus apta videtur. Praelonga — et quatenus ab Hemsterhusio discedit perinfelix — extat de voce *εὐαγής* GHermanni disputatio in eius notis ad Aesch. Pers. l. l. — Adiectivum *εὐᾰγής*, a stirpe *ἁγ* (*ἅζομαι*, *ἁγνός* etc.) ductum, *pium*, *sanctum* significat (h. Cer. 275, 370 Soph. Oed. R. 921 Ant. 521), et oppositum fere habet *ἀλιτήριον*, adiectivum vero *εὐᾱγής* significat *quod facile potest frangi* (= *εὔθραυστος*). Adiectivum *εὐάητος* cum Homericis *ἀκρᾱής* etc. est conferendum, si revera comicus de nubibus loquens id adhibuit. Nominativum plur. Bentley iure requirere mihi videtur.

281. *τηλεφανοῦς σκοπιᾶς* Blaydes coll. *Δ* 275 *δ* 524] *-νεῖς -ὰς* codd. (cf. *Π* 299).

282. *τ'*] om. pauci. ‖ *θ'*] om. V alii, quod indicium multis est visum gravioris morbi, quapropter Brunck coniecit *καρπούς τ' ἀλδομέναν ἱερὰν χθόνα*, Bergk *Καρποῦς τ' ἀρδομέναν ἱερὰν χθόνα* (*der Hore Karpo befeuchtetes Land*), Kock *κρήναις* (vel *κρουνοῖς*) *τ' ἀρδομέναν*, ADrescher *καρπούς τ' ἀχθομέναν*, Wecklein *καρπούς τ' ἀρδομέναν διερὰν χθόνα*. Sed vid. comm.

---

275. *ἀέναοι*] *perennes*, cf. Plat. Phaedon. 111 *d*, Theocrit. XV 102, et *ὕδατ' αἰενάοντα* Hom. *ν* 109.

277. Iung. *φανεραὶ φύσιν*.

— *εὐάητον*] vox corrupta videtur; cf. annot. crit.

278. *βαρυαχέος*] hic de maris aestu, Av. 1750 de tonitrus mugitibus, de taurorum autem voce Bacchylid. XVI 18.

280. *δενδροκόμους*] pulchrum montium epitheton etiam Eur. Hel. 1107 legitur.

281. *σκοπιᾶς ἀφορώμεθα*] cf. Hom. *κ* 194 *σκοπιὴν εἰς παιπαλόεσσαν ἀνελθών*. Athon montem *Ζηνὸς σκοπιὴν* dixit Sophocles fr. 229.

282. Hendiadys haec est: *fruges et*

καὶ ποταμῶν ζαθέων κελαδήματα,
καὶ πόντον στενάχοντα βαρύβρομον.
ὄμμα γὰρ αἰθέρος ἀκάματον σελαγεῖται
μαρμαρέαισιν αὐγαῖς.
ἀλλ' ἀποσεισάμεναι νέφος ὄμβριον
ἀθανάτας ἰδέας ἐπιδώμεθα
τηλεσκόπῳ ὄμματι γαῖαν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ὦ μέγα σεμναὶ Νεφέλαι, φανερῶς ἠκούσατέ μου καλέσαντος.
ᾔσθου φωνῆς ἅμα καὶ βροντῆς μυκησαμένης θεοσέπτου;

---

284. στενάχοντα Blaydes] κελάδοντα codd., quod post κελαδήματα ferri nequit, cum praesertim verbum apud nostrum alias sit κελαδεῖν (Pac. 802 Thesm. 44 Ran. 683, 1527). Omnino autem poetae arte indignum est id quod fuere qui perhiberent, eum consulto — ad deridendam scilicet lyricorum poetarum dictionem tumidam — parum apta verba hic illic admiscuisse hisce Nubium cantilenis vel eadem stirpe plus semel deinceps esse usum. Immo Aristophanem iocoso invento, quod ex ipsius ingenio feraci procreverat, ipsum esse abreptum omnemque suam artem hisce carminibus, quae a ridiculis numinibus canuntur, impendisse, ipsa haec cantica luculenter me quidem iudice testantur.

286. μαρμαρέαισιν V] -αις ἐν R, -αισιν ἐν codd. complures. Cf. vs. 310 (et Ran. 242).

289. ἀθανάτας ἰδέας R et schol.] -ταις ἰδέαις V, idem (aut -τοις) cett.; non recte Blaydes ἀθανάτου φύσεως coll. Eur. fr. 902. Vid. comment.

---

arva rigata = *fruges arvorum rigatorum* (*de vruchten en 't welige zaadveld*). Passivum igitur est ἀρδομέναν, quod multi pro medio activi sensu adhibito perperam habuerunt.

283. ζαθέων] sunt enim διιπετεῖς (Hom. Π 174 etc.).

284. στενάχοντα] cf. Soph. Ai. 675 στένοντα πόντον, Ant. 592 στόνῳ βρέμουσιν ἀντιπλῆγες ἀκταί, Hom. Π 391 χαράδραι στενάχουσι.

285. Dignum quod conferatur est chori in Sophoclis dramate Antigona canticum primum, quo item salutatur sol oriens (χρυσέας ἁμέρας βλέφαρις vs. 104).

— σελαγεῖται] *fulget*. Verbum redit vs. 604 Ach. 924 sq.

286. μαρμαρέαισιν αὐγαῖς] cf. Hes. Theog. 699 αὐγὴ μαρμαίρουσα, Eur. Iph. Taur. 194 ἱερὸν ὄμμ' αὐγᾶς. Adi. μαρμάρεος (ut participium μαρμαίρων) e dictione epica notum est (Ξ 273 Ν 22 etc.).

288 sq. Constr. ἀλλ' ἀποσεισάμεναι τῆς ἰδέας τὸ νέφος, *excussa nube de specie* (*figura*) *nostra*. De verbo ἀποσείσασθαι vid. ad Ran. 346. Vox ἰδέα *speciem externam* significat, cf. Plat. Prot. 315 *e* καλός τε κἀγαθὸς τὴν φύσιν, τὴν δὲ οὖν ἰδέαν πάνυ καλός, et vid. infra vs. 547 et ad Ran. 382.

289. ἀθανάτας] poetica haec feminini forma redit Thesm. 1052, cf. Aesch. Choeph. 619 etc.

290. τηλεσκόπῳ ὄμματι] apud Hes. Theog. 566 et 569 (πυρὸς τηλέσκοπον αὐγήν) *conspicuum* significat, item Soph. fr. 319. Hic vero activo sensu de eo *qui late circumspicit* dictum esse contextus docet.

291. μέγα] poetice pro μάλα, ut Hom. Β 480 μέγ' ἔξοχος, Aesch. Prom. 647 μέγ' εὐδαίμων, Eur. Med. 1323 μέγιστον ἐχθίστη etc.

292. μυκησαμένης] de sono tonitrus hoc verbum usurpatum est etiam Aesch.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

καὶ σέβομαί γ', ὦ πολυτίμητοι, καὶ βούλομαι ἀνταποπαρδεῖν
πρὸς τὰς βροντάς· οὕτως αὐτὰς τετρεμαίνω καὶ πεφόβημαι.
καὶ νῦν ἤδη, κεἰ θέμις ἐστὶν κεἰ μὴ θέμις ἐστί, χεσείω.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

οὐ μὴ σκώψει μηδὲ ποιήσεις ἅπερ οἱ τρυγοδαίμονες οὗτοι·
ἀλλ' εὐφήμει, μέγα γάρ τι θεῶν κινεῖται σμῆνος ἀοιδαῖς.

ΧΟΡΟΣ.

Antistropha (vs. 298—313).

παρθένοι ὀμβροφόροι,
ἔλθωμεν λιπαρὰν χθόνα Παλλάδος, εὔανδρον γᾶν

---

295. *καὶ νῦν ἤδη, κεἰ θέμις ἐστὶν* Blaydes] *κεἰ θέμις ἐστὶν νυνί γ' ἤδη* codd.; *νυνί γε* licet etiam Pac. 326, 337 Ran. 276 legatur, huc tamen parum convenire sensit GHermann.

296. *σκώψει* Elmsley coll. Ach. 854] *-ψῃς* vel *-ψεις* codd.; futurum restituerat Brunck (*-ψεις* scribens). || *ποιήσεις*] *-σῃς* codd. plerique.

297. *ἀοιδαῖς*] *-δῆς* CFHermann perperam (coll. Plat. Cratyl. 401 *e* Eur. Bacch. 710). Blaydes *ἀοιδῶν* (masc.) vel *θεᾶν...ἀοιδᾶν*, ut sit lyrici cuiusdam versus imitatio; dein — quod recepit — *ἀείδειν*, qui egregie displicet infinitivus finalis.

Prom. 1062, 1082 etc., item *mugire* apud Romanos et nostrum *loeien*.

— *θεοσέπτου*] adi. poeticum neque alias obvium; similia sunt apud tragicos *θεοσέπτωρ, ἀ- εὐ- περίσεπτος*.

293. Simillima Euripides in dramate satyrico dicentem fecit Polyphemum, Cycl. 320 sqq.: *Ζηνὸς δ' ἐγὼ κεραυνὸν οὐ φρίσσω, ξένε, | οὐδ' οἶδ' ὅ τι Ζεύς ἐστ' ἐμοῦ κρείσσων θεός. | οὔ μοι μέλει τὸ λοιπόν· ὡς δ' οὔ μοι μέλει | ἄκουσον. ὅταν ἄνωθεν ὄμβρον ἐκχέῃ, | ἐν τῇδε πέτρᾳ στέγν' ἔχω σκηνώματα, | ἢ μόσχον ὀπτὸν ἤ τι θήρειον δάκος | δαινύμενος· εὖ τέγγων τε γαστέρ' ὑπτίαν | ἐπεκπιὼν γάλακτος ἀμφορέα, πέδον | κρούω, Διὸς βρονταῖσιν εἰς ἔριν κτυπῶν.* Quo fortasse nunc respicit comicus; certe Cyclopem Euripidis hoc ipso tempore actum esse ex Aristophanis Vespis effeci equidem, vid. Proleg. Vesp. p. XIX (Mnemos. 1888 p. 417 sqq.).

— *πολυτίμητοι*] vid. ad Ran. 337.

294. *τετρεμαίνω*] verbum rarius reduplicatione formatum, ut *τετραίνω* (quae pro *τρμτρεμ-* et *τρτερ-* opinor dicta sunt); redit vs. 374; cf. Xenarch. fr. 4[19] *ἀεὶ δὲ τετρεμαίνοντα καὶ φοβούμενον*.

295. Nempe Strepsiadis *καρδία*, ut Dionysi Ran. 485, *εἰς τὴν κοιλίαν καθείρπυσεν*. Etiam Vesp. 941 conferri potest.

296. *τρυγοδαίμονες*] adi., quod comice fictum est ad analogiam vocis *κακοδαίμονες*, valet idem quod *τρυγῳδοί* sive *κωμῳδοί*. Vid. ad Vesp. 650.

— *οὗτοι*] *isti, quos nosti*; vid. ad vs. 83.

297. *εὐφήμει*] vid. ad Ran. 354.

— *θεῶν...σμῆνος*] cf. Vesp. 425, Lys. 353 *ἑσμὸς γυναικῶν*, Cratin. fr. 2 *σοφιστῶν σμῆνος*, com. adesp. fr. 22 *Μουσῶν ἀνθρήνιον*, Plat. Menon. 72 *a* *σμῆνος ἀρετῶν*, Cratyl. 401 *e* *σμῆνος σοφίας*.

— *ἀοιδαῖς*] *meis incantationibus*, *ταῖς ἐμαῖς ἐπῳδαῖς*. Perperam multi interpretati sunt *cum cantu*, alii *ad canendum*.

299. *ὀμβροφόροι*] epitheton etiam Av. 1750 usurpatum est.

300. *λιπαρὰν χθόνα Παλλάδος*] non recte verterit quispiam *pinguem* vel *almam*

Κέκροπος, ὀψόμεναι πολυήρατον,
οὗ σέβας ἀρρήτων ἱερῶν, ἵνα
μυστοδόκος δόμος
ἐν τελεταῖς ἁγίαις ἀναδείκνυται,
οὐρανίοις τε θεοῖς δωρήματα,
ναοί θ' ὑψερεφεῖς καὶ ἀγάλματα,
καὶ πρόσοδοι μακάρων ἱερώταται,
εὐστέφανοί τε θεῶν θυσίαι θαλίαι τε
παντοδαπαῖσιν ὥραις,

307. πρόσοδοι] πρόδομοι V R.
310. παντοδαπαῖσιν Blaydes] -παῖς ἐν vel -παῖσιν ἐν codd.; cf. vs. 286.

terram Palladis, collatis Homericis vocibus λιπαραὶ θέμιστες, λιπαρὸν γῆρας (*I* 156 λ 136 etc.); nam λεπτόγεων fuisse Atticam nemo nescit. Sed λιπαρὰς Ἀθήνας dixerat Pindarus in clarissimo dithyrambo, cuius initium ad nos pervenit (fr. 54): ὦ ταὶ λιπαραὶ καὶ ἰοστέφανοι καὶ ἀοίδιμοι, | Ἑλλάδος ἔρεισμα, κλειναὶ Ἀθᾶναι, | δαιμόνιον πτολίεθρον (vid. etiam Nem. IV 18 Isthm. II 20 Pyth. VII). Ob quas Athenarum laudes multatus est a Thebanis vicinorum gloriae invidentibus, sed multo maiore premio ab ipsis Atheniensibus est donatus (Isocr. XV § 166, *Aeschin. Epist. 4); dein epitheton illud a Pindaro inventum alii poetae cupide arripuerunt, cf. Herodot. VIII 77, Eur. Alc. 452 Troad. 800 Iphig. Taur. 1130, Arist. Ach. 637 Eq. 1329. *Urbi* igitur Pindarus adaptavit epitheta ipsis *incolis* propria; nam cives coronati et candidati diebus festis pompas ducentes aptissime dicuntur ἰοστέφανοι (cf. Bacchylid. III 2 V 4 XIII 89) καὶ λιπαροί (*nitidi*, cf. Homericum λιπαρὰ κρήδεμνα et infra ad vs. 920). Festive vero — neque falso, si urgetur verborum vis — comicus Ach. 640 perhibet *apuis* quam *urbi* aptius epitheton esse adiectivum λιπαρός. Verba tamen valent usu, hoc autem adiectivum ita placuit Atheniensibus de sua urbe dictum, ut postea vix minus firmiter urbis nomini adhaeserit quam apud epicos poetas epitheta perpetua cum nominibus propriis coalescunt.

302 sqq. Cf. Platon. Alcib. II 148 *e* πλείστας μὲν θυσίας καὶ καλλίστας τῶν Ἑλλήνων ἄγομεν, ἀναθήμασί τε κεκοσμήκαμεν τὰ ἱερὰ αὐτῶν ὡς οὐδένες ἄλλοι, πομπάς τε πολυτελεστάτας δωρούμεθα τοῖς θεοῖς ἀν' ἕκαστον ἔτος. Soph. Oed. Col. 1006 sq. εἴ τις γῆ θεοὺς ἐπίσταται | τιμαῖς σεβίζειν, ἥδε τῷδ' ὑπερφέρει. Vid. etiam [Xen.] Rep. Ath. III § 2.

304. ἀναδείκνυται] cf. Soph. El. 1458 ἀναδεικνύναι πύλας, nisi illic ἀναπιτνάναι est legendum et nostro loco ἀναπίτναται.

305. οὐρανίοις] opponuntur deis χθονίοις, quibus sacra Eleusinia fiunt.

— θεοῖς δωρήματα] substantivo verbali h. l. idem qui verbo finito adiungitur casus, item Aesch. Pers. 523 γῇ τε καὶ φθιτοῖς δωρήματα, Soph. Trach. 668 τῶν σῶν Ἡρακλεῖ δωρημάτων. Similia leguntur Eur. Hec. 1267 Phoen. 17 Iph. Taur. 387.

307. πρόσοδοι] de pompis ad deorum templa deductis etiam Pac. 397 usurpatur, item Xen. Anab. V 9 § 11, Isocr. V § 32, Dem. XVIII § 86. Vid. verbum προσιέναι eodem sensu adhibitum Av. 853.

309. θαλίαι] *abundantia, dapes*. Cf. Pac. 780 Av. 733, Hes. Op. 231 Scut. 284, h. Merc. 56, 454. Singularis est Hom. *I* 143, 285 λ 603.

310. ὥραις] sic omissa praepositione etiam Av. 697 Thesm. 948 est usurpatum.

ἦρί τ' ἐπερχομένῳ Βρομία χάρις
εὐκελάδων τε χορῶν ἐρεθίσματα
καὶ μοῦσα βαρύβρομος αὐλῶν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

πρὸς τοῦ Διὸς ἀντιβολῶ σε, φράσον, τίνες εἴσ', ὦ Σώκρατες, αὗται
αἱ φθεγξάμεναι τοῦτο τὸ σεμνόν; μῶν ἡρῷναί τινές εἰσιν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἥκιστ', ἀλλ' οὐράνιαι Νεφέλαι, μεγάλαι θεαὶ ἀνδράσιν ἀργοῖς,
αἵπερ γνώμην καὶ διάλεξιν καὶ νοῦν ἡμῖν παρέχουσι
καὶ τερατείαν καὶ περίλεξιν καὶ κροῦσιν καὶ κατάληψιν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ταῦτ' ἄρ' ἀκούσασ' αὐτῶν τὸ φθέγμ' ἡ ψυχή μου πεπότηται,

---

311. *ἦρί τε*] ultimo scilicet loco commemoratur id quod gravissimum videri debet spectatoribus; cf. vocum *ἄλλως τε καί* et similium usus notissimus.

— *Βρομία χάρις*] sic sollemnia Bacchica designantur etiam in oraculo (nº 196 Hendess) apud Dem. XXI § 52: *μεμνῆσθαι Βάκχοιο καὶ εὐρυχόρους κατ' ἀγυιὰς | ἱστάναι ὡραίων Βρομίῳ χάριν ἄμμιγα πάντας.*

312. *εὐκελάδων*] eodem adiectivo usus est Eur. Bacch. 160 *λωτὸς εὐκέλαδος.*

— *χορῶν ἐρεθίσματα*] *chororum certamina*, cf. Eur. Bacch. 148 (*ὁ Βακχεὺς... ἀίσσει*) *χοροὺς ἐρεθίζων*, et Critiae fr. 7 *συμποσίων ἐρέθισμα...αὐλῶν ἀντίπαλον.*

313. Cf. Eur. Hel. 1351 *βαρύβρομον αὐλόν*, Catull. LXIV 264 *barbaraque horribili stridebat tibia cantu.*

316. *ἀργοῖς*] ab inexpectato pro *ἀγνοῖς* dictum putat Merry. Ceterum cf. Ran. 1491—1498, ubi *παραφρονοῦντος ἀνδρός* esse dicitur more Euripidis Socrati assidentem *ἐπὶ σεμνοῖσιν λόγοισι καὶ σκαριφησμοῖσι λήρων διατριβὴν ἀργὸν ποιεῖσθαι.*

318. *τερατείαν*] vid. ad Ran. 834.

— *περίλεξιν*] i. e. *περιττολογίαν*. Verbo *περιλέγειν* usum esse Hermippum sensu *τοῦ περιιέναι τῷ λόγῳ, οἷον περιττὰ λέγειν*, testatur Pollux II 125 (Hermipp. fr. 92). Idem valet *περιλαλεῖν* Eccl. 230 fr. 376 (vid. etiam ad Ran. 839).

— *κροῦσιν*] quid sit optime ostendunt Socratis verba apud Plat. Theaet. 154 *e*: *ἀλλήλων τοὺς λόγους τοῖς λόγοις ἐκρούομεν.* Cf. verborum *σείειν, ἕλκειν, σπαράττειν, ἐρείδειν* usus translatus, et vid. Eq. 1379 sq. *κρουστικὸς καταληπτικός τε.*

— *κατάληψιν*] cf. Cic. de Fin. III 5 § 17 *rerum cognitiones, quas vel comprehensiones vel perceptiones vel, si haec verba aut minus placent aut minus intelleguntur, καταλήψεις appellemus licet.*

319. *ταῦτ' ἄρα ... πεπότηται*] *hanc igitur ob causam ... elatus est meus animus.* Idem usus adverbialis vocum *ταῦτ'* (*ἄρα*) est vs. 335, 353, 394, 5?5, cf. Ach. 90 Eq. 125 Pac. 414, 617 Thesm. 168 etc.; praemissum legitur *διά* Av. 486 *διὰ ταῦτ' ἄρ' ἔχων καὶ νῦν ὥσπερ βασιλεὺς ὁ μέγας διαβάσκει κτέ.*, ubi nescio an **ταῦτ' ἄρα καὶ νῦν ἔτ' ἔχων ὥσπερ β. ὁ. μ. δ.* sit legendum. Etiam Plat. Protag. 341 *c* delendum est *διά* (vid. Cobet Nov. Lect. p. 623).

— *ἡ ψυχή μου πεπότηται*] tragicae amplitudinis verbo (vid. Aesch. Eum. 378 Eur. Or. 675 Ar. in parodia Av. 1338) noster utitur etiam Av. 1444 sq. *ἐπὶ τραγῳδίᾳ ἀνεπτερῶσθαι καὶ πεποτῆσθαι τὰς φρένας.* Cf. Vesp. 93 *ὁ νοῦς πέτεται κτέ.*; idem valet *πτερυγίζειν* Plut. 575 et vulgatissimum *ἐπῆρθαι*. Hom. *Γ* 108 *αἰεὶ δ' ὁπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἠερέθονται,*

καὶ λεπτολογεῖν ἤδη ζητεῖ, καὶ περὶ καπνοῦ στενολεσχεῖν,
καὶ γνωμιδίῳ γνώμην νύξασ' ἑτέρῳ λόγῳ ἀντιλογῆσαι·
ὥστ', εἴ πως ἔστιν, ἰδεῖν αὐτὰς ἤδη φανερὰς ἐπιθυμῶ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

βλέπε νυν δευρὶ πρὸς τὴν Πάρνηθ'· ἤδη γὰρ ὁρῶ κατιούσας
ἡσυχῇ αὐτάς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

φέρε, ποῦ; δεῖξον.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

χωροῦσ' αὗται πάνυ πολλαὶ
διὰ τῶν κοίλων καὶ τῶν δασέων,
(seni circumspectanti manu eas indicans:)
αὗται πλάγιαι.

---

320. *ζητεῖ*] *χρήζει* vHerwerden. || *καπνοῦ*] insolite admodum h. l. producitur syllaba prior (cf. vs. 330). Nihil quod consimile sit ex anapaestis potest adscribi, sed vid. *ἕδρας* Av. 216 (in dimetro et in locutione poetica). Correcti sunt versus, ubi similia occurrebant, Vesp. 691 Av. 579, 591; vid. etiam ad Vesp. 151.

321. *ἑτέρῳ*] *ἑτέρου* Seager, in quam coniecturam et ego incidi, non recte tamen; nam *ἑτέρῳ λόγῳ* aut *ablativus instrumenti* est (vid. comment.), aut ex annotationibus haec verba in textum irrepserunt, id quod suspicor.

322. *φανερὰς* Halbertsma] *φανερῶς* codd., quod cum verbo *ἐπιθυμεῖν* coniungendum esset contextu invito.

324. *ἡσυχῇ αὐτάς* Elmsley] *ἡσύχως αὐτάς* V R, sic aut *ἥσυχα ταύτας* (*αὐτὰς*) codd. cett. || *χωροῦσ'*] fuisse qui post hoc verbum sententiam inciderent e scholiis apparet.

325. *αὗται*] *αὐταὶ* Brunck, deleta quae praecedit virgula; *καὶ δὴ* Blaydes male, sic enim non *πλάγιαι* sed *ἐγγύς* vel eiusmodi aliquid deberet sequi.

Soph. Ai. 693 *περιχαρὴς ἀνεπτάμαν*, Oed. R. 489 *πέτομαι ἐλπίσιν*. Ipsa *ψυχὴ* etiam Eur. Or. 675 *ποτᾶσθαι* dicitur (sed de mortui umbra ibi est sermo).

320. *λεπτολογεῖν*] cf. Ran. 876 *λεπτολόγους φρένας*, Av. 318 *ἄνδρε λεπτὼ σοφιστά*. Vid. etiam infra vs. 1496 et *καταλεπτολογεῖν* iocose usurpatum Ran. 828.

321. Animus meus *γνωμοτυπικὸς γίγνεσθαι* gestit (vs. 952). Cf. Plato Theaet. 154 e *ἀλλήλων τοὺς λόγους τοῖς λόγοις ἐκρούομεν*. Verbum *νύττειν* (Hom. *E* 579 etc.) apud nostrum redit Plut. 784; similis est verbi *compungendi* usus apud Cic. de Orat. II 38 § 158 *dialectici ipsi se compungunt suis acuminibus*. Dativus *γνωμιδίῳ* nstrumentum significat quo quis adversarium *νύττει*, dativus *ἑτέρῳ λόγῳ* — si sana haec sunt verba — a verbo *ἀντιλογῆσαι* suspensus vertatur *alia argumentatione* coll. Ran. 878 *παλαίσμασιν ἀντιλογοῦντες* et infra vs. 1037 *γνώμαισι συνταράξαι*. Verbum *ἀντιλογεῖν* absolute, ut hic, usurpatum est etiam Vesp. 546.

323. Simillimum versum „ex Aristophanis Nubibus" affert Photius 398, 11: *εἰς τὴν Πάρνηθ' ὀργισθεῖσαι φροῦδαι καὶ τὸν Λυκαβηττόν*. Quem errasse in fabulae nomine afferendo, *Parnethis* nomine pellectum, veri duco similius quam ex priore Nubium recensione hunc versum esse servatum. Vid. Proleg. p. XXVII.

324. *ἡσυχῇ*] redit adverbium Plut. 692, 735.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τί τὸ χρῆμα;

ὡς οὐ καθορῶ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

παρὰ τὴν εἴσοδον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἤδη νυνὶ μόλις οὕτως.

(Chorus Nubium per aditum, qui spectatoribus a parte sinistra est, orchestram intrat. Mulierum praebent speciem.)

SCENA NONA.

Eidem.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

νῦν γέ τοι ἤδη καθορᾷς αὐτάς, εἰ μὴ λημᾷς κολοκύνταις.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

νὴ Δί' ἔγωγ'. ὦ πολυτίμητοι· πάντα γὰρ ἤδη κατέχουσιν.

---

326. *παρὰ*] *πρὸς* V alii, *κατὰ* Blaydes coll. fr. 388. || *οὕτως* R] *ὁρῶ* (metro invito) V, sic vel *ἀθρῶ* codd. plerique; Reisig *ἤδη καθορῶ μόλις αὐτάς*, Fritzsche *ἤδη διορῶ μόλις οὕτως*, Blaydes *ἴσοδον* (sic V). — *νῦν ὁρῶ ἤδη μόλις αὐτάς*. Mihi dubium non videtur quin *ὁρῶ* ad explenda verba abrupta appictum vitii causa extiterit.

---

325 sq. *τί τὸ χρῆμα; ὡς οὐ καθορῶ.*] *quid est rei? non enim cerno*. Cf. Vesp. 266 sq. *τί χρῆμ' ἄρα … πέπονθεν; ὡς οὐ φαίνεται*, et quae ad illum locum annotavi. Idem valet *τί τὸ πρᾶγμα* Vesp. 395 etc. — Minus probabilis (nec tamen absurda) mihi videtur altera interpretandi ratio, qua vocula *ὡς* ita accipiatur ut vs. 209.

326. Iocose sic a fictione ad res veras subito fit transitus, iniecta mentione *τῆς εἰσόδου τοῦ θεάτρου*, quae commemoratur etiam Av. 296 et in *Insularum* fragmento (388) *αἰδὶ κατ' αὐτὴν ἣν βλέπεις τὴν εἴσοδον*. Cf. festiva mentio *τοῦ μηχανοποιοῦ* Pac. 174 et fr. 188.

— *ἤδη νυνὶ μόλις οὕτως*] *vel sic vix tandem*; *μόλις οὕτως* (*vel sic*) e. g. etiam Thuc. VI 23 legitur.

327. Cf. Plut. 581 *ὦ κρονικαῖς λήμαις ὄντως λημῶντες τὰς φρένας*, et Periclis verba Aeginam *λήμην τοῦ Πειραιῶς* vocantis (Aristot. Rhetor. III 10). Lucianus LVIII § 23, nunc quoque alter Aristophanes videri cupiens, *χύτραις λημᾶν* dixit caecutientes, quod quid sit dicere non habeo, licet conferri possit nostrum *oogen als potten*, dictum de iis quibus post multas lacrymas tument palpebrae. Multo festivius noster cogitat hominem ex cuius palpebris procrescant ulcera tam ingentia ut *cucurbitis* sint similia. Cucurbitam autem his demum temporibus Athenis innotuisse ex Epicratis fragmento, quod ad vs. 742 afferam, iure effecit VHehn Culturpfl.[4] p. 255; comparationi igitur aptissimus erat fructus peregrinus et insolita magnitudine admirationem movens.

328. *πολυτίμητοι*] vid. ad Ran. 337.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ταύτας μέντοι σὺ θεὰς οὔσας οὐκ ᾔδησθ' οὐδ' ἐνόμιζες;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

μὰ Δί', ἀλλ' ὀμίχλην καὶ δρόσον αὐτὰς ἡγούμην καὶ καπνὸν εἶναι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

οὐ γάρ, μὰ Δί', οἶσθ' ὁτιὴ πλείστους αὗται βόσκουσι σοφιστάς,
θουριομάντεις, ἰατροτέχνας, σφραγιδονυχαργοκομήτας,
κυκλίων τε χορῶν ᾀσματοκάμπτας, ἄνδρας μετεωροφένακας.

---

329. ᾔδησθ' Cobet Blaydes] ᾔδεις V R, sic vel ᾔδης codd. cett.

330. καὶ καπνὸν] καὶ σκιὰν R et codd. multi, δάσκιον Blaydes infeliciter, nam δρόσος δάσκιος quid sit dictu difficile.

331. οἶσθ' ὁτιὴ] ἀλλ' ἴσθ' ὅτι codd. nonnulli (de particulis οὐ γὰρ ἀλλά vid. vs. 232), ᾔδησθ' ὅτι Blaydes coll. ἡγούμην vs. 330.

332. ἰατροτέχνας] vox insolite formata.

---

329. μέντοι] cum reprehensione mirantis hoc est: *et tamen, nimirum*. Vid. vs. 787 sq. et ad vs. 1269.

331. Cf. Ran. 892 Euripidis numina sua invocantis verba αἰθήρ, ἐμὸν βόσκημα. — βόσκουσι] *pabula* (τὰ ἄλφιτα, vid. ad vs. 176) *iis praebent*; vid. ad Vesp. 313.

332 sq. Prius sophistarum genera quaedam indicantur, dein iis subiunguntur poetae ventosi.

332. θουριομάντεις] *Lampones*. Lampo Periclis amicus munere ἐξηγητοῦ πυθοχρήστου functus est et propter insignia sua erga remp. merita τῇ ἐν τῷ πρυτανείῳ σιτήσει est donatus; praesertim autem eius nomen illustravit colonia Thurios anno 444 ipso auctore deducta (cf. schol. h. l. et Pac. 1084 et Av. 521, Plut. Per. 11, Diodor. XII 10). Biennio post Nubes doctas pacem et mox foedus cum Lacedaemoniis initum primus omnium iureiurando confirmavit (Thuc. V 19 et 24), Avium autem cum fabula scenae commissa est etiam vivebat (vid. Av. 521, 988). — Cum voce comica θουριόμαντις conferri potest nomen comoediae Metagenis Θουριοπέρσαι.

— ἰατροτέχνας] clari hoc tempore fuerunt medici *Hippocrates* ille Cous et *Herodicus* Leontinus Gorgiae oratoris frater (Plat. Gorg. 448 *b*, Republ. 406 *a*, *b*).

— σφραγιδονυχαργοκομήτας] i. e. ἄνδρας ἀργούς, σφραγῖδας καὶ (μεγάλας) ὄνυχας ἔχοντας καὶ κομῶντας. Cf. Eccl. 632 τῶν σεμνοτέρων ... καὶ τῶν σφραγῖδας ἐχόντων. Cum luxus effeminati indicia sunt anuli et ungues praelongi et capilli promissi tum vitae a palaestris alienissimae. Anulorum autem mentio ad *Hippiam* Eleum praesertim videtur referenda, hominem gloriosum, qui Olympiae aliquando in medium processisse fertur ἃ εἶχε περὶ τὸ σῶμα ἅπαντα αὑτοῦ ἔργα ἔχων, πρῶτον μὲν τὸν δακτύλιον ... καὶ ἄλλην σφραγῖδα κτέ. (Plat. Hipp. Min. 368 *b*, cf. Cic. de Orat. III § 127).

333. Cf. Pac. 827 sqq., ubi per coelum volitaro dicuntur αἱ τῶν διθυραμβοδιδασκάλων ψυχαί, ut carminum inde colligant ἀναβολάς, et Av. 1373 sqq., ubi Cinesias (de quo vid. ad Ran. 153) a Nephelococcygiae incolis alas sibi expetit, ut in nubibus captare possit καινὰς ἀεροδονήτους καὶ νιφοβόλους ἀναβολάς.

— ᾀσματοκάμπτας] lepide sic designantur poetae chororum *cyclicorum* (quos invenisse ferebatur Arion), a scenicorum choris quadratis hoc nomine distinctorum; simul autem alluditur ad nomen nefarii illius πιτυοκάμπτου (vid. ad Ran.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ταῦτ' ἄρ' ἐποίουν „ὑγρᾶν νεφελᾶν στρεπταιγλᾶν δάιον ὁρμάν,“
„πλοκάμους θ' ἑκατογκεφάλα Τυφῶ,“ „πρημαινούσας τε θυέλλας,“
εἶτ' „ἀερίας, διεράς, γαμψοὺς οἰωνοὺς ἀερονηχεῖς,“
„ὄμβρους θ' ὑδάτων δροσερᾶν Νεφελᾶν.“ εἶτ' ἀντ' αὐτῶν κατέπινον

---

334 *οὐδὲν δρῶντας βόσκουσ' ἀργούς, ὅτι ταύτας μουσοποιοῦσιν.*

334. Om. Flor. unus, del. Bothe. Versus insulsus et orationis decursum impediens e glossematis ad verba *βόσκουσι* et *σφραγιδονυχαργοκομήτας* adscriptis videtur esse natus.

335. *στρεπταιγλᾶν* V R] *στρεπταίγλαν* codd. multi, schol. utrumque; Bentley *στραπταίγλαν*.

336. *ἑκατογκεφάλα*] *-λους* codd. quidam, *-λου* Blaydes coll. Ran. 473.

337. *εἶτ' ἀερίας*] *εἶτ' ἀερίους* Par. duo, *εἶτ' αἰθερίους* Meineke, *εἶτα δι' αὔρας* Kock, postea *εἶτ' εἰρεσίᾳ διερᾷ* (coll. Luc. Tim. 40), tandem *διά τ' αἰθρίας διερᾶς* vel *ἱερᾶς*, sed ita requiritur participium, quod ex adiectivo *-νηχεῖς* elici satis commode nequit. — Iure observat Blaydes molestum esse *εἶτα*, vix autem minus molestum est adiectivum pedestre *ἀέριος*. Parum prodest collatus Pacis versus 831, qui graviter est corruptus. ‖ *γαμψούς*] *γαμψούς τ'* Bentley.

---

966). Est *καμπὰς ποιεῖσθαι vocis modulationibus uti* a priscae artis severitate alienis, vid. ad vs. 969; simili autem epitheto *ἰωνοκάμπτῃ* Timotheus poeta lyricus aliquando notavit aemulum suum Phrynidem, de quo vid. ad vs. 971.

— *μετεωροφένακας*] qui *μετεωροσοφισταί* dicuntur vs. 360, *μετεωροσκόποι* Plat. Rep. 488 *e*, *μετεωρολέσχαι* ibid. 489 *c*, *μετεωρολόγοι* Cratyl. 401 *b* Politic. 299 *b*. De nominis termino *-φένακας* vid. vs. 102 et 1492 et ad Ran. 909. Cf. etiam verbum *μετεωροκοπεῖν* Pac. 92.

335. *ταῦτ' ἄρ'*] cf. vs. 319.

— *στρεπταιγλᾶν*] *tortum fulmen emittentium.*

— *δάιον*] *ardentem. Hostilem* significat Ran. 897, 1022.

336. Cf. Aesch. Prom. 353 sq. *ἑκατογκάρανον ... Τυφῶνα θοῦρον*, Pindarus Ol. IV 5 sq. Aetnam *ἶπον ἀνεμόεσσαν ἑκατογκεφάλα Τυφῶνος ὀμβρίμου* dicit. Etiam Echidna Typhaonis uxor Ran. 473 *ἑκατογκέφαλος* dicitur. Nubes procellarum impetu per coelum agitatas („*windveeren*") poetae vocarunt *crines Typhaonis*.

— *πρημαινούσας*] *ferventes*. Cf. Homericum *πρήθειν* de vento vela inflante usurpatum (*Α* 481 *β* 427).

337. *διεράς*] *humidas* (Hes. Oper. 460 etc.); ab Homerico *διερός* (ζ 201 ι 43) distinguendum.

— *γαμψοὺς οἰωνοὺς ἀερονηχεῖς*] audaci sane sed minime damnanda metaphora usus est is qui primus nubes dixit alites liquido aeri innatantes. Adiectivum *ἀερονηχής* non redit, cf. tamen Pac. 831 (locus corruptus).

338. *ἀντ' αὐτῶν*] cogitandus est poeta cum choro suo lautis epulis a chorego exceptus. Sic Ach. 886 ingens illa anguilla dicitur *ποθεινὴ τοῖς τρυγῳδικοῖς χοροῖς*, quoniam finita fabula eam in coena sibi appositum iri confidunt actores, *οἱ γὰρ χορηγοὶ τοῖς χορευταῖς ἐγχέλεια καὶ θριδάκια καὶ σκελίδας καὶ μυελὸν παρατιθέντες εὐώχουν ἐπὶ πολὺν χρόνον φωνασκουμένους τοὺς τρυφῶντας* (Plut. Mor. 349 *a*, *b*). De sordida vero choregi cuiusdam avaritia, qui *Λήναια χορηγῶν ἄδειπνον τὸν χορὸν ἀπέλυσεν*, in eadem fabula conqueruntur choreutae (vs. 1155), neque aliter interpretandum est Eupolidis fr. 306 *εἶδες χορηγὸν πώποτε ῥυπαρώτερον;* —

κεστρᾶν τεμάχη μεγαλᾶν, ἀγαθᾶν, κρέα τ' ὀρνίθεια κιχηλᾶν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

διὰ μέντοι τάσδ' οὐχὶ δικαίως;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

λέξον δή μοι, τί παθοῦσαι,
εἴπερ Νεφέλαι γ' εἰσὶν ἀληθῶς, θνηταῖς εἴξασι γυναιξίν;
οὐ γὰρ ἐκεῖναί γ' εἰσὶ τοιαῦται.

---

340. *τάσδ'*] semicolon subiungit Seager. ‖ *δή*] *δὴ νῦν* V alii, *νῦν δή* Cant. unus, *λέγε δὴ νύν μοι* Blaydes coll. vs. 748.

Vid. etiam Pac. 1022 (Av. 856, 890, 902). Conferri potest etiam Eup. fr. 159 ex *Κολάκων* fabula, ubi chorus poetarum et sophistarum Calliae crumenae insidiantium enarrat *ἣν ἔχουσι δίαιταν*.

339. *κεστρᾶν*] de pretioso hoc pisce, congris cognato, qui vulgo *σφύραινα* dicebatur, vid. Athen. VII 323 (Stratt. fr. 30[12] Antiphan. 97 Nicophont. 6 Amph. 30[12] etc.).

— *τεμάχη*] vid. ad Ran. 517.

— *κιχηλᾶν*] per iocum pro *κιχλῶν* nunc dorice (cf. Athen. 64 *f*) id est poetice dicitur. Turdorum etiam in Acharnensibus multa fit mentio, vid. praesertim Ach. 970.

340. *τί παθοῦσαι*] cum indignatione mirantis est sic rogare: *quid tandem eas movit* (ut mortalem speciem induerent)? Idem huius participii est usus Ach. 826, 912 Nub. 340, 402, 1506 Vesp. 251 Pac. 701, Lys. 599, Plut. 908 Pherecr. fr. 64 Eupol. 357 Nicol. 1[17], consimili autem ratione usurpantur praesens *τί πάσχεις;* (Nub. 708, 816 Vesp. 1 Av. 1044 Lys. 880), perfectum *τί πέπονθας;* (Vesp. 267, 995), futurum *τί πείσομαι* (Nub. 461, 791), nec sine utilitate contuleris quae ad vs. 234 et 798 sunt observata. Quod autem in codd. saepius errore tralaticio *τί μαθών, τί μαθοῦσα* reperitur scriptum, id ne commemoratu quidem dignum ducerem postquam GHermann aliorum vestigiis insistens illud vitium suo pretio aestimavit (in Praefatione ad Nubes[2] p. XLVI—L, cf. Cobet Misc. crit. p. 38 et 150), nisi diu post Hermannum ad vetustos illos errores rediisset Teuffel sic distinguens: „*τί παθών qua de causa, τί μαθών qua de ratione*"; item Kayser Philostrat. p. IX, Schmidt Attic. I p. 137 III p. 156. Quibus etiam Blaydesium (ad h. l.) et Starkium (ad Vesp. vs. 251) nuper adstipulatos esse satis mirari nequeo.

341 sq. Poetam quid moverit ut muliebrem figuram Nubibus tribueret, inutile est quaerere; nam ipsa res ferebat ut „deae" hae Socraticorum fingerentur tali corpore quale est feminarum terrestrium. Haud tamen inutile videtur observasse, Aristophanem non primum fuisse cui in mentem venerit Nubes, ut Procellas (*ἁρπυίας*), assimulare mulieribus, sed diu ante eius aetatem hanc comparationem ex Graecorum ingenio poetico procrevisse. Nam *Erinyas ἠεροφοίτιας πτεροφόρους δρομάδας αἰολομόρφους* primitus fuisse Nubes per coelum festinantes probabiliter statuerunt viri docti (vid. Rapp in Roscheri Lexico Mythologico s. v.); praeterea cf. Preller Myth. I[4] p. 475.

341. *εἴπερ ... γε*] vid. ad vs. 251.

— *εἴξασι*] haec forma, quae terminum habet in tempore perfecto insolitum, conferenda est cum verbi *οἶδα* 3[a] persona plur. *ἴσασι* (Hom. *ϝίσασι*, pro *ϝίδ-σασι* sive *ϝίδ-σαντι*, cf. Ench. dict. ep. p. 457,1). Apud nostrum redit vs. 343 Av. 96, 383, cf. Eubul. fr. 98[3], Eur. Iph. Aul. 848 etc.; vid. etiam futurum *εἴξεις* vs. 1001.

342. *ἐκεῖναι*] *illae quas norunt omnes.*

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

φέρε, ποῖαι γάρ τινές εἰσιν;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

οὐκ οἶδα σαφῶς, εἴξασιν δ' οὖν ἐρίοισιν πεπταμένοισιν,
κοὐχὶ γυναιξίν, μὰ Δί', οὐδ' ὁτιοῦν· αὗται δὲ ῥῖνας ἔχουσιν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἀπόκριναί νυν ἅττ' ἂν ἔρωμαι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

λέγε νυν ταχέως ὅ τι βούλει.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἤδη ποτ' ἀναβλέψας εἶδες νεφέλην Κενταύρῳ ὁμοίαν,
ἢ παρδάλει, ἢ λύκῳ, ἢ ταύρῳ;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

νὴ Δί' ἔγωγ'· εἶτα τί τοῦτο;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

γίγνονται πάνθ' ὅσα βούλονται· κᾆτ' ἢν μὲν ἴδωσι κομήτην
ἄγριόν τινα τῶν λασίων τούτων, οἷόνπερ τὸν Ξενοφάντου,

---

343. *δ' οὖν*] *γοῦν* V alii. || *ἐρίοισιν πεπτ.*] *ἐρίοις διαπεπτ.* Reisig.

344. *δὲ*] *δέ γε* V R et plerique metro invito, vid. Thesm. 781 Ran. 1059 Ach. 1146 Plut. 1064 etc.; Vesp. 1067 *τῶνδε ῥώμην* parodiae deberi videtur.

345. *ἂν*] *ἄν σ'* V R et plerique.

347. *τοῦτο*] *τουτὶ* Blaydes (ut vs. 424, 431).

348. *πάνθ'*] *πᾶν* Urb. et unus Par. || *ὅσα* V] *ὅτι* R et cett. fere omnes. Aut *πάνθ' ὅσα* aut *πᾶν ὅ τι* legendum esse iure statuit GHermann; cf. Cobet Var. Lect. p. 106. Vid. tamen Eur. Ion. 232, Xen. Hist. Gr. II 2 § 16, Plat. Rep. 566 *d*, recte autem observat Blaydes vulgo dici *ὅ τι βούλει* etc., non *ὅσα βούλει*. — Perperam Bentley *πάνθ' ἂν βούλωνται*. || *κᾆτ' ἢν μὲν ἴδωσι*] *κἢν μὲν κατίδωσι* Blaydes coll. vs. 351, vid. etiam Ran. 410 Eupol. fr. 159[7]; sed vulgata non est suspecta.

349. *Ξενοφάντου*] *Ξενοφῶντα* V.

---

343. *εἴξασιν*] cf. vs. 341.

— *δ' οὖν*] *quae sint pro certo dicere non habeo, sed similes sunt certe velleribus per aëra fluitantibus* (cf. Verg. Georg. I 397). Particulae *δ' οὖν* etiam Eq. 423 Eccl. 326 etc. sic usurpantur.

346 sqq. Cf. Lucret. IV 139 sqq. *saepe gigantum | ora volare videntur et umbram ducere late, | interdum magni montes avolsaque saxa | montibus anteire et solem succedere praeter: | inde alios trahere atque inducere belua nimbos.*

346. *ἤδη...εἶδες;*] vid. ad vs. 386.

349 sqq. Xenophanti filius quem dicit est *Hieronymus* poeta lyricus, Eccl. 201 per amarum iocum *σοφός* dictus. Huius hominis praelongam caesariem (vid. ad vs. 14) comicus Ach. 389 ridens assimulat *Ἄιδου κυνῆ*, quam qui capiti impositam habet cerni nequit (Hom. *E* 845

5

σκώπτουσαι τὴν μανίαν αὐτοῦ Κενταύροις ᾔκασαν αὐτάς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τί γὰρ ἢν ἅρπαγα τῶν δημοσίων κατίδωσι Σίμωνα, τί δρῶσιν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἀποφαίνουσαι τὴν φύσιν αὐτοῦ λύκοι ἐξαίφνης ἐγένοντο.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ταῦτ' ἄρα, ταῦτα Κλεώνυμον αὗται τὸν ῥίψασπιν χθὲς ἰδοῦσαι,
ὅτι δειλότατον τοῦτον ἑώρων, ἔλαφοι διὰ τοῦτ' ἐγένοντο.

---

351. γὰρ] δ' ἄρ' Brunck.
354. ἐγένοντο] ἐξεγένοντο V.

Hes. Scut. 227); ἄγριον autem nunc eodem sensu eum vocat quo Aeschines I § 52 hoc adiectivum usurpavit de sui temporis paederastis loquens.

350. ᾔκασαν] gnomicus hic est aoristus, item ἐγένοντο vs. 352. Vid. ad Ran. 1068.

351. *Simon* quis fuerit nescimus, sed utpote periurus notatur vs. 399, et teste scholiasta Eupolis in Urbibus (fr. 218), quae fabula uno anno post Nubes acta est nisi fallor (vid. Mnemos. 1888 p. 257, Proleg. Vesp. p. XXXVIII), de eo dixit ἐξ Ἡρακλείας (?) ἀργύριον ὑφείλετο. In proverbium autem videtur abiisse hominis huius famosissimi nomen, certe dicti e paroemiographis noti οἶδα Σίμωνα καὶ Σίμων ἐμέ (*diefje en diefjesmaat*) aptissime sic explicatur origo. In ludo denique talorum iactus quidam Simon dicebatur teste Eubul. fr. 57^{6}, unde Herodae in Mimiambis III 26 explicandus est iocus, ubi puer aleae quam scholae amantior nomen Homericum *Maronis* scribere iussus *Simonem* in pugillaribus exarasse dicitur.

352. ἐγένοντο] cf. vs. 350.

353. ταῦτ' ἄρα, ταῦτα] vid. ad vs. 319. Iteratur ταῦτα in simili sententia etiam vs. 1052.

— Κλεώνυμον] virum hunc popularibus partibus addictum nuper abiecto clipeo e pugna profugisse locus noster docet collatus cum Vesp. 19 sqq. et 592 et 822 sq.; vid. etiam infra vs. 673—680. Eodem alluditur Pac. 444—446, 678, 1172—1178, 1295—1301 Av. 1473 sqq.; Pacis autem versus allati 444 et 1172 sqq. satis apte explicari nequeunt nisi statuimus *taxiarchum* fuisse Cleonymum cum clipeum proiecit. Propter Equitum versum vs. 1372 sunt qui in *Aetoliae* saltibus (anno 426) eum tam ignavum se praestitisse putent; mihi tamen (ut Gilberto) non videtur dubium quin tum cum ad *Delium* gravissima clade affecti sunt Athenienses (mense Novembri a. 424), paucis igitur mensibus ante quam acta est nostra fabula, Cleonymus abiecta non bene parmula — cum multis aliis — tergum dederit hostibus. Qua occasione egregiam laudem meruit Socrates, qui imperterritus recedens hostium irruentium impetus identidem retudit (vid. Plat. Conv. 221 *a*, *b* Lach. 181 *b*). — Praeterea Cleonymus *pinguis* et *gulosus* homo et *adulator* et *periurus* et quid non dicitur apud comicum Ach. 88, 844 Eq. 956—958, 1294, 1372 Nub. 400 Av. 289, — Cleonis scilicet erat sodalis (vid. Eq. 958). Praeter Aristophanem solus Andocides I § 27 eius facit mentionem.

354. Ipse enim Cleonymus habet κραδίην ἐλάφοιο (*A* 225, cf. etiam *N* 102).

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

καὶ νῦν ὅτι Κλεισθένη εἶδον, ὁρᾷς, διὰ τοῦτ᾽ ἐγένοντο γυναῖκες.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

χαίρετε τοίνυν, ὦ δέσποιναι· καὶ νῦν, εἴπερ τινὶ κἄλλῳ,
οὐρανομήκη ῥήξατε κἀμοὶ φωνήν, ὦ παμβασίλειαι.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

χαῖρ᾽, ὦ πρεσβῦτα παλαιογενές, θηρατὰ λόγων φιλομούσων·
σύ τε, λεπτοτάτων λήρων ἱερεῦ, φράζε πρὸς ἡμᾶς ὅ τι χρῄζεις.
οὐ γὰρ ἂν ἄλλῳ γ᾽ ὑπακούσαιμεν τῶν νῦν μετεωροσοφιστῶν,
πλὴν εἰ Προδίκῳ· τῷ μέν, σοφίας καὶ γνώμης οὕνεκα, σοὶ δέ,

---

355. *νῦν*] *νῦν γ᾽* V R. ‖ *Κλεισθένη*] *-νην* V R et plerique (metro invito!).

357. *κἀμοὶ φωνήν*] *φωνὴν κἀμοί γ᾽* V alii.

358. *παλαιογενές*] *παλαιγενές* V multique alii, Bentley *παλαιγενὲς ὦ* diaeresi neglecta. Adiectivi forma *παλαιογενής* non redit (a Cobeto legitur Plat. fr. 90, ubi Blaydes fortasse melius *παλαιγενέων*, Kock aliter sed minus recte).

361. *εἰ* Meineke] *ἢ* codd.; cf. vs. 734 Av. 601 Thesm. 532 Metagen. fr. 13 Eur. Andr. 332 Xen. Hell. IV 2 § 21; Thuc. I 17 *εἰ μὴ* [*εἴ*] *τι*. ‖ *οὕνεκα*] vid. ad Ran. 189.

---

355. *Κλεισθένη*] de molli hoc et delicatulo homine vid. ad Ran. 48.

— *ὁρᾷς*] vid. ad Ran. 1234.

357. *οὐρανομήκη*] hoc adiectivo in sermone pedestri non uti nisi qui animo sint commotiore recte observat Aristot. Rhet. III 7 § 11. Apud Homerum legitur *ε* 239, item apud Aesch. Ag. 92; apud nostrum redit vs. 460.

— *ῥήξατε . . . φωνήν*] proprie *tonitru* (ut scaturigo prosiliens, cf. Soph. Trach. 919) dicitur prorumpere, vid. vs. 583 Eq. 626; in universum autem de vehementi clamore hoc verbum usurpatur, vid. vs. 960 Eur. Suppl. 710 Herodot. I 85 II 2 Dem. IX § 61 etc.; item *rumpere vocem* Verg. Aen. II 129 etc.; cf. *ἀνασπᾶν* Ran. 902.

357. *παμβασίλειαι*] cf. vs. 1150.

358. *παλαιογενές*] alias constans huius adiectivi forma est *παλαιγενής* (Hom. *Γ* 386 Aesch. Prom. 220 etc.; *παλαίγονος* dicitur Pind. Ol. XIV 4).

359. *λήρων ἱερεῦ*] sic apud Aeschylum Ag. 735 *ἱερεὺς ἄτας* dicitur catulus leonis a pastore imprudenti innutritus ovili.

360. *ὑπακούσαιμεν*] vid. ad vs. 274.

— *μετεωροσοφιστῶν*] vid. ad vs. 333.

361. Est quod mireris, tam honorifice nunc commemorari *τὴν σοφίαν καὶ τὴν γνώμην Prodici*, qui et in cosmogoniam inquirebat haud secus atque alii sophistae (vid. Av. 692) et de verborum proprietatibus et differentia solebat declamare (vid. Plat. Protag. 337 *b, c*, 341 *a* Charmid. 163 *d* Cratyl. 384 *b* Euthydem. 277 *e* Lach. 197 *d* Menon. 75 *e* et ad Ran. 1181, Zeller Phil. d. Gr. I[4] p. 1019 sq.), magnam sic auri vim sibi conficiens (Plat. Hipp. Mai. 282 *c* Politic. 261 *e*); dixeris autem eiusmodi argutias, quales Prodicus appetebat, Aristophani quam maxime absurdas debuisse videri. Quae suspicio plane confirmatur fragmento e Tagenistis servato (490): *τοῦτον τὸν ἄνδρ᾽ ἢ βυβλίον διέφθορεν | ἢ Πρόδικος ἢ τῶν ἀδολεσχῶν εἷς γέ τις* (i. e. *aut alius nugator nescio quis*). Sed nunc ut aliter iudicaret movit Aristophanem Iusti et Iniusti oratorum colloquium (infra vs. 889 sqq.) compositum ad exemplum declamationis Prodici celeberrimae, quam

ὅτι βρενθύει τ' ἐν ταῖσιν ὁδοῖς καὶ τὼ ὀφθαλμὼ παραβάλλεις,
καὶ ἀνυπόδητος κακὰ πόλλ' ἀνέχει, κἀφ' ἡμῖν σεμνοπροσωπεῖς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ὦ Γῆ, τοῦ φθέγματος! ὡς ἱερὸν καὶ σεμνὸν καὶ τερατῶδες!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

αὗται γάρ τοι μόναι εἰσὶ θεαί· τἄλλα δὲ πάντ' ἐστὶ φλύαρος.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ὁ Ζεὺς δ' ὑμῖν, φέρε, πρὸς τῆς Γῆς, οὑλύμπιος οὐ θεός ἐστιν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ποῖος Ζεύς; οὐ μὴ ληρήσεις; οὐδ' ἔστι Ζεύς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τί λέγεις σύ;

364. σεμνὸν] τερπνὸν V alii.
365. πάντ' ἐστὶ] om. V.
366. ὑμῖν Mut. 3] ἡμῖν V R cett.; correxit Dobree. Cf. vs. 688.

et ipsi comico egregie placuisse hinc intellegimus (vid. Xen. Mem. II 1 § 21 sqq.).

— πλὴν εἰ] *nisi forte*, item vs. 734 etc. (vid. ann. crit.).

362. βρενθύει] Pac. 26 cantharus cibo non satis delicato vesci recusans dicitur βρενθύεσθαι, et Lys. 887 muliercula virum suum variis artibus eludens; praeterea hoc verbum legitur in fr. com. adesp. 506 κᾆθ' οἱ μὲν ἠσέλγαινον ὁ δ' ἐβρενθύετο, et saepius a Luciano est usurpatum. Idem fere quod ἀποσεμνύνεσθαι (vid. ad Ran. 178) significat. — Aristophanis verba respiciuntur apud Platonem Conv. 221 *b*.

— τὼ ὀφθαλμὼ παραβάλλεις] cf. Eq. 173 sq. τὸν ὀφθαλμὸν παράβαλλ' εἰς Καρίαν | τὸν δεξιόν, τὸν δ' ἕτερον εἰς Καρχηδόνα, et Aesch. fr. 297 τὸ σκαιὸν ὄμμα παραβαλὼν θύννου δίκην. — Commentarii instar est Plat. Phaedon. 117 *b*, ubi Socrates dicitur ὥσπερ εἰώθει ταυρηδὸν ὑποβλέψαι πρός τινα, idem autem dicitur de Aeschylo Ran. 804; cf. παραβλέψαι Ran. 409, ἐπιλοξοῦν Herod. Mimiamb. IV 71.

363. ἀνυπόδητος] cf. vs. 103. Socrates pedibus nudis semper incedebat (Plat. Phaedr. 229 *a*), cum Lycurgo (Xen. de Rep. Laced. II § 3) νομίζων εἰ τοῦτ' ἀσκήσειεν πολὺ μὲν ῥᾷον ἂν ὀρθιάδε βαδίζειν, ἀσφαλέστερον δὲ πρανῆ καταβαίνειν. Quapropter cum risu aliquando sodalis quidam admiratus est Σωκράτη ἐντυγχάνοντά οἱ λελουμένον τε καὶ τὰς βλαύτας ὑποδεδεμένον (Plat. Conv. 174 *a*, ubi lectori debetur id quod in textu tradito subiunctum est ἃ ἐκεῖνος ὀλιγάκις ἐποίει, vid. Hartman de Emblematis apud Platonem p. 7). Ita autem induruerat eius corpus ut ἀνυπόδητός τε καὶ ἀχίτων διατελῶν καὶ τὸ αὐτὸ ἱμάτιον θέρους τε καὶ χειμῶνος ἠμφιεσμένος (Xen. Mem. I 6 § 2) vel Thraciae nives in castris hiemalibus facilius quam alii perferret (Plat. Conv. 220 *a,b*); cf. infra vs. 414—416.

364. τοῦ φθέγματος] vid. ad vs. 153.

365. Cf. Lys. 159 φλυαρία ταῦτ' ἐστὶ et vid. ad Ran. 809. — Eur. Cycl. 316 sq. ὁ πλοῦτος, ἀνθρωπίσκε, τοῖς σοφοῖς θεός | τὰ δ' ἄλλα κόμποι καὶ λόγων εὐμορφίαι.

367. ποῖος Ζεύς;] vid. ad Ran. 529.

ἀλλὰ τίς ὕει; τουτὶ γάρ ἔμοιγ' ἀπόφηνον πρῶτον ἁπάντων.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

αὗται δήπου· μεγάλοις δέ σ' ἐγὼ σημείοις αὐτὸ διδάξω.
φέρε, ποῦ γὰρ πώποτ' ἄνευ Νεφελῶν ὕοντ' ἤδη τεθέασαι;
καίτοι χρῆν αἰθρίας ὕειν αὐτόν, ταύτας δ' ἀποδημεῖν.

368. *ἀπόφηνον* Blaydes] *ἀπόφηναι* codd.; medium apud Ar. non redire, activum vero ita adhibitum extare Ach. 314 Eq. 817 Pac. 987 Plut. 468 etc., observat Blaydes.

369. *αὐτὸ*] *τοῦτο* pauci.

371. *αἰθρίας*] *αἰθρίας οὔσης* V alii; quod servat Blaydes, deleto pronomine *αὐτόν*; atqui hoc pronomen minime supervacaneum est. Lenting *κἀξ αἴθρης*. Videantur quae in commentario observavi.

369. Verum de pluviae origine dudum docuerat Anaximenes: *νέφη μὲν γίγνεσθαι παχυνθέντος ὅτι πλεῖστον τοῦ ἀέρος, μᾶλλον δ' ἐπισυναχθέντος ἐκθλίβεσθαι τοὺς ὄμβρους* (Plut. Mor. 894 *a*). Sed ita statuendo philosophi videbantur derogare de dignitate Iovis *κελαινέφεος, νεφεληγερέταο, τερπικεραύνου, ἐριβρεμέταο, ἐρεμνὴν αἰγίδα σείοντος*, quem vates celebraverant, in Hymetti autem et Parnethis cacuminibus Attici colebant *Δία ὄμβριον* vocantes (Pausan. I 32 § 2). Ridicula vero nominis interpretatio, quam vs. 373 profert rusticus, utrum vixerit aliquando in mente plebeculae Atticae, ex alio Iovis epitheto *οὔριος* (i. e. *οὖρον mittens*) fortasse nata (cf. *Orionis* nominis originatio), an merus sit iocus a comico nunc excogitatus, pro certo statuere nequeo.

370. *ποῦ*] *quando* potius quam *ubi* nunc significat, *qua occasione, quo temporis articulo*. Cf. latinum *ubi* vel graecum *ἔνθα δή* de tempore usurpatum. Item Soph. Ai. 1069, 1100 (Ant. 288) Oed. R. 390 Eur. Ion. 528 Xen. Hell. II 3 § 49 etc.

— *τεθέασαι*] de perfecto vid. ad vs. 766 sq.

371. Cf. Lucret. VI 399 sq. *denique cur nunquam caelo iacit undique puro | Iuppiter in terras fulmen sonitusque profundit?*

— *αἰθρίας*] genitivus temporis frequenter apud Graecos usurpatur ubi anni vel diei certa quaedam pars significatur (*νυκτός* etc., vid. e. g. Av. 1089); multo rarius, ut hic, occasio indicatur genitivo substantivi cui nulla inest temporis notio. Cf. Hom. *E* 522 sq. *ἀλλ' ἔμενον* (*Graeci*) *νεφέλῃσι ϜεϜοικότες, ἅς τε Κρονίων | νηνεμίης ἔστησεν ἐπ' ἀκροπόλοισιν ὄρεσσι*, et vid. ad Hom.[2] *η* 118. Apud nostrum conferendum esset *φρουρᾶς* infra vs. 721, si sana ea esset lectio. Multo magis usitatum est *αἰθρίας οὔσης*, vel *ἐξ αἰθρίας*, ut Xenophontis loco, qui etiam aliam ob causam est afferendus, Hell. VII 1 § 31: *τούτων δὲ ῥηθέντων ἐξ αἰθρίας ἀστραπάς τε καὶ βροντὰς λέγουσιν αἰσίους αὐτῷ φανῆναι*. — Substantivi *αἰθρία* iota longum est etiam Solon. fr. 13[22] et Cratin. 53, sed breve in trimetris, Thesmoph. 1001 Plut. 1129.

— *αὐτόν*] *ipsum*, i. e. *solum*. Cf. e. g. Plat. Protag. 320 *d*: *di iusserunt Prometheum et Epimetheum hominibus recens creatis νεῖμαι δυνάμεις ἑκάστοις ὡς πρέπει, Προμηθέα δὲ παραιτεῖται Ἐπιμηθεὺς αὐτὸς νεῖμαι*. Eadem pronominis est potestas in notissimis illis *αὐτοὶ ἐσμεν* et *ὥς γ' ἐν αὐτοῖς ἡμῖν εἰρῆσθαι* (Ach. 507 Plat. Protag. 309 *a* etc.).

— *ἀποδημεῖν*] per iocum usurpatum verbum apte nunc potest reddi nostro *uit logeeren gaan*. Cf. Eq. 1120.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

νὴ τὸν Ἀπόλλω, τοῦτό γέ τοι δὴ τῷ νῦν λόγῳ εὖ προσέφυσας.
καίτοι πρότερον τὸν Δί' ἀληθῶς ᾤμην διὰ κοσκίνου οὐρεῖν.
ἀλλ' ὅστις ὁ βροντῶν ἐστι, φράσον, τοῦθ' ὅ με ποιεῖ τετρεμαίνειν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

αὗται βροντῶσι κυλινδόμεναι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τῷ τρόπῳ, ὦ πάντα σὺ τολμῶν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ὅταν ἐμπλησθῶσ' ὕδατος πολλοῦ, καὶ ἀναγκασθῶσι φέρεσθαι
κατακρημνάμεναι πλήρεις ὄμβρου, δι' ἀνάγκην εἶτα βαρεῖαι

372. *δὴ τῷ νῦν* Porson] *τῷ νυνὶ* codd. neglecta diaeresi (*τῷ νῦν* Suidas s. v. *τῷ νῦν λόγῳ*), *τοῦτ' αὐτό γέ τοι τῷ νῦν λόγῳ* Reisig. Cf. Ran. 1047 Soph. Oed. R. 1171.

374. *τοῦθ' ὅ* V] *τοῦτο* R et plerique.

377. *κρημνάμεναι*] *κριμν.* V. Vid. Ench. Dict. Ep. p. 523,2. || Post *ὄμβρου* sententiam incidi, quoniam *ἀναγκασθῶσι* et *δι' ἀνάγκην* in eodem enunciati commate collocata ne ferri quidem possunt. Kock olim vocem *δι' ἀνάγκην* glossema esse suspicabatur, nunc in vs. 376 *ἀναρπασθῶσι* pro *ἀναγκασθῶσι* proponit, Badham coniecit *διὰ τὴν πυκνότητα βαρεῖαι* (cf. vs. 406) non recte, Bergk verba ita ordinavit: *εἶτα βαρεῖαι κατακρημνάμεναι πλήρεις ὄμβρου, δι' ἀνάγκην κτέ.*

372. Priori versus parti simillimus est exitus Ran. 1047 *νὴ τὸν Δία τοῦτό γέ τοι δή* (*c'est bien ça*).

— *τοῦτο ... τῷ νῦν λόγῳ εὖ προσέφυσας*] cf. Aesch. Suppl. 276 *καὶ ταῦτ' ἀληθῆ πάντα προσφύσω λόγῳ.* Verbum *προσφῦσαι* in hac locutione significat *προσαρμόσαι*, *adaptare*, *asserere*; cf. Homericum *ἔν τ' ἄρα Ϝοι 'φῦ χειρί* (*Z* 253 etc.). Subsimile est apud nostrum Eq. 35 *εὖ προσβιβάζεις με.* Itaque dativum *τῷ νῦν λόγῳ* non utpote instrumentalem interpretor *hac tua argumentatione*, sed ex ipso verbo suspensum esse puto: *disputationis in qua versamur tenori istud argumentum sollerter adaptasti.*

374. *τετρεμαίνειν*] vid. ad vs. 294. — Tonitru audito *cui non animus formidine divum | contrahitur, cui non correpunt membra pavore?* (Lucret. V 1217 sq.).

375. *ὦ πάντα σὺ τολμῶν*] dictioni tragicae hoc affine; cf. Soph. Oed. Col. 761 *ὦ πάντα τολμῶν*, fr. 197 *ὦ πᾶν σὺ τολμήσασα καὶ πέρα, γύναι.* In sermone pedestri dicitur *ὦ τολμηρὲ σύ* (vid. Ran. 465). Sic pro *ὦ πανοῦργε* tragicum est *ὦ πάντα δρῶν* (Soph. Ai. 379) vel *πάντα πράσσων* (fr. 155); cf. etiam *παντοέρκτης* Herod. Mimiamb. V 42.

376 sqq. *Necessitas* sive *vis*, quae et nubes et cetera cuncta impellit (cf. vs. 405), est atomorum motus ille e placitis Democriti cognitus: *πάντα κατ' ἀνάγκην γίγνεσθαι, τῆς δίνης αἰτίας οὔσης τῆς γενέσεως πάντων, ἣν ἀνάγκην λέγει* (Diog. Laert. IX 7 § 45), illam autem *τὴν δίνην* sumebat *ἀπὸ ταὐτομάτου* esse ortam (cf. Cic. de Fin. I 6 § 17). — Vid. Hecuba apud Eur. Troad. 884 sqq. *ὦ γῆς ὄχημα κἀπὶ γῆς ἔχων ἕδραν, | ὅστις ποτ' εἶ σύ, δυστόπαστος εἰδέναι, | Ζεύς, εἴτ' ἀνάγκη φύσεος εἴτε νοῦς βροτῶν, | προσηυξάμην σε· πάντα γὰρ δι' ἀψόφου | βαίνων κελεύθου κατὰ δίκην τὰ θνήτ' ἄγεις.*

εἰς ἀλλήλας ἐμπίπτουσαι ῥήγνυνται καὶ παταγοῦσιν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ὁ δ' ἀναγκάζων ἐστὶ τίς αὐτάς — οὐχ ὁ Ζεύς; — ὥστε φέρεσθαι;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἥκιστ', ἀλλ' αἰθέριος δῖνος

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

Δῖνος; τουτί μ' ἐλελήθειν,
ὁ Ζεὺς οὐκ ὤν, ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ Δῖνος νυνὶ βασιλεύων.

---

380. ἐλελήθειν Cobet] -θει vel -θη codd.

---

378 sqq. Quod hic statuitur de causis fulminis et tonitrus, mox autem certissimis scilicet argumentis confirmatur, id licet ludicrum sit admodum, non tamen ita longe distat a placitis philosophorum; vid. Stob. Ecl. 29 Plut. Mor. 893. Sic Anaxagoras tonitrua dixerat *νεφῶν σύγκρουσιν*, fulmina *ἔκτριψιν νεφῶν*. Epicurus statuit *βροντὰς γίγνεσθαι κατὰ πνεύματος ἐν τοῖς κοιλώμασι τῶν νεφῶν ἀνείλησιν — καθάπερ ἐν τοῖς ἡμετέροις ἀγγείοις — καὶ παρὰ πυρὸς πεπνευματωμένου βόμβον ἐν αὐτοῖς καὶ κατὰ ῥήξεις δὲ νεφῶν καὶ διαστάσεις* (Diog. Laert. X 100). Aristotelem si sequimur, *ξηρὰ ἀναθυμίασις* nubibus inclusa, cum nubes frigescente aere contrahuntur, *ἐκκρίνεται, βίᾳ δὲ φερομένη καὶ προσπίπτουσα τοῖς περιεχομένοις νέφεσι ποιεῖ πληγήν, ἧς ὁ ψόφος καλεῖται βροντή* (Meteorol. II 9). Lucretius ubi in varias tonitrus causas inquirit, eius sonum repetit a collisione nubium (VI 96), nec non ventos cum nubila pulsant sonitus facere statuit (ibid. vs. 131); consimilia autem nostro loco habet ibid. vs. 120 sqq.: *hoc etiam pacto tonitru concussa videntur | omnia saepe gravi tremere et divolsa repente | maxima dissiluisse capacis moenia mundi, | cum subito validi venti conlecta procella | nubibus intorsit sese conclusaque ibidem | turbine versanti magis ac magis undique nubem | cogit uti fiat spisso cava corpore circum. | post ubi commovit vis eius et impetus acer, | tum perterricrepo sonitu dat missa fragorem. | nec mirum, cum plena animae vesicula parva | saepe ita dat pariter sonitum displosa repente.* Fulmen autem accendi impetu venti sua mobilitate calescentis statuit (vs. 279). Democritum refellens Seneca Quaest. Nat. V 4 § 2 *quomodo in nostris corporibus fit inflatio, quae... ventrem interdum cum sono exonerat,... sic putant et hanc magnam rerum naturam alimenta mutantem emittere spiritum.*

380. *αἰθέριος δῖνος*] *coeli turbo* (Lucret. V 263); cf. *αἰθέριος ῥύμβος* Eur. fr. 596. Masculinam vocem *δῖνος* comicus lingua non invita nunc usurpavit, ut rusticus mox iocum captare posset. Solet tamen motus circularis atomorum ruentium et se invicem impellentium *δίνη* dici apud philosophos (cf. Plat. Phaedon. 99 *b*, Aristot. de Coelo II 13 § 14—17 etc.), et eadem nominis forma poetae saepius usi sunt; vid. Eur. Alc. 244 *οὐράνιαί τε δῖναι νεφέλας δρομαίου*, Ar. Av. 697 *ἔρως... εἰκὼς ἀνεμώκεσι δίναις.*

380 sq. Rusticus voce *δῖνος* nunc primum sibi audita *Iovis filium* aliquem indicari putat, qui nuper patre pulso in coelo regnare coeperit, quemadmodum ipse Iuppiter olim Saturno successit, hic Urano. Errorem autem peperit sonus nominis, quod festive nunc repetitur a stirpe *δι-* suffixo *-ῖνος* aucta, quemadmodum *κορακῖνος* (Eq. 1053) a parentum nomine *κόραξ* ducitur; cf. nomina propria *Λυκῖνος Ἀρχῖνος Κρατῖνος Σεβῖνος* (ad Ran. 427) *Χαρῖνος* etc., gentilia *Ἀκραγαν-*

ἀτὰρ οὐδέν πω περὶ τοῦ πατάγου καὶ τῆς βροντῆς μ' ἐδίδαξας.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

οὐκ ἤκουσάς μου, τὰς Νεφέλας ὕδατος μεστὰς ὅτι φημὶ
ἐμπιπτούσας εἰς ἀλλήλας παταγεῖν διὰ τὴν ὑγρότητα;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

φέρε τουτὶ τῷ χρὴ πιστεύειν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἀπὸ σαυτοῦ ἐγώ σε διδάξω.
ἤδη ζωμοῦ Παναθηναίοις ἐμπλησθεὶς εἶτ' ἐταράχθης
τὴν γαστέρα, καὶ κλόνος ἐξαίφνης αὐτὴν διεκορκορύγησεν;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

νὴ τὸν Ἀπόλλω, καὶ δεινὰ ποιεῖ γ' εὐθύς μοι, καὶ τετάρακται,
χὤσπερ βροντὴ τὸ ζωμίδιον παταγεῖ καὶ δεινὰ κέκραγεν,

---

384. *εἰς ἀλλήλας*] *ἀλλήλαισι* V, *ἀλλήλαις* vel *-λας* codd. alii. Cf. vs. 378. ‖ *ὑγρότητα* V] *πυκνότητα* cett. (ut vs. 406).

386. *ἐμπλησθεὶς*] *ἐμπλήμενος* Cobet, ut Ach. 236 Eq. 935 Vesp. 424, 603, 911, 1304 Lys. 235 Eccl. 51; sed etiam Av. 789 (et saepius apud Euripidem) *ἐμπλησθεὶς* legitur, vid. praeterea Nub. 376 Pac. 1000.

387. *ἐξαίφνης αὐτὴν*] *αὐτὴν ἐξαίφνης* codd. complures.

389. *τὸ ζωμίδιον*] vix sana; Blaydes *τῷ ζωμιδίῳ*, sed ipsum vocabulum huc non

---

τῖνος; Ἐρυκῖνος etc., animalium nomina *γυρῖνος; ἐχῖνος χοιρίνη* etc. Similis rustici Socratis verba interpretantis est error vs. 245.

384. *Humida* nubium natura efficit ut minus sint firmae faciliusque disrumpantur.

385. *τῷ*] vid. ad Ran. 1484.

— *ἀπὸ σαυτοῦ*] nunc quoque e vita quotidiana more suo (vid. ad vs. 234) sumit Socrates exemplum quo res abstrusas illustret, et rusticum interrogando docet quid sit illud quod iubebat Delphicus deus, *τὸ ἑαυτὸν γνῶναι.*

386. *ἤδη...ἐταράχθης;*] cf. Plat. fr. 95 *ἤδη φαγών τι πώποθ', οἷα γίγνεται, | ὀψάριον ἔκαμες, καὶ προσέστη τοῦτό σοι;* Etiam Eupol. fr. 214 ita usurpatum est *ἤδη* cum aoristo: *ὄρτυγας ἔθρεψας σύ τινας ἤδη πώποτε;* item Menand. fr. 69 *ἐλλέβορον ἤδη πώποτ' ἔπιες, Σωσία;* et supra vs. 346. Praeterea cf. *πώποτ' εἶδες* vs. 1061. De *perfecti* in huiusmodi enunciatis usu vid. vs. 370 et ad vs. 766 sq.

— *Παναθηναίοις*] his ludis — qui mox mense Hecatombeone denuo erunt celebrandi — ingens hostiarum copia mactabatur.

— *εἶτα*] vid. ad vs. 624.

387. *διεκορκορύγησεν*] i. e. *διετάραξεν*, *perturbavit*; *κορκορυγαί* (= *ταραχαί*) dicuntur *turbae* Aesch. Sept. 345 et apud nostrum Pac. 991 Lys. 491. Eodemne an cognato verbo usus fuerit comicus Eccl. 433, ubi nunc legitur *οἱ δ' ἐκ τῶν ἀγρῶν ἀνεβορβόρυξαν*, dubitari potest, nam quam frequenter litterae *β* (*u*) et *κ* in codd. permutentur nemo nescit.

388. *δεινὰ ποιεῖ*] sc. *ἡ γαστὴρ πεφυσημένη* (Plut. 699). Vert. *tumultuatur* (*opspelen, se démener, sich ... gebärden*). Redit locutio apud nostrum vs. 583 et Ran. 1093, praeterea legitur Herod. II 121 § 5 III 14 V 41 VII 1 Andocid. I § 63 Thuc. V 42 § 2. Multo lenius est *δεινόν* (*δεινά*) *ποιεῖσθαί τι aegre ferre aliquid* (= *δεινὸν ἡγεῖσθαι*).

ἀτρέμας πρῶτον παππὰξ παππάξ, καὶ ἔπειτ' ἐπάγει παπαπαππάξ.
καὶ ὅταν χέζω, κομιδῇ βροντᾷ παπαπαππάξ, ὥσπερ ἐκεῖναι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

σκέψαι τοίνυν ἀπὸ γαστριδίου τυννουτουὶ οἷα πέπορδας·
τὸν δ' ἀέρα τόνδ', ὄντ' ἀπέραντον, πῶς οὐκ εἰκὸς μέγα βροντᾶν;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ταῦτ' ἄρα καὶ τὼ ὀνόματ' ἀλλήλοιν βροντὴ καὶ πορδὴ ὁμοίω.
ἀλλ' ὁ κεραυνὸς πόθεν αὖ φέρεται λάμπων πυρί — τοῦτο δίδαξον —
καὶ καταφρύγει βάλλων ἡμᾶς, τοὺς δὲ ζῶντας περιφλύει;
τοῦτον γὰρ δὴ φανερῶς ὁ Ζεὺς ἵησ' ἐπὶ τοὺς ἐπιόρκους.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

καὶ πῶς, ὦ μῶρε σὺ καὶ Κρονίων ὄζων καὶ βεκκεσέληνε,

---

satis quadrat. Etiam *δεινά* minus placet, quoniam in vs. praecedenti idem legitur adiectivum.

390. *ἀτρέμας*] *ἀτρέμα* V R, *ἀτρεμί* Dindorf (cf. vs. 261). || Putida cura Dawes et Brunck *ἀτρέμας πρῶτον πάξ, κᾆτα παπὰξ ἐπάγει, κἄπειτα παπαππάξ*, idem fere Porson (*κᾆτ' ἐπάγει παππάξ*); quod Blaydesio quoque placuisse miror.

393. *μέγα*] *μεγάλα* R alii.

394. Socrati tribuunt V R alii, sed Strepsiadis esse testantur particulae *ταῦτ' ἄρα* (*iam intellego cur*...); cf. vs. 353. || *ἄρα*] *οὖν* V alii.

396. *δὲ ζῶντας*] *δ' εὕδοντας* criticus infeliciter apud Blaydesium. || *περιφλύει*] *περιφλέγει* V alii, *περιφλεύγει* Blaydes coll. Herodot. V 77.

---

390. *ἐπάγει*] de motum accelerantibus etiam Eq. 25 dicitur, cf. Xen. Conv. II § 22 *κελεύσας τὴν αὐλητρίδα θᾶττονα ῥυθμὸν ἐπάγειν*, Sosipater com. fr. 1^{50} *πότε δεῖ πυκνότερον ἐπαγαγεῖν καὶ πότε βάδην*.

392. *ἀπὸ*] vid. ad vs. 768 et ad Ran. 121. — *τυννουτουί*] vid. ad Ran. 139.

394. *ταῦτ' ἄρα*] vid. ad vs. 319.

395. *λάμπων πυρί*] vid. ad Ran. 293.

396. Iunge: *τοὺς δὲ περιφλύει ζῶντας*. Variatur igitur verborum structura, non enim *τοὺς μὲν ἡμῶν* praecedit sed *ἡμᾶς*. Cf. e. g. Eq. 599 sq. *εἰσεπήδων ἀνδρικῶς, | πριάμενοι κώθωνας, οἱ δὲ σκόροδ' ἐλάας κρόμμυα*.

397. Hac certe de re ne dubitari quidem posse putat rusticus, qui cum e poetarum carminibus tum e signis sculptorum Iovem *τερπικέραυνον* probe notum habere sibi videtur. — Cf. Av. 576 *ὁ Ζεὺς δ' ἡμῖν οὐ βροντήσας πέμπει πτερόεντα κεραυνόν;*

398 sqq. Eadem argumenta profert Lucret. VI 386 sqq., vid. praesertim vs. 416 sqq.: *postremo, cur sancta deum delubra suasque | discutit infesto praeclaras fulmine sedes? | et bene facta deum frangit simulacra suisque | demit imaginibus violento volnere honorem? | altaque cur plerumque petit loca? plurimaque huius | montibus in summis vestigia cernimus ignis?* Item II 1100.

398. *καὶ πῶς*] vid. ad vs. 210.

— *Κρονίων ὄζων καὶ βεκκεσέληνε*] perabsurdis hisce nominibus, quibuscum cf. vs. 984, Socrates ostendit quam insulsa sibi videantur quae de diis profert rusticus. *Saturnalia redolere* dicitur silicernium veternosum casca loquens; nam

εἴπερ βάλλει τοὺς ἐπιόρκους, δῆτ᾽ οὐχὶ Σίμων᾽ ἐνέπρησεν,
οὐδὲ Κλεώνυμον, οὐδὲ Θέωρον; καίτοι σφόδρα γ᾽ εἴσ᾽ ἐπίορκοι·
ἀλλὰ τὸν αὑτοῦ γε νεὼν βάλλει, καὶ Σούνιον „ἄκρον Ἀθηνέων“,
καὶ τὰς δρῦς τὰς μεγάλας· τί παθών; οὐ γὰρ δὴ δρῦς γ᾽ ἐπιορκεῖ.

399. δῆτ᾽ V] πῶς δῆτ᾽ R alii, πῶς multi. || ἐνέπρησεν] ἐνέπρησεν μόνον R.
401. γε νεὼν] ναὸν aut τε νεὼν Blaydes. || Ἀθηνέων Porson] -ναίων V R et plerique (cf. Eq. 159), -νῶν nonnulli.
402. παθών] μαθών V R alii. || δή] om. R. || γ᾽ V] om. R et plerique. Cf. vs. 342 Soph. Phil. 246 El. 1020 etc. (multos locos ubi οὐ γὰρ δή γε legitur congessit Blaydes).

nomen *Croni*, qui in tartara dudum est detrusus priusquam saeculorum hic ordo natus est (Hom. Θ 478 Plat. Cratyl. 402 *a* etc.), in proverbium abiit, perinde atque *Iapeti* (vs. 998) et *Tithoni* (Ach. 688) nomina; vid. infra vs. 929, 1070 Vesp. 1480 Plat. Euthyd. 287 *b*, κρονικός Plut. 581 Plat. Lys. 205 *c* (Conv. 195 *b*), Philonid. fr. 15 de nescio quo Κρόνου καὶ Τιθωνοῦ παππεπίπαππος νενόμισται, Timotheus apud Athen. III 122 *d* νέος ὁ Ζεὺς βασιλεύει, | τὸ πάλαι δ᾽ ἦν Κρόνος ἄρχων· | ἀπίτω μοῦσα παλαιά. *Cronia* die XII° mensis Hecatombeonis Athenis celebrabantur (Dem. XXIV § 26) et templum Cronus ibi habebat (Paus. I 18 § 7, Macrob. Sat. I 10 § 22, Plut. Thes. 12). — Vox vero βεκκεσέληνε intellegi nequit nisi ab eo cui ex Herodoto (II 2 et 15) cognita sit lepida narratiuncula de Psammeticho in linguarum originem inquirente; qui cum duos pueros recens natos per biennium seclusos tenuisset, capra tantum admissa cuius ubera sugerent, primam ex eorum ore vocem (matrem scilicet suam quadrupedem imitantium) percepit βεκός, unde effecit omnium gentium antiquissimam esse *Phryges*, horum enim in lingua βεκος significare *panem*. Quae vox licet etiam ante Herodotum inter Graecos innotuerit — Hipponax enim ea usus est — a comico tamen non potuisset suos in usus converti nisi in vulgus nota esset narratiuncula illa Herodoti vel potius Hecataei, hic enim πατὴρ τοῦ λόγου esse videtur, de Phrygibus autem et Paphlagonibus locutus esse nulla Aegyptiorum iniecta mentione (schol. Aristid. II 3). Voci autem βεκ- annectitur nunc nomen -σέληνε, quo ad alium mythum alluditur. Nempe Pelasgus pater gentis Pelasgicae, quae ante Hellenas Graeciam incoluerat, in Arcadia e terrae gremio feraci prodiisse credebatur, ipsam autem *Lunam* (id est *hunc saeculorum ordinem* sive ipsum *tempus*) aetate antecessisse; hinc προσεληναῖον Πελασγόν in Arcadia natum commemorat poeta lyricus (fortasse Pindarus) in fr. adesp. 84, varios autem mythos eo pertinentes commemorat schol. Apoll. Rhod. IV 263. — E duabus igitur notionibus, quarum utraque indicat res incredibilis vetustatis ipsaque gentis humanae primordia attingentes, nunc prodiit vox a comico per iocum ficta. Ad hunc versum alludens Plutarchus Mor. 881 *b* Platonem ὄζειν λήρου βεκκεσελήνου dicit.

399. δῆτ᾽] ita ut hoc loco collocatum est etiam Eq. 18, 810 Soph. Ai. 986 etc.
— Σίμωνα] vid. ad vs. 351.

400. Κλεώνυμον] vid. ad vs. 353.
— Θέωρον] in Vesparum fabula hic homo dicitur Cleonis assecla (vs. 1220, 1236) et adulator (ibid. vs. 42, 600), et chorus iurat per eius θεοισεχθρίαν (ibid. vs. 418). Perridiculas autem in Acharnensibus ei partes tribuit comicus vs. 134 sqq.

401 sq. Cf. Herodot. VII 10 § 5.

401. ἄκρον Ἀθηνέων] ex Homero (γ 278) afferuntur haec verba, quapropter epico nunc more syllaba prior adiectivi ἄκρος pro longa habetur.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

οὐκ οἶδ'· ἀτὰρ εὖ σὺ λέγειν φαίνει. τί γάρ ἐστιν δῆθ' ὁ κεραυνός;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ὅταν εἰς ταύτας ἄνεμος ξηρὸς μετεωρισθεὶς κατακλῃσθῇ,
ἔνδοθεν αὐτὰς ὥσπερ κύστιν φυσᾷ· κᾆπειθ' ὑπ' ἀνάγκης
ῥήξας αὐτὰς ἔξω φέρεται σοβαρὸς διὰ τὴν πυκνότητα,
ὑπὸ τοῦ ῥοίβδου καὶ τῆς ῥύμης αὐτὸς ἑαυτὸν κατακάων.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

νὴ Δί', ἐγὼ γοῦν ἀτεχνῶς ἔπαθον τουτί ποτε Διασίοισιν.
ὤπτων γαστέρα τοῖς ξυγγενέσιν, κᾆτ' οὐκ ἔσχων ἀμελήσας·
ἡ δ' ἄρ' ἐφυσᾶτ', εἶτ' ἐξαίφνης διαλακήσασα πρὸς αὐτὼ
τὼ ὀφθαλμώ μου προσετίλησεν, καὶ κατέκαυσεν τὸ πρόσωπον.

---

403. *σύ*] om. V R et plerique, *γε* Bentley.

404. *κατακλη<ι>σθῇ<ι>* Cant. duo] *-εισθῇ(ι)* cett.

406. *φέρεται σοβαρὸς*] *σοβαρὸς χωρεῖ* schol. Pac. 82.

407. *κατακάων*] *-καίων* codd.

408. *ἐγὼ γοῦν*] *ἔγωγ'* V, *νὴ τὸν Δί' ἔγωγ'* Cobet, sed *γοῦν* per compendium scriptum vitii causa extitisse videtur.

409. *ὤπτων*] *ὀπτῶν* R non male (vid. ad vs. 624). ‖ *ἔσχων*] *ἔσχον* V R alii. Perperam Blaydes poscit *aoristum*, qui ne ferri quidem potest hoc loco; vid. comm.

410. *ἄρ' ἐφυσᾶτ'*] *ἀνεφυσᾶτ'* Brunck. ‖ *αὐτὼ*] *ἄμφω* Blaydes confidenter nec tamen probabiliter, multo enim languidius hoc est quam vulgata. *Ipsos adeo* oculos rustici feriit fervidum ius botuli disrupti.

---

405. *ὑπ' ἀνάγκης*] *secundum rerum naturam, in gevolge de natuurwetten*. Vid. ad vs. 376 sqq.

406. *πυκνότητα*] *densitatem, spanning*.

407. *ῥοίβδου*] *gurgitis* (*zuiging*). Cf. *ῥοιβδεῖν* de Charybdi aquam *sorbenti* usurpatum Hom. *μ* 104 sqq., 236, 431, *ῥοῖβδος πτερῶν* Soph. Ant. 1004 de aere alis avium violenter commoto.

— *ῥύμης*] *impetus*. Vocem poeticam ibi tantum noster usurpat ubi elatiore genere dicendi ludens utitur; redit Vesp. 1487 Pac. 86 Av. 1182 Eccl. 4.

408. *Διασίοισιν*] *Diasia*, quorum etiam vs. 864 fit mentio, *ἑορτὴ* dicebatur *Διὸς Μειλιχίου μεγίστη* (Thuc. I 126 § 6), quae die XXIII° mensis Anthesterionis extra urbem celebrabatur teste schol.

409 sq. *ὤπτων*,..*κᾆτ' οὐκ ἔσχων*...*ἡ δὲ κτέ.*] paratactice haec sunt coniuncta; sic, more poetarum epicorum, id quod factum est vivide depingitur et ante oculos nostros nunc fieri videtur. Oratoris esset haec ita verbis complecti et praecedentibus annectere: *γαστέρα γὰρ ὀπτῶν ποτε ἐπεὶ ἀμελήσας οὐκ ἔσχων, ἐφυσᾶτο αὕτη κτέ.*

409. *γαστέρα*] *ventriculum* farcimine adipe sanguine impletum, vilem satis cibum; vid. Hom. *σ* 44 *υ* 25 et narratiuncula Hesiodea de Iove a Prometheo decepto Theog. 539. Praeterea cf. eiusdem potestatis voces *κοιλία* et *ἤνυστρον* Eq. 160 sqq., 302, 356, 1179.

— *ἔσχων*] vid. ad vs. 107.

410. *διαλᾱκήσασα*] vid. ad Ran. 97.

411. *προσετίλησεν*] cf. *ἐντιλᾶν τινι* de corbe carbonaria usurpatum Ach. 351.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ὦ τῆς μεγάλης ἐπιθυμήσας σοφίας ἄνθρωπε παρ' ἡμῶν,
ὡς εὐδαίμων ἐν Ἀθηναίοις καὶ τοῖς Ἕλλησι γενήσει,
εἰ μνήμων εἶ καὶ φροντιστής, καὶ τὸ ταλαίπωρον ἔνεστιν
ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ μὴ κάμνεις μήθ' ἑστὼς μήτε βαδίζων,

412—422. Del. Köchly, ab editore alterius recensionis e priore desumtos et leviter mutatos esse statuit Bücheler; vid. Proleg. p. XXIII sqq.

412—419. *Choro* tribuunt V R alii, quos recentiores sunt secuti. *Ad Socratem* dici sumit Diogenes Laertius II 5 § 27, quapropter in comici versibus quaedam ita mutavit ut ipsius verbis apte possent adiungi. Alia quaedam praeterea praebet a nostro textu diversa, quae luculenter testantur eum — aut eos quos sequitur — *Aristophanis locum memoriter attulisse*, sunt enim eiusmodi ut iis, quae exquisite et eleganter dixerat comicus, substituta sint quae ultro se ei offerebant multo magis ieiuna et contextui parum apta; vid. comm. et Proleg. p. XXIII sqq.

412. *ἄνθρωπε*] *ὤνθρωπε* V R, cf. vs. 816 Eq. 726 Pac. 1198 Eur. Cycl. 266 Alc. 234 Lys. 1097; nostro tamen loco egregie displicet iteratum ὦ, quod Plut. 627 certe omissum est. || *παρ' ἡμῶν*] *παρ' ἡμῖν* V, *δικαίως* Diog. Laert. l. l.

413. *ἐν*] *παρ'* Diog. Laert. l. l. || *Ἕλλησι*] *ἄλλοισι* Diog. Laert. l. l. || *γενήσει*] *διαζῇς* Diog. Laert. l. l., hinc *διάξεις* Reisig Cobet, non male; ipsum tamen Diogenem *διάξεις* scripsisse non est credibile, nam *futuro* tempore alicuius verbi uti non potuit, quoniam *ad Socratem* haec dicta esse aut putabat aut (quod statuit Ritter) fingebat. — In priore fabulae editione revera lecta fuisse quae praebet Diogenes, *a choro* igitur *ad Socratem* dicta, Bücheleri est opinio; quae cur omnino reiicienda mihi videatur, ex annotatione critica ad vs. 412—419 apparet.

414. *εἰ μνήμων εἶ*] *εἶ γὰρ μνήμων* Diog. Laert. l. l.

415. *ψυχῇ*] *γνώμῃ* Diog. Laert. l. l. et duo Parisini; vid. commentarius. Eadem est varietas Eq. 482. || *καὶ μὴ*] *κοὐκέτι* Diog. Laert. l. l. et duo Parisini; *κοὔτε τι* Meineke. || *μήθ'* ... *μήτε*] *οὔθ'* ... *οὔτε* Diog. Laert.

412. *ἄνθρωπε*] cf. *ἐφήμερε* vs. 223. Socrates, qui *ἀεροβατεῖν* et *τοὺς θεοὺς περιφρονεῖν* solet, maius quid quam homo mortalis sibi videtur.

413. *ἐν Ἀθηναίοις καὶ τοῖς Ἕλλησι*] gradationem haec efficiunt: *apud Athenienses, quin adeo apud cunctos Graecos*. Cf. *Ζεῦς καὶ θεοί* vs. 1239 et Plut. 1, *Παλλὰς καὶ θεοί* Eccl. 476, *τροχοῖσι καὶ ξυνωρίσιν* vs. 1302.

414. *τὸ ταλαίπωρον*] eadem voce utitur Hippocr. de aere p. 566 K. De Socrate frugalissimo et frigoris laborumque patientissimo vid. ad vs. 363, et cf. Xen. Mem. II 1. Similem Pythagoreorum victum pingit Alexis fr. 197, quos oportet *ὑπομεῖναι μικροσιτίαν, ῥύπον, | ῥῖγος, σιωπήν, στυγνότητ', ἀλουσίαν*, item Aristophon fr. 10.

— *ἔνεστιν*] sic usurpatur etiam vs. 486 sq. Av. 429 Lys. 545 Eur. Bacch. 316.

415. *ἐν τῇ ψυχῇ*] non ad *mentis* sed ad *corporis* facultates ipsamque *vim vitalem* hoc est referendum; cf. locutio *περὶ τῆς ψυχῆς τρέχειν* et similia, et vertatur *zoo gij een taai gestel hebt*.

— *ἑστώς*] hoc participium apto sensu nunc carere videretur, nisi recordaremur locorum ubi Socrates apud Platonem dicitur in via identidem constitisse quaestionem aliquam secum perpendens, Plat. Conv. 174*d*—175*c* et praesertim 220*c, d* (cf. annot. crit. vs. 700—706).

μηδὲ ῥιγῶν ἄχθει λίαν, μηδ' ἀριστᾶν ἐπιθυμεῖς,
οἴνου τ' ἀπέχει καὶ γυμνασίων καὶ τῶν ἄλλων ἀνοήτων,
καὶ βέλτιστον τοῦτο νομίζεις, ὅπερ εἰκὸς δεξιὸν ἄνδρα,
νικᾶν πράττων καὶ βουλεύων καὶ τῇ γλώττῃ πολεμίζων.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἀλλ' οὕνεκά γε ψυχῆς στερρᾶς δυσκολοκοίτου τε μερίμνης
καὶ φειδωλοῦ καὶ τρυσιβίου γαστρὸς καὶ θυμβρεπιδείπνου,
ἀμέλει, θαρρῶν οὕνεκα τούτου γ' ἐπιχαλκεύειν παρέχοιμ' ἄν.

---

416. *μηδὲ...μηδ'* Blaydes] codd. *μήτε* (*μήτ' οὖν* nonnulli, *μήτ' αὖ* Dindorf) ...*μήτ'*, Diog. Laert. *οὔτε...οὔτ'*. ‖ *ἀριστᾶν*] *ἀρίστων* Diog. Laert. l. l.

417. *γυμνασίων*] *ἀδηφαγίας* Diog. Laort. l. l., *βαλανείων* Naber Kock coll. vs. 837, *συμποσίων* vHerwerden Blaydes. Sanum duco *γυμνασίων* coll. vs. 1002 Ran. 729, *συμποσίων* autem post *οἴνου* frigere mihi videtur.

418. *τοῦτο*] om. V.

420. *οὕνεκα* Elmsley] *ἕνεκεν* codd.; cf. Plut. 989. ‖ *γε*] om. R.

422. *ἀμέλει, θαρρῶν*] sic recte distinxit Reisig; vulgo post *θαρρῶν* scribitur virgula. ‖ *οὕνεκα*] *ἕνεκα* (sic R) vel *εἵνεκα* (sic V) plerique; vid. ad Ran. 189. ‖ *τούτου γ'* V] *τούτων* cett.; necessaria est particula *γε*, singularis multo elegantiorem quam pluralis efficit sententiam.

---

417. *γυμνασίων κτἑ.*] a corporis exercitatione homines avertit studium quod nuper efflagravit philosophiae: vid. vs. 1002, 1016 sqq. Ran. 729, 1070, 1083 sqq.; unus iam regnat *νοῦς*, cum in coelo, ubi cuncta ab eo moderari docuit Anaxagoras, tum inter mortales *ἀνόητα* quaevis contemnentes. Voce *ἀνόητα amoris* praesertim nunc significari illecebras, quod fuere qui cum scholiasta statuerent coll. Lys. III § 4 Eur. Troad. 989, cur putemus iustam causam video nullam, non enim erat periculum ne senex et rusticus Strepsiades in hoc potissimum scopulo faceret naufragium; itaque, si omnino accuratius definiendum videtur hoc adiectivum, dixerim *τὴν ἀλουσίαν* (Av. 1554, 1282) *καὶ τὸ αὐχμηρὸν* Socraticorum tangi.

419. *πράττων*] i. e. *ἐν τοῖς πράγμασι*, quod male ominatum est verbum; cf. vs. 471.

— *τῇ γλώττῃ πολεμίζων*] non gladio hastaque contra patriae hostes sub dio pugnans, sed lingua *τεθηγμένῃ* bella tua gerens in sophistarum umbraculis et apud iudices ad tribunal. — Sic verba esse reddenda testatur epica verbi forma *πολεμίζειν* festive h. l. (ut Pac. 759 Thesm. 807) pro vulgata *πολεμεῖν* usurpata. Cf. Ran. 1083—1088 et infra vs. 1017.

420. *οὕνεκα*] *quod attinet ad*; item Ach. 958 Ran. 1118 Eccl. 170, *ἕκατι* Aesch. Pers. 337 Herod. Mimiamb. II 77. Cf. francog. *qu' à cela ne tienne.*

— *ψυχῆς στερρᾶς*] cf. Eur. Hec. 296 *οὐκ ἔστιν οὕτω στερρὸς ἀνθρώπων φύσις, | ἥτις κτἑ.*

— *μερίμνης*] vid. ad vs. 952.

421. *τρυσιβίου*] cf. adi. *τρυσάνωρ* Soph. Phil. 209.

— *θυμβρεπιδείπνου*] i. e. *θύμβραν ἐπιδειπνούσης* (Eq. 1140 Eccl. 1175), *ἀντὶ ὄψου θύμβραν ἐσθιούσης*. *Tenuis et rusticus victus* sic significatur (vid. ad vs. 56—59), ut voce *θυμβροφάγος* Ach. 254.

422. *ἐπιχαλκεύειν παρέχοιμ' ἄν*] verbo *παρέχειν* infinitivus annectitur etiam vs. 441 sq., Timocl. fr. 29, Soph. Ai. 1146, Plat. Charmid. 176 *b* Theaet. 191 *a*. Si-

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἄλλο τι δῆτ' οὖν νομιεῖς ἤδη θεὸν οὐδέν, πλὴν ἅπερ ἡμεῖς,
τὸ Χάος τουτὶ καὶ τὰς Νεφέλας καὶ τὴν Γλῶτταν, τρία ταυτί;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

οὐδ' ἂν διαλεχθείην γ' ἀτεχνῶς τοῖς ἄλλοις, οὐδ' ἂν ἀπαντῶν,
οὐδ' ἂν θύσαιμ' οὐδὲ σπείσαιμ' οὐδ' ἐπιθείην λιβανωτόν.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

λέγε νυν ἡμῖν ὅ τί σοι δρῶμεν θαρρῶν, ὡς οὐκ ἀτυχήσεις,
ἡμᾶς τιμῶν καὶ θαυμάζων καὶ ζητῶν δεξιὸς εἶναι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ὦ δέσποιναι, δέομαι τοίνυν ὑμῶν τουτὶ πάνυ μικρόν,

---

423. *ἄλλο τι*] *ἀλλ' ὅτι* plerique, *ἀλλ' ἔτι* Dawes. || *δῆτ' οὖν*] *δῆτ' οὐ* codd. complures (sic Dawes), *οὖν ἢ* Halbertsma, post *οὖν* semicolon posuit Bergk, quae nimis artificiosa sunt me iudice. || *ἤδη*] *εἶναι* V alii. || *οὐδέν* Bentley] *οὐδένα* codd., quae constructio post *ἄλλο τι* apud Aristophanem alias non reperitur; cum tamen e Platone sit notissima (Conv. 200 *d*, *e*, 201 *a* etc.), ipsum genus dicendi Socraticum nunc ab Aristophane reddi putat Blaydes. Quod nimis longe petitum mihi videtur, verum autem vidisse Bentleium testari videtur relativum quod sequitur non masculini sed neutri generis *ἅ*.

425. *γ'*] om. multi codd.; cf. Plut. 1082.

426. *οὐδὲ* Cobet] *οὐδ' ἂν* codd.

427. *νυν*] *τοίνυν* V.

---

milis est infinitivi usus vs. 796, item post *πάρεστιν* Eur. Herc. 320 (nisi ille versus post 325 legendus, quod puto). Ad sententiam quod attinet, cf. Aesch. fr. 297 *ἐπιχαλκεύειν μύδρους* (sc. *iussit*?), *ἃς ἀστεναχτὶ θύννος ὡς ἠνέσχετο | ἄναυδος*, Antiphan. fr. 195^{3} (*εἰμὶ*) *τύπτεσθαι μύδρος*, Aristophont. fr. 4^{6} (*εἰμὶ*) *ὑπομένειν πληγὰς ἄκμων*.

424. *τὸ Χάος τουτὶ*] id est *Aerem*, poetico nomine sic designatum. Cf. Bacchylid. V 27 (*αἰετός, εὐρυάνακτος ἄγγελος Ζηνός...*) *νωμᾶται δ' ἐν ἀτρύτῳ Χάει*, et noster Av. 192, 1218.

— *Γλῶτταν*] cf. Euripides *τὴν γλώττης στρόφιγγα* utpote numen suum invocans Ran. 892. — Tres nunc quoque dii commemorantur, ut vs. 265 et 627; vid. ad vs. 1234.

425. *οὐδ' ἂν διαλεχθείην*] vulgarium numinum, quae nulla esse demonstravit Socrates, contemtum suum rusticus perridicule nunc ita ostendit, ut etiamsi obviam sibi fiant, ne alloquio quidem se eos dignaturum profiteatur. Simillimo errore e Socratis verbis vs. 381 effecit Iovem nuper regno pulsum esse. Isdem verbis utitur iuvenis vetulam aspernatus Plut. 1082, cf. Socrates apud Plat. Gorg. 474 *a* *τοῖς δὲ πολλοῖς οὐδὲ διαλέγομαι*, Lys. III § 31 *τούτῳ μὲν οὐδὲ διελέγετο*, Isae. I § 34 *οἷς μὲν ζῶν οὐ*<*δὲ* Cobet> *διελέγετο, ἅπασαν δοῦναι τὴν οὐσίαν.*

426. *ἐπιθείην λιβανωτόν*] cf. Vesp. 96 Ran. 888 Plat. fr. 69^{9}. Antiphan. 164^{4} Menand. 437.

428. *θαυμάζων*] *colens*. Cf. vs. 1147.

429. Cf. senex apud Horatium, qui *unum*, — *quid* (*cui*?) *tam magnum?* addens — *unum me surpite morti! diis etenim*

τῶν Ἑλλήνων εἶναί με λέγειν ἑκατὸν σταδίοισιν ἄριστον.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀλλ' ἔσται σοι τοῦτο παρ' ἡμῶν· ὥστε τὸ λοιπόν γ' ἀπὸ τουδὶ
ἐν τῷ δήμῳ γνώμας οὐδεὶς νικήσει πλείονας ἢ σύ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

μή μοί γε λέγειν γνώμας μεγάλας· οὐ γὰρ τούτων ἐπιθυμῶ,
ἀλλ' ὅσ' ἐμαυτῷ στρεψοδικῆσαι καὶ τοὺς χρήστας διολισθεῖν.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

τεύξει τοίνυν ὧν ἱμείρεις· οὐ γὰρ μεγάλων ἐπιθυμεῖς.
ἀλλὰ σεαυτὸν θαρρῶν παράδος τοῖς ἡμετέροις προπόλοισιν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

δράσω τοῦθ' ὑμῖν πιστεύσας, ἡ γὰρ ἀνάγκη με πιέζει

---

432. *οὐδεὶς — σύ*] *μεγάλας οὐδεὶς νικήσει πλέον ἢ σύ* R, hinc *μεγάλας νικήσει πλείονας οὐδεὶς* Porson, *μεγάλας οὐδεὶς λέξει πλέον ἢ σύ* Köchly, *μεγάλας νικήσει σοῦ πλέον οὐδεὶς* Kock, qui *πλέον* defendi posse perperam putat coll. tragicorum locis aliquot (Aesch. Prom. 41 Choeph. 902 Soph. Ai. 129 et saepius apud Soph.). Molestum est adi. *μεγάλας*, quocum *πλείονας* apte iungi nequit; neque Strepsiadis verba *μή μοί γε λέγειν* (?) *γνώμας μεγάλας* (vs. 433) testantur etiam coryphaeum adiectivo *μεγάλας* esse usum, sed (ut recte observavit Dindorf) Strepsiades hac voce respicit coryphaei verbum *ἐν τῷ δήμῳ*, *res publicas, graves* igitur. In codicem R *μεγάλας* e vs. sequenti irrepsisse arbitror.

433. *λέγειν*] vix sanum, plena enim est sententia *μή μοι λέγε λέγειν γνώμας μεγάλας*. || *γνώμας μεγάλας*] *μεγάλας γνώμας* V.

436. *θαρρῶν παράδος* V R] *παράδος θαρρῶν* multi.

437. *τοῦθ'*] *ταῦθ'* V R, quod probat Blaydes coll. locutione *ταῦτα δή* (vid. ad Ach. 815 Vesp. 142) et Lys. 1030 (ibi tamen *duae* res nominatae sunt).

---

facile est! orabat (Sat. II 3, 283). Quo loco Horatius videtur memor fuisse versus Theognidei 14: *σοὶ μὲν τοῦτο θεὰ σμικρόν, ἐμοὶ δὲ μέγα.*

430. Vid. ad Ran. 91, et Eupol. fr. 94 *ἐκ δέκα ποδῶν ᾕρει λέγων τοὺς ῥήτορας.*

432. *Nemo plures res quam tu in ecclesia obtinebit.* Cf. Vesp. 594 *κἂν τῷ δήμῳ γνώμην οὐδεὶς πώποτ' ἐνίκησεν κτέ.*, Aeschin. III § 63 *νικᾷ ψήφισμα Φιλοκράτης* etc.

433. *μή μοί γε*] i. e. *μή μοι λέγε*, vid. ad vs. 84.

434. *ὅσα*] *quantum sufficit ad...*; singularis *ὅσον* ita usurpatur Thuc. I 2 § 2 Eupol. fr. 250, et addito *μόνον* Vesp. 1288 Lys. 732, Thuc. VI 105 § 2, Plat. Protag. 334 *c*. Vid. etiam Hom. *I* 354.

— *στρεψοδικῆσαι*] i. e. *διαστρέψαι τὴν δίκην* (cf. vs. 450). Ab hoc verbo nova vox *στρεψοδικοπανουργία* deducitur Av. 1468. Vid. etiam infra vs. 1455, et cf. verbum cognatae conformationis *δικορραφεῖν* vs. 1483.

— *διολισθεῖν*] *elabi, effugere, door de vingers glippen*. Item Plat. Lysid. 216 *d*. Cf. *ἐξολισθεῖν* Eq. 491 (Pac. 141). E palaestra desumtum est hoc verbum; vid. ad vs. 551.

435. *ἱμείρεις*] verbo graviore, in dictione comica alias non obvio, nunc quoque utitur coryphaeus.

436. *προπόλοισιν*] vox Plut. 670 redit.

437. Cf. Vesp. 385 *δράσω τοίνυν ὑμῖν πίσυνος.*

διὰ τοὺς ἵππους τοὺς κοππατίας καὶ τὸν γάμον, ὅς μ' ἐπέτριψεν.
νῦν οὖν ⏑⏑— χρήσθων ἀτεχνῶς
ὅ τι βούλονται·
τουτὶ τοὐμὸν σῶμ' αὐτοῖσιν
παρέχω τύπτειν, πεινῆν, διψῆν,
αὐχμεῖν, ῥιγῶν, ἀσκὸν δείρειν,
εἴπερ τὰ χρέα διαφευξοῦμαι,
τοῖς τ' ἀνθρώποις εἶναι δόξω
θρασύς, εὔγλωττος, τολμηρός, ἴτης,

439. χρήσθων ἀτεχνῶς] χρήσθων Brunck, ἀτεχνῶς Cobet, post βούλονται sententiam continuans (invita nisi fallor grammatica). Reisig νῦν οὖν<οὗτοι> χρήσθων ἀτεχνῶς, melius Teuffel νῦν μοι ἐκεῖνοι χρήσθων ἀτεχνῶς. Nam nisi οὗτοι δρώντων scribas, omnino requiritur dativus. Quapropter tentavi *νῦν οὖν <τῳδὶ> χρήσθων ἀτεχνῶς, sed parum hoc placet. E vs. 453 sq. aut solum adverbium aut totum versum χρήσθων ἀτεχνῶς ὅ τι βούλονται huc irrepsisse, quod suspicatur Kock (νῦν οὖν τοὐμὸν σῶμ' αὐτοῖσιν cum Büchelero coniciens), credibile quidem est sed veri tamen parum simile.

440. τοὐμὸν Cobet] τό γ' ἐμὸν codd.; alienum hinc est γε.

442. ῥιγῶν] ῥιγοῦν codd.; cf. Ach. 1146 Vesp. 446 Av. 935. || δείρειν unus Par.] δέρειν vel δαίρειν cett., τε δέρειν Bentley. Cf. Vesp. 1286 Av. 365 (forma brevior legitur Vesp. 485 Lys. 158 Ran. 619). || Post δείρειν Ernesti enunciatum claudit, non recte; quod si voluisset Aristophanes, sequenti versui inseruisset particulam γάρ, ne dilaberetur oratio.

444. τ'] om. vel post ἀνθρώποις habent pauci.

438. κοππατίας] vid. ad vs. 23.

— ἐπέτριψεν] vid. ad Ran. 571.

439. Cf. Thesm. 212 ἐμοὶ δ' ὅ τι βούλει χρῶ λαβών. Nostro loco non recte omittitur dativus personae; vid. annot. crit.

440. Cf. Vesp. 722 καὶ νῦν ἀτεχνῶς ἐθέλω παρέχειν ὅ τι βούλει σοι, Pac. 206 ὑμᾶς παραδόντες δρᾶν ἀτεχνῶς ὅ τι βούλεται.

441 sq. De infinitivis vid. ad vs. 422.

442. αὐχμεῖν] vid. ad vs. 920.

— ἀσκὸν δείρειν] proverbialis haec est locutio, quam peperit verbi δέρειν *castigandi* sensu adhibiti propria vis *cutem detrahendi*. Cf. Solon. fr. 33 ἤθελον γάρ κεν κρατήσας πλοῦτον ἄφθονον λαβὼν | καὶ τυραννεύσας Ἀθηνῶν μοῦνον ἡμέραν μίαν | ἀσκὸς ὕστερον δεδάρθαι καὶ ἐπιτετρῖφθαι γένος. Ar. Eq. 370 δερῶ σε θύλακον κλοπῆς. Hinc Ctesippi verba lucem accipiunt Plat. Euthyd. 285 *c*: ἕτοιμός εἰμι παρέχειν ἐμαυτὸν τοῖς ξένοις (Euthydemo et Dionysodoro sophistis) καὶ ἐὰν βούλωνται δέρειν ἔτι μᾶλλον ἢ νῦν δέρουσιν, εἴ μοι ἡ δορὰ μὴ εἰς ἀσκὸν τελευτήσει [, ὥσπερ ἡ τοῦ Μαρσύου,] ἀλλ' εἰς ἀρετήν. Non plane inauditae autem crudelitatis hoc olim fuisse testatur fabula de Marsya (Herodot. VII 26 Xenoph. Anab. I 2), ad quam l. l. alluditur. Simili hyperbola usus comicus Ach. 300 dicit se Cleonem τεμεῖν τοῖσιν ἱππεῦσι καττύματα, et Eq. 768 Paphlago *nisi populum colo atque diligo*, ait, ἀπολοίμην καὶ διαπρισθείην κατατμηθείην τε λέπαδνα.

443. εἴπερ] vid. ad Ran. 1460.

445. εὔγλωττος] cf. εὐγλωττία Eq. 837 Eur. fr. 205.

— ἴτης] *praeceps* (*voortvarend*). Vox legitur etiam Plat. Conv. 203 *d* Protag. 349 *e*, cf. ἰταμός Ran. 1291.

βδελυρός, ψευδῶν ξυγκολλητής,
εὑρησιεπής, περίτριμμα δικῶν,
κύρβις, κρόταλον, κίναδος, τρύμη,
μάσθλης, εἴρων, γλοιός, ἀλαζών,
κέντρων, μιαρός, στρόφις, ἀργαλέος,
ματιολοιχός.

---

451. *ματιολοιχός*] vox obscura, fortasse corrupta; *ματτιολοιχός* R alii, *ματτυολοιχός* Harl. 2, idque verum ducit Bentley coll. Athen. XIV 662 *f*—663 *c* Martial. XIII 92,2. Substantivum *ματτύη mattea* (= *deliciae*) et verbum *ματτυάζειν heluari* saepius leguntur in comoedia nova (Nicostr. fr. 8 et 17 Philem. 9 et 12 Dionys. 1 Alex. 49 Machon. 1 adesp. 394 etc., cf. Eust. ad Odyss. p. 1752 init.), neque argumentum quo impugnata est Bentlei coniectura, Macedonicam teste Athenaeo esse vocem, Aristophanis igitur tempore vixdum potuisse innotescere Athenis, ullius videtur momenti; attamen certum est Bentleium verum non vidisse, quoniam alienum hinc est adiectivum *gulosum* significans.

---

446. *βδελυρός*] = *μιαρός*, *improbus*. Proprie nihil laudis habet hoc epitheton, nam id quod *βδελυττόμεθα*, *impurum* igitur *putidum*que significat; cf. Ran. 465.

— *ψευδῶν ξυγκολλητής*] Cf. Vesp. 1041 de sophistis: *ἀντωμοσίας καὶ προσκλήσεις καὶ μαρτυρίας ξυνεκόλλων*, Eq. 463 *ἠπιστάμην... αὐτὰ πάντα... κολλώμενα.*

447. *περίτριμμα*] vid. ad vs. 260.

448. *κύρβις*] *leguleius* (Cic. de Orat. I § 236). Solonis leges scriptae erant *ἐν ἄξοσι* sive *κύρβεσιν*, id est in tabulis dealbicatis, de quibus perridicule Cratinus (fr. 274) a Plutarcho in vita Solonis c. 25 allatus: *πρὸς τοῦ Σόλωνος καὶ Δράκοντος, οἷσι νῦν | φρύγουσιν ἤδη τὰς κάχρυς, τοῖς κύρβεσιν*, veterum legum reverentiam aequales exuisse ita ni fallor significans. Etiam in Avium re publica *πελαργῶν κύρβεις τινές* vigere dicuntur Av. 1354. Apud paroemiographos mentio fit proverbii *κύρβις κακῶν ἐπὶ τῶν σφόδρα πονηρευομένων* (Zenob. IV 77). Ceterum vid. [Arist.] Rep. Athen. 7 cum egregia annotatione v. d. Sandys.

— *κρόταλον*] cf. vs. 260.

— *κίναδος*] *vulpes*. Notissima imagine homo dolosus sic vocatur etiam Av. 430 Soph. Ai. 103 Andoc. I § 99 Aeschin. III § 167 Demosth. XVIII § 162, 242 Theocrit. V 25 (Lucian. LX § 32).

— *τρύμη*] vox ignota, quam idem quod *τρυμαλιάν* sive *ὀπήν* significare sumunt. Sed quomodo unum idemque vocabulum et *foramen* et *furem* vel *veteratorem* potuerit significare parum perspicio, itaque instrumenti potius (e. g. *terebrae*, cf. nostrum *fretboor*) aut animalis troglodytae (e. g. *viverrae*) nomen hoc fuisse suspicor.

449. *μάσθλης*] proprie *lorum*, cf. Soph. fr. 137 *δίγονος μάσθλης* = *διπλοῦς ἱμάς*. Vox etiam Eq. 269 ita ut hic est adhibita; cf. Vesp. 231 *ἱμὰς κύνειος* de *lento et indefesso* homine dictum.

— *εἴρων*] id quod *πανοῦργος*, vid. ad Vesp. 174.

— *γλοιός*] *lentus, pertinax*. Cf. *γλίσχρος* (ad vs. 1004) et gallofr. *une glue.*

450. *κέντρων*] *verbero ἐστιγμένος, μαστιγίας*, cf. Soph. fr. 309 *μαστιγίαι, κέντρωνες ἀλλοτριοφάγοι*. De termino *-ων* vid. ad Ran. 200.

— *στρόφις*] *versutus homo*, *στροφῶν* (vid. ad Ran. 775) peritus, *στρεψόδικος*. Cf. vs. 434 et *γλωττοστροφεῖν* vs. 792, *γλώττης στρόφιγξ* Euripidis numen Ran. 892.

451. *ματιολοιχός*] vox ignota et fortasse corrupta, cf. ann. crit.; eundem

ταῦτ' εἴ με καλοῦσ' οἱ ἀπαντῶντες,
δρώντων ἀτεχνῶς ὅ τι χρῄζουσιν·
κεἰ βούλονται, νὴ τὴν Δήμητρ',
ἔκ μου χορδὴν
τοῖς φροντισταῖς παραθέντων.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

(secum:)

λῆμα μὲν πάρεστι τῳδέ γ'
οὐκ ἄτολμον, ἀλλ' ἕτοιμον.

(Ad Strepsiadem:)

ἴσθι δ' ὡς
ταῦτα μαθὼν παρ' ἐμοῦ κλέος οὐρανόμηκες
ἐν βροτοῖσιν ἕξεις.

---

452. *καλοῦσ'* R] *καλοῦσιν* V, *λέγουσ(ιν)* plerique. *Futurum* requiri iure observat Blaydes. || *οἱ*] deest in codd.

457—461] choro dat Bentley, item vs. 462 sqq. et 466 sqq.; quem recentiores sunt secuti, perperam, ut arbitror. Versus enim 460 aptum sensum sic vix praebet, neque „*μετὰ τῶν νεφελῶν*" (vs. 463) senex vitam transacturus esse dici potest. Quod autem seni non est consilium in *φροντιστηρίῳ* perpetuo degendi, id non est urgendum. — Versu 436 Nubes finem fecerunt cum Strepsiade colloquendi. || Pro vs. 457—475 primitus collocatum fuisse canticum quod nunc legitur vs. 805 sqq., sine iusta causa suspicati sunt Teuffel Bücheler alii, illos versus illic molestos esse perperam statuentes.

458. *ἕτοιμον*] *εὔτολμον* V.

461. *ἕξεις*] *ἕξων* Suidas s. v. *οὐρανόμηκες*, hinc Bentley probabiliter *ἴσθι δὲ ταῦτα — ἕξων*.

---

terminum habent *αἱματολοιχός* (Aesch. Ag. 1479), *κωμῳδολοιχός* (Vesp. 1318), *κνισολοιχός* (Cf. Eust. Od. 1817,38).

452. *καλοῦσι*] futuri temporis est hoc verbum.

455. *χορδὴν*] *fartum*. Vox etiam Ach. 1119 Ran. 339 usurpatur; idem valet *χόρδευμα* Eq. 315, a verbo *χορδεύειν* Eq. 214. Cf. Eq. 372 *περικόμματ' ἐκ σοῦ σκευάσω*, Vesp. 63 *οὐκ…αὖθις τὸν αὐτὸν ἄνδρα μυττωτεύσομεν*; etiam Ach. 300 Eq. 768 similia leguntur.

456. *φροντισταῖς*] vid. ad vs. 94.

457 sq. Cf. Ran. 899 *λῆμα δ' οὐκ ἄτολμον ἀμφοῖν*.

460. *κλέος οὐρανόμηκες*] vox *κλέος* a sermone pedestri aliena (perinde atque *κλεινός, κλείω, κλῄζω, ἀκλεής*, quae omnia in lyricorum vel tragicorum imitatione noster hic illic adhibuit) in anapaestis redit Ach. 646 Ran. 1035. Cum nostro loco cf. Homerica *κλέος οὐρανὸν ἵκει* (Θ 192 etc.), *μέγα κέν ϝοι ὑπουράνιον κλέος εἴη* *K* 212 et epigramma in honorem Cleonis cantoris Thebani compositum apud Athen. 19*c*: *καί ϝοι κλέος οὐρανόμηκες*. De voce *οὐρανομήκης* vid. praeterea ad vs. 357.

461. *τί πείσομαι;*] *quid de me fiet?* Item vs. 791. Vid. ad vs. 340.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τί πείσομαι;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

τὸν πάντα χρόνον μετ' ἐμοῦ ζηλωτότατον βίον ἀνθρώπων διάξεις.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἆρά γε τοῦτ' ἄρ' ἐγώ ποτ' ὄψομαι;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ὥστε γε σοῦ πολλοὺς ἐπὶ ταῖσι θύραις ἀεὶ καθῆσθαι,
βουλομένους ἀνακοινοῦσθαί τε καὶ εἰς λόγον ἐλθεῖν,
πράγματα καὶ ἀντιγραφὰς πολλῶν ταλάντων,
ἄξια σῇ φρενί, συμβουλευσομένους μετὰ σοῦ.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

(ad Socratem:)

ἀλλ' ἐγχείρει τὸν πρεσβύτην ὅ τι περ μέλλεις προδιδάσκειν,

---

466. *ὄψομαι*] *ὄψομ'* R, *ἐπόψομαι* Suidas.

467. *ταῖσι*] *ταῖς* V R.

470. *ἀνακοινοῦσθαι*] *-νῶσαι* Blaydes coll. vs. 197 et Lys. 1177. || *λόγον*] *λόγους* V R et plerique (ut Vesp. 473) metro invito.

476. *μέλλεις*] *μέλλει* V.

---

462. *τὸν πάντα χρόνον*] cf. *τὸν πλείω χρόνον* Ran. 160 Thuc. IV 117, *τὸν πολύν, μυριετῆ, αἰανῆ χρόνον* Aesch. Ag. 621 Prom. 94 Eum. 572.

468 sq. *ἐπὶ ταῖσι θύραις ... καθῆσθαι*] *officiose (veluti regulum aliquem) te frequentantes.* Prima luce illuc confluent homines salutaturi te deque rebus suis consulturi, et patienter expectabunt per longas horas ante ianuam tuam in vestibulo *desidentes.* — Ipse Socrates, quem nobilissimi viri adire solebant, his verbis ridetur.

470. *ἀνακοινοῦσθαι*] *consulere*; cf. Plat. Lach. 178 *b* Xen. Mem. III 7 § 3 etc. et *κοινοῦν* vs. 197.

— *εἰς λόγον ἐλθεῖν*] eadem est locutio Eq. 806, 1300, cf. etiam Lys. 468. Eodem sensu numerus pluralis *εἰς λόγους ἐλθεῖν* usurpatur (Vesp. 472 etc.).

472—475. Insolite verbo *συμβουλεύεσθαι* obiectum nunc est additum; expectatur *περὶ πραγμάτων κτἑ.*; minorem mirationem movet neutrum sing. ita adhibitum apud Thuc. VIII 68 § 1 *ὅστις ξυμβουλεύσαιτό τι.*

472. *πράγματα*] cf. Vesp. 1426 *δικῶν γὰρ οὐ δέομ' οὐδὲ πραγμάτων*, et vid. ad Vesp. 1392 Ran. 228, 1215.

— *ἀντιγραφὰς*] *accusatorum formulas, libellos actionis.* Cf. Plat. Apol. 27 *c*; idem dicitur *ἀντωμοσία* ibid. 19 *b* (ut recte observat Harpocration s. v. *ἀντιγραφή*, vid. ad Vesp. 545) et *ὑπογραφή* Theaet. 172 *e*.

474. *ἄξια σῇ φρενί*] *apta tuo ingenio*, digna ad quae tuum ingenium se convertat. Is vel id, cuius dignitati consentaneum esse aliquid dicitur, post *ἄξιος* adiectivum casu dativo (lat. ablativo) solet enunciari, item Ach. 8, 205 Eq. 616 Nub. 1074 Av. 548. Alia est ratio locorum ubi adiectivo *ἄξιος* adiunguntur genitivus pretii et dativus personae (lat. dativus), e. g. Pac. 918 *πολλῶν ὑμῖν ἄξιος*, Plut. 877 *πολλοῦ ἄξιος ἅπασιν.*

476. *προδιδάσκειν*] *praedocere*, nempe

καὶ διακίνει τὸν νοῦν αὐτοῦ, καὶ τῆς γνώμης ἀποπειρῶ.

SCENA DECIMA.

Eidem.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἄγε δή, κάτειπέ μοι σὺ τὸν σαυτοῦ τρόπον,
ἵν' αὐτὸν εἰδὼς ὅστις ἐστὶ μηχανὰς
ἤδη ἐπὶ τούτοις πρὸς σὲ καινὰς προσφέρω.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τί δέ; τειχομαχεῖν μοι διανοεῖ, πρὸς τῶν θεῶν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

οὐκ· ἀλλὰ βραχέα σου πυθέσθαι βούλομαι.
ἦ μνημονικὸς εἶ;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

δύο τρόπω, νὴ τὸν Δία.
ἢν μέν γ' ὀφείληταί τί μοι, μνήμων πάνυ·
ἐὰν δ' ὀφείλω σχέτλιος, ἐπιλήσμων πάνυ.

---

482. *σου*] *σοι* V R.
483. *ἦ* Dobree] *εἰ* codd.
484. *γ'*] *γὰρ* R alii.
485. Om. V errore aperto, quem peperit versuum 484 sq. exitus similis.

---

priusquam ad ea ipsa venias quae scire cupit rusticus. Eadem verbi vis est Plut. 687 fr. 684. *Edocere* valet infra vs. 987 (?), item Pherecr. fr. 248 Alex. 110[26], Plat. Gorg. 489 *d* et saepius, Demosth. fr. Anecd. Bekk. p. 112 etc.; cf. *προμαθεῖν* *ediscere* vs. 966 Vesp. 1208 Eur. fr. 904[10].

477. *διακίνει*] ita transfertur etiam apud Sosipatrum com. fr. 1[22] *μικρὰ διακινήσω* (= *καταγυμνάσω*) *σε περὶ τοῦ πράγματος*. Proprio sensu verbum usurpatur Vesp. 688 Pac. 156.

479. *μηχανὰς*] cf. Thesm. 1132 *τούτῳ πρέπουσαν μηχανὴν προσοιστέον*, Eur. Iph. Taur. 112 *πάσας προσφέροντε μηχανάς*. Translato sensu vox *μηχανή* (ut latina *machinae* et *machinari*, *μηχανᾶσθαι*) usurpatur etiam Vesp. 149, 365 Av. 363 etc., unde satis apparet quam frequens hic vocis usus fuerit, non Socratis igitur culpa senem eius verba parum intellegere.

481. Sic Ran. 800 Xanthias ubi audivit regulas et normas et formas plicatiles tragicorum carminibus admotum iri, „*πλινθεύουσι γάρ;*" admirans exclamat.

483 sqq. Cf. Plaut. Mil. III 3, 14 sqq. meretriculae verba *siquid faciundumst mulieri male atque malitiose, | ibi ei immortalis memoriast meminisse id sempiterno; | sin bene quid aut fideliter faciundumst, eaedem eveniet | obliviosa extemplo uti fiat, meminisse nequeat.*

485. *Sin quid ego miser debeo, obliviosus sum quam maxime.*

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἔνεστι δῆτά σοι λέγειν ἐν τῇ φύσει;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

λέγειν μὲν οὐκ ἔνεστ᾽, ἀποστερεῖν δ᾽ ἔνι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

πῶς οὖν δυνήσει μανθάνειν;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἀμέλει, καλῶς.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἄγε νυν ὅπως, ὅταν τι προβάλω σοι σοφὸν
περὶ τῶν μετεώρων, εὐθέως ὑφαρπάσει.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τί δαί; κυνηδὸν τὴν σοφίαν σιτήσομαι;

---

486 sq. Suspecti Kockio, post vs. 488 collocat Green; vs. 486—488 del. vHerwerden.

487. *ἔνεστ᾽*] *ἔνεστιν* V.

489. *ὅπως*] om. V. || *προβάλω σοι* Hirschig] *προβάλλω καί σοί* R, *προβάλλωμαί σοι* V, *προβάλλωμαι* vel *προβάλωμαι* multi, *προβάλλω σοι* Meineke, *ὅταν προβάλω τί σοι* Blaydes. — Activum requiritur, vid. vs. 757 etc.

490. *ὑφαρπάσει*] *-σεις* V alii, *ξυναρπάσει* Blaydes cum schol. (cf. vs. 775 Soph. Ai. 16).

---

486 sq. *ἔνεστι*] cf. vs. 414.

488. *ἀμέλει, καλῶς*] item Ran. 532.

489—491. Cf. vs. 775 *ἄγε δὴ ταχέως τουτὶ ξυνάρπασον.* — In dictione sophistarum quid sit *προβάλλειν* vel *πρόβλημα* (*proponere, propositio*) nemo nescit, is enim vocis usus ad hunc usque diem permansit. Etiam vs. 757 ita usurpatur, item Plat. Charmid. 162 *b* Phileb. 65 *d* Rep. 536 *d* etc., Antiphan. fr. 74[5] *πότερά μοι | γρῖφον προβάλλεις τοῦτον;* cf. *προτείνειν* Vesp. 21. Sed rusticus ut vocis *μηχανῆς* sic vocis *προβλήματος* sensum translatum aut omnino ignorat aut nunc non recordatur, a mentis quippe exercitatione alienissimus. Itaque propriam *proiciendi* vim verbo *προβάλλειν* a Socrate usurpato tribuit; vid. Vesp. 916 *ἢν μή τι καὶ ἐμοί τις προβάλλῃ τῇ κυνί*, Herodot. IX 112 *ἡ Ἄμηστρις...διαλυμαίνεται τὴν γυναῖκα τοῦ Μασίστεω· τούς τε μαζοὺς ἀποταμοῦσα κυσὶ προέβαλε κτέ.* Praeterea cf. Av. 626 Plut. 799; etiam iocus Pac. 643, ubi *διαβάλοι* pro *προβάλοι* dicitur, hinc est explicandus.

489. *ἄγε...ὅπως*] item Ach. 253 Eq. 1011 Eccl. 82, 149 et frequenter omisso *ἄγε* (elliptice): Ach. 955 Eq. 222, 456 Nub. 257, 824, 882, 1177, 1464 Vesp. 289 Pac. 77 Av. 131, 1494 Ran. 7 etc.

491. Cf. Eq. 415, ubi isiciator gloriatur se (veluti caniculam) *ἀπομαγδαλίας σιτούμενον τοσοῦτον ἐκτραφῆναι.* Posidonius stoicus de Parthorum aula scribit: *ὁ δὲ καλούμενος φίλος τραπέζης μὲν οὐ κοινωνεῖ, χαμαὶ δ᾽ ὑποκαθήμενος ἐφ᾽ ὑψηλῆς κλίνης κατακειμένῳ τῷ βασιλεῖ τὸ παραβληθὲν ὑπ᾽ αὐτοῦ κυνιστὶ σιτεῖται* (Athen. 152 *f*).

— *τὴν σοφίαν σιτήσομαι;*] cf. Aesch. Ag. 1668, ubi is qui *spe inani vescitur*

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

(secum:)

ἅνθρωπος ἀμαθὴς οὑτοσὶ καὶ βάρβαρος.

(Alta voce:)

δέδοικά σ', ὦ πρεσβῦτα, μὴ πληγῶν δέῃ.
φέρ' ἴδω, τί δρᾷς ἤν τίς σε τύπτῃ;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τύπτομαι,
καὶ ἔπειτ' ἐπισχὼν ὀλίγον ἐπιμαρτύρομαι,
εἶτ' αὖθις ἀκαρῆ διαλιπὼν δικάζομαι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἴθι νυν, κατάθου θοἰμάτιον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἠδίκηκά τι;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

οὔκ· ἀλλὰ γυμνοὺς εἰσιέναι νομίζεται.

---

492. ἅνθρωπος] ἄνθρωπος codd. — Cf. Ran. 652.
493. δέῃ] δέει R alii perperam.
495. καὶ] om. R.

ἐλπίδας σιτεῖσθαι dicitur, item in parodia apud Eubulum fr. 10[7].

492 sq. Quadamtenus conferri possunt Calliclis ad Socratem verba Plat. Gorg. 485 *d* ὅταν δὲ δὴ πρεσβύτερον ἴδω ἔτι φιλοσοφοῦντα [καὶ μὴ ἀπαλλαττόμενον], πληγῶν μοι δοκεῖ ἤδη δεῖσθαι ὦ Σώκρατες οὗτος ὁ ἀνήρ, — talia enim primis quidem iuventutis annis apta esse, dein vero spretis eiusmodi nugis seria esse agenda.

493. Simillima est prolepsis Eq. 926 εἰς τοὺς πλουσίους | σπεύσω σ' ὅπως ἂν ἐγγραφῇς.

494. Socrates priusquam discipulum annosum flagris caedere incipiat, cut suae metuens rogat quid facere ille soleat si quis se percutiat. Cui rusticus „*vapulo*" perridicule respondet. Cuiusmodi dicta apud Gallofrancos vocari solent *des vérités de M. de la Palisse*, eiusdem autem generis quaedam e nostri fabulis collegi in ann. ad Ran. 26. Rusticus igitur δρᾶν verbum ita nunc interpretatur ut idem quod πάσχειν significet (vid. ad vs. 234); cf. ποιεῖν Plut. 1205 ita usurpatum.

495 sq. Masculini generis sunt ὀλίγον et ἀκαρῆ, mente enim supplendum est χρόνον, quae vox additur Plut. 244 et com. adesp. fr. 370 (ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ). Adi. ἀκαρῆ etiam Vesp. 541 sic usurpatur; vid. ad Vesp. 91 sq.

— ἐπιμαρτύρομαι] i. e. παρακαλῶ τοὺς παρόντας μάρτυρας (ut loquitur Lys. VII § 20). Compositum redit Vesp. 1437 (item Demosth. LV § 7 etc.), simplex eodem sensu usurpatur Ran. 528 etc., ubi vid.

497. ἠδίκηκά τι;] *num delictum aliquod commisi quod flagris sit luendum?*

498. γυμνούς] i. e. μονοχίτωνας. — Cf. vs. 1103.

— νομίζεται] i. e. νόμος ἐστί, *mos fert*, item vs. 1185, 1416, 1420; vid. etiam ad vs. 248 sq.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἀλλ' οὐχὶ φωράσων ἔγωγ' εἰσέρχομαι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

κατάθου· τί ληρεῖς;

(Pallium et soleas rustico per versus sequentes detrahit.)

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

εἰπὲ δή νύν μοι τοδί·
ἢν ἐπιμελὴς ὦ καὶ προθύμως μανθάνω,
τῷ τῶν μαθητῶν ἐμφερὴς γενήσομαι;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

οὐδὲν διοίσεις Χαιρεφῶντος τὴν φύσιν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

οἴμοι κακοδαίμων, ἡμιθνὴς γενήσομαι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

οὐ μὴ λαλήσεις ἀλλ' ἀκολουθήσεις ἐμοὶ
ἀνύσας τι δευρὶ θᾶττον;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

εἰς τὼ χεῖρέ νυν
δός μοι μελιτοῦτταν πρότερον· ὡς δέδοικ' ἐγὼ

---

500. τοδί·] fortasse verum est: ΣΩ. τὸ τί; quod vs. 748 habent optimi codices.
506. εἰς] om. R.
507. πρότερον] πρῶτον V.

---

499. Rusticus indignatus *at nihil* inquit *istinc ablaturus sum!* nihil opus est vestem me ponere priusquam casam vestram ingrediar, non enim ut furtum indagarem huc veni! De verbo *φωρᾶν* vid. ad Ran. 1363, et cf. Isaeus VI § 42 et veterum Romanorum „*quaestio furtorum cum lance et licio*" (Gell. XI 18 § 9 XVI 10 § 8). — Nostrum locum imitari videtur Bion IX 6, ubi iuvenis comissantis sunt verba *οὐκ ἐπὶ φωρὰν | ἔρχομαι.*

500. Etiam *ἐμβάδας* Strepsiadi nunc detrahi intellegimus coll. vs. 719 et 858. Intus tunicati et discalceati versari solebant homines (vid. Vesp. 103).

— *εἰπὲ δή νύν μοι τοδί*] cf. vs. 748, Thesm. 740 *σὺ δ' ἀπόκριναί μοι τοδί,* Plut. 902 (?).

503. *Χαιρεφῶντος*] vid. ad vs. 104.

— *τὴν φύσιν*] *quod ad ingenium attinet* (cf. vs. 515). At rusticus ea tantum curans et cogitans, quae cerni tangique possunt, non de mentis dotibus sed de *corporis specie* (ut Vesp. 1071) dictum esse illud *φύσιν* arbitratur, mox igitur sibi quoque vepallidam fore faciem corpusque exsangue.

506. *ἀνύσας τι*] vid. ad Vesp. 80 et ad Ran. 606.

507 sq.] *μελιτοῦτταν* manu tenebant qui in horrendum illud antrum Trophonii descendebant, ut propitiarent ser-

εἴσω καταβαίνων, ὥσπερ εἰς Τροφωνίου.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

χώρει· τί κυπτάζεις ἔχων περὶ τὴν θύραν;

(Rusticus metum compescens firmo gradu meditaculum intrat.)

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀλλ' ἴθι χαίρων τῆς ἀνδρείας
οὕνεκα ταύτης.

(Abeunt ambo. Discipuli scamnum, vestem, soleas, cetera auferunt, ianua clauditur.
Chorus ad spectatores se convertit.)

PARABASIS CHORI.

(vs. 512—626.)

Commation.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

εὐτυχία γένοιτο τἀν-
θρώπῳ, ἐπεὶ προήκων
εἰς βαθὺ τῆς ἡλικίας

511. *οὕνεκα* Brunck] *ἕνεκα* V, *εἵνεκα* R et plerique; vid. ad Ran. 189.
512. *γένοιτο τἀνθρώπῳ* R] *γένοιτ' ἀνθρ.* V et plerique.
513. *ἐπεὶ* Meineke] *ὅτι* codd. metro invito, nam *-τῐ πρ.* ferri nequit; Reisig *ὁτιή*.

pentes ei sacros et si qua alia monstra obviam sibi fierent. *Descendendi* verbo nunc utitur, quoniam homuncionum semianimorum aedicula ei sepulcri instar videtur larvarum pleni. — Trophonii oraculum Lebadeae in Boeotia erat celeberrimum, de quo locus classicus est apud Paus. IX 39; vid. etiam Luc. Dial. Mort. 3 Plut. de genio Socr. 590*a*—592*f*. Mentio eius fit apud Herodot. I 46 et VIII 134 (ubi vid. Stein). Illuc qui descenderat ridere postea non posse credebatur (vid. festiva narratiuncula apud Athen. 614*a*); unde claro apparet quantum terrorem delubrum illud subterraneum hominibus incusserit. Trophonium Cratinus scripserat fabulam, quae nuper fortasse fuerat spectata.

509. *τί … ἔχων*] vid. ad Ran. 202.

— *κυπτάζεις … περὶ τὴν θύραν*] cf. Pac. 731 *περὶ τὰς σκηνὰς κυπτάζειν*, Lys. 17 *ἡ μὲν γὰρ ἡμῶν περὶ τὸν ἄνδρ' ἐκύπτασεν*, Plat. Rep. 469*d* *ὅταν περὶ τὸν τεθνεῶτα κυπτάζωσι*. — Producta haec est verbi *κύπτειν* forma, quacum cf. *μολπάζω* (Ran. 379), *ὀπάζω* etc.; nonnulla verba termino frequentativo *-αζω* praemissum habent inchoativum illud *-σκ-*, e. g. *χασκάζω* (Vesp. 695), *σαρκάζω* (Pac. 481, vid. ad Ran. 966), alia in *-στάζω* exeunt, e. g. *βαστάζω*, *ν(ε)υστάζω* (vid. ad Vesp. 12). Cf. Enchir. dict. ep. p. 396.

510. *ἀλλ' ἴθι χαίρων*] sollemne hoc in ore coryphaei, cf. Ach. 1143 Eq. 498 Vesp. 1009 Pac. 729. De participii *χαίρων* usu vid. ad Ran. 843.

νεωτέροις τὴν φύσιν αὐ-
τοῦ πράγμασι χρωτίζεται
καὶ σοφίαν ἐπασκεῖ.

Parabasis.

ΠΟΙΗΤΗΣ.

(Quae poeta ipse spectatores allocutus hoc loco dicit, triennio fere post fabulam in certamen propositam scripsit.)

ὦ θεώμενοι, κατερῶ πρὸς ὑμᾶς ἐλευθέρως

---

515 sq. νεωτέροις...πράγμασι] *rebus recentioribus*, novissimis quibusdam inventis, καινοῖς καὶ δεξιοῖς (vs. 1399); cf. Vesp. 1472 sq. τὸν φύσαντα σεμνοτέροις κατακοσμῆσαι πράγμασιν. Simul sic innuitur, philosophos ipsumque rusticum tabularum novarum appetentem βούλεσθαι νεωτερίσαι, res novas moliri, et hanc praesertim ob causam pro δόγμασι vel μαθήμασι chorus dicit πράγμασι (qua de voce vid. ad vs. 471).

515. τὴν φύσιν αὐτοῦ] expectatur τὴν φύσιν τὴν αὐτοῦ. Cf. τὸν πατέρ' αὐτοῦ vs. 905, τῇ κεφαλῇ σαυτοῦ fr. 590; vid. etiam Pac. 880 Av. 475 et ad vs. 60.

516. χρωτίζεται] *tingit, imbuit.* Verbum poeticum apud Atticos alias non occurrit; χρῴζω κέχρωσμαι apud Euripidem et recentiores satis est frequens, vid. etiam χρωσθῆναι Plat. Theaet. 156 *e*.

517. σοφίαν ἐπασκεῖ] item vs. 1024 ὦ καλλίπυργον σοφίαν... ἐπασκῶν.

518—562. Hos versus Aristophanes scripsit cum fabulam, quae a Philonide scenae commissa non satis placuerat, suo ipsius nomine denuo in certamen proponere secum constituisset. Quapropter non coryphaeo eos tribuit, sed, ut in re insolita, praeter morem aliquid audendum esse ratus, suis verbis ipse nunc alloquitur spectatores. Cuiusmodi nihil quod consimile sit ex aliis fabulis potest afferri. Nam fragmentorum e Baptis Eupolidis (fr. 78) et ex Aristophanis Anagyro (fr. 54) servatorum quae fuerit ratio nescimus, Pacis autem vs. 760 sqq. prima quidem persona utitur poeta, sed initio certe eiusdem parabaseos coryphaeus more solito coepit verba facere poetae nomine, tam impeditus autem est ille locus ut argumentum inde promi posse vix videatur. Pristina igitur parabasi abiecta, quam tetrametris anapaesticis compositam fuisse et laudes poetae a coryphaeo prolatas habuisse veri est simile, novos nunc versus fecit poeta, ut de iniqua huius comoediae sorte cum spectatoribus expostularet. Quos versus fabulae inseruit tribus ad minimum annis postquam scenae est commissa, nam et Eupolidis fabulae Maricantis mense Februario anni 421 datae in iis fit mentio et aliarum fabularum complurium de eodem argumento conscriptarum, sed ante annum 417, quo anno Hyperbolus ostracismo pulsus est (vid. ad vs. 551 et 553 sqq.). Tunc autem Aristophanis animum gloriae appetentem mordebat nova iniuria, Eupolidis enim Κόλακες fabula, quae in argumento Nubibus arte cognato versabatur, nuper eius Paci fuerat praelata (mense Martio anni 421).

Metrum est *Eupolideum*, quo ipse Eupolis in Δήμων (fr. 120) et Βαπτῶν (fr. 78) parabasi, Aristophanes etiam in parabasi Anagyri (fr. 54 sq.) usus est; praeterea parabasim hoc metro scriptam habebant Cratini Μαλθακοί (fr. 98), Platonis Παιδάριον (fr. 92), Alexidis Τραυματίας (fr. 237), fortasse etiam eius Σικυώνιος (fr. 206), frequens autem fuisse apud Diphilum et Menandrum testatur Victorinus III 2.

Purum horum numerorum schema est:

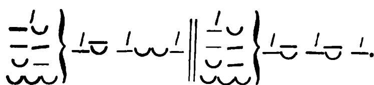
–́ ⏑ –́ ⏑ –́ ⏑ ⏑ –́ || –́ ⏑ –́ ⏑ –́ ⏑ –́,

sunt igitur duo glyconei, quorum ta-

τἀληθῆ, νὴ τὸν Διόνυσον, τὸν ἐκθρέψαντά με.
οὕτω νικήσαιμί τ' ἐγὼ καὶ νομιζοίμην σοφός,
ὡς ὑμᾶς ἡγούμενος εἶναι θεατὰς δεξιούς,
καὶ ταύτην σοφώτατ' ἔχειν τῶν ἐμῶν κωμῳδιῶν,
αὐτὸς ἠξίωσ' ἀναγεῦσ' ὑμᾶς, ἣ παρέσχε μοι

520. *νικήσαιμί τ' ἐγὼ* Bentley] *νικήσαιμ' ἔγωγε* codd., *-σαιμί γ' ἐγὼ* Brunck.
523. **αὐτὸς*] *πρώτους* codd.; quam lectionem tueri olim conatus sum (Mnemos. 1888 p. 282), nunc quin vitiosa sit non dubito, quoniam intellexi contextum aliter

men posteriori deest id quod glyconeorum proprium esse solet, thesis aliqua in duas syllabas dissoluta. Comici autem egregia libertate hoc metrum tractarunt, ita ut, perinde atque glyconei, varias apud eos induat figuras, hoc autem schema sit constituendum:

Eiusdem generis est *Cratineum* quod vocat Hephaestion de Metris c. 15:

εὔιε κισσοχαῖτ' ἄναξ χαῖρ', ἔφασκ' Ἐκφαντίδης

(Cratin. fr. 324), addens idem metrum ab Eupolide in parabasi *Ἀστρατεύτων* fabulae esse adhibitum (fr. 37), unde etiam *Priapeum* hunc versum affert:

καὶ ξυνεγιγνόμην ἀεὶ τοῖς ἀγαθοῖς φάγροισιν

(fr. 38). Metro Priapeo etiam Pherecrates in Persis (fr. 131) usus est, eodem autem metro Eupolis conscripsit versus e fabula *Κόλαξιν* servatos (fr. 159):

ἀλλὰ δίαιταν ἣν ἔχουσ' οἱ κόλακες πρὸς ὑμᾶς
λέξομεν· ἀλλ' ἀκούσαθ', ὡς ἐσμὲν ἅπαντα κομψοὶ
ἄνδρες κτέ.

Subsimile metrum habet etiam parabasis *τοῦ Χρυσοῦ γένους*:

ὦ καλλίστη πόλι πασῶν ὅσας Κλέων ἐφορᾷ

(fr. 290—292). Itaque optimo iure Christ Metrik[2] p. 477 scribit: „Eupolis scheint „sich vor andern in der freieren Be„handlung der Parabase gefallen zu „haben", neque inanis mihi videtur suspicio Eupolidis fabulam *Κόλακας* nuper egregie laudatam, cuius parabasim huiuscemodi numeros habuisse modo vidimus, permovisse Aristophanem ut et ipse nunc hoc metro uteretur.

519. Cf. Aeschyli verba Ran. 886 *Δήμητερ ἡ θρέψασα τὴν ἐμὴν φρένα.*

520—548. *Deos obtestor, persuasum mihi esse omnium mearum fabularum hanc esse optimam. Quapropter denuo eam vobis offerre mecum nunc constitui. Victus sane sum a scurris quibusdam, cum in certamen eam proposui, itaque est cur vobis succenseam: attamen nolui deserere eos qui inter vos sunt emunctae naris. En igitur iterum ad vos venit fabula; habet autem quo se commendet, spretis enim istorum nugis sollerter eam elaboravi.* — Sic paucis verbis reddi possunt quae fusius hoc loco dicit poeta. Cum vs. 520—526 conferendi sunt versus in Vesparum parabasi 1044—1050, quos paucis mensibus post Nubes scenae commissas de iisdem rebus scripsit Aristophanes: spectatores parum consultos Nubes fabulam sprevisse, sed poetam per Dionysum iurare nullam unquam datam esse Athenis praestantiorem, neque sua sed civium culpa non satis esse laudatam.

520 sq. *οὕτω…ὡς*] *utinam tam certum sit …quam.* — Cf. Thesm. 469 sq. *καὶ αὐτὴ γὰρ ἔγωγ', οὕτως ὀναίμην τῶν τέκνων, | μισῶ τὸν ἄνδρ' ἐκεῖνον.*

520. *νικήσαιμί τ' ἐγὼ καὶ νομιζοίμην σοφός*] *victoriam hodie reportem prudentisque viri nomine perpetuo fruar.*

521. De participii usu vid. ad vs. 75 sq.

523. *αὐτὸς*] Nubes *διὰ Φιλωνίδου* scenae commiserat noster, nunc *ipse, suo no-*

ἔργον πλεῖστον· εἶτ' ἀνεχώρουν ὑπ' ἀνδρῶν φορτικῶν
ἡττηθείς, οὐκ ἄξιος ὤν. ταῦτ' οὖν ὑμῖν μέμφομαι
τοῖς σοφοῖς, ὧν οὕνεκ' ἐγὼ ταῦτ' ἐπραγματευόμην.

ἀλλ' οὐδ' ὣς ὑμῶν ποθ' ἑκὼν προδώσω τοὺς δεξιούς.
ἐξ ὅτου γὰρ ἐνθάδ' ὑπ' ἀνδρῶν, οἷς ἡδὺ καὶ λέγειν,

---

quam tum putabam esse interpretandum. Parum autem prosunt quae alii proposuerunt: πρώτην Welcker, πρώτως GHermann cum cod. Cant. 2 (praecedentibus adiungens), πρῶτος (ab GHermanno reiectum) Fritzsche, πρωτεῖ' Bergk dubitanter, πρῶτον Bücheler, πρώτιστ' Blaydes, προικὸς... ἀναγεῦσ' (coll. Hom. ρ 413) vel πρώτην... ἀναδῆσ' (coll. Plut. 589) dubitanter Kähler, ταύτην Heidhüs. Quapropter reposui quod vides; lenior autem haec est correctio quam quod praeterea conieci *ἠξίωσα νῦν, particulam νῦν haplographia omissam (-ωσανυναναγρ. -ωσαναγρ.) dein versum imperite expletum esse suspicatus.

526. οὕνεκ'] εἵνεκ' V; vid. ad Ran. 189.

527. ὑμῶν] ὑμᾶς nonnulli non male.

528. οἷς ἡδὺ καὶ λέγειν] verba corrupta, ad quae tuenda nihil prodest Lysiae locus apud Athen. 551 *f*, quem laudat Blaydes; neque sufficit lenis correctio ab Her*mine* opus suum denuo offert (offerre vult) spectatoribus.

— ἠξίωσ' ἀναγεῦσαι] ἠξίωσα significat *nunc decrevi*, verbum autem ἀναγεῦσαι recte GHermann Praef.[2] p. XXX vertit *iterum gustandam praebere fabulam* (= ἀναδιδάξαι). Quod verbum alibi non legitur, rarum igitur fuisse intellegimus; quapropter non est credibile vim praepositionis ἀνα- ita evanuisse ut nihil nisi simplex γεῦσαι significaret, id quod multi tamen statuerunt, de *prima* fabulae commissione hoc dici putantes. — De syllabae -αι elisione vid. ann. crit. ad vs. 7.

— ἢ πάρεσχε... εἶτα ἀνεχώρουν... ἡττηθείς] arte haec cohaerent: *qua quantumvis affabre facta repulsam tuli.*

524. ὑπ' ἀνδρῶν φορτικῶν] a *Cratino* et *Amipsia*, quibus primum et secundum tunc delata sunt praemia. Sic recte interpretatus est Lenting, spreta scholiastarum insulsa opinione *iudices Dionysiacos* nunc significari; — quos si ἄνδρας φορτικούς vocasset comicus, dementiae profecto signum id civibus visum fuisset apertum. Nam voces φορτός et φορτικός constanter de comicorum *iocis scurrilibus* usurpantur; vid. Plat. Phaedr. 236 *c*, Aristot. Politic. VIII 7 § 1 Eth. Nicom. IV 8, Plut. Mor. 348 *c*, ad Vesp. 66 et ad Ran. 13 sq. — Φορτικὴν κωμῳδίαν nostrum peculiare quoddam comoediarum genus, Doricae arti affine, vocasse hoc loco et alias, cavendum ne in animum nobis inducamus, a Zielinskio (Gliederung der altatt. Komödie p. 240 sqq., Quaest. Com. p. 36) pellecti. Nam nihil est adiectivum φορτικός nisi epitheton cuivis aemulo aptum, scimus autem quam acri convicio pro ludorum Bacchicorum libertate comici et ceteros cives quoslibet et se invicem insectari soleant iocose magis quam serio. Cf. Körte Jahrb. d. arch. Inst. 1894 p. 63 sqq.

525. ταῦτ'] *hanc ob causam*; vid. Ach. 599 et ad vs. 319.

526. ἐπραγματευόμην] *sedulo elaborabam*, tantos labores sustinebam. Verbo apud nostrum alias non obvio saepius utitur Plato, e. g. Apol. 22 *b*.

527. προδώσω] sive φορτικωτέρας sive nullas omnino posthac fabulas scribendo.

528 sq. Non de *commissione* fabulae Daetalensium nunc loquitur Aristopha-

ὁ σώφρων τε χὠ καταπύγων ἄριστ' ἠκουσάτην,
καὶ ἐγώ — παρθένος γὰρ ἔτ' ἦ κοὐκ ἐξῆν πώ μοι τεκεῖν —
ἐξέθηκα, παῖς δ' ἑτέρα τις λαβοῦσ' ἀνείλετο,
ὑμεῖς δ' ἐξεθρέψατε γενναίως καὶ ἐπαιδεύσατε,
ἐκ τούτου μοι πιστὰ παρ' ὑμῶν γνώμης ἔσθ' ὅρκια.
νῦν οὖν, Ἠλέκτραν κατ' ἐκείνην, ἥδ' ἡ κωμῳδία

werdeno et nuper ab Heidhusio proposita, quae et mihi in mentem venerat, *οἷς ἡδὺ καὶ ψέγειν*, non enim *libenter vituperare* recte dicitur index emunctae naris, cui multa sordent. Neque verum esse potest quod excogitavit Kock *οἷσιν δίκης μέλει*, licet Blaydesio „ingeniosum et fortasse verum" id videatur, nam *iuris* mentio hinc aliena. Kähler coniecit *οἷς ἡδὺ καἰν' ἰδεῖν*, quod nimis languidum videtur.

530. *ἔτ'*] om. V. || *ἦ*] *ἦν* codd.

531. *παῖς δ'*] *παῖδ'* Heidhüs, articulum sic omitti potuisse sibi persuadens.

533. *ὑμῶν* Sauppe] *ὑμῖν* codd. (cf. v. l. vs. 412). Pignus *accepisse* se dicit poeta, non dedisse.

534. *Ἠλέκτραν*] *Ἠλέκτρα* V R. || *ἡ*] *ἦν ἡ* V.

nes, cuius rei versu demum 532 fit mentio, sed de mensibus illam commissionem praegressis, cum maturiores viri quidam primitias eius litterarias laudarunt et effecerunt ut iuvenile illud opus nomine Philonidis vel Callistrati magistratui oblatum in certamen admitteretur. Adverbium *ἐνθάδε* vertatur igitur *Athenis* (non: *in hocce theatro*); Daetalensium argumentum indicatur verbis *ὁ σώφρων καὶ ὁ καταπύγων*.

530 sq. Tunc cum Daetalenses scripsit *nondum sibi licuisse* fabulam scenae committere comicus nunc dicit; in Equitum autem parabasi perhibuerat *imperitiam pudoremque iuvenilem* olim obstitisse quominus Daetalenses Babylonios Acharnenses suo nomine proponeret, — causas fictas utrobique interserens. Nam etiam postquam compluribus fabulis artis scenicae peritissimum se ostendit et Equites suo nomine scenae commisit, quo tempore „multos dudum miratos esse poetam sui ingenii foetus aliis relinquentem" perhibet ipse (Eq. 512 sqq.), fabulas suas amicis dedit docendas. Scilicet quid rei esset neque in parabasi Equitum, quam fabulam legibus invitis suo nomine archonti obtulit, profiteri poterat, neque nunc potest: peregrinum se esse, iure igitur certandi carere; vid. Mnemos. 1888 p. 263—288, Proleg. Vesp. p. X—XIII.

530—532. Daetalenses fabulam Philonides aut Callistratus (nam uter fuerit nescimus) anno 428/7 docuit secundumque praemium ea retulit.

533. *πιστὰ...ὅρκια*] locutio ex Homero notissima. Cf. Xen. Cyrop. IV 2 § 13 *ἵνα ἔχων καὶ σὺ τὰ πιστὰ παρ' ἡμῶν πορεύῃ*, Anab. I 6 § 7 *πιστὰ ἔδωκάς μοι καὶ ἔλαβες παρ' ἐμοῦ*. *Ex illo tempore* — comicus ait — *probe novi quid de me censeatis*.

534—536. *Spero fore ut hanc meam fabulam eo animo nunc accipiatis quo olim fovistis Daetalenses, quae in eodem fere argumento versabatur comoedia*, — de pravis enim studiis iuventutis scripta erat utraque. *Fraternum* igitur *cincinnum* nunc dicit favorem spectatorum, imagine usus haud ita accurate delineata concinneve expressa.

534. *Ἠλέκτραν...ἐκείνην*] *tragicorum illam* (vid. ad vs. 195) *Electram*, ex Aeschyli Choephoris (vs. 164 sqq.) notissimam; cuius fabulae initio heroina

ζητοῦσ' ἦλθ' ἥν που ἐπιτύχῃ θεαταῖς οὕτω σοφοῖς·
γνώσεται γάρ, ἤν περ ἴδῃ, τἀδελφοῦ τὸν βόστρυχον.

ὡς δὲ σώφρων ἐστὶ φύσει, σκέψασθ'· ἥτις πρῶτα μὲν
οὐδὲν ἦλθε ῥαψαμένη σκυτίον καθειμένον,

---

536. *περ*] om. R.

538. *οὐδὲν ἦλθε*] *οὐδ' ἐσῆλθε* Bentley, melius Blaydes *οὐκ εἰσῆλθε*. || *σκυτίον* Dobree cum codd. duobus] *σκύτινον* cett. || *καθειμένον*] *καθημμένον* Dobree, quod post *ῥαψαμένη* inutile foret.

---

cincinnum in Agamemnonis tumulo depositum adspiciens fratrem suum Orestem rediisse intellegit. Quod Aeschyli inventum Euripides anno 413 in Electra sua ridicule traduxit (vs. 527—544) de dignitate scenae tragicae securus.

537—544. *Videte autem quanto praestantiora mea quam aemulorum sint inventa!* — Aliorum comicorum fabulas nuper scenae commissas Aristophanes nunc respicit, solet autem eos potissimum ita denigrare quos aut nunc habeat aemulos aut nuper praelatos sibi viderit (cf. Mnemos. 1888 p. 399—405). Itaque *Cratinum*, *Amipsiam*, *Eupolim*, *Hermippum* nunc sugillari intellegimus. Crimina autem contra eos prolata ne nimis severa trutina expendamus nimiumve iis pondus tribuamus dehortantur Aristophanis loci, ubi ipse similibus iocis indulsit; scilicet in aemulis vituperat noster quae ne ipse quidem semper sprevit Simillimos locos habes Vesp. 58 sqq. Pac. 740 sqq. Ran. 13 sq., vid. etiam Eq. 526 sqq. Ran. 353.

537. *σώφρων*] *prudens, sana mente praedita, modesta* (non: *pudica*!).

— *ἥτις*] de solis *choris* suae aliarumque fabularum nunc loquitur poeta, nisi fallor; videatur ad vs. 538 sq. et a vs. 541.

538 sq. *Haec mea fabula penes facticios nullos habet.* Nuper igitur in alia comoedia aliqua spectatores id viderant et riserant. *Hermippum* autem nunc carpi dicit scholion: *τοῦτό φησι διὰ τὸν Ἕρμιππον καὶ τὸν Σιμέρμωνα τὸν τούτου ὑποκριτήν,* et fortasse iure suo dicit; quamquam *Eupolim* tangi equidem suspicor propter verba: „*τοῖς παιδίοις ἵν' ᾖ γέλως*", quibus noster retorquere videtur id quod Eupolis in Prospaltiis (fr. 244) dixerat, de Aristophanis Acharnensibus loquens opinor: *τοῦτ' ἐστί σοι | τὸ σκῶμμ' ἀσελγὲς καὶ Μεγαρικὸν καὶ σφόδρα | ψυχρόν· γελᾷ γάρ, ὡς ὁρᾷς, τὰ παιδία* (vid. etiam ad vs. 541). Certum est praeterea insoliti quid fuisse id quod nunc carpitur; neque mirum, si quidem recte modo perhibui de solis *choris* suae aliarumque fabularum nunc loqui poetam. *Actores* autem in fabulis Aristophanis phallis ornatos constanter fere prodiisse etiam post doctam Körtii disputationem (Archaeologische Studien zur alten Komödie, Jahrb. d. arch. Inst. 1894) confidenter nego; omnino enim ab eius arte alienus videtur Dicaeopolis aliquis vel Aeschylus vel Iustus ille orator, dum gravibus verbis declamat, vestem diducens ut eiusmodi ornamento puerorum cachinnos excitet; quo feminas certe caruisse nemo negat, nihil igitur illa aetate obstitisse quominus in scena Dionysiaca cernerentur actores priscum illum phallum non exhibentes. Itaque *illis tantum locis, ubi corpora* quamcunque ob causam *nudantur* („the scurrilus Episodes" Starkie ad Vespas p. 94), penem facticium, ipsa virilia actoris simulantem, spectatorum oculis obiectum fuisse arbitror. Sed quicquid de actoribus statuimus, *choros* certe comicos nullos habuisse phallos constat; itaque si quis comicus nuper chorum

ἐρυθρὸν ἐξ ἄκρου, παχύ, „τοῖς παιδίοις ἵν' ᾖ γέλως“·
οὐδ' ἔσκωψε τοὺς φαλακρούς, οὐδὲ κόρδαχ' εἵλκυσεν·
οὐδὲ πρεσβύτης ὁ λέγων τἄπη τῇ βακτηρίᾳ
τύπτει τὸν παρόντ', ἀφανίζων πονηρὰ σκώμματα·

---

541 sq. Mirifice sibi indulget Blaydes in his verbis pro libidine refingendis, Naber ἄρρητ' ἤ (cf. vs. 302) et παρόντα, φατίζων coniecit pro τἄπη τῇ et παρόντ', ἀφανίζων. Equidem locum sanum duco; vid. commentarius.

σκυτίοις καθειμένοις ornatum ostenderat, fecerat insolite admodum. Quicquid id est, iis qui perhibent actores in scena Attica etiam Aristophanis tempore phallo sive καθειμένῳ sive ἀναδεδεμένῳ constanter fuisse instructos, noster locus argumentum praebere non potest, quem videmus aut contrariam rem probare potius aut ab illa quaestione esse alienum. Prorsus vero absurdum est id quod multi contenderunt, priorem fabulae nostrae recensionem phallos habuisse, nunc vero poetam σωφρονέστερον γενόμενον id mutasse eamque ob causam se collaudare. Ad quam opinionem confirmandam adsciscuntur deinde versus 731 sqq., quos priori recensioni proprios, ab altera vero alienos fuisse autumant, — et sic miser lector inextricabili fere errorum tela obstringitur, quos singulatim iam refelli non est opus. Vid. Prolegom. p. XI et XV.

538. ῥαψαμένη] cf. Eq. 784 Eccl. 24.

540. Hoc versu quin Eupolis tangatur, quod iure perhibet scholion, dubitare nos vix sinunt eius verba ad vs. 554 in scholiis allata (fr. 78) καὶ ἐκείνους τοὺς Ἱππέας | ξυνεποίησα τῷ φαλακρῷ τούτῳ καὶ ἐδωρησάμην. Unde constat Aristophanem ipsum fuisse calvum; cf. vs. 545. Eodem haud scio an iure Crusius rettulerit Eupol. fr. 276, ipse autem Aristophanes Pac. 767—774 ridens de ea re loquitur. Nam nisi de ipsius poetae calvitie ea dicta esse sumimus cum Plutarcho Mor. 634 *d*, id quod negabat Holden, non habeo quomodo illum locum interpreter. — κόρδαχ' εἵλκυσεν] Eupolis etiam nunc respicitur, hic enim in Maricante fabula nuper induxerat Hyperboli matrem indecore saltantem (vid. ad vs. 555 sq.). Quod nisi fecisset, cordacem nunc non cum contemtu commemorasset comicus, qui biennio ante quam hos versus scripsit in Vesparum exitu ostenderat senem κορδακίζοντα, nuper in Pace κορδακίζοντας fecerat choreutas, et in alias quoque fabulas hanc saltationem admisit, quae scenae comicae propria erat (vid. Aristoxenus allatus Bekk. Anecd. p. 101). — Verbum ἕλκειν etiam Pac. 328 ita usurpatur, cf. *ductare* Ter. Adelph. 752 et ἕλκειν Eq. 107 etc. de *pocula ducentibus* dictum.

541 sq. Vocem ἔπη in dictione comicorum non trimetros significare sed tetrametros coll. Eq. 508 Ran. 885 recte observavit Zielinski Gliederung der altatt. Komödie p. 289, 1, „den einen von den beiden Gegnern im Agon" interpretatus. Equidem *coryphaeum* potius intellego (vid. ad vs. 537), quem proximum quemque *e spectatoribus* baculo pupugisse — certe iis minitatum esse — statuo recordatus nucularum per caveam sparsarum in alio Eupolidis dramate, cuius mentionem noster fecit loco simillimo Vesp. 58 sq.; vid. etiam Plut. 797 sqq. et ipsius Aristophanis iocus, qui eiusdem est farinae, Pac. 962. Sic demum vox ὁ παρών (= ὁ τυχών, ὁ παραγενόμενος) apte potest verti. — Ad *Eupolidis Prospaltios* haec esse referenda docet scholion. De qua fabula vid. ad vs. 538 sq.

542. ἀφανίζων] *celans*, veluti hominum conspectui subducens, efficiens scilicet ut non attendant spectatores ad insulsos coryphaei iocos, dum rident eum

οὐδ' εἰσῇξε δᾳ̃δας ἔχουσ', οὐδ' „ἰοὺ ἰοὺ“ βοᾳ̃·
ἀλλ' αὑτῇ καὶ τοῖς ἔπεσιν πιστεύουσ' ἐλήλυθεν.

καὶ ἐγὼ μὲν τοιοῦτος ἀνὴρ ὢν ποιητὴς οὐ κομῶ·
οὐδ' ὑμᾶς ζητῶ 'ξαπατᾶν δὶς καὶ τρὶς ταὔτ' εἰσάγων,
ἀλλ' ἀεὶ καινὰς ἰδέας εἰσφέρων σοφίζομαι,
οὐδὲν ἀλλήλαισιν ὁμοίας καὶ πάσας δεξιάς·
ὃς μέγιστον ὄντα Κλέων' ἔπαισ' εἰς τὴν γαστέρα,

546. *ταὔτ'*] *ταῦτ'* V alii.

ipsis minitantem. De verbo vid. etiam ad vs. 972.

543. Nuper igitur — in Eupolidis aliqua comoedia opinor — chorus prodierat faces quatiens. Qualem iocum *φορτικὸν* dicit comicus Lys. 1218. In eadem fortasse Eupolidis fabula *vae! vae!* clamitarant choreutae. — Nubium autem scena ultima quod *faces* et *clamores* habet, id huc non facit; quamquam fuere qui e nostro versu efficerent poetam cum Nubes retractaret mutasse — certe mutare voluisse — fabulae exitum, sed nova illa aut periisse mature aut nunquam ab eo esse conscripta (vid. ad vs. 1493). Quas nugas scholiastarum iure damnarunt Esser et GHermann. Vid. Prolegom. p. XI.

544. *ἐλήλυθεν*] *adest, πάρεστιν.* Vid. ad Ran. 1164.

545. *καὶ ἐγὼ μὲν*] respondet *οὗτοι δὲ* vs. 551.

— *οὐ κομῶ*] festive admodum hoc verbo, de quo vid. ad vs. 14, nunc utitur homo propter calvitiem nuper ab aemulis derisus (vid. ad vs. 540). Non fugit hoc scholiastas.

546 sq. *Neque bis terve* — ut illi solent — *eadem vobis offero.* Verbum *εἰσάγειν* (sc. *εἰς τὸ θέατρον*) significat *scenae committere*, *εἰσφέρειν* vero (sc. *εἰς τὰ δράματα* vel *εἰς τὴν τέχνην*, Ran. 850) *excogitare.* — Poeta his verbis non dicit id quod multi putarunt: hancce fabulam nunc ita esse mutatam ut pro nova dari possit, sed obloquitur obtrectatoribus, qui contenderant Nubium fabulam nimis similem esse Daetalensibus; mox autem addit, ipsos aemulos tam pauperis esse ingenii ut identidem idem dicant (vs. 551 sqq.).

547. *ἰδέας*] vid. ad Ran. 382 et supra vs. 289. Vesp. 1044 sic conqueritur poeta de iniqua Nubium suarum sorte: *πέρυσιν καταπρούδοτε καινοτάταις σπείραντ' αὐτὴν* (hanc regionem) *διανοίαις*, ubi vid. etiam vs. 1053.

549 sq. *Cleonem summa potestate plebisque favore florentem aggressus sum, mortuo illudere nolui*; viventem *ἐγάστρισα* (cf. Eq. 273, 451 Ran. 662 Nicol. fr. 1^7 et *εἰς τοὺς θυλάκους* Vesp. 1087), iacentem nolui denuo petitum conculcare; sic enim *αὖθις ἐπεμπηδῆσαι* est interpretandum. — Posterioris versus quot verba tot sunt mendacia. Nam quod primo secundove anno post Equitum fabulam scenae commissam Aristophanes Cleonem *οὐκ αὖθις ἐμυττώτευσεν*, ut legitur Vesp. 63, partim id fecit ne nova negotia sibi facesserent illius demagogi asseclae, partim ne taedium moveret idem argumentum saepius tractatum; vel sic autem mordacissimis iocis in Vesparum fabula Cleonem proscidit (vid. Vesp. Proleg. p. XVIII sq.). Tertio vero anno demagogum nuper ad Amphipolim occisum non totius quidem fabulae fecit argumentum, — scilicet *νεκρὸν ἀποσφάττειν* quid etiamtunc attinebat (cf. Vesp. Praef. p. XXI sqq., Ran. p. V)! — sed

κοὐκ ἐτόλμησ' αὖθις ἐπεμπηδῆσ' αὐτῷ κειμένῳ.
οὗτοι δ', ὡς ἅπαξ παρέδωκεν λαβὴν Ὑπέρβολος,
τοῦτον δείλαιον κολετρῶσ' ἀεὶ καὶ τὴν μητέρα.
Εὔπολις μὲν τὸν Μαρικᾶν πρώτιστος παρείλκυσεν,

---

550. *ἐπεμπηδῆσ' αὐτῷ*] *-δῆσαι τῷ* Lenting invita linguae Graecae indole, hodiernus enim hic est articuli usus.

551. *παρέδωκεν*] *ἐνέδωκεν* Blaydes coll. Lys. 671.

552. *τοῦτον...μητέρα*] *οὐ τὸν...μητέρα;* Geel, sed apud comicos nusquam, apud tragicos rarissime adiectivo *δείλαιος* articulum addi observat Kock.

553. *Μαρικᾶν*] *Μακαρικὰν* V, *Μακαρικᾶν* R. ‖ *πρώτιστος* Cobet] *πρότερον* R, *πρώτιστον* cett. (cf. vs. 1039).

---

tamen contumeliose admodum de eo est locutus, quemadmodum postea Hyperboli manes irrisit (Thesm. 840 Ran. 570). *Κειμένῳ* autem homini quod insultare noluerit, significat se pepercisse demagogo, quem a se prostratum esse claris verbis iam dixerat Pacis (et Vesparum retractatarum) loco festivissimo, Herculi Cerberi victori se assimulans (Pac. 752 sqq. = Vesp. 1030 sqq.). Itaque nisi aliunde sciremus quem vitae exitum habuerit Cleon, ex comici verbis efficeremus opinor, demagogum illum brevi post Equitum fabulam actam missis rebus publicis ad coria sua rediisse; nunquam vero suspicari possemus eum procul a patria in proelio occubuisse a copiis suis turpiter derelictum, cum urbem optimatium culpa amissam conaretur recuperare. Vide quousque nostrum abripiant nunc ira et odium!

550. *οὐκ ἐτόλμησα*] *non sustinui, a me impetrare non potui.* Vid. ad Vesp. 327.

— *ἐπεμπηδῆσαι*] de syllabae *-αι* elisione vid. ann. crit. ad vs. 7.

551. *At illi* (opp. *ἐγὼ μὲν* vs. 545) *demagogum suum semel correptum nunquam iam missum faciunt.* Scilicet Hyperbolus, de quo vid. ad Vesp. 1007 (Gilbert Beiträge p. 209 sqq.), post Cleonis mortem regnabat *ἐπὶ τοῦ βήματος* (Pac. 681), quapropter comici eum petebant omnes, quemadmodum antea petiverant Cleonem. Scripta igitur sunt haec ante annum 417, illo enim anno Hyperbolus ostracismo pulsus Samum abiit, ubi anno 411 caesus est ab optimatium sicariis (Thuc. VIII 73 § 2).

— *παρέδωκεν λαβὴν*] *vat op zich heeft gegeven, a donné prise.* Imago e palaestra desumta; cf. vs. 434, 552, 1229, 1375 Ach. 710 Ran. 878 etc. Idem dicitur *ἐνδοῦναι λαβὴν* Eq. 847 Lys. 671, *δοῦναι λαβὴν* Eq. 841, Plat. Rep. 544 *b* *πάλιν τοίνυν* [*ὥσπερ παλαιστὴς*] *τὴν αὐτὴν λαβὴν πάρεχε*, et vid. ad Ran. 689. Latinum autem *ansam reprehensionis dare* (Cicero Planc. 34 § 84 etc.) vitio natum est, si quid video, luctantium enim et figulorum *λαβὰς* permutavit is qui graecam locutionem „barbare" sic vertit primus, sive Plautus hic fuit sive alius quis.

552. *κολετρῶσ'*] verbum alibi non obvium et in scholiis variis rationibus explicatum e palaestra cum aliis multis (vid. ad vs. 551) desumtum esse probabiliter statuit Blaydes.

553 sqq. *Hyperbolum eiusque matrem postquam in scena deridendos propinavit Eupolis, certatim iam propudio habent omnes.* — Anno 421 Eupolis scenae commisit fabulam Maricam teste scholii verbis notatu dignissimis, unde discimus *Callimachum* erroris insimulasse *τὰς Διδασκαλίας* (Aristotelis opus clarissimum) „*ὅτι φέρουσιν ὕστερον τρίτῳ ἔτει τὸν Μαρικᾶν τῶν Νεφελῶν, σαφῶς ἐνταῦθα εἰρημένου ὅτι πρότερον καθεῖται*“, cui respondisse *Eratosthenem*: „*λανθάνει αὐτὸν ὅτι ἐν μὲν ταῖς διδαχθείσαις οὐδὲν τοιοῦτον εἴρηκεν* (Aristo-

ἐκστρέψας τοὺς ἡμετέρους Ἱππέας κακὸς κακῶς,
προσθεὶς αὐτῷ γραῦν μεθύσην, τοῦ κόρδακος οὕνεχ', ἣν

555. *οὕνεχ'*] vid. ad. Ran. 189.

phanes), *ἐν δὲ ταῖς ὕστερον διασκευασθείσαις εἰ λέγεται, οὐδὲν ἄτοπον· αἱ διδασκαλίαι δὲ δῆλον ὅτι τὰς διδαχθείσας φέρουσι*". Retractatas igitur Nubes *non esse in certamen publicum commissas ludis publicis* (nam aliis occasionibus quin saepius actae fuerint ne dubitemus!) Eratosthenis haec verba luculenter testantur (cf. Prolegom. p. IX sq.); Maricam autem *Lenaeis* anni 421 datam esse fabulam intellegimus, quoniam *Dionysiis* eius anni *Adulatores* in certamen commisit.

553. *Μαρικᾶν*] barbaro hoc nomine Eupolis designavit Hyperbolum (Quinct. I 10 § 18), qui servum Thracem patrem habere ferebatur teste Andocidis verbis in schol. Vesp. 1007 allatis: „*περὶ Ὑπερβόλου λέγειν αἰσχύνομαι· οὗ ὁ μὲν πατὴρ ἐστιγμένος ἔτι καὶ νῦν ἐν τῷ ἀργυροκοπείῳ δουλεύει τῷ δημοσίῳ, ὡς* (leg. *αὐτὸς*) *δὲ ξένος ὢν καὶ βάρβαρος λυχνοποιεῖ.*" Cui tamen crimini nemo fidem habebit qui reputaverit praetorem et hieromnemonem fuisse Hyperbolum et ostracismo esse pulsum. Haud aliter postea oratores et comici perhibebant e Thressa matre natum esse *Cleophontem* (vid. ad Ran. 678). Quicquid id est, Aristophanes, qui in Equitibus Cleonem demagogum festive indicaverat nomine barbaro et servili, nunc contendit Eupolim in Maricante fabula illo invento esse abusum, et ita quidem abusum ut in deterius detorqueret (*ἐκστρέψας*, cf. vs. 88). Scilicet aemulorum criminibus nunc respondet noster: ipsam enim Equitum fabulam non de suo eum habuisse Cratinus dixerat in Pytine (fr. 200) et postea dixit Eupolis (fr. 78, vid. supra ad vs. 540).

554. *ἐκστρέψας*] cf. vs. 88.

— *κακὸς κακῶς*] item Thesm. 169, qui locus aptissimus est ad loquendi hoc genus illustrandum; cf. Eq. 189 *κακὰ κακῶς*, Ach. 253 Pac. 1330 Eccl. 730 *καλὴ καλῶς* etc. - Fortasse huc est referendum Anagyri fabulae fr. 54 *ἐκ δὲ τῆς ἐμῆς χλανίδος τρεῖς ἀπληγίδας ποιῶν*, quem versum e parabasi desumtum esse docet metrum (vid. ad vs. 518—562), itaque poetam illic criminatum esse aliquem aemulum, qui ex una sua fabula tres fecisset, veri est simillimum; Fritzschius autem Maricam Autolycum Aetatem auream ex Equitibus confectas dici contendit. Sed ne ad amussim talia comicorum crimina examinemus optimo iure monet Cobet ad Plat. com. p. 66 sq.

555 sq. „*Servo partes primarias agenti*, „qui in meo dramate Paphlago diceba„tur apud Eupolim Maricas, *adiunxit* „*anum temulentam*. Cur autem id fecit? „Ut saltationis ridiculae occasionem cap„taret. At ne vetulam quidem illam ex „suo ipsius ingenio exprompsit homo „insulsus, dudum enim e Phrynicho eam „noveramus". Perfecti idem est usus qui Pac. 835 Ran. 1023, 1066. — Phrynichus igitur comicus — nam de vetusto illo poeta tragico (vid. ad Vesp. 220) nunc sermonem fieri insigni errore contendebat Dobree — Phrynichus igitur comicus his annis tragicorum Andromachen vel Aëropen ridens in scena ostenderat *γραῦν τινα* — fortasse Cassiopeiam — *ἣν κῆτος ἤσθιεν*, anum ludicre admodum saltantem dum monstrum instans effugere conatur; cf. Vesparum fabulae exitus et de Phrynicho comico vid. ad Ran. 13. Hunc igitur Eupolis — sive iure sive iniuria — nunc dicitur imitatus esse cum matrem Maricantis in scenam induceret *κορδακίζουσαν*; cf. vs. 540. Vide autem quanto iure nonnullis certe ex suis aemulis paupertatem ingenii noster exprobraverit: — Hyperbolo postquam successit Cleophon, hunc demagogum anno 405 Plato comicus turpiter in scena proscindens (vid. Ranarum argumentum)

Φρύνιχος πάλαι πεποίηχ', ἣν τὸ κῆτος ἤσθιεν.
εἶθ' Ἕρμιππος αὖθις ἐποίησεν εἰς Ὑπέρβολον·
ἄλλοι τ' ἤδη πάντες ἐρείδουσιν εἰς Ὑπέρβολον,
τὰς εἰκοὺς τῶν ἐγχέλεων τὰς ἐμὰς μιμούμενοι.
ὅστις οὖν τούτοισι γελᾷ, τοῖς ἐμοῖς μὴ χαιρέτω.
ἢν δ' ἐμοὶ καὶ τοῖσιν ἐμοῖς εὐφραίνησθ' εὑρήμασιν,

556. *πεποίηχ'*] perfectum Blaydesio sine causa suspectum; vid. comm.
557. *ἐποίησεν*] *ἐπήδησεν* Bergk Blaydes coll. vs. 550.
558. *ἄλλοι* Meineke] *ἄλλοι* codd.
559. Verba admodum obscura et contorta, quae spuria esse suspicor. Vid. comm. || *τὰς εἰκοὺς*] sic etiam Hesychius s. v. legit; *τὴν εἰκὼ* vHerwerden. || *τὰς ἐμὰς*] *τῶν ἐμῶν* V.
561. *εὐφραίνησθ' εὑρήμασιν*] *-σθε ῥήμασιν* Par. 1 (cf. Pac. 604 Eupol. fr. 357²).

βαρβαρίζουσαν πρὸς αὐτὸν ἐποίησε τὴν μητέρα (fr. 60). E qua fabula hocce fragmentum aetatem tulit (fr. 56): *σὲ γὰρ γραῦ συγκατῴκισεν σαπρὰν | ὀρφῶσι σελαχίοις τε καὶ φάγροις βοράν*, Cleophontis igitur matrem — ut probabiliter statuit Bergk — ad similitudinem Andromedae (an Aëropes? vid. Soph. Ai. 1297) piscibus proici finxit Plato in dramate suo Cleophonte: en vero ioci, quos decantatos nunc dicit Aristophanes, post tria etiam lustra in scenam reducti! — Quod vero apud Kockium in Fr. Com. (Plat. fr. 56) additur: etiam in Maricante aniculam monstro fuisse obiectam, id nollem additum; nam etiam Maricam fabulam *κῆτός τι* habuisse ego certe ex Aristophanis verbis non efficio, neque alibi quicquam in eam sententiam traditum est, quod sciam.

557. Deinde in Hyperbolum Hermippus scripsit *Ἀρτοπωλίδας* fabulam, cuius chorus quantum habuerit dignitatis intellegimus facillime coll. Ran. 858; matrem autem Hyperboli in illa quoque fabula coniunctim cum filio fuisse derisam barbareque loquentem prodiisse viri docti effecerunt e versu inde servato *ὦ σαπρὰ καὶ πᾶσι πόρνη* (leg. *κοινή*?) *καὶ κάπραινα* et barbaris vocibus quibusdam (Hermipp. fr. 10—12), fortasse haud temere.

558. *Iamque nemo non Hyperbolum proscindit.* De verbo *ἐρείδειν* vid. ad vs. 1375 Ran. 914. E fabulis quas noster respicit una nunc indicari potest *Platonis Hyperbolus*; in qua (fr. 168) ridebatur homo *δῃτώμην* et *ὀλίον* parum attice — certe parum urbane — dicens pro *διῃτώμην* et *ὀλίγον*. Berolinensem aliquem „*jut*" pro „*gut*" et similia dicentem traduci dixeris! Agnoscimus igitur decantatum illud *ξενίας* crimen; Lydus autem Hyperbolus in ea fabula dicebatur (fr. 170).

559. Respici videtur Equitum fabulae locus, vs. 864 sqq., ubi Paphlago dicitur piscatores imitari aquam turbantes ut quam plurimas anguillas capiant. Sed quo consilio nunc comparationem illam in mentem nobis revocet comicus non intellego. „Idem faciunt aemuli mei quod piscatores facere tunc ego perhibui"? At hoc insulsum, ne dicam absurdum; non enim *imaginem* aliquam Aristophaneam (*imagines* absurdius etiam dicit textus traditus) sed ipsas *anguillas* vel potius ipsos *piscatores* imitari dicendi sic essent aemuli, et ne sic quidem satis intellego quomodo poetae comici „e reipublicae turbis lucri expiscari aliquid" nunc dicantur. Itaque nisi spurius est hic versus, — quod suspicor, — graviter corruptum esse statuamus necesse.

560. Cf. Eq. 1288, Verg. Ecl. III 90 *qui Bavium non odit, amet tua carmina, Maevi.*

εἰς τὰς ὥρας τὰς ἑτέρας εὖ φρονεῖν δοκήσετε.

ΧΟΡΟΣ.

Oda sive stropha.

ὑψιμέδοντα μὲν θεῶν
Ζῆνα τύραννον εἰς χορὸν
πρῶτα μέγαν κικλήσκω·
τόν τε μεγασθενῆ τριαίνης ταμίαν,
γῆς τε καὶ ἁλμυρᾶς θαλάσ-
σης ἄγριον μοχλευτήν·
καὶ μεγαλώνυμον ἡμέτερον πατέρ'
Αἰθέρα σεμνότατον, βιοθρέμμονα πάντων·
τόν θ' ἱππονώμαν, ὃς ὑπερ-
λάμπροις ἀκτῖσιν κατέχει
γῆς πέδον, μέγας ἐν θεοῖς
ἐν θνητοῖσί τε δαίμων.

Epirrhema.

ὦ σοφώτατοι θεαταί, δεῦρο τὸν νοῦν πρόσσχετε.

---

562. ἑτέρας] προτέρας V.
575. πρόσ(σ)χετε Bentley] προσέχετε codd.; cf. vs. 1122.

---

562. Cf. exitus antepirrhematis Ranarum: (*meis consiliis nisi obtemperetur*) ὑστέρῳ χρόνῳ ποτ' αὖθις εὖ φρονεῖν οὐ δόξομεν (vs. 705).

— εἰς τὰς ὥρας τὰς ἑτέρας] = εἰς τὰς ἄλλας ὥρας Eur. Iph. Aul. 122, *in posterum*. Vid. ad Ran. 380.

— δοκήσετε] vid. ann. crit. ad Ran. 737.

563—565. Cf. exordium cantici Thesm. 1136 Παλλάδα τὴν φιλόχορον ἐμοὶ | δεῦρο καλεῖν νόμος εἰς χορόν, | παρθένον ἄζυγα κούρην. Vid. etiam Lys. 1279 Thesm. 958.

566. ταμίαν] proprie eum qui e copiis sibi creditis suum cuique tribuit, *dispensatorem*. Hinc apud poetas Iuppiter ταμίας πολέμοιο (Hom. Δ 84), Aeolus ταμίας ἀνέμων (κ 21), Neptunus κυμάτων ταμίας apte dici potest; sed τριαίνης ταμίαν qui eum vocat, propriam vocis ταμίας potestatem neglegit, nihil nisi *moderatorem* eam significare ratus. Conferri potest tragicorum in voce ἄναξ usurpanda libertas, apud quos κώπης, πέλτης, πύλης ἄναξ dicuntur *remex*, *peltasta*, *ianitor* (Aesch. Pers. 378 Eur. Alc. 498 Soph. fr. 707 etc., item ἀνάσσειν Eur. Hel. 1040 etc.); vid. etiam ad vs. 571 et 602.

568. μοχλευτήν] vid. ad vs. 1397.

570. Αἰθέρα...βιοθρέμμονα πάντων] cf. trag. adesp. fr. 112 Nauck[2] τὸ δυστυχὲς βίου | ἐκεῖθεν ἔλαβες ὅθεν ἅπασιν ἤρξατο | τρέφειν ὅδ' αἰθήρ, ἐνδιδοὺς θνητοῖς πνοάς, et vid. supra ad vs. 264. Eundem exitum habet Eur. Hel. 1323 χιονοθρέμμων.

571. ἱππονώμαν] ὁ νωμῶν τοὺς ἵππους, i. q. ἱπποδάμος vel ἱππηλάτης. Vid. ad vs. 602; adi. legitur etiam Soph. Ai. 232 Eur. Hipp. 1399.

575 sqq. Epirrhema postmodo fabulae fuisse insertum multi et olim et nostro saeculo perperam statuerunt; melius Eratosthenes certe rem perspexerat, vid.

ἠδικημέναι γὰρ ὑμῖν μεμφόμεσθ᾽ ἐναντίον·
πλεῖστα γὰρ θεῶν ἁπάντων ὠφελούσαις τὴν πόλιν,
δαιμόνων ἡμῖν μόναις οὐ θύετ᾽ οὐδὲ σπένδετε·
αἵτινες τηροῦμεν ὑμᾶς. ἢν γὰρ ᾖ τις ἔξοδος
μηδενὶ ξὺν νῷ, τότ᾽ ἢ βροντῶμεν ἢ ψακάζομεν.
εἶτα τὸν θεοῖσιν ἐχθρὸν βυρσοδέψην Παφλαγόνα

577. ὠφελούσαις] -λοῦσαι R (cf. Av. 47 Soph. Oed. R. 60), idque verum ducit Blaydes.

577 sq. πόλιν, | δαιμόνων] πόλιν | δαιμόνων θ᾽ Cobet.

580. ψακάζομεν R] ψεκάζομεν cett.

Kähler apud Teuffelium Wolken[2] p. 30[14]: „hält man schol. 549, 552, 591 zusam-„men, so ergiebt sich dass Er. das Epir-„rhema <„falschlich" addit, quoniam ipse aliter censet> „den ersten Wolken „zuschrieb."

575 sq. Cf. exordium epirrhematis Acharnensium (vs. 676): *οἱ γέροντες οἱ παλαιοὶ μεμφόμεσθα τῇ πόλει.* Vid. etiam Vesp. 1016 parabasis initio: *μέμψασθαι γὰρ τοῖσι θεαταῖς ὁ ποιητὴς νῦν ἐπιθυμεῖ.*

577 sq. Cf. Herodot. VI 105: Phidippidae Atheniensi obviam factus Pan mandavit *ἀπαγγεῖλαι δι᾽ ὅ τι ἑωυτοῦ οὐδεμίαν ἐπιμελείην ποιεῦνται, ἐόντος εὐνόου Ἀθηναίοισι καὶ πολλαχοῦ ἤδη γενομένου σφι χρησίμου, τὰ δ᾽ ἔτι καὶ ἐσομένου.*

579. ἔξοδος] *expeditio*, ut Pac. 1181.

580. *Copias cum in expeditionem perniciosam mittitis, nos per tonitrua et imbres hortamur vos ut a consilio desistatis.* Non de ecclesiae deliberatione aliqua haec sunt accipienda sed de expeditionis initio· Videtur autem respici ἔξοδος post quam clades ad Delium est accepta. Etiam Siculam expeditionem anno 415 omina infausta dissuasisse ferebantur postquam tristem exitum ea expeditio habuit: Lys. 392 sqq. — *Cleonis* expeditionem aliquam significari cur cum Teuffelio Kockio aliis statuamus causam video nullam; immo particula *εἶτα* vs. 581 testari mihi videtur ad *aliud* nunc crimen transiri a praecedenti diversum.

— ψακάζομεν] *stillamus*, a voce ψακάς *gutta* (Ach. 1150) Pac. 121. Cf. Nicophont. fr. 13 *νιφέτω μὲν ἀλφίτοις, | ψακαζέτω δ᾽ ἄρτοισιν, ὑέτω δ᾽ ἔτνει.*

581—594. *Cum in eo esset ut praetor crearetur Cleon, effecimus ut ecclesia propter tempestatis intemperiem solveretur priusquam latae sunt sententiae.* Nempe *διοσημία* erant tonitru, grando, pluvia; „atram autem sine luna noctem, ut par erat procelloso tempore, dies solis expers insecutus est" (vHerwerden ad Pac. 406). Notetur imperfectum *ἐξέλειπε*, quod de *conatu* usurpari solet; hoc enim dehortatur nos ne de vero lunae aut solis defectu sermonem esse putemus, cum praesertim ipsa rerum natura obstet quominus luna et sol iisdem diebus deficiant; id quod Graecis non minus quam nobis notum fuisse testatur — si opus — Thucydidis locus II 28. Certum autem duco nostro loco non respici eclipsim, quam luna passa est initio mensis Octobris a. 425, solisve defectum mensis Martii a. 424. Nam *Sphacteriam* Cleon mense Augusto anni 425 expugnavit; itaque verba comici etiamsi ad litteram accipiantur, ad illam tamen Cleonis expeditionem apte referri nequeunt. Accedit argumentum gravissimum: Cleon aestate anni 425 non *praetor* Pylum fuerat profectus sed *pro praetore*, *Νικίου παραδόντος αὐτῷ τὴν ἀρχήν.* Verum igitur vidit Bücheler, qui Cleonem *Isarcho archonte* (a. 424/3) praetorem creatum esse statuit; vid. etiam

ἡνίχ' ᾑρεῖσθε στρατηγόν, τὰς ὀφρῦς ξυνήγομεν
καὶ ἐποιοῦμεν δεινά, „βροντὴ δ' ἐρράγη δι' ἀστραπῆς",
ἡ σελήνη δ' ἐξέλειπε τὰς ὁδούς· ὁ δ' ἥλιος,

582. ᾑρεῖσθε] αἱρεῖσθε V.

IEKirchner Mus. Rhen. 1889 p. 155. Nam si nihil praeter ipsa poetae verba consideramus, ea autem accurate interpretamur, luculenter inde apparet Cleonem, quo tempore Nubes scenae sunt commissae, praetorem fuisse, nuper igitur in ἀρχαιρεσίαις creatum, cum brevi ante Atheniensium copiae ad Delium essent profligatae, interemtus esset fidus et potentissimus eorum socius Sitalces, defecisset Amphipolis. Non enim sub anni Attici finem sed exeunte hieme habita esse comitia magistratibus creandis docuit Müller Strübing, cuius sententiam deinde confirmavit Ἀθηναίων πολιτεία paucis annis abhinc reperta; unde praeterea nunc constat non eodem semper tempore habitas esse τὰς ἀρχαιρεσίας, sed μετὰ τὴν ἕκτην πρυτανείαν ἐφ' ὧν ἂν εὐσημία γένηται, citius igitur seriusve post sextam prytaniam, plerumque prytania septima, mense Anthesterione. Hoc autem anno semel saepiusve diremtas esse propter διοσημίαν sive veram sive fictam, — cuiusmodi artes a partium studio haud alienas fuisse quivis intellegit, — testantur verba comici supra allata. Itaque cum docebantur Nubes, verendum erat ne redeunte vere bellum redintegraretur a Cleone nuper praetore creato, multi autem — in his Aristophanes — expetebant inducias; quae revera iis ipsis diebus, quibus Nubes actae sunt, mense Martio 423, sunt initae (Thuc. IV 117 sq., cf. Prol. Vesp. p. XXXI). Hoc igitur est quod dicit poeta, stulta civium consilia a numinibus in melius converti solere, — simul sic rodens famam, quam Cleoni pepererat Sphacteria expugnata. „Nunc homo ille „turbulentus et bellicosus praetor crea„tus est, nobis invitis; at vel sic vobis „non est desperandum; nondum enim „bellum violentius efferbuit, imo fiunt „induciae, pacis praenunciae: quin agite, „praeturam illam male partam quanto„cius adimite isti praedoni aerarii pu„blici, reicite eum ἐν τῇ δοκιμασίᾳ, aut — „si magistratum iam inierat — ἀποχει„ροτονεῖτε αὐτόν": id quod prima cuiusvis prytaniae ecclesia fieri poterat, nam ἐπιχειροτονία τῶν στρατηγῶν — ceterorumque magistratuum — ἐστὶ κατὰ τὴν πρυτανείαν ἑκάστην, εἰ δοκοῦσιν καλῶς ἄρχειν ([Aristot.] Rep. Ath. 61 § 2, ubi vid. etiam sequentia). Nempe nisi obstitissent induciae annuae, Cleon hoc ipso vere ineunte cum classe in Thraciam profectus esset, opinor, ut Amphipolim ceterasque quae illic defecerant civitates recuperaret; nunc per totum annum ei fuit expectandum, dein ut primum poterat εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκεχειρίαν εἰς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης χωρία ἐξέπλευσε, mense Martio 422 (Thuc. V 2).

581. εἶτα] novum exemplum suae benevolentiae, a praecedenti diversum, iam proferunt Nubes.

— θεοῖσιν ἐχθρὸν] vid. ad Vesp. 418.

— βυρσοδέψην Παφλαγόνα] extra Equitum fabulam, ad quam nunc alluditur (cf. Eq. 44, 47), nomine Παφλαγών Cleonem indicare non potuisset noster, nisi a verbo παφλάζειν iocose id derivasset (vid. Eq. 919, Praef. Vesp. p. XI, 2). Quapropter praestat fortasse a littera minuscula vocem παφλαγόνα nunc ordiri.

582. τὰς ὀφρῦς ξυνήγομεν] vid. Ran. 822 et ad Vesp. 655.

583. ἐποιοῦμεν δεινά] vid. ad vs. 388.

— βροντὴ — ἀστραπῆς] poetica haec est locutio. E Sophoclis Teucro scholion affert verba οὐρανοῦ δ' ἄπο | ἤστραψε, βροντὴ δ' ἐρράγη δι' ἀστραπῆς (Soph. fr. 507). — De verbo ἐρράγη vid. ad vs. 357.

584—586. Festive comicus imitatur lo-

τὴν θρυαλλίδ' εἰς ἑαυτὸν εὐθέως ξυνελκύσας,
οὐ φανεῖν ἔφασκεν ὑμῖν, εἰ στρατηγήσει Κλέων.
ἀλλ' ὅμως εἵλεσθε τοῦτον. φασὶ γὰρ δυσβουλίαν
τῇδε τῇ πόλει προσεῖναι· ταῦτα μέντοι τοὺς θεούς,
ἅττ' ἂν ὑμεῖς ἐξαμάρτητ', ἐπὶ τὸ βέλτιον τρέπειν.
ὡς δὲ καὶ τοῦτο ξυνοίσει, ῥᾳδίως διδάξομεν·
ἢν Κλέωνα, τὸν λάρον, δώρων ἑλόντες καὶ κλοπῆς,
εἶτα φιμώσητε τούτου ἐν τῷ ξύλῳ τὸν αὐχένα,
αὖθις εἰς τἀρχαῖον ὑμῖν, εἴ τι καὶ ἐξημάρτετε,
ἐπὶ τὸ βέλτιον τὸ πρᾶγμα τῇ πόλει ξυστήσεται.

---

586. *στρατηγήσει*] *στρατηγοίη* V in schol., *στρατηγήσοι* dubitanter GHermann.

588. *ταῦτα*] *πάντα* Bentley.

592. *ἐν*] addidit Elmsley coll. Lysiae X 16 et Eq. 394, 705; idem vitium correxit Eq. 367, 1049 (quo loco Etym. M. 346,18 verum praebet). || *τῷ*] om. V. Blaydes *ἐγκαθαρμόσητε τούτου 'ς τὸ ξύλον* sine iusta causa coll. Lys. 680.

593. *εἰς*] *ὡς* Bentley. || *ὑμῖν*] *ὑμεῖς* Bentley.

594. *ξυστήσεται* Römer (item ego)] *ξυνοίσεται* (*ξυνήσεται* unus) codd. vitiose pro *ξυνοίσει*, vid. vs. 590 Pac. 689 Eccl. 472 etc.; apud Herodotum quidem legitur medium, IV 15 etc., sed nihil hoc ad Aristophanem, ineptum autem in hac sententia est ipsum verbum *ξυνενεγκεῖν*. Kähler coniecerat *ἀποβήσεται*, Kock *συμβήσεται*.

---

cum Homericum, ubi Sol „*δύσομαι εἰς Ἀϝίδαο*“, — inquit, — „*ἵν' ἐν νεκύεσσι φαείνω*, nisi sacrilegi ultimum luant supplicium" (*μ* 382 sq.).

585. *τὴν θρυαλλίδα*] *ellychnium* (ut supra vs. 59).

587—589. De *Κεκροπίδαις κακοβούλοις* (Eq. 1055) idem praedicatur Eccl. 473 sqq.: *λόγος γέ τοί τις ἔστι τῶν γεραιτέρων,* | *ὅσ' ἂν ἀνόητ' ἢ μῶρα βουλευσώμεθα,* | *ἅπαντ' ἐπὶ τὸ βέλτιον ἡμῖν ξυμφέρειν.* Vid. etiam Eupolidis in Urbibus, quae fabula mense Martio anni 422 est data (vid. Proleg. Vesp. p. XXX sq.), dictum Cleonem ut opinor spectans (fr. 205): *οὓς δ' οὐδ' ἂν εἵλεσθ' οὐδ' ἂν οἰνόπτας πρὸ τοῦ,* | *νυνὶ στρατηγοὺς ἔχομεν. ὦ πόλις, πόλις,* | *ὡς εὐτυχὴς εἶ μᾶλλον ἢ καλῶς φρονεῖς.*

588. *προσεῖναι*] *propriam esse*, cf. Vesp. 1075 Herod. Mim. I 19 etc.

591. Cleon quod *λάρος*, avis voracissima, vocatur, id quoque ex Equitum fabula desumtum, ubi sigillo Paphlagonis *τοῦ Δήμου ταμίου* insculptus esse dicitur *λάρος κεχηνὼς ἐπὶ πέτρας δημηγορῶν* (vs. 956). Ceterum huiusmodi crimina non sunt serio tractanda; in Babyloniis noster Cleonem induxit „quinque talenta evomentem", i. e. rapinas suas reddentem (vid. Ach. 5 cum mea annotatione), dein in Equitibus furem turpissimum passim eum vocavit; idem de Hyperbolo dicitur infra vs. 1056, postea Cleophon — et is certe immerito — peculatus a comicis insimulatus est (vid. ad Ran. 678), et omnino ab hoc crimine vix quisquam Athenis tutus erat.

592. *φιμώσητε ... ἐν τῷ ξύλῳ*] verbum *φιμοῦν*, a voce *φιμῷ capistro, camo* ductum, hic liberius usurpatur, nihil enim nisi *compescere* nunc significat. *Ἐν τῷ ξύλῳ* autem *δεῖν* solebant maleficos, i. e. *εἰς τετρημένον ξύλον ἐγκαθαρμόσαι τὸν αὐχένα* (Lys. 680), vel etiam eorum caput pedes manus *ἐν πεντεσυρίγγῳ ξύλῳ δῆσαι* (Eq. 1049). Cf. Eq. 367, 394 Thesm. 930 Lys. X § 16 (Dem. XXIV § 105) etc.

594. *ξυστήσεται*] *componetur*. Cf. Demi

Antoda sive antistropha.

ἀμφί μοι αὖτε, Φοῖβ' ἄναξ,
Δήλιε, Κυνθίαν ἔχων
ὑψικέρατα πέτραν·
ἥ τ' Ἐφέσου μάκαιρα πάγχρυσον ἔχεις
οἶκον, ἐν ᾧ κόραι σε Λυ-
δῶν μεγάλως σέβουσιν·
ἥ τ' ἐπιχώριος ἡμετέρα θεός,
αἰγίδος ἡνίοχος πολιοῦχος Ἀθάνα·
Παρνασίαν θ' ὃς κατέχων
πέτραν σὺν πεύκαις σελαγεῖ,
Βάκχαις Δελφίσιν ἐμπρέπων,
κωμαστὴς Διόνυσος.

595. αὖτε Φοῖβ' ἄναξ] ἄναξ αὖτε Φοῖβε V. || αὖτε] αὐτῷ R, αὖ σέ Bergk, quoniam accusativum poscit grammatica; at restat incommodum μοι. Intellegi posset ἀμφί σ' ἀείδω, sed neque metrum id admittit neque satis apte sic subiungerentur sequentia. Requiritur potius δεῦρό μοι ἐλθέ vel eiusmodi aliquid.

603. θ'] δ' R.

verba Eq. 1387 μακάριος εἰς τἀρχαῖα δὴ καθίσταμαι, Plat. Phaedon. 92c τελευταῖον πάντων ξυνίσταται ἡ ἁρμονία.

595. Sic si scripsit noster, soloece scripsit, formula veterum poetarum usus, quam non satis intellegeret. Vid. Hom. θ 267, Terpander in scholiis allatus ἀμφί μοι αὖτις ἄναχθ' ἑκατηβόλον ἀειδέτω φρήν (i. e. αὖτις φρήν μοι ἀειδέτω ἀμφὶ ἄνακτα ἑκατηβόλον) et ad Ran. 215.

597. ὑψικέρατα πέτραν] Pindaro haec verba tribuuntur in Et. M. 504,4 Gud. 315,12. Huius igitur verba noster nunc sua facit, nisi errori debetur grammaticorum illa annotatio.

598. De templo Dianae Ephesiae Croeso regnante aedificato et ab hoc rege splendidis donis ornato vid. Herodot. I 92 II 148 Plin. XXXVI 95.

599 sq. Vid. Autocratis com. fr. 1 οἷα παίζουσιν φίλαι | παρθένοι Λυδῶν κόραι, | κοῦφα πηδῶσαι (?) κόμαν | καὶ ἀνακρούουσαι χεροῖν | Ἐφεσίαν παρ' Ἄρτεμιν κτέ.; quo cum loco conferri potest Lys. 310.

601. ἐπιχώριος ἡμετέρα θεός] etiam Thesm. 1140 in simili Palladis invocatione de ea dicunt choreutae ἣ πόλιν ἡμετέραν ἔχει. Scilicet dum serias has preces fundunt obliviscuntur se Nubes esse, non cives Athenienses. Cf. e. g. Ran. 1531 sq.

602. αἰγίδος ἡνίοχος] i. e. νωμῶσα τὴν ἀσπίδα, quemadmodum ἱππονώμας supra vs. 571 dictus est ὁ τὰ τῶν ἵππων ἡνία ἔχων, vid. etiam ad vs. 565 de vocis ταμίας usu. Nostro autem praeiverat Pindarus Nem. VI 69 pernicem quendam iuvenem χειρῶν τε καὶ ἰσχύος ἁνίοχον vocando. — Verbum ἡνιοχεῖν transfertur Vesp. 1022.

603—606. Simillima sunt prima verba Hypsipyles Euripidis, quae afferuntur Ran. 1211 sqq.; ad quem locum vid. quae annotavi.

604. σελαγεῖ] *fulges*. Cf. vs. 285.

606. κωμαστής] qui κῶμον εὐίου θεοῦ (Eur. Bacch. 1168) instigat ducitque. Amara ironia hinc accedit verbis chori

Antepirrhema.

ἡνίχ' ἡμεῖς δεῦρ' ἀφορμᾶσθαι παρεσκευάσμεθα,
ἡ Σελήνη ξυντυχοῦσ' ἡμῖν ἐπέστειλεν φράσαι,
πρῶτα μὲν „χαίρειν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖς ξυμμάχοις“·
εἶτα θυμαίνειν ἔφασκε· δεινὰ γὰρ πεπονθέναι,
ὠφελοῦσ' ὑμᾶς ἅπαντας, οὐ λόγοις ἀλλ' ἐμφανῶς·
πρῶτα μὲν τοῦ μηνὸς εἰς δᾷδ' οὐκ ἔλαττον ἢ δραχμήν,
ὥστε καὶ λέγειν ἅπαντας, ἐξιόντας ἑσπέρας·
„μὴ πρίῃ, παῖ, δᾷδ', ἐπειδὴ φῶς σεληναῖον καλόν.“
ἄλλα τ' εὖ δρᾶν φησίν· ὑμᾶς δ' οὐκ ἄγειν τὰς ἡμέρας

612. *μὲν*] *μὲν οὖν* R.

614. *ἐπειδὴ*] *ἐπεὶ* V. || *σεληναῖον*] *Σεληναίης* V R, sic aut *-αίας* plerique, non recte; aliena enim hinc est vetusta vel poetica nominis forma *Σεληναία* (Eur. Phoen. 176 Plat. Cratyl. 409 *b* Theocrit. II 165 Herodian. apud Steph. Byz. s. v. *γενήτης*) ipsumque nomen proprium.

615. *φησίν· ὑμᾶς δ' οὐκ* Bentley] *φησιν ὑμᾶς κοὐκ* codd.

Phoen. 791, ubi Mars, Bacchi patriam Thebas qui belli fragore nunc implet, *κῶμον ἀναυλότατον προχορεύειν* dicitur. Vid. etiam Ran. 326.

609. Ante omnia „salvere" Athenienses Luna iubet. Quibuscum more ex actis publicis cognito coniunctim nominantur *οἱ ξύμμαχοι*. Cf. Av. 879 *διδόναι Νεφελοκοκκυγιεῦσιν ὑγίειαν καὶ σωτηρίαν αὐτοῖσι καὶ Χίοισι. — Χίοισιν ἥσθην πανταχοῦ προσκειμένοις* (hos enim solos tunc temporis socios liberos habebant Athenienses). Eodem alluditur Pherecrat. fr. 34 *Ἀθηναίαις αὐταῖς τε καὶ τοῖς ξυμμάχοις.* — Dionysiorum tempore multi socii in urbe versabantur et ludis publicis aderant (cf. Ach. 502 sq). Hanc ob rem nunc eorum mentionem facit comicus. Verbum autem *χαίρειν* non ex actis publicis est desumtum, immo anno praecedenti derisus fuerat Cleon, qui expugnata Sphacteria in epistola publica verbis usus e sermone vitae quotidianae desumtis cives *χαίρειν ἐκέλευσε* (Eupol. fr. 308), politioris igitur dictionis inter scribendum non magis studiosus quam dum in suggestu orationes habens alta voce declamabat et brachia incomposite iactabat. Postea tamen nihil vulgare hanc locutionem habuisse testantur Plut. 322 Dem. XVIII § 39 etc.; cf. Luc. de Lapsu 3. — „Praestaret" Critias dicit apud Plat. Charm. 164 *e* „non *χαίρειν* sed *σωφρονεῖν* amicos iubere, id autem significat illud *γνῶθι σεαυτόν* templo Delphico inscriptum, quo intrantes alloquitur deus".

610 sq. Vid. Herodoti locus ad vs. 577 sq. allatus.

612. *εἰς δᾷδ'*] collective nunc usurpatur *δᾴς* vox tanquam materiae nomen, ut *ἔλαιον* et similia; cf. nostrum *aan turf* et similia. Praepositionis idem est usus Plut. 983.

613. *ἐξιόντας*] *cum foras egrediuntur*. Cf. nostrum „*uitgaan*".

614. Cf. Lys. I § 24 *δᾷδας λαβόντες ἐκ τοῦ ἐγγύτατα καπηλείου εἰσερχόμεθα.*

615—626. Eodem alludens biennio post Pac. 414 sq. noster chorum dicentem fecit „solem et lunam *πάλαι τῶν ἡμερῶν παρακλέπτειν καὶ τοῦ κύκλου παρατρώγειν*", — temporis rationes (*τὸν λόγον τῶν ἡμερῶν*) culpa magistratuum turbatas esse lucu-

οὐδὲν ὀρθῶς, ἀλλ' ἄνω τε καὶ κάτω κυδοιδοπᾶν.
ὥστ' ἀπειλεῖν φησιν αὐτῇ τοὺς θεοὺς ἑκάστοτε,
ἡνίκ' ἂν ψευσθῶσι δείπνου, καὶ ἀπίωσιν οἴκαδε
τῆς ἑορτῆς μὴ τυχόντες κατὰ λόγον τῶν ἡμερῶν.
κᾆθ', ὅταν θύειν δέῃ, στρεβλοῦτε καὶ δικάζετε·
πολλάκις δ' ἡμῶν ἀγόντων τῶν θεῶν ἀπαστίαν,
ἡνίκ' ἂν πενθῶμεν ἢ τὸν Μέμνον' ἢ Σαρπηδόνα,
σπένδεθ' ὑμεῖς καὶ γελᾶτ'. ἀνθ' ὧν λαχὼν Ὑπέρβολος
τῆτες ἱερομνημονεῖν καὶ ἔπειθ' ὑφ' ἡμῶν τῶν θεῶν

---

620. Post vs. 616 collocat Piccolomini. Dubito.

622. Om. R. || *ἢ τὸν*] *ἤτοι* Meineke, quae particula nimis fortem efficit oppositionem nominum (*aut...aut*, cf. com. adesp. fr. 20), requiritur enim *sive*, quoniam mera exempla proferuntur. Malim *αὐτοῦ* (*in coelo*) vel *αὐτοὶ* (*ipsi dei*).

624. *καὶ*] del. Seager (cf. Av. 359).

---

lenter utrobique indicans (nam scholia ad illum locum meras nugas praebere manifestum est). Scilicet annum solarem ut conciliarent cum lunari, quo in vita communi et in rebus sacris utebantur, diu multumque Graeci laborarunt. Nuper autem Meton mathematicus meliorem menses annosque computandi rationem indicaverat, cyclum proponendo annorum 19 mensium 235 dierum 6940, cuius initium fecerat *ἐπ' Ἀψευδοῦς* (a. 433/2) 13. Scirophorionis (Diodor. XII 36), annos autem a primo post solstitium novilunio ordiebatur (16. Iulii anni 432). E quo Metonis parapegmate quivis scire iam poterat quantum a temporis ratione, quae cum coelo congruebat, distaret magistratuum annus, *ὁ κατ' ἄρχοντα ἐνιαυτός*, et saepius his annis de ea re cives esse locutos ex Aristophanis iocis intellegimus. Sed incertum est utrum Metonis cyclum receperint magistratus (quod sumit A. Mommsen) an (quod putat Unger) aliis remediis vitiosam anni computationem circa annum 422 emendaverint.

616. *ἄνω τε καὶ κάτω*] *susque deque, huc illuc.* Item usurpatur Ach. 21 Eq. 866 Pac. 1180 Av. 3 Lys. 709 Thesm. 647 Plat. Gorg. 511 *a* etc.

— *κυδοιδοπᾶν*] *tumultuari*, = *θορυβεῖν*. Verbum a stirpe *κυδοι*, quae ex epico *κυδοιμός* (etiam Ach. 573) cognita est (perperam autem a veteribus credebatur cognata esse voci *κῦδος*), reduplicatione est nata. Redit Pac. 1152. Idem valet epicum *κυδοιμέω* *Λ* 324 *O* 136.

620. Quibus diebus cives decebat *εὐφημεῖν καὶ μαρτυριῶν ἀπέχεσθαι καὶ τὰ δικαστήρια συγκλῄειν* (Eq. 1316 sq.) *ἑορτὰς ἄγοντας*, quaestiones et iudicia habentur. De verbo *στρεβλοῦν* vid. ad Ran. 615 sqq.

621. *ἀπαστίαν*] i. e. *νηστείαν*, cf. adi. *ἄπαστος* Hom. *δ* 788 etc. — Prisca nunc voce utitur comicus, quoniam rerum ex epicis carminibus cognitarum fit mentio.

623 sq. Dies festi profestique anno ineunte indicabantur ab archonte. Quem hac in re adiutum esse ab hieromnemone noster locus docet. Hieromnemon autem, quod magistratus nomen etiam aliunde est cognitum (cf. Gilbert Gr. Staatsalt.[1] I. p. 201,1 II 258, 334,1), ad Amphictionum conventus mittebatur; vid. scholion, ubi afferuntur nostri verba *ἀγαθὰ μεγάλα τῇ πόλει | ἥκειν φέροντάς φασι τοὺς πυλαγόρας | <ἐκ τῆς Πυλαίας> καὶ τὸν ἱερομνήμονα*, fr. 322. Praeterea e comici verbis apparet magistratum hunc fuisse annuum.

624 sq. *Hyperbolus* igitur, qui anno

τὸν στέφανον ἀφῃρέθη. μᾶλλον γὰρ οὕτως εἴσεται
κατὰ Σελήνην ὡς ἄγειν χρὴ τοῦ βίου τὰς ἡμέρας.

SCENA UNDECIMA.

(Foras procedit Socrates, postea Strepsiades.)

Socrates, Strepsiades.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

μὰ τὴν Ἀναπνοήν, μὰ τὸ Χάος, μὰ τὸν Ἀέρα,
οὐκ εἶδον οὕτως ἄνδρ' ἄγροικον οὐδένα,

---

627. Ἀέρα] Αἰθέρα Porson cum schol. Ran. 892.
628. ἄνδρ'] ἄνδρα V, ἄνδρα γ' R. || οὐδένα] οὐδαμοῦ V alii.

---

superiore strategus fuerat (Eq. 1313), hoc anno hieromnemon fuit designatus, sed aut ἀπεδοκιμάσθη aut inito iam munere ἀπεχειροτονήθη. Illud sumerem, participio λαχών permotus, nisi obstaret verbum ἀφαιρεῖν; nam nisi parum accurate nunc loquitur comicus, inde constat Hyperbolum gestasse coronam personae publicae insigne, dein amisisse, aliquantisper igitur illo munere functum esse. Constanter enim ἀφαιρεῖσθαι vel περιαιρεῖσθαι τὸν στέφανον dicitur is cui magistratus abrogatur, e. g. Dem. XXVI § 5 ὅταν ἀποχειροτονηθῶσί τινες τῶν ἐν ἀρχαῖς, παραχρῆμα πέπαυνται ἄρχοντες καὶ τοὺς στεφάνους περιῄρηνται, Hyperid. c. Dem. 30 ὑπὸ τῆς τύχης ἀφαιρεθεὶς τὸν στέφανον, Dem. LVIII § 27, Lycurg. Leocr. § 122 etc.; vid. etiam Eq. 1227 Demi ad Paphlagonem verba κατάθου ταχέως τὸν στέφανον et ipsius Paphlagonis verba vs. 1250 ὦ στέφανε χαίρων ἄπιθι; etiam Plut. 22 huc facit. Alluditur autem hoc loco ad rem aliunde ignotam, quam vs. 551 voce λαβή indicari suspicatus est Bücheler; e poetae verbis effeceris Hyperbolo abrogatum esse magistratum quod in fastis constituendis lunae rationem non habuisset cognatamve ob causam. Aliqua cum utilitate conferri potest Platonis comici fr. 166 sq., ubi homo nescio quis, qui Ὑπερβόλῳ βουλῆς ἐπέλαχεν, a servo dicitur vel sic senator creatus esse, dubium enim non esse quin iste ἀνὴρ πονηρὸς καὶ ξένος reiciatur in δοκιμασίᾳ, substitutus igitur in eius locum cedat. — Ceterum de Hyperbolo vid. ad Vesp. 1007.

624. καὶ ἔπειτα] utraque particula abundat, item (Av. 536?) Plat. fr. 23 λαβὼν οὖν | τὸν σκύλακα τὸν τοῦ προξένου καὶ ἔπειτα δῆσον αὐτόν. Saepius ita ex abundanti post participium inseritur καὶ εἶτα: (Nub. 409? vid. ann. crit.) Eq. 392 Pac. 890 (ex Herwerdeni emendatione) Av. 674, 1455 Lys. 560 Plat. Gorg. 457 *b* etc., item εἶτα δὲ Ach. 24 (Eq. 377), ἔπειτα Ach. 498 Nub. 1042 Av. 29, εἶτα Ach. 291 Eq. 281 Nub. 386 Ran. 205 etc. Vid. etiam infra ad vs. 860 sq. et cf. OBachmann Coniect. p. 5.

626. Solon ἠξίωσεν Ἀθηναίους τὰς ἡμέρας κατὰ σελήνην ἄγειν (Diog. Laert. I § 59), sic significans τὴν τάξιν τῶν ἡμερῶν εἰς μηνῶν περιόδους καὶ μηνῶν εἰς ἕκαστον τὸν ἐνιαυτόν, ἵνα ὧραι καὶ θυσίαι καὶ ἑορταὶ τὰ προσήκοντα ἀπολαμβάνουσαι ἑαυταῖς ἕκασται τῷ κατὰ φύσιν ἄγεσθαι, ... θεοῖς τὰς τιμὰς ἀποδιδῶσι, quae Platonis sunt verba Leg. 809 *d*.

627. Cf. Av. 194 μὰ γῆν μὰ παγίδας μὰ νεφέλας μὰ δίκτυα. Novum denuo numen praeter nota illa Chaos et Aërem Socrates nunc invocat Anapnoën; vid. ad vs. 424, et de more per tria numina iurandi ad vs. 1234.

οὐδ' ἄπορον, οὐδὲ σκαιόν, οὐδ' ἐπιλήσμονα·
ὅστις σκαλαθυρμάτι' ἄττα μικρὰ μανθάνων,
ταῦτ' ἐπιλέλησται πρὶν μαθεῖν. ὅμως γε μὴν
αὐτὸν καλῶ θύραζε δευρὶ πρὸς τὸ φῶς.
(Alta voce, ad domum conversus:)
ποῦ Στρεψιάδης; ἕξει τὸν ἀσκάντην λαβών;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.
(e domo respondens:)
ἀλλ' οὐκ ἐῶσί μ' ἐξενεγκεῖν οἱ κόρεις.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.
ἀνύσας τι κατάθου, καὶ πρόσεχε τὸν νοῦν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.
(procedit tunicatus et discalceatus, fert autem grabatum, cui iniecta est lodix:)
ἰδού.

---

630. *σκαλαθυρμάτι'*] *καλαθυρμάτι'* V, *γ' ἀθυρμάτι'* Blaydes coll. Philoxen. fr. 3[23].
631. *ταῦτ'*] *αὔτ'* Dobree, melius Blaydes *εἶτ'*.
633. Rogandi signum in fine posuit Dobree; vid. commentarius. Blaydes dubitanter proponit *ἔξιθι*.

---

629. *σκαιόν*] *hebetem* hominem significat, *δεξιός* autem adiectivum *sollertem*. Inter se sic opponuntur e. g. Vesp. 1265 sq., *σκαιός* ita usurpatur etiam vs. 655 Vesp. 1183 etc., propria autem horum adiectivorum potestas iocandi materiem praebet Ephippo (fr. 23): *ὡς σκαιὸς εἶ καὶ ἄγροικος αἰσχροεπῶν· ἔα, | ἐπαρίστερ' ἐν τῷ στόματι τὴν γλῶτταν φορεῖς.*

630. *σκαλαθυρμάτια*] similes voces in ann. ad vs. 130 collegi, haec autem a verbo *σκαλαθῦραι* (Eccl. 611) manifeste est ducta.

631. *ἐπιλέλησται πρὶν μαθεῖν*] simillimo oxymoro usus noster Plut. 597 dicit pauperes Hecates coenas in triviis „*ἁρπάζειν πρὶν καταθεῖναι*".

632. *πρὸς τὸ φῶς*] cf. Herodot. III 79 „quo die a Persis celebrantur Magophonia, *μάγον οὐδένα ἔξεστι φανῆναι ἐς τὸ φῶς*, Timocl. fr. 32 *ἀνοίγετ' ἤδη τὰς θύρας, ἵνα πρὸς τὸ φῶς | ὦμεν καταφανεῖς μᾶλλον.* Idem valet *πρὸς τὸν ἥλιον* infra vs. 771 etc., *πρὸς τὸν ἀέρα* supra vs. 198 (ubi vid.).

633. Discipulus grandaevus, qui aliquantisper (inde a vs. 509) in meditaculo artibus liberalibus studuit, nunc in medium prodire iubetur, ut ostendat quid profecerit.

— *ἕξει*] futuro ita usurpato praemitti solet negatio, quae tamen etiam vs. 1299 Vesp. 671 Pac. 259 Av. 1572 Eccl. 1083 deest; cf. Epigen. fr. 5 *τὴν Θηρίκλειον δεῦρο καὶ τὰ 'Ροδιακὰ | κόμισον λαβὼν τοὺς παῖδας. εἰσοίσεις μόνος | ψυκτῆρα κτἑ.*, et vid. infra ad vs. 811.

— *τὸν ἀσκάντην*] id est *τὸν σκίμποδα* (vs. 709), *scabellum* sive *grabatum* (*κλίνην χθαμαλήν*), quo in schola hactenus est usus, idem fortasse in quo sedebat cum Socraticorum sacris est initiatus (vid. vs. 254 sqq).

634. „Mordicus retineri se" perhibet senex.

635. *ἀνύσας τι*] vid. ad Vesp. 30 et ad Ran. 606.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἄγε δή, τί βούλει πρῶτα νυνὶ μανθάνειν,
ὧν οὐκ ἐδιδάχθης πώποτ᾽ οὐδέν; εἰπέ μοι·
πότερα περὶ μέτρων ἢ ῥυθμῶν ἢ περὶ ἐπῶν;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

περὶ τῶν μέτρων ἔγωγ᾽· ἔναγχος γάρ ποτε
ὑπ᾽ ἀλφιταμοιβοῦ παρεκόπην διχοινίκου.

---

637. ὧν] ὡς Naber. || πώποτ᾽] aut hoc corruptum aut vicina. Ferri posset πώποτε, si legeretur e. g. μῶν οὐκ ἐδιδάχθης πώποτ᾽ οὐδέν; *nihilne unquam didicisti?* Sed quominus hoc proponam obstat vs. 638 cum vs. 636 artissime cohaerens. Fortasse verum est *ὧν οὐκ ἐδιδάχθης πρότερον; (*paulisper expectat:*) οὐδέν; — vel sic tamen languet versus, nam nemo cupit ea addiscere quae iampridem didicerit. || οὐδέν] Strepsiadi tribuunt V R.

638. πότερα] πότερον R alii; cf. vs. 642 et 845. || ῥυθμῶν ἢ περὶ ἐπῶν GHermann] περὶ ἐπῶν ἢ ῥυθμῶν R et plerique, item omisso περὶ V, (περὶ) ῥυθμῶν ἢ ἐπῶν complures, περὶ ἐπῶν καὶ ῥυθμῶν Elmsley non recte. — De metris mox agitur vs. 639 sqq., dein de rhythmis vs. 647 sqq., denique de dictione vs. 658 sqq.

640. διχοινίκου Blaydes coll. Eq. 807] διχοινίκῳ codd.; quod si quis tueri velit, statuat Strepsiadem nuper, cum hordeum ex agris suis demessum venderet pistori alicui, sero deceptum se sensisse, duplici scilicet mensura usum emtorem pro singulis choenicibus binas accepisse. Sed cum nimis artificiosa est haec interpretandi ratio tum adverbio ἔναγχος totique vitae rustici in urbe nunc degentis parum accommodata.

---

637. „οἱ ἄλλοι σοφισταί" — *Protagorae* sunt verba se ipsum collaudantis apud Plat. Protag. 318 *e* — „λωβῶνται τοὺς νέους· „τὰς γὰρ τέχνας αὐτοὺς πεφευγότας ἄκοντας „πάλιν αὖ ἄγοντες ἐμβάλλουσιν εἰς τέχνας, „λογισμούς τε καὶ ἀστρονομίαν καὶ γεωμε- „τρίαν καὶ μουσικὴν διδάσκοντες" — καὶ ἅμα εἰς τὸν Ἱππίαν ἀπέβλεψεν. Arti autem τῆς ὀρθοεπείας sive τῇ ὀρθότητι τῶν ἐπῶν praeter *Prodicum* (vid. ad vs. 361) ipse Protagoras singularem impendebat curam (vid. Plat. Phaedr. 267 *c*, Aristot. Poetic. 19, Diog. Laert. IX 52 sq.), ita ut artis grammaticae pater dici possit; *genera* eum invenisse testatur Aristoteles Rhetor. III 5: Πρωταγόρας τὰ γένη τῶν ὀνομάτων διῄρει, ἄρρενα καὶ θήλεα καὶ σκεύη, eodem autem teste Soph. Elench. 14 perhibebat vocem μῆνις non feminini sed masculini esse generis, Iliadis nimirum initium vituperans; vid. etiam Quinctilianus III 4 § 10.

639 sq. Alias mensuras quam quibus agricolae, fabri, institores, omnes denique in vita quotidiana utuntur, aut extare posse aut cognitu esse dignas, ne suspicatur quidem rusticellus noster. Μέτρον unum curat illud quo in demetiendis ἀλφίτοις solet uti, τὴν χοίνικα (vid. e. g. Herod. Mimiamb. VI 5 et ad Vesp. 440).

639. ἔναγχος] *nuper*. Redit adv. Eccl. 823 Eupol. fr. 181[2] Menand. 600.

640. ἀλφιταμοιβοῦ] nomen redit Av. 491 Eccl. 424.

— παρεκόπην διχοινίκου] *deceptus, fraudatus sum duobus choenicibus*; cf. Eq. 807, 859. Eodem sensu, et nostri loci memor opinor, Lucianus V § 57 loco festivo dicit: μῶν παρακέκρουσμαί σε; καὶ μὴν ἐπεμβαλῶ χοίνικας ὑπὲρ τὸ μέτρον τέτταρας, *iniquus videor? en quatuor choenices insuper*. Etiam iocosa voce παρακρουσιχοίνικος usos esse comicos testatur Pollux IV § 169 (fr. adesp. 1104). Vid. praeterea

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

οὐ τοῦτ' ἐρωτῶ σ', ἀλλ' ὅ τι κάλλιστον μέτρον
ἡγεῖ, πότερον τὸ τρίμετρον ἢ τὸ τετράμετρον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἐγὼ μὲν οὐδὲν πρότερον ἡμιεκτέου.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

οὐδὲν λέγεις, ὦ ἄνθρωπε.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

περίδου νυν ἐμοὶ
εἰ μὴ τετράμετρόν ἐστιν ἡμιεκτέον.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

εἰς κόρακας, ὡς ἄγροικος εἶ καὶ δυσμαθής.
τάχα δ' ἂν δύναιο μανθάνειν περὶ ῥυθμῶν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τί δέ μ' ὠφελήσουσ' οἱ ῥυθμοὶ πρὸς τἄλφιτα;

---

641. *ὅ τι*] *ὅτι τοῦτο* V. ‖ *μέτρον*] *μέτρων* Blaydes cum Cant. 1.
642. *πότερον*] *-ρα* Cant. 1, cf. vs. 638.
645. *ἡμιεκτέον*] *-κτέου* V alii.
647. *τάχα δ'* Reiske] *ταχὺ δ'* duo codd., *ταχύ γ'* V R cett., quod ironice loquentis est (vid. e. g. Apollodor. fr. 10 *ταχύ γε στρατιώτης γέγονας ἀντ' ἐλευθέρου*, item Aeschin. I § 181, Lyc. Leocrat. § 133 etc.), at ironiae non iam est locus; *τάχυ* non *fortasse* significat sed *celeriter* (Vesp. 795 Av. 1313 Lys. 25 etc.). — Cf. Vesp. 277, 281, 1456 Av. 453. ‖ *περὶ*] sic V R, *σὺ περὶ* metro invito plerique.

Anecd. Bekk. 59, 27 et cf. *παράκοπος* (Aesch. Prom. 581 Ar. Thesm. 680) de *delirantibus* (a recto tramite aberrantibus) usurpatum, ut *παραπαίειν* (Pac. 89 Plut. 508 etc.) et *παραπλήττειν* (Lys. 831 Eccl. 139 etc.).

641—645. Nunc quoque artem metricam cogitat magister, hordeum suum discipulus. Nempe medimnus, qui choenices capiebat XLVIII, dividebatur in sex *ἑκτέας* (Eccles. 547 fr. 640) sive duodecim *ἡμιεκτέα* (Plat. fr. 174[12]) vel *ἡμίεκτα* (Cratet. fr. 20). Utraque vox legitur e. g. in decreto vetusto (Dittenb. Syll. 13[6,7]) *ἀπάρχεσθαι τοῖν θεοῖν τοῦ καρποῦ κατὰ τὰ πάτρια καὶ τὴν μαντείαν τὴν ἐκ Δελφῶν Ἀθηναίους ἀπὸ τῶν ἑκατὸν μεδίμνων κριθῶν μὴ ἔλαττον ἢ ἑκτέα, πυρῶν δὲ ἀπὸ τῶν ἑκατὸν μεδίμνων μὴ ἔλαττον ἢ ἡμιέκτεων.* Quapropter rusticus hanc mensuram quatuor choenices capientem voce *τετράμετρον* significari putat, trimetro igitur eam iure suo praeferens.

644. *περίδου*] verbum *περιδόσθαι* sensu *pignore certandi* adhibuit Homerus Ψ 485 *δεῦρό νυν, ἢ τρίποδος περιδώμεθα ἠὲ λέβητος* et ψ 78 *ἐγὼν ἐμέθεν περιδώσομαι αὐτῆς*, noster etiam Ach. 772, 1115 Eq. 791. Cf. Plaut. Epidic. V 2, 34 *da pignus ni ea sit filia*, Pers. II 2, 4 *da hercle pignus ni omnia memini et scio.*

646. *εἰς κόρακας*] vid. ad Ran. 187 et 607.

648. *πρὸς τἄλφιτα*] vid. ad vs. 176.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

πρῶτον μὲν εἶναι κομψὸν ἐν ξυνουσίᾳ,
ἐπαΐονθ᾽ ὁποῖός ἐστι τῶν ῥυθμῶν
κατ᾽ ἐνόπλιον, καὶ ὁποῖος αὖ κατὰ δάκτυλον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

κατὰ δάκτυλον;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

νὴ τὸν Δί᾽.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἀλλ᾽ οἶδ᾽.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

εἰπὲ δή.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τίς ἄλλος ἀντὶ τουτουὶ τοῦ δακτύλου;

---

649. *κομψὸν*] *σοφὸν* V.

650. *ἐπαΐονθ᾽*] sic (-*ντ᾽*) R, *εἶτ᾽ ἐπαΐειν* cett. vitio metrico (cf. Vesp. 516 Soph. Ai. 1263), *ἐπαΐειν θ᾽* Blaydes non recte, causa enim *τοῦ κομψὸν εἶναι* redditur. Verba corrupta sunt cum putarent grammatici post *πρῶτον μὲν* statim subiungendum esse *εἶτα δέ* vel eiusmodi aliquid. Alpha correptum est more epico in dictionis Homericae imitatione Pac. 1064.

652. *νὴ τὸν Δί᾽*] Socrati dedit Hirschig coll. vs. 683 et Ran. 51. In codd. continuantur Strepsiadi (cf. Vesp. 912 Av. 954 Lys. 609, 927 Thesm. 259 sq. Ran. 285? Plut. 202).

653 sq. Verba corrupta esse testantur cum obscuritas totius enunciati tum particula *μέν* inutiliter abundans et omissum *ἦν*. Naber *τίς ἄλλος ἀντὶ τουτουὶ τυν-*

---

649. *κομψὸν ἐν ξυνουσίᾳ*] qualis homo *ξυνουσιαστικὸς* dicitur Vesp. 1209. De adiectivo *κομψός* vid. ad Ran. 967.

650. *ἐπᾱίοντα*] vid. ad Vesp. 516.

651. Socrates ubi apud Platonem inquirit qualis musica conducat incolis perfectae civitatis, ait se neque satis callere neque admodum curare artem metricorum, *ἐνόπλιόν τέ τινα ὀνομαζόντων καὶ δάκτυλον καὶ ἡρῷόν γε* (Rep. 400 *b*), talia igitur Damoni se ceterisque qui harum rerum sint periti relinquere lubentem. Rhythmus *ἐνόπλιος*, cuius etiam Epicharmus (vid. Athen. 184 *f*) Xenophon (Anab. VI 1 § 11) Callimachus (h. Dian. 241) mentionem fecerunt, non — quod perhibet scholiasta ad nostrum locum — *creticum* est metrum, sed constat e duobus dactylis integris unoque decurtato (–́⏑⏑ –́⏑⏑ –́⏓); vid schol. Hephaest. p. 178 G., Draco de Metr. p. 139, Eust. ad. Od. p. 1899,62. Quibus si syllaba praemittitur, habemus vetustissimum versuum genus illud, quod *prosodiacum* vel *paroemiacum* dicitur, hodie autem *anapaesticis* metris accenseri solet (cf. Enchir. dict. ep. p. 9). Mentem igitur poetae haud male reddas vertendo: *Scolia aliaeve cantilenae cum canuntur in conviviis, decet scire quid intersit inter anapaestos et dactylos.*

653 sq. Reliquis digitis contractis medium protendebant veteres si quem vellent insigni contumelia afficere, quod

πρὸ τοῦ μέν, ἔτ' ἐμοῦ παιδὸς ὄντος, οὑτοσί.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἀγρεῖος εἶ καὶ σκαιός.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

οὐ γάρ, ὦ οἰζυρέ,
τούτων ἐπιθυμῶ μανθάνειν οὐδέν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

τί δαί;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἐκεῖν' ἐκεῖνο, τὸν ἀδικώτατον λόγον.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἀλλ' ἕτερα δεῖ σε πρότερα τούτου μανθάνειν·
τῶν τετραπόδων ἅττ' ἐστὶν ὀρθῶς ἄρρενα.

νουτουί | πρὸ τοῦ μὲν ὄντος, νῦν δὲ τηλικουτουί, quod perplacet Blaydesio; sed τηλικοῦτος ut ita pro adiectivo τοσοῦτος usurpari potuerit vereor, et languere mihi videntur versus ita mutati (*penis qui olim tantillus erat, nunc vero tantus est*, Lys. 415, 1027), etiamsi credam penem voce δάκτυλος sic potuisse indicari, quod e Stratonis certe epigrammate 81 (Brunck Anal. II p. 377) temere effecerit quispiam. — Fuisse qui versum 653 darent Socrati docet scholion.

653. τοῦ] νῦν Bentley.

654. ἔτ'] ἐπ' V R.

656. οὐδέν] om. V.

657. ἀδικώτατον] ἀδικώτερον Meineke (cf. vs. 115), ἄδικον τοῦτον Kock (cf. vs. 116, 885).

658. δεῖ σε πρότερα τούτου] πρότερα τούτου δεῖ σε V (possis πρότερα δεῖ σε τούτου). || τούτου] τούτων R alii. || Suspicor post hunc versum aliquid excidisse.

659. ὀρθῶς] ὄντως Kiehl. Cf. vs. 251.

---

dicebatur σκιμαλίσαι (Ach. 444 Pac. 549 fr. com. adesp. 1142); proprie enim sic significatur aliquem *cinaedum* esse (vid. Iuven. X 53 Mart. II 28,2). Quapropter Dio Chrysostomus XXXIII p. 13 Dind. argumenti causa absurdi aliquid fingens rogat: εἴ τις παραγένοιτο εἰς πόλιν ἐν ᾗ πάντες ὅ τι ἂν δεικνύωσι τῷ μέσῳ δακτύλῳ δεικνύουσι,... ποίαν τινὰ ἡγήσεται τὴν πόλιν ταύτην; — Medius autem digitus hanc ob causam dicebatur *infamis* (Pers. II 33) sive *impudicus* (Mart. II 70, 5), et satis apparet huc alludi nostro loco (vid. etiam Eq. 1381); in quem errorem vox ξυνουσία a Socrate adhibita rusticum ἄμουσον detrusit. Quamquam fatendum est Strepsiadis verba intellegi non posse, quapropter non dubito quin sint corrupta. Id unum perspicuum est, senem σκιμαλίσαι τὸν διδάσκαλον, quem ideo irasci non est mirum.

655. ἀγρεῖος] item Thesm. 160.

— σκαιός] cf. vs. 629.

— ὦ οἰζυρέ] item Vesp. 1504 (1514) Av. 1641 Lys. 948. In epica dictione vocalis υ longa est.

657. *Unum est quod mihi expeto, iniustissimam quamque disputandi rationem.* Vid. vs. 114 et ad vs. 112 sq.

659. *Genera* grammaticalia a Protagora

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἀλλ' οἶδ' ἔγωγε τἄρρεν', εἰ μὴ μαίνομαι·
κριός, τράγος, ταῦρος, κύων, ἀλεκτρυών.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ὁρᾷς ὃ πάσχεις; τήν τε θήλειαν καλεῖς
ἀλεκτρυόνα καὶ ταὐτὸ καὶ τὸν ἄρρενα.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

πῶς δή; φέρε, πῶς;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἀλεκτρυὼν καὶ ἀλεκτρυών.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

νὴ τὸν Ποσειδῶ. νῦν δὲ πῶς με χρὴ καλεῖν;

---

660. ἔγωγε τἄρρεν'] ἔγωγ' ἄττ' ἄρρεν' Bodl. duo, quod recepit Blaydes coll. vs. 683.

661. τράγος, ταῦρος] ταῦρος, τράγος V R alii. || Post hunc duos versus intercidisse putat Bentley, quibus feminina aliquot nomina Strepsiades iussus protulerit.

662. ὅ V R] ἃ cett. (ut Eur. Med. 403), ὅ τι Cobet.

663. καὶ ταὐτὸ Flor. Φ] καταυτὸ V^1, quod dittographia abiit in id quod R et fere omnes habent καταταυτὸ, metro invito et abundante particula τε vs. 662; correxit GHermann. Porson ἀλεκτρυῶ κατὰ ταὐτό, Meineke ἀλέκτορα κατὰ ταὐτό. Vid. vs. 851, 1427 Ran. 932, 937. Accusativi formae ἀλεκτρυῶ et -κτρυοῦς an iure restituerit Porson dubito, cum praesertim etiam vs. 664 sic possit restitui accusativus, quem poscere videtur grammatica; hoc tamen loco verum duco καὶ ταὐτό.

664. πῶς;] Strepsiadi dedit Elmsley, in codd. est Socratis invita grammatica, sic enim φέρ'. — ὅπως; fuisset dicendum, idque cum cod. Harl. 3 scripsit Porson; vix tamen ferri potest thesis ita diremta (◡ | ◡—), neque φέρε subiungi solet interrogativis sed praemitti (vid. tamen Ran. 993). — Eodem vitio laborant Av. 1234 Ran. 1424 Eccl. 761. In V verba πῶς ἀλεκτρυὼν desunt. ThLudwig coniecit φέρ' ἴδω.

---

inventa (vid. ad vs. 637) ante omnia nunc addiscenda sunt seni misello.

— ὀρθῶς] vid. ad vs. 251.

660. εἰ μὴ μαίνομαι] vehementer hoc est asseverantis; item Thesm. 470 et addita particula γε Plat. Euthyd. 283 *e* Protag. 349 *e*; cf. Plat. Gorg. 511 *a* εἰ μὴ κωφός γ' εἰμί.

661. Rusticus enumerat animalia domestica. Gallum autem quod quadrupedibus accensere videtur, id non est urgendum.

662. ὁρᾷς] *scin?* Cf. Ran. 1136, Soph. Oed. Col. 937, Eur. Med. 403.

— πάσχεις] vid. ad vs. 234.

663. καὶ ... καὶ] *et ... quoque*, item Eccl. 438 sq.

664. πῶς — πῶς; cf. Lys. 574 πῶς δή; φέρ' ἴδω. De duplicato πῶς vid. ad vs. 79.

665. νὴ τὸν Ποσειδῶ] sc. τὸν θαλάττιον, non τὸν ἵππιον ἐκεῖνον (vs. 84). Vert. *profecto verum est quod dicis*, et conferatur νεόπλουτος ille Molierianus, maxima cum admiratione intellegens se per totam vitam „prosa" oratione esse usum („ob Molière Aristophanes gekannt hat, weiss ich nicht" Kock).

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἀλεκτρύαιναν· τὸν δ' ἕτερον ἀλέκτορα.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἀλεκτρύαιναν; εὖ γε, νὴ τὸν Ἀέρα·
ὥστ' ἀντὶ τούτου τοῦ διδάγματος μόνου
διαλφιτώσω σοι κύκλῳ τὴν κάρδοπον.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἰδοὺ μάλ' αὖθις τοῦθ' ἕτερον· τὴν κάρδοπον
ἄρρενα καλεῖς, θήλειαν οὖσαν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τῷ τρόπῳ;
ἄρρενα καλῶ ἐγὼ κάρδοπον;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

μάλιστά γε·
ὥσπερ γε καὶ Κλεώνυμον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

πῶς δή; φράσον.

---

666. δ' ἕτερον] ἕτερον δ' Cobet.

669. σοι Cobet] σου codd. || διαλφιτώσω] καταλφιτώσω Blaydes (ut καταχρυσοῦν etc.).

671—673. τῷ τρόπῳ — Κλεώνυμον] om. R. Versus 672 an spurius sit dubitat Blaydes.

671. In fine interpunxit Lenting, ut salva lingua posset responderi per particulam γε.

672. ἐγὼ] sic ('γὼ) V R alii, 'γὼ τὴν multi, Brunck τὴν.

673. γε] om. V R et multi.

---

666. ἀλεκτρύαιναν] novam hanc vocem e Protagorae disquisitionibus de nominum generibus desumtam esse parum probabilis est Kockii suspicio; immo festive nunc fingitur ad instar vocum λέαινα θεράπαινα Γνάθαινα Ἄλκαινα aliarum, a masculinis in -ων excurrentibus ductarum, quemadmodum novis vocibus μαγείραινα et ἰχθυοπώλαινα usus est Pherecrates fr. 64. Extra Athenas autem gallae dicebantur ἀλεκτορίδες, quo nomine praeter Epicharmum Democritum Hippocratem usus est etiam Aristoteles (Hist. Anim. VI 1 § 2). Attica vero lingua utrumque genus voce epicoena ἀλεκτρυών designabat, vid. Cratin. fr. 108 Arist. 18, 185 sq. Theopomp. 9 Plat. 19 sq. Stratt. 58 Anaxandr. 47 (?).

669. διαλφιτώσω] verbum nunc fingitur a comico. — De re vid. vs. 1146.

670. ἰδοὺ μάλ' αὖθις] item Pac. 5; cf. μάλ' αὖθις Av. 1415 Plut. 935 Soph. Phil. 793, μάλ' αὐτίκα Thesm. 750 Plat. fr. 128, αὐτίκα μάλα et similia saepius.

673 sqq. *Cleonymus* et alias passim (vid. ad vs. 353) et hoc loco deridetur utpote homo gulosus et ignavus.

673. ὥσπερ γε καὶ Κλεώνυμον] „ut hominum, sic rerum sunt genera, quae nominis terminatione indicantur". — Re-

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ταὐτὸν δύναταί σοι κάρδοπος Κλεωνύμῳ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἀλλ', ὦ ἀγάθ', οὐδ' ἦν κάρδοπος Κλεωνύμῳ,
ἀλλ' ἐν θυείᾳ στρογγύλῃ ἐνεμάττετο.
ἀτὰρ τὸ λοιπὸν πῶς με χρὴ καλεῖν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ὅπως;
τὴν καρδόπην, ὥσπερ καλεῖς τὴν Σωστράτην.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τὴν καρδόπην; θήλειαν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ὀρθότερον λέγεις.

---

674. *σοι*] **τοι*?

676. (*ε*)'*νεμάττετο* Dobree] *γ' ἀνεμάττετο* codd. (*γ'* om. V).

679. Post *καρδόπην* interrogandi signum deest in VR aliis. || *θήλειαν;—ὀρθότερον λέγεις*] om. V. || *ὀρθότερον λέγεις*] in codd. sunt Strepsiadis; GHermann dedit Socrati, cui etiam vocem *θήλειαν* tribuit Reisig. Pro *ὀρθότερον* in R aliisque est *ὀρθῶς γὰρ* (quod receperunt GHermann Reisig alii („gewiss, denn so forderts die Regel" Kock); sic tamen *γὰρ* molestum duco, quod optime intellegerem si *οὕτω*

---

cordemur nunc oportet, novi et inauditi quid illo tempore fuisse genera grammaticalia (vid. ad vs. 637). Quibuscum nos inde a prima pueritia ita consuevimus, ut in ipsa rerum natura ea inesse persuasum habeamus, et absurdus fere videatur qui iocandi materiem inde sibi expetat; Aristophanis vero aequalibus perridicula videbantur „vocabula virilia" et „muliebria".

674. *ταὐτὸν δύναταί σοι*] *idem tibi valet*, idem de utroque nomine tibi est statuendum. Cf. Plut. 842 *τὸ τριβώνιον τί δύναται; quid sibi vult istud pallium?* Sed rustico Socrates dicere videtur inter Cleonymum, hominem obesum, et mactram vix ullum esse discrimen.

675 sq. Imperfectum quid sibi velit fortasse incertum. „Nequitiam aliquam Cleonymi indicari" suspicatur Blaydes — ut assolent interpretes ad incitas redacti. Sed quid his inesse possit quo notentur eius mores improbi fallaxve indoles frustra quaero. Immo ridetur paupertas hominis, qui cum victu quotidiano iustaque adeo supellectile domestica careret, „*τὰ τῶν ἐχόντων ἀνέρων ἐρέπτεσθαι*" (Eq. 1295) soleret... quando? Illo tempore opinor quo novit eum Strepsiades et cum eo consuevit; antehac enim esuriens aliena catilla liguriebat: nunc *ξουθός ἐστιν ἱππαλεκτρυών*, *taxiarchus* scilicet creatus suam pultem suis nummis parare sibi potest. *Mortarium* autem cur commemoretur, melius intellegeremus si sciremus quid in vita privata egerit Cleonymus. Qui si *pharmacopola* erat, tam pauper autem olim fuisse nunc dicitur ut in eodem mortario cum herbas suas pulveresque medicinales contereret tum polentam pinseret, haec quoque comici verba suo aculeo non caruerunt.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἐκεῖνο δ' ἦν ἂν καρδόπη, Κλεωνύμη.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἔτι δή γε περὶ τῶν ὀνομάτων μαθεῖν σε δεῖ,
ἅττ' ἄρρεν' ἐστίν, ἅττα δ' αὐτῶν θήλεα.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἀλλ' οἶδ' ἔγωγ' ἃ θήλε' ἐστίν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

εἰπὲ δή.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

Λύσιλλα, Φίλιννα, Κλειταγόρα, Δημητρία.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἄρρενα δὲ ποῖα τῶν ὀνομάτων;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

μυρία·
Φιλόξενος, Μελησίας, Ἀμυνίας.

λέγω vel ἐρεῖς sequeretur. Etiam ὀρθῶς νῦν recte haberet. Sed videtur *ΟΡΘΟΤΕΡ'* librariorum errore in *ΟΡΘΩΓΑΡ* abiisse.

680. ἦν ἂν] suspecta Blaydesio, qui τἄρ' ἦν vel ἐκεῖν' ἄρ' ἂν εἴη coniecit.

681. δή γε] δή om. V R alii, γε om. complures; δὴ δὲ GHermann coll. Eccl. 195, δέ γε Meineke, ἔν τι Dobree, εὖ γ' · ἔτι δὲ Bergk, ἀλλ' ἔτι γε Kock. Particulae γε vix est locus, sed neque Dobree (quem sequuntur Dindorf et Blaydes) neque Bergk contextum perspexisse mihi videtur; cf. commentarius.

682. ἐστίν...αὐτῶν] αὐτῶν...αὖ 'στὶ vel ἐστίν...ὀρθῶς Blaydes.

---

680. *Dicendum sic esset „cardopa" et „Cleonyma" (das wäre also...).* — Ut hic ἦν, sic alibi γίγνεται usurpatur ubi ratio quaedam concluditur; vid. Vesp. 663 Herodot. III 95 etc. — Feminino nominis Cleonymi termino quid nunc significetur quivis intellegit. Similes autem ioci leguntur Cic. de Or. II § 277 Hor. Sat. I 8, 39 Tac. Ann. VI 5.

681 sq. *Nondum satis te didicisse quae virorum quae mulierum sint nomina manifestum est.* — Primo animalium, dein rerum nomina tractavit magister, nunc de ipsorum hominum nominibus addit aliquid, quoniam e verbis discipuli, virum nunc Cleonymam vocantis, patet eum nondum perspexisse quomodo ipsis linguae sonis distinguantur genera.

684. *Meretricum* ea aetate notissimarum nomina haec fuisse probabiliter statuunt scholia.

686. *Philoxenus* cuiusmodi fuerit homuncio apertis verbis dicit noster Vesp. 84, ubi vid., neque tecte magis Eupolis fr. 235 ἔστι δέ τις θήλεια φιλόξενος ἐκ Διομείων (ubi nomen littera minuscula, ut feci, scribendum est nisi fallor); *Amynias* autem (Pronapis filius) eiusdem farinae erat nebulo, vid. ad vs. 31 et ad Vesp. 74 et 1267—1274; itaque qui

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἀλλ', ὦ πονηρέ, ταῦτά γ' οὐκ ἔστ' ἄρρενα.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

οὐκ ἄρρεν' ὑμῖν ἐστιν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

οὐδαμῶς γ'· ἐπεὶ
πῶς ἂν καλέσειας ἐντυχὼν Ἀμυνίᾳ;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ὅπως ἄν; ὡδί· „δεῦρο, δεῦρ', Ἀμυνία".

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ὁρᾷς; γυναῖκα τὴν Ἀμυνίαν καλεῖς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

οὔκουν δικαίως, ἥτις οὐ στρατεύεται;
ἀτὰρ τί ταῦθ', ἃ πάντες ἴσμεν, μανθάνω;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

οὐδὲν μὰ Δί'· ἀλλὰ κατακλινεὶς δευρὶ —
(grabatum designans:)

---

687. οὐκ ἔστ' Par. 4] ἔστιν οὐκ R alii, ἔστ' οὐκ (ut Pac. 672 Anaxipp. fr. 1[36]) multi. Cf. Av. 32.

688. ἡμῖν] ἡμῖν V R alii. || γ'] om. complures.

690.] om. R errore manifesto.

691. τὴν] τὸν nonnulli, δὴ τὸν Cant. 1 (et sic Bentley). An *νῦν?

692. ἥτις V R] ὅστις cett.; Dindorf huc refert Hesychii glossam ἥτις: ὅστις.

694. οὐδὲν] aut corruptum est aut — quod suspicor — lacunae indicium; vid. commentarius. Frustra GHermann contulit Av. 1360, neque prosunt collati a Schömanno Eur. Med. 64 Ion. 256, 288, 404; qualibus locis ad οὐδέν e vicinia

---

nunc coniunctim cum hisce iuvenibus commemoratur *Melesias* quam ob causam fuerit famosus obscurum esse nequit; Thucydidis filium, cuius mentio fit apud Platonem (Lach. 179 *c* Menon. 94 *d*), intellegit Bergk parum probabiliter.

688. οὐδαμῶς γ'· ἐπεὶ] sic hae particulae etiam Vesp. 79, 1393 Pac. 1260 alibi iunctae sunt.

692. Cobet contulit Euripidis fr. in schol. Hom. N 153 servatum οὔκουν <δικαίως> εἴπερ εἴργασται τάδε; — Ἀστρατείας igitur *Amynias* nunc insimulatur, fortasse idem tangitur Vesp. 1117; vid. etiam Eq. 443.

693. ἃ πάντες ἴσμεν] in vulgus notos esse Amyniae ceterorumque qui commemorati sunt mores, poeta sic innuit.

694. Cf. Vesp. 1208 παῦ'· ἀλλὰ δευρὶ κατακλινεὶς προμάνθανε | ξυμποτικὸς εἶναι. — οὐδὲν] explicari nequit. Nisi fallor, excidit versus huiuscemodi: <ἀλλ' οὐδὲν οἶσθ', οὐδ' ὧν ἀκούεις μανθάνεις> | οὐδὲν μὰ Δί'.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τί δρῶ;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἐκφρόντισόν τι τῶν σεαυτοῦ πραγμάτων.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

μὴ δῆθ᾽, ἱκετεύω, ἐνταῦθά γ᾽· ἀλλ᾽, εἴπερ γε χρή,
χαμαί μ᾽ ἔασον αὐτὰ ταῦτ᾽ ἐκφροντίσαι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

οὐκ ἔστι παρὰ ταῦτ᾽ ἄλλα.

(Senem vi cogit in grabato considere, dein secedit et meditabundus consistit.)

SCENA DUODECIMA.

Strepsiades, Chorus.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

κακοδαίμων ἐγώ,
οἵαν δίκην τοῖς κόρεσι δώσω τήμερον.

(Dum canuntur sequentia, in grabato volutatur et membra iactat cum cimicibus bellum gerens.)

ΧΟΡΟΣ.

(Cantus.)

Stropha (vs. 700—706).

φρόντιζε δὴ καὶ διάθρει, πάντα τρόπον τε σαυτὸν

---

facile suppletur verbum, hic vero id quod *οὐ δῆτα* deberet significare („*nullo pacto* sc. haec doctrina omnibus nota est"). Heidhüs interpretatur „O, zu gar nichts!", Socratem enim secum decernere nihil amplius e sapientiae suae thesauris impertire seni stolido; at ita non potuit adhiberi *οὐδέν*.

696. (*ἐ*)*νταῦθά γ᾽* Dobree] *σ᾽ ἐνταῦθ᾽* V R alii, *σ᾽ ἐνταῦθά γ᾽* pauci, *σ᾽ ἐνθάδ᾽* ceteri, *ἐνταῦθά σ᾽* Kock male (coll. vs. 784), *σ᾽ ἐνθαδί γ᾽* (et mox *εἰ*) Lenting, quod reciperem coll. Eq. 1100 Thesm. 751 Ran. 167, nisi aptius videretur adverbium *ἐνταῦθα* quam *ἐνθάδε*. || *ἀλλ᾽*] om. V. || *εἴπερ*] *εἰ* V R alii.

700—706. In codd. sunt Socratis, choro tribuit Reisig, hemichorio GHermann,

---

696. *ἱκετεύω*] cimicum scilicet recordatus quam maxime refugit istam *στιβάδα σχοίνων κορέων μεστήν* (Plut. 541); vid. vs. 634, 699, 709, 725. — Interiectionis loco *ἱκετεύω* (*obsecro*) inseritur etiam Ran. 299 et praemisso ut hic *μὴ δῆτα* Thesm. 751 Ran. 11, 167, *μήπω γε* Eq. 1100.

— *εἴπερ γε χρή*] sc. *ἐκφροντίσαι*, vid. ad vs. 226. De particulis *εἴπερ γε* vid. ad vs. 251.

698. *οὐκ ἔστι παρὰ ταῦτ᾽ ἄλλα*] redit locutio Vesp. 1166 Pac. 110. Cf. Plat. Phaedon. 107 *a* *οὔκουν ἔγωγε ἔχω παρὰ ταῦτα ἄλλο τι λέγειν κτέ.*

στρόβει πυκνώσας.
ταχὺς δ', ὅταν εἰς ἄπορον πέσῃς,
ἐπ' ἄλλο πήδα
νόημα φρενός· ὕπνος δ' ἀπέ-
στω γλυκύθυμος ὀμμάτων.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἀτταταῖ, ἀτταταῖ.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

τί πάσχεις; τί κάμνεις;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἀπόλλυμαι δείλαιος· ἐκ τοῦ σκίμποδος
δάκνουσί μ' ἐξέρποντες οἱ κορ... ίνθιοι,
καὶ τὰς πλευρὰς δαρδάπτουσιν,

---

versibus 805—813 haec respondere, in fine igitur nonnihil intercidisse ratus. Iidem versus 708 et 716 choro (coryphaeo) dederunt, Socratem enim vs. 698 introiisse, versu autem 723 in scenam redire. Aliquantisper certe philosophus relinquit Strepsiadem; sed malui statuere non e scena eum sine iusta causa discedere, sed a Strepsiade remotum consistere, ut de quaestione aliqua quae sibi inciderit meditetur, qualem e Platonis Convivio Socratem novimus (vid. comm. ad vs. 415).

700. *διάθρει*] *διάρθρει* V R.

706. Desunt post hunc quae respondeant versibus 811—813.

707. *ἀτταταῖ* (bis)] *ἰατταταί* codd. multi. Cf. Thesm. 223.

---

702. *στρόβει*] *circumrota.* Vid. Vesp. 1528 et ad Ran. 817. — Perridicule hoc verbum et sequentia, praesertim *πηδᾶν* illud, sunt accommodata violentis motibus hominis quem requiescere non sinunt cimices.

— *πυκνώσας*] *colligens te*; cf. francogall. *se recueillir* et Ach. 445 Euripidis verba *πυκνῇ λεπτὰ μηχανᾷ φρενί.*

704. Cf. Eur. Troad. 67 *τί δ' ὧδε πηδᾷς ἄλλοτ' εἰς ἄλλους τρόπους;* Ingenii hoc est velocis et versatilis, stuporis vero est indicium *τὸ ἐν τῷ αὐτῷ καθῆσθαι* (Ran. 1103).

706. *γλυκύθυμος*] hic somni epitheton, Lys. 551 amoris.

708. *τί πάσχεις;*] vid. ad vs. 340.

709. *ἐκ*] vid. vs. 37.

— *σκίμποδος*] vid. ad vs. 633.

710. Iocus, quo *Corinthiorum* nomen nunc *cimicibus* inditur, quadamtenus conferri potest cum Vesp. 11 sq. Pac. 746 sq.; vid. etiam supra vs. 12 sq. et 37. Alienus vero hinc est Ran. 439, neque Thesm. 648 (ubi vid. schol.) huc est trahendus. Qui loci nihil praeter ipsum nomen Corinthiorum inter se habent commune, hoc autem, utpote gentis inimicae, Athenis saepe fuisse ludibrio, haud secus ac Megarensium vel Boeotiorum, facile intellegitur.

711—715. Simillimus est sonus versuum Lys. 962—965. Cum vs. 713 sq. cf. etiam Pac. 899 Av. 443 Anaxandr. fr. 41[68].

711. *δαρδάπτουσιν*] vid. ad Ran. 66.

καὶ τὴν ψυχὴν ἐκπίνουσιν,
καὶ τοὺς ὄρχεις ἐξέλκουσιν,
καὶ τὸν πρωκτὸν διορύττουσιν,
καί μ' ἀπολοῦσιν.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

μή νυν βαρέως ἄλγει λίαν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

καὶ πῶς, ὅτε μου
φροῦδα τὰ χρήματα, φρούδη χροιά,
φρούδη ψυχή, φρούδη δ' ἐμβάς,
καὶ πρὸς τούτοις ἐπὶ τοῖσι κακοῖς

---

712 sq. Ordine inverso habent codd. nonnulli.

712. ψυχὴν] ψωλὴν Meineke, corporis enim partem aliquam fuisse indicandam. Cf. scholion.

713. ἐξέλκουσιν] ἐξελκοῦσιν (*exulcerant*) Reiske (cf. Eur. Hec. 405).

717. μου] μοι Blaydes.

720. *ἐπὶ] ἔτι codd.; quod licet coll. Herodot. VII 6 defendi possit, non tamen h. l. est ferendum, quoniam φρουρὰς (vel -ρᾶς) ᾄδειν misere languet nisi quid additur. || κακοῖς] κακοῖσι(ν) V R alii, hinc Blaydes τούτοις τοῖσι κακοῖσιν.

---

712. ψυχὴν] *vitam*, i. e. *sanguinem*, quem θυμὸν φοινὸν (?) dicit poeta h. Apoll. 361, μέλαν μένος Soph. Ai. 1412 (vid. etiam Antig. 960), αἱματηρὸν μένος Aesch. Ag. 1067, et fortasse (nam dubia est lectio) *purpuream animam* Verg. Aen. IX 349. Cf. Soph. El. 785 τοὐμὸν ἐκπίνουσ' ἀεὶ | ψυχῆς ἄκρατον αἷμα, Antig. 532 ὡς ἔχιδν' ὑφειμένη | λήθουσά μ' ἐξέπινες. Vid. etiam Trach. 1054, ubi pallium venenatum dicitur Herculis ἀρτηρίας ῥοφεῖν, vel Theocrit. II 55 sq.

716. Cf. Trygaei ad cantharum suum verba Pac. 83 μή μοι σοβαρῶς χώρει λίαν.

718—722. „*Ach mein lieber Augustin, alles ist hin!*" — Sed παρατραγῳδεῖ nunc senex, fortasse imitatus Hecubae Euripideae querelas φροῦδος πρέσβυς, φροῦδοι παῖδες (Hec. 162); vid. etiam Androm. 1078 φρούδη μὲν αὐδή, φροῦδα δ' ἄρθρα μου κάτω, et ipsius Euripidis desperantis vox φροῦδά μοι τὰ δράματα Ach. 470.

719. ἐμβάς] vid. ad vs. 500. Singularis ne mirationem moveat, reputemus nobiscum *negativam vim* inesse adiectivo φροῦδος: *nec color nec sanguis nec solea superest ulla.*

720 sq. *Praeter cetera autem hoc est gravissimum, quod ne dormire quidem licet, sed inter hasce aerumnas etiam vigilare iubeor*. Vid. vs. 705. Idem esse ἐπὶ τοῖς κακοῖς φρουρὰς ᾄδειν quod ἐπὶ τοῖς κακοῖς φυλακὴν ποιεῖσθαι ᾄδοντα, *invigilare malis*, noster locus — si sanus est — videtur testari; cantillare nimirum solet qui vigilare iussus somnum obrepentem ab oculis depellere conatur, ὕπνου τόδ' ἀντίμολπον ἐντέμνων ἄκος (Aesch. Ag. 17). Itaque φρουρὰς ᾄδειν (*vigilias cantando transigere*) eum fere habuisse sensum quem nostrum *kranewaken* sumamus necesse est; quamquam non possum dicendi hunc usum exemplis aliunde adscitis confirmare. Altera vero lectio φρουρᾶς ᾄδων — si salva lingua ita dici potuerit (vid. ad vs. 371) — propter contextum est reicienda, hunc enim praebet sensum: *ideo praesertim contabui quod*

φρουρὰς ᾄδων
ὀλίγου φροῦδος γεγένημαι;

SCENA DECIMA TERTIA.

Strepsiades, Socrates.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

(meditatione absoluta ad se redit, dein adit Strepsiadem:)

οὗτος, τί ποιεῖς; οὐχὶ φροντίζεις;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἐγώ;
νὴ τὸν Ποσειδῶ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

καὶ τί δῆτ' ἐφρόντισας;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ὑπὸ τῶν κόρεων εἴ μού τι περιλειφθήσεται.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἀπολεῖ κάκιστ'.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἀλλ', ὦ 'γάθ', ἀπόλωλ' ἀρτίως.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

οὐ μαλθακιστέ', ἀλλὰ περικαλυπτέα.
ἐξευρετέος γὰρ νοῦς ἀποστερητικὸς

---

721. φρουρὰς] sic V R et l. a. in schol., φρουρᾶς multi (vid. ad vs. 371). Vollgraff coniecit φρούδας, nam si is qui identidem ὠγαθέ crepet ὠγαθίζειν dicatur, eum qui saepius φρούδη clamet dici potuisse φρούδας ᾄδειν.

722. φροῦδος] φρουρὸς (?) Fritzsche. || Interrogandi signum in huius versus finem transtulit Blaydes, vulgo post ἐμβάς vs. 719 lectum.

723. ποιεῖς] πάσχεις unus Parisinus, fortasse recte.

728. ἐξευρετέος] ἐξευρητέος V B et plerique, εὑρητέος cett.; compositum etiam Eq. 1194, 1322 Nub. 137 Eccl. 577, 607 etc. usurpatur. || ἀποστερητρίδα] -τικήν B (ut vs. 747), -τίδα multi.

---

inter vigilandum canto — quod quam sit absurdum quivis videt.

726. ἀπολεῖ κάκιστα] = εἰς κόρακας, ὦ κάκιστ' ἀπολούμενε. Vid. ad Vesp. 412.

727. De termino -τέα vid. ad Ran. 1180. Ad rem quod attinet, cf. Socratis verba Plat. Phaedr. 237 a οἶσθ' οὖν ὡς ποιήσω; ἐγκαλυψάμενος ἐρῶ, ἵν' ὅ τι τάχιστα διαδράμω τὸν λόγον καὶ μὴ βλέπων πρὸς σὲ ὑπ' αἰσχύνης διαπορῶμαι. Caput obvolvere iubet senem veste illa stragula quam tantopere ille abhorret, cimicum plenam scilicet.

728. νοῦς] idem quod γνώμη vs. 730. —

καὶ ἀπαιόλημ'.

(Lodice involvit Strepsiadem, dein domum intrat ut videat quid ceteri agant discipuli.)

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

(ut primum abiit magister, caput exserens:)

οἴμοι· τίς ἂν δῆτ' ἐπιβάλοι
ἐξ ἀρνακίδων γνώμην ἀποστερητρίδα;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

(rediens, secum:)

φέρε νυν ἀθρήσω πρῶτον ὅ τι δρᾷ τουτονί.

(Ad Strepsiadem, qui caput denuo abdidit:)

οὗτος, καθεύδεις;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

(caput exserens:)

μὰ τὸν Ἀπόλλω, ἐγὼ μὲν οὔ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἔχεις τι;

731—739] post versus 723—730 ferri non posse, alius igitur esse recensionis, quod multi statuerunt, cum Heidhusio pernego. Vid. quae textui adscripsi.

Excogitandum est aliquid seni, quo *frustrare* (*ἀποστερεῖν*, cf. vs. 487) possit suos creditores.

729. *ἀπαιόλημα*] voce a verbo *ἀπαιολᾶν* (Eur. Ion. 549) ducta utitur etiam Aesch. Choeph. 1001 sq. *φηλήτης ἀνὴρ | ξένων ἀπαιόλημα καὶ ἀργυροστερῆ | βίον νομίζων*, item Soph. fr. 841; cf. *ἀπαιολή* = *ἀπάτη* Aesch. fr. 185, quod a verbo *αἰόλλειν* ductum est ipsum. Deam *Ἀπαιόλην* vs. 1150 invocat Strepsiades. Veram vim harum vocum ostendit Pind. Nem. VIII 42, *αἰόλον ψεῦδος* dicens *fallaciam versatilem, mobilem, tortilem.*

729 sq. *τίς ἂν — ἀποστερητρίδα;*] *quis tandem iniciat mihi inventum fraudulentum e lodicibus vervecinis! „Corinthiacae" istae stragulae quid prosunt ad spoliandos creditores!* — Verbo *iniciendi* utitur senex quoniam Socrates modo ei *ἐπέβαλεν ἀρνακίδας*, certe unam *ἀρνακίδα*, haec autem vox idem significat quod *σισύρα*, *pellis ovilis* (vid. Vesp. 1138 Ran. 1459), et redit Plat. Sympos. 220 *b* Theocr. V 50, etiam apud Aristonymum comicum inventam esse testatur Bekk. Anecd. 83[34]. Nunc ea utitur rusticus quoniam *agni* a fraudulenta sollertia quam maxime sunt alieni (cf. vs. 1203). Omnino vero reicienda est vulgaris huius versus interpretatio; nam insulsissimus profecto homo fuisset Aristophanes, si ad verbum *ἐξαρνεῖσθαι* — ut perhibent — sic allusisset, epico scilicet exemplo *τ* 562—567 pellectus.

731. *πρῶτον*] *ante omnia.*

732. *οὗτος*] vid. Vesp. 1.

— *μὰ τὸν Ἀπόλλω, ἐγὼ μὲν οὔ*] item Ach. 59, 101 Eq. 14, 1041 Pac. 16 Av. 263, 439. Alias saepe *μὰ Δί' ἐγὼ μὲν οὔ*. Item Britanni *Not I, by Jove!*

733. *ἔχεις τι;*] *tenesne* (*invenistine*) *aliquid?* Cf. Agathonis verba apud Platonem Symp. 175 *d* *δεῦρο Σώκρατες παρ' ἐμὲ κατάκεισο, ἵνα καὶ τοῦ σοφοῦ ἀπολαύσω ὅ σοι προσέστη ἐν τοῖς προθύροις. δῆλον γὰρ*

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

μὰ Δί᾽, οὐ δῆτ᾽ ἔγωγ᾽.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

οὐδὲν πάνυ;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

οὐδέν γε, πλὴν εἴ τὸ πέος ἐν τῇ δεξιᾷ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

(iratus:)

οὐκ ἐγκαλυψάμενος ταχέως τι φροντιεῖς;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

περὶ τοῦ; σὺ γάρ μοι τοῦτο φράσον, ὦ Σώκρατες.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

αὐτὸς ὅ τι βούλει πρῶτον ἐξευρεῖν λέγε.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἀκήκοας μυριάκις ἁγὼ βούλομαι·
περὶ τῶν τόκων, ὅπως ἂν ἀποδῶ μηδενί.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἴθι νυν καλύπτου, καὶ σχάσας τὴν φροντίδα
λεπτὴν κατὰ μικρὸν περιφρόνει τὰ πράγματα,

---

733. οὐ δῆτ᾽] sic V R, οὐδέν γ᾽ vel οὐδὲν multi. || οὐδὲν πάνυ] Strepsiadi continuat R, quem libenter sequerer deleto versu spurcissimo 734, si credibile esset eiusmodi versum invito poeta in textum potuisse irrepere, neque eo omisso langueret versus 733.

734. εἰ Meineke] ἢ mss.; cf. vs. 361.

737. πρῶτον] πρῶτος V R et plerique. || ἐξευρεῖν] -ρών V R. Infinitivum propter vs. 728 iure praetulit Blaydes, vid. etiam vs. 738. Non *quodlibet dic* requiritur sed *quid velis dic.*

739. ἂν ἀποδῶ] ἀποδώσω (*quomodo* ...) Blaydes.

740. ἴθι νυν καλύπτου] ἴθ᾽ ἐγκαλύπτου Cobet, quoniam simplex alias ita non adhibetur. || σχάσας] σχίσας Bentley, χαλάσας Blaydes (quae coniectura non defenditur versu quem affert 762, damnatur autem adiectivo λεπτήν praedicative subiuncto, nihil enim est χαλᾶν λεπτόν).

ὅτι ηὗρες αὐτὸ καὶ ἔχεις· οὐ γὰρ ἂν προαπέστης. Item Soph. Ai. 875; vid. etiam Eur. Suppl. 818.

734. πλὴν εἰ] *nisi forte*; vid. ad vs. 361.

740 sq. σχάσας...λεπτὴν] = λεπτὴν διελών vel κατατεμών, *minutissime dividens.* Sic recte Mitchell Kähler; perperam vero Dindorf Blaydes alii *coercita cogitatione.* De verbo vid. ad vs. 107, de adiectivo vs. 230.

741. περιφρόνει τὰ πράγματα] *de rebus tuis meditare.* De verbo vid. ad vs. 225.

ὀρθῶς διαιρῶν καὶ σκοπῶν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

(denuo lodice se involvens:)

οἴμοι τάλας.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἔχ' ἀτρέμα· κᾆν ἀπορῇς τι τῶν νοημάτων,
ἀφεὶς ἄπελθε, κᾆτα τῇ γνώμῃ πάλιν
κίνησον αὖθις αὐτὸ καὶ ζυγώθρισον.

(Paulisper tacitus expectat.)

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

(caput exserens, laeta voce:)

ὦ Σωκρατίδιον φίλτατον —

---

743. *ἀτρέμα*] sic V R, *ἀτρέμας* multi, hinc *ἀτρέμας· ἦν δ'* Blaydes (coll. vs. 615). || *κᾆν*] *κἂν* codd. (*ἀλλ'* Bodl. 4, quod ex *ΑΝΔ* (*ἂν δ'*) ortum putat Blaydes).

744. *κᾆτα*] *κατα* R, *καὶ κατὰ* Bergk. || *τῇ γνώμῃ* Reiske] *τὴν γνώμην* codd. (ut vs. 477); quo servato Kuster vs. sequenti scribit *αὖ σὺ* pro *αὐτό*. Cf. Ran. 355.

745. *αὐτὸ καὶ*] *καὶ πάλιν* Blaydes.

746. *Σωκρατίδιον φίλτατον*] *φ. Σ.* (coll. Lys. 872] vel *Σωκράτιον ὦ φίλτατον* (coll. Eq. 726 Eur. Cycl. 266) Blaydes.

---

742. *διαιρῶν*] *distinguens, definiens.* Artis dialecticae proprium hoc est verbum, in sophistarum igitur scholis, Prodici praesertim, usitatissimum; vid. Plat. Lach. 197 *d* Protag. 339 *a*, 341 *c* Charmid. 163 *d* Phaedr. 266 *b*, 273 *d* etc. Xenoph. Mem. IV 2 et 5 § 12 et supra ad vs. 166. Facete autem Epicrates hoc aliisque philosophorum verbulis usus est in Platonicorum derisione (fr. 11); ubi narrat aliquis se Panathenaeorum ludis vidisse gregem iuvenum in Academiae gymnasiis *περὶ φύσεως „ἀφοριζομένων"*, qui *„διεχώριζον" ζῴων τε βίον | δένδρων τε φύσιν λαχάνων τε γένη, | κᾆτ' ἐν τούτοις τὴν κολοκύντην | ἐξήταζον „τίνος ἐστὶ γένους"*: diu autem tacitos adstitisse et *κύψαντας* (vid. supra vs. 191) *διαφροντίσαι*, dein cum a medico quodam palam irriderentur ne advertisse quidem, *ὁ Πλάτων δὲ παρὼν καὶ μάλα πρᾴως, | οὐδὲν ὀρινθεὶς ἐπέταξ' αὐτοῖς | πάλιν <ἐξ ἀρχῆς> | „ἀφορίζεσθαι τίνος ἐστὶ γένους"· | οἱ δὲ „διῄρουν"*. — De cucurbita vid. ad vs. 327.

745. *ζυγώθρισον*] verbum alibi non lectum, quod GHermann e tragico aliquo, Kock e Protagorae dictione desumtum esse suspicatur, quin *examinare, perpendere* valeat non est dubium; nam ductum est a voce *ζύγωθρον*, quam *librae examen* significasse noster locus docet, haec autem est derivata a verbo *ζυγοῦν*, hoc denique a voce *ζυγόν* *iugum* (*librae*). Perperam igitur Pollux X 26 de ianuarum vectibus clavibus cett. loquens postquam docuit comicos sensu *reserandi* et alia et *ἀναζυγῶσαι* dixisse, haec addit: *καὶ τὸ „ζυγώθρισον" δὲ ἐπὶ τοῦ „κλεῖσον" εἰώθασι τάττειν*, aliorum repetens vel excerpens observationem male intellectam, fortasse male lectam, nam *κίνησον* pro *κλεῖσον* corrigendum esse suspicatur Kock. Ipse si suo loco hunc imperativum legisset, neque tam inepte eum potuisset vertere neque addidisset *„solitos fuisse* comicos ita loqui".

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

τί, ὦ γέρον;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἔχω τόκου γνώμην ἀποστερητικήν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἐπίδειξον αὐτήν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

εἰπὲ δή νύν μοι —

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

τὸ τί;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

γυναῖκα φαρμακίδ' εἰ πριάμενος Θετταλὴν
καθέλοιμι νύκτωρ τὴν σελήνην, εἶτα δὲ
αὐτὴν καθείρξαιμ' εἰς λοφεῖον στρογγύλον,

---

748. *τὸ τί;*] sic V R, *τοδί* codd. nonnulli, Strepsiadi continuantes. Cf. vs. 500.
750. *δὲ* GHermann] *δή* codd.; Bergk dubitanter *εἶτα τί;* Socrati haec verba tribuens.

---

748. *ἐπίδειξον*] *monstra, exhibe*. Item Ach. 765 Plat. Euthyd. 274 *a*. Medium vero *ἐπιδείκνυσθαι* usurpatur de iis qui *ἐπίδειξιν ποιοῦνται*, i. e. de aliqua re *declamant* vel in universum artis suae specimen aliquod publice edunt, infra vs. 935 Ran. 771 (ubi vid.) Plat. Euthyd. 271 *d*, 275 *a* etc.

— *τὸ τί;*] simillimus est Pacis versus 826, praeterea vid. ad Ran. 7.

749 sq. Scilicet „carmina vel coelo possunt deducere lunam" (Verg. Bucol. VIII 69); olim igitur Medea „lunam trahebat" (vid. Ovid. Metam. VII 207), postea „*τὰς τὴν σελήνην καθαιρούσας τὰς Θετταλίδας*" noverant Socratis aequales (vid. Plat. Gorg. 513 *a*); Menander autem in Thessala fabula „complectebatur ambages feminarum detrahentium lunam" (Plin. XXX 1). Augusti quoque tempore Romae Folia illa et Canidia „vocibus suis lunam coelo deripiebant" teste Horatio (Epod. V 45 XVII 77); etiam Tibullus sagam „de coelo ducentem sidera vidit", nisi eius verbis diffidere fas est (Tibull. I 2, 45). Sed Phaedram Euripideam in priore fabula Hippolyto iisdem artibus magicis fuisse abusam perperam multi effecerunt e verbis scholii ad Theocr. II 10 *ἀλλὰ Σελάνα | φαῖνε καλόν· τὶν γὰρ ποταείσομαι ἄσυχε δαῖμον*] *ταῖς ἔρωτι κατεχομέναις τὴν σελήνην μετακαλεῖσθαι σύνηθες, ὡς καὶ Εὐριπίδης ποιεῖ Φαῖδραν πράττουσαν ἐν τῷ καλυπτομένῳ Ἱππολύτῳ*, nihil enim haec scholiastae verba dicunt nisi id quod vel sic non nesciremus, puellas amore saucias solitas esse lunam suspicere et pallidum curarum suarum testem invocare.

749. *πριάμενος*] *servam?* Minime, sed *πρίασθαι* hic valet *μισθώσασθαι* *conducere*, quemadmodum *ὠνεῖσθαι τέλη* et similia dicuntur.

751. *λοφεῖον*] *capsam in qua asservatur galeae crista* (*een hoedendoos*); vid. Ach. 1109. Cuiusmodi capsam etiam aliis consiliis inservire potuisse quivis intel-

ὥσπερ κάτοπτρον, κᾆτα τηροίην ἔχων;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

τί δῆτα τοῦτ' ἂν ὠφελήσειέν σ';

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ὅ τι;
εἰ μηκέτ' ἀνατέλλοι σελήνη μηδαμοῦ,
οὐκ ἂν ἀποδοίην τοὺς τόκους.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ὁτιὴ τί δή;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ὁτιὴ κατὰ μῆνα τἀργύριον δανείζεται.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

εὖ γ'· ἀλλ' ἕτερον αὖ σοι προβαλῶ τι δεξιόν.
εἴ σοι γράφοιτο πεντετάλαντός τις δίκη,
ὅπως ἂν αὐτὴν ἀφανίσειας εἰπέ μοι.

---

755. *ἂν*] *ἄν γ'(ε)* complures. ‖ *ὁτιὴ*] *τιὴ* vel *τίη* complures (ut Vesp. 1155 Pac. 1018 Thesm. 84 fr. 569^{14}(?), vid. etiam Eq. 126, 731 Pac. 927 Eccl. 796, 1086).

756. *τἀργύριον*] *-ρια* legisse scholiastam perhibet OLange, fortasse iure; sed ipsum comicum id scripsisse minime inde sequitur.

759. *αὐτὴν*] om. V.

---

legit; aperto vero errore, quem peperit noster locus male intellectus, Pollux X 126 inter *γυναικεῖα σκεύη* recensens *κάτοπτρον* addit: *οὗ τὴν θήκην λοφεῖον καλοῦσιν.*

755. *ὁτιὴ τί δή;*] proprie *quia quid?* Apte autem GHermann confert articuli usum qui e voce *τὸ τί* cognitus est (de qua vid. ad Ran. 7). Redit *ὁτιὴ τί δή* Plut. 136, *ὁτιὴ τί* infra vs. 784, *ὅτι δή τί γε* Plat. Charmid. 161 *c*, *ὅτι δή τί μάλιστα* Rep. 343 *a*, *ὅτι τί μάλιστα* ibid. 449 *c*; vid. etiam *ἵνα δή τί* vs. 1192. Sed Vesp. 1155 Pac. 1018 Thesm. 84 dicitur *τιὴ τί δή*, fr. 569^{14} *τιὴ τί* (?).

757. *εὖ γε*] Socratem discipulum absurdissimas nugas proferentem hic et infra vs. 773 non serio laudare optimo iure statuit Heidhüs. Priusquam autem sententiam de eo ferat, tres ei quaestiones proponit solvendas, dein ultima audita solutione cum pro certo sibi constet ne minimam quidem scintillam ingenii seni inesse, facessere eum iubet (vs. 781—783).

— *προβαλῶ*] de hoc verbo videatur ad vs. 489—491.

758. *πεντετάλαντός τις δίκη*] item vs. 774; gravissima igitur lis. Qualem Cleoni intendi in Babyloniis fabula finxerat noster (vid. Ach. 6 et quae ad illum locum annotavi), eandem autem necis suae poenam fore dicit Trygaeus Pac. 171; vid. etiam Isocr. XVI § 46.

759. *ἀφανίσειας*] *e medio tolleres, irritam redderes*. Sed verbi sono pellectus discipulus talem huius quaestionis solutionem excogitat qua revera *ἀφανεῖς* fiant ipsae accusationis litterae.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ὅπως; ὅπως; οὐκ οἶδ'· ἀτὰρ ζητητέον.

(Denuo se involvit.)

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

μή νυν περὶ σαυτὸν ἴλλε τὴν γνώμην ἀεί,
ἀλλ' ἀποχάλα τὴν φροντίδ' εἰς τὸν ἀέρα,
λινόδετον ὥσπερ μηλολόνθην τοῦ ποδός.

(Tacet aliquantisper.)

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

(caput exserens:)

ηὕρηκ' ἀφάνισιν τῆς δίκης σοφωτάτην,

---

761. σαυτὸν] ταυτὸν Piccolomini ingeniose; sic tamen hunc versum minus apte cum sequentibus cohaerere dixerim. || ἴλλε] εἴλλε V R et plerique, quae vitiosa est praesentis forma; cf. Ruhnk. ad Tim. s. v. γῆν ἰλλομένην. || ἀεί] ἔτι Blaydes.

762. ἀποχάλα] ὑποχάλα nonnulli.

764. ηὕρηκε] εὕρηκ' codd.

761—763. Rusticum philosophus iubet mentem suam quam plurimum possit a materiae vinculis solvere, ut παροῦσα ἀποδημῇ (Eq. 1119) et per laetos cogitationis campos circumvolitans ἐπύλλια ξυλλέγῃ (Ach. 398), licet terrenum hoc corpusculum lodice involutum iaceat in grabato. Quod praeceptum ut Socrates illustret exemplo petito e vita quotidiana, unde etiam „nasturtium" suum et „iusculum" illud duxit (vs. 234 et 386), animum humanum scarabaeo assimulat, cuius pedi alligatum est filum; conferatur puer apud Herodam fr. 14 Crus. τῇσι μηλόνθῃσιν ἅμματ' ἐξάπτων. Agnoscimus autem in comici hisce verbis parodiam philosophi, qui coelestis patriae appetens hanc vitae rationem, hunc exitum unice laudabat ἐὰν ἡ ψυχὴ καθαρὰ ἀπαλλάττηται, μηδὲν τοῦ σώματος ξυνεφέλκουσα, ἅτε οὐδὲν κοινωνοῦσα αὐτῷ ἐν τῷ βίῳ ἑκοῦσα εἶναι, ἀλλὰ φεύγουσα αὐτὸ καὶ συνηθροισμένη αὐτὴ εἰς ἑαυτήν, ἅτε μελετῶσα ἀεὶ τοῦτο — τοῦτο δὲ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ὀρθῶς φιλοσοφοῦσα καὶ τῷ ὄντι τεθνάναι μελετῶσα [ῥᾳδίως]. Quam Socratis Platonici sententiam (Phaedon. 81 *e*) non discipulo sed ipsi magistro deberi e comici verbis iure meo efficere mihi videor. Vid. ad vs. 228 sqq.

761. περὶ σαυτὸν ἴλλε] cf. Plat. Tim. 40 *b* γῆν δὲ τροφὸν μὲν ἡμετέραν, ἰλλομένην δὲ περὶ τὸν διὰ παντὸς πόλον τεταμένον... ἐμηχανήσατο (deus). — Stirps ϝελ (de qua vid. Enchir. dict. ep. p. 493) praeter epicum verbum ϝέλλειν, unde Ionicum εἰλεῖν procrevit, peperit etiam formam praesentis ἴλλειν reduplicatione formatam; fuit enim primitus ϝι-ϝλ-jω, quemadmodum stirps νεσ praeter verbum νέομαι alterum praesens νίσσομαι, i. e. νι-νσ-jομαι, in lucem protulit, vel stirps σεχ verbum duplex ἔχω et ἴσχω, i. e. σι-σχω. Quapropter aoristo diphthongum -ει- post alios vindicavi Ran. 1066 (ubi vid.), ἶλαι autem formam, quam apud tragicos fortasse agnoscendam esse in annotatione ad illum versum concedebam (cf. Cobet Var. Lect.[2] p. 361, Valckenaer Diatrib. p. 193, Ruhnken. ad Timaeum s. v. γῆν ἰλλομένην), nunc damno; nam si recte disputata sunt quae scripsi, vitiosam esse hanc formam patet.

763. λινόδετον] adi. poeticum etiam Iph. Taur. 1043 occurrit, ubi navis ancorae χαλινοὶ λινόδετοι dicuntur.

ὥστ᾽ αὐτὸν ὁμολογεῖν σέ μοι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ποίαν τινά;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἤδη παρὰ τοῖσι φαρμακοπώλαις τὴν λίθον
ταύτην ἑόρακας, τὴν καλήν, τὴν διαφανῆ,
ἀφ᾽ ἧς τὸ πῦρ ἅπτουσι;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

τὴν ὕαλον λέγεις;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἔγωγε. φέρε, τί δῆτ᾽ ἄν, εἰ ταύτην λαβών,
ὁπότ᾽ ἐγγράφοιτο τὴν δίκην ὁ γραμματεύς,
ἀπωτέρω στὰς ὧδε πρὸς τὸν ἥλιον
τὰ γράμματ᾽ ἐκτήξαιμι τῆς ἐμῆς δίκης;

---

767 ἑόρακας V R] ἑώρακας vel ἑώρας codd. plerique. || καλήν] χυτήν temere Blaydes coll. Epinici fr. 1[8] (ubi ridetur scilicet ampullata cuiusdam hominis dictio, χυτὴν λίθον vocantis τὸ ὑάλινον ἔκπωμα), Plat. Tim. 61 b (qui locus prorsus huc non pertinet), Herodot. II 69 § 2 (ἀρτήματα λίθινα χυτά).

768. ἀφ᾽] δι᾽ Naber, sed vid. commentarius.

769. φέρε, τί δῆτ᾽ ἄν] Strepsiadi recte continuavit Reisig, nam post τί δῆτ᾽ ἄν necessario subiungendum est εἰ, ne manca et soloeca existat oratio; in libris sunt Socratis. Post ἔγωγε cur conticescat Strepsiades et alterius verba expectet iusta causa non apparet.

770. ὁπότ᾽ ἐγγράφοιτο Cobet] ὁπότε γράφοιτο codd., quod de accusatore, non de scriba publico dici solere monuit Cobet.

---

766 sq. ἤδη...ἑόρακας] *vidistine aliquando (et nunc notum habes)?* Nos: *hebt ge wel eens...?* — Sollemnis in hoc interrogationis genere est usus perfecti; vid. Ach. 610 ἤδη πεπρέσβευκας; Hermipp. fr. 36 ἤδη τεθέασαι; Amph. 27 ἤδη ἀκήκοας; Alex. 273 ἤδη ἑόρακας; Nub. 370 ποῦ πώποτε τεθέασαι; Thesm. 32 sq. οὐχ ἑόρακας πώποτε; — Sed etiam aoristus in similibus enunciatis legitur; qui necessarius est ubi agitur de re, cuius effectus non permansit sed post aliquod tempus praeteriit. Vid. ad vs. 386 et 1061.

768. ἀφ᾽ ἧς] *unde*, ὅθεν. Originem caloris praepositio indicat; cf. Hom. ε 490 ἵνα μή ποθεν ἄλλοθεν αὔῃ vel κρήνη...ὅθεν ὑδρεύοντο πολῖται η 131 et similia. Idem praepositionis ἀπό usus est apud Theophrastum de igne (fr. 3) § 73: ὅτι δὲ ἀπὸ μὲν τοῦ ἡλίου φῶς ἅπτουσι...ἀπὸ δὲ τοῦ πυρὸς οὐχ ἅπτουσιν, αἴτιον κτέ.; vid. praeterea supra vs. 392 Vesp. 656 et ad Ran. 121.

769. φέρε, τί δῆτ᾽ ἄν, εἰ] de elliptica hac locutione vid. ad vs. 154 sq.; φέρε etiam vs. 218 ita usurpatur, vid. praeterea Ach. 541 et ad Vesp. 148.

770. ἐγγράφοιτο] optativus ut vs. 1251 Ran. 97 Eccl. 898 etc.

771. ἀπωτέρω] redit hoc adverbium Av. 1474 Cratin. fr. 229.

— πρὸς τὸν ἥλιον] vid. ad vs. 198.

772. Dum scriba exarat accusatoris formulam et advocatorum testimonia, —

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

σοφῶς γε, νὴ τὰς Χάριτας.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

οἴμ' ὡς ἥδομαι,

ὅτι πεντετάλαντος διαγέγραπταί μοι δίκη.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἄγε δὴ ταχέως τουτὶ ξυνάρπασον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τὸ τί;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ὅπως ἀποστρέψαι' ἂν ἀντιδικῶν δίκην,

---

776. *ἀποστρέψαι' ἂν* Meineke] *ἀποστρέψαις ἂν* V R et plerique, -(*σ*)*τρέψαις* pauci; Brunck *ἂν ἀποστρέψειας*, sic aut *ἂν ἀποτρέψειας* aut *ἂν ἀφανίσειας* Blaydes (sed ultima coniectura propter versum 759, quem ad eam commendandam affert ipse, omnino est reicienda, ne bis idem dicat Socrates). ‖ *ἀντιδικῶν*] *ἀντιδίκων* Reisig non recte, sic enim articulus erat addendus.

---

quae cerae inscribi mos erat *ἵνα εἴ τι προσγράψαι ἢ ἀπαλεῖψαι δέοι ῥᾴδιον εἴη* (Demosth. XLVI § 11), a tergo ei adstans Strepsiades in codicillos dirigere vult radios solis, ut litterae confluant dum exarantur sequentes.

773. *σοφῶς γε*] vid. ad vs. 757.

— *τὰς Χάριτας*] per Gratias ideo potissimum nunc iurare Socratem quod harum imagines ipse olim sculpsisset (cf. Diogen. Laert. II § 19 Pausan. IX 35) contendit scholiasta; quae merae sunt nugae. Nihil dicit philosophus nisi *χαρίεν*, *festivum* esse id quod excogitavit rusticus.

774. *πεντετάλαντος ... δίκη*] cf. vs. 758.

— *διαγέγραπταί μοι*] *inducta, expuncta est*; proprie significat: per scripta ducere lineas transversas. Verbo noster utitur etiam Lys. 676 *ἢν ἐφ' ἱππικὴν τράπωνται διαγράφω τοὺς ἱππέας* *feminae si ad rem equestrem se converterint actum erit de equitibus*. Item Plat. Rep. 387 *b* Socrates iubet in perfecta rep. *διαγράφειν* poetarum fabulas *περὶ τῶν ἐν Ἅιδου*, quod *ἐξαλείφειν* (*delere*) dixerat brevi ante 386 *c*. Vid. etiam Eur. El. 1072 sq. *γυνὴ δ' ἀπόντος ἀνδρὸς ἥτις ἐκ δόμων | εἰς κάλλος ἀσκεῖ, διάγραφ' ὡς οὖσαν κακήν*, i. e. *reice, damna, nullam eius rationem habe*. — *Δίκας διαγράφειν* legitur etiam Lys. XVII § 5 Dem. XLVIII § 26; cf. praeterea Dem. XX § 145, Harpocr. s. v. *διαγράψαντος* et -*ψασθαι*, Ruhnk. ad Tim. p. 81 sq.

775. *ξυνάρπασον*] *arripe*; quod *ὑφαρπάσαι* dixerat supra vs. 490. Vid. ad vs. 489—491. Eodem verbo utitur Ulixes Soph. Ai. 16 *ὡς εὐμαθές σου ... | φώνημ' ἀκούω καὶ ξυναρπάζω φρενί*. Cf. Simylus apud Stob. Floril. LX 4^{14} *κριτὴν τὸ ῥηθὲν δυνάμενον συναρπάσαι*. Apud Alexidem fr. 36 servus de domino suo Aristippi discipulo dicit *τὴν τέχνην μὲν οὐ πάνυ | ἐξέμαθε, τὴν δ' ἀρτυσίαν* (sic Meineke pro *ἀρτηρίαν*) *ξυνήρπασεν*, *philosophiae quidem non admodum peritus evasit, at cibos condiendi artem a magistro illo enixo studio didicit*.

— *τὸ τί;*] vid. ad Ran. 7.

776. *ἀντιδικῶν*] *iure disceptans*. Etiam Plat. Leg. XII 948 *d* et saepius apud oratores hoc verbum est usurpatum.

μέλλων ὀφλήσειν μὴ παρόντων μαρτύρων.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

φαυλότατα καὶ ῥᾷστ'.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

εἰπὲ δή.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

καὶ δὴ λέγω.
εἰ πρόσθεν ἔτι μιᾶς ἐνεστώσης δίκης,
πρὶν τὴν ἐμὴν καλεῖσθαι, ἀπαγξαίμην τρέχων.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

οὐδὲν λέγεις.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

νὴ τοὺς θεοὺς ἔγωγ'· ἐπεὶ
οὐδεὶς κατ' ἐμοῦ τεθνεῶτος εἰσάξει δίκην.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ὑθλεῖς. ἄπερρ'· οὐκ ἂν διδάξαιμ' ἄν σ' ἔτι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ὁτιὴ τί; ναὶ πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Σώκρατες.

---

783. *διδάξαιμ' ἂν* Elmsley] *-ξαίμην* codd., quod non praeceptoris est (vid. vs. 877, 929, 1106) sed patris (vid. vs. 1338). Cf. Cobet Var. Lect. p. 310, qui simillimum vitium (*προτιμησαίμην*) eadem ratione correxit Xen. Mem. II 5 § 3, et Jebb ad Soph. Antig. 356. Kock mavult *οὐ γὰρ διδάξαιμ' ἄν*, sed ad hunc verborum ordinem commendandum non satis valet versus quem affert Soph. Ant. 444. — Vulgatae quadamtenus favet forma medialis *προυδιδάξατο* Plut. 687 Soph. Trach. 681 obvia. || *σ'*] om. V.

784. *πρὸς τῶν*] *σπρὸς τῶν* R, hinc GHermann *σὲ πρὸς* coll. Pac. 9 Av. 663 Eccl. 1095 Plut. 1147, melius Bachmann *πρὸς τῶν θεῶν σ' ὦ Σώκρατες*. Cf. *πρὸς σὲ* cum gen. Soph. Trach. 436 Eur. Med. 324 Hipp. 605 Phoen. 1665.

---

777. *Si verendum sit ne causa cadas, cum nulli tibi praesto sint testes.* Participio *παρόντων* mente subiungendum est *σοι*.

780. *καλεῖσθαι*] nempe *ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος τοῦ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ δικαστηρίου ἔχοντος*, a thesmotheta qui praeest iudicio, Vesp. 824, 830, 1441. Idem quod *καλεῖν δίκην* est *εἰσάγειν δίκην*, i. e. *litigantes introducere* (*introduci iubere*), vid. vs. 782 Vesp. 826, 840, 842 (Eccl. 983) et infra ad vs. 845.

— *τρέχων*] idem fere valet quod *ἀνύσας* (*τι*) vs. 181 alibi; vid. ad Vesp. 30.

781. Nunc demum seriis verbis usus philosophus aperit quid de molesto hoc nugatore sentiat; vid. ad vs. 757.

782. *εἰσάξει*] vid. ad vs. 780.

783. *ὑθλεῖς*] *nugaris*; cf. Ephipp. fr. 19 *τοιαῦθ' ὑθλῶν δειπνεῖ καὶ ζῇ*. *Nugae aniles* dicuntur *γραῶν ὕθλοι*, vid. Plat. Lys. 221 *d* Theaet. 176 *b* Republ. 336 *d*.

784. *ὁτιὴ τί;*] vid. ad vs. 755.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἀλλ' εὐθὺς ἐπιλήθει σύ γ', ἅττ' ἂν καὶ μάθῃς.
ἐπεὶ τί νυνὶ πρῶτον ἐδιδάχθης; λέγε.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

φέρ' ἴδω, τί μέντοι πρῶτον ἦν; τί πρῶτον ἦν;
τίς ἦν ἐν ᾗ ματτόμεθα μέντοι τἄλφιτα;
οἴμοι· τίς ἦν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

οὐκ εἰς κόρακας ἀποφθερεῖ,
ἐπιλησμότατον καὶ σκαιότατον γερόντιον;

(Senem propellit, dein aversatur.)

SCENA DECIMA QUARTA.

Strepsiades, Chorus.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

οἴμοι, τί οὖν δῆθ' ὁ κακοδαίμων πείσομαι;
ἀπὸ γὰρ ὀλοῦμαι, μὴ μαθὼν γλωττοστροφεῖν.

---

785. *γ' ἅττ'*] *ἅτ'* V, *τ'* R.

786. *νυνὶ* V R] *νῦν* alii, *δὴ νῦν* Cant. duo, *δῆτα* Cant. unus, *δή γε* multi; *δὴ τὸ* Meineke, *νῦν δὴ* Brunck (ut Pac. 5 Av. 923 Thesm. 934 Ran. 410 Plut. 517 (?)), *νῦν, τί* GHermann, *ἦν ὃ* Kock, *ἐπεὶ τανῦν τί* Reisig. — Cf. vs. 825. || *ἐδιδάχθης*] sic V R, *ἐδιδάσκου* complures (cf. Thesm. 629 sq.).

788. *ματτόμεθα*] *'ματτόμεθα* nonnulli. || *μέντοι*] e vs. praecedenti irrepsisse suspicatus Blaydes substituit *νυνὶ* vel *νῦν δή*, at vid. comment.

---

785. Cf. vs. 629 sqq.

786. *νυνὶ*] *postquam e meditaculo te evocavi εἰς τὸ φῶς.*

787—789. Ita lamentatur qui respondere iussus subito memoriae defectu non recordatur rei *tamen* (*μέντοι*, cf. vs. 329) sibi notissimae. Nos: *wat was het ook weer?* — Miratur scilicet senex quod supellectilis, qua quotidie tamen utatur ad pultem subigendam, ne nomen quidem nunc sibi succurrat.

787. Simillima sunt Mnesilochi ad incitas redacti verba Thesm. 630 *φέρ' ἴδω, τί μέντοι πρῶτον ἦν; ἐπίνομεν.* Vid. etiam Eubul. fr. 117 *χρηστὴ τίς ἦν μέντοι, τίς;* Plat. Phaedr. 236 *d* *ὄμνυμι γάρ σοι — τίνα μέντοι, τίνα θεῶν;* Praeterea cf. Ran. 120, ubi iteratur quaestio ut h. l.; vid. etiam supra ad vs. 79.

789. *οὐκ εἰς κόρακας ἀποφθερεῖ;*] eadem verba leguntur Eq. 892; vid. annot. ad Ran. 607 (in qua *ἀποφθερεῖτον* calami lapsu scripsi pro *-ρεῖσθον*). — Verbum *ἀποφθαρῆναι* hic = *ἐρρῆσαι* usurpatum est, ut Eur. Hercul. 1290 *οὐ γῆς τῆσδ' ἀποφθαρήσεται;* cf. Pac. 500. Item *ἐκφθαρῆναι* Pac. 72, *προσφθαρῆναι* Eccl. 248, *ἀναφθαρῆναι* Av. 916 (ioco amaro pro *ἀναφανῆναι* dictum), simplex *φθαρῆναι* Plut. 599, 610 Eur. Andr. 708 Demosth. XXI § 139.

791. *τί…πείσομαι;*] cf. vs. 461.

792. *γλωττοστροφεῖν*] vid. ad Ran. 892 sq. et cf. Homericum *στρεπτὴ δὲ γλῶσσ'*

(Ad chorum:)

ἀλλ', ὦ Νεφέλαι, χρηστόν τι συμβουλεύσατε.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἡμεῖς μέν, ὦ πρεσβῦτα, συμβουλεύομεν,
εἴ σοί τις υἱός ἐστιν ἐκτεθραμμένος,
πέμπειν ἐκεῖνον ἀντὶ σαυτοῦ μανθάνειν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἀλλ' ἔστ' ἐμοί γ' υἱὸς καλός τε καὶ ἀγαθός·
ἀλλ' οὐκ ἐθέλει γὰρ μανθάνειν, τί ἐγὼ πάθω;

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

σὺ δ' ἐπιτρέπεις;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

εὐσωματεῖ γὰρ καὶ σφριγᾷ,
καὶ ἔστ' ἐκ γυναικῶν εὐπτέρων τῶν Κοισύρας.
ἀτὰρ μέτειμί γ' αὐτόν· ἢν δὲ μὴ ἐθέλῃ,
οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐκ ἐξελῶ ἐκ τῆς οἰκίας.

---

795. *ἐκτεθραμμένος*] *εὖ τεθρ.* Meineke sine causa.
797. *ἔστ' ἐμοί*] *ἔσται μοι* R.
798. *ἐγὼ*] *γὰρ* Reiz (ut Lys. 884 Av. 1432 Eccl. 860).
800. *τῶν*] *καὶ* V, om. R, *του* Bachmann (ut Vesp. 181 Av. 512 etc.).

ἐστὶ βροτῶν, πολέες δ' ἔνι μῦθοι | παντοῖοι, Ϝεπέων δὲ πολὺς νομὸς ἔνθα καὶ ἔνθα Υ 248 sq. — Contumeliose admodum comicus nunc adhibet hoc verbum, vid. Ran. 1308, 1327 Av. 1694—1705 et ad Ran. 826.

796. *μανθάνειν*] infinitivus hic est finalis; vid. ad vs. 422.

798. *ἀλλ' οὐ...γὰρ*] cf. Vesp. 318.

— *τί ἐγὼ πάθω;*] *quid agam? wat kan ik er aan doen?* Item Lys. 884 Av. 1432 Eccl. 860 Plat. Euthyd. 302 *d*; cf. *τί ποιήσω* Vesp. 318 et de verbi *πάσχειν* usu vid. ad vs. 234 et 340.

799. *σὺ δ' ἐπιτρέπεις;*] *et tu id ei permittis* (ut nihil discat)? — Vid. ad Ran. 529.

— *εὐσωματεῖ*] item Eur. Andr. 765.

— *σφριγᾷ*] a voce *σφρῖγος* (Hermipp. fr. 58[6] *σφρίγει βραχιόνων*, cf. Eur. Suppl. 478) ductum est hoc verbum, quod proprie *turgere* (*strotzen*) significat (= homericum *σφαραγεῖν ι* 440), de florido igitur corporis iuvenilis vigore usurpatum; cf. Lys. 80 Plat. Leg. 840 *b* Eur. Andr. 196. Unde facilis est transitus ad lasciviae efferatique animi notionem; cf. equus ille apud Homerum *ἀκοστήσας ἐπὶ φάτνῃ*.

800. Iocose nunc *εὐπτέρων* dicit pro *εὐγενῶν*. Idem autem est *εὔπτερος* (quod proprio sensu usurpatum legitur Soph. Oed. Reg. 175 Eur. Ion. 1200, 1203) atque *ἀνεπτερωμένος* (cf. Av. 1437—1449), i. e. *ἐπηρμένος* (vid. vs. 42, 810, 1457 Av. 1448 etc.). — Natus nimirum est ferox ille iuvenis *ἐκ γυναικὸς ἐγκεκοισυρωμένης* — quicquid significat hoc epitheton, de quo vid. ad vs. 48.

801. *ἐθέλῃ*] vid. ad Vesp. 493.

ἀλλ' ἐπανάμεινόν μ' ὀλίγον εἰσελθὼν χρόνον.
(Domum suam abit.)

SCENA DECIMA QUINTA.

Chorus, Socrates.

ΧΟΡΟΣ.
(ad Socratem.)
(Cantus.)
Antistropha (vs. 804—813).

ἆρ' αἰσθάνει πλεῖστα δι' ἡμᾶς ἀγάθ' αὐτίχ' ἕξων
μόνας θεῶν; ὡς
ἕτοιμος ὅδ' ἐστὶν ἅπαντα δρᾶν,
ὅσ' ἂν κελεύῃς.
σὺ δ' ἀνδρὸς ἐκπεπληγμένου
καὶ φανερῶς ἐπηρμένου
γνοὺς ἀπολάψεις ὅ τι πλεῖστον δύνασαι,
ταχέως· φιλεῖ γάρ πως τὰ τοιαῦθ' ἑτέρᾳ τρέπεσθαι.
(Domum suam intrat Socrates.)

---

803. Ab interpolatore e vs. 843, cui nimis est similis, confictum esse arbitratur Kock, eo autem deleto nihil esse in huius partis fabulae conexu quod suspicionem moveat iure perhibuit Zielinski. At ne servato quidem versu 803 huius loci oeconomia reprehensione digna est.

805—808. Ad Strepsiadem a choro haec dici (sequentia vero ad Socratem) cum Piccolominio opinatur Römer, pronomine *ὅδε* vs. 807 Phidippidem significari ratus.

811—813. In stropha (vs. 700 sqq.) non est quod his verbis respondeat.

811. *γνούς*] suspectum, *χνοῦν* Reiske infeliciter. ‖ *ἀπολάψεις*] *-λέψει* pauci, *-λαύσεις* complures, *-λαύσαις* GHermann, *ἀπολόψεις* (*deglubes*) Bentley, *ἀπολείξεις* Blaydes, nisi *-λαύσεις* sit verum, pro *-λάψεις* enim *-λάψει* fuisse dicendum (vid. Pac. 885). Mihi aliquanto gravior videtur quaestio quid ipsum futurum et totum hoc enunciatum sibi velit; vid. comment.

812. *φιλεῖ*] post *ἑτέρᾳ* collocandum esse suspicor.

813. *ἑτέρᾳ*] *ἑτέρως* multi. Cf. Ran. 64.

---

810. *ἐπηρμένου*] vid. ad vs. 800.

811 sq. *γνούς — ταχέως*] si integra sunt haec verba, recensendus est hic locus inter exempla futuri imperativi loco usurpati, de quibus vid. ad vs. 633; nam manifeste requiritur haec sententia: *fac ut ex illo lucreris quam plurimum et quam celerrime, dum licet*. Sed quoniam participium *γνούς* molestum est (alia est res vs. 1382), in stropha autem nihil est quod versibus 811—813 respondeat, veri videtur simillimum gravi vitio hunc locum laborare. Expectatur autem ante futurum particula *ὅπως* (vid. ad vs. 489) vel *εἰ σωφρονεῖς* (*si sapis*) vel eiusmodi aliquid.

811. *ἀπολάψεις*] *sorbendi* hoc verbum (cf. Ach. 1229 Pac. 885 Eq. 700 fr. 598 Antiphan. fr. 44^4? Hom. *Π* 161) ita nunc transfertur ut *ἐκφαγεῖν ἐκπιεῖν ἐκροφῆσαι* Eq. 698—701.

SCENA DECIMA SEXTA.

(Strepsiades et Phidippides e sua domo prodeunt.)

Strepsiades, Phidippides.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

(filium propellens et vehementer increpans:)

οὔτοι μὰ τὴν Ὁμίχλην ἔτ' ἐνταυθοῖ μενεῖς,
ἀλλ' ἔσθι' ἐλθὼν τοὺς Μεγακλέους κίονας.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ὦ δαιμόνιε, τί χρῆμα πάσχεις, ὦ πάτερ;
οὐκ εὖ φρονεῖς, μὰ τὸν Δία τὸν Ὀλύμπιον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

(cachinnans:)

ἰδού γ', ἰδού, „Δί' Ὀλύμπιον". τῆς μωρίας,

---

814. ἐνταυθοῖ] sic V R, ἐνταυθί pauci, quod praeferendum esse non recte statuit Elmsley, cui Ach. 152 Vesp. 1442 Ran. 273 obtemperare non debueram (vid. praeterea Thesm. 225 Plut. 1148?). Legitur enim ἐνθαυθοι (sic) in inscriptione Attica V[i] a. C. saeculi (fortasse anni 439) CIA. IV 627 b (= Dittenb. Syll. 13); cf. Meisterhans Gramm. d. att. Inschr.[2] p. 116[1057].

816. ὦ πάτερ] πάτερ V.

817. Δία] Δί' οὐ Meineke. Cf. Lys. 24 et ad vs. 884. Iure Blaydes confert loquendi formulas ἀκούετε λεῴ et αὐτίκα μάλα, quae item ictum in ultimam syllabam admittunt, etiam verborum Δία τὸν Ὀλύμπιον ordinem usu consecratum esse observans.

818. γ', ἰδού] γέ σοι Elmsley coll. Eccl. 136.

---

814. Filium, qui comoediae initio domum, fortasse etiam lectum suum repetivit (vs. 125), iurgiis nunc et pugnis foras proturbat pater iratus, quemadmodum minatus fuerat (vs. 123). — Simillima sunt verba filii patrem compellantis Vesp. 1442 οὔτοι μὰ τὴν Δήμητρ' ἔτ' ἐνταυθοῖ μενεῖς, et Mnesilochi irati Thesm. 225 οὐ γὰρ μὰ τὴν Δήμητρ' ἔτ' ἐνταυθοῖ μενῶ, cf. etiam Plut. 64 οὔτοι μὰ τὴν Δήμητρα χαιρήσεις ἔτι. Adverbio ἐνταυθοῖ (*istic*) domum suam, unde ambo modo prodjerunt, pater designat.

815. Filius prodigus iubetur abire in malam rem vel ad Megaclem illum, quo nuper tantopere confidebat. „Marmoreas istius avunculi columnas rodas per me licet", ait pater, „τῶν γὰρ ἐμῶν οὐκέτι ἔδει" (cf. vs. 121 et 1431). — Bona sua qui dilapidavit τὰ πατρῷα κατεδηδοκέναι dicitur (cf. Antiphan. fr. 239 etc.); simplex autem ἔσθιε non significat nunc quod putabat GHermann (coll. Menandri fr. 363[7]): „perde sumtibus tuis", sed „*vescere*", conare inde aliquid detrahere quo fruaris: — fac modo periculum an avunculi clarum nomen et aedes marmoreae tibi quidquam sint profuturae. Sic Pac. 1115 σὺ τὴν Σίβυλλαν ἔσθιε ad sortilegum famelicum dicit Trygaeus.

816. τί χρῆμα πάσχεις;] vid. vs. 325 et ad Vesp. 206, et de verbi πάσχειν usu ad vs. 340.

818. ἰδού γ', ἰδού, „Δί' Ὀλύμπιον"] vid. ad Ran. 1205.

— τῆς μωρίας] vid. ad vs. 153.

τὸ Δία νομίζειν, ὄντα τηλικουτονί.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

τί δὲ τοῦτ' ἐγέλασας ἐτεόν;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἐνθυμούμενος
ὅτι παιδάριον εἶ καὶ φρονεῖς ἀρχαικά.
ὅμως γε μὴν πρόσελθ', ἵν' εἰδῇς πλείονα,
καί σοι φράσω τι πρᾶγμ' ὃ μαθὼν ἀνὴρ ἔσει.
ὅπως δὲ τοῦτο μὴ διδάξεις μηδένα.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

(propius accedens:)

ἰδού· τί ἔστιν;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ὤμοσας νῦν δὴ Δία;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ἔγωγ'.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ὁρᾷς οὖν ὡς ἀγαθὸν τὸ μανθάνειν;

---

819. τὸ Valckenaer] τὸν codd.

821. ἀρχαικά Anecd. Bekk. 449, 10 Phrynich. 39 Lob.] ἀρχαϊκά codd., item Anecd. Bekk. 22, 3 et 83, 1.

823. τι πρᾶγμ' ὃ GHermann] τι πρᾶγμ' ὃ σὺ V R, πρᾶγμ' ὃ σὺ multi, σὺ om. Mut.

824. διδάξεις duo Flor.] -ξῃς cett.

825. νῦν δὴ] νυνὶ V, νῦν R, νῦν νὴ multi. Cf. vs. 786. || Interrogationis signum in fine versus scripsi auctore Blaydesio.

826. ὁρᾷς οὖν] ὅρα νυν Blaydes.

---

819. *Puerulorum* scilicet (παιδαρίων vs. 821) est Iovem et Lamiam et Mormonem ceterumque illum γραδίων ὕθλον reformidare.

— τὸ Δία νομίζειν] de infinitivi hoc usu vid. ad Ran. 741.

820. τοῦτ'] vid. ad Ran. 748.

— ἐγέλασας] vid. ad vs. 174.

— ἐτεόν] vid. ad Vesp. 8.

821. ἀρχαικά] etiam Antiphan. fr. 22[6] usurpatur adiectivum, de quo vid. ad versum nostro simillimum Vesp. 1336.

822. Cf. Herculis temulenti verba ad ministrum Admeti Eur. Alc. 779: δεῦρ' ἔλθ', ὅπως ἂν καὶ σοφώτερος γένῃ.

823. ἀνὴρ] idem vocis est usus Ach. 77 Eq. 179, 333, 392, 1255 Soph. Oed. Col. 393 Thuc. IV 27 § 5 etc., vid. etiam Vesp. 1185. Idem significat *vir* Ter. Eun. IV 7, 15.

824. Scilicet ταῦτα χρὴ νομίσαι μυστήρια (vs. 143).

— ὅπως] vid. ad vs. 489.

826. *Ah la belle chose que de savoir quelque chose!*

— ὁρᾷς οὖν ὡς] item ὁρᾷς οὖν ὅτι Plat.

οὐκ ἔστιν, ὦ Φειδιππίδη, Ζεύς, ἀλλά τις
Δῖνος βασιλεύει, τὸν Δί' ἐξεληλακώς.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

αἰβοῖ, τί ληρεῖς;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἴσθι τοῦθ' οὕτως ἔχον.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

τίς φησι ταῦτα;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

Σωκράτης ὁ Μήλιος,
καὶ Χαιρεφῶν, ὃς οἶδε τὰ ψυλλῶν ἴχνη.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

σὺ δ' εἰς τοσοῦτο τῶν μανιῶν ἐλήλυθας,
ὥστ' ἀνδράσιν πείθει χολῶσιν;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

εὐστόμει,

---

827. *ἔστιν*] *ἔνεστιν* R, *ἔστ' ἔτ'* Kock probabiliter coll. Thesm. 946. Vid. vs. 1470. || *ἀλλά τις* GHermann] *ἀλλὰ τίς;* codd., Phidippidi perperam haec verba tribuentes, quae aptum integrumque enunciatum non efficiunt; nihil enim in filii ore nunc significat „*sed quis est?*" vel „*quis igitur est?*" sed rogare deberet: „*quis igitur in coelo regnat?*" vel eiusmodi aliquid. Verum vidisse Hermannum clarius etiam apparet coll. vs. 1470 sq., ubi mera echo horum verborum percipitur.

830. *ὁ Μήλιος*] *ΦΕ. ὁ Μήλιος;* Ernesti.

832. *τοσοῦτο τῶν*] *τοσουτονὶ* Blaydes (ut Eq. 578 alibi), offensus articulo (vid. Soph. Oed. Col. 748 Eur. Med. 371 etc.).

Gorg. 475 *e* Conviv. 202 *d*; praeterea vid. ad Ran. 1234.

827 sq. *τις* | *Δῖνος*] *filius quidam Iovis, ὅστις ποτ' ἔστιν οὑτοσί.* Vid. vs. 380 sq. cum vicinis (vs. 367 sqq.).

830. *ὁ Μήλιος*] per errorem ita loqui rusticus est censendus, alterum philosophum *ἄθεον* cum altero confundens; Melo enim oriundus erat *Diagoras* ille propter *ἀσέβειαν* famosus (Av. 1072), de quo vid. ad Ran. 320. Eodem iocandi genere noster usus esse videtur Vesp. 1267, ubi Amynias, qui Pronapis erat filius, *ὁ Σέλλου* dicitur.

831. Vid. vs. 148 cum vicinis (vs. 144—152) et de *Chaerephonte* ad vs. 104.

832. *τῶν μανιῶν*] pluralis sic etiam Pac. 65 Lys. 342 Thesm. 680, 793 usurpatur, item apud tragicos saepius.

833. *χολῶσιν*] eodem verbo utuntur Antiphanes fr. 89 = Epicr. 5 (*χολᾶν*) et Straton fr. 1[7] (*χολᾷς*). Frequentius eodem sensu dicitur *μελαγχολᾶν*, Av. 14 Eccl. 251 Plut. 12, 366, 903.

— *εὐστόμει*] cf. Aesch. Choeph. 997 *τί νιν προσείπω, κἂν τύχω μάλ' εὐστομῶν;* Soph. Phil. 201 *εὔστομ' ἔχε.* Idem valet *εὐφήμει* vs. 263 (vid. ad Ran. 354).

καὶ μηδὲν εἴπῃς φλαῦρον ἄνδρας δεξιοὺς
καὶ νοῦν ἔχοντας· ὧν, ὑπὸ τῆς φειδωλίας,
ἀπεκείρατ' οὐδεὶς πώποτ', οὐδ' ἠλείψατο,
οὐδ' εἰς βαλανεῖον ἦλθε λουσόμενος· σὺ δὲ
ὥσπερ τεθνεῶτος καταλόεις μου τὸν βίον.
ἀλλ' ὡς τάχιστ' ἐλθὼν ὑπὲρ ἐμοῦ μάνθανε.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

τί δ' ἂν παρ' ἐκείνων καὶ μάθοι χρηστόν τις ἄν;

---

835. ὧν ὑπὸ τῆς] ὥνπερ ὑπὸ Blaydes; vid. comm.
838. καταλόεις μου Blaydes] καταλούει μου codd. (μου καταλούει unus).
840. χρηστόν] om. V.

---

834. Vid. vs. 105. Cf. etiam chori verba Lys. 1043 sqq. οὐ παρασκευαζόμεσθα | τῶν πολιτῶν οὐδέν' ὦνδρες | φλαῦρον εἰπεῖν οὐδὲ ἕν, et Teucri apud Soph. Ai. 1161 sq. ἄφερπέ νυν· κἀμοὶ γὰρ αἴσχιστον κλύειν | ἀνδρὸς ματαίου φλαῦρ' ἔπη μυθουμένου.

835. ὑπὸ τῆς φειδωλίας] *prae sua parsimonia*; articulus in talibus omitti solet, e. g. vs. 164, 855 Ran. 919 et passim, sed tamen nonnunquam additur: ὑπὸ τῆς ὀργῆς Lys. 505 (ὑπ' ὀργῆς Vesp. 1083 Pac. 613 Lys. 1023 Ran. 855), ὑπὸ τῆς ἡδονῆς Av. 1284 Plut. 753 (ὑφ' ἡδονῆς Vesp. 272 Pac. 324 Plut. 289, 739), ὑπὸ τοῦ λιμοῦ Pac. 483 (ὑπὸ λιμοῦ Plut. 1174), et constanter in locutione ὑπὸ τοῦ δέους Ach. 350, 581 Eq. 231 Pac. 933 Av. 87 Eccl. 1062 Plut. 693 (GHermann).

836 sq. Cf. Av. 1282, ubi inter aequalium studia inania recensentur τὸ πεινῆν, τὸ ῥυπᾶν, τὸ σωκρατᾶν, et Plut. 85 de Patrocle ὃς οὐκ ἐλούσατ' ἐξ ὅτουπερ ἐγένετο, magis etiam immundus igitur quam Cleomenes ille Spartiata, qui ἓξ ἐτῶν ἄλουτος dicitur Lys. 280. — Socrates ἄλουτος erat (Av. 1554), i. e. οὐκ ἐθερμολούτει, abstinebat a balneis publicis; quapropter obstupuit aliquando sodalis Σωκράτει ἐντυχὼν λελουμένῳ (Plat. Conviv. 174 *a*). Vid. ad vs. 363.

838. καταλόεις] corripitur paenultima, ut saepius apud veteres; vid. Hom. κ 361 h. Ap. 120, Hes. Oper. 747, scolion apud Athen. 695 *e* ἐν ταύτῃ πυέλῳ τόν τ' ἀγαθὸν τόν τε κακὸν λόει, Enchir. dict. ep. p. 514. — Non recte Bekker praepositioni eam tribuens vim de qua vid. ad vs. 857, vertit *balneando consumis*. Quod num fieri unquam potuerit Athenis, ubi gratis fere lavabantur, rogare supervacaneum; nam nihil significat nunc καταλούειν nisi *eluere*, i. e. *perdere, dilapidare*: τὰ πατρῷα κατεσθίεις τοῦ πατρὸς οὔπω τετελευτηκότος. Hinc explicanda sunt verba senis naufragi apud Plautum Rud. II 7, 20 sq. a servo vestimenta sicca flagitantis: *eho an te paenitet, | in mari quom hac noctu elavi, ne hic in terra iterum eluam?* Cui respondet servus: *eluas tu an exungare ciccum non interduim*. Praeterea vid. Trinumm. II 4, 5 *comessum expotum exunctum elutum in balineis* (κατεδήδοται καταπέποται καταμεμύρισται καταλέλουται), et Stich. V 2, 21 *volo eluamus hodie peregrina omnia*. — Cf. πλύνειν τινά (nostrum *iemand de ooren wasschen, laver la tête, hem doorhalen*, Ach. 381 fr. 200 Diocl. 2 Menandr. 608 Demosth. XXXIX § 11, item πλυνὸν ποιεῖν Plut. 1061, τὸ πρᾶγμα πέπλυται *res in contemtum est adducta* (*de klad is er ingekomen*) Sosipater fr. 1[3] Aeschin. III § 178 (Cobet V. L.[2] 225 sq. Pollux VII 38).

839. ὑπὲρ] *mea causa, pro me*, quod ἀντί dictum est vs. 796.

840. Cf. Soph. Oed. Col. 391 τίς δ' ἂν τι τοιοῦδ' ἀνδρὸς εὖ πράξειεν ἄν;

— καί] de hac particula *interrogativo* praemissa vid. ad vs. 210; hic eodem

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἄληθες; ὅσαπερ ἔστ' ἐν ἀνθρώποις σοφά.
γνώσει δὲ σαυτὸν ὡς ἀμαθὴς εἶ καὶ παχύς.
ἀλλ' ἐπανάμεινόν μ' ὀλίγον ἐνταυθοῖ χρόνον.

(Festinanter domum denuo intrat.)

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

(secum:)

οἴμοι, τί δράσω, παραφρονοῦντος τοῦ πατρός;
πότερον παρανοίας αὐτὸν εἰσαγαγὼν ἕλω,
ἢ τοῖς σοροπηγοῖς τὴν μανίαν αὐτοῦ φράσω;

(Redit Strepsiades, altero brachio gallum gallinaceum tenens, altero gallam.)

---

841. *ἔστ' ἐν*] *ἔστ'* V, *ἐστιν* complures.
843. *ἐνταυθοῖ*] -*θί* pauci; vid. ad vs. 814.
845. *πότερον*] *πότερ' ἂν* V R; *πότερα* Brunck (cf. vs. 638), correpta igitur vocis *παρανοίας* paenultima, ne vitium sit metricum. || *ἕλω*] *λέγω* V.

---

officio fungens praemittitur *verbo*, item Pac. 1289 *τοῦ καί ποτ' εἶ;* et in quaestione indirecta *ὅ τι καὶ λέξεις* infra vs. 1344. Vid. etiam Soph. Ai. 1290 Ant. 772 Oed. R. 1129 Trach. 314 Eur. Alc. 834 Hec. 1064 etc. — Ad Pac. l. l. vHerwerden acute hanc gradationem constituit particularum maiore sensim cum vi interrogantium: *τί; τί καί; τί δή; τί ποτε; τί καί ποτε; τί δή ποτε;*

841. *ὅσαπερ ἔστ' ἐν ἀνθρώποις*] *quicquid horum est in terris.* Cf. Xen. Ages. VIII § 6 *πᾶν τὸ ἐν ἀνθρώποις χρυσίον*, Andocid. I § 67 *πίστιν τὴν ἐν ἀνθρώποις ἀπιστοτάτην*, Plat. Lys. 211 *e* *τὸν ἄριστον ἐν ἀνθρώποις ὄρτυγα.* Saepe genitivus *ἀνθρώπων* sic subiungitur superlativo: *μάλιστ' ἀνθρώπων* Xen. Rep. Laced. X § 3 Plat. Leg. 629 *a* etc., item *κάλλιστα, ἄριστα, ὀρθότατα, ἀκριβέστατα, ἥκιστα ἀνθρώπων*, alia, ut latine *minime rerum.* Superlativus omissus est Ach. 1126 sq. *ταῦτ' οὐ καταγελῶς ἐστ' ἐν ἀνθρώποις πλατύς; — ταῦτ' οὐ πλακοῦς δῆτ' ἐστ' ἐν ἀνθρώποις γλυκύς;* ubi *πλατύτατος* et *γλυκύτατος* expectantur; item Plat. Theaet. 170 *e* *τὰ ἐξ ἀνθρώπων πράγματα παρέχουσιν*, Lys. XIII § 73 *γραφὰς τὰς ἐξ ἀνθρώπων ἐγράφετο*, Aeschin. I § 59 *Πιττάλακον ἐμαστίγουν τὰς ἐξ ἀνθρώπων πληγάς*, quae idem quod *ὅτι πλεῖστα πράγματα, παντοδαπὰς γραφάς, παμπολλὰς πληγάς* significant.

845. *παρανοίας...ἕλω*] turpe apud Platonem Leg. 928 *e* dicitur *πατέρας ὑπὸ νόσων ἢ γήρως κακῶς διατιθεμένους παρανοίας γράφεσθαι.* Per leges tamen licebat *παρανοίας ἑλόντι καὶ τὸν πατέρα δῆσαι* (Xen. Mem. I 2 § 49). Locutione *αἱρεῖν παρανοίας* utitur etiam Aeschines III § 156. In *Δράμασι* fabula noster finxit Sophoclem poetam *παρανοίας* a filio insimulatum (vid. ad Ran. 73). — De re vid. infra vs. 1476 et 1480.

— *εἰσαγαγὼν*] proprie magistratus litigantes ad tribunal vocantis (i. e. ab apparitore vocari iubentis) hoc est officium, vid. ad vs. 780; sed etiam de accusatore, qui reum in ius vocavit, usurpatur, causali igitur sensu adhibitum.

846. Simillima sunt Bdelycleonis ad patrem multo vino inebriatum verba *ποθεῖν ἐρᾶν τ' ἔοικας ὡραίας σοροῦ* Vesp. 1365, ubi vid. — Homo, qui sine veste, nudis pedibus, sordidus, vepallidus domum irrupit, dementia senili correptus esse videtur iuveni.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

φέρ' ἴδω, σὺ τοῦτον τί ὀνομάζεις; εἰπέ μοι.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ἀλεκτρυόνα.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

καλῶς γε. ταυτηνὶ δὲ τί;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ἀλεκτρυόν'.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἄμφω ταὐτό; καταγέλαστος εἶ.
μή νυν τὸ λοιπόν, ἀλλὰ τήνδε μὲν καλεῖν
ἀλεκτρύαιναν, τουτονὶ δ' ἀλέκτορα.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ἀλεκτρύαιναν; ταῦτ' ἔμαθες τὰ δεξιὰ
εἴσω παρελθὼν ἄρτι παρὰ τοὺς γηγενεῖς;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

καὶ ἕτερά γε πόλλ'· ἀλλ' ὅ τι μάθοιμ' ἑκάστοτε,
ἐπελανθανόμην ἂν εὐθὺς ὑπὸ πλήθους ἐτῶν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

διὰ ταῦτα δὴ καὶ θοἰμάτιον ἀπώλεσας;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἀλλ' οὐκ ἀπολώλεκ', ἀλλὰ καταπεφρόντικα.

---

847. *τοῦτον τί ὀνομάζεις* Mehler (minus recte tamen *τίν'* scribens, quod correxit Meineke)] *τοῦτον* (*τουτονὶ* V R alii) *τίνα νομίζεις* codd, *τουτονὶ τί νομίζεις* Reisig. Cf. vs. 848.

848. *καλῶς γε*] om. V.

855. *ἂν...ἐτῶν*] *τῶν ἐτῶν* (om. *ἂν*) V alii, *ἂν...τῶν ἐτῶν* R alii.

847—851. Cf. vs. 661—666.

850. *καλεῖν*] idem infinitivi usus est Thesm. 157 Ran. 133 (ubi vid.) etc.

853. *τοὺς γηγενεῖς*] cf. Alexid. fr. 108, ubi aliquis filium suum *βῶλον ἄροτρον γηγενῆ* | *ἄνθρωπον* dicit, stupidum igitur hominem. *Terrae filii* nunc vocantur sophistae lucifugi, qui ad instar veterum illorum gigantum (Av. 824 Soph. Trach. 1058 Eur. Ion. 987 sq. Phoen. 128 Bacch. 544, 996) Olympiis bellum indixerunt. Cf. Ran. 825.

855. *ἂν*] vid. ad Vesp. 269.

856—858. Vid. ad vs. 500.

857. *καταπεφρόντικα*] cf. Eubul. fr. 54 *Κόρινθον ἦλθον...* | *καὶ ἐνταῦθα κατελήρησα τὴν ἐξωμίδα.* Praeterea praepositionis *κατα-* idem est usus in verbis *καταμισθοφορεῖν* Eq. 1352, *κατασικελίζειν* Vesp. 911, *καταμωραίνειν* Antiphan. fr. 239: *meditando, nugando* etc. *absumere.* Alia exempla huius generis dicendi collegit Sobolewski Sent. Condic. p. 73.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

τὰς δ' ἐμβάδας ποῖ τέτροφας, ὦ ἀνόητε σύ;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ὥσπερ Περικλέης εἰς τὸ δέον... ἀπώλεσα.
ἀλλ' ἴθι, βάδιζ', ἴωμεν· εἶτα τῷ πατρὶ
πιθόμενος ἐξάμαρτε. καὶ ἐγώ τοί ποτε
οἶδ' ἐξέτει σοι τραυλίσαντι πιθόμενος·
ὃν πρῶτον ὀβολὸν ἔλαβον ἡλιαστικόν,

---

860. *εἶτα*] *εἶτα τί;* Reiz, Phidippidi haec tribuens (cf. vs. 347); *εἶα* Seager.

861. *πιθόμενος*] *πειθ.* codd.. fere omnes.

862. *οἶδ'*] inter duas virgulas ponit Kock, cum sequentibus versum coniungens; confert autem Aesch. Pers. 838 Soph. Ai. 560, 938 El. 354 Oed. Col. 1615 (vid. etiam ad vs. 1175). At concedentis vel futura praedicentis est *οἶδα* (*sat scio*) ita interpositum, non recordantis. Melius mihi, ut ipsi Kockio, placet quod praeterea proposuit *οἶσθ'* coll. *ὁρᾷς* vs. 355. Infeliciter Piccolomini *οὐδ' ἐξέτει.* ‖ *πιθόμενος*] *πειθ.* codd. fere omnes.

---

858. *ποῖ τέτροφας*] *quorsum vertisti, quorsum abierunt, quid iis factum est?* Cf. Vesp. 665 *καὶ ποῖ τρέπεται δῆτ', εἰπέ, τὰ χρήματα τἄλλα;* Eccl. 682 *τὰ δὲ κληρωτήρια ποῖ τρέψεις;* Anaxandr. fr. 51 *τὸν μόναυλον ποῖ τέτροφας;*

859. Anno 446 cum Plistonax rex Lacedaemoniorum cum copiis Atticam invasisset et Eleusinem pervenisset, *ἀνεχώρησε πάλιν εἰς τὸ πλεῖον οὐκέτι προελθών· διὸ δὴ καὶ ἡ φυγὴ αὐτῷ ἐγένετο ἐκ Σπάρτης, δόξαντι χρήμασι πεισθῆναι τὴν ἀναχώρησιν* (Thucyd. II 21, cf. I 114 et V 16 § 3). Pericles nimirum cum undique circumventam videret civitatem (vid. ad vs. 211—213), callida fraude id effecit quod vi et armis assequi se non posse intellegebat, *χρήμασι διαφθείρας Κλεανδρίδην Πλειστώνακτος νέου ὄντος κομιδῇ σύμβουλον*, testibus Ephoro in scholio et Plutarcho Pericl. 22. Praeturam autem cum deinde deponeret Pericles, *εὐθύνας* sive *λογισμοὺς διδοὺς τάλαντα εἴκοσιν ἁπλῶς εἶπεν εἰς τὸ δέον ἀνηλωκέναι* (schol.; *decem* talenta numerat Plut. Pericl. 23, *quinquaginta* Suidas), et cives intellegentes qua de re ageretur illas rationes probarunt. — Etiam Pac. 363 ad notum inter aequales dictum alluditur.

860 sq. Iunge: *τῷ πατρὶ πιθόμενος εἶτα ἐξάμαρτε, patri si morem gesseris, dein animo tuo indulgeas per me licebit.* Cf. Soph. Phil. 83 sqq. Ulixis ad Neoptolemum verba *νῦν δ' εἰς ἀναιδὲς ἡμέρας μέρος βραχὺ | δός μοι σεαυτόν, κᾆτα τὸν λοιπὸν χρόνον | κέκλησο πάντων εὐσεβέστατος βροτῶν.* — Particula *εἶτα*, quae ad verbum finitum pertinet, participio nunc praemittitur, ut Lys. 654 *εἶτ' ἀναλώσαντες οὐκ ἀντεισφέρετε τὰς εἰσφοράς*, Amphid. fr. 36 *εἶτα πρὸς θεῶν | οἴνου πολίτης ὢν κρατίστου στρύφνος εἶ;* cf. etiam Plut. 79 *εἶτ' ἐσίγας Πλοῦτος ὤν;* pro *Πλοῦτος ὢν εἶτ' ἐσίγας;* — Eadem ratione fortasse explicanda est particula *ἔπειτα* Plut. 1004 *ἔπειτα πλουτῶν οὐκέθ' ἥδεται φακῇ* (si sincera haec est lectio). Praeterea huc sunt referendi versus quales sunt 1249 Vesp. 1133 Av. 911 Ran. 21, de quibus vid. ad vs. 226. Praeterea vid. ad vs. 624 de particulis (*καὶ*) *ἔπειτα* vel *εἶτα* ex abundanti positis.

862. *τραυλίσαντι*] cf. vs. 1381. At etiamne sexennes Athenis pueri blaeso ore loquebantur? Immo Alcibiades (vid. ad vs. 46) sic in transitu ridetur; hic enim *ἐτραύλιζε* (cf. Vesp. 44 sqq.). Vid. etiam ad vs. 873.

863. *ἐποίησε μισθοφόρα τὰ δικαστήρια*

τούτου 'πριάμην σοι Διασίοις ἁμαξίδα.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

(invitus cedens patris precibus:)

ἦ μὴν σὺ τούτοις τῷ χρόνῳ ποτ' ἀχθέσει.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

εὖ γ', ὅτι ἐπείσθης.

(Alta voce:)

δεῦρο, δεῦρ', ὦ Σώκρατες,

ἔξελθ'·

(Prodit Socrates.)

ἄγω γάρ σοι τὸν υἱὸν τουτονί,

ἄκοντ' ἀναπείσας.

SCENA DECIMA SEPTIMA.

Strepsiades, Phidippides, Socrates.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

νηπύτιος γάρ ἐστ' ἔτι,

καὶ τῶν κρεμαθρῶν οὔπω τρίβων τῶν ἐνθαδί.

---

868. ἐστ' ἔτι] ἔστιν V R alii.

869. κρεμαθρῶν οὔπω Bentley] κρεμαθρῶν οὐ codd. metro invito, κρεμαστρῶν οὐ malebat Bentley coll. Poll. X 156, sed iure hanc nominis formam Atticae dialecto abiudicat Moeris; γε κρεμαθρῶν οὐ Brunck. Aliquantisper dubitavi an nihil esset mutandum, quoniam etiam rariores voces νηπύτιος et τρίβων hic occurrunt; nunc tamen reieci eam opinionem, cum nihil horum versuum habeat dictio unde efficias ad imitationem loci alicuius tragici esse conformatos. || ἐνθαδί Meineke] ἐνθάδε codd.

Περικλῆς πρῶτος [Arist.] Rep. Ath. 27 § 3, unius oboli — ut noster versus luculenter satis testari mihi videtur, licet multi id negarint — mercedem diurnam iudicibus constituens; quam ad triobolum deinde auxit Cleon (vid. Proleg. Vesp. p. XV—XIX).

864. Διασίοις] vid. ad vs. 408; *„op de kermis"*.

— ἁμαξίδα] puer, cui innatum erat rei equestris studium, ipse sibi currus rudi manu conficiebat (vs. 880); itaque pater mercede iudiciali primum accepta cum gratum facere ei vellet (cf. Vesp. 291 sqq.), non talos non ficus ille efflagitavit, sed verum sincerumque currum.

865. Idem dicit filius vs. 1114, item Pasias creditor vs. 1242 (cui simillimus est Vesp. 1332).

868 sq. Exquisito loquendi genere nunc quoque usus philosophus adhibet voces rariores νηπύτιος *infantulus* et τρίβων *peritus*. Haec etiam Vesp. 1429 legitur, item Herodot. IV 74 Rhes. 625 Eur. Med. 686 El. 1127 Bacch. 717 Cycl. 520; praeterea vid. ad vs. 260.

869. κρεμαθρῶν] vid. ad vs. 218.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

αὐτὸς τρίβων εἴης ἄν, εἰ κρέμαιό γε.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

οὐκ εἰς κόρακας; καταρᾷ σὺ τῷ διδασκάλῳ;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἰδού „κρέμαι'" ὡς ἠλίθιον ἐφθέγξατο
καὶ τοῖσι χείλεσιν διερρυηκόσιν.
πῶς ἂν μάθοι ποθ' οὗτος ἀπόφευξιν δίκης
ἢ κλῆσιν ἢ χαύνωσιν ἀναπειστηρίαν;

(Secum:)

καίτοι ταλάντου γ' ἔμαθε τοῦτ' Ὑπέρβολος.

---

872. *κρέμαι'* G] *κρέμαιό γ'* codd. cett., *γε κρέμαι'* Reisig (ut vs. 149, 818 Eq. 87 Lys. 411 Thesm. 205 Eccl. 93, 136). || *ἠλίθιον*] *ἴδιον* Meineke, ut *κρέμαιό γ'* possit servari (vid. Ran. 890 Aeschin. III § 99 Pherecrat. fr. 145[14]). Adverbium requiri perperam statuit Blaydes.

874. *ἀπόφευξιν*] *-φυξιν* Dindorf.

876. *ταλάντου γ' ἔμαθε τοῦθ'* GHermann] *γε ταλάντου τοῦτ' ἔμαθεν* V R, *ταλάντου τοῦτ' ἔμαθεν* (om. *γε*) cett.; Porson *ταλάντου τοῦτό γ' ἔμαθ'* (ut vs. 1257), Reisig *τ. γ' αὔτ' ἔμαθεν*, Kock *τ. γ' ἔμαθεν αὔτ'*.

---

870. Alteram eamque sermoni quotidiano magis consentaneam vocis *τρίβων* significationem, *pallium detritum* (vid. Vesp. 1122 sqq. alibi) arripiens *„ipse"* clamat iuvenis impudens *„tribon fieres si quis te suspenderet"* (quod utinam fieret scilicet)! — Verbo *κρεμάννυσθαι* paullo aliter utitur pater ficus pueris denegans Vesp. 298: *οὐκ ἂν μὰ Δί' εἰ κρέμαισθέ γ' ὑμεῖς*, *non dabo, etiamsi laqueo fauces vos videam inserentes!* Cum toto autem versu confero mulierculae Apellis opera stupentis verba satis sane mirifica apud Herodam IV 76 sqq. *ὃς δ' ἐκεῖνον ἢ ἔργα τὰ ἐκείνου | μὴ παμφαλήσας ἐκ δίκης δρώρηκεν, | ποδὸς κρέμαιτ' ἐκεῖνος ἐν γναφέως οἴκῳ* (nos: *als een natte vaatdoek*).

871. *οὐκ εἰς κόρακας*] sc. *ἀποφθερεῖ;* vid. vs. 789 et ad Ran. 607.

— *καταρᾷ*] vid. ad Ran. 746.

872. *ἰδού*] vid. ad Ran. 1205.

873. *Fluxis labris, ore vasto* (Quinctil. I 11 § 9, cf. XI 3 § 81) iuvenis imperitus loquitur, non *rotundo* (*στρογγύλῳ*, fr. 471; cf. *κατερρινημένον* Ran. 901). Fortasse denuo (ut vs. 862) tangitur Alcibiades litteram *ρ* prave pronuncians; idem autem valet *διερρυηκώς* quod *ἀνειμένος laxus, mollis*; cf. Vesp. 1156 Plut. Mor. 32 *f*. Opp. *σκληρός, ἔντονος* (Ach. 666 etc.).

875. *χαύνωσιν*] adiectivum *χαῦνος* proprie *laxum* significat, nostrum *los* (*luchtig*), de lana, terra, similibus dictum; vid. Plat. Politic. 282 *e*, ubi oppositum est *στερεός*, ut *χαυνότης* et *ξηρότης* sibi opponuntur Xen. Oec. XIX 11. Hinc ad mentem humanam translatum valet *vanum, tumidum* (*loszinnig*), Av. 819 Plat. Leg. 728 *e* etc.; verbum autem inde ductum *χαυνοῦν* eodem sensu quo *ἐπαίρειν* et *inflare* (Hor. Sat. II 5, 98) usurpatur, vid. Plat. Lys. 210 *e* *οὕτω χρὴ τοῖς παιδικοῖς διαλέγεσθαι, ταπεινοῦντα καὶ συστέλλοντα, ἀλλὰ μὴ χαυνοῦντα καὶ διαθρύπτοντα*, item Eur. Andr. 931 Suppl. 412 Itaque *χαυνοπολῖται* Ach. 635 dicuntur *ἀλαζόνες*, vid. etiam Ach. 104; nostro autem loco *χαύνωσις verborum inanem tinnitum, tumidum fragorem* indicat.

— *ἀναπειστηρίαν*] adi. non redit; cf. *ἀναπείθειν* vs. 77 etc.

876. *καίτοι...γε*] *quamquam sane*. Quo-

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἀμέλει, δίδασκε· θυμόσοφός ἐστιν φύσει.
εὐθύς γέ τοι παιδάριον ὢν τυννουτονὶ
ἔπλαττεν ἔνδον οἰκίας, ναῦς τ' ἔγλυφεν,
ἁμαξίδας τε συκίνας εἰργάζετο,
καὶ ἐκ τῶν σιδίων βατράχους ἐποίει πῶς δοκεῖς.
ὅπως δ' ἐκείνω τὼ λόγω μαθήσεται,
τὸν κρείττον', ὅστις ἐστί, καὶ τὸν ἥττονα,
ὃς τἄδικα λέγων ἀνατρέπει τὸν κρείττονα·
ἐὰν δὲ μή, τὸν γοῦν ἄδικον πάσῃ τέχνῃ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

αὐτὸς μαθήσεται παρ' αὐτοῖν τοῖν Λόγοιν·

---

878. ὢν] ὃν codd. plerique (cf. Av. 607 Plat. Conv. 191 e Prot. 354 c Herodot. IV 108 etc.), sed huiusmodi attractio vitiosa h. l. mihi videtur. Cf. Plut. 88.

880. συκίνας Naber] σκυτίνας mss. (cf. Herodot. I 194). Permutata haec adiectiva sunt etiam Antiphan. fr. 122.

883 sq. Prior e vs. 113 est repetitus, alter in codd. compluribus deest; quapropter del. Dobree. Teuffel vs. 882—888 tribuit interpolatori, Bergk delet vs. 884 sq. — Equidem locum genuinum et integrum duco, versum autem 884 propter versus praecedentis exitum similem in codd. quibusdam intercidisse arbitror.

884. Ne ictus incideret in vocis ἄδικα syllabam finalem, Reisig coniecit ὃς τἄδικ' ἀνατρέπει λέγων τὸν κρείττονα, naturalem verborum ordinem sic perturbans. Cf. vs. 817.

886] αὐτὸς παρ' αὐτοῖν τοῖν λόγοιν μαθήσεται Blaydes. || αὐτοῖν] ἀμφοῖν nonnulli.

---

niam etiam barbarus ille homo „ἐκ τῶν λύχνων" (vid. ad vs. 1065) satis disertus e nostra disciplina evasit, de nullo unquam discipulo desperandum esse patet. Particularum harum eadem est vis Ach. 611 etc.

— Ὑπέρβολος] rabula forensis dicitur Ach. 846, ubi primum eius fit mentio. Praeterea de eo vid. nostrae fabulae vs. 624 sq. et ad Vesp. 1007.

877. θυμόσοφος] redit adi. Vesp. 1280, eadem autem ratione compositum est θυμόμαντις Aesch. Pers. 224.

878. τυννουτονὶ] vid. ad Ran. 139.

879 sq. Sic *Dion* Syracusanus cum puer seclusus et neglectus viveret, ἁμάξια καὶ λυχνίας καὶ δίφρους ξυλίνους καὶ τραπέζας ἐτεκταίνετο ut taedia sua falleret (Plut. Dion. 9).

880. ἁμαξίδας] cf. vs. 864.

— συκίνας] artibus igitur forensibus τῶν συκοφαντῶν — nam ad hos alluditur — ingenium ostendens aptissimum. Vid. ad Vesp. 145.

881. σιδίων] *putaminum* τῶν ῥοῶν sive σιδῶν (*malorum punicorum*).

— πῶς δοκεῖς] i. e. *mirum quam venuste*; vid. ad Ran. 54. Item Arar. fr. 13 Eur. Hipp. 446.

882. ὅπως] vid. vs. 887 et ad vs. 489.

883 sq. Denuo nunc, ut vs. 112 sq. (ubi vid.), rusticus ostendit absurdum in quo versatur errorem, quasi ἥττων λόγος nescio quis sit addiscendus in scholis sophistarum.

885. πάσῃ τέχνῃ] vid. ad Ran. 1235.

886 sq. Simillimus est locus Thesm. 275 sqq.: *ΜΝΗΣ*. μέμνησο τοίνυν ταῦθ' ὅτι κτέ. — *ΕΥΡ*. καὶ σπεῦδε ταχέως κτέ., ἐγὼ δ' ἄπειμι (abit deinde Euripides).

ἐγὼ δ' ἄπειμι.

(Abit Socrates.)

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

(alta voce:)

τοῦτό νυν μέμνησ', ὅπως
πρὸς πάντα τὰ δίκαι' ἀντιλέγειν δυνήσεται.

(Procedunt duo Oratores, alter prisco simplicique cultu alter eleganter ornatus.)

SCENA DECIMA OCTAVA.

Strepsiades, Phidippides, Iustus et Iniustus oratores.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

χώρει δευρί, δεῖξον σαυτὸν

887. ἐγὼ δ' ἄπειμι (ἀπίσομαι)] Socrati tribuit Beer. Quem nisi sequimur, versu 1105 parum intellegetur cur Strepsiades aut in scena etiam versetur aut eodem temporis puncto cum Socrate redierit. Accedit argumentum ab Heidhusio prolatum, patrem adesse debere colloquio oratorum, ut probe nunc sibi fiat conscius qualibus filium praeceptoribus sit traditurus, et postea ab ipso hoc filio pugnis caesus iustam poenam luere censeatur. || ἄπειμι Bentley] ἀπίσομαι codd.; vid. Thesm. locus in commentario allatus. || νυν] νῦν R unus, γοῦν V et multi, δ' οὖν cett.

888. In R et Cant. 2 sequitur χοροῦ, item olim in aliis teste scholio. Et revera olim intercessisse chori Phidippidem cohortantis breve aliquod canticum, certe coryphaei anapaestos aliquot, quod statuit Westphal, inde efficias quod actori, qui Socratem hactenus egit, alterius statim oratoris erunt partes sustinendae. Quamquam aut parum valet hoc argumentum aut etiam post vs. 1104 aliquid deesse inde apparet, utrobique autem eiusmodi quid intercidisse veri est dissimillimum.

887. μέμνησ' ὅπως] item vs. 1107 Ran. 1520. Idem valet μέμνησο cum infinitivo praesentis iunctum (vid. Eq. 496 sq.); alibi dicitur ὅπως omisso μέμνησο, cf. vs. 882.

889 sqq. In scenam nunc procedunt ambo illi Λόγοι, vel potius Iustus quidam et Iniustus oratores, ille priscam honestamque vivendi rationem commendans, hic recentem magis laudans. Quae fictio spectatoribus absurda nihilo magis potuit videri quam Paupertas e. g. in Pluto fabula declamitans vel mortui Solon Pericles Aeschylus alii inter vivos reducti (vid. Proleg. Ran. p. XII sqq.); Prodici autem invento, de quo vid. ad vs. 361, in hac fabulae parte elaboranda nostrum usum esse optimo iure observavit Ernesti. Quamquam fatendum est comicum perfunctorie nimis hoc loco esse versatum, de probabilitate securum; frustra enim quaesieris quid in Socraticorum meditaculo egerit Λόγος δίκαιος, et ne ἄδικος quidem quomodo inde possit nunc arcessi satis apparet. Alia enim res est cum rusticus pro sua stultitia perhibet εἶναι παρὰ τοῖς φιλοσόφοις duos illos λόγους, alia cum revera ambo e philosophorum domo in medium prodeunt. Vivuntne illic discipulorum gregi intermixti? At hoc absurdum! Et qui fit ut mox ne nosse quidem se videantur invicem? Qui potest Iustus ille in fine altercationis castra

τοῖσι θεαταῖς, καίπερ θρασὺς ὤν.

ΑΔΙΚΟΣ.

ἴθ' ὅποι χρήζεις· πολὺ γὰρ μᾶλλόν σ'
ἐν τοῖς πολλοῖσι λέγων ἀπολῶ.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

ἀπολεῖς σύ; τίς ὤν;

ΑΔΙΚΟΣ.

Λόγος.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

ἥττων γ' ὤν.

---

893. *ἥττων γ' ὤν*] Iniusto haec continuat Reisig, item (sed omisso *γε*) Blaydes; non recte, sic enim mire languet participium *ὤν* cum in interrogantis tum in respondentis verbis collocatum, et perit acumen verborum sequentium *τὸν ἐμοῦ κρείττω φάσκοντ' εἶναι.*

Socraticorum petere transfuga, si dudum apud eos habitabat? Ad huiuscemodi quaestiones ipse poeta respondere non potuisset, opinor, quapropter praestat eas non urgere. Hoc tamen certum duco Iniustum oratorem vultu rettulisse notum aliquem virum, in mentem autem venit nomen *Protagorae*, qui ipse *Λόγος* per derisionem nuncupabatur, quemadmodum Anaxagoras *Νοῦς* inter aequales audierat; vid. Aelian. Var. Hist. IV 20, Suid. s. v. *Πρωταγόρας*, schol. ad Plat. Rep. 600 *c*. Sed infra multa occurrunt quae efficiunt ut alium virum significari putem. *Euripidem* hunc fuisse fuit cum arbitrarer, et identidem redit haec suspicio, at ne sic quidem omnia expedio; vid. ad vs. 891 sq., 913 sq., 922—924. — Id unum perspicere mihi videor, *Hyperboli magistrum* intellegendum esse, quisquis fuit ille; vid. ad vs. 1065. Hunc igitur virum *ἄδικον* cum sene *δικαίῳ* — Orbilio opinor aliquo civibus bene cognito — altercantem finxit comicus. — *Chaerephontis* vultum exhibuisse *τὸν Ἄδικον* putat Beer, quam confidenter reicio opinionem, quoniam ipse Chaerephon in fabulae introitu saepius commemoratur et in exitu prodit ipse (vid. ann. crit. ad vs. 1505). „In gallorum speciem ornatos" fuisse ambos statuebat Welcker ingenio abusus.

891 sq. Scholion perhibet haec adumbrata esse ad Telephi fabulae Euripideae verba (fr. 721) *ἴθ' ὅποι χρήζεις· οὐκ ἀπολοῦμαι | τῆς σῆς Ἑλένης οὕνεκα*, quae verba esse Agamemnonis, vitae filioli sui Orestis a Telepho rapti metuentis (vid. ad vs. 922—924), apparet collato altero eiusdem tragoediae fragmento (722): *Σπάρτην ἔλαχες, κείνην κόσμει· | τὰς δὲ Μυκήνας ἡμεῖς ἰδίᾳ.*

892. *ἐν τοῖς πολλοῖσι*] *in publico, coram populo*. Cf. Eur. Hipp. 610 *τά τοι κάλ' ἐν πολλοῖσι κάλλιον λέγειν.*

893. *τίς ὤν;*] *quis igitur es?* Alicuius audaciam miratur qui ita rogat; item Ach. 46 Plat. Gorg. 452 *a σὺ δὲ τίς ὢν ταῦτα λέγεις;* Eur. Androm. 883 *ἀτὰρ τίς ὢν σὺ πυνθάνει τάδε;*

893 sq. Nunc quoque voces *λόγος ἥττων* et *λόγος κρείττων* non eo sensu, quem eloquentiae praeceptores iis tribuebant (*causa debilior* et *validior*), accipi voluit comicus, sed *improbam* (*fallacem*) et *probam* (*honestam*) *argumentandi rationem* designant. Item vs. 990; vid. ad vs. 112 sq.

ΑΔΙΚΟΣ.

ἀλλὰ σὲ νικῶ, τὸν ἐμοῦ κρείττω
φάσκοντ᾽ εἶναι.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

τί σοφὸν ποιῶν;

ΑΔΙΚΟΣ.

γνώμας καινὰς ἐξευρίσκων.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

(spectatores manu indicans:)

ταῦτα γὰρ ἀνθεῖ διὰ τουτουσὶ
τοὺς ἀνοήτους.

ΑΔΙΚΟΣ.

οὔκ, ἀλλὰ σοφούς.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

ἀπολῶ σε κακῶς.

ΑΔΙΚΟΣ.

εἰπέ, τί ποιῶν;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

τὰ δίκαια λέγων.

ΑΔΙΚΟΣ.

ἀλλ᾽ ἀνατρέψω
ταῦτ᾽ ἀντιλέγων. οὐδὲ γὰρ εἶναι
πάνυ φημὶ δίκην.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

οὐκ εἶναι φῄς;

---

894. *ἀλλὰ σὲ νικῶ*] *σὲ δὲ νικήσω* Blaydes, sine causa futurum postulans coll. vs. 1334, 1445.

897. *ταῦτα*] *καὶ ταῦτα* R.

900. *ἀνατρέψω*] *ἀναστρέψω* V R vitio aperto (neque enim sensu neque metro verbum *-στρέφειν* admittitur).

901. *ταῦτ᾽*] *γ᾽ αὐτὰ* R, *᾽γὼ αὔτ᾽* GHermann.

---

894. *Te tamen vincere soleo.*

897. *Propter civium scilicet stultitiam ista tua florent.* — Etiam Ran. 954 spectatores ab actore aliquo sic indicantur digito. Verbum autem *ἀνθεῖν* nunc ita usurpatur ut *χωρεῖν* vs. 907, et *ταῦτα* = *τὰ σά* dicitur etiam vs. 901.

901. *ταῦτα*] i. e. *ista tua*, ut vs. 897.

ΑΔΙΚΟΣ.

φέρε γάρ, ποῦ ἔστιν;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

παρὰ τοῖσι θεοῖς.

ΑΔΙΚΟΣ.

πῶς δῆτα δίκης οὔσης ὁ Ζεὺς
οὐκ ἀπόλωλεν τὸν πατέρ' αὑτοῦ
δήσας;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

αἰβοῖ· τουτὶ καὶ δὴ
χωρεῖ τὸ κακόν· δότε μοι λεκάνην.

ΑΔΙΚΟΣ.

τυφογέρων εἶ καὶ ἀνάρμοστος.

---

903. *γάρ*] ita collocatum suspectum est Blaydesio, qui *φέρε ποῦ δ' ἐστίν* vel *καὶ ποῦ 'στίν* vel *ποῦ 'στίν γάρ* tentat.

---

903. *Παρθένος ἐστὶ Δίκη, Διὸς ἐκγεγαυῖα,* quae *πὰρ Διὶ πατρὶ καθεζομένη Κρονίωνι* poenam sumit a mortalibus scelestis (Hes. Oper. 256 sqq.); etiam apud Sophoclem *Ζηνὸς ξύνεδρος* vocatur Oed. Col. 1381. In universum autem quaecunque perfecta sunt et optabilia „apud deos" esse dicuntur; cf. Av. 603 *πῶς ὑγίειαν δώσομεν αὐτοῖς, οὖσαν παρὰ τοῖσι θεοῖσιν;* et ibidem 606 *πῶς δ' εἰς γῆράς ποτ' ἀφίξονται; καὶ γὰρ τοῦτ' ἔστ' ἐν Ὀλύμπῳ.* Olympii enim, ut iustitiae sunt custodes, sic sanitatis longique aevi sunt dispensatores.

905. Ipsae Eumenides hoc argumento utuntur contra Apollinem disceptantes Aesch. Eum. 640 sq.: *πατρὸς προτιμᾷ Ζεὺς μόρον τῷ σῷ λόγῳ· | αὐτὸς δ' ἔδησε πατέρα πρεσβύτην Κρόνον,* saepe autem hoc similibusque argumentis philosophi impugnarunt vulgares de deorum natura notiones (cf. Plat. Rep. 378 *b* Euthyphr. 5 *e*), et Euripides multis locis ostendit pertaesum esse fabularum, unde et ipse dramatum suorum ducebat materiem (vid. *de Aristophane Euripidis censore* p. 26 sqq.).

— *τὸν πατέρ' αὑτοῦ*] videantur quae ad vs. 515 observavi.

907. *χωρεῖ τὸ κακόν*] vid. ad Ran. 1018.

— *δότε μοι λεκάνην*] i. e. *ταῦτα βδελύττομαι,* cf. Ach. 585 sq. *τῆς κεφαλῆς νύν μοι λαβοῦ, | ἵν' ἐξεμέσω· βδελύττομαι γὰρ τοὺς λόφους,* Cratin. fr. 251 (a Polluce X 76 allatum) *μῶν βδελυγμία σ' ἔχει; | πτερὸν ταχέως τις καὶ λεκάνην ἐνεγκάτω.* Plato comicus aliquando (fr. 185) induxit Populum *αἰτοῦντα λεκάνην καὶ πτερὸν ὅπως ἐμέσῃ,* demagogum quendam *βδελυττόμενον* scilicet.

908. *τυφογέρων*] vox redit Lys. 335; idem *τυφεδανός* dicitur Vesp. 1364, *τυμβογέρων* fr. com. adesp. 1172 (*τύμβος* Lys. 372), *capularis senex, silicernium.* Simili autem ratione composita est vox epica *ὠμογέρων* Ψ 791.

— *ἀνάρμοστος*] proprie de vestimentis *non satis aptis* usurpatur adiectivum, hinc ad hominum indolem translatum *δύσκολον, molestum,* significat; tyrannus ita dicitur apud Herodotum III 80. Conferatur adiectivum *inconcinnus* apud Horatium Ep. I 18, 6.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

καταπύγων εἶ καὶ ἀναίσχυντος —

ΑΔΙΚΟΣ.

ῥόδα μ' εἴρηκας.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

καὶ βωμολόχος —

ΑΔΙΚΟΣ.

κρίνεσι στεφανοῖς.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

καὶ πατραλοίας.

ΑΔΙΚΟΣ.

χρυσῷ πάττων μ' οὐ γιγνώσκεις.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

οὐ δῆτα πρὸ τοῦ γ', ἀλλὰ μολύβδῳ.

---

911. κρίνεσι] e corr. habet V.
913. μολύβδῳ R] μολίβδῳ V et multi.

910—912. Cf. vs. 1328—1330 et leno apud Plautum criminantes se irridens Pseud. I 3, 126 sqq.: *Impudice! — Itast. — Sceleste! — Dicis vera. — Verbero!* | — *Quippini? — Bustirape! — Certo. — Furcifer! — Factum optime.* | — *Sociofraude! — Sunt mea istaec. — Parricida! — Perge tu.* | — *Sacrilege! — Fateor. — Periure! — Vetera vaticinamini* etc.

910. ῥόδα μ' εἴρηκας] *rosarum instar mihi est id quod de me dixisti.* Item vs. 1330, Epilyci fr. 2 μῆλα καὶ ῥόας λέγεις.

— βωμολόχος] vid. ad Ran. 358.

911. κρίνεσι] cf. metaplasti dativi δένδρεσι et κλάδεσι (Av. 239).

912. χρυσῷ πάττων] καταχρυσῶν με (Eccl. 826), χρυσόπαστον (Herodot. VIII 120 etc.) με ποιῶν. Cf. Plut. 268 ὦ χρυσὸν ἀγγελίας ἐπῶν Significat igitur χρυσῷ πάττειν *id in aliquem conicere quod omnium rerum gratissimum sit et pretiosissimum.* Vid. Plaut. Asin. I 3, 3 *quae tu in nos dicis, aurum atque argentum merumst.* Verbum etiam infra sic usurpatur vs. 1330: πάττε πολλοῖς τοῖς ῥόδοις, et Eq. 502 στεφάνοις κατάπαστος dicitur victor qui coronis undique ab admiranti multitudine in se coniectis obruitur.

913 sq. Alluditur hoc loco ad rem aliquam nobis ignotam. Quos versus si satis intellegeremus, responderi posset ad id quod nunc frustra quaeritur: cur Telephi Euripidei vs. 921—924 fiat mentio et saepius ad illam tragoediam alludatur in vicinia; simul autem sciremus, opinor, quemnam hominem ὁ ἄδικος Λόγος repraesentaverit; vid. etiam ad vs. 1022 et 1065. Versum 913 non licet reddere *olim plumbo potius quam auro te ornare visus essem haec praedicans* (Dindorf Blaydes), nam mente suppleri posse ἔπαττόν σε ἂν haud quaquam probat versus ad quem provocatur Eccl. 390; quod si voluisset Iustus, οὐκ ἂν πρὸ τοῦ dixisset procul dubio, ut senex supra vs. 5, misere autem langueret istiusmodi dictum. Omnino igitur ita vertendus est

ΑΔΙΚΟΣ.

νῦν δέ γε κόσμος τοῦτ' ἐστὶν ἐμοί.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

θρασὺς εἶ πολλοῦ.

ΑΔΙΚΟΣ.

σὺ δέ γ' ἀρχαῖος.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

διὰ σ' οὐ φοιτᾶν οὐδεὶς ἐθέλει
τῶν μειρακίων·
καὶ γνωσθήσει ποτ' Ἀθηναίοις
οἷα διδάσκεις τοὺς ἀνοήτους.

ΑΔΙΚΟΣ.

αὐχμεῖς αἰσχρῶς.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

σὺ δέ γ' εὖ πράττεις.
καίτοι πρότερόν γ' ἐπτώχευες,

---

916 sq. Iniusto continuat Reiske (sed nisi servetur *δέ* fieri id nequit).

916. *σ' οὐ* GHermann] *σὲ* (sic V) aut *σὲ δὲ* (sic R) aut *σὲ δή* codd. metro invito (cf. Av. 1753). ‖ *φοιτᾶν*] post hoc verbum aliquid excidisse putat Bergk, verbo enim *φοιτᾶν* addi solere loci *quo* itare soleant iuvenes indicationem; sed vid. comm.

918. *καὶ γνωσθήσει*] *καὶ* om. V R et multi, *γνωσθήσει τοι* GHermann, *ὡς γνωσθήσει* Fritzsche (perperam).

---

vs. 913 ut iubet ars grammatica: *olim certe non auro ornare te solebam* (vel *solebant*) *sed plumbo*; sed aptam sententiam hinc efficere nequeo, et multo etiam minus ex Iniusti responso: *nunc vero decori hoc est mihi*, quid enim pronomine *τοῦτο* nunc indicetur me latet; malo autem tacere quam nihil dicere. — Auri et plumbi eadem est oppositio in Simonidis fr. 64 *παρὰ χρυσὸν ἑφθὸν | ἀκήρατον οὐδὲ μόλυβδον ἔχων* et Cratini fr. 318 *φαίνεσθαι χρυσῆν, κατ' ἀγροὺς δ' αὖθις αὖ μολυβδίνην.*

915. *πολλοῦ*] vid. ad Ran. 1046.

916. *φοιτᾶν*] nempe *ad meam scholam.* Verbum etiam vs. 938 absolute usurpatur, sensu *scholam visendi*, *φοιτᾶν εἰς διδασκάλου* (Eq. 1235), item Demosth. XVIII § 265 *ἐδίδασκες γράμματα, ἐγὼ δ' ἐφοίτων*, *magister eras tu, ego discipulus.* Eq. 988 fartoris condiscipuli dicuntur *οἱ παῖδες οἱ ξυνεφοίτων.*

920. *αὐχμεῖς*] *squales, sordes*, i. e. *neglegeris.* Cf. Ulixis ad patrem verba ω 249 sq. *αὐτόν σ' οὐκ ἀγαθὴ κομιδὴ ἔχει, ἀλλ' ἅμα γῆρας | λυγρὸν ἔχει σ' αὐχμεῖς τε κακῶς καὶ ἀϝεικέα ϝέσσαι.* — Opponuntur sibi *αὐχμεῖν* (proprie *arere*, cf. *αὐχμός* vs. 1120 Plut. 840) et *λιπᾶν* (v. l. Hom. τ 72), *αὐχμηρός* et *λιπαρός* (vid. Eq. 536 et ad vs. 300). Verbum apud nostrum occurrit etiam vs. 442 Plut. 84.

Τήλεφος εἶναι Μυσὸς φάσκων,
ἐκ πηριδίου
γνώμας τρώγων Πανδελετείους.

ΑΔΙΚΟΣ.

οἴμοι σοφίας —

ΔΙΚΑΙΟΣ.

οἴμοι μανίας —

ΑΔΙΚΟΣ.

ἧς ἐμνήσθης.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

τῆς σῆς, πόλεώς θ',
ἥτις σε τρέφει
λυμαινόμενον τοῖς μειρακίοις.

---

925 *οἴμοι* (bis) V] *ὤμοι* R et plerique; cf. vs. 1476. Kock olim *ἄγαμαι* (cf. Av. 1744 Plat. Euth. 276 *d*).

925 sq. *ὤμοι* (*οἴμοι* V) *μανίας.* — *ἧς ἐμνήσθης*] sic V R, ordine inverso codd. ceteri. Kock deletis verbis *ἧς ἐμνήσθης* coniecit *ὤμοι σοφίας* — *ὤμοι μανίας* — *τῆς σῆς* — *πόλεως ἥτις σε τρέφει.* ‖ *ἐμνήσθης*] *ἐμυήθης* Meineke.

922—924. Telephum Euripideum in Acharnensibus suis deridendum propinavit noster facetissime; inde igitur novimus tragici huius herois pannos et sportulam et cetera. Nempe Graeci cum Troiam navigantes a via aberrassent et in Mysiae oras essent delapsi, Telephus Mysiae rex, Herculis ex Auge filius, ad naves eos reppulit, sed ipse in proelio ab Achille vulneratus est. Cuius vulneris medicinam cum nullam inveniret, oraculum Delphicum consuluit; a quo cum responsum esset *ὁ τρώσας ἰάσεται*, callida fraude Telephus usus mendici habitu Aulidem venit, quo Achivi re infecta se receperant hiematum, ibique Agamemnonis filiolum Orestem e cunis abreptum cum interfecturum se minaretur nisi sibi mederentur Achivi, Achilles vulnus sanavit robigine de hasta sua Peliade derasa, Telephus autem Troiam Achivos deduxit. — Sed quid nunc sibi velit tragicae huius personae mentio non assequor (vid. ad vs. 913 sq.). Nam minime sufficit observasse Euripidem dignitati scenae tragicae parum consulentem suis heroibus saepe tribuisse verba soccata, aliave eiusmodi; prorsus autem nescimus quid sint *γνῶμαι Πανδελετεῖοι*, ipsosque veteres id ignorasse testantur scholia, nisi quis putat verba „*ὁ Πανδέλετος τῶν περὶ τὰ δικαστήριά ἐστι διατριβόντων συκοφαντῶν*" aliud esse quidquam nisi explicationem nullius pretii ex Aristophanis aut Cratini (fr. 242) verbis effictam. Neque apparet cur rabula mendicus dicatur vesci sententiolis e pera sua expromtis, certe hic quoque nihil proficimus collato scholio: „*ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ξηροὺς ἄρτους γνώμας καινὰς εἶπεν.*" Paullo plus prodest Dicaeopolidis dictum Ach. 447 *οἷον ἤδη ῥηματίων ἐμπίμπλαμαι.* Etiam Vesp. 462, 511, 1167 fr. 151 possunt conferri.

928. *λυμαινόμενον τοῖς μειρακίοις*] *iuvenes corrumpentem, iuventutis perniciem*, *λωβώμενον τοὺς νέους* (Plat. Protag. 318 *e* Men. 92 *a*). Dativo nunc addito indicantur ii

ΑΔΙΚΟΣ.

νῦν δέ γε κόσμος τοῦτ᾽ ἐστὶν ἐμοί.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

θρασὺς εἶ πολλοῦ.

ΑΔΙΚΟΣ.

σὺ δέ γ᾽ ἀρχαῖος.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

διὰ σ᾽ οὐ φοιτᾶν οὐδεὶς ἐθέλει
τῶν μειρακίων·
καὶ γνωσθήσει ποτ᾽ Ἀθηναίοις
οἷα διδάσκεις τοὺς ἀνοήτους.

ΑΔΙΚΟΣ.

αὐχμεῖς αἰσχρῶς.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

σὺ δέ γ᾽ εὖ πράττεις.
καίτοι πρότερόν γ᾽ ἐπτώχευες,

---

916 sq. Iniusto continuat Reiske (sed nisi servetur *δέ* fieri id nequit).

916. *σ᾽ οὐ* GHermann] *σὲ* (sic V) aut *σὲ δὲ* (sic R) aut *σὲ δή* codd. metro inv (cf. Av. 1753). ‖ *φοιτᾶν*] post hoc verbum aliquid excidisse putat Bergk, ve enim *φοιτᾶν* addi solere loci *quo* itare soleant iuvenes indicationem; sed comm.

918. *καὶ γνωσθήσει*] *καὶ* om. V R et multi, *γνωσθήσει τοι* GHermann, *ὡς γνωσ* Fritzsche (perperam).

---

vs. 913 ut iubet ars grammatica: *olim certe non auro ornare te solebam* (vel *solebant*) *sed plumbo*; sed aptam sententiam hinc efficere nequeo, et multo etiam minus ex Iniusti responso: *nunc vero decori hoc est mihi*, quid enim pronomine *τοῦτο* nunc indicetur me latet; malo autem tacere quam nihil dicere. — Auri et plumbi eadem est oppositio in Simonidis fr. 64 *παρὰ χρυσὸν ἑφθὸν | ἀκήρατον οὐδὲ μόλυβδον ἔχων* et Cratini fr. 318 *φαίνεσθαι χρυσῆν, κατ᾽ ἀγροὺς δ᾽ αὖθις αὖ μολυβδίνην*.

915. *πολλοῦ*] vid. ad Ran. 1046.

916. *φοιτᾶν*] nempe *ad meam scholam*. Verbum etiam vs. 938 absolute usurpatur, sensu *scholam visendi*, *φοι διδασκάλου* (Eq. 1235), item De XVIII § 265 *ἐδίδασκες γράμματα, ἐφοίτων*, *magister eras tu, ego di* Eq. 988 fartoris condiscipuli dic *παῖδες οἱ ξυνεφοίτων*.

920. *αὐχμεῖς*] *squales, sordes, i geris*. Cf. Ulixis ad patrem ve sq. *αὐτόν σ᾽ οὐκ ἀγαθὴ κομιδὴ ἅμα γῆρας | λυγρὸν ἔχει σ᾽ αὐχμ καὶ ἀϝεικέα ϝέσσαι*. — Oppo *αὐχμεῖν* (proprie *arere*, cf. *αὐ* Plut. 840) et *λιπᾶν* (v. l. *αὐχμηρός* et *λιπαρός* (vid. F vs. 300). Verbum apud no etiam vs. 442 Plut. 84.

ΑΔΙΚΟΣ.

οὐχὶ διδάξεις τοῦτον Κρόνος ὤν.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

εἴπερ γ' αὐτὸν σωθῆναι χρή,
καὶ μὴ λαλιὰν μόνον ἀσκῆσαι.

ΑΔΙΚΟΣ.

(ad Phidippidem:)

δεῦρ' ἴθι, τοῦτον δ' ἔα μαίνεσθαι.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

κλαύσει, τὴν χεῖρ' ἢν ἐπιβάλλῃς.

SCENA UNDEVIGESIMA.

Eidem, Chorus.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

παύσασθε μάχης καὶ λοιδορίας.
ἀλλ' ἐπίδειξαι σύ τε τοὺς προτέρους
ἅττ' ἐδίδασκες, σύ τε τὴν καινὴν
παίδευσιν, ὅπως ἂν ἀκούσας σφῷν
ἀντιλεγόντοιν κρίνας φοιτᾷ.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

δρᾶν ταῦτ' ἐθέλω.

---

929. *οὐχὶ*] *ἢ σύ...;* Dobree dubitanter. ‖ *τοῦτον*] om. V R.
932. *δ'*] om. pauci.
935. *ἐπίδειξαι*] dubitanter *-ξον* (ut vs. 748) Blaydes coll. vs. 368.

---

quibus imminet periculum, item apud comicum ignotum fr. adesp. 381 *τοῖσιν δὲ καρποῖς ἡ πάχνη λυμαίνεται*, Xen. Hell. II 3 § 26 *εἴ τις λυμαίνεται ταύτῃ τῇ καταστάσει*, VII 5 § 18 *αὐτὸς λελυμασμένος τῇ ἑαυτοῦ δόξῃ*. Sed frequentius accusativum hoc verbum adsciscit: Eq. 1284 Av. 100, 1080, et sic saepe apud alios, item compositum *διαλυμαίνεσθαι*, vid. ad Ran. 59.

929. *Κρόνος*] vid. ad vs. 398.

930. *εἴπερ γε*] vid. ad vs. 251.

931. *λαλιὰν...ἀσκῆσαι*] vid. vs. 1394 et ad Ran. 954.

932. *ἔα*] in unam syllabam hic imperativus contrahitur etiam Eccl. 784 Soph. Ant. 95 Soph. Oed. R. 1451 Oed. C. 1192, et Thesm. 64, 176 ita pronunciandum esse intellegimus; cf. *Πηλέα* Ran. 863. Ran. 1243 vero in verbis *ἔα αὐτόν* soni -*α* et *αυ*- in unum confluunt.

933. *Male mulcaberis si manu contingere eum coneris.* Cf. Cratin. fr. 277 *τὴν χεῖρα μὴ ἐπίβαλλε, μὴ κλάων κάθῃ*, Lys. 439 *εἴ τἄρα...ταύτῃ μόνον | τὴν χεῖρ' ἐπιβαλεῖς ἐπιχεσεῖ πατούμενος*. Idem est *προσφέρειν τὴν χεῖρα* Lys. 471.

935. *ἐπίδειξαι*] vid. ad vs. 748.

938. *φοιτᾷ*] nempe *παρὰ τὸν ἕτερον διδάσκαλον*. De absoluto hoc verbi *φοιτᾶν* usu vid. ad vs. 916.

ΑΔΙΚΟΣ.

καὶ ἔγωγ᾽ ἐθέλω.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

φέρε δή, πότερος λέξει πρότερος;

ΑΔΙΚΟΣ.

τούτῳ δώσω·
κᾆτ᾽ ἐκ τούτων ὧν ἂν λέξῃ
ῥηματίοισιν καινοῖς αὐτὸν
καὶ διανοίαις κατατοξεύσω.
τὸ τελευταῖον δ᾽, ἢν ἀναγρύξῃ,
τὸ πρόσωπον ἅπαν καὶ τὼ ὀφθαλμὼ
κεντούμενος, ὥσπερ ὑπ᾽ ἀνθρηνῶν,
ὑπὸ τῶν γνωμῶν ἀπολεῖται.

ΧΟΡΟΣ.

(Cantus.)

Stropha (vs. 949—958).

νῦν δείξετον τὼ πισύνω

---

940. Sic unus R (sed *πρότερον*); in V est *φέρε δὴ τίς λέξει πρότερος ὑμῶν*, sic aut *πρότερον* complures, *φέρε τίς λέξει πρότερος* (-*ον*) *ὑμῶν* multi, item sed omisso *ὑμῶν* nonnulli. Glossema *τίς ὑμῶν* pronomini *πότερος* superscriptum erroris causa extitit.

945. *ἀναγρύξῃ*] -*ζῃ* V R.

948. *ὑπὸ τῶν γνωμῶν*] *τῶν γνωμιδίων* Meineke, ne iteretur praepositio, iungens igitur: *κεντούμενος ὥσπερ ὑπ᾽ ἀνθρηνῶν τῶν γνωμιδίων*. Cui adstipulatum esse Cobetum suspicor, hic enim in eiusmodi dictis praepositionem non ferebat et in Platonis praesertim textu passim delevit; vid. Var. Lect. p. 164, Hartman de Emblematis in Platonis textu obviis p. 111. Nostro tamen loco iungere licet: *ἢν ἀναγρύξῃ, ὑπὸ τῶν γνωμῶν ἀπολεῖται, κεντούμενος ὥσπερ ὑπ᾽ ἀνθρηνῶν*.

---

940. *πότερος...πρότερος*] *uter...prior*. Horum comparativorum iuncturam non displicuisse Graecis apparet etiam Eccl. 1082 Soph. Trach. 947 Hom. *Γ* 299 Plat. Leg. 712 *c* Dem. VII § 37 etc.

943 sq. Adi. *καινοῖς novis, insolitis*, quod de iis quae admirationem faciunt solet usurpari, non solum ad *ῥηματίοισι verbulis* (cf. Ach. 444 Eq. 216 Pac. 534 et ad Ran. 942) nunc pertinet sed etiam ad *διανοίαις, inventis*, ut vs. 547 et Vesp. 1044. Similis est structura Pac. 750.

944. *κατατοξεύσω*] *confodiam* (Thuc. III 34). Eadem imagine Theodorus apud Platonem Theaet. 180 *a* cum Socrate confabulans utitur de philosophis Heracliteis, quorum *ἐάν τινά τι ἔρῃ, ὥσπερ ἐκ φαρέτρας ῥηματίσκια αἰνιγματώδη ἀνασπῶντες ἀποτοξεύουσιν*. Cf. verbum *ὑπερτοξεύειν superandi* sensu usurpatum Ach. 712 (ut *ὑπερακοντίζειν* Plut. 665) et *ἐκτετοξεῦσθαι absumtum esse* Plut. 34.

947. Cf. Philocleonis sodales excitantis verba Vesp. 432: *εἶα...σφῆκες, οἱ μὲν...*, | *οἱ δὲ τὼ ὀφθαλμὼ ἐν κύκλῳ κεντεῖτε καὶ τοὺς δακτύλους*.— *Ἀνθρῆναι* sunt *crabrones* (Arist. Hist. An. IX 40).

949. *νῦν δείξετον κτέ.*] eodem verbo Eq. 334 ad certamen (*τὸν ἀγῶνα*) ineundum incitatur fartor: *νῦν δεῖξον ὡς οὐδὲν λέγει τὸ σωφρόνως τραφῆναι*. Vid. etiam Vesp. 528.

τοῖς περιδεξίοισιν
λόγοισι καὶ φροντίσι καὶ
γνωμοτύποις μερίμναις,
ὁπότερος αὐτοῖν λέγων
ἀμείνων φανήσεται.
νῦν γὰρ ἅπας ἐνθάδε κίν-
δυνος ἀνεῖται σοφίας,
ἧς πέρι τοῖς ἐμοῖς φίλοις
ἔστιν ἀγὼν μέγιστος.

SCENA VIGESIMA.

Eidem.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀλλ', ὦ πολλοῖς τοὺς πρεσβυτέρους ἤθεσι χρηστοῖς στεφανώσας,
ῥῆξον φωνὴν ᾗτινι χαίρεις, καὶ τὴν σαυτοῦ φύσιν εἰπέ.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

λέξω τοίνυν τὴν ἀρχαίαν παιδείαν, ὡς διέκειτο,

---

953 sq. *ὁπότερος — φανήσεται*] non respondent verbis antistrophis, suspectum autem est *αὐτοῖν* nec non *λέγων*. Bergk *ἀμείνων πότερος φανήσεται*. Sed verba antistropha cum aperte corrupta sint, textum utrobique refingere nimiae videtur audaciae.

954. *φανήσεται*] *γενήσεται* V.

955. *ἐνθάδε*] *ἐνταῦθα* Brunck (vid. vs. antistrophus 1030).

956. *σοφίας*] *-ᾳ* Blaydes dubitanter.

960. *σαυτοῦ*] *αὐτοῦ* V, *αυτοῦ* R.

961 sq. Priorem colo, posteriorem virgula claudunt Piccolomini Kähler.

---

952. *γνωμοτύποις*] adiectivum redit Ran. 877, ubi vid.; haec est ars illa *τοῦ γνώμην γνώμῃ πατάξαι* (vs. 321).

— *μερίμναις*] *studiis*; vox redit vs. 420 et 1404. Vid. ad vs. 101.

953. *λέγων*] i. e. *ἐν τοῖς λόγοις*. Item vs. 1211, 1334, Vesp. 1470 *τί γὰρ ἐκεῖνος ἀντιλέγων οὐ κρείττων ἦν;* i. e. *ἐν τίνι γὰρ ἀντιλογίᾳ ἐκεῖνος οὐ κρείττων ἦν;*

955 sq. *κίνδυνος ἀνεῖται*] insolite dictum esse iure suo observat Kock. Nam *πάντα κάλων ἐξιέναι* (Eq. 573) quid sit novimus, artis autem navalis est cum haec locutio tum quae ei opposita est *ὑφίεσθαί τινι* (vid. ad Ran. 1220); etiam *ἀνιέναι τῆς ὀργῆς* (vid. ad Ran. 700) et similia facile intelleguntur, itaque *κίνδυνον ἀνιέναι* significare debet *remittere periculum*, *κίνδυνος ἀνεῖται periculum remissum est*, *evanuit*. At contextus cogit nos ut vertamus: *certamen sapientiae initur*, *sapientia in ultimum discrimen adducta est*.

957. *τοῖς ἐμοῖς φίλοις*] *Iniusto*.

958. *ἀγὼν*] vid. ad Ran. 884.

959. *στεφανώσας*] *ornandi* sensu hoc verbum etiam a Pindaro usurpatur Ol. I 100 *στεφανῶσαι κεῖνον ἱππίῳ νόμῳ* | *Αἰοληίδι μολπᾷ* | *χρή*. Item *στέφειν* apud Homerum *θ* 170 *θεὸς μορφὴν Ϝέπεσι στέφει* et 175 *ἀλλ' οὔ Ϝοι χάρις ἀμφὶ περιστέφεται Ϝεπέεσσι*.

960. *ῥῆξον φωνὴν*] vid. ad vs. 357.

961. Simillimum Saturni (vel quisquis illic loquitur) est exordium apud Tele-

ὅτ' ἐγὼ τὰ δίκαια λέγων ἤνθουν καὶ σωφροσύνη 'νενόμιστο.
πρῶτον μὲν ἔδει παιδὸς φωνὴν γρύξαντος μηδέν' ἀκοῦσαι·
εἶτα βαδίζειν ἐν ταῖσιν ὁδοῖς εὐτάκτως εἰς κιθαριστοῦ
τοὺς κωμήτας γυμνοὺς ἀθρόους, κεἰ κριμνώδη κατανίφοι.

963. παιδὸς φωνὴν] φωνὴν παιδὸς codd. nonnulli.
965. κριμνώδη] κρημνώδη V alii; apud Suidam utraque lectio explicatur, tertia (nullius pretii) κρυμώδη est in codd. compluribus et in schol. Vict. commemoratur.

olidem (fr. 1) aevi aurei felicitatem enarraturi: λέξω τοίνυν βίον ἐξ ἀρχῆς ὃν ἐγὼ θνητοῖσι παρεῖχον.

962. Severa pristinorum temporum disciplina etiam apud Plautum Bacch. III 3, 16 sqq. celebratur.

— σωφροσύνη] cf. Plat. Charmid. 159 *b*, ubi iuvenis rogatus quid sit σωφροσύνη respondet τὸ κοσμίως [πάντα πράττειν] καὶ ἡσυχῇ ἔν τε ταῖς ὁδοῖς βαδίζειν καὶ διαλέγεσθαι, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὡσαύτως ποιεῖν· καί μοι δοκεῖ συλλήβδην ἡσυχιότης τις εἶναι ὃ ἐρωτᾷς. Cui mox demonstrat Socrates quam vitiosa et inanis sit haec definitio.

— ἐνενόμιστο] *suo sibi pretio aestimabatur*. De verbo νομίζειν vid. Plat. Gorg. 466 *a*, *b* et ad vs. 248 sq.

963. *Pueris ne muttire quidem licebat.* Itaque Autolycus puer, quem pater Lyco prisco more educandum curaverat, cum coenae, qua ipsius celebrabatur victoria, accumberet et mensis remotis comissatio esset instituta, interrogatus aliquid tribus verbis respondit ἀπερυθριάσας, ceteri autem convivae ἥσθησαν ὅτι ἤκουσαν αὐτοῦ φωνήσαντος (Xen. Conv. III § 12). De Lacedaemoniorum pueris idem testatur Xenophon Rep. Laced. III § 5: ἐκείνων ἧττον μὲν ἂν φωνὴν ἀκούσειας ἢ τῶν λιθίνων, ἧττον δὲ ἂν ὄμματα μεταστρέψειας ἢ τῶν χαλκῶν, αἰδημονεστέρους δὲ ἂν αὐτοὺς ἡγήσαιο καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τοῖς θαλάμοις παρθένων. Vid. etiam *Lucian. XXXVIII § 44.

— γρύξαντος] vid. ad Ran. 913.

964 sqq. οἱ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν πατέρων υἱεῖς γράμματά τε καὶ κιθαρίζειν καὶ παλαίειν καὶ τὴν ἄλλην ἀγωνίαν ἐπαιδεύοντο (Plat. Theag. 122 *e*). Haec igitur παρὰ τοῦ γραμματιστοῦ καὶ τοῦ κιθαριστοῦ καὶ τοῦ παιδοτρίβου ἐμάνθανον (Plat. Protag. 312 *b*), aetatem autem his studiis aptam sic definit Plato Leg. 809 *e*: εἰς μὲν γράμματα παιδὶ δεκετεῖ σχεδὸν ἐνιαυτοὶ τρεῖς, λύρας δὲ ἅψασθαι τρία μὲν ἔτη καὶ δέκα γεγονόσιν ἄρχεσθαι μέτριος ὁ χρόνος, ἐμμεῖναι δὲ ἕτερα τρία (vid. ibid.—112 *e*). — Litterarum studium praeter legendi et scribendi artes etiam artem carmina memoriter recitandi complectebatur, musica artem ad lyram canendi (vid. Plat. Prot. 325 *d*—326 *b*).

964. ἐν γὰρ νομίζω τοῦτο τῶν ἀνελευθέρων | εἶναι, τὸ βαδίζειν ἀρρύθμως ἐν ταῖς ὁδοῖς, ut apud Alexidem (fr. 263) dicit aliquis, addens hoc τοῖς χρωμένοις δόξης τιν' ὄγκον et κόσμον τῷ βίῳ φέρειν.

965. τοὺς κωμήτας] pueros qui in eodem urbis vico (κώμῃ) habitabant, *vicinos*; cf. Plat. Leg. 794 *a*. Femininum κωμῆτις legitur Lys. 5.

— γυμνούς] i. e. μονοχίτωνας. Opponitur ἐντετυλιγμένος (*pallio involutus*) vs. 987.

— κεἰ κριμνώδη κατανίφοι] etiamsi nix caderet tam densa ut farina aerem diceres repletum; κρίμνα enim sunt τὰ ἁδρὰ ἄλφιτα, ut dicit Galenus in lex. Hippocr.; vid. Herod. Mimiamb. VI 4 sqq. herae iratae ad tardiorem ministram verba: λίθος τις, οὐ δούλη, | ἐν τῇ οἰκίῃ κεῖσ'· ἀλλὰ τἄλφιτ' ἢν μετρέω, | τὰ κρίμν' ἀμιθρεῖς (*singula frustula numeras, dan telt gij de korrels*). — Conferri potest Nicophontis fr. 13 νιφέτω μὲν ἀλφίτοις, | ψακαζέτω δ' ἄρτοισιν, ὑέτω δ' ἔτνει, | ζωμὸς διὰ τῶν ὁδῶν κυλινδείτω κρέα κτέ., ubi farinae (pultis) abundantia nivi assimulatur, ut nostro ioco nix abundans farinae

εἶτ' αὖ προμαθεῖν ᾆσμ' ἐδίδασκεν, τὼ μηρὼ μὴ ξυνέχοντας,
ἢ „Παλλάδα περσέπολιν δεινάν“ ἢ „τηλέπορόν τι βόαμα“,
ἐντειναμένους τὴν ἁρμονίαν ἣν οἱ πατέρες παρέδωκαν.

966. αὖ] ἂν Kock coll. vs. 977. ‖ ἐδίδασκεν] -ξε V, Bücheler -σκον (1. pers.) coll. vs. 935 et 986 sq.

968. ἐντειναμένους] ἐντηνομένης V, ἐντυναμένης R, hinc GHermann ἐντειναμένης (sc. τῆς κιθάρας), ἐντεινάμενος Bücheler (vid. ad vs. 966).

966. προμαθεῖν] vid. ad vs. 476.

— ἐδίδασκεν] nempe ὁ κιθαριστής.

— ξυνέχοντας] *cohibentes, comprimentes*; cf. Vesp. 95 (Lys. 1265). Idem magis etiam perspicue vs. 983 dicitur τὼ πόδε ἐναλλὰξ ἴσχειν.

967. Affertur initium carminum quorundam obsoletorum, quae olim in omnium ore fuerant, ut Phrynichi poetae tragici illud Σιδώνιον ἄστυ λιπόντες, quod Philocleoni eiusque sodalibus in deliciis erat (Vesp. 220 et 269), vel Simonidis carmen ἐπέξαθ' ὁ Κριὸς οὐκ ἀεικέως Strepsiadi adamatum (Nub. 1356).

— Παλλάδα κτέ.] initiales huius carminis versus afferuntur in scholiis: Παλλάδα περσέπολιν, δεινὰν θεὸν ἐγρεκύδοιμον, | ποτικλῄζω πολεμαδόκον, ἁγνὰν | παῖδα Διὸς μεγάλου δαμάσιππον (δαμόπωλον ἄιστον παρθένον schol. Aristid. III 537). Quae autem in scholio praemissa leguntur verba corrupta sunt, sed hoc quoque loco, ut alibi passim, e codice V recuperari etiamnunc potest verum. In quo codice haec leguntur: ἀρχὴ ᾄσματος φησιν ὡς Ἐρατοσθένης· Φρύνιχος δὲ αὐτοῦ (l. αὖ) τούτου τοῦ ᾄσματος μνημονεύει ὡς Λαμπροκλέους ὄντος. Aperto vitio haec laborant. Quid igitur? Sequimurne Ravennatem alio ordine verba exhibentem et Phrynichi nomen iterantem: ἀρχὴ ᾄσματος Φρυνίχου, ὡς Ἐρατοσθένης φησί· Φρύνιχος δὲ κτέ.? Minime! merae enim nugae sic nascuntur, quae multa viris doctis negotia facessiverunt. Sed in voce ΦΗCΙΝ latet *nomen proprium*: scribatur ἀρχὴ ᾄσματοC
χ
CΤΗCΙ — ἀρχὴ ᾄσματος Στησιχόρου, ὡς Ἐρατοσθένης. Cf. Eupolidis fr. 139 ad vs. 1357 sq. allatum) et 361. Et revera fuisse qui *Stesichori* hoc esse carmen perhiberent etiam ante hanc meam emendationem notum erat e scholiis ad Aristidem, ubi haec leguntur III 537: Παλλάδα περσέπολιν· εἶδος δὲ τοῦτο ᾄσματος καὶ ἀρχή. τὸν δὲ ποιητὴν αὐτοῦ Ῥοῦφος καὶ Διονύσιος ἱστοροῦσιν ἐν τῇ Μουσικῇ Φρύνιχόν τινα, ἄλλοι δέ φασι Λαμπροκλέα ἢ Στησίχορον (vid. Bergk Poet. Lyr. ad Lamproclis fr. 1). Nunc intellegimus Eratosthenem *Stesichoro*, recentiores *Lamprocli* tribuisse hoc carmen. *Phrynicho* vero poetae melico quod olim a quibusdam fuit adscriptum, id mero errori, quem correxisse supra mihi videor, tribuo equidem; multoque minus etiam probo Bergkii opinionem, duo carmina, alterum Lamproclis alterum Phrynichi poetae melici, quae exordium haberent simillimum, extitisse autumantis.

— τηλέπορόν τι βόαμα] καὶ τοῦτο μέλους ἀρχή· φασὶ δὲ μὴ εὑρίσκεσθαι ὅτου ποτ' ἐστίν, ἐν γὰρ ἀποσπάσματι ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ εὑρεῖν Ἀριστοφάνη. τινὲς δέ φασι Κυδίδου τινὸς Ἑρμιονέως „τηλέπορόν τι βόαμα λύρας“. σημαίνει δὲ τηλέπορον ὀρθόν (l. ὄρθιον) τι καὶ ὑψηλόν. — In his scholii verbis nomen Κυδίδου, quod aliunde ignotum est, in Κυδίου mutavit Bernhardy, quoniam *Cydias* poeta melicus commemoratur Plat. Charm. 155 *d* et Plut. Mor. 931 *e*; vid. Buttmann apud Heindorfium Dial. Plat. I p. 67. Sed fortasse probabilior est Nauckii ratio Κηδείδου et hic in scholio scribentis et in textu poetae infra vs. 985, ubi vid. ann. crit.

968. *Utentes* τῇ δωριστὶ ἁρμονίᾳ, quam Terpander imprimis excoluerat (vid. ad vs. 971 et ad Ran. 1298 sqq.), prae qua priscis civibus — e quorum numero

969 *εἰ δέ τις αὐτῶν βωμολοχεύσαιτ', ἢ κάμψειέν τινα καμπήν,*
971 *οἵας οἱ νῦν τὰς κατὰ Φρῦνιν ταύτας τὰς δυσκολοκάμπτους,*
ἐπετρίβετο τυπτόμενος πολλάς, ὡς τὰς Μούσας ἀφανίζων.

---

970 *αὐτὸς δείξας ἐν θ' ἁρμονίαις χιάζων ἢ σιφνιάζων,*

970. Perperam e Suida s. v. *χιάζειν* huc inseruit Valckenaer Diatr. Eur. p. 224.
971. *δυσκολοκάμπτους*] *-κάμπας* V.
972. *ἐπετρίβετο*] *ἐνετρ.* Meineke.

---

erat Aristophanes — sordebant delicatissima quaeque artis recentioris inventa, illa enim *μόνη Ἑλληνική* esse iis videbatur (Plat. Lach. 188 *d*; unde suum lumen accipiunt Eq. 985—996). Neque aliter indicabat Plato; vid. ad Ran. 1314 et 1328, Cic. Leg. II 15 § 38 sq.

— *ἐντειναμένους*] cf. Aeschin. II § 157, ubi Demosthenes *ἐντεινάμενος ταύτην* („*istam quam nostis*") *τὴν ὀξεῖαν καὶ ἀνόσιον φωνὴν* de sortis quadam iniquitate coram iudicibus conquestus esse dicitur, et Plat. Rep. 536 *c*, ubi Socrates *ridicule* — inquit — *oblitus sum non serio nos agere sed ludere potius, itaque μᾶλλον ἐντεινάμενος εἶπον.* Est igitur utrobique *ἐντείνασθαι τὴν φωνήν voce intentiore uti*; nostro vero loco significat: *uti modis quos fecit is qui poetae versus ἐνέτεινεν εἰς τὰ κιθαρίσματα* (*citharae adstrinxit*), cf. Plat. Protag. 326 *b* Phaedon. 60 *d* etc.

969. *βωμολοχεύσαιτο*] i. e. *si iocis trivialibus indulgeret* aliave ratione seriis intermisceret iocularia; vid. Isocrat. VII § 49 et ad Ran. 358.

— *κάμψειέν τινα καμπήν*] *vocis modulationibus et flexionibus a dorica harmonia alienis priscam modorum severitatem molliret*; cf. Pherecratis fr. 145 (partim ad vs. 971 partim ad Ran. 153 allatum), et mox vs. 971 adi. *δυσκολόκαμπτος*. Praeterea vid. supra vs. 333 Thesm. 53, 68 et ad Ran. 1327.

971. *τὸ ὅλον ἡ κατὰ Τέρπανδρον κιθαρῳδία καὶ μέχρι τῆς Φρύνιδος ἡλικίας παντελῶς ἁπλῆ τις οὖσα διετέλει*, ut scribit Plutarchus de Mus. 1133 *b*. At *Φρῦνις* — ipsa Musa ait apud Pherecratem (fr. 145[14–16]) — *ἴδιον στρόβιλον ἐμβαλών τινα | κάμπτων με καὶ στρέφων ὅλην διέφθορεν, | ἐν ἑπτὰ χορδαῖς δώδεχ' ἁρμονίας ἔχων*, deterior igitur ipso Cinesia (de quo vid. ad Ran. 153) unoque Timotheo Milesio praeferendus; *στρόβιλον* autem quem dicit Musa, non chori saltationem aliquam intellego sed delicatas mollesque modorum musicorum flexiones, quas *καμπὰς* noster modo dixit (*roulades*). Timotheus autem (fr. 9 apud Plut. Mor. 539 *c*, cf. Pollux IV 66) de Phrynide aemulo aliquando haec praedicavit: *μακάριος ἦσθα, Τιμόθεε, κᾶρυξ ὅτ' εἶπε. „νικᾷ | Τιμόθεος ὁ Μιλήσιος τὸν Κάμωνος" τὸν ἰωνοκάμπταν*, i. e. *Phrynidem Camonis filium fractis artis Ionicae modulationibus abutentem.* De quo epitheto vid. ad vs. 333.

— *δυσκολοκάμπτους*] i. e. *δυσκόλους κάμψαι, difficiles inflexu*; vid. ad vs. 969.

972. *ἐπετρίβετο*] vid. ad Ran. 571.

— *πολλάς*] sc. *πληγάς*, quae vox omittitur etiam Av. 1018 *ἐπίκεινται γὰρ ἐγγὺς αὐταί*, Xen. Anab. V 8 § 12 *τοῦτον ἀνέκραγον ὡς ὀλίγας παίσειεν*, Soph. El. 1415 *παῖσον εἰ σθένεις διπλῆν*, Plat. Leg. 854 *d μαστιγωθεὶς ὁπόσας ἂν δόξῃ τοῖς δικασταῖς*, 879 *e ὅσας ἂν αὐτὸς πατάξῃ τοσαύτας δόντες*, alibi. Addita legitur Pac. 644 *τὰς πληγὰς ἃς ἐτύπτετο*, Ran. 636 *σὺ τύπτει τὰς ἴσας πληγὰς ἐμοί*, etc.

— *ἀφανίζων*] ita corrumpens ut sui dissimiles fierent et veluti ex hominum conspectu evanescerent. Quod *ἀποβαλεῖν μουσικήν* dicitur Ran. 1493, vid. etiam Ran. 1309. Praeiverat Alcman „*τὰν Μῶσαν καταύσεις*" (*ἀντὶ τοῦ ἀφανιεῖς*) dicendo teste Eustathio ad Od. 1547, 60. Cf. Thucyd. VII 69 § 2, ubi Nicias suos ad ultimum rerum discrimen adductos obtestatur *τὰς πατρικὰς ἀρετὰς μὴ ἀφανίζειν.* Vid. etiam ad vs. 542.

ἐν παιδοτρίβου δὲ καθίζοντας τὸν μηρὸν ἔδει προβαλέσθαι
τοὺς παῖδας, ὅπως τοῖς ἔξωθεν μηδὲν δείξειαν ἀγεννές·
εἶτ' αὖ πάλιν αὖθις ἀνισταμένους ξυμψῆσαι καὶ προνοεῖσθαι
εἴδωλον τοῖσιν ἐρασταῖσιν τῆς ἥβης μὴ καταλείπειν.
ἠλείψατο δ' ἂν τοὐμφαλοῦ οὐδεὶς παῖς ὑπένερθεν τότ' ἄν, ὥστε
τοῖς αἰδοίοισι δρόσος καὶ χνοῦς, ὥσπερ μήλοισιν, ἐπήνθει.

---

973. *καθίζοντας*] *-ντ* (*-ντος*) V. || *τὸν μηρὸν*] *τὼ μηρὼ* Blaydes coll. vs. 966, 983, at molestissimus hic foret corporis habitus humi sedentibus.

974. **ἀγεννές*] *ἀπηνές* codd., quae neque attica est vox neque huic sententiae apta, *saevum* enim sive *immitem* significat. Litterae *ΑΓΕΝΝΕΣ* abierunt in *ΑΠΗΝΕΣ*. Blaydes *ἀηδές, ἀεικές, ἀναιδές* tentaverat.

975. *πάλιν*] *κόνιν* Bücheler. || *ἀνισταμένους*] *-μενον* V R (cf. vs. 989). || *προνοεῖσθαι* V R] *-ῆσαι* plerique. Cf. Eq. 421, 801.

976. *ἐρασταῖσιν* Toup] *-ταῖς* codd.

977. *ἠλείψατο*] *ἠλείφετο* Cobet coll. vs. 966, 980 sq. Av. 520. Utrumque recte dicitur, sed aoristum hic aptiorem duco; vid. comment.

973—976. In palaestra autem pueri *πολλὴν πρόνοιαν εἶχον εὐσχήμως καθεζέσθαι*, ut Euripidis versu utar notissimo (Hec. 569): *cura iis erat partes velare tegendas*. Cavebant igitur ne incomposite humi considentes — non enim *ἐπὶ βάθρων*, ut *ἐν γραμματιστοῦ* vel *ἐν κιθαριστοῦ* (Plat. Protag. 325 *e*), illic sedebant — indecorum adspectum praeberent *τοῖς ἔξω*, amatoribus aliisque, qui extra palaestram consistebant, ut animi causa eorum exercitia spectarent eminus, quoniam illuc introitus non patebat (vid. Aeschin. I § 10—12). Itaque non subducebant genua pueri, ut inconcinnus ille senex in Vesparum fabula (vs. 1211), sed altero crure sub clunibus inflexo alterum *promittebant*, *protendebant* (cf. Lys. 987 Ran. 201, Tyrt. fr. 15 *λαιᾷ μὲν ἴτυν προβάλεσθε*), et cum surgebant arenam manu vel pede modeste complanabant. Sic apud Diphilum (fr. 51) *ἐξανίσταται* nescio quis *τὸν ἀμφιτάπητα συστορέσας*, ne imago cubantis in eo appareret, idemque praecipitur apud Iamblichum Pyth. Adh. 29.

974. *δείξειαν*] cf. Eccl. 91.

— *ἀγεννές*] i. e. *ἀνελεύθερον, δουλοπρεπές*, *indecens*, homine liberaliter educato indignum. Contrarium est *σεμνόν*. Vid. Pac. 748 *βωμολοχεύματ' ἀγεννῆ* et Plutarchi verba ad vs. 992 allata et quae ad Ran. 179 observavi.

975. *αὖ πάλιν αὖθις*] iunctae hae particulae apud nostrum alias non reperiuntur, sed cf. Soph. Philoct. 952 *αὖθις αὖ πάλιν εἴσειμι*, Eur. Hel. 932 *πάλιν μ' ἀνάξουσ' εἰς τὸ σῶφρον αὖθις αὖ*.

— *ξυμψῆσαι*] *complanare* sc. *pulverem*; facile mente suppletur obiectum.

— *προνοεῖσθαι*] redit verbum Eq. 421, 801.

977. *Ea aetate non facile puer quispiam in animum sibi induxisset ut* (aliquando) *etiam inferiora corporis sibi inungeret*. Nempe pudor tunc temporis obstabat quominus pudenda coram aliis nudarentur. — Aoristus in huiusmodi enunciatis saepius usurpatur, vid. Eq. 572, Nub. 1382, 1385 Pac. 647 Lys. 511 sq. Ran. 911, 924 Plut. 982—986, 1013, 1180 sqq., et addita negatione (ut h. l.) Eq. 574 Ran. 927, 948. Imperfectum significaret *nullus puer solebat*... *inungi*. Plusquamperfectum adhibitum est Lys. 517.

978. Cutis tenella, nullo unguento infecta nullaque strigile abrasa, malorum granatorum vel cydoniorum lanuginosam superficiem (cf. Theocrit. XXVII 48 Verg.

οὐδ' ἂν μαλακὴν φυρασάμενος τὴν φωνὴν πρὸς τὸν ἐραστήν,
αὐτὸς ἑαυτὸν προαγωγεύων τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἐβάδιζεν.
οὐδ' ἀνελέσθαι δειπνοῦντ' ἐξῆν κεφάλαιον τῆς ῥαφανῖδος,
οὐδ' ἄννηθον τῶν πρεσβυτέρων ἁρπάζειν οὐδὲ σέλινον,

---

979. *φυρασάμενος*] *κερασάμενος* V.

980. *ἐβάδιζεν*] *-ζας* V.

981. *ἀνελέσθαι*] *ἂν ἑλέσθαι* V R et plerique; correxit Elmsley coll. Ach. 810 fr. 44. || *κεφάλαιον τῆς*] Blaydes infeliciter coniecit *καὶ φυλλεῖον* (coll. Plut. 544 Plat. fr. 171) vel *ἂν κεφάλαιον* vel *κεφάλαιόν τι*, offensus articulo; at vid. comm.

982. *ἄννηθον* Dindorf] *ἄνηθον* V R, *ἂν ἄνηθον* plerique metro invito; nam in attica dialecto produci primam vocis syllabam docet Thesm. vs. 486. Cf. schol. Nic. Theriac. 650, Bekk. Anecd. p. 403.

Ecl. II 51) referebat. Simillima de puellae corpore dicuntur Eccl. 901—903.

— *δρόσος*] ex asse h. l. respondet Germanicum *duft*.

— *ἐπήνθει*] cf. Homericum *ἐπενήνοθε* *B* 219 de Thersita: *φοξὸς ἔην κεφαλήν, ψεδνὴ δ' ἐπενήνοθε λάχνη*. Praeterea vid. Theocr. XX 21 *κάλλος ἐπήνθεε*, infra vs. 1174 *τοὐπιχώριον ἀτεχνῶς ἐπανθεῖ*, vs. 1027 *τοῖς λόγοις σῶφρον ἄνθος ἔπεστιν*, vid. etiam Vesp. 1065 Eccl. 13 etc.

979. *μαλακὴν φυρασάμενος τὴν φωνὴν*] *molli fractaque voce loquens*; adiectivum *μαλακὴν* vert. *ὥστε μαλακὴν γίγνεσθαι*. Cf. poeta apud Persium I 17 sq., qui lasciva carmina sua recitaturus *liquido plasmate* (i. e. voce flexibili, *πεπλασμένῃ*) *guttur mobile colluit, patranti* (i. e. libidinose circumlato) *fractus ocello*, quod deinde vs. 35 dicitur *eliquare et tenero palato verba supplantare*. — Aviculae *μαλθακὴν γῆρυν ἱέναι* dicuntur Av. 233. Verbum *φυρᾶν*, quod cum verbo *φύρειν polluere* non est confundendum, proprie significat: quae sicca et solida sunt admixto liquore *macerare* (*weeken*); e. g. Thuc. III 49 § 3 *οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ ἄλφιτα πεφυραμένα*. Hinc transfertur Av. 462: *προπεφύραται λόγος εἷς μοι, ὃν διαμάττειν οὐ κωλύει* (item Thesm. 75): nempe farina cum macerata esset, dein pinsebatur (*ἐμάττετο*).

980. *προαγωγεύων*] cf. Vesp. 1028. — Gravissimae poenae lege praestitutae erant *εἴ τις ἐλεύθερον παῖδα ἢ γυναῖκα προαγωγεύοι* (Aeschin. I § 14).

981. *ἀνελέσθαι*] *auferre, sumere*, ut Ach. 810 fr. 44.

— *κεφάλαιον*] frustulum e raphani superiore parte, *τῇ κεφαλῇ* (cf. Vesp. 679 Plut. 718 fr. 255), recisum. Voce utitur etiam Callias fr. 3 *θύννου κεφάλαιον* (*een kopmoot*), item Amphis fr. 35 *γλαυκινιδίου κεφάλαια καὶ λαβρακίου | τεμάχια*, Sotades 1[5] *γλαύκου φέρω κεφάλαια παμμεγέθη δύο*. Occurrit etiam Ran. 854. — Inferiora raphani pueris fuisse destinata, utpote minoris pretii minusve acerba, hinc efficio.

— *τῆς ῥαφανῖδος*] constanter fere apud veteres Athenienses raphanum, ut apud nos caseum, coenantibus fuisse appositum articulus testatur. Nempe *ὄψον* hoc erat vilissimum, vid. Amphid. fr. 26 *ὅστις ἀγοράζων ὄψον... | ἐξὸν ἀπολαύειν ἰχθύων ἀληθινῶν,] | ῥαφανῖδας ἐπιθυμεῖ πρίασθαι, μαίνεται, raphanos si quis opsonii loco praefert, cum veris piscibus* — hi enim *ὄψου* nomine designari solebant — *liceat frui, delirat*. — Etiam Plut. 544 Pherecr. fr. 175 Eupol. 312 Antiphan. 275 huius oleris fit mentio, vid. Athenaeus p. 56 sq.

982. *ἄννηθον... σέλινον*] hae quoque herbae, quantumvis viles et ieiunae, olim nonnisi senioribus concedebantur. *Annethum* commemoratur etiam Thesm. 486 loco festivo, et simul cum *σελίνῳ* Eubul. fr. 36. De *selino* autem vid. Vesp. 480.

οὐδ' ὀψοφαγεῖν, οὐδὲ κιχλίζειν, οὐδ' ἴσχειν τὼ πόδ' ἐναλλάξ.

ΑΔΙΚΟΣ.

ἀρχαῖά γε καὶ Διπολιώδη καὶ τεττίγων ἀνάμεστα,

984. καὶ τεττίγων] τεττίγων (om. καὶ) V.

— τῶν πρεσβυτέρων ἁρπάζειν] *surripere senioribus*. Genitivi idem est usus Ach. 1160 Pac. 1118 Eccl. 866.

983. ὀψοφαγεῖν] vid. ὀψοφάγος in probris usurpatum Pac. 810 et ad Ran. 1068.

— κιχλίζειν] *furtim cachinnare, submissa voce ridere* (*giechelen, kichern, to titter*), significat igitur τὸν λεπτὸν καὶ ἄκοσμον γέλωτα, qui κιχλισμός dicitur infra vs. 1073; cf. Photius s. v., Bekk. Anecd. p. 271, et cognatae originis verbum καχλάζειν (καχάζειν Eccl. 849). „*Olim*", chorus ait fr. 333, „*Cratetis simplices ioci mirum quantos cachinnos ciebant*", ἐκιχλίζοντο. „*Puellae, quibus aurem praebeo, κιχλίσδοντι πᾶσαι*", Cyclops dicit Theocr. XI 78. Inanis vero sonorum similitudo effecit ut a voce κίχλη (*turdus*) quidam repetentes hoc verbum *epulari* interpretarentur, quale verbum linguae indoles ne fert quidem; Kockium autem huic interpretationi fidem etiamnunc habere miror, quem in errorem abripuit Ar. fr. 333 (vid. supra), ubi ἐκιχλίζετο non vertendum est *edebatur* sed *ridebatur*.

984. ἀρχαῖά γε] item Vesp. 1336, ubi vid.

— Διπολιώδη] ut supra *Saturni* vs. 398, sic nunc *Iovis* dies festus commemoratur ad vetustissimum quidque indicandum. Nempe ipse Iuppiter ὀμνύμενος γελοῖός ἐστι τοῖς εἰδόσιν (vs. 1241), meris igitur cachinnis digna iam videntur τὰ Διπόλεια (Pac. 420), quae in honorem obsoleti huius numinis die XIV m. Scirophorionis celebrabantur, etiam Βουφόνια (infra vs. 985) dicta a ritu quodam, ex Erechthei aetate repetito, quem multos ex Aristophanis aequalibus sine risu adspicere vix potuisse quis miretur! Taurus nimirum ad aram Iovi Πολιεῖ in arce sacratam deducebatur, in qua iacebant fruges; quas comedere cum coepisset, a Iovis sacerdote securi percutiebatur utpote sacrilegus, deinde vero securi parricidae igni atque aqua interdicebatur. — Praeter scholia ad h. l. et ad Pac. 420 conferantur Theophrastus allatus a Porphyrio de Abstin. II 29, Pausan. I 24 § 4, 28 § 11, Aelian. Var. Hist. VIII § 3, Hesych. s. v. βουφόνια, Suid. s. v. Θαύλων.

— τεττίγων ἀνάμεστα] cicada ex ipso terrae gremio feraci gigni credebatur; huius igitur animalculi (de quo vid. etiam ad vs. 1360) imago aptissima visa est Atticae incolis ad ipsorum originem significandam; non enim peregre in illam regionem pervenerant, ut Dorienses homines, sed ταύτην τὴν χώραν ἐξ ἧσπερ ἔφυσαν τρόφον εἶχον, αὐτόχθονες ὄντες (Isocr. IV § 24 XII § 125, Plat. Menex. 237 *b*, Lys. II § 17, Eurip. fr. 362; cf. Herodot. VII 161, Xen. Comment. III 5 § 12, Plat. Criti. p. 23 *d*). Itaque olim Athenienses, priscum Ionum morem secuti, χρυσῶν τεττίγων ἐνέρσει κρώβυλον ἀνεδοῦντο, quem ornatum Asius ita descripsit in versibus apud Athenaeum 525 *f* servatis: χαῖται δ' ἠωρεῦντ' ἀνέμῳ χρυσέοις ἐνὶ δεσμοῖς, | χρύσειαι δὲ κόρυμβαι ἐπ' αὐτῶν (l. ἐπῆσαν?) τέττιγες ὥς, praeterea vid. Heraclides ibid. 512 *c* κορύμβους ἀναδούμενοι τῶν τριχῶν χρυσοῦς τέττιγας περὶ τὸ μέτωπον καὶ τὰς κόρρας (sic Birt pro κόμας) ἐφόρουν, et de Homeri locis huc pertinentibus Helbig Hom. Epos[1] p. 162—170 (praesertim p. 169, 11). Hunc autem morem haud ita diu ante suam aetatem in desuetudinem abiisse scribit Thuc. I 6 § 3. Inter marathonomachos igitur etiam viguerat (cf. vs. 986, Aelian. Var. Hist. IV 22); quapropter in fine Equitum fabulae Demus, qui Paphlagone abacto resipuit pristinumque vigorem recuperavit, in scenam procedit τεττιγοφόρας, ἀρχαίῳ σχή-

καὶ Κηκείδου καὶ Βουφονίων.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

ἀλλ' οὖν ταῦτ' ἐστὶν ἐκεῖνα,
ἐξ ὧν ἄνδρας μαραθωνομάχους ἡ ἐμὴ παίδευσις ἔθρεψεν.
σὺ δὲ τοὺς νῦν εὐθὺς ἐν ἱματίοις προδιδάσκεις ἐντετυλίχθαι·
ὥστε μ' ἀπάγχεσθ' ὅταν, ὀρχεῖσθαι Παναθηναίοις δέον αὐτούς,

985. *Κηκείδου*] *Κηδείδου* Nauck coll. Phot. 160, 19: *Κηδίδης διθυράμβων ποιητὴς ἀρχαῖος* et Etym. M. 166, 4: *παρετάθησαν διὰ τῆς ει διφθόγγου... Κηδείδης κτέ.*, item UKöhler; *Κυδίδου* schol. ad vs. 967 (ubi vid.).

986. *μαραθωνομάχους*] *-χας* V ut Ach. 181 (?), cf. Ach. 570 *τειχομάχας* (sed ibi dictio est lyrica). Res dubia.

987. *ἱματίοις προδιδάσκεις* Mut. 1] *-οισι διδάσκεις* cett. caesura vitiosa. Cf. Vesp. 568 Av. 600 Calliae fr. 5 (Plat. fr. 153).

ματι λαμπρός (vs. 1331). Itaque prisca illa instituta *τεττίγων ἀνάμεστα*, *cicadis oppleta* nunc dicit Iniustus eodem sensu quo Socrates senem supra vocavit *βεκκεσέληνον* (vs. 398). De adiectivo *ἀνάμεστος* vid. ad Ran. 1084; etiam Eupol. fr. 16 ita invenitur usurpatum: *πολλῶν σφυράδων ἀναμέστη*, item Demosth. XXV § 32 *ἄνθρωπος μιαρὸς καὶ πατρικῆς ἔχθρας πρὸς τὸν δῆμον ἀνάμεστος*.

985. *Κηκείδου*] *διθυράμβων ποιητὴς πάνυ ἀρχαῖος· μέμνηται δὲ αὐτοῦ Κρατῖνος ἐν Πανόπταις* (schol.). Quod quominus de nihilo fictum esse statuamus Cratini mentio obstat; fortasse tamen Cratinus nomine quidem huius hominis aequalibus suis notissimo usus fuerat, nihilo tamen magis quam Aristophanes nostro loco indicaverat quinam esset Cecides ille. Et ne de ipso quidem eius nomine constat, nam *Κηδείδου* fortasse est scribendum (vid. ann. crit. et ad vs. 967); Saturni autem vel Evandri aequalem fuisse suspiceris potius quam Pindari vel Terpandri.

— *Βουφονίων*] vid. ad vocem *Διπολιώδη* vs. 984.

— *ἀλλ' οὖν*] *at... certe*. Item vs. 1002 Vesp. 1129, 1190 Av. 1408 Thesm. 710 Aesch. Prom. 1058 etc.

— *ταῦτ' ἐστὶν ἐκεῖνα*] vid. ad Ran. 318.

986. *μαραθωνομάχους*] eodem epitheto prisci homines designantur Ach. 181; vid. etiam Ach. 697 sq. Eq. 781, 1334 Vesp. 711 Thesm. 806 Ran. 1296 fr. 413, prae ceteris vero venusti de „vespis Atticis" versiculi Vesp. 1071—1090.

987. *εὐθὺς... ἐντετυλίχθαι*] i. e. *εὐθὺς εἰς διδασκάλου φοιτῶντας ἐντετυλιγμένον ἔχειν τὸ σῶμα*, inde a prima pueritia *pallio corpus involvere*, cum olim pueri sola tunica induti, qua domi utebantur, per plateas hiemali quoque tempore processissent, vid. vs. 965. Verbum *ἐντυλίξαι* etiam Plut. 692 et Diocl. fr. 13 (et in Novo Testamento, Matth. XXVII 59 Luc. XXIII 53 Ioh. XX 7) obvium cohaeret cum voce *τύλη culcita*, quam e Sapphone affert Herodianus *περὶ μον. λεξ.* 39: *ἐγὼ δ' ἐπὶ μαλθάκαν | τύλαν σπολέω μελέα*. — Cf. part. *ἐγκεκορδυλημένος* supra vs. 10.

— *προδιδάσκεις*] vid. ad vs. 476.

988 sq. Pueri, qui semper ita cuticulam suam fovissent, frigoris erant impatientissimi et artubus suis libere uti nesciebant; quapropter fuit qui Panathenaeorum ludis, cum pyrrhicha saltanda esset (cf. Ran. 153 Lys. XX § 1 Plat. Leg. 796 *b, c*) armis *ὑπ' ἀγυμνασίας* praepeditus ventumque aegre ferens — nudi enim tunc saltabant clipeo hastaque armati — clipeo ventrem horrentem protegeret. — Simillimae sunt Aeschyli Dionysique querelae Ran. 1087—1097.

τὴν ἀσπίδα τῆς κωλῆς προέχων ἀμελῇ τῆς Τριτογενείας.
πρὸς ταῦτ', ὦ μειράκιον, θαρρῶν ἐμὲ τὸν κρείττω Λόγον αἱροῦ·
καὶ ἐπιστήσει μισεῖν ἀγορὰν καὶ βαλανείων ἀπέχεσθαι,
καὶ τοῖς αἰσχροῖς αἰσχύνεσθαι, κἢν σκώπτῃ τίς σε, φλέγεσθαι·

---

989. *κωλῆς*] *ψωλῆς* Brunck coll. Av. 560. Vid. vs. 1018. || *τῆς Τριτογενείας*] *τις Τρ.* GHermann dubitanter, *προέχωσ' ἀμελοῦντες Τρ.* Blaydes. In vulgata singularis ferri vix potest. Idem vitium in codd. obtinet Vesp. 553 sq., 565. || *Τριτογενείας*] *-ης* V R alii (cf. vs. 614 Eq. 763).

992. *κἢν*] *κἂν* codd.

---

988. *ἀπάγχεσθαι*] proprie *suffocari* (vs. 780, 1385, simplex Vesp. 1039 etc.), hinc *angi animo*, item Archiloch. fr. 69 *σὺ γὰρ δὴ παρὰ φίλων ἀπάγχεο.* Cf. Vesp. 686 *δ' μάλιστά μ' ἀπάγχει*, Ach. 125 *ταῦτα δῆτ' οὐκ ἀγχόνη*, Aeschin. II § 38 *τοῦτο δ' ἄρ' ἦν ἀγχόνη [καὶ λύπη] τούτῳ*, vid. etiam Eur. Bacch. 246 *ταῦτ' οὐχὶ δεινῆς ἀγχόνης ἐπάξια;* — Idem valet *πνίγεσθαι* vs. 1036, ubi vid.

989. Singularis pro plurali neglegenter admodum usurpatus, item Lys. 1119, ubi Lysistrata postquam *τῶν Λακωνικῶν* mentionem fecit, addit *ἢν μὴ διδῷ τὴν χεῖρα κτέ.* — Thesmoph. 798 transitus a plurali numero ad singularem facilius excusatur, neque suspicionem movent Ran. 1075 Eccl. 420, 665, 670; omni autem offensione carent Pac. 640 Eccl. 302, correcti sunt Vesp. 553, 565.

— *τὴν — προέχων*] abdomen protento clipeo tegens, *προέχων* = *προβαλλόμενος* (vid. ad vs. 973—976). Vox *κωλῆ* redit vs. 1018.

— *τῆς Τριτογενείας*] *Palladis.* Quod cognomen epicum (Hom. Δ 515 Θ 39 Χ 183 γ 378) etiam Eq. 1189 Lys. 347 occurrit, cum ipsa autem pyrrhicha (curetum saltatione) Cnoso repetendum nunc videtur.

990. *πρὸς ταῦτα*] proprie significat: *haec omnia quae modo dicta sunt cum respicias* (*demgemäss*), eadem autem praepositioni *πρός* nunc inest comparationis instituendae notio atque in locutionibus qualis est Lys. 860: *λῆρός ἐστι τἄλλα πρὸς Κινησίαν.* Itaque imperativo additum *concludentis* est *πρὸς ταῦτα*, saepe autem adversarii argumenta vel minas *contemnentis*: *proinde, quae cum ita sint*, *ὡς ὧδε τοῦδ' ἔχοντος* et similia apud tragicos, Soph. Ai. 904 etc.; vid. ad Vesp. 927. Item *πρὸς τάδε* (Pac. 305).

— *τὸν κρείττω Λόγον*] vid. ad vs. 893 sq.

991. „Iuveni a foro et balneis ceterisque locis publicis" e. g. *καπηλείοις*, Isocr. VII § 48 sq. — „abstinendum esse „intelleges si meis consiliis obtempe„raveris". — *In foro garrire* (*στωμύλλειν* vs. 1003) olim certe non fuerat iuvenum liberaliter educatorum, sed *ἀγοραῖοι* homines idem habebantur qui *πονηροί*; vid. Eq. 293, 333 sq. Ran. 1015. „*Generosae indolis iuvenes*" — Socrates ait Plat. Theaet. 173 *c* — „*ἐκ νέων πρῶτον μὲν εἰς ἀγορὰν οὐκ ἴσασι τὴν ὁδόν, οὐδὲ ὅπου δικαστήριον ἢ βουλευτήριον ἤ τι κοινὸν [ἄλλο] τῆς πόλεως συνέδριον κτέ.*"; vid. etiam Lys. XIX § 55. Itaque in Equitum fabula postquam Demus e longo stupore ad se rediit et saeculum marathonomachorum reductum est, *οὐδεὶς ἀγένειος ἐν τῇ ἀγορᾷ ἔτι ἀγοράσει* (vs. 1373). — *Balneorum* autem usus, i. e. *τὸ θερμολουτεῖν*, improbae mollitiei esse priscis civibus videbatur; vid. infra vs. 1044—1054 et Hermipp. fr. 76 *μὰ τὸν Δί' οὐ μέντοι μεθύειν τὸν ἄνδρα χρὴ | τὸν ἀγαθὸν οὐδὲ θερμολουτεῖν, ἃ σὺ ποιεῖς.*

992. *φλέγεσθαι*] *ira incendi, penitus commoveri.* De animo *amore* incenso usurpatur hoc verbum a Socrate Plat. Charmid. 155 *d* (item ab Aeliano Var. Hist. XII 1 paullo ante finem), de *dolore* Soph. Oed.

καὶ τῶν θάκων τοῖς πρεσβυτέροις ὑπανίστασθαι προσιοῦσιν·
καὶ μὴ περὶ τοὺς σαυτοῦ γονέας σκαιουργεῖν, ἄλλο τε μηδὲν
αἰσχρὸν ποιεῖν, ὅ τι τῆς αἰδοῦς μέλλει τἄγαλμ' ἀναπλήσειν·
μηδ' εἰς ὀρχηστρίδος εἰσάττειν, ἵνα μὴ πρὸς ταῦτα κεχηνώς,
μήλῳ βληθεὶς ὑπὸ πορνιδίου, τῆς εὐκλείας ἀποθραυσθῇς·

---

994. *περὶ*] *παρὰ* V R alii. ‖ *σκαιουργεῖν* V R] *κακουργεῖν* codd. plerique (metro invito), *κακοεργεῖν* nonnulli; cuius erroris causae fuerunt vocis praecedentis sigma finale et litterarum *ΙΟ* et *Κ* (*IC*) similitudo. Itaque reicio quod in mentem venit *καινουργεῖν*.

995. *ὅ τι* Reiz] *ὅτι* codd., quod ferri non potest; requireretur enim *ἐπεὶ* vel *ἵνα*. ‖ *μέλλει* Par. unus] *μέλλεις* codd. cett. ‖ *τἄγαλμ'*] *ἄγαλμ'* V aliique multi. ‖ *ἀναπλήσειν* V] *-πλάττειν* R, *-πλά(σ)σειν* alii, *ἀφανίζειν* Kuster e scholio. Blaydes coll. Plat. Conv. 222 *a* Pausan. III 20 § 10 Alex. fr. 98^5 edidit *ὅτι τῆς Αἰδοῦς μέλλω τί σ' ἄγαλμ' ἀναπλάττειν*, quod egregie mihi displicet; praeterea hariolationes quas ipse vocat apposuit numero undecim.

997. *τῆς εὐκλείας*] *τὴν εὔκλειαν* Blaydes coll. Aesch. Pers. 410 Plat. Phaedr. 248 *b*.

Col. 1695, de *pudore* Plut. Mor. 46 *c, d* *σκῶμμα ἀνύβριστον...ἐνεγκεῖν ἀλύπως καὶ ἱλαρῶς οὐκ ἀγεννὲς οὐδ' ἀπαίδευτον...ἐστίν· ἐπαφῆς δὲ καὶ νουθεσίας...μὴ συνεσταλμένον ἀκούειν...αἰσχύνῃ φλεγόμενον τὴν ψυχήν...ἀνελευθέρου τινὸς δεινῶς κτέ.*

993. Magna fuit quondam capitis reverentia cani; senibus igitur assurgebatur et semita cedebatur, ut apud Aegyptios (Herodot. II 80) et Lacedaemonios (Xen. Rep. Lac. X § 2 Cicer. de Senect. § 63), sic Athenis (Xen. Memor. II 3 § 16 Conv. IV § 31 Plat. Rep. 425 *a, b*).

994. *σκαιουργεῖν*] verbum apud nostrum alias non obvium. De adiectivo *σκαιός* vid. ad vs. 629.

995. *τῆς αἰδοῦς...τἄγαλμα*] *intemeratum pudorem, qui aetatulae decus est longe pulcherrimum*. Vox *ἄγαλμα* poetice *πᾶν ἐφ' ᾧ τις ἀγάλλεται* significat, hoc autem loco idem valet quod *τὸ ἄνθος*. Vid. Plat. Conv. 222 *a*. Quadamtenus conferri possunt verba mulierculae apud Herodam Mimiamb. I 55, iuvenem aliquem, quem veluti alterum Hippolytum laudat, *ἄθικτον ἐς Κυθηρίην σφρηγῖδα* vocantis.

— *ἀναπλήσειν*] *polluere*, luis seminibus inficere; vid. vs. 1023 et ad Ran. 1084, Ruhnk. ad Tim. p. 31. Suspicionem movet verbum nullo genitivo accedente nunc usurpatum; vid. tamen Thucyd. II 51 § 4 *ἕτερος ἀφ' ἑτέρου θεραπείας ἀναπιμπλάμενοι*, ubi mente supplendum est *τῆς νόσου*.

996. *πρὸς ταῦτα κεχηνώς*] *cupide inhians* (Hor. Sat. I 1, 71) *rebus quae istic aguntur*. *Κεχηνέναι πρός τινα* legitur Eq. 804, 1118, vid. etiam Vesp. 695 *σὺ δὲ χασκάζεις τὸν κωλακρέτην*.

997. *μήλῳ βληθείς*] cf. Theocr. V 88 *βάλλει καὶ μάλοισι τὸν αἰπόλον ἁ Κλεαρίστα*, VI 6 *βάλλει τοι, Πολύφαμε, τὸ ποίμνιον ἁ Γαλάτεια | μάλοισιν, δυσέρωτα τὸν αἰπόλον ἄνδρα καλεῦσα* (hinc Verg. Ecl. III 64 sq. *malo me Galatea petit, lasciva puella, | et fugit ad salices et se cupit ante videri*), Plato *μῆλον ἐγώ· βάλλει με φιλῶν σέ τις· ἀλλ' ἐπίνευσον, | Ξανθίππη· καὶ ἐγὼ καὶ σὺ μαραινόμεθα* et *τῷ μήλῳ βάλλω σε· σὺ δ' εἰ μὲν ἑκοῦσα φιλεῖς με, | δεξαμένη τῆς σῆς παρθενίης μετάδος* (epigr. 4 et 5, Diog. Laert. III § 32). Vid. etiam Theocr. II 121 (ad vs. 1007 allatus), Lucian. LXVII 12 § 1. Solon novam nuptam prius quam torum genialem conscenderet *μῆλον κυδώνιον ἐντραγεῖν* iusserat (vid. Plut. Mor. 138 *d*, 279 *f*), priscum morem auctoritate sua sic confirmans; cf. Hehn Culturpfl.^{4} p. 192—200. Nempe amoris signum erat *malum* (*granatum* vel *cydonium*) Veneris sacrum. Ad alia omnia aberrarunt Clearchus apud Athen. 553 *e*—554 *b*

μηδ᾽ ἀντειπεῖν τῷ πατρὶ μηδέν, μηδ᾽ Ἰαπετὸν καλέσαντα
μνησικακῆσαι τὴν ἡλικίαν, ἐξ ἧς ἐνεοττοτροφήθης.

ΑΔΙΚΟΣ.

εἰ ταῦτ᾽, ὦ μειράκιον, πείσει τούτῳ, νὴ τὸν Διόνυσον,
τοῖς Ἱπποκράτους υἱέσιν εἴξεις, καί σε καλοῦσι βλιτομάμμαν.

---

998 sq. καλέσαντα | μνησικακῆσαι] καλέσ᾽ αὐτὸν | μνησικακήσας Blaydes, quod reciperem — accusativus enim participii defendi nequit — nisi languere videretur pronomen additum et verbi μνησικακῆσαι potius quam verbi καλέσαι infinitivus contextu requiri. De elisa syllaba -σαι vid. ad vs. 7.

999. τὴν ἡλικίαν] τῆς ἡλικίας Blaydes; vid. comment. || ἐξ ἧς ἐνεοττοτροφήθης] ἥτις σ᾽ ἐνεοττοτρόφησεν Blaydes; at vid. comment.

1000. ὦ] ὢν V R.

---

de hac re doctius quam prudentius disputans et Plutarchus l. l.

998. Ἰαπετὸν] vid. ad vs. 398.

— καλέσαντα] requiritur nominativus. Qui nisi poetae est error, obliti se non καί σε διδάξω scripsisse sententiae initio (vs. 991) sed καὶ ἐπιστήσει, vitium aliquod aut hoc loco celat textus traditus aut illic.

999. μνησικακῆσαι] absolute usurpari solet hoc verbum: *in veterum iniuriarum memoriam redire*; vid. Lys. 590 Plut. 1146 Andocid. I § 79, 81 Xen. Hell. II 4 § 43 Aeschin. II § 176 III § 208 [Aristot.] Rep. Ath. 40 § 3 extr. Causa autem animi infesti cum additur, genitivo enunciatur: Xen. Anab. II 4 § 1 μὴ μνησικακήσειν βασιλέα αὐτοῖς τῆς σὺν Κύρῳ ἐπιστρατείας, [Arist.] Rep. Ath. 39 § 6 τῶν παρεληλυθότων μηδενὶ πρὸς μηδένα μνησικακεῖν ἐξεῖναι (etiam 40 § 3, ubi pap. habet ἐπεί τις ἤρξατο τῶν κατεληλυθότων μνησικακεῖν, suspicor legendum esse παρεληλυθότων), item saepius apud oratores μνησικακῆσαι τῶν ἔμπροσθεν, τῶν γεγενημένων, τῶν πραχθέντων. Cf. etiam Herodot. III 49 τούτων ὧν εἵνεκεν ἀπεμνησικάκεον τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορίνθιοι. Obiectum tamen etiam Thuc. IV 74 § 2 accedit: ὀρκώσαντες πίστεσι μεγάλαις μηδὲν μνησικακήσειν, et nostro loco genitivus adiungi non poterat, non enim *propter senectutem stomachari patri* sed *senectutem patri exprobrare* dicitur iuvenis; τῶν πληγῶν filius potest patri μνησικακῆσαι, non τῆς τοῦ πατρὸς ἡλικίας.

— ἐξ ἧς] *unde, per quos.* Turpe est patri senescenti exprobrare annos, per quos enutrivit te et educavit. Mentem poetae optime illustrant Horatii de virgine immatura ad amicum verba: Od. V 5, 13 sqq.: *iam te sequetur; currit enim ferox | aetas et illi quos tibi dempserit | apponet annos,* i. e.: tibi viro maturo proximi anni semper aliquid detrahent, at per idem temporis spatium puella ad plenum aetatis florem est perventura.

1000. ταῦτα] eiusmodi obiectum verbo πείθεσθαι additur etiam vs. 87 Av. 661 Thesm. 592 Aesch. Choeph. 781.

1001. *Hippocrates* filius Ariphronis, qui frater erat Periclis, praetor Megara aggressus est aestate anni 424, eodem autem anno exeunte in proelio ad Delion cecidit (vid. Thuc. IV 66 § 3 et 101 § 2). Huius filii Telesippus et Demophon ἐκωμῳδοῦντο εἰς ὑηνίαν, qua voce usi sunt noster Pac. 928 (de Theogene quodam) et Pherecrates fr. 237, adiectivo ὑηνός Callias fr. 31 Plato Leg. VII 819 *d*, verbo ὑηνεῖν idem Theaet. 166 *c*. Cf. Phot. s. v. σῦς, Athen. 96 *f*, schol. h. l., ubi affertur Eupol. fr. 103, de quo vid. Bergk Rel. Com. Att. p. 350 sq. Vox autem ὑηνία significat σκαιότητα καὶ ἀμαθίαν sive ὁμουσίαν (Eq. 986); videatur Epicharmus apud Athen. 36 *c*, *d*: ἐκ μὲν θυσίας θοίνα..., ἐκ δὲ θοίνας

ΔΙΚΑΙΟΣ.

ἀλλ' οὖν λιπαρός γε καὶ εὐανθὴς ἐν γυμνασίοις διατρίψεις,
οὐ στωμύλλων κατὰ τὴν ἀγορὰν τριβολεκτράπελ' οἷά περ οἱ νῦν,

1002. οὖν] οὐ V R.
1003. τριβολεκτράπελ'] τριβολευτράπελ' Kock coll. Arist. Eth. 7 Isocr. VII 49. Vid. Vesp. 469.

πόσις ἐγένετο... ἐκ δὲ πόσιος κῶμος, ἐκ κώμου δ' ἐγένετ' ὑανία. Quae vero Suidas habet s. v. *τοῖς Ἰ. υἱέσιν* „*καὶ τάχ' ἂν ἦσαν προκέφαλοί τινες, ὡς ἐν Γεωργοῖς φησι καὶ ἐν Τριφάλητι*" e diversis notitiis sunt conflata, itaque inde non efficio comicum *προκεφάλους* eos dixisse in Agricolis et in Triphalete, sed illic quoque eorum mentionem fecisse utpote *ὑηνῶν*, — fortasse alludentem ad priscum illud *σῦς Βοιωτία*, quod e Pindaro notum est; cui ioco favebat vocum *ὗς* et *υἱός* (*ὗς* CIA. IV *b* 373, 94) similitudo. — Eodem ioco usus Augustus fertur dixisse: *melius est Herodis porcum esse quam filium* (Macrob. Saturnal. II 4 § 11); vid. etiam Diogenis Cynici dictum *βούλομαι Μεγαρέως ἀνδρὸς κριὸς εἶναι μᾶλλον ἢ υἱός* (Plut. Mor. 526 *c* Aelian. Var. Hist. XII 56 *c*), quem item *porci* Megarici (ex Aristophanis Acharnensibus noti) non *arietis* mentionem fecisse suspicor. Tutor de illorum iuvenum iniquitate graviter conqueritur in fragmento, quod e Lysiae *πρὸς τοὺς Ἱπποκράτους παῖδας* oratione affertur a Dionysio Halicarnassensi; unde apparet eos nondum sui iuris fuisse quo tempore mortuus est pater. Verba Thesm. 273 *Ἱπποκράτους ξυνοικίαν* sintne ad eos referenda — ut solet statui — necne dubito.

— *εἴξεις*] *similis eris*. Futurum a 3. plur. *εἴξασι* (vid. ad vs. 341) deductum, quod analogiam formae *τεθνήξω* et similium sequitur, nonnisi h. l. occurrit.

— *βλιτομάμμαν*] Xanthippum et Paralum Periclis e Calliae filia liberos (Telesippi et Demophontis patrueles) *βλιτομάμμας* dictos fuisse docet scholion ad Plat. Alcib. 118 *e*, addens: *βλίτ[τ]αι γὰρ καὶ βλί[τ]τωνες οἱ εὐήθεις· μάμματα δὲ τὰ βρώματα· καὶ τὸ ἐσθίειν Ἀργεῖοι μαμμᾶν ἔλεγον· ἐκ τούτων οὖν σύνθετον ὁ βλιτομάμμας ὁ ἐσθίων εὐήθως, ὡς καὶ συκομάμμας ὁ συκοφάγος*. Hinc efficitur voces *βλίτας βλίτωνας συκομάμμας*, ut *βλιτομάμμας* h. l. et *βλιτάδας γυναῖκας* apud Menandrum, Athenis in sermone quotidiano fuisse usitatas; nugas vero etymologicas, quas profert hic grammaticus, negligere licet. Posterior enim nominis nostri pars est infantulorum vox *μαμμία* (Lys. 878), unde ductum est etiam *μαμμάκυθος* illud Ran. 990, ubi vid.; priorem autem partem cum voce ibidem obvia *μελιττίδαι* iure contulit Bergk, qui syllabam *βλι-* e *μελι-* prodiisse, ut verbum *βλίττειν* (Eq. 794 Lys. 475) e *μελίττειν*, acute vidit. Nugati igitur sunt grammatici ab herbae *βλίτου* (*atriplicis*) nomine cognomentum hoc repetentes (Bekk. Anecd. p. 31, item Plinius XX 93); significat enim *βλιτομάμμας τὸν μαμμόθρεπτον* (*moederskindje, jansalie*), puerulum in thalami umbra edulia a matre flagitantem (*bij moeders pappot*), et *συκομάμμας* dictus fuit *ὁ τὴν μαμμίαν σῦκα αἰτῶν* (cf. Vesp. 302), *βλίτων* autem (nam sic scribendum) conferatur cum voce *γάστρων* et similibus (vid. ad Ran. 200). — *Bliteum* dixere Romani, Graecam vocem utcunque vertentes: Plautus Truc. IV 4, 1 *blitea et lutea est meretrix* (*πορνὴ βλιτὰς καὶ πηλίνη*), Laberius apud Nonium.

1002. *ἀλλ' οὖν*] cf. vs. 985.

— *λιπαρός γε καὶ εὐανθής*] *nitidus et floridus*, bene curata cute. Vid. ad vs. 300.

1003. Vid. ad vs. 991 et de verbo *στωμύλλειν* ad Ran. 92.

— *τριβολεκτράπελα*] prior huius adiectivi pars est *τρίβολος* (Lys. 576), quo nomine spinae genus quoddam agricolis molestum significatur, herbis nostratibus *genistae sarrothamno ononidi* cognatum

οὐδ' ἑλκόμενος περὶ πραγματίου γλισχραντιλογεξεπιτρίπτου·
ἀλλ' εἰς Ἀκαδήμειαν κατιὼν ὑπὸ ταῖς μορίαις καταθρέξει,
στεφανωσάμενος καλάμῳ λεπτῷ μετὰ σώφρονος ἡλικιώτου,

1005. Ἀκαδήμειαν] -μίαν codd. || καταθρέξει] καταθρέξεις V, ἀποθρέξει R, ἀποθρέξεις multi.

1006. In margine habet R. || *λεπτῷ] om. V R, λευκῷ cett.; nihil est *arundo candida*, vitium autem peperit sequentis versus vox λεύκη. Cf. fr. 51 κερκώπην θηρευσαμένη καλάμῳ λεπτῷ. || σώφρονος] σωφροσύνης V.

(vid. Theophr. Hist. Plant. VI 5 § 3); cf. Verg. Georg. I 152 sq.: (in agris neglectis) *subit aspera silva, lappaeque tribulique*. Cum huius herbae nomine comicus componit adiectivum ἐκτράπελος *insolens*, apud Pherecratem fr. 145[23] obvium, ubi Musica Timotheum Milesium ἐκτραπέλους μυρμηκιὰς in arte sua adamare perhibet; conferendae autem sunt voces cognatae εὐτράπελος (Vesp. 469) et δυστράπελος (πρᾶγμα... δυστράπελον πάνυ Heniochi fr. 4[4]). Significat igitur vox festive ficta *verbula spinosa, molesta*, unde extricare vix te queas.

1004. ἑλκόμενος] *medii* haec est forma, ut ἐρείδεσθαι vs. 1375; nempe ἕλκονται περί τινος *qui se invicem vellicant, altercantur*. Non recte passivi participium interpretatus fuerit quispiam, hoc enim significat *in ius vocatum* (cf. vs. 1218).

— γλισχραντιλογεξεπιτρίπτου] sic dicitur quaestiuncula quae ἐξεπιτρίβει i. e. παντελῶς ἐπιτρίβει (*funditus perdit*) τοὺς γλίσχρως περὶ αὐτῆς ἀντιλογοῦντας (*eos qui cupide de ea disceptant*). Adiectivum γλίσχρος proprie *lentum, viscosum* significat, ut γλοιός vs. 449; vid. Pherecrat. fr. 69[3], ubi γλίσχρον dicitur τὸ σίαλον hominis cui arent fauces. Hinc ad animum translatum *avidum* valet; sic Pac. 482 Megarenses famelici dicuntur γλισχρότατα σαρκάζειν ὥσπερ κυνίδια, Dicaeopolis Ach. 452 fieri cupit γλίσχρος προσαιτῶν λιπαρῶν, vid. etiam Av. 451, Euphronis fr. 10[6] ὡς δὲ καὶ γλίσχρον βλέπει, Pac. 193 ὦ γλίσχρων (ad Ran. 200), et cf. verbum γλίχομαι i. e. λιπαρῶ, *aveo*. — De verbo ἐπιτρίβειν vid. ad Ran. 571, adiectivum autem inde ductum est ἐπίτριπτος = κάκιστ' ἀπολούμενος, θεοῖς ἐχθρός (Ach. 557 Pac. 1236 Plut. 275, 619). Compositum vero ἐξεπιτρίβειν vel ἐξεπίτριπτος non extat, sed nunc fingitur ad analogiam verborum ἐξολλύναι ἐξαπατᾶν similium.

1005. ὑπὸ ταῖς μορίαις καταθρέξει] *decurres sub umbra sacrarum olivarum* in amoenis Academiae viretis (ἐν εὐσκίοις δρόμοισιν Ἀκαδήμου θεοῦ Eupol. fr. 32). Corporis iuvenilis vires in gymnasii ambulationibus exercebis potius quam de nugis spinosis in foro deblateres inter institorum tabernas (ἐν τῷ μύρῳ Eq. 1375 quem locum Pherecrates fr. 64 vocat συνέδριον τοῖς μειρακίοις ἐλλαλεῖν δι' ἡμέρας). Academiam Cimon δρόμοις καθαροῖς καὶ συσκίοις περιπάτοις ornaverat et κατάρρυτον ἀπέδειξεν (Plut. Cim. 13), μορίαι autem dicebantur olivae, quae ex surculis primae arboris a Minerva in arce olim creatae procrevisse credebantur, φύτευμα ἀχείρωτον αὐτόποιον quod dicit Sophocles Oed. Col. 698; cf. Lys. VII.

1006. στεφανωσάμενος καλάμῳ λεπτῷ] *tenui arundine coronatus*, coronam capite gerens e tenuibus arundinum cacuminibus nexam. Arundineam coronam gerebant iuvenes in honorem τῶν Ἀνάκων sive Dioscurorum, qui cum Mercurio palaestrarum gymnasiorumque habebantur praesides; vid. schol. Item Lacedaemonii καλαμῷ ἐστεφανοῦντο ἐν τῇ τῶν προμαχιῶν ἑορτῇ teste Sosibio apud Athenaeum 694 *b*. Nisi autem fallor, hinc explicandum est id quod Xenophon Hell. II 1 § 1—4 narrat de Eteonico duce Spartano, qui cum rescivisset esse inter suos milites qui res novas moliri vellent, hos autem κάλαμον φέρειν quo se invicem

σμίλακος ὄζων καὶ ἀπραγμοσύνης καὶ λεύκης φυλλοβολούσης,

1007. σμίλακος] μίλακος V R et multi, idque Aristophaneum esse perhibet Eust. 1822, 22. Plena forma in V R extat Av. 216. || φυλλοβολούσης] φυλλοκομούσης Meineke et nunc Kock infeliciter, hoc enim cuilibet arbori aptum est epitheton (cf. φυλλόκομος Av. 215, 742), φυλλοβόλοι vero in paucis sunt populi; vid. comment.

agnoscere possent, civem quendam oculis laborantem, qui nihil mali suspicatus e medici aedibus procedebat ἔχων καλαμίσκον, medicinam scilicet calamo infusam (cf. Ach. 1034) manu tenens, confodit „ὅτι τὸν κάλαμον εἶχεν", quo consilio crudeli quidem sed callido seditionem repressit.

1007. Verbo ὄζειν praeter nomen *smilacis* arbusti odori adiunguntur voces ἀπραγμοσύνη et λεύκη, simplicem vitam, qua iuvenes olim gaudebant, indicantes. Simillima verborum compositio est supra vs. 50—52, Ach. 190—198, Pac. 529—538; vid. etiam ὄζειν δεξιότητος Vesp. 1059, σπονδῶν Eq. 1332, καλοκαγαθίας Xen. Symp. II § 4, et verba latina *redolere* et *sapere*.

— σμίλακος] *smilax* flore fragrantissimo est praedita, ἄνθει λευκῷ καὶ εὐώδει λειρίνῳ Theophr. Hist. Plant. III 18 § 11; cf. etiam Eur. Bacch. 108, Eupol. fr. 14[3], Plin. Hist. Nat. XVI 63 XXI 28. Apud nostrum commemoratur etiam Av. 216; haud raro autem eius folia στιβάσι conficiendis inserviisse apparet coll. Plat. Rep. 372 *b*.

— ἀπραγμοσύνης] haec vox usurpari solet de placida vita civium a negotiis vanisque studiis alienorum nec nisi suas res agentium; cf. Av. 44 Thucyd. II 40 § 2 etc. Oppositum est τὸ πραγμάτων ἐρᾶν (vs. 1303) sive πολυπραγμοσύνη (Ach. 833), et homines moleste negotiosi πολυπράγμονες εἶναι et πολυπραγμονεῖν et πράγματα παρέχειν καὶ ἔχειν dicuntur, praesertim autem τοῖς ἀπράγμοσι τῶν πολιτῶν sophistarum discipuli et asseclae erant refugiendi iudice Aristophane, vid. Vesp. 1040 sq. et ad Ran. 228. — Incredibilis vero est stupor grammaticorum (inter quos fuisse Aristophanem Byzantium noli credere scholiis nostris!), qui hinc efficiebant herbae alicui Athenis nomen fuisse ἀπραγμοσύνην. Quas nugas suo pretio olim aestimavit Berglerus.

— λεύκης] *populi albae*, Herculi sacrae ideoque athletis dilectae; cf. Theocr. II 121, ubi Philinus *ultro vesperi* — inquit — *ad te venturus eram, Simaetha, poma tibi afferens*, κρατὶ δ' ἔχων λεύκην Ἡρακλέος ἱερὸν ἔρνος, Verg. Ecl. VII 61 Georg. II 66 Aen. V 134 VIII 276, 286, Hor. Od. I 7, 23 II 3, 9, Ovid. Heroid. IX 64. Causam hanc profert Pausanias V 14 § 3, quod Hercules cum ad inferos descendisset eam arborem πεφυκυῖαν παρὰ τὸν Ἀχέροντα ηὗρετο, sed multo probabiliorem praebent quae de Ἀλιείοις Rhodi celebratis tradita sunt, ubi victor λεύκην ἐλάμβανε στέφανον; cf. schol. Pind. Ol. VII 141, Athen 561 *e*, Preller Myth. I[4] p. 432, 1. Statuamus igitur Herculi, ut soli, sacram fuisse populum albam propter foliorum iuvenilem candorem primo vere inter arbores vicinas veluti elucentem.

— φυλλοβολούσης] *folia sua iactantis, mobilis*. Folia populea perpetuo fere tremore agitari nota res est; eo alluditur in Odyssea η 106, ubi ancillae trepidantes φύλλοις μακεδνῆς αἰγείροιο assimulantur. Verbum ducitur ab adiectivo φυλλοβόλος, hoc autem formatum est ut κεραοβόλος (Plat. Leg. 853 *d*), quo significatur aries vel taurus „*qui cornu petit*". Recte interpretatus est Merry („that tosses its leaves"), infeliciter vero Kock olim *folia sua mutantem* coll. Theophr. Hist. Plant. I 10 § 1 III 18 § 7 Plin. Hist. Nat. XVI 35, abusus eruditione sua neque reputans quam alienum esset huiusmodi epitheton ab loci contextu; qui quoniam ipse illam explicationem iam reiecit, mitto nunc rogare num βάλλειν

ἦρος ἐν ὥρᾳ χαίρων, ὁπόταν πλάτανος πτελέᾳ ψιθυρίζῃ.
ἢν ταῦτα ποιῇς ἁγὼ φράζω,
καὶ τούτοισιν προσέχῃς τὸν νοῦν,
ἕξεις ἀεὶ
στῆθος λιπαρόν, χροιὰν λαμπράν,
ὤμους μεγάλους, γλῶτταν βαιάν,
πυγὴν μεγάλην, πόσθην μικράν.
ἢν δ' ἅπερ οἱ νῦν ἐπιτηδεύῃς,
πρῶτα μὲν ἕξεις χροιὰν ὠχράν,
ὤμους μικρούς, στῆθος λεπτόν,
γλῶτταν μεγάλην, πυγὴν μικράν,
κωλῆν μεγάλην, ψήφισμα μακρόν·
καί σ' ἀναπείσει
τὸ μὲν αἰσχρὸν ἅπαν καλὸν ἡγεῖσθαι,
τὸ καλὸν δ' αἰσχρόν,

1010. *τούτοισιν προσέχῃς* Kayser] *πρὸς τούτοις προσέχῃς* codd., Bergk *πρὸς τούτοισιν ἔχῃς* (ut Plat. Protag. 324 *a*), *μὴ τούτῳ προσέχῃς* Kähler.

1012. *λαμπράν*] *λευκήν* V R alii perperam, non enim adulescentium liberaliter educatorum sed muliercularum vel virorum effeminatorum in umbraculis delitescentium hic est color: *οὐδὲν λευκῶν ἀνδρῶν ὄφελος* (fr. adesp. 791). Vid. Ran. 1092.

1016. *ὠχράν*] *λευκήν* Fritzsche (vid. ad vs. 1012).

1017. *στῆθος λεπτόν*] post *ἕξεις* vs. 1016 haec collocat Bücheler, ut eodem quo supra ordine enumerentur partes corporis.

1018. *κωλῆν*] *ψωλὴν* Blaydes (cf. vs. 989).

---

dem quod *μεταβάλλειν* significare potuerit. Prorsus vero absurda est Teuffelii explicatio *foliis suis te petentis*, quod de arbore iocose nunc dictum esse perhibebat coll. Hor. Od. III 18, 14.

1008. Cf. Theocr. I 1 sq. *ἁδύ τι τὸ ψιθύρισμα καὶ ἁ πίτυς αἰπόλε τήνα, | ἁ ποτὶ ταῖς παγαῖσι μελίσδεται.* — Celsae platani in Academiae ambulatione erant etiam postea, Plinii autem tempore cubitorum erant XXXIII (Plin. Hist. Nat. XII 5). „Der Ruhm des Platanenbaums erfüllt das ganze Alterthum" (Hehn Culturpfl.[4] p. 234, ubi vid. seqq.), inde ab Homero *B* 307; etiam forum Athenis Cimon platanis ornaverat (Plut. Cim. 13); omnium autem clarissimam platanum quandam prope Ilissum crescentem fecit Phaedri Socratisque eius umbram secutorum colloquium in Platonis dialogo Phaedro (230 *b*, cf. Cic. de Orat. I 7). — Eleganter nunc platanus dicitur *cum ulmo susurrare*, ut solent familiares vel amantes; cf. Theocr. II 141 XXVII 67 et epicum verbum *ὀαρίζειν*.

1013. *βαιάν*] adiectivo poetico noster etiam Ach. 2 usus est; apud Aeschylum et Sophoclem frequens est, Euripides eo non utitur.

1014. *πόσθην*] cf. Thesm. 515 (Pac. 1300).

1017. *Crescet tibi lingua*, — hanc enim exercebis dum in scholarum subselliis haeres, — *sed marcescent tibi corporis tori*. Cf. Ran. 1070 et supra vs. 419.

καὶ πρὸς τούτοις τῆς Ἀντιμάχου
καταπυγοσύνης σ' ἀναπλήσει.

ΧΟΡΟΣ.

(Cantus.)

Antistropha (vs. 1024—1033).

ὦ καλλίπυργον σοφίαν
κλεινοτάτην τ' ἐπασκῶν,
ὡς ἡδύ σου τοῖσι λόγοις
σῶφρον ἔπεστιν ἄνθος.
εὐδαίμονες δ' ἦσαν ἄρ' οἱ
ζῶντες τότ' ἐπὶ τῶν προτέρων.
πρὸς τάδ', ὦ
κομψοπρεπῆ μοῦσαν ἔχων,

1023. σ'] om. V R alii. Cf. vs. 1019 Ach. 847 et comment.

1025. τ'] om. V R alii.

1028 sq. Sic V R alii, *δ' ἄρ' ἦσαν* multi, *οἱ τότε ζῶντες ἡνίκ' ἦς τῶν προτέρων* complures. Verba, quae strophae non respondent, interpolata esse patet, sed incerta est emendatio.

1030. *τάδ'*] *τάδε σ'* cod. unus, *τάδε δ'* unus, *οὖν τάδ'* complures, *δὲ τάδ'* Bentley. Equidem requiro pronomen *ταῦτα*: fortasse **πρὸς ταῦτα δ' ὦ* legendum est et *ἐνταῦθα* (sic Brunck) vs. 955.

1031. *κομψοπρεπῆ*] *κοσμοπρεπῆ* V.

1022. *Inquinabit te Antimachi impudicitia.* Simillimi sunt versus Ach. 843 et 847. — Antimachi mentio cur nunc fiat nescimus. Quod optime intellegeremus, opinor, si sciremus quemnam virum *ὁ Δίκαιος*, quem *ὁ Ἄδικος* vultu rettulerit; vid. ad vs. 913 sq. Sitne intellegendus Antimachus ille, cuius sordida avaritia a choro notatur Ach. 1150, an alius homo eiusdem nominis, — quod perhibent scholia, — non liquet. — De verbo *ἀναπιμπλάναι* vid. ad vs. 995 et Ran. 1084. Forma autem, qua hoc loco usus est poeta, sitne activi an passivi dubitari posse monuit GHermann; nam futurum *πλήσομαι* licet alias apud Atticos scriptores non extet, potuit tamen ab aoristo *ἐπλήμην* sine vitio deduci, et apud Aratum certe reperitur Phaen. 1121. Collato tamen loco consimili Ach. 846 sq. *οὐ ξυντυχὼν σ' Ὑπέρβολος δικῶν ἀναπλήσει* tantum non certum fit comicum eidem formae eadem versus sede collocatae sensum quoque eundem tribuisse.

1024. *καλλίπυργον*] *celsam* (*verheven*). Vox poetica (Eur. Suppl. 619 Bacch. 1202 etc.), cf. *ὑψίπυργοι ἐλπίδες* Aesch. Suppl. 96. Praeterea vid. ad Ran. 1004. — *σοφίαν...ἐπασκῶν*] cf. vs. 517.

1027. *ἄνθος*] cf. vs. 978.

1028 sq. Simillimus est Cratini locus fr. 238 *μακάριος ἦν ὁ πρὸ τοῦ βίος | βροτοῖσι πρὸς τὰ νῦν, ὃν εἶχον ἄνδρες | ἀγανόφρονες*, vid. etiam Soph. fr. 267 *εὐδαίμονες οἱ τότε γέννας ἀφθίτου λαχόντες.*

1031. *κομψοπρεπῆ μοῦσαν*] i. e. *μοῦσαν τοῖς κομψοῖς τῶν νεανιῶν πρέπουσαν.* Vid. ad Ran. 967.

δεῖ σε λέγειν τι καινόν, ὡς
ηὐδοκίμηκεν ἀνήρ.

SCENA VIGESIMA PRIMA.

Eidem.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

δεινῶν δέ σοι βουλευμάτων ἔοικε δεῖν πρὸς αὐτόν,
εἴπερ τὸν ἄνδρ᾽ ὑπερβαλεῖ καὶ μὴ γέλωτ᾽ ὀφλήσεις.

ΑΔΙΚΟΣ.

καὶ μὴν πάλαι γ᾽ ἐπνιγόμην τὰ σπλάγχνα, καὶ ἐπεθύμουν
ἅπαντα ταῦτ᾽ ἐναντίαις γνώμαισι συνταράξαι.

1033. *ηὐδοκίμηκεν*] *εὐδοκίμηκεν* (sic V R) vel *-σεν* codd.
1035. *ὑπερβαλεῖ*] *-λεῖς* codd. complures.
1036. *πάλαι γ᾽*] *ἔγωγ᾽* V R, *πάλαι ᾽γώ* dubitanter Bentley. Cf. vs. 4. ‖ *ἐπνιγόμην... ἐπεθύμουν*] *πνίγομαι...ἐπιθυμῶ* Lenting coll. (Eq. 236) Vesp. 317, 320 Lys. 1164 Av. 49, 465, 921; sed vid. comment.

1032. *δεῖ σε λέγειν τι καινόν*] simillima est chori ad Philocleonem certamen initurum cohortatio Vesp. 528 sqq. *νῦν σε τὸν ἐκ θημετέρου | γυμνασίου δεῖ τι λέγειν | καινόν, ὅπως φανήσει | μὴ κατὰ τὸν νεανίαν | τονδὶ λέγων.*

1034. *σοι βουλευμάτων...δεῖν*] eadem est verborum structura Aesch. Ag. 848 *ὅτῳ δὲ καὶ δεῖ φαρμάκων παιωνίων*, Soph. El. 612 *ποίας δέ μοι δεῖ πρός γε τήνδε φροντίδος*, Eur. Med. 565 *σοὶ παίδων τί δεῖ* etc.

1035. *εἴπερ*] vid. ad Ran. 1460.

1036 sqq. Demonstratum iam it Iniustus *ὡς οὐδὲν λέγει τὸ σωφρόνως τραφῆναι* (Eq. 334). Iambico autem metro utitur adversarium confutans, ut Euripides Ran. 907 sqq., fartor Eq. 335 sqq.; nempe iis, quos poeta prudenter probe serio acute disputare facit, anapaesti dari solent canori et epica quadam amplitudine aures delectantes, *Bdelycleoni* in Vespis, *Pithetaero* in Avibus, *Lysistratae* in fabula cognomini, *Aeschylo* in Ranis, *Praxagorae* in Ecclesiazusis, *Paupertati* in Pluto, iambici vero tetrametri, metrum acre et litigiosum, apti sunt deteriorum causarum patronis; quapropter etiam infra eo utuntur pater et filius altercantes. Quamquam minime firmam hanc legem fuisse vix est quod moneam; itaque nihil insoliti habet Philocleonis in Vespis sermo anapaestico metro adstrictus.

1036. *ἐπνιγόμην*] *suffocabar, angebar.* Suo sensu hoc verbum usurpatur vs. 1376, item compositum *ἀποπνίγειν* Vesp. 1039. Saepe vero transfertur, ut h. l., vid. Pherecrat. fr. 51 *κἢν μὲν σιωπῶ, τείρεται καὶ πνίγεται*, Alex. fr. 16 *τοὺς ἰχθυοπώλας τοὺς κάκιστ᾽ ἀπολουμένους | ἐπὴν ἴδω κάτω βλέποντας, τὰς δ᾽ ὀφρῦς | ἔχοντας ἐπάνω τῆς κορυφῆς, ἀποπνίγομαι*, Epicharmus apud Stob. Flor. XC 8 *πνίγομ᾽ ὅταν εὐγένειαν οὐδὲν ὢν καλῶς | λέγῃ τις.* Eodem sensu usurpatur *ἀπάγχεσθαι*, vid. vs. 98. Imperfecto mente addendum est *dum loquebatur iste*; cf. quae de hoc temporis praeteriti usu dicta sunt ad vs. 174.

— *τὰ σπλάγχνα*] cf. Ran. 1006 *μου τὰ σπλάγχνα ἀγανακτεῖ.*

1037. *ἅπαντα ταῦτα*] *omnia ista, cuncta quae iste homuncio protulit.* Male Blaydes „*omnia hic*" collatis Eq. 99 Pac. 319

ἐγὼ γὰρ ἥττων μὲν λόγος δι' αὐτὸ τοῦτ' ἐκλήθην
ἐν τοῖσι φροντισταῖσιν, ὅτι πρώτιστος ἐπενόησα
τοῖσιν νόμοις κἀν ταῖς δίκαις τἀναντί' ἀντιλέξαι.
καὶ τοῦτο πλεῖν ἢ μυρίων ἔστ' ἄξιον στατήρων,
αἱρούμενον τοὺς ἥττονας λόγους, ἔπειτα νικᾶν.
(Ad Phidippidem:)
σκέψαι δὲ τὴν παίδευσιν, ᾗ πέποιθεν, ὡς ἐλέγξω.
ὅστις σε θερμῷ φησι λοῦσθαι πρῶτον οὐκ ἐάσειν·
(Ad Iustum:)
καίτοι τίνα γνώμην ἔχων ψέγεις τὰ θερμὰ λουτρά;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

ὁτιὴ κάκιστόν ἐστι καὶ δειλὸν ποιεῖ τὸν ἄνδρα.

ΑΔΙΚΟΣ.

ἐπίσχες· εὐθὺς γάρ σε μέσον ἔχω λαβὼν ἄφυκτον.

1038. *μὲν*] om. codd. quidam, suspectum Blaydesio.

1039. *πρώτιστος*] *πρότερος* V (cf. vs. 553).

1040. *τοῖσιν νόμοις* Elmsley] *τοῖσιν νόμοισι* V R, *καὶ τοῖσ(ι) νόμοισ(ι)* plerique, *καὶ τοῖς νόμοις* pauci. || *κἀν* Kähler] *καὶ* codd.; *ἐν* scripserat Kock, Kähler proposuit etiam *τοῖσιν νόμοις καὶ τῇ δίκῃ*.

1046. *δειλὸν*] *δειλότατον* V R alii; hinc Kock *ὁτιὴ ποιεῖ βλακίστατον καὶ δειλότατον τὸν ἄνδρα*, cum Buechelero verba *ὁτιὴ κακιστόν ἐστι* insulsa ratus. Confert Xenoph. Mem. III 13 § 4 Athen. VII 277 *d* et Olympiodorum apud Ruhnk. ad Tim. 61 (...*χαῦνον*), nostro autem loco scholia verbo *χαυνοῦν* uti acute observavit. Reisig *κάκιστον αὐτὰ καὶ δειλότατον ἄνδρα ποιεῖ*. Mihi vulgata sana videtur; cf. comment.

1047. *σε μέσον ἔχω*] *σ' ἔχω μέσον* codd. nonnulli et Suidas s. v. *εὐθύς*, Dindorf *μέσον σ' ἔχω*.

Cratin. fr. 186; quibus locis nihilo magis quam nostro *ταῦτα* vel *ταυτὶ* vertendum est *hic* vel *haec*, sed valet ut alias *ista* sive *vos vestraque*.

— *ἐναντίαις γνώμαισι*] cf. vs. 1314.

1038 sq. Nunc profecto non senis illiterati stuporem causari possumus, sed ipse comicus locutione *ἥττων λόγος* malitiose admodum abutitur; nam ipsum latuisse veram horum verborum vim credibile non videtur. Vid. ad vs. 112 sq. et 883 sq.

1039. *φροντισταῖσιν*] vid. ad vs. 94.

1040. *κἀν ταῖς δίκαις*] *vel coram iudicibus*. Nempe *ἐὰν ἡ ψῆφος μὴ ἀκόλουθος γένηται τοῖς νόμοις καὶ τοῖς δικαίοις*, culpandi sunt iudices (vid. Hyperides c. Demosth. 39).

1041. *πλεῖν ἢ*] vid. ad Ran. 90.

1042. *ἥττονας*] vid. ad vs. 1038 sq.

— *ἔπειτα*] vid. ad vs. 624.

1044. Cf. vs. 991.

— *πρῶτον*] *primo*, item vs. 1172. Respondet *εἶτα* vs. 1055.

1046. *κάκιστον*] *nocentissimum*. Vid. ad vs. 991.

1047. *ἐπίσχες*] vid. ad Ran. 522.

— *μέσον ἔχω*] de palaestrae hac formula videantur quae ad Ran. 469 observavi. Conferri possunt etiam Ach. 274 (*μέσον λαβεῖν*) et Aristophontis fr. 4[3] (*αἴρεσθαι μέσον*).

καί μοι φράσον, τῶν τοῦ Διὸς τίν' ἄνδρ' ἄριστον εἶναι
ψυχὴν νομίζεις, εἰπέ, καὶ πλείστους πόνους πονῆσαι;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

ἐγὼ μὲν οὐδέν' Ἡρακλέους βελτίον' ἄνδρα κρίνω.

ΑΔΙΚΟΣ.

ποῦ ψυχρὰ δῆτα πώποτ' εἶδες Ἡράκλεια λουτρά;
καίτοι τίς ἀνδρειότερος ἦν;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

ταῦτ' ἐστί, ταῦτ' ἐκεῖνα,
ἃ τῶν νεανίσκων ἀεὶ δι' ἡμέρας λαλούντων
πλῆρες τὸ βαλανεῖον ποιεῖ, κενὰς δὲ τὰς παλαίστρας.

ΑΔΙΚΟΣ.

εἶτ' ἐν ἀγορᾷ τὴν διατριβὴν ψέγεις· ἐγὼ δ' ἐπαινῶ.
εἰ γὰρ πονηρὸν ἦν, Ὅμηρος οὐδέποτ' ἂν ἐποίει

1048. *τίν' ἄνδρ' ἄριστον εἶναι* Meineke] *τίν' ἄνδρ' ἄριστον* V R, *παίδων τίν' ἄνδρ' ἄριστον* codd. cett.
1052. *ἐστί, ταῦτ'*] *ἐστὶν αὔτ'* Reisig.

1048 sq. Constr. *τίνα τῶν τοῦ Διὸς νομίζεις εἶναι ἄνδρα ἄριστον (τὴν) ψυχήν;* Cf. Eur. Herc. 183, ubi Amphitryon *Centauros roga* — ait — *τίν' ἄνδρ' ἀριστέα κρίνοιεν ἄν, | ἢ οὐ παῖδα τὸν ἐμόν;*

1051. In gratiam Herculis defessi Minervam Thermopylis e solo civisse fontes calidos Pisander Rhodius in Heraclea carmine epico his versibus narraverat teste scholio: *τῷ δ' ἐν Θερμοπύλῃσι θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη | ποίει θερμὰ λοετρὰ παρὰ ῥηγμῖνι θαλάσσης.* Cf. Herodotus VII 176, Megaclides apud Athenaeum 512 *e, f.* Hanc autem ob causam chorus in Sophoclis Trachiniis Herculis virtutem strenuaque facinora celebraturus *ναύλοχα καὶ πετραῖα θερμὰ λουτρά* primo loco commemorat vs. 634.

1052. *ταῦτ' ἐστί, ταῦτ' ἐκεῖνα*] vid. ad Ran. 318 et de iterato *ταῦτα* ad vs. 353.

1053 sq. Consimilia Euripidi exprobrat Aeschylus Ran. 1069—1071.

1053. *ἀεὶ δι' ἡμέρας*] cf. Hermipp. fr. 4^{6} *οὐ παύσεται δι' ἡμέρας δσημέραι τροχάζων,* Amphis fr. 43 *πίνουσ' ἑκάστης ἡμέρας δι' ἡμέρας.* Praeterea vid. Vesp. 485 Pac. 27, 56 Ran. 260, 265 Eccl. 63; item *δι' ἔτους per totum annum* Vesp. 1058, Pac. 398 *διὰ παντὸς ἀεὶ perpetuo.*

1055. De re videantur quae ad vs. 991 et 1005 observavi, de particula *εἶτα* ad vs. 1044.

1056 sq. En purum putum sophistam *τοῦ κακίστου κόμματος,* quales Euthydemum et Dionysodorum illos e Platone novimus. Argumento enim e „sacris" Graecorum „scriptis" desumto os claudit adversarii, abutitur autem fallaci sono vocis epicae *ἀγορητής.* Quae quid significet hodie profecto nemo est docendus, neque inter comici aequales deerant qui probe scirent quid interesset inter verba Homerica *ἀγορή ἀγορήσατο ἀγορητής* (*Α* 248 etc.) et Attica *ἀγορά, ἀγοράζειν, ἀγοραῖος* (vid. ad vs. 991). Attamen erant olim qui vel in talibus interpretandis errarent, itaque haudquaquam est incredibile, argumento, quod nunc Aristopha-

τὸν Νέστορ' „ἀγορητὴν“ ἄν, οὐδὲ τοὺς σοφοὺς ἅπαντας.
ἄνειμι δῆτ' ἐντεῦθεν εἰς τὴν γλῶτταν, ἣν ὁδὶ μὲν
οὔ φησι χρῆναι τοὺς νέους ἀσκεῖν, ἐγὼ δὲ φημί·
καὶ σωφρονεῖν αὖ φησι χρῆναι· δύο κακὼ μεγίστω.
ἐπεὶ σὺ διὰ τὸ σωφρονεῖν τῷ πώποτ' εἶδες ἤδη
ἀγαθόν τι γενόμενον; φράσον, καί μ' ἐξέλεγξον εἰπών.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

πολλοῖς. ὁ γοῦν Πηλεὺς ἔλαβε δι' αὐτὸ τὴν μάχαιραν.

ΑΔΙΚΟΣ.

μάχαιραν; ἀστεῖον τὸ κέρδος ἔλαβεν ὁ κακοδαίμων.
Ὑπέρβολος δ' οὐκ τῶν λύχνων πλεῖν ἢ ἑκατὸν τάλαντα

1062. *εἰπών*] *εὑρών* Meineke coll. Eccl. 607.
1063. *δι' αὐτὸ* Porson] *διὰ τοῦτο* codd.
1064. *τὸ* V R] om. nonnulli, *γε* plerique.
1065. **ἑκατὸν τάλαντα*] *τάλαντα πολλά* codd., quod ferri non posse, certum enim numerum requiri, iure observavit Ernesti. Numerale intercidisse (*ΠΛΕΙΝΗΗ̅ΤΑΛΑΝΤΑ*) dein versum imperite expletum esse arbitror. Vid. comment.

---

nes *ὁ ὁμηρικώτατος* Iniusto suo oratori festive tribuit, serio aliquando usum fuisse quempiam. Cf. Enchir. dict. ep. p. LII sqq.

1058. *ἄνειμι*] *adscendam, pergam* (ad rem novam cum praecedentibus cohaerentem), item Herodot. VII 239 Plat. Rep. 531 *c* etc.; cf. *ἐπανιέναι* (*ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον*) Herodot. VII 137 Isae. V § 12 Dem. XVIII § 211 Plat. Theaet. 186 *b* etc., *παριέναι* vs. 1075, *μετιέναι* vs. 1408, et *ἐπαναφέρειν* vs. 1080.

1061. *πώπoτ' εἶδες*] cf. Eupol. fr. 306 *εἶδες χορηγὸν πώποτε ῥυπαρώτερον.* Vid. etiam ad vs. 386.

1063. *Peleus* propter fratris caedem patria carens cum Phthiam, inde Iolcum fugisset, ibi Hippolyten Acasti regis uxorem, quam alii Astydamiam dicunt, „dum fugit abstinens" (Hor. Od. II 7, 17) ab ea apud maritum criminatus regnoque eiectus est (ut Bellerophon et Hippolytus), vid. Pind. Nem. IV 56 sqq. V 26 sqq.; inermis autem cum per montium saltus oberraret, Mercurius ei attulit deorum donum *μάχαιραν ἡφαιστότευκτον* (antea acceptam eum Mercurii vel Chironis ope recuperasse ferunt alii, Hesiod. fr. 38), qua feras depulit et calumniatores ultus est, pudicitiae autem praemium concessae ei sunt Thetidis nuptiae (Pind. l. l.). — Alios aliter hanc materiem tractasse patet e scholiis, Apollodoro (III 12 sq., ubi vid. Heyne), aliis; admodum autem libere in ea grassatus Euripides Troad. 1127 Peleum grandaevum senem ab Acasto in exilium detrusum dicit; cf. Horatius Epist. II 3, 95 sq. In fine tamen vitae expertus est quid esset deae cubili fuisse dignatum, nam ipsa Thetis se abduxisse eum et immortalitate donasse asseverat apud Euripidem in exitu fabulae Andromachae.

1065. *Hyperbolo*, de quo vid. supra vs. 623 et 876 et ad Vesp. 1007, officina erat, perinde atque Cleoni aliisque demagogis huius aetatis (vid. Eq. 129—136); lucernas enim fabricabatur, *λυχνοπώλης* (Eq. 739) sive *λυχνοποιός* (Pac. 690)

εἴληφε διὰ πονηρίαν, ἀλλ' οὐ μὰ Δί' οὐ μάχαιραν.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

καὶ τὴν Θέτιν δ' ἔγημε διὰ τὸ σωφρονεῖν ὁ Πηλεύς.

ΑΔΙΚΟΣ.

κᾆτ' ἀπολιποῦσά γ' αὐτὸν ᾤχετ'. οὐ γὰρ ἦν ὑβριστής,
οὐδ' ἡδὺς ἐν τοῖς στρώμασιν τὴν νύκτα παννυχίζειν·

1066. *ἀλλ' οὐ μὰ Δί' οὐ*] *ἀλλὰ μὰ Δί' οὐ* codd. nonnulli (ut Av. 1237), *ἀλλ' οὐ μὰ Δία* Elmsley (ut Thesm. 567 Ran. 937). Vulgatae tamen metrum non obstat (cf. Eq. 909 sq. Nub. 1075 Thesm. 568 etc.), usus loquendi favet (vid. comment.).
1067. *δ'*] *γ'* V R, om. multi.

---

erat. Quapropter contumeliose admodum et maligne — non enim ipsum suas lucernas venditasse quivis intellegit — *ὁ ἐκ τῶν λύχνων* vocatur, *institor iste forensis*. *Τὰ λύχνα* enim dicebatur fori locus ubi lucernae venibant, noto usu loquendi; item apud Cratinum fr. 196. Sic *ὁ ἐκ τῶν ὀρνέων* Av. 13 dicitur homo quidam aves in foro venditans; similia vid. in annot. ad Ran. 1068 et de praepositionis *ἐκ* usu vid. ad vs. 37.

— *πλεῖν ἢ ἑκατὸν τάλαντα*] vid. ad Ran. 90. Ingentes sane hae sunt rapinae et multo maiores quam quae Hyperbolo imputari potuerint cum probabilitatis aliqua specie; at non serio talia dicuntur in scena comica, itaque ad amussim non sunt exigenda, *ῥᾳδίως γὰρ ἐτόλμων λέγειν* comici eorumque cives *ὡς ὁ δεῖνα ἔχει τάλαντα πολλὰ ἐκ τῆς ἀρχῆς* (Lys. XIX § 49, ubi vid. vicina; cf. etiam Isocr. XV § 157); valet autem de huiusmodi criminibus illud: *calomniez toujours: il en restera quelque chose*. Et demagogi, qui *δωροδοκοῦσι κατὰ πεντήκοντα τάλαντα ἀπὸ τῶν πόλεων* (Vesp. 669 Thesm. 811 Timocl. fr. 4), satis cito profecto plus centum talentis corradere sibi possunt (cf. Eq. 442 Aelian. Var. Hist. X 17). — Ceterum hoc loco et vs. 876 collatis oborta mihi est suspicio Iniustum vultu *Hyperboli praeceptorem* retulisse, quisquis fuit ille sophistarum; vid. ad vs. 889 sqq. et 913 sq.

1066. *διὰ πονηρίαν*] potestne insulsius quid excogitari quam id quod in scholiis legitur, admixto plumbo lucernarum suarum aes eum adulterasse? Quae non aeneae erant opinor sed fictiles, ingentem autem auri vim non malas lucernas fabricando sed artibus veteratoriis corrasisse nunc dicitur Hyperbolus sophistarum discipulus.

— *οὐ μὰ Δί' οὐ*] perpetua fere in hac negandi formula est vocis negativae *οὐ* repetitio; vid. Ran. 493, 1043 Plut. 704 Xen. Oecon. I 7 XXI 7 Conv. II 4 etc.

1067. De re vid. ad vs. 1063.

— *καὶ ... δὲ*] *at ... etiam.*

1068. Thetis, quae Iovis iussu *ἔτλη ἀνέρος εὐνὴν οὐκ ἐθέλουσα* (Hom. Σ 433 sq.), secundum recentiores poetas in Sepiadis promunturii littore a Peleo vi subacta (Herodot. VII 191, Eur. Iph. Aul. 707 fr. 1078, Soph. fr. 163) duodecimo postquam Achillem enixa est die mariti domum reliquit (vid. Lehrs Arist.[2] p. 190). Cuius rei orator noster hanc fingit causam perridiculam, quod singularis illa Pelei continentia parum grata fuerit deae minus segniter amari cupienti.

— *κᾆτα*] irridentis est hoc *καί*: *dein scilicet*. Item nos: *ja en vervolgens.*

— *ὑβριστής*] *petulans, lascivus*; cf. Thesm. 63 Vesp. 1303; eodem sensu usurpatur verbum *ὑβρίζειν* e. g. Xen.

γυνὴ δὲ σιναμωρουμένη χαίρει. σὺ δ' εἶ κρόνιππος.
σκέψαι γάρ, ὦ μειράκιον, ἐν τῷ σωφρονεῖν ἅπαντα
ἃ ἔνεστιν, ἡδονῶν θ' ὅσων μέλλεις ἀποστερεῖσθαι,
παίδων, γυναικῶν, κοττάβων, ὄψων, πότων, κιχλισμῶν·
καίτοι τί σοι ζῆν ἄξιον, τούτων ἐὰν στερηθῇς;
εἶεν. πάρειμ' ἐντεῦθεν εἰς τὰς τῆς φύσεως ἀνάγκας.
ἥμαρτες, ἠράσθης, ἐμοίχευσάς τι, κᾆτ' ἐλήφθης;

1071. ὦ — σωφρονεῖν] ἐν τῷ σωφρονεῖν, ὦ μειράκιον Blaydes.

1073. πότων] ποτῶν Meineke. || κιχλισμῶν] καχασμῶν R (cf. Eccl. 848 et Clem. Alex. Paedag. II 5, 167 *b*).

1075. φύσεως] -ος Bentley Elmsley coll. Vesp. 1282, 1458 Plut. 1044. Sed vid. ad vs. 1066. || πάρειμ'] ἄνειμ' (ut vs. 1058) Kayser coll. Pac. 663 (εἶεν ἀκούω), Meineke μέτειμι coll. vs. 1408, Blaydes εἶεν. | (ut Eq. 1078, 1238 et saepius apud Eur.) ἄνειμι δῆτ' ἐντεῦθεν (δῆτ' additum habent codd. complures).

1076. κᾆτ' Bentley] κατ- codd.

Comm. II 1 § 30, vid. etiam ad vs. 1506 et cf. σκιρτᾶν verbum vs. 1078.

1070. σιναμωρουμένη] *vexare* (*plagen*) significat verbum σιναμωρεῖν, Herodot. I 152 VIII 35, quod ductum est a voce σινάμωρος ibid. V 92, 6, qua etiam Anacreontem (fr. 53) usum esse testatur Et. M. 713, 28, addens apud Pherecratem inveniri substantivum verbale σιναμωρεύματα (fr. 230). Adiectivum autem σινάμωρος cum epicis ἐγχεσίμωρος et ὑλακόμωρος est conferendum, inest enim stirps verbi prisci σίνεσθαι *laedere* (Herodot. I 17 etc.).

— κρόνιππος] *vetus equus, een oude knol.* Simili ratione composita sunt κρονόληρος Plut. Mor. 13 *b* et κρονοθήκη Bekk. Anecd. 46; praeterea vid. ad vs. 398.

1073. κοττάβων] cf. interpretes ad Pac. 1244; praeterea apud nostrum videantur Ach. 525 Pac. 343 fr. 209.

— κιχλισμῶν] vid. ad vs. 983.

1074. Item Av. 548 ὡς ζῆν οὐκ ἄξιον ἡμῖν, | εἰ μὴ κτέ. — De dativo σοι vid. ad vs. 474.

1075. πάρειμι] vid. ad vs. 1058.

— τὰς τῆς φύσεως ἀνάγκας] *ea quae necessario fert corporis nostri natura indolisque imbecillitas, de zwakheden der menschelijke natuur*; praesertim autem αἱ ἐρωτικαὶ ἀνάγκαι quae dicuntur apud Platonem Rep. 458 *d* nunc sunt intellegendae. — Cf. Isocrat. IV § 84: *eorum qui pro patria mortui sunt* τὰ μὲν σώματα ταῖς τῆς φύσεως ἀνάγκαις ἀπέδοσαν (οἱ θεοί), τῆς δ' ἀρετῆς ἀθάνατον τὴν μνήμην ἐποίησαν. Apud Euripidem Hecuba deum mundi gubernatorem invocat δυστόπαστον εἰδέναι, εἴτ' ἀνάγκη φύσεος εἴτε νοῦς βροτῶν (Troad. 886).

1076. ἥμαρτες] *peccasti, deliquisti aliquid*, furtum aliquod amatorium in te admisisti. Cf. lenae apud Herodam Mimiamb. I 61 sq. uxorem pudicam ad stuprum pellicientis verba μοι ... μίαν ταύτην | ἁμαρτίην δός, et servi qui cum vicina rem habuit dominam exorantis ibidem V 26 ἄφες μοι τὴν ἁμαρτίην ταύτην.

— τι] elevantis crimina hoc est, ut Eq. 1242, vid. etiam Av. 1111; simillimus est pronominis usus ironicus in locutionibus qualis est ἀνύσας τι.

— ἐλήφθης] *deprensus es*, sc. μοιχός. Constanter enim Graeci dicunt ὁ δεῖνα ἐλήφθη μοιχός, λαβεῖν μοιχόν τινα ἐπὶ τῇ ἑαυτοῦ γυναικί, vid. Isae. VIII § 44, Dem. LIX § 65 et 67, Soph. Ai. 1295 etc.; insons autem erat qui ἐπὶ δάμαρτι ἢ ἐπὶ

ἀπόλωλας· ἀδύνατος γὰρ εἶ λέγειν. ἐμοὶ δ' ὁμιλῶν
χρῶ τῇ φύσει, σκίρτα, γέλα, νόμιζε μηδὲν αἰσχρόν.
μοιχὸς γὰρ ἢν τύχῃς ἁλούς, τάδ' ἀντερεῖς πρὸς αὐτόν,
ὡς οὐδὲν ἠδίκηκας· εἶτ' εἰς τὸν Δί' ἐπανενεγκεῖν·
καὶ κεῖνος ὡς ἥττων ἔρωτός ἐστι καὶ γυναικῶν·
καίτοι σύ, θνητὸς ὤν, θεοῦ πῶς μεῖζον ἂν δύναιο;

1078. γέλα] om. R.
1079. τάδ'] om. R.
1080. ἠδίκηκας] -σας multi. || εἶτ'] εἶτ' οὖν V.
1081. ἥττων] post γυναικῶν habet V. || ἐστι] τε R.

μητρὶ ἢ ἐπὶ ἀδελφῇ ἢ ἐπὶ θυγατρὶ ἢ ἐπὶ παλλακῇ μοιχὸν λαβὼν obtruncabat, Lys. I § 30, Demosth. XXIII § 53; vid. etiam Plat. Leg. 874 *c*.

1078. χρῶ τῇ φύσει] *genio indulge*. Eadem locutione utitur e. g. Isocr. VII § 38; cf. θυμῷ χρᾶσθαι *irae indulgere* Herodot. I 137 et 155.

— σκίρτα] vid. Vesp. 1306 et ad vs. 1068.

1080. ἐπανενεγκεῖν] de infinitivi usu vid. ad vs. 850. Significat autem ἐπαναφέρειν vel ἀναφέρειν *culpam rei in aliquem conferre*: Solon fr. 11 εἰ δὲ πεπόνθατε λυγρὰ δι' ὑμετέρην κακότητα, | μή τι θεοῖς τούτων μοῖραν ἐπαμφέρετε. Sic apud Euripidem dicit Iphigenia: *homines* εἰς τὴν θεὸν τὸ φαῦλον ἀναφέρειν δοκῶ (Iph. Taur. 390), et Semelen sorores perhibuerunt νυμφευθεῖσαν ἐκ θνητοῦ τινος | εἰς Ζῆν' ἀναφέρειν τὴν ἁμαρτίαν λέχους (Eur. Bacch. 28 sq.); vid. etiam Ion. 827 Lys. XIII § 55 Dem. XVIII § 224 etc., eadem autem praepositionum est vis in verbo (ἐπ)ανιέναι (vs. 1058) *ad principium rei* veluti *adscendere* vel *regredi*.

1081. ἥττων ἔρωτός ἐστι] *deditus est voluptati*, δουλεύει τῷ ἔρωτι, ἀκρατής ἐστι; cf. Eur. Troad. 948 sqq. Sic e. g. Xen. Mem. I 5 § 1 ἥττων γαστρὸς ἢ οἴνου ἢ ἀφροδισίων ἢ πόνου ἢ ὕπνου, Soph. Trach 489 τοῦ τῆσδ' ἔρωτος εἰς ἅπανθ' ἥσσων ἔφυ. Item apud nostrum Plut. 363 εἰσὶ τοῦ κέρδους ἅπαντες ἥττονες. Oppositum est κρείττων, i. e. ἐγκρατής, *invictus*, videatur e. g. Xen. Cyr. IV 2 § 45 γαστρὸς κρείττους εἶναι καὶ κερδῶν ἀκαίρων, Dem. LVIII § 29 χρηστὸς καὶ πιστὸς καὶ κρείττων χρημάτων.

1082. Olympiorum exempla suis furtis et sceleribus obtendere ne poterat quidem in mentem venire priscis Graecis, quibus vivebant vigebantque illa numina. Sed recentiori aetati egregie displicebant in fabulis vetustis Saturnus patri insidiatus et Iuppiter adulter et saeva Iuno et fur Mercurius, animi autem prouti severioris essent vel hilari magis adque iocandum propensi, aut indignationem aut risum iis movebant dei illi poetarum epicorum κλέπτοντες καὶ μοιχεύοντες καὶ ἀλλήλους ἀπατύλλοντες, quos dicit Xenophanes (cf. Plat. Rep. 391 *d, e* Leg. 941 *b*). Indignationi suae saepius temperare non potuit Euripides, e. g. fr. 294 εἰ θεοί τι δρῶσιν αἰσχρὸν οὐκ εἰσὶν θεοί, non sine gravissimo damno ipsius fabulis illato; vid. Herc. 1307 sqq, 1341 sqq. Iph. Taur. 380 sqq. Hel. 21 fr. 209, et quae olim observavi *de Aristophane Euripidis irrisore* p. 23—28. Induxit autem Iovis exemplo adulterium suadentem Phaedrae nutricem (Hipp. 451 sqq.), „ὕβριν scilicet esse κρείσσω δαιμόνων εἶναι θέλειν" (ibid. vs. 475), summque adulterium defendentem Helenam (Troad. 948 sq.). Multo vero aptiora sunt talia iocosis vitae communis colloquiis; sic apud Theocritum ὦ πάτερ, ὦ Ζεῦ, Daphnis exclamat, οὐ μόνος ἠράσθην· καὶ τὺ γυναικοφίλας (VIII 60), et apud Terentium Chaereas iuvenis

ΔΙΚΑΙΟΣ.

τί δ', ἢν ῥαφανιδωθῇ πιθόμενός σοι, τέφρᾳ τε τιλθῇ;
ἕξει τινὰ γνώμην λέγειν τὸ μὴ εὐρύπρωκτος εἶναι;

ΑΔΙΚΟΣ.

ἢν δ' εὐρύπρωκτος ᾖ, τί πείσεται κακόν;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

τί μὲν οὖν ἂν ἔτι μεῖζον πάθοι τούτου ποτέ;

ΑΔΙΚΟΣ.

τί δῆτ' ἐρεῖς, ἢν τοῦτο νικηθῇς ἐμοῦ;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

σιγήσομαι. τί δ' ἄλλο;

ΑΔΙΚΟΣ.

φέρε δή μοι φράσον·
ξυνηγοροῦσιν ἐκ τίνων;

1083. *πιθόμενος* Kuster] *πειθόμενος* (*γε πειθ.* nonnulli) codd. || Post hunc versum quaedam intercidisse putat Bergk.

1084. *τινὰ*] *τίνα* pauci (sic *τὸ μὴ οὐ* deberet sequi, ut Ran. 68).

1086. *ἂν*] om. V R.

1088. *τί δ' ἄλλο*] Iniusto haec verba tribuunt V R. || *μοι φράσον*] om. V.

---

puellae dormienti custos appositus dum suspectat tabulam pictam, ubi inerat Iuppiter aureum imbrem in Danaae gremium immittens, *ego homuncio* ait *hoc non fecerim? ego vero fecerim ac lubens* — et virgini vim intulit (Eun. III 5).

1083. A moechis manifestariis, quorum vitae parcebatur, haec poena sumi solebat, — certe poterat, — nisi grandi pecunia se exsolverent; altera autem eius pars, *ὁ παρατιλμός*, commemoratur etiam Plut. 168, cf. praeterea Thesm. 537 sq. — Apud Romanos *raphanis* (*τῇ ῥαφανιδώσει*) etiam *mugiles* accedebant, si quid veri inest verbis Catulli XV 19 et Iuvenalis X 317; videantur etiam Plautus Poen. IV 2, 40 et Horatius Sat. I 2, 133.

1084. *τὸ μὴ*] i. e. *ὥστε μή*. Cf. Aesch. Prom. 865 *unam e Danai filiabus retinuit ἵμερος τὸ μὴ | κτεῖναι ξύνευνον*, Ag. 15 *obstat mihi metus τὸ μὴ βεβαίως βλέφαρα συμβαλεῖν ὕπνῳ*. Videatur etiam ad Ran. 68, locus autem sic vertatur: *poteritne ulla argumentandi calliditate efficere ut non gerat in corpore manifesta ignominiae quam perpessus est vestigia quodque factum est infectum sit?*

1087. *ἢν τοῦτο νικηθῇς ἐμοῦ*] *si hoc te cogam concedere*. Cf. vs. 1335.

1089. I. e. *ἐκ τίνων γίγνονται οἱ ξυνήγοροι; oratores publici ex quibusnam hominibus proveniunt?* — Cui quaestioni quod respondet Iustus, desumtum hoc est e dicterio populari; per iocum enim perhibebant comici aequales *τῶν νεανίσκων ὅσοι | πλεῖστα σποδοῦνται δεινοτάτους εἶναι λέγειν* (Eccl. 112 sq., vid. etiam Eq. 880); item Plat. fr. 186 *κεκολλόπευκας* (i. e. *ἡταίρηκας*)· *τοιγαροῦν ῥήτωρ ἔσει*, ipse Aristophanes apud Plat. Conviv. 192 a *τελεωθέντες μόνοι ἀποβαίνουσιν εἰς τὰ πολιτικὰ*

ΔΙΚΑΙΟΣ.

ἐξ εὐρυπρώκτων.

ΑΔΙΚΟΣ.

πείθομαι.
τί δαί; τραγῳδοῦσ' ἐκ τίνων;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

ἐξ εὐρυπρώκτων.

ΑΔΙΚΟΣ.

εὖ λέγεις.
δημηγοροῦσι δ' ἐκ τίνων;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

ἐξ εὐρυπρώκτων.

ΑΔΙΚΟΣ.

ἆρα δῆτ'
ἔγνωκας ὡς οὐδὲν λέγεις;
καὶ τῶν θεατῶν ὁπότεροι
πλείους σκόπει.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

(Circumspectans:)

καὶ δὴ σκοπῶ.

ΑΔΙΚΟΣ.

τί δῆθ' ὁρᾷς;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

πολὺ πλείονας, νὴ τοὺς θεούς,
τοὺς εὐρυπρώκτους. τουτονὶ
γοῦν οἶδ' ἐγώ, καὶ ἐκεινονί,

1090—1093. Om. V.
1093. δημηγοροῦσι δ' V R soli] δημαγωγοῦσι δ' multi, καὶ δημαγωγοῦσ(ι) ceteri.

ἄνδρες οἱ τοιοῦτοι, quin etiam Sophocles — in satyrico opinor dramate — ad civium hoc dictum allusit fr. 865 οἱ γὰρ γύνανδροι καὶ λέγειν ἠσκηκότες. — Huiuscemodi orator pingitur Vesp. 687 sqq.; vid. etiam Ach. 716. Quamquam leges τοὺς ἡταιρηκότας a rebus publicis arcebant; cf. Eq. 877.

1091. Prae ceteris tragoediarum poetis tangitur fortasse Agathon; vid. Thesm. 200.

1096—1100. Vid. ad Ran. 276.

καὶ τὸν κομήτην τουτονί.

ΑΔΙΚΟΣ.

τί δῆτ' ἐρεῖς;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

(ad spectatores:)

ἡττήμεθ', ὦ βινούμενοι.

(Ad meditaculum conversus:)

πρὸς τῶν θεῶν,
δέξασθέ μου θοἰμάτιον, ὡς
ἐξαυτομολῶ πρὸς ὑμᾶς.

(Vestem ponit, dein meditaculum intrant ambo. Prodit Socrates.)

1100. Om. V R, quod vitium peperit versuum vicinorum exitus similis; cf. vs. 114.

1102—1104. Phidippidi in codd. nonnullis tribuuntur verba *ὦ — ὑμᾶς* vel *πρὸς τῶν θεῶν — ὑμᾶς*, item olim in aliis teste scholio. Qui error est manifestus; nam Probus orator apte dici potest adversarii castra petere transfuga, iuvenis vero, qui neutris partibus hactenus se addixerat, non item. Neque huius nunc est verba facere.

1102. Non recte Kuster Teuffel Blaydes alii post *ἡττήμεθ'* colon ponunt, voces *ὦ βινούμενοι* ad sequentia trahentes. Nam Socraticos *βινουμένους* vocare nequit Iustus, *ἐξαυτομολεῖν* autem nonnisi in Socraticorum castra potest dici. ‖ *βινούμενοι* Dindorf] *κινούμενοι* codd.; quam certam duco correctionem coll. Eq. 877 Eupol. fr. 100, item vs. 1371. Quamquam etiam *κινεῖν* verbum in re amatoria ab Atheniensibus fuisse usurpatum testantur Lys. 227 sq. et 1166 Cinesiaeque disertissimum nomen Lys. 838 sqq.; videatur etiam infra vs. 1301 et Eq. 364. Itaque Herodae versiculum Mimiamb. V 2 *ὥστ' οὐκέτ' ἀρκεῖ τἀμά σοι σκέλεα κινεῖν* minime sollicitandum esse patet. Cf. LSternbach Wien. Studien 1886, qui Ran. 429 *Ἱπποκίνου* verum ducit.

1100. *κομήτην*] vid. ad vs. 14 et cf. dictum populare *οὐδεὶς κομήτης ὅστις οὐ περαίνεται* (fr. com. adesp. 12—14).

1102. *Victi sumus, o impudici*; *causa cecidimus*; *ἡμεῖς οἱ σώφρονες καὶ δίκαιοι* inferiores sumus, impuri vero sophistarum alumni numero nos vincunt et in civitate praepollent! — Ipse igitur *ὁ κρείττων Λόγος* iam confitetur se *ἥττω*, adversarium autem *κρείττω* evasisse e verborum et argumentorum certamine, novam igitur vitam in posterum sibi esse vivendam, alia studia ineunda, alia disciplina utendum esse.

— *βινούμενοι*] cf. Eq. 877, Eupol. fr. 100 *μειράκια βινούμενα*. Ab inexpectato pro *θεώμενοι* nunc dici statuit Kock.

1103. *δέξασθέ μου θοἰμάτιον*] scholam Socraticorum intraturus Iustus *en pallium meum!* ait vestem ponens, quoniam *γυμνοὺς εἰσιέναι νομίζεται* (vs. 498). „*Nudus*" igitur, i. e. *μονοχίτων*, „*eorum castra petit*" (Horat. Od. III 16, 22). — Perperam interpretes coll. Vesp. 408 Plat. Rep. 474 *a* Hom. *B* 183 al. hactenus statuerunt eum *proicere pallium* (*ῥῖψαι τὸ ἱμάτιον*), quo sit expeditior, multi autem *ad spectatores* eum transsilire contenderunt, cum de contextu securi tum vero de verbi *δέχεσθαι* sensu, quod non est *abicientis* quae molesta sunt sed donum *offerentis*, e. g. Pac. 906.

SCENA VIGESIMA SECUNDA.

Strepsiades, Phidippides, Socrates.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

τί δῆτα; πότερα τοῦτον ἀπάγεσθαι λαβὼν
βούλει τὸν υἱόν, ἢ διδάσκω σοι λέγειν;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

δίδασκε καὶ κόλαζε καὶ μέμνησ' ὅπως
εὖ μοι στομώσεις αὐτόν, ἐπὶ μὲν θάτερα
οἷον δικιδίοις, τὴν δ' ἑτέραν αὐτοῦ γνάθον
στόμωσον οἷαν εἰς τὰ μείζω πράγματα.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἀμέλει, κομιεῖ τοῦτον σοφιστὴν δεξιόν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

(secum:)

ὠχρὸν μὲν οὖν, οἶμαί γε, καὶ κακοδαίμονα.

1105—1112. Post versus 877—888 ferri non posse, non eiusdem igitur recensionis esse, multi statuerunt, sine iusta causa tamen. Vid. commentarius. Chori versus aliquot intercidisse suspicatur Bergk, et fuit cum ego quoque putarem coryphaei anapaestos nonnullos altercationi oratorum subiunxisse poetam; nunc tamen reicio eam opinionem. Vid. ad vs. 888.

1105 sq. et 1111. Iniusto tribuit Beer.

1105. *πότερα* V R] *-ρον* multi. || *ἀπάγεσθαι* V R] *ἐπάγεσθαι* multi.

1109. *οἷον* Teuffel] *οἷαν* codd.

1110. *οἷαν*] *οἷον* V R.

1112. Strepsiadi perperam tribuunt V R alii. || *οἶμαί γε*] *ἔγωγε* V R, *ἐγᾦδα* Fritzsche, *μὲν οἶμ' ἔγωγε* GHermann.

1105 sq. „Quid igitur?" Socrates ad senem dicit: „audivisti utramque partem, visne igitur filium tuum abducere an mihi tradere in meditaculo erudiendum?"

1107. *μέμνησ' ὅπως*] vid. ad vs. 887.

1108. *εὖ...στομώσεις*] i. e. *θήξεις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ* (Xen. Cyr. I 2 § 10), *ei praebebis γλῶτταν εὖ τεθηγμένην* (Soph. Ai. 584). Est enim *στόμωμα τὸ ὀξῦνον τὸν σίδηρον* (Phot. s. v.); de linguae autem artificiis *στόμωσιν* vocem usurpavit Sophocles Oed. Col. 795. Etiam equos *εὐστόμους* et *ἀστόμους* distinguunt aurigae. Vid. Pollux II 100 sq.

— *ἐπὶ...θάτερα*] *ab altera parte.* Sic apud Cratetem fr. 14[9] piscis solito loquacior *ἀλλ' οὐδέπω ἐπὶ θάτερ' ὀπτός εἰμι* ait, vid. etiam Eur. Bacch. 1129 Plat. Protag. 314 *e*. Ad equum *ἑτερόγναθον* nunc alludere senem de iuvene philippo loquentem suspicatur Blaydes coll. Xen. Eq. I 9 III 5 VI 9, ingeniose profecto, sed tamen praeter mentem poetae, nisi fallor.

1110. Nempe *τὰ μεγάλα πράγματα* — Nicias ait Thuc. VI 12 § 2 — *οὐκ ἔστιν οἷα νεωτέρους βουλεύσασθαί τε καὶ ὀξέως μεταχειρίσαι.* — De locutione *εἰμὶ οἷος* (cum infin.) vid. ad Vesp. 970.

1112. *μὲν οὖν*] *immo*; his particulis

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

(ad Socratem et iuvenem:)

χωρεῖτέ νυν.

(Secum, Strepsiadi minitans:)

οἶμαι δὲ σοὶ

ταῦτα μεταμελήσειν.

(Abeunt omnes, Socrates et Phidippides in meditaculum, Strepsiades suam domum.)

ΧΟΡΟΣ.

(ad spectatores conversus:)

τοὺς κριτάς, ἃ κερδανοῦσιν, ἤν τι τόνδε τὸν χορὸν
ὠφελῶσ' ἐκ τῶν δικαίων, βουλόμεσθ' ὑμῖν φράσαι.
πρῶτα μὲν γάρ, ἢν νεᾶν βούλησθ' ἐν ὥρᾳ τοὺς ἀγρούς,

1113 sq. Phidippidi in V R aliis tribuuntur, quos antehac sequebar equidem, ratus minas in ore iuvenis esse aptissimas, a choro autem alienas, et verbum οἶμαι non dearum esse sed hominis rerum futurarum ignari; at iure suo obiecit Heidhüs etiam vs. 1311 et 1391 chorum hoc verbo uti. Brunck verba „χωρεῖτέ νυν" dabat Socrati, dein „οἶμαι — μεταμελήσειν" relinquens Phidippidi; sed eiusmodi quid si voluisset poeta, vix poterat fieri quin iuvenem faceret respondere „ταῦτα δή" vel eiusmodi aliquid (*ibo, si iubes, attamen* etc.).

1113. δὲ σοὶ Heidhüs] δέ σοι vulgo.

1115. ἃ] δ' ἃ Halbertsma.

1116. τῶν δικαίων] τοῦ δικαίου Cobet. || ὑμῖν] ἡμεῖς V R (cf. vs. 607 Thesm. 785, 830).

1117. νεᾶν] νεοῦν codd. nonnulli.

---

etiam Vesp. 953 Plut. 1036 utuntur obloquentes.

1114. Vid. ad vs. 865.

1115. Consimile est exordium antepirrhematis Av. 1101 sqq.; vid. praeterea Eccl. 1155 sqq. et iocosae chori minae apud Pherecratem fr. 96 τοῖς δὲ κριταῖς | τοῖς νυνὶ κρίνουσι λέγω | μὴ ἐπιορκεῖν μηδ' ἀδίκως | κρίνειν, ἢ νὴ τὸν φίλιον | μῦθον εἰς ὑμᾶς ἕτερον | Φερεκράτης λέξει πολὺ τού- | του κακηγορίστερον, Ach. 1224 Av. 445 sq.

1117 sq. νεᾶν] proprie est *novare*, usurpatur autem in re rustica; quapropter apud Eupolim agricola aliquis dicit: ἐπίσταμαι γὰρ αἰπολεῖν σκάπτειν νεᾶν φυτεύειν (fr. 13). Significat igitur: *agrum denuo aptum reddere sementi.* Qui post messem semel vel iterum aratus (cf. Hes. Oper. 448 sqq., 462) per hiemem incultus quievit, dein ineunte vere denuo aratur, ut gleba aperta infelicibus herbis extinctis semina possit recipere; ut accurate exponit Theophrastus de Causis Plant. III 21 § 7 sq. Sic Cicero de Orat. II § 131 ab *agro semel arato* distinguit *novatum et iteratum*, i. e. multa cura cultum. — Molestissima autem agricolis agros arantibus est pluvia intempestiva, sic enim in lutum vertitur ager confluuntque sulci, ut dicit Socrates cum Ischomacho de re rustica colloquens Xen. Oecon. XVI § 11; contra οὐκ ἔσθ' ἥδιον ἢ τυχεῖν μὲν ἤδη ἐσπαρμένα, | τὸν θεὸν δ' ἐπιψακάζειν (vid. Pac. 1140—1158 Vesp. 264 sq.). Itaque promittunt Nubes se agris civium, qui hodie suo se honore non frustrent, statim post sementem immissuras pluviam tunc temporis optatissimam.

ὕσομεν πρώτοισιν ὑμῖν, τοῖσι δ' ἄλλοις ὕστερον.
εἶτα τὸν καρπόν τε καὶ τὰς ἀμπέλους φυλάξομεν,
ὥστε μήτ' αὐχμὸν πιέζειν μήτ' ἄγαν ἐπομβρίαν.
ἢν δ' ἀτιμάσῃ τις ἡμᾶς, θνητὸς ὤν, οὔσας θεάς,
προσσχέτω τὸν νοῦν πρὸς ἡμῶν οἷα πείσεται κακά,
λαμβάνων οὔτ' οἶνον οὔτ' ἄλλ' οὐδὲν ἐκ τοῦ χωρίου.
ἡνίκ' ἂν γὰρ αἵ τ' ἐλᾶαι βλαστάνωσ' αἵ τ' ἄμπελοι,
ἀποκεκόψονται· τοιαύταις σφενδόναις παιήσομεν.
ἢν δὲ πλινθεύοντ' ἴδωμεν, ὕσομεν· καὶ τοῦ τέγους
τὸν κέραμον αὐτοῦ χαλάζαις στρογγύλαις ξυντρίψομεν.
κἢν γαμῇ ποτ' αὐτὸς ἢ τῶν ξυγγενῶν τις ἢ φίλων,
ὕσομεν τὴν νύκτα πᾶσαν· ὥστ' ἴσως βουλήσεται
κἂν ἐν Αἰγύπτῳ τυχεῖν ὢν μᾶλλον ἢ κρῖναι κακῶς.

1119. *τε καὶ τὰς* Coraes] *τεκούσας* codd., abiit igitur *ΤΕΚϚΤΑΣ* in *ΤΕΚȣΣΑΣ*. In vulgata neque articulus recte abest, neque *καρπός* vocabulum de racemis apte usurpatum est (cf. Eccl. 14).

1122. *προσ(σ)χέτω* Bentley] *προσεχέτω* codd.; cf. vs. 575.

1124. *ἐλᾶαι*] *ἐλαῖαι* (*-αίαι* V R) codd.

1128. *κἢν*] *κἂν* codd. || *αὐτὸς*] *ἢ αὐτὸς* vHerwerden. || *τις ἢ* Cobet] *ἢ τῶν* codd. || *φίλων*] malim **φίλος*.

1130. *ὢν*] *ἂν* GHermann e Suida s. v. *βουλήσεται*, Naber *τυφῆναι* pro *τυχεῖν ὤν*. || *κρῖναι*] dubitanter propono **κρίνας*.

1119. *τὸν καρπόν*] *fruges*, ut Eccl. 14 Plut. 515 Thuc. III 15 § 2 IV 84 § 2, 88 § 1. Quae in sermone pedestri plerumque plurali numero *οἱ καρποί* dicuntur.

1120. *ἄγαν ἐπομβρίαν*] *nimios imbres*. Cf. Thesm. 704 *τὴν ἄγαν αὐθαδίαν*, Eur. fr. 55 *αἱ ἄγαν τρυφαί*, fr. 577 *τοὺς ἄγαν πόνους* etc.

1123. *λαμβάνων*] *colligens, als hij krijgt*. Cf. Aristarchus apud Xen. Comm. II 7 § 2 de belli temporibus conquerens: *λαμβάνομεν οὔτε ἐκ τῆς γῆς οὐδέν, οἱ γὰρ ἐναντίοι κρατοῦσιν αὐτῆς, οὔτε ἀπὸ τῶν οἰκιῶν*.

1125. *παιήσομεν*] etiam Lys. 459 hoc futurum legitur pro *παίσειν* (*παῖσαι* vs. 549). Cf. verbi *τύπτειν* futurum *τυπτήσειν*, *δοκήσειν* (ad Ran. 737) = *δόξειν*, *βαλλήσειν* (ad Vesp. 222) = *βαλεῖν*.

1129. „Efficiemus ut taedae pompae nuptialis extinguantur" — quod pessimi erat ominis.

— *ἴσως*] minantis est ita loqui de re haud quaquam dubia; item vs. 1318, Soph. Ai. 1314 *ποτε*. Cf. pronominis *τις* in minis usus (vid. ad Ran. 552).

1130. *ἐν Αἰγύπτῳ*] *in ultima barbarie*; cf. nostra: *„in het land waar de peper groeit"*, *„op de Mookerhei"*, similia. Sic Menelaus Andromachen vocat *γυναῖκα βάρβαρον, ἣν χρῆν ἐλαύνειν ὑπὲρ Νείλου ῥοὰς ὑπέρ τε Φᾶσιν* (Androm. 649 sqq.). Nostrum autem ut Aegypti nunc faceret mentionem movit illius regionis omnino pluvia carentis siccitas.

SCENA VIGESIMA TERTIA.

(E domo sua prodit **Strepsiades** saccum farinae plenum gestans.)

Strepsiades.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

πέμπτη, τετράς, τρίτη, μετὰ ταύτην δευτέρα,
εἶθ', ἣν ἐγὼ μάλιστα πασῶν ἡμερῶν
δέδοικα καὶ πέφρικα καὶ βδελύττομαι,
εὐθὺς μετὰ ταύτην ἔσθ' ἕνη τε καὶ νέα.
πᾶς γάρ τις ὀμνύς, οἷς ὀφείλων τυγχάνω,
θείς μοι πρυτανεῖ' ἀπολεῖν μέ φησι καὶ ἐξολεῖν,
καὶ ἐμοῦ μέτριά τε καὶ δίκαι' αἰτουμένου·

1135. *ὀμνύς*] *ὄμνυσ'* V R et multi.
1136. *μέ*] *τέ* Brunck cum uno cod. || *φησι*] *τῇδε* Bergk.
1137. *καί*] add. Meineke (*καί μου* scribens). || *μέτριά τε*] sic V R, *μέτρι' ἄτα* codd. nonnulli, *μέτρι' ἄττα* Par. unus, *ἐμοῦ δὲ μέτρια* Bergk.

1131—1134. Vid. ad vs. 17.

1134. *ἕνη...καὶ νέα*] *vetus et nova*; cf. vs. 1178 sq., 1188, 1190, 1192, 1197, 1222. Quemadmodum apud nostrates anni exitum celebrare „*oude en nieuwe vieren*" dicitur, sic Athenienses diem quo luna *καταλαμβάνει τὸν ἥλιον καὶ παρέρχεται* (Plut. Sol. 25) *τοῦ μὲν φθίνοντος μηνός, τοῦ δ' ἱσταμένοιο* (Hom. Od. *τ* 307) vocabant *τὴν ἕνην καὶ νέαν* (sc. *σελήνην*), vid. CIA. II 1, 600, Dem. LI § 4, Plut. Alc. 20, Diog. Laert. I 57; *κύκλῳ γὰρ ἀεὶ τὴν σελήνην ὁ ἥλιος* — ut veteres loquebantur — *περιιὼν νέον ἀεὶ φῶς ἐπιβάλλει, ἕνον δὲ ὑπάρχει τὸ τοῦ προτέρου μηνός* (Plat. Cratyl. 409 *b*). Sequens autem dies erat *νουμηνία*. — Adiectivi *ἕνος* stirps etiam in latinis *sĕnex senere senescere senectus senium senilis* cernitur, et *luna senescens* etiam latine *crescenti* opponi potest; vid. Varro de L. L. VI 2. Graece autem priscum hoc adiectivum remansit praeterea in formula *ἕνης perendie* (Eccl. 796 Theocr. XVIII 14) sive *εἰς ἕνην* (Ach. 172) sc. *ἡμέραν*, Hes. Oper. 410 *εἴς τ' αὔριον εἴς τ' ἔννηφιν*, id est *εἰς τρίτην*, et *αἱ ἕναι ἀρχαί* sunt magistratus qui anno suo exacto cedunt successoribus, *ταῖς νέαις ἀρχαῖς ὑπεξιᾶσι*, Dem. XXV § 20 Aristot. Rep. Ath. 4 § 2 Politic. 1322 *a* 11. — Iufeliciter de adiectivo *ἕνος* disputavit AMommsen Chronologie p. 3—6 et 115.

1135. *πᾶς...τις...οἷς*] singulari additur pluralis, idemque numerus mox usurpatur vs. 1139, eadem libertate qua Ran. 701 sq. plurali *πάντες* subiunctum est *ὅστις*.

1135 sq. *Omnes enim creditores mei iurant se sacramento deposito me in ius vocaturos esse et pessumdaturos.* — Iungenda sunt *ὀμνύς...φησι iureiurando affirmat*; cf. e. g. Plat. Conv. 215 *d εἶπον ὀμόσας ἂν ὑμῖν κτέ.*, Xen. Conv. IV § 10 *ἀεὶ ὀμνύντες καλόν με φατὲ εἶναι.*

1136. *πρυτανεῖα*] vid. vs. 1180, 1197, 1255 et ad Vesp. 659.

— *ἀπολεῖν* — *ἐξολεῖν*] cf. Vesp. 1229 *φήσει γὰρ ἐξολεῖν σε καὶ διαφθερεῖν.*

1137—1140. *Et licet modestissimas ego et aequissimas proferam condiciones, aurem praebere mihi nolunt.*

„ὦ δαιμόνιε, τὸ μέν τι νυνὶ μὴ λάβῃς,
τὸ δ' ἀναβαλοῦ μοι, τὸ δ' ἄφες" οὔ φασίν ποτε
οὕτως ἀπολήψεσθ', ἀλλὰ λοιδοροῦσί με
ὡς ἄδικός εἰμι, καὶ δικάσεσθαί φασί μοι.
νῦν οὖν δικαζέσθων· ὀλίγον γάρ μοι μέλει,
εἴπερ μεμάθηκεν εὖ λέγειν Φειδιππίδης.
τάχα δ' εἴσομαι κόψας τὸ φροντιστήριον.
(Socratis ianuam pulsat.)
παῖ, ἠμί! — παῖ, παῖ!
(Egreditur Socrates.)

SCENA VIGESIMA QUARTA.

Strepsiades, Socrates.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

Στρεψιάδην ἀσπάζομαι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

καὶ ἔγωγε σ'. ἀλλὰ τουτονὶ πρῶτον λαβέ·
χρὴ γὰρ ἐπιθαυμάζειν τι τὸν διδάσκαλον.
(Porrigit ei saccum).

1138. *τι*] *τοι* VR et plerique metro invito. || *μὴ λάβῃς*] *μοι λαβέ* Naber, *μὲν λαβέ* Blaydes. Sic vero absurdi — id est iocosi — vix quicquam restaret in senis hac querela.

1141. *δικάσεσθαι*] *-σασθαι* VR et plerique, cf. vs. 35; *κἂν δικάσασθαι* Meineke dubitanter neque recte.

1143. *μεμάθηκεν*] *-κέ γ'* Cobet.

1146. *τὸν θύλακον* <*γ'*> *ὅς ἐστι μεστὸς ἀλφίτων* scholii verba an post hunc versum in textum essent recipienda dubitabat GHermann, inani trimetri specie deceptus.

1147. *ἐπιθαυμάζειν*] Bentleio suspectum, *με θαυμάζειν* Blaydes.

1138 sq. Optime GHermann: „*partem* — „inquit — *nunc ne cape, partem differ exi*„*gere, partem remitte*. Ita nunc ille nihil, „olim pauxillum, et fortasse ne id qui„dem capiet. Et tamen illa Strepsiades „modica et iusta vocat."

1139. *ἀναβαλοῦ*] *differ*; cf. Eccl. 983, Isocr. III § 33, Plat. Menex. 234 *b* etc.

— *ἄφες*] *remitte*, item vs. 1426.

1140. *ἀπολήψεσθαι*] nempe *τὰ σφέτερ' αὐτῶν*. *Dicunt se sic numquam sua recuperaturos*; cf. vs. 1274, 1283.

1145. *παῖ — παῖ!*] cf. Ran. 37.

— *Στρεψιάδην ἀσπάζομαι*] sic etiam Av. 1378 Pithetaerus nominatim salutat Cinesiam se visentem: *ἀσπαζόμεσθα φιλύρινον Κινησίαν*. Vid. etiam Ran. 579, Alex. fr. 167[5] *ἀσπάζομαι γραῦν σφίγγα*. Verbum *ἀσπάζομαι* „*salve*" etiam Plut. 322, 1042 ita usurpatur.

1146. *τουτονί*] nempe *θύλακον ἀλφίτων πλήρη*, his enim Socratis alveum se impleturum promiserat (vs. 669).

1147. *ἐπιθαυμάζειν*] *exornare, honore*

καί μοι τὸν υἱὸν εἰ μεμάθηκε τὸν λόγον
ἐκεῖνον εἴφ', ὃν ἀρτίως εἰσήγαγες.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

μεμάθηκεν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

εὖ γ', ὦ παμβασίλει' Ἀπαιόλη.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ὥστ' ἀποφύγοις ἂν ἥντιν' ἂν βούλῃ δίκην.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

κεἰ μάρτυρες παρῆσαν ὅτ' ἐδανειζόμην;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

πολλῷ γε μᾶλλον, κἢν παρῶσι χίλιοι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

(in laetissimos clamores erumpens:)

βοάσομαι τἄρα τὰν ὑπέρτονον
βοάν. ἰώ, κλάετ', ὦ ὀβολοστάται,

1149. εἰσήγαγες] nescio an praestet *εἰσήγαγον *discipulum tibi tradidi.*
1150. γ'] om. R.
1153. κἢν] κἂν codd. || παρῶσι] παρῆσαν codd. quidam, hinc κεἰ παρῆσαν Brunck. Cf. vs. 1492.
1154 sq. βοάσομ' ἆρα τὰν ὑπέρτονον βοάν· ἰώ, ἰώ Bergk.

afficere, venerari. Comp. alias non obvium; saepius vero ita usurpatur simplex: vs. 428 Eur. El. 519 Dem. XX § 109 etc. — Cf. Britannicum „*a consideration*", Francog. „*une douceur*".

1149. ἐκεῖνον] illum de quo saepius sermo fuit, notissimum illum λόγον ἄδικον. Cf. ἐκεῖνο vs. 657.

— ὃν ἀρτίως εἰσήγαγες] (*filium meum*) *quem nuper in tuum meditaculum introduxisti.*

1150. παμβασίλει' Ἀπαιόλη] epitheton etiam vs. 357 obvium, de nomine proprio vid. ad vs. 729.

1151. ὥστε] *tam bene didicit ut* etc.; sic ὥστε etiam Ach. 944 Nub. 1342 Av. 1126 usurpatur.

1154. *Clamores edam quos possum altissimos.* — Poetica dictione nunc utitur senex, sive παρατραγῳδῶν sive locum ex tragoedia aliqua verbotenus repetens; e Peleo Sophoclis (sic V) aut Euripidis desumta haec esse, ibi autem additum fuisse „ἰώ, πύλαισιν ἤ τις ἐν δόμοις;" docent scholia, quae Phrynichum comicum in Satyris (fr. 46) iisdem verbis atque nostrum usum esse praeterea testantur.

— ὑπέρτονον] cf. Aesch. Eum. 569 (σάλπιγξ) ὑπέρτονον γήρυμα φαινέτω στρατῷ.

1155. ὀβολοστάται] i. e. δανεισταί, χρεῶσται, τοκογλύφοι, *tocculliones* quos dicit Cicero Att. II 1; quorum unum aliquem ἄνθρωπον ἀνυπέρβλητον εἰς πονηρίαν dicit Antiphanes fr. 168. Nominis origo repetenda est a ratione qua fenora solebant computari. Τόκος enim τετρώβολος dicebatur eorum qui singulis mensibus pro una mina quatuor obolos pendebant,

αὐτοί τε καὶ τἀρχαῖα καὶ τόκοι τόκων.
οὐδὲν γὰρ ἄν με φλαῦρον ἐργάσαισθ' ἔτι,
οἷος ἐμοὶ τρέφεται
τοῖσδ' ἐνὶ δώμασι παῖς,
ἀμφήκει γλώττῃ λάμπων,
πρόβολος ἐμός, σωτὴρ δόμοις, ἐχθροῖς βλάβη,

1156. *καί*] *χοί* Blaydes.
1157. *ἐργάσαισθ'*] *-σεσθ'* V R, sic aut *-σησθ'* codd. plerique, Blaydes *οὐ* (sic unus) *γάρ με φλαῦρον οὐδὲν ἐργάσεσθ' ἔτι*. Possis etiam **οὐ γάρ με μή τι φλαῦρον ἐργάσησθ' ἔτι*, sed nihil mutandum, quoniam particulam *ἄν* praebent omnes codices. || In versus fine virgulam scripsi pro semicolo; vid. commentarius.
1158. *οἷος*] *τοῖος* Blaydes coll. Aesch. Prom. 920 Soph. Ai. 562 Eur. Hec. 907.
1162. *βλάβη*] sic V R, *ἀνιαρὸς* (ut Plut. 561) codd. plerique.

id est octo centesimas annuas ut nos loquimur (8°/o); *ἐπὶ πεντέ, ὀκτώ, ἐννέα ὀβολοῖς* (Isae. XI § 42) fenerabantur qui decem, sedecim, duodeviginti partes centesimas (10°/o, 16°/o, 18°/o) *τοῦ ἀρχαίου* quotannis exigebant a debitoribus (vid. Boeckh Staatshaushaltung I³ p. 156 sq.). *Ἱστάναι* autem est *exigere* (vid. ad Vesp. 40), et secundum leges Solonis *στάσιμον ἦν τὸ ἀργύριον ἐφ' ὁπόσῳ βούλοιτο ὁ δανείζων* (Lys. X § 18); quapropter Epicharmus in Prometheo fabula *τοὺς χρεώστας* iocose dixit *στατῆρας*: *πολλοὶ στατῆρες, ἀποδοτῆρες οὐδὲ εἷς* (Et. M. 725, 25). Voce igitur *ὀβολοστάται*, quam minus recte „*Groschenwäger*, spottende Bezeichnung für schmutzige Geldmenschen" reddit Teuffel, significantur *ἡμεροδανεισταί*, usuram quotidianam pro singulis minis obolum poscentes, *ἐπὶ ὀβολῷ τῆς ἡμέρας τὴν μνᾶν δανείζοντες* (schol. Aeschin. I § 39), *ἐπὶ τριάκοντα ὀβολοῖς* igitur (60°/o) fenerantes (vid. Boeckh l. l. p. 160). Quin Theophrastus Charact. 7 mentionem facit hominis impudentissimi, qui *τῆς δραχμῆς τόκον τρία ἡμιωβόλια τῆς ἡμέρας πράττεται* (7500°/o). — Verbum *ὀβολοστατεῖν* lectum esse apud Lysiam docent Harpocr. et Suid. s. v. *ὀβολοστατεῖ*, nunc apud Lucianum legitur XI 2; apud [Plat.] Axioch. 367 *b* natura dicitur senum, qui *μὴ θᾶττον ὡς χρέος ἀποδιδῶσι τὸ ζῆν, ὡς ὀβελοστάτις ἐπιστᾶσα ἐνεχυράζειν* aures vel oculos. Substantivum *ὀβολοστατική* usurpat Aristot. Pol. I 10.

1156. Imprecationis sonum haec habent, quasi dicat *αὐτοὶ καὶ παῖδες καὶ παίδων παῖδες*. Vid. ad Ran. 587. Etiam Thesm. 843—845 ambigua vox *τόκος* (vid. Plat. Rep. 507 *a*, 555 *e* Aristot. Pol. I 10) irridendi praebet occasionem; cf. praeterea infra vs. 1286.

— *τἀρχαῖα*] *ἀρχαῖον* dicitur *caput* sive *sors*, e. g. Isocr. XVII § 37 *τὸ ἀρχαῖον καὶ τοὺς τόκους*, Dem. XXVII § 28 *οἱ τόκοι καὶ τἀρχαῖα*, item Xen. de Reditib. III 2, Plat. Gorg. 519 *a*, Herod. Mimiamb. V 51, CIA. I 273 (Dittenb. n° 29) etc.

1157. Cf. Lys. 1040 sq. *τὸ λοιπὸν οὐκέτι | οὔτε δράσω φλαῦρον οὐδὲν οὔθ' ὑφ' ὑμῶν πείσομαι.*

1158—1164. Hic quoque cum tragica numerorum mobilitate altius assurgit oratio. De metri dochmiaci (vs. 1163 sq.) usu vid. ad Vesp. 730.

1158. *οἷος*] i. e. *ἐπεὶ τοῖος* (*τοιοῦτος*), ut Plut. 774 sq. *αἰσχύνομαι δὲ τὰς ἐμαυτοῦ συμφοράς, | οἵοις ἄρ' ἀνθρώποις ξυνὼν ἐλάνθανον*, Hom. σ 389 *ἆ δϝειλ', ἦ τάχα τοι τελέω κακόν, οἷ' ἀγορεύεις*, etc.

1160. Plane tragicum foret *ἀμφήκει χαλκῷ λάμπων*, idque fortasse dictum fuerat in Peleo aliave tragoedia.

1161. *πρόβολος ἐμός*] cf. Vesp. 615 *πρόβλημα κακῶν*. In pedestri sermone adhibitum est hoc vocabulum Xen. Cyr. V

λυσανίας πατρῴων μεγάλων κακῶν.
ὃν κάλεσον τρέχων ἔνδοθεν ὡς ἐμέ.
(Socrates domum abit saccum auferens.)
ὦ τέκνον, ὦ παῖ,
ἔξελθ' οἴκων·
ἄιε σοῦ πατρός.

(Socrates redit comitante Phidippide. Pallidus hic est, sordet, discalceatus et tunicatus procedit.)

SCENA VIGESIMA QUINTA.

Strepsiades, Socrates, Phidippides.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ὅδ' ἐκεῖνος ἀνήρ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ὦ φίλος, ὦ φίλος.
(Filium amplectitur et osculatur.)

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ἄπιθι λαβὼν τὸν υἱόν.
(Abit.)

1164. *τρέχων ἔνδοθεν*] *ἔνδοθεν τρέχων* V R.

1165 sq. Socrati tribuunt V R alii, perperam, ut iure suo observavit vdSande Bakhuyzen. Nam part. *τρέχων* indicio est domum intrare, certe adire iuberi Socratem; qui dum petit iuvenem, pater haec clamat, Hecubam Euripideam imitatus. Socrates neque tragico sermone vel metro lyrico apte nunc uti neque iuvenem sobolem suam dicere potest.

1165. *παῖ*] *παῖ παῖ* codd. nonnulli.

1168. *λαβὼν τὸν υἱόν* Dindorf] *λαβὼν τὸν υἱόν σου* V R, *σὺ λαβὼν* (om. *τὸν υἱόν*) fere omnes, *συλλαβών* Par. unus, et sic Reisig Dobree GHermann, non recte, nam de captivis vel reis dici id solet, nec nisi per iocum usurpatum est Plut. 1079; filii autem mentio omnino debet fieri. Blaydes *ἄπιθι τὸν υἱὸν ξυλλαβών.*

---

3 § 11, ubi *φρούριον* dicitur *ἐπιτετειχίσθαι τῇ χώρᾳ, πρόβολον εἶναι τοῦ πολέμου.*

1163. *λυσανίας*] vid. Eq. 570, 615 Lys. 554 et ad Vesp. 84. Sophoclis verba (fr. 765) nunc comicum imitari dicit schol.: *Ζεὺς νόστον ἄγοι τὸν νικομάχαν | καὶ πανσανίαν καὶ ἀτρείδαν* (?). Apud Pindarum invenitur *λυσίπονος.*

1164. *τρέχων*] vid. vs. 780 et ad Vesp. 30.

1165. Hecubae Euripideae Polyxenam ex aedibus evocantis verba imitatur noster: *ὦ τέκνον, ὦ παῖ δυστανοτάτας ματέρος, ἔξελθ' ἔξελθ' οἴκων· ἄιε ματέρος αὐδάν, ὦ τέκνον* (Hec. 172 sqq.).

1167. *ὅδ' ἐκεῖνος ἀνήρ*] non esse dictionis vulgaris additum *ἀνήρ* recte observavit GHermann; *ὅδ' ἐκεῖνος* autem significat *eccillum*, cf. Eq. 1331 *ὅδ' ἐκεῖνος ὁρᾶν τεττιγοφόρας*, Soph. Oed. Col. 138 *ὅδ' ἐκεῖνος ἐγώ* *quem quaeritis ad-*

SCENA VIGESIMA SEXTA.

Strepsiades, Phidippides.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἰώ, ἰώ, τέκνον,
ἰού, ἰού.
ὡς ἥδομαί σου πρῶτα τὴν χροιὰν ἰδών.
νῦν μέν γ' ἰδεῖν εἶ πρῶτον ἐξαρνητικὸς
καὶ ἀντιλογικός, καὶ τοῦτο τοὐπιχώριον
ἀτεχνῶς ἐπανθεῖ, τὸ „τί λέγεις σύ;" καὶ δοκεῖν
ἀδικοῦντ' ἀδικεῖσθαι καὶ κακουργοῦντ' εὖ ποιεῖν·
ἐπὶ τοῦ προσώπου τ' ἐστὶν Ἀττικὸν βλέπος.

1169. Del. Dindorf ut e vs. 1165 natum. ‖ *τέκνον*] *τέκνον, ἰώ* V.

1172. *εἶ πρῶτον*] *πρῶτον μὲν* R.

1175. *εὖ ποιεῖν* (vel *εὐνοεῖν*) Bentley] *οἶδ' ὅτι* codd.; recepi correctionem audaciorem sane, non tamen tam audacem quam possit videri, nam *ΕΥΠΟΙΕῙ* in *ΟΙΔΟΤΙ* facile potuit abire. In vulgata *οἶδ' ὅτι*, *sat scio*, quod concedentis est, ferri nequit, licet alias haec locutio et similes minime sint rarae aut suspectae: Vesp. 1348 Lys. 154 Plut. 838 Av. 1408 Thesm. 12 Plut. 183, 838, 889 Alex. fr. 266 Soph. Ant. 276, 758 (vid. etiam supra ad vs. 862). Praeterea *κακουργοῦντα* misere languet nisi oppositum sibi habet aliud verbum.

1176. *ἐστὶν Ἀττικὸν*] *ἐστὶ τἀττικὸν* Meineke.

---

sum, Ant. 384 *ἧδ' ἐστ' ἐκείνη*, et ad Ran. 318.

1171. *τὴν χροιὰν*] nunc enim unus *τῶν ὠχριώντων* (vs. 103, 1102) factus est.

1172. *ἰδεῖν*] *adspectu*, ut Vesp. 821 Av. 1710 Eccl. 387 Theocr. XI 20 etc.; quem graecismum imitatus Horatius Od. IV 2, 59 *niveus videri* dixit.

— *πρῶτον*] *primo*, ut vs. 1044; hoc scilicet gravissimum atque unice necessarium est; cf. vs. 1228—1230. Aperto ut mihi quidem videtur errore GHermann *νῦν πρῶτον* iungens vertebat *nunc demum* coll. Soph. Phil. 966.

— *ἐξαρνητικὸς | καὶ ἀντιλογικός*] cf. similis usus termini *-ικός* Eq. 1378 sqq., et vid. ad vs. 1230.

1174. *ἐπανθεῖ*] cf. vs. 978. Intemeratus ille flos iuventutis evanuit e facie et corpore tuo, — at effloruit nunc *ἐπιχώριον* illud, *τὸ δικανικὸν ἔθος*, quo conspicui sumus Athenienses. „Fronte urbana" (Hor. Ep. I 9, 11) iam ad me redis. Cf. verba patris filii vafritiem laudantis Vesp. 859: *εὖ γ' ἐκπορίζεις πάντα καὶ ἐπιχωρίως*, Plut. 47 autem *ἐπιχώριον* dicitur filium suum *μηδὲν ὑγιὲς ἀσκεῖν*. Veris Atheniensibus *οὐ πάτριόν ἐστι φέρειν ἀλλὰ λαμβάνειν μόνον*, Eccl. 779 sq.; vid. etiam Pac. 220.

— *τί λέγεις σύ;*] non parum intellegentis hoc est sed cavillantis et vera aut ficta admiratione alterius verba accipientis; cf. Vesp. 218, 1378 Av. 1233.

1175. *εὖ ποιεῖν*] sc. *τὸν ἀντιδικοῦντα*. Cf. Eq. 734, ubi fartor ad Demum *aemulus* — ait — *sum Paphlagonis, ἐρῶν πάλαι σου καὶ βουλόμενός σ' εὖ ποιεῖν*.

1176. *βλέπος*] id quod alias dicitur *βλέμμα* (Pac. 239 Plut. 367, 1022). Iuvenis *βλέπει Ἀττικόν τι* (vid. ad Ran. 562).

νῦν οὖν ὅπως σώσεις μ', ἐπεὶ καὶ ἀπώλεσας.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

φοβεῖ δὲ δή τί;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τὴν ἕνην τε καὶ νέαν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ἕνη γάρ ἐστι καὶ νέα τις ἡμέρα;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

εἰς ἥν γε θήσειν τὰ πρυτανεῖά φασί μοι.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ἀπολοῦσ' ἄρ' αὔθ' οἱ θέντες· οὐ γάρ ἐσθ' ὅπως
μί' ἡμέρα γένοιτ' ἂν ἡμέραι δύο.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

οὐκ ἂν γένοιτο;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

πῶς γάρ; εἰ μή πέρ γ' ἅμα
αὑτὴ γένοιτο γραῦς τε καὶ νέα γυνή.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

καὶ μὴν νενόμισταί γ'.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

οὐ γάρ, οἶμαι, τὸν νόμον

1179. *ἡμέρα*] Strepsiadi dabat Geel, sed falsam hanc esse coniecturam quantumvis ingeniosam docet particula *γε* versus sequentis.

1181. *ἀπολοῦσ'* V R] *-λοῦντ'* cett. || *αὔθ' οἱ*] *αὐτοὶ* V R.

1182 sq. *γένοιτ'...γένοιτο*] *γένοιντ'...γένοιντο* Fritzsche non recte (cf. vs. 1184).

1182. *ἡμέραι*] *ἡμέρα* R (cf. vs. 483, 1060 Ach. 527 Eq. 1001, 1350 Vesp. 928 Av. 1127 Eq. 721 fr. 639). Pluralis legitur vs. 1189, 1223 Ach. 66 fr. 614, et hic videtur aptior, quoniam non iunguntur nunc sed secernuntur sibique opponuntur hi duo dies.

1184. *αὑτὴ*] *αὕτη* V R. || *γένοιτο*] *γένοιτ' ἂν* V R alii.

1177. Tragicum colorem hic quoque versus habet, ultro autem in mentem venit oraculum Telepho datum *ὁ τρώσας ἰάσεται*; vid. ad vs. 922—924. Itaque suspicio mihi est haec ipsa fuisse Telephi Euripidei ad Achillem verba.

— *ὅπως*] vid. ad vs. 489.

1178 sq. De voce *ἕνη καὶ νέα* vid. ad vs. 1134.

1180. *Est profecto, et eo ipso die creditores sacramento mecum contendent.*

— *πρυτανεῖα*] vid. ad vs. 1136.

1185. *νενόμισται*] *more receptum est*; vid. ad vs. 498.

ἴσασιν ὀρθῶς ὅ τι νοεῖ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

νοεῖ δὲ τί;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ὁ Σόλων ὁ παλαιὸς ἦν φιλόδημος τὴν φύσιν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τουτὶ μὲν οὐδέν πω πρὸς ἕνην τε καὶ νέαν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ἐκεῖνος οὖν τὴν κλῆσιν εἰς δύ' ἡμέρας
ἔθηκεν, εἴς τε τὴν ἕνην καὶ εἰς τὴν νέαν,
ἵν' αἱ θέσεις γίγνοιντο τῇ νουμηνίᾳ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἵνα δὴ τί τὴν ἕνην προσέθηχ';

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ἵν', ὦ μέλε,
παρόντες οἱ φεύγοντες ἡμέρᾳ μιᾷ
πρότερον, διαλλάττοινθ' ἑκόντες, εἰ δὲ μή,

1186. δὲ] δὲ δή V, δὲ δῆ R (ut vs. 1178).

1187. ὁ παλαιὸς] παλαιὸς (om. art.) V.

1190. ἔθηκεν] ἔδωκεν codd. nonnulli. || τε] γε V R. || καὶ εἰς τὴν] sic de meo scripsi, καὶ τὴν GHermann, τε καὶ codd. vitiose („nam si duo dies sunt, in utroque nomine articulus est necessarius" Cobet); etiam praepositionem iterare praestat.

1192. δή τί] τί δὲ Blaydes coll. Pac. 409. || προσέθηχ' Bentley] -θηχ' Cant. 1, -θηκε A, -θηκεν cett.; olim exaratum fuit -θηκε cum elisione proferendum, quae multo praestat scribendi ratio; vid. ad vs. 214.

1194. διαλλάττοινθ' Hirschig] ἀπαλλ. codd. (ut Plat. Leg. XI 768 *c*, 915 *c*, 936 *e*, Polit. 304 *e*); quod vitiosum esse docet participium quod additum est ἑκών *ultro*, nemo enim ἄκων unquam πραγμάτων καὶ δικῶν ἀπαλλάττεται.

1186. Cf. Plut. 55 πυθοίμεθ' ἂν τὸν χρησμὸν ἡμῶν ὅ τι νοεῖ.

1187. Solonis animum popularem saepe laudabant oratores iudicum benevolentiam captantes; vid. Isocr. VII § 16 Dem. XVIII § 6 XXII § 30. Itaque hoc quoque δημοκρατικὸν (cf. Ran. 952) eum instituisse perhibet iuvenis, quo egenis opitularetur et τὴν τῶν πλουσίων φιλαργυρίαν compesceret (cf. Aristot. Rep. Ath. 5 et 9).

1188—1192. De locutione ἕνη καὶ νέα vid. ad vs. 1134.

1189—1191. Ultimo mensis die solvenda sunt debita; itaque si quis non est solvendo, in illum diem a creditoribus in ius vocatur. Duos vero esse dies τὴν ἕνην καὶ νέαν impudenter nunc mentitur sophistarum alumnus.

1191. θέσεις] nempe τῶν πρυτανείων, vid. vs. 1197 et ad vs. 1136.

1192. ἵνα (δὴ) τί] item Pac. 409 Eccl. 719, 791 Plat. Apol. 26 *c* Conv. 205 *a*. Vid. etiam ad vs. 755.

1194. διαλλάττοινθ' ἑκόντες] *ultro cum*

ἕωθεν ὑπανιῷντο τῇ νουμηνίᾳ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

πῶς οὐ δέχονται δῆτα τῇ νουμηνίᾳ
ἀρχαὶ τὰ πρυτανεῖ᾽, ἀλλ᾽ ἕνῃ τε καὶ νέᾳ;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ὅπερ οἱ προτένθαι γὰρ δοκοῦσί μοι παθεῖν·
ἵν᾽ ὡς τάχιστα τὰ πρυτανεῖ᾽ ὑφελοίατο,
διὰ τοῦτο προυτένθευσαν ἡμέρᾳ μιᾷ.

1195. *ὑπανιῷντο τῇ νουμηνίᾳ*] verba optimo iure in suspicionem vocarunt Naber (*ἀπολύοιντο* scribens) et Blaydes; *ὑπομανιῶν τὴν νουμηνίαν* R.
1197. *ἀρχαὶ* Athen. IV 171 *c*] *ἀρχαὶ* codd. || *ἕνῃ...νέᾳ*] *ἕνην...νέαν* V.
1198. *γὰρ*] om. V R alii. || *παθεῖν*] *πο(ι)εῖν* V R.
1199. *ἵν᾽ ὡς*] *ὅπως* V R alii (ut Ach. 756).

creditoribus pacisceerentur. Cf. Vesp. 1421 *αὐτῷ διαλλαγήσομαι | ἑκών· ὁμολογῶ γὰρ πατάξαι καὶ βαλεῖν*. Vid. etiam Vesp. 1395.

1195. Sanus si est versus, vertatur: *sin minus, inde a prima luce tristibus calendis vexarentur*. Sed aptum sensum praebere haec non videntur.

1196 sq. *Qui fit igitur ut non primo mensis die* — id quod Solonem iussisse tu perhibes (vid. vs. 1191) — *sed ultimo praecedentis ad magistratus deferenda sint sacramenta?* Recte in scholio sic explicatur.

1197. *πρυτανεῖα*] vid. ad vs. 1136.
— *ἕνῃ... καὶ νέᾳ*] vid. ad vs. 1134.

1198—1200. Iuvenis, quem modo suis ipsius verbis confutavit pater, ne sic quidem inops est consilii; statim enim succurrit ei argumentum, quo absurdum suum mendacium confirmet. *Faciunt nimirum magistratus id quod quotannis viros pridie Apaturiorum coenam curialium praegustantes facere videmus. Quippe lucello inhiantes magistratus pridie eius diei, quo lege licet, sacramenta a litigantibus exigunt.*

1198. *προτένθαι*] *praegustatores*. Simplex *τένθης* legitur Pac. 1009, 1120 Cratin. fr. 320, *λίχνους* autem sive *γαστριμάργους* significat; vid. praeterea Av. 1690 sq., ubi Herculi se offerenti ut carnes asset „*ὀπτᾷς τὰ κρέα;*" — irridens respondet Neptunus, — „*πολλήν γε τενθείαν λέγεις*": *tene eas assaturum? immo identidem inde detracturus es aliquid et devoraturus!* — Sed perperam scholia perhibent compositum idem quod simplex significare, docte vero de nostro loco disputans Iuba apud Athenaeum p. 171 *προτένθας* interpretatur *προγεύστας*; horum etiam Pherecratem mentionem fecisse, item Philyllium in Hercule fabula, ubi dicebat aliquis (*ἐγώ εἰμι*) *ἡ τῶν προτενθῶν Δορπία καλουμένη*; dein Iuba sic pergit: *εὑρίσκω δὲ καὶ ψήφισμα ἐπὶ Κηφισοδώρου ἄρχοντος* (323/2 a. C.) *Ἀθήνησι γενόμενον, ἐν ᾧ ὥσπερ τι σύστημα οἱ προτένθαι εἰσί, καθάπερ καὶ οἱ παράσιτοι ὀνομαζόμενοι, ἔχον οὕτως· „Φῶκος εἶπεν· „ὅπως ἂν ἡ βούλη ἄγῃ τἀπατούρια μετὰ τῶν „ἄλλων Ἀθηναίων κατὰ τὰ πάτρια, ἐψηφί„σθαι τῇ βουλῇ ἀφεῖσθαι τοὺς βουλευτὰς τὰς „ἡμέρας, ὥσπερ καὶ αἱ ἄλλαι βουλαὶ αἱ ἀφεῖ„ται, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς οἱ προτένθαι ἄγουσι „πεντὲ ἡμέρας*". Quo diserto testimonio efficitur *προτένθας* dictos fuisse collegium quoddam civium, quibus mandatum erat ut pridie *τῆς Δορπίας*, i. e. primi Apaturiorum diei, dapes communi curialium coenae destinatas diudicarent.

— *παθεῖν*] vid. ad vs. 234.

1200. *προυτένθευσαν*] aoristus est gnomicus; vid. ad Vesp. 574 Ran. 216, 1068.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

εὖ γ'.

(Ad spectatores:)

ὦ κακοδαίμονες, τί κάθησθ' ἀβέλτεροι,
ἡμέτερα κέρδη τῶν σοφῶν, ὄντες λίθοι,
ἀριθμός, πρόβατ' ἄλλως, ἀμφορῆς νενησμένοι;
ὥστ' εἰς ἐμαυτὸν καὶ τὸν υἱὸν τουτονὶ
ἐπ' εὐτυχίαισιν ᾀστέον μοι ἐγκώμιον.

(Canens:)

„μάκαρ ὦ Στρεψίαδες,
αὐτός τ' ἔφυς ὡς σοφός,

1201. γ'.] colon scripsit Lenting, vulgo virgula est.

1202. σοφῶν, ὄντες λίθοι] σοφῶν ὄντες, λίθοι duo Cant. non recte. Blaydes σοφῶν, ὄντως λίθοι vel σοφῶν, ἄχθος, λίθοι tentavit, sed vulgata optime habet; vid. commentarius.

1206. μάκαρ] μακάρτατ' Westphal, μακάρι' Bergk. || αὐτός τ'] αὐτὸς V.

1201. τί κάθησθ' ἀβέλτεροι] cf. Ran. 989 sq. de priscis Atheniensibus: τέως δ' ἀβελτερώτατοι | κεχηνότες μαμμάκυθοι | μελιττίδαι καθῆντο. Verbum κάθησθαι suo sensu usurpatur de spectatoribus, sed simul inest desidiae notio; cf. Lys. 1217 Herodot. VII 140 etc.

1202. *Praeda nostra, quoniam lapides estis* etc.; vox κέρδος Pac. 585 ita fere ut h. l. usurpata est. — Sapientem se quoque vocat senex, quia et ipse est e Socratis disciplina et nova modo doctrina a filio imbutus (cf. vs. 1309). Hac observatione responsum velim Dobraeo poetam iniustissime sic criminanti: „quomodo Strepsiades, qui tam hebes fuerat „(627—790), subito sophista fit? An tum „εἰρωνεύετο? An e duabus editionibus „Nubium confusis explicari debet haec „ἀσυστασία?"

— λίθοι] cf. Plat. Hipp. Mai. 292 *d* οὐδέν σοι μᾶλλον γεγωνεῖν δύναμαι ἢ εἴ μοι παρεκάθησο λίθος, καὶ οὗτος μυλίας, μήτε ὦτα μήτ' ἐγκέφαλον ἔχων. Apud Theocritum X 7 alter pastor alterum πέτρας ἀπόκομμ' ἀτεράμνω vocat; vid. praeterea Theogn. 568 Apoll. Caryst. fr. 9. Etiam apud comicos latinos homo hebes saepius dicitur *lapis* (Plaut. Mil. Glor. II 2, 81 Terent. Hec. II 1, 17 Heaut. IV 7, 3). De Niobe Philemon fr. 101: προσηγορεύθη διὰ τὸ μὴ φωνεῖν λίθος.

1203. ἀριθμός] cf. Eur. Troad. 476, ubi Hecuba *liberos* ait *peperi* οὐκ ἀριθμὸν ἄλλως ἀλλ' ὑπερτάτους Φρυγῶν. Item Troad. 745 Heracl. 997; Hor. Ep. I 2, 27 de vulgo hominum: *nos numerus sumus et fruges consumere nati* (ἡμεῖς δ' ἐσμὲν ἀριθμός, ἀρούρης καρπὸν ἔδοντες).

— πρόβατα] vid. Vesp. 32 (955) Plut. 922 et supra ad vs. 730, Plaut. Bacch. V 2, 4 *oves nos vocant*, Petr. Sat. 57 *vervex*.

— ἄλλως] i. e. μάτην, ut Ach. 114 Eq. 11 Vesp. 85, 929 Pac. 92 Av. 4, 265 Lys. 164, 252. Vid. Eur. Hec. et Troad. l. l.; Hel. 1421 τὰ τῶν θανόντων dicuntur οὐδὲν ἀλλ' ἄλλως πόνος, Hel. 755 βίου ἄλλως δέλεαρ, Plat. Theaet. 176 *d* γῆς ἄλλως ἄχθη, Dem. XIX § 24 ὄχλος ἄλλως, Ruhnk. ad Tim. p. 198 sq. — De origine vocis vid. ad Hom.[2] O 245 Ψ 144.

— ἀμφορῆς νενησμένοι] *cadi coacervati*, vacui. De verbo vid. Lys. 269 Eccl. 838.

1205. ἐπ' εὐτυχίαισιν] item Eq. 1318, et eodem sensu ἐπὶ συμφοραῖς (ἀγαθαῖς) Eq. 406, 655 Lys. 1276.

καὶ οἷον τὸν υἱὸν τρέφεις“
φήσουσι δή μ' οἱ φίλοι
καὶ οἱ δημόται
ζηλοῦντες, ἡνίκ' ἂν σὺ νι-
κᾷς λέγων τὰς δίκας.

(Ad filium:)

ἀλλ' εἰσάγων σε βούλομαι πρῶτον ἑστιᾶσαι.

(Cum filio domum suam intrat.
Procedit Pasias senex obesus de rure cum Teste.)

SCENA VIGESIMA SEPTIMA.

Pasias.

ΠΑΣΙΑΣ.

(ad testem:)

εἶτ' ἄνδρα τῶν αὐτοῦ τι χρὴ προϊέναι;
οὐδέποτέ γ'· ἀλλὰ κρεῖττον εὐθὺς ἦν τότε

1208. *τρέφεις*] *ἐκτρέφεις* V alii.

1209. *δή μ'*] *δ' οἴμ'* Cant. 1, hinc *φήσουσιν οἴμ'* Blaydes, pronomen *μ'* vituperans; quod tamen minime molestum est, si modo cum verbo *ζηλοῦντες* iungatur.

1212. *εἰσάγων*] sic V R, *εἰσαγαγών* multi codd., sed recte habet praesens, ut Pac. 882 Av. 658; cf. praeterea Eq. 970 Vesp. 170, 177 Pac. 49, 288 Ran. 617 et vid. commentarius.

1214. Pasiam hic et in sequentibus *Δανειστὴν* dicit R.

1215. *εὐθὺς ἦν*] sic V R, *ἦν εὐθὺς* multi.

1209. Cf. Eq. 320, ubi coryphaeus dicit se aliquando *γέλων πάμπολυν τοῖς δημόταισι καὶ φίλοις παρασχεθεῖν.*

1211. *λέγων*] cf. vs. 953.

1212. *Sed ante omnia nunc introducere te volo, ut laetis epulis celebretur reditus tuus in domum paternam.* In eiusmodi enunciatis si notio principalis inest *participio*, praesentis participium requiritur; vid. ann. crit. et cf. *τρέχων* (vs. 780 alibi). Si h. l. legeretur *εἰσαγαγών*, quod est in multis codd., vertendum esset *sed prius te introducto coenam parare volo*; cf. usus participii *ἀνύσας* (vs. 181 alibi).

1214. *Numne igitur bona sua proicere (relinquere, negligere) aliquem decet?* Ita loquitur homo, qui paene sibi ipse indignatur quod veterem sodalem in ius sit vocaturus, contra crimina a nullodum prolata se defendens. — Vid. ad vs. 21.

— *εἶτα*] vid. ad vs. 226.

— *ἄνδρα*] *aliquem*, id est *me*. Etiam Av. 1319 Soph. Oed. R. 314 ita usurpatur vox, ut alibi *τις* (vid. ad Ran. 552).

— *προϊέναι*] cf. Herod. I 24, ubi Arion dicitur piratas precatus esse *χρήματα μέν σφι προϊείς, ψυχὴν δὲ παραιτεόμενος*, et sic saepius apud Herodotum; apud Demosthenem XXXII § 15 et alias eodem sensu usurpatur medium *προΐεσθαι.*

1215 sq. *Minime. Sed praestabat tunc fronte perfricta denegare quam nunc molestia affici.* — „Utinam" senex ait „tunc, „cum pecuniam a me petivit ille, re „infecta eum domum remisissem! Pude- „bat me scilicet denegare amico! Nunc

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

εὖ γ᾽.

(Ad spectatores:)

ὦ κακοδαίμονες, τί κάθησθ᾽ ἀβέλτεροι,
ἡμέτερα κέρδη τῶν σοφῶν, ὄντες λίθοι,
ἀριθμός, πρόβατ᾽ ἄλλως, ἀμφορῆς νενησμένοι;
ὥστ᾽ εἰς ἐμαυτὸν καὶ τὸν υἱὸν τουτονὶ
ἐπ᾽ εὐτυχίαισιν ᾀστέον μοι ἐγκώμιον.

(Canens:)

„μάκαρ ὦ Στρεψίαδες,
αὐτός τ᾽ ἔφυς ὡς σοφός,

1201. *γ᾽.*] colon scripsit Lenting, vulgo virgula est.

1202. *σοφῶν, ὄντες λίθοι*] *σοφῶν ὄντες, λίθοι* duo Cant. non recte. Blaydes *σοφῶν, ὄντως λίθοι* vel *σοφῶν, ἄχθος, λίθοι* tentavit, sed vulgata optime habet; vid. commentarius.

1206. *μάκαρ*] *μακάρτατ᾽* Westphal, *μακάρι᾽* Bergk. || *αὐτός τ᾽*] *αὐτὸς* V.

1201. *τί κάθησθ᾽ ἀβέλτεροι*] cf. Ran. 989 sq. de priscis Atheniensibus: *τέως δ᾽ ἀβελτερώτατοι | κεχηνότες μαμμάκυθοι | μελιττίδαι καθῆντο.* Verbum *κάθησθαι* suo sensu usurpatur de spectatoribus, sed simul inest desidiae notio; cf. Lys. 1217 Herodot. VII 140 etc.

1202. *Praeda nostra, quoniam lapides estis* etc.; vox *κέρδος* Pac. 585 ita fere ut h. l. usurpata est. — Sapientem se quoque vocat senex, quia et ipse est e Socratis disciplina et nova modo doctrina a filio imbutus (cf. vs. 1309). Hac observatione responsum velim Dobraeo poetam iniustissime sic criminanti: „quo„modo Strepsiades, qui tam hebes fuerat „(627—790), subito sophista fit? An tum „*εἰρωνεύετο?* An e duabus editionibus „Nubium confusis explicari debet haec „*ἀσυστασία?*"

— *λίθοι*] cf. Plat. Hipp. Mai. 292 *d* *οὐδέν σοι μᾶλλον γεγωνεῖν δύναμαι ἢ εἴ μοι παρεκάθησο λίθος, καὶ οὗτος μυλίας, μήτε ὦτα μήτ᾽ ἐγκέφαλον ἔχων.* Apud Theocritum X 7 alter pastor alterum *πέτρας ἀπόκομμ᾽ ἀτεράμνω* vocat; vid. praeterea Theogn. 568 Apoll. Caryst. fr. 9. Etiam apud comicos latinos homo hebes saepius dicitur *lapis* (Plaut. Mil. Glor. II 2, 81 Terent. Hec. II 1, 17 Heaut. IV 7, 3). De Niobe Philemon fr. 101: *προσηγορεύθη διὰ τὸ μὴ φωνεῖν λίθος.*

1203. *ἀριθμός*] cf. Eur. Troad. 476, ubi Hecuba *liberos* ait *peperi* *οὐκ ἀριθμὸν ἄλλως ἀλλ᾽ ὑπερτάτους Φρυγῶν.* Item Troad. 745 Heracl. 997; Hor. Ep. I 2, 27 de vulgo hominum: *nos numerus sumus et fruges consumere nati* (*ἡμεῖς δ᾽ ἐσμὲν ἀριθμός, ἀρούρης καρπὸν ἔδοντες*).

— *πρόβατα*] vid. Vesp. 32 (955) Plut. 922 et supra ad vs. 730, Plaut. Bacch. V 2, 4 *oves nos vocant,* Petr. Sat. 57 *vervex.*

— *ἄλλως*] i. e. *μάτην,* ut Ach. 114 Eq. 11 Vesp. 85, 929 Pac. 92 Av. 4, 265 Lys. 164, 252. Vid. Eur. Hec. et Troad. l. l.; Hel. 1421 *τὰ τῶν θανόντων* dicuntur *οὐδὲν ἀλλ᾽ ἄλλως πόνος,* Hel. 755 *βίου ἄλλως δέλεαρ,* Plat. Theaet. 176 *d* *γῆς ἄλλως ἄχθη,* Dem. XIX § 24 *ὄχλος ἄλλως,* Ruhnk. ad Tim. p. 198 sq. — De origine vocis vid. ad Hom.[2] *Ο* 245 *Ψ* 144.

— *ἀμφορῆς νενησμένοι*] *cadi coacervati,* vacui. De verbo vid. Lys. 269 Eccl. 838.

1205. *ἐπ᾽ εὐτυχίαισιν*] item Eq. 1318, et eodem sensu *ἐπὶ συμφοραῖς* (*ἀγαθαῖς*) Eq. 406, 655 Lys. 1276.

καὶ οἷον τὸν υἱὸν τρέφεις"
φήσουσι δή μ' οἱ φίλοι
καὶ οἱ δημόται
ζηλοῦντες, ἡνίκ' ἂν σὺ νι-
κᾷς λέγων τὰς δίκας.
(Ad filium:)
ἀλλ' εἰσάγων σε βούλομαι πρῶτον ἑστιᾶσαι.
(Cum filio domum suam intrat.
Procedit Pasias senex obesus de rure cum Teste.)

SCENA VIGESIMA SEPTIMA.

Pasias.

ΠΑΣΙΑΣ.
(ad testem:)
εἶτ' ἄνδρα τῶν αὑτοῦ τι χρὴ προϊέναι;
οὐδέποτέ γ'· ἀλλὰ κρεῖττον εὐθὺς ἦν τότε

1208. *τρέφεις*] *ἐκτρέφεις* V alii.

1209. *δή μ'*] *δ' οἴμ'* Cant. 1, hinc *φήσουσιν οἴμ'* Blaydes, pronomen *μ'* vituperans; quod tamen minime molestum est, si modo cum verbo *ζηλοῦντες* iungatur.

1212. *εἰσάγων*] sic V R, *εἰσαγαγών* multi codd., sed recte habet praesens, ut Pac. 882 Av. 658; cf. praeterea Eq. 970 Vesp. 170, 177 Pac. 49, 288 Ran. 617 et vid. commentarius.

1214. Pasiam hic et in sequentibus *Δανειστὴν* dicit R.

1215. *εὐθὺς ἦν*] sic V R, *ἦν εὐθὺς* multi.

1209. Cf. Eq. 320, ubi coryphaeus dicit se aliquando *γέλων πάμπολυν τοῖς δημόταισι καὶ φίλοις παρασχεθεῖν.*

1211. *λέγων*] cf. vs. 953.

1212. *Sed ante omnia nunc introducere te volo, ut laetis epulis celebretur reditus tuus in domum paternam.* In eiusmodi enunciatis si notio principalis inest *participio*, praesentis participium requiritur; vid. ann. crit. et cf. *τρέχων* (vs. 780 alibi). Si h. l. legeretur *εἰσαγαγών*, quod est in multis codd., vertendum esset *sed prius te introducto coenam parare volo*; cf. usus participii *ἀνύσας* (vs. 181 alibi).

1214. *Numne igitur bona sua proicere (relinquere, negligere) aliquem decet?* Ita loquitur homo, qui paene sibi ipse indignatur quod veterem sodalem in ius sit vocaturus, contra crimina a nullodum prolata se defendens. — Vid. ad vs. 21.

— *εἶτα*] vid. ad vs. 226.

— *ἄνδρα*] *aliquem*, id est *me*. Etiam Av. 1319 Soph. Oed. R. 314 ita usurpatur vox, ut alibi *τις* (vid. ad Ran. 552).

— *προϊέναι*] cf. Herod. I 24, ubi Arion dicitur piratas precatus esse *χρήματα μέν σφι προϊείς, ψυχὴν δὲ παραιτεόμενος,* et sic saepius apud Herodotum; apud Demosthenem XXXII § 15 et alias eodem sensu usurpatur medium *προΐεσθαι.*

1215 sq. *Minime. Sed praestabat tunc fronte perfricta denegare quam nunc molestia affici.* — „Utinam" senex ait „tunc, „cum pecuniam a me petivit ille, re „infecta eum domum remisissem! Pude„bat me scilicet denegare amico! Nunc

ἀπερυθριᾶσαι μᾶλλον ἢ σχεῖν πράγματα,
ὅτε τῶν ἐμαυτοῦ γ' ἕνεκα νυνὶ χρημάτων
ἕλκω σε κλητεύσοντα, καὶ γενήσομαι
ἐχθρὸς ἔτι πρὸς τούτοισιν ἀνδρὶ δημότῃ.
ἀτὰρ οὐδέποτέ γε τὴν πατρίδα καταισχυνῶ
ζῶν, ἀλλὰ —

(alta voce:)

καλοῦμαι Στρεψιάδην —

(E domo procedit **Strepsiades**.)

SCENA VIGESIMA OCTAVA.

Pasias, Strepsiades.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τίς οὑτοσί;

ΠΑΣΙΑΣ.

εἰς τὴν ἕνην τε καὶ νέαν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

(ad testem:)

μαρτύρομαι
ὅτι εἰς δύ' εἶπεν ἡμέρας.

1220. *γε*] om. V R alii.

„igitur negotia mihi peperit intempestiva „illa benevolentia! Non nunc pecco, sed „tunc peccavi". — Voces *εὐθύς* et *τότε* etiam vs. 1359 iunguntur.

— *κρεῖττον ... μᾶλλον*] eadem ubertas est Alex. fr. 262 *εἶτ' οὐχὶ κρεῖττόν ἐστι τῷ γ' ἔχοντι νοῦν | ἄτιμον εἶναι μᾶλλον ἢ γυναῖκ' ἔχειν;*

1216. *ἀπερυθριᾶσαι*] *ruborem deponere*, i. e. *pudorem exuere*, impudenter denegare veteri amico cum vitae aerumnis conflictanti. Compositum redit Menand. fr. 782 Lucian. IV § 8 Plut. Mor. 547 *b*, cf. *ἀπηρυθριακότως* *impudenter*, *fronte perfricta* Apollodor. fr. 13[10].

1217. *ὅτε*] *si quidem nunc*, ut vs. 1474 (7, 34, 717) Ran. 22 et passim.

1218. *ἕλκω σε κλητεύσοντα*] *mecum te duco* *κλητῆρα*, id est *testem* sive *subscriptorem*. Cf. Vesp. 1413, 1416 et ad Vesp. 189, Ruhnk. ad Tim. p. 159 sq.

1220. Cf. verba sycophantae Av. 1451 sq. *τὸ γένος οὐ καταισχυνῶ· | πατρῷος ὁ βίος συκοφαντεῖν ἐστί μοι.* Xen. Anab. III 1 § 30 *οὗτος ὁ ἄνθρωπος καὶ τὴν πατρίδα καταισχύνει καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα.*

1221. *ζῶν*] *quamdiu vivo.* Item Vesp. 1122 Pac. 109.

— *καλοῦμαι*] praesens est, non futurum, teste contextu, praesertim vs. 1223. Item Vesp. 1417 alibi; vid. Av. 1425 sq., infra vs. 1277, ad Ran. 578.

1222. *ἕνην ... καὶ νέαν*] vid. ad vs. 1134.

— *μαρτύρομαι*] vid. ad Ran. 528.

(Ad Pasiam:)

τοῦ χρήματος;

ΠΑΣΙΑΣ.

τῶν δώδεκα μνῶν, ἃς ἔλαβες ὠνούμενος
τὸν ψαρὸν ἵππον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἵππον; οὐκ ἀκούετε;
ὃν πάντες ὑμεῖς ἴστε μισοῦνθ' ἱππικήν.

ΠΑΣΙΑΣ.

καί, νὴ Δί', ἀποδώσειν γ' ἐπώμνυς τοὺς θεούς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

μὰ τὸν Δί', οὐ γάρ πω τότ' ἐξηπίστατο

1226. *ὃν*] *οὐ* codd. nonnulli, Blaydes *οὐ…μ' ἴστε…;*
1227. *ἐπώμνυς*] *ἐπόμνυς* V, **ἐπομνὺς* (sc. *ἔλαβες*)? vid. vs. 1135.
1228. *μὰ τὸν Δί'* duo Bodl.] *τὸ χρέος.* — *μὰ Δί'* V R et multi, *μὰ Δί' οὐ δῆτ'* (metro invito) vel *μὰ Δί' οὐδέποτ'* complures.

1223. *τοῦ χρήματος;*] sc. (*προσ*)*καλεῖ με;*

1225 sqq. Cum Strepsiade creditorem deridente conferantur quae Plutarchus habet Mor. 559 *b* de Epicharmi comoedia quadam, in qua demonstrabatur *ὅτι ὁ λαβὼν πάλαι τὸ χρέος νῦν οὐκ ὀφείλει γεγονὼς ἕτερος· ὁ δὲ κληθεὶς ἐπὶ δεῖπνον ἐχθὲς ἄκλητος ἥκει τήμερον· ἄλλος γάρ ἐστι,* — debitor igitur aliquis philosophicis argumentis abusus sic fere probatum ibat nihil se debere creditori: „hast du denn nicht „von dem berühmten weisen, Heraklit „aus Ephesos, gehört? Der hat ja aufs „deutlichste bewiesen, dass nur die ewi„gen Götter stets unveränderlich sind, „aber alles auf unserer welt und besonders „wir menschen sind im steten wechsel „begriffen und nie dieselben" (Lorentz Epicharm p. 184, ubi vid. sequentia).

1225. *ψαρὸν*] colore nunc indicatur equus, quem *κοππατίαν* dixit Strepsiades vs. 23. Est autem *ψαρὸς* color *cinereus* vel *murinus*; cf. Aristot. de Animal. IX 49 § 2 (Aelian. Hist. Nat. XII 28).

1226. *ὃν*] referendum ad pronomen *ἐγώ*, quod e praecedentibus mente est supplendum, quasi dixerit: „*ἵππον ἐγὼ ἐωνούμην;*" Supplendum primae personae pronomen est etiam vs. 1380 Vesp. 518 Pac. 865. Ad pronomen *σύ* eadem ratione referendum est *ὅς* Ran. 1058 etc., *ὅστις* infra vs. 1377 Vesp. 487 Thesm. 706; cf. Plaut. Menaechm. II 3, 27 sqq.: *Ubi tu hunc hominem novisti? — Ibidem ubi hic me tam diu: | in Epidamno. — In Epidamno? qui huc in hanc urbem pedem | nisi hodie numquam intro tetulit.*

— *ὑμεῖς*] i. e. *οἱ δημόται*, non *spectatores* (ut putat Blaydes).

1227. *καὶ…γε*] vid. ad Ran. 49.

1228. *μὰ τὸν Δί'*] *minime rerum* sc. *reddam*. Plena esset oratio: *οὐ μὰ τὸν Δί' ἀποδώσω*, eadem autem est structura Vesp. 1125 sq.: *ἀγαθὸν ἔοικας οὐδὲν ἐπιθυμεῖν παθεῖν. | — μὰ τὸν Δί', οὐ γὰρ οὐδαμῶς μοι ξυμφέρον* (i. e. *οὐ μὰ τὸν Δί' ἐπιθυμῶ*), et Ran. 191 sqq.: *δοῦλον οὐκ ἄγω, | εἰ μὴ νεναυμάχηκε τὴν περὶ τῶν κρεῶν. | — μὰ τὸν Δί', οὐ γὰρ ἀλλ' ἔτυχον ὀφθαλμιῶν* (i. e. *οὐ μὰ τὸν Δία νεναυμάχηκα*). Ad quorum locorum exemplum interpretandi sunt Pluti versus 104—106:

Φειδιππίδης μοι τὸν ἀκατάβλητον λόγον.

ΠΑΣΙΑΣ.

νῦν δὲ διὰ τοῦτ' ἔξαρνος εἶναι διανοεῖ;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τί γὰρ ἄλλ' ἂν ἀπολαύσαιμι τοῦ μαθήματος;

ΠΑΣΙΑΣ.

καὶ ταῦτ' ἐθελήσεις ἀπομόσαι μοι τοὺς θεούς,
ἵν' ἂν κελεύσω ἐγώ σε;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τοὺς ποίους θεούς;

1230. In R inter hunc versum et sequentem prima manus unius versus spatium reliquerat, quod manus recentior his verbis explevit: *καὶ μὴν ἀποδώσεις μοι ὦ μέλε ἃ πρώην περ ἔλαβες.*

1233. *ἵν' — τοὺς*] om. R, item GHermann (coll. Ach. 407, vid. etiam Ach. 404 Nub. 222); solum articulum *τοὺς* om. V alii. Lenting pro *ἵν' ἂν* coniecit *ὃν ἂν*, Reisig *ἐὰν*, Bergk *ΣΤΡ. ποίους θεούς; ΠΑΣ. ὃν ἂν κελεύσω ἔγωγέ σε* — non sine insigni contextus detrimento omnes; vid. comment.

Chremylus (ad Plutum) *καὶ μή μ' ἀπολίπῃς· οὐ γὰρ εὑρήσεις ἐμοῦ | ζητῶν ἔτ' ἄνδρα τοὺς τρόπους βελτίονα.* — *Cario* (ad spectatores) *μὰ τὸν Δί'* (i. e. *οὐ μὰ τὸν Δία εὑρήσεις*), *οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλος — πλὴν ἐγώ*, ubi verba, quae *Carioni* rectissime dat V, in aliis codicibus continuantur *Chremylo*, insulse admodum.

1229. *τὸν ἀκατάβλητον λόγον*] i. e. *τὸν „ἥττω" λόγον*. Cf. *ἄφυκτος* adiectivum Eq. 757 eodem sensu adhibitum. Utrumque e palaestra est desumtum, cf. Vesp. 1384 sq. *πυγμῇ θενὼν | ὁ πρεσβύτερος κατέβαλε τὸν νεώτερον* et vid. supra ad vs. 551. Apud Platonem Rep. 534 *c* argumentatio invicta *ἀπτὼς* dicitur *λόγος*.

1230. *ἔξαρνος εἶναι*] item Plut. 241, = *ἐξαρνεῖσθαι* Eccl. 660. Cf. adiectivum *ἐξαρνητικός* vs. 1171.

1232. *ἀπομόσαι*] i. e. *ὀμνὺς ἐξαρνεῖσθαι*, *iurare rem non ita se habere*. Eadem ratione adhibitum est verbum Eq. 424, item Plat. Leg. 936 *e*, sed Av. 705 Lys. 903 significat *iurare se aliquid non facturum*. Apud Homerum *ἀπομνύναι* usurpatum esse non videtur (*σ* 58 alibi), vid. tamen ad Od.[2] *β* 377.

1233. *ἵνα*] *ubi*, ut vs. 190 Eq. 1328 Pac. 205 etc. — In iuris consultorum hac formula remansit priscum hoc adverbium; cf. CIA. II 667 sq., Meisterhans Gramm. d. att. Inschr.[2] p. 209. Alia quaedam huiusmodi collegi in ann. ad Vesp. 186. Significat autem Pasias *τὸν λίθον τὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ* (*Iovis ara* quae fuisse videtur) *ἐφ' οὗ οἱ διαιτηταὶ ὀμόσαντες ἀπεφαίνοντο τὰς διαίτας καὶ οἱ μάρτυρες ἐξώμνυντο τὰς μαρτυρίας* ([Aristot.] Rep. Ath. 55 § 5) et omnino iureiurando purgare se solebant cum magistratus tum privati homines (ib. et 7 § 1, Plut. Solon. 25). Vid. Dem. LIV § 26: Ariston Cononem *αἰκίας* accusavit, hic *ἔξαρνος γίγνεται*, rem cognovit diaetetes (cf. [Aristot.] Rep. Ath. 53 § 2 sq.), quem perfunctorie et inique munere suo functum esse coram iudicibus perhibet Ariston, nocte enim testes suos *πρὸς τὸν βωμὸν* esse adductos et *ἐξορκίσθαι* etc.

— *τοὺς ποίους θεούς;*] *quosnam igitur deos?* Idem articuli usus est ironicus

ΠΑΣΙΑΣ.

τὸν Δία, τὸν Ἑρμῆν, τὸν Ποσειδῶ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

νὴ Δία,
κἂν προσκαταθείην γ᾽, ὥστ᾽ ὀμόσαι, τριώβολον.

ΠΑΣΙΑΣ.

ἀπόλοιο τοίνυν ἕνεκ᾽ ἀναιδείας ἔτι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

(Pasiae corpusculum designans:)

ἁλσὶν διασμηχθεὶς ὄναιτ᾽ ἂν οὑτοσί.

1235. κἂν] καὶ VR. || γ᾽] om. R.

---

vs. 1270; multo autem magis huic loco hoc est accommodatum quam *ποίους θεούς* (omisso articulo), *quid deos loqueris?* Vid. ad Ran. 529 (ubi perperam hunc locum rettuli inter exempla articuli omissi, codices VR secutus et pellectus versibus Av. 1233 Ran. 529).

1234. *Διὰ τριῶν ἦν ἔθος ὀμνύναι, ὡς Δράκων ἔταξε*, schol. Hom. *Ο* 36; item Pollux VIII 142 *τρεῖς θεοὺς ὀμνύναι ἐκέλευσε Σόλων*. Solone tamen vel Dracone antiquiorem fuisse morem per tria numina iurandi docet Homerus (*Β* 371 *Ο* 36 *ξ* 158); constans autem erat in talibus formulis Iovis nomen, cetera variabantur pro re nata, videantur exempla Plat. Leg. 936 *e* Dem. XXI § 198 XXIV § 151 LII § 9 et ipse Socrates supra vs. 264 sq., 424, 627. „Hic quidem „Iuppiter ut supremus deorum, Mer„curius ut in re pecuniaria, Neptunus „quia emtus est equus" (GHermann).

1235. *κἂν προσκαταθείην*] sic Socrates apud Platonem Euthyphr. 3 dicit *φοβοῦμαι μὴ ... δοκῶ ... παντὶ ἀνδρὶ λέγειν οὐ μόνον ἄνευ μισθοῦ, ἀλλὰ καὶ προστιθεὶς ἂν ἡδέως, εἴ τίς μου ἐθέλοι ἀκούειν*. Vid. praeterea Theag. 128 *a*; etiam Eur. Andr. 609 huc est referendus.

1237. Eadem verborum structura irridentes utuntur Melanthius de Ulixe Hom. *ρ* 225: *καί κεν ὀρὸν πίνων μεγάλην ἐπιγουνίδα θεῖτο*, iuvenis ad vetulam Plut. 1062: *ὄναιο μέντἂν εἴ τις ἐκπλύνειέ σε*. Pronomen autem *οὑτοσί* referendum est ad creditoris ventrem, quem *ἀσκόν* nunc dicit Strepsiades, quemadmodum Acharn. 1002 ei, qui victor e certamine bibendi evaserit, praemium publice promittitur „uter Ctesiphontis" obesi hominis, cui *pinguis aqualiculus propenso sesquipede extabat*, ut cum Persio Sat. I 57 loquar. Vid. etiam Antiphan. fr. 19 *τοῦτον οὖν | δι᾽ οἰνοφλυγίαν καὶ πάχος τοῦ σώματος | „ἀσκὸν" καλοῦσι πάντες οἱ ἐπιχώριοι*, et Alex. fr. 85 de guloso homine: *κατὰ τὴν παροιμίαν | ἀεί ποτ᾽ εὖ μὲν ἀσκὸς εὖ δὲ θύλακος | ἄνθρωπός ἐστι*, quae verba Kock recte vertit: „*non minus bene uter* propter vinolentiam *quam saccus* propter voracitatem *esse putatur.*" — Huic „utri", Strepsiades ait, utilissimum erit si sale perfricetur, — ut fit ad coria asservanda, — sic indicans *nimis insulsum* sibi videri hominem, qui nummos suos recuperaturum se putet. Vid. fr. 151: „Stheneli tragoedias devorare nemo potest nisi *εἰς ὄξος ἐμβαπτόμενος ἢ ξηροὺς ἅλας*". Praeterea conferri potest Pac. 1073 sq., ubi Hieroclis *χρησμολόγου* famelici verba „*οὔπω θέσφατον ἦν Εἰρήνης δέσμ᾽ ἀναλῦσαι, | ἀλλὰ τόδε πρότερον*" sic interrumpit Trygaeus, ministrum carnes assantem allocutus: „*τοῖς ἁλσί γε παστέα*

SCENA VIGESIMA SEXTA.

Strepsiades, Phidippides.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἰώ, ἰώ, τέκνον,
ἰού, ἰού.
ὡς ἥδομαί σου πρῶτα τὴν χροιὰν ἰδών.
νῦν μέν γ' ἰδεῖν εἶ πρῶτον ἐξαρνητικὸς
καὶ ἀντιλογικός, καὶ τοῦτο τοὐπιχώριον
ἀτεχνῶς ἐπανθεῖ, τὸ „τί λέγεις σύ;" καὶ δοκεῖν
ἀδικοῦντ' ἀδικεῖσθαι καὶ κακουργοῦντ' εὖ ποιεῖν·
ἐπὶ τοῦ προσώπου τ' ἐστὶν Ἀττικὸν βλέπος.

1169. Del. Dindorf ut e vs. 1165 natum. || τέκνον] τέκνον, ἰώ V.

1172. εἶ πρῶτον] πρῶτον μὲν R.

1175. εὖ ποιεῖν (vel εὐνοεῖν) Bentley] οἶδ' ὅτι codd.; recepi correctionem audaciorem sane, non tamen tam audacem quam possit videri, nam ΕΥΠΟΙΕΙ in ΟΙΔΟΤΙ facile potuit abire. In vulgata οἶδ' ὅτι, sat scio, quod concedentis est, ferri nequit, licet alias haec locutio et similes minime sint rarae aut suspectae: Vesp. 1348 Lys. 154 Plut. 838 Av. 1408 Thesm. 12 Plut. 183, 838, 889 Alex. fr. 266 Soph. Ant. 276, 758 (vid. etiam supra ad vs. 862). Praeterea κακουργοῦντα misere languet nisi oppositum sibi habet aliud verbum.

1176. ἐστὶν Ἀττικὸν] ἐστὶ τἀττικὸν Meineke.

---

sum, Ant. 384 ἥδ' ἔστ' ἐκείνη, et ad Ran. 318.

1171. τὴν χροιὰν] nunc enim unus τῶν ὠχριώντων (vs. 103, 1102) factus est.

1172. ἰδεῖν] *adspectu*, ut Vesp. 821 Av. 1710 Eccl. 387 Theocr. XI 20 etc.; quem graecismum imitatus Horatius Od. IV 2, 59 *niveus videri* dixit.

— πρῶτον] *primo*, ut vs. 1044; hoc scilicet gravissimum atque unice necessarium est; cf. vs. 1228—1230. Aperto ut mihi quidem videtur errore GHermann νῦν πρῶτον iungens vertebat *nunc demum* coll. Soph. Phil. 966.

— ἐξαρνητικὸς | καὶ ἀντιλογικός] cf. similis usus termini -ικός Eq. 1378 sqq., et vid. ad vs. 1230.

1174. ἐπανθεῖ] cf. vs. 978. Intemeratus ille flos iuventutis evanuit e facie et corpore tuo, — at effloruit nunc ἐπιχώριον illud, τὸ δικανικὸν ἦθος, quo conspicui sumus Athenienses. „Fronte urbana" (Hor. Ep. I 9, 11) iam ad me redis. Cf. verba patris filii vafritiem laudantis Vesp. 859: εὖ γ' ἐκπορίζεις πάντα καὶ ἐπιχωρίως, Plut. 47 autem ἐπιχώριον dicitur filium suum μηδὲν ὑγιὲς ἀσκεῖν. Veris Atheniensibus οὐ πάτριόν ἐστι φέρειν ἀλλὰ λαμβάνειν μόνον, Eccl. 779 sq.; vid. etiam Pac. 220.

— τί λέγεις σύ;] non parum intellegentis hoc est sed cavillantis et vera aut ficta admiratione alterius verba accipientis; cf. Vesp. 218, 1378 Av. 1233.

1175. εὖ ποιεῖν] sc. τὸν ἀντιδικοῦντα. Cf. Eq. 734, ubi fartor ad Demum *aemulus — ait — sum Paphlagonis*, ἐρῶν πάλαι σου καὶ βουλόμενός σ' εὖ ποιεῖν.

1176. βλέπος] id quod alias dicitur βλέμμα (Pac. 239 Plut. 367, 1022). Iuvenis βλέπει Ἀττικόν τι (vid. ad Ran. 562).

νῦν οὖν ὅπως σώσεις μ', ἐπεὶ καὶ ἀπώλεσας.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

φοβεῖ δὲ δή τί;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τὴν ἕνην τε καὶ νέαν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ἕνη γάρ ἐστι καὶ νέα τις ἡμέρα;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

εἰς ἥν γε θήσειν τὰ πρυτανεῖά φασί μοι.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ἀπολοῦσ' ἄρ' αὔθ' οἱ θέντες· οὐ γάρ ἐσθ' ὅπως
μί' ἡμέρα γένοιτ' ἂν ἡμέραι δύο.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

οὐκ ἂν γένοιτο;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

πῶς γάρ; εἰ μή πέρ γ' ἅμα
αὑτὴ γένοιτο γραῦς τε καὶ νέα γυνή.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

καὶ μὴν νενόμισταί γ'.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

οὐ γάρ, οἶμαι, τὸν νόμον

1179. ἡμέρα] Strepsiadi dabat Geel, sed falsam hanc esse coniecturam quantumvis ingeniosam docet particula γε versus sequentis.

1181. ἀπολοῦσ' V R] -λοῦντ' cett. || αὔθ' οἱ] αὐτοὶ V R.

1182 sq. γένοιτ' ... γένοιτο] γένοιντ' ... γένοιντο Fritzsche non recte (cf. vs. 1184).

1182. ἡμέραι] ἡμέρα R (cf. vs. 483, 1060 Ach. 527 Eq. 1001, 1350 Vesp. 928 Av. 1127 Eq. 721 fr. 639). Pluralis legitur vs. 1189, 1223 Ach. 66 fr. 614, et hic videtur aptior, quoniam non iunguntur nunc sed secernuntur sibique opponuntur hi duo dies.

1184. αὑτὴ] αὕτη V R. || γένοιτο] γένοιτ' ἂν V R alii.

1177. Tragicum colorem hic quoque versus habet, ultro autem in mentem venit oraculum Telepho datum ὁ τρώσας ἰάσεται; vid. ad vs. 922—924. Itaque suspicio mihi est haec ipsa fuisse Telephi Euripidei ad Achillem verba.

— ὅπως] vid. ad vs. 489.

1178 sq. De voce ἕνη καὶ νέα vid. ad vs. 1134.

1180. *Est profecto, et eo ipso die creditores sacramento mecum contendent.*

— πρυτανεῖα] vid. ad vs. 1136.

1185. νενόμισται] *more receptum est*; vid. ad vs. 498.

ἴσασιν ὀρθῶς ὅ τι νοεῖ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

νοεῖ δὲ τί;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ὁ Σόλων ὁ παλαιὸς ἦν φιλόδημος τὴν φύσιν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τουτὶ μὲν οὐδέν πω πρὸς ἕνην τε καὶ νέαν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ἐκεῖνος οὖν τὴν κλῆσιν εἰς δύ' ἡμέρας
ἔθηκεν, εἴς τε τὴν ἕνην καὶ εἰς τὴν νέαν,
ἵν' αἱ θέσεις γίγνοιντο τῇ νουμηνίᾳ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἵνα δὴ τί τὴν ἕνην προσέθηχ';

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ἵν', ὦ μέλε,
παρόντες οἱ φεύγοντες ἡμέρᾳ μιᾷ
πρότερον, διαλλάττοινθ' ἑκόντες, εἰ δὲ μή,

1186. *δὲ*] *δὲ δή* V, *δὲ δῆ* R (ut vs. 1178).

1187. *ὁ παλαιὸς*] *παλαιὸς* (om. art.) V.

1190. *ἔθηκεν*] *ἔδωκεν* codd. nonnulli. || *τε*] *γε* V R. || *καὶ εἰς τὴν*] sic de meo scripsi, *καὶ τὴν* GHermann, *τε καὶ* codd. vitiose („nam si duo dies sunt, in utroque nomine articulus est necessarius" Cobet); etiam praepositionem iterare praestat.

1192. *δή τί*] *τί δὲ* Blaydes coll. Pac. 409. || *προσέθηχ'* Bentley] *-θηχ'* Cant. 1, *-θηκε* A, *-θηκεν* cett.; olim exaratum fuit *-θηκε* cum elisione proferendum, quae multo praestat scribendi ratio; vid. ad vs. 214.

1194. *διαλλάττοινθ'* Hirschig] *ἀπαλλ.* codd. (ut Plat. Leg. XI 768 *c*, 915 *c*, 936 *e*, Polit. 304 *e*); quod vitiosum esse docet participium quod additum est *ἑκών ultro*, nemo enim *ἄκων* unquam *πραγμάτων καὶ δικῶν ἀπαλλάττεται*.

1186. Cf. Plut. 55 *πυθοίμεθ' ἂν τὸν χρησμὸν ἡμῶν ὅ τι νοεῖ.*

1187. Solonis animum popularem saepe laudabant oratores iudicum benevolentiam captantes; vid. Isocr. VII § 16 Dem. XVIII § 6 XXII § 30. Itaque hoc quoque *δημοκρατικὸν* (cf. Ran. 952) eum instituisse perhibet iuvenis, quo egenis opitularetur et *τὴν τῶν πλουσίων φιλαργυρίαν* compesceret (cf. Aristot. Rep. Ath. 5 et 9).

1188—1192. De locutione *ἕνη καὶ νέα* vid. ad vs. 1134.

1189—1191. Ultimo mensis die solvenda sunt debita; itaque si quis non est solvendo, in illum diem a creditoribus in ius vocatur. Duos vero esse dies *τὴν ἕνην καὶ νέαν* impudenter nunc mentitur sophistarum alumnus.

1191. *θέσεις*] nempe *τῶν πρυτανείων*, vid. vs. 1197 et ad vs. 1136.

1192. *ἵνα (δή) τί*] item Pac. 409 Eccl. 719, 791 Plat. Apol. 26 *c* Conv. 205 *a*. Vid. etiam ad vs. 755.

1194. *διαλλάττοινθ' ἑκόντες*] *ultro cum*

ἕωθεν ὑπανιῷντο τῇ νουμηνίᾳ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

πῶς οὐ δέχονται δῆτα τῇ νουμηνίᾳ
ἀρχαὶ τὰ πρυτανεῖ', ἀλλ' ἕνῃ τε καὶ νέᾳ;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ὅπερ οἱ προτένθαι γὰρ δοκοῦσί μοι παθεῖν·
ἵν' ὡς τάχιστα τὰ πρυτανεῖ' ὑφελοίατο,
διὰ τοῦτο προυτένθευσαν ἡμέρᾳ μιᾷ.

1195. *ὑπανιῷντο τῇ νουμηνίᾳ*] verba optimo iure in suspicionem vocarunt Naber (*ἀπολύοιντο* scribens) et Blaydes; *ὑπομανιῶν τὴν νουμηνίαν* R.
1197. *ἀρχαὶ* Athen. IV 171 *c*] *ἀρχαὶ* codd. ‖ *ἕνῃ...νέᾳ*] *ἕνην...νέαν* V.
1198. *γὰρ*] om. V R alii. ‖ *παθεῖν*] *πο(ι)εῖν* V R.
1199. *ἵν' ὡς*] *ὅπως* V R alii (ut Ach. 756).

---

creditoribus paciscerentur. Cf. Vesp. 1421 *αὐτῷ διαλλαγήσομαι | ἑκών· ὁμολογῶ γὰρ πατάξαι καὶ βαλεῖν*. Vid. etiam Vesp. 1395.

1195. Sanus si est versus, vertatur: *sin minus, inde a prima luce tristibus calendis vexarentur*. Sed aptum sensum praebere haec non videntur.

1196 sq. *Qui fit igitur ut non primo mensis die* — id quod Solonem iussisse tu perhibes (vid. vs. 1191) — *sed ultimo praecedentis ad magistratus deferenda sint sacramenta?* Recte in scholio sic explicatur.

1197. *πρυτανεῖα*] vid. ad vs. 1136.

— *ἕνῃ...καὶ νέᾳ*] vid. ad vs. 1134.

1198—1200. Iuvenis, quem modo suis ipsius verbis confutavit pater, ne sic quidem inops est consilii; statim enim succurrit ei argumentum, quo absurdum suum mendacium confirmet. *Faciunt nimirum magistratus id quod quotannis viros pridie Apaturiorum coenam curialium praegustantes facere videmus. Quippe lucello inhiantes magistratus pridie eius diei, quo lege licet, sacramenta a litigantibus exigunt.*

1198. *προτένθαι*] *praegustatores*. Simplex *τένθης* legitur Pac. 1009, 1120 Cratin. fr. 320, *λίχνους* autem sive *γαστριμάργους* significat; vid. praeterea Av. 1690 sq., ubi Herculi se offerenti ut carnes asset *„ὀπτᾷς τὰ κρέα;"* — irridens respondet Neptunus, — *„πολλήν γε τενθείαν λέγεις"*: *tene eas assaturum? immo identidem inde detracturus es aliquid et devoraturus!* — Sed perperam scholia perhibent compositum idem quod simplex significare, docte vero de nostro loco disputans Iuba apud Athenaeum p. 171 *προτένθας* interpretatur *προγεύστας*; horum etiam Pherecratem mentionem fecisse, item Philyllium in Hercule fabula, ubi dicebat aliquis (*ἐγώ εἰμι*) *ἡ τῶν προτενθῶν Δορπία καλουμένη*; dein Iuba sic pergit: *εὑρίσκω δὲ καὶ ψήφισμα ἐπὶ Κηφισοδώρου ἄρχοντος* (323/2 a. C.) *Ἀθήνησι γενόμενον, ἐν ᾧ ὥσπερ τι σύστημα οἱ προτένθαι εἰσί, καθάπερ καὶ οἱ παράσιτοι ὀνομαζόμενοι, ἔχον οὕτως· „Φῶκος εἶπεν· „ὅπως ἂν ἡ βούλη ἄγῃ τἀπατούρια μετὰ τῶν „ἄλλων Ἀθηναίων κατὰ τὰ πάτρια, ἐψηφί„σθαι τῇ βουλῇ ἀφεῖσθαι τοὺς βουλευτὰς τὰς „ἡμέρας, ὥσπερ καὶ αἱ ἄλλαι βουλαὶ αἱ ἀφε„ταί, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς οἱ προτένθαι ἄγουσι „πεντὲ ἡμέρας"*. Quo diserto testimonio efficitur *προτένθας* dictos fuisse collegium quoddam civium, quibus mandatum erat ut pridie *τῆς Δορπίας*, i. e. primi Apaturiorum diei, dapes communi curialium coenae destinatas diudicarent.

— *παθεῖν*] vid. ad vs. 234.

1200. *προυτένθευσαν*] aoristus est gnomicus; vid. ad Vesp. 574 Ran. 216, 1068.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

εὖ γ'.

(Ad spectatores:)

ὦ κακοδαίμονες, τί κάθησθ' ἀβέλτεροι,
ἡμέτερα κέρδη τῶν σοφῶν, ὄντες λίθοι,
ἀριθμός, πρόβατ' ἄλλως, ἀμφορῆς νενησμένοι;
ὥστ' εἰς ἐμαυτὸν καὶ τὸν υἱὸν τουτονὶ
ἐπ' εὐτυχίαισιν ᾀστέον μοι ἐγκώμιον.

(Canens:)

„μάκαρ ὦ Στρεψίαδες,
αὐτός τ' ἔφυς ὡς σοφός,

1201. γ'.] colon scripsit Lenting, vulgo virgula est.

1202. σοφῶν, ὄντες λίθοι] σοφῶν ὄντες, λίθοι duo Cant. non recte. Blaydes σοφῶν, ὄντως λίθοι vel σοφῶν, ἄχθος, λίθοι tentavit, sed vulgata optime habet; vid. commentarius.

1206. μάκαρ] μακάρτατ' Westphal, μακάρι' Bergk. || αὐτός τ'] αὐτὸς V.

1201. τί κάθησθ' ἀβέλτεροι] cf. Ran. 989 sq. de priscis Atheniensibus: τέως δ' ἀβελτερώτατοι | κεχηνότες μαμμάκυθοι | μελιττίδαι καθῆντο. Verbum κάθησθαι suo sensu usurpatur de spectatoribus, sed simul inest desidiae notio; cf. Lys. 1217 Herodot. VII 140 etc.

1202. *Praeda nostra, quoniam lapides estis* etc.; vox κέρδος Pac. 585 ita fere ut h. l. usurpata est. — Sapientem se quoque vocat senex, quia et ipse est e Socratis disciplina et nova modo doctrina a filio imbutus (cf. vs. 1309). Hac observatione responsum velim Dobraeo poetam iniustissime sic criminanti: „quo„modo Strepsiades, qui tam hebes fuerat „(627—790), subito sophista fit? An tum „εἰρωνεύετο? An e duabus editionibus „Nubium confusis explicari debet haec „ἀσυστασία?"

— λίθοι] cf. Plat. Hipp. Mai. 292 *d* οὐδέν σοι μᾶλλον γεγωνεῖν δύναμαι ἤ εἴ μοι παρεκάθησο λίθος, καὶ οὗτος μυλίας, μήτε ὦτα μήτ' ἐγκέφαλον ἔχων. Apud Theocritum X 7 alter pastor alterum πέτρας ἀπόκομμ' ἀτεράμνω vocat; vid. praeterea Theogn. 568 Apoll. Caryst. fr. 9. Etiam apud comicos latinos homo hebes saepius dicitur *lapis* (Plaut. Mil. Glor. II 2, 81 Terent. Hec. II 1, 17 Heaut. IV 7, 3). De Niobe Philemon fr. 101: προσηγορεύθη διὰ τὸ μὴ φωνεῖν λίθος.

1203. ἀριθμός] cf. Eur. Troad. 476, ubi Hecuba *liberos* ait *peperi* οὐκ ἀριθμὸν ἄλλως ἀλλ' ὑπερτάτους Φρυγῶν. Item Troad. 745 Heracl. 997; Hor. Ep. I 2, 27 de vulgo hominum: *nos numerus sumus et fruges consumere nati* (ἡμεῖς δ' ἐσμὲν ἀριθμός, ἀρούρης καρπὸν ἔδοντες).

— πρόβατα] vid. Vesp. 32 (955) Plut. 922 et supra ad vs. 730, Plaut. Bacch. V 2, 4 *oves nos vocant*, Petr. Sat. 57 *vervex*.

— ἄλλως] i. e. μάτην, ut Ach. 114 Eq. 11 Vesp. 85, 929 Pac. 92 Av. 4, 265 Lys. 164, 252. Vid. Eur. Hec. et Troad. l. l.; Hel. 1421 τὰ τῶν θανόντων dicuntur οὐδὲν ἀλλ' ἄλλως πόνος, Hel. 755 βίου ἄλλως δέλεαρ, Plat. Theaet. 176 *d* γῆς ἄλλως ἄχθη, Dem. XIX § 24 ὄχλος ἄλλως, Ruhnk. ad Tim. p. 198 sq. — De origine vocis vid. ad Hom.[2] Ο 245 Ψ 144.

— ἀμφορῆς νενησμένοι] *cadi coacervati*, vacui. De verbo vid. Lys. 269 Eccl. 838.

1205. ἐπ' εὐτυχίαισιν] item Eq. 1318, et eodem sensu ἐπὶ συμφοραῖς (ἀγαθαῖς) Eq. 406, 655 Lys. 1276.

καὶ οἷον τὸν υἱὸν τρέφεις“
φήσουσι δή μ' οἱ φίλοι
καὶ οἱ δημόται
ζηλοῦντες, ἡνίκ' ἂν σὺ νι-
κᾷς λέγων τὰς δίκας.
(Ad filium:)
ἀλλ' εἰσάγων σε βούλομαι πρῶτον ἑστιᾶσαι.
(Cum filio domum suam intrat.
Procedit **Pasias** senex obesus de rure cum **Teste**.)

SCENA VIGESIMA SEPTIMA.

Pasias.

ΠΑΣΙΑΣ.
(ad testem:)
εἶτ' ἄνδρα τῶν αὑτοῦ τι χρὴ προϊέναι;
οὐδέποτέ γ'· ἀλλὰ κρεῖττον εὐθὺς ἦν τότε

1208. *τρέφεις*] *ἐκτρέφεις* V alii.

1209. *δή μ'*] *δ' οἴμ'* Cant. 1, hinc *φήσουσιν οἴμ'* Blaydes, pronomen *μ'* vituperans; quod tamen minime molestum est, si modo cum verbo *ζηλοῦντες* iungatur.

1212. *εἰσάγων*] sic V R, *εἰσαγαγών* multi codd., sed recte habet praesens, ut Pac. 882 Av. 658; cf. praeterea Eq. 970 Vesp. 170, 177 Pac. 49, 288 Ran. 617 et vid. commentarius.

1214. Pasiam hic et in sequentibus *Δανειστὴν* dicit R.

1215. *εὐθὺς ἦν*] sic V R, *ἦν εὐθὺς* multi.

1209. Cf. Eq. 320, ubi coryphaeus dicit se aliquando *γέλων πάμπολυν τοῖς δημόταισι καὶ φίλοις παρασχεθεῖν.*

1211. *λέγων*] cf. vs. 953.

1212. *Sed ante omnia nunc introducere te volo, ut laetis epulis celebretur reditus tuus in domum paternam.* In eiusmodi enunciatis si notio principalis inest *participio*, praesentis participium requiritur; vid. ann. crit. et cf. *τρέχων* (vs. 780 alibi). Si h. l. legeretur *εἰσαγαγών*, quod est in multis codd., vertendum esset *sed prius te introducto coenam parare volo*; cf. usus participii *ἀνύσας* (vs. 181 alibi).

1214. *Numne igitur bona sua proicere (relinquere, negligere) aliquem decet?* Ita loquitur homo, qui paene sibi ipse indignatur quod veterem sodalem in ius sit vocaturus, contra crimina a nullodum prolata se defendens. — Vid. ad vs. 21.

— *εἶτα*] vid. ad vs. 226.

— *ἄνδρα*] *aliquem*, id est *me*. Etiam Av. 1319 Soph. Oed. R. 314 ita usurpatur vox, ut alibi *τις* (vid. ad Ran. 552).

— *προϊέναι*] cf. Herod. I 24, ubi Arion dicitur piratas precatus esse *χρήματα μέν σφι προϊείς, ψυχὴν δὲ παραιτεόμενος*, et sic saepius apud Herodotum; apud Demosthenem XXXII § 15 et alias eodem sensu usurpatur medium *προΐεσθαι.*

1215 sq. *Minime. Sed praestabat tunc fronte perfricta denegare quam nunc molestia affici.* — „Utinam" senex ait „tunc, „cum pecuniam a me petivit ille, re „infecta eum domum remisissem! Pude- „bat me scilicet denegare amico! Nunc

ἀπερυθριᾶσαι μᾶλλον ἢ σχεῖν πράγματα,
ὅτε τῶν ἐμαυτοῦ γ' ἕνεκα νυνὶ χρημάτων
ἕλκω σε κλητεύσοντα, καὶ γενήσομαι
ἐχθρὸς ἔτι πρὸς τούτοισιν ἀνδρὶ δημότῃ.
ἀτὰρ οὐδέποτέ γε τὴν πατρίδα καταισχυνῶ
ζῶν, ἀλλὰ —

(alta voce:)

καλοῦμαι Στρεψιάδην —

(E domo procedit Strepsiades.)

SCENA VIGESIMA OCTAVA.

Pasias, Strepsiades.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τίς οὑτοσί;

ΠΑΣΙΑΣ.

εἰς τὴν ἕνην τε καὶ νέαν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

(ad testem:)

μαρτύρομαι

ὅτι εἰς δύ' εἶπεν ἡμέρας.

1220. γε] om. V R alii.

„igitur negotia mihi peperit intempestiva „illa benevolentia! Non nunc pecco, sed „tunc peccavi". — Voces εὐθύς et τότε etiam vs. 1359 iunguntur.

— κρεῖττον ... μᾶλλον] eadem ubertas est Alex. fr. 262 εἶτ' οὐχὶ κρεῖττόν ἐστι τῷ γ' ἔχοντι νοῦν | ἄτιμον εἶναι μᾶλλον ἢ γυναῖκ' ἔχειν;

1216. ἀπερυθριᾶσαι] *ruborem deponere*, i. e. *pudorem exuere*, impudenter denegare veteri amico cum vitae aerumnis conflictanti. Compositum redit Menand. fr. 782 Lucian. IV § 8 Plut. Mor. 547 *b*, cf. ἀπηρυθριακότως *impudenter*, *fronte perfricta* Apollodor. fr. 13[10].

1217. ὅτε] *si quidem nunc*, ut vs. 1474 (7, 34, 717) Ran. 22 et passim.

1218. ἕλκω σε κλητεύσοντα] *mecum te duco* κλητῆρα, id est *testem* sive *subscriptorem*. Cf. Vesp. 1413, 1416 et ad Vesp. 189, Ruhnk. ad Tim. p. 159 sq.

1220. Cf. verba sycophantae Av. 1451 sq. τὸ γένος οὐ καταισχυνῶ· | πατρῷος ὁ βίος συκοφαντεῖν ἐστί μοι. Xen. Anab. III 1 § 30 οὗτος ὁ ἄνθρωπος καὶ τὴν πατρίδα καταισχύνει καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα.

1221. ζῶν] *quamdiu vivo*. Item Vesp. 1122 Pac. 109.

— καλοῦμαι] praesens est, non futurum, teste contextu, praesertim vs. 1223. Item Vesp. 1417 alibi; vid. Av. 1425 sq., infra vs. 1277, ad Ran. 578.

1222. ἕνην ... καὶ νέαν] vid. ad vs. 1134.

— μαρτύρομαι] vid. ad Ran. 528.

(Ad Pasiam:)

τοῦ χρήματος;

ΠΑΣΙΑΣ.

τῶν δώδεκα μνῶν, ἃς ἔλαβες ὠνούμενος
τὸν ψαρὸν ἵππον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἵππον; οὐκ ἀκούετε;
ὃν πάντες ὑμεῖς ἴστε μισοῦνθ' ἱππικήν.

ΠΑΣΙΑΣ.

καί, νὴ Δί', ἀποδώσειν γ' ἐπώμνυς τοὺς θεούς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

μὰ τὸν Δί', οὐ γάρ πω τότ' ἐξηπίστατο

1226. ὃν] οὐ codd. nonnulli, Blaydes οὐ... μ' ἴστε...;
1227. ἐπώμνυς] ἐπόμνυς V, *ἐπομνὺς (sc. ἔλαβες)? vid. vs. 1135.
1228. μὰ τὸν Δί' duo Bodl.] τὸ χρέος. — μὰ Δί' V R et multi, μὰ Δί' οὐ δῆτ' (metro invito) vel μὰ Δί' οὐδέποτ' complures.

1223. τοῦ χρήματος;] sc. (προσ)καλεῖ με;

1225 sqq. Cum Strepsiade creditorem deridente conferantur quae Plutarchus habet Mor. 559 *b* de Epicharmi comoedia quadam, in qua demonstrabatur ὅτι ὁ λαβὼν πάλαι τὸ χρέος νῦν οὐκ ὀφείλει γεγονὼς ἕτερος· ὁ δὲ κληθεὶς ἐπὶ δεῖπνον ἐχθὲς ἄκλητος ἥκει τήμερον· ἄλλος γάρ ἐστι, — debitor igitur aliquis philosophicis argumentis abusus sic fere probatum ibat nihil se debere creditori: „hast du denn nicht „von dem berühmten weisen, Heraklit „aus Ephesos, gehört? Der hat ja aufs „deutlichste bewiesen, dass nur die ewi„gen Götter stets unveränderlich sind, „aber alles auf unserer welt und besonders „wir menschen sind im steten wechsel „begriffen und nie dieselben" (Lorentz Epicharm p. 184, ubi vid. sequentia).

1225. ψαρὸν] colore nunc indicatur equus, quem κοππατίαν dixit Strepsiades vs. 23. Est autem ψαρός color *cinereus* vel *murinus*; cf. Aristot. de Animal. IX 49 § 2 (Aelian. Hist. Nat. XII 28).

1226. ὃν] referendum ad pronomen ἐγώ, quod e praecedentibus mente est supplendum, quasi dixerit: „ἵππον ἐγὼ ἐωνούμην;" Supplendum primae personae pronomen est etiam vs. 1380 Vesp. 518 Pac. 865. Ad pronomen σύ eadem ratione referendum est ὅς Ran. 1058 etc., ὅστις infra vs. 1377 Vesp. 487 Thesm. 706; cf. Plaut. Menaechm. II 3, 27 sqq.: *Ubi tu hunc hominem novisti? — Ibidem ubi hic me tam diu: | in Epidamno. — In Epidamno? qui huc in hanc urbem pedem | nisi hodie numquam intro tetulit.*

— ὑμεῖς] i. e. οἱ δημόται, non *spectatores* (ut putat Blaydes).

1227. καί ... γε] vid. ad Ran. 49.

1228. μὰ τὸν Δί'] *minime rerum* sc. *reddam.* Plena esset oratio: οὐ μὰ τὸν Δί' ἀποδώσω, eadem autem est structura Vesp. 1125 sq.: ἀγαθὸν ἔοικας οὐδὲν ἐπιθυμεῖν παθεῖν. | — μὰ τὸν Δί', οὐ γὰρ οὐδαμῶς μοι ξυμφέρον (i. e. οὐ μὰ τὸν Δί' ἐπιθυμῶ), et Ran. 191 sqq.: δοῦλον οὐκ ἄγω, | εἰ μὴ νεναυμάχηκε τὴν περὶ τῶν κρεῶν. | — μὰ τὸν Δί', οὐ γὰρ ἀλλ' ἔτυχον ὀφθαλμιῶν (i. e. οὐ μὰ τὸν Δία νεναυμάχηκα). Ad quorum locorum exemplum interpretandi sunt Pluti versus 104—106:

ἀπερυθριᾶσαι μᾶλλον ἢ σχεῖν πράγματα,
ὅτε τῶν ἐμαυτοῦ γ' ἕνεκα νυνὶ χρημάτων
ἕλκω σε κλητεύσοντα, καὶ γενήσομαι
ἐχθρὸς ἔτι πρὸς τούτοισιν ἀνδρὶ δημότῃ.
ἀτὰρ οὐδέποτέ γε τὴν πατρίδα καταισχυνῶ
ζῶν, ἀλλὰ —

(alta voce:)

καλοῦμαι Στρεψιάδην —

(E domo procedit Strepsiades.)

SCENA VIGESIMA OCTAVA.

Pasias, Strepsiades.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τίς οὑτοσί;

ΠΑΣΙΑΣ.

εἰς τὴν ἕνην τε καὶ νέαν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

(ad testem:)

μαρτύρομαι
ὅτι εἰς δύ' εἶπεν ἡμέρας.

1220. γε] om. V R alii.

„igitur negotia mihi peperit intempestiva „illa benevolentia! Non nunc pecco, sed „tunc peccavi". — Voces εὐθύς et τότε etiam vs. 1359 iunguntur.

— κρεῖττον … μᾶλλον] eadem ubertas est Alex. fr. 262 εἶτ' οὐχὶ κρεῖττόν ἐστι τῷ γ' ἔχοντι νοῦν | ἄτιμον εἶναι μᾶλλον ἢ γυναῖκ' ἔχειν;

1216. ἀπερυθριᾶσαι] *ruborem deponere*, i. e. *pudorem exuere*, impudenter denegare veteri amico cum vitae aerumnis conflictanti. Compositum redit Menand. fr. 782 Lucian. IV § 8 Plut. Mor. 547 *b*, cf. ἀπηρυθριακότως *impudenter*, *fronte perfricta* Apollodor. fr. 13[10].

1217. ὅτε] *si quidem nunc*, ut vs. 1474 (7, 34, 717) Ran. 22 et passim.

1218. ἕλκω σε κλητεύσοντα] *mecum te duco* κλητῆρα, id est *testem* sive *subscriptorem*. Cf. Vesp. 1413, 1416 et ad Vesp. 189, Ruhnk. ad Tim. p. 159 sq.

1220. Cf. verba sycophantae Av. 1451 sq. τὸ γένος οὐ καταισχυνῶ· | πατρῷος ὁ βίος συκοφαντεῖν ἐστί μοι. Xen. Anab. III 1 § 30 οὗτος ὁ ἄνθρωπος καὶ τὴν πατρίδα καταισχύνει καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα.

1221. ζῶν] *quamdiu vivo*. Item Vesp. 1122 Pac. 109.

— καλοῦμαι] praesens est, non futurum, teste contextu, praesertim vs. 1223. Item Vesp. 1417 alibi; vid. Av. 1425 sq., infra vs. 1277, ad Ran. 578.

1222. ἕνην … καὶ νέαν] vid. ad vs. 1134.

— μαρτύρομαι] vid. ad Ran. 528.

(Ad Pasiam:)

τοῦ χρήματος;

ΠΑΣΙΑΣ.

τῶν δώδεκα μνῶν, ἃς ἔλαβες ὠνούμενος
τὸν ψαρὸν ἵππον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἵππον; οὐκ ἀκούετε;
ὃν πάντες ὑμεῖς ἴστε μισοῦνθ' ἱππικήν.

ΠΑΣΙΑΣ.

καί, νὴ Δί', ἀποδώσειν γ' ἐπώμνυς τοὺς θεούς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

μὰ τὸν Δί', οὐ γάρ πω τότ' ἐξηπίστατο

1226. ὃν] οὐ codd. nonnulli, Blaydes οὐ...μ' ἴστε...;
1227. ἐπώμνυς] ἐπόμνυς V, *ἐπομνὺς (sc. ἔλαβες)? vid. vs. 1135.
1228. μὰ τὸν Δί' duo Bodl.] τὸ χρέος. — μὰ Δί' V R et multi, μὰ Δί' οὐ δῆτ' (metro invito) vel μὰ Δί' οὐδέποτ' complures.

1223. τοῦ χρήματος;] sc. (προσ)καλεῖ με;

1225 sqq. Cum Strepsiade creditorem deridente conferantur quae Plutarchus habet Mor. 559 *b* de Epicharmi comoedia quadam, in qua demonstrabatur ὅτι ὁ λαβὼν πάλαι τὸ χρέος νῦν οὐκ ὀφείλει γεγονὼς ἕτερος· ὁ δὲ κληθεὶς ἐπὶ δεῖπνον ἐχθὲς ἄκλητος ἥκει τήμερον· ἄλλος γάρ ἐστι, — debitor igitur aliquis philosophicis argumentis abusus sic fere probatum ibat nihil se debere creditori: „hast du denn nicht „von dem berühmten weisen, Heraklit „aus Ephesos, gehört? Der hat ja aufs „deutlichste bewiesen, dass nur die ewi„gen Götter stets unveränderlich sind, „aber alles auf unserer welt und besonders „wir menschen sind im steten wechsel „begriffen und nie dieselben" (Lorentz Epicharm p. 184, ubi vid. sequentia).

1225. ψαρὸν] colore nunc indicatur equus, quem κοππατίαν dixit Strepsiades vs. 23. Est autem ψαρὸς color *cinereus* vel *murinus*; cf. Aristot. de Animal. IX 49 § 2 (Aelian. Hist. Nat. XII 28).

1226. ὃν] referendum ad pronomen ἐγώ, quod e praecedentibus mente est supplendum, quasi dixerit: „ἵππον ἐγὼ ἐωνούμην;" Supplendum primae personae pronomen est etiam vs. 1380 Vesp. 518 Pac. 865. Ad pronomen σύ eadem ratione referendum est ὅς Ran. 1058 etc., ὅστις infra vs. 1377 Vesp. 487 Thesm. 706; cf. Plaut. Menaechm. II 3, 27 sqq.: *Ubi tu hunc hominem novisti? — Ibidem ubi hic me tam diu: | in Epidamno. — In Epidamno? qui huc in hanc urbem pedem | nisi hodie numquam intro tetulit.*

— ὑμεῖς] i. e. οἱ δημόται, non *spectatores* (ut putat Blaydes).

1227. καί...γε] vid. ad Ran. 49.

1228. μὰ τὸν Δί'] *minime rerum* sc. *reddam.* Plena esset oratio: οὐ μὰ τὸν Δί' ἀποδώσω, eadem autem est structura Vesp. 1125 sq.: ἀγαθὸν ἔοικας οὐδὲν ἐπιθυμεῖν παθεῖν. | — μὰ τὸν Δί', οὐ γὰρ οὐδαμῶς μοι ξυμφέρον (i. e. οὐ μὰ τὸν Δί' ἐπιθυμῶ), et Ran. 191 sqq.: δοῦλον οὐκ ἄγω, | εἰ μὴ νεναυμάχηκε τὴν περὶ τῶν κρεῶν. | — μὰ τὸν Δί', οὐ γὰρ ἀλλ' ἔτυχον ὀφθαλμιῶν (i. e. οὐ μὰ τὸν Δία νεναυμάχηκα). Ad quorum locorum exemplum interpretandi sunt Pluti versus 104—106:

Φειδιππίδης μοι τὸν ἀκατάβλητον λόγον.

ΠΑΣΙΑΣ.

νῦν δὲ διὰ τοῦτ' ἔξαρνος εἶναι διανοεῖ;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τί γὰρ ἄλλ' ἂν ἀπολαύσαιμι τοῦ μαθήματος;

ΠΑΣΙΑΣ.

καὶ ταῦτ' ἐθελήσεις ἀπομόσαι μοι τοὺς θεούς,
ἵν' ἂν κελεύσω ἐγώ σε;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τοὺς ποίους θεούς;

1230. In R inter hunc versum et sequentem prima manus unius versus spatium reliquerat, quod manus recentior his verbis explevit: *καὶ μὴν ἀποδώσεις μοι ὦ μέλε ἃ πρῴην περ ἔλαβες.*

1233. *ἵν' — τοὺς*] om. R, item GHermann (coll. Ach. 407, vid. etiam Ach. 404 Nub. 222); solum articulum *τοὺς* om. V alii. Lenting pro *ἵν' ἂν* coniecit *ὃν ἂν*, Reisig *ἐὰν*, Bergk *ΣΤΡ. ποίους θεούς; ΠΑΣ. ὃν ἂν κελεύσω ἔγωγέ σε* — non sine insigni contextus detrimento omnes; vid. comment.

Chremylus (ad Plutum) *καὶ μή μ' ἀπολίπῃς· οὐ γὰρ εὑρήσεις ἐμοῦ | ζητῶν ἔτ' ἄνδρα τοὺς τρόπους βελτίονα.* — *Cario* (ad spectatores) *μὰ τὸν Δί'* (i. e. *οὐ μὰ τὸν Δία εὑρήσεις*), *οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλος — πλὴν ἐγώ*, ubi verba, quae *Carioni* rectissime dat V, in aliis codicibus continuantur *Chremylo*, insulse admodum.

1229. *τὸν ἀκατάβλητον λόγον*] i. e. *τὸν „ἥττω" λόγον*. Cf. *ἄφυκτος* adiectivum Eq. 757 eodem sensu adhibitum. Utrumque e palaestra est desumtum, cf. Vesp. 1384 sq. *πυγμῇ θενὼν | ὁ πρεσβύτερος κατέβαλε τὸν νεώτερον* et vid. supra ad vs. 551. Apud Platonem Rep. 534 *c* argumentatio invicta *ἀπτὼς* dicitur *λόγος*.

1230. *ἔξαρνος εἶναι*] item Plut. 241, = *ἐξαρνεῖσθαι* Eccl. 660. Cf. adiectivum *ἐξαρνητικός* vs. 1171.

1232. *ἀπομόσαι*] i. e. *ὀμνὺς ἐξαρνεῖσθαι*, *iurare rem non ita se habere.* Eadem ratione adhibitum est verbum Eq. 424, item Plat. Leg. 936 *e*, sed Av. 705 Lys. 903 significat *iurare se aliquid non facturum.* Apud Homerum *ἀπομνύναι* usurpatum esse non videtur (*σ* 58 alibi), vid. tamen ad Od.[2] *β* 377.

1233. *ἵνα*] *ubi*, ut vs. 190 Eq. 1328 Pac. 205 etc. — In iuris consultorum hac formula remansit priscum hoc adverbium; cf. CIA. II 667 sq., Meisterhans Gramm. d. att. Inschr.[2] p. 209. Alia quaedam huiusmodi collegi in ann. ad Vesp. 186. Significat autem Pasias *τὸν λίθον τὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ* (*Iovis ara* quae fuisse videtur) *ἐφ' οὗ οἱ διαιτηταὶ ὀμόσαντες ἀπεφαίνοντο τὰς διαίτας καὶ οἱ μάρτυρες ἐξώμνυντο τὰς μαρτυρίας* ([Aristot.] Rep. Ath. 55 § 5) et omnino iureiurando purgare se solebant cum magistratus tum privati homines (ib. et 7 § 1, Plut. Solon. 25). Vid. Dem. LIV § 26: Ariston Cononem *αἰκίας* accusavit, hic *ἔξαρνος γίγνεται*, rem cognovit diaetetes (cf. [Aristot.] Rep. Ath. 53 § 2 sq.), quem perfunctorie et inique munere suo functum esse coram iudicibus perhibet Ariston, nocte enim testes suos *πρὸς τὸν βωμὸν* esse adductos et *ἐξωρκίσθαι* etc.

— *τοὺς ποίους θεούς;*] *quosnam igitur deos?* Idem articuli usus est ironicus

ΠΑΣΙΑΣ.

τὸν Δία, τὸν Ἑρμῆν, τὸν Ποσειδῶ.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

νὴ Δία,
κἂν προσκαταθείην γ', ὥστ' ὀμόσαι, τριώβολον.

ΠΑΣΙΑΣ.

ἀπόλοιο τοίνυν ἕνεκ' ἀναιδείας ἔτι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

(Pasiae corpusculum designans:)

ἅλσὶν διασμηχθεὶς ὄναιτ' ἂν οὑτοσί.

1235. *κἂν*] *καὶ* V R. || *γ'*] om. R.

---

vs. 1270; multo autem magis huic loco hoc est accommodatum quam *ποίους θεούς* (omisso articulo), *quid deos loqueris?* Vid. ad Ran. 529 (ubi perperam hunc locum rettuli inter exempla articuli omissi, codices V R secutus et pellectus versibus Av. 1233 Ran. 529).

1234. *Διὰ τριῶν ἦν ἔθος ὀμνύναι, ὡς Δράκων ἔταξε*, schol. Hom. *O* 36; item Pollux VIII 142 *τρεῖς θεοὺς ὀμνύναι ἐκέλευσε Σόλων*. Solone tamen vel Dracone antiquiorem fuisse morem per tria numina iurandi docet Homerus (*B* 371 *O* 36 *ξ* 158); constans autem erat in talibus formulis Iovis nomen, cetera variabantur pro re nata, videantur exempla Plat. Leg. 936 *e* Dem. XXI § 198 XXIV § 151 LII § 9 et ipse Socrates supra vs. 264 sq., 424, 627. „Hic quidem „Iuppiter ut supremus deorum, Mer„curius ut in re pecuniaria, Neptunus „quia emtus est equus" (GHermann).

1235. *κἂν προσκαταθείην*] sic Socrates apud Platonem Euthyphr. 3 dicit *φοβοῦμαι μή... δοκῶ... παντὶ ἀνδρὶ λέγειν οὐ μόνον ἄνευ μισθοῦ, ἀλλὰ καὶ προστιθεὶς ἂν ἡδέως, εἴ τίς μου ἐθέλοι ἀκούειν*. Vid. praeterea Theag. 128 *a*; etiam Eur. Andr. 609 huc est referendus.

1237. Eadem verborum structura irridentes utuntur Melanthius de Ulixe Hom. *ρ* 225: *καί κεν ὀρὸν πίνων μεγάλην ἐπιγουνίδα θεῖτο*, iuvenis ad vetulam Plut. 1062: *ὄναιο μέντἂν εἴ τις ἐκπλύνειέ σε*. Pronomen autem *οὑτοσί* referendum est ad creditoris ventrem, quem *ἀσκόν* nunc dicit Strepsiades, quemadmodum Acharn. 1002 ei, qui victor e certamine bibendi evaserit, praemium publice promittitur „uter Ctesiphontis" obesi hominis, cui *pinguis aqualiculus propenso sesquipede extabat*, ut cum Persio Sat. I 57 loquar. Vid. etiam Antiphan. fr. 19 *τοῦτον οὖν | δι' οἰνοφλυγίαν καὶ πάχος τοῦ σώματος | „ἀσκὸν" καλοῦσι πάντες οἱ ἐπιχώριοι*, et Alex. fr. 85 de guloso homine: *κατὰ τὴν παροιμίαν | ἀεί ποτ' εὖ μὲν ἀσκὸς εὖ δὲ θύλακος | ἄνθρωπός ἐστι*, quae verba Kock recte vertit: „*non minus bene uter* propter vinolentiam *quam saccus* propter voracitatem *esse putatur.*" — Huic „utri", Strepsiades ait, utilissimum erit si sale perfricetur, — ut fit ad coria asservanda, — sic indicans *nimis insulsum* sibi videri hominem, qui nummos suos recuperaturum se putet. Vid. fr. 151: „Stheneli tragoedias devorare nemo potest nisi *εἰς ὄξος ἐμβαπτόμενος ἢ ξηροὺς ἅλας*". Praeterea conferri potest Pac. 1073 sq., ubi Hieroclis *χρησμολόγου* famelici verba „*οὔπω θέσφατον ἦν Εἰρήνης δέσμ' ἀναλῦσαι, | ἀλλὰ τόδε πρότερον*" sic interrumpit Trygaeus, ministrum carnes assantem allocutus: „*τοῖς ἁλσί γε πάσσε*

ΠΑΣΙΑΣ.

οἴμ' ὡς καταγελᾷς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἓξ χόας χωρήσεται.

ΠΑΣΙΑΣ.

οὔ τοι, μὰ τὸν Δία τὸν μέγαν καὶ τοὺς θεούς,
ἐμοῦ καταπροίξει.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

θαυμασίως ἥσθην „θεοῖς“,
καὶ „Ζεὺς“ γελοῖος ὀμνύμενος τοῖς εἰδόσιν.

1238. *οἴμ' ὡς καταγελᾷς*] Testi dat GHermann. ‖ *χόας* Elmsley] *χοᾶς* vel *χοὰς* codd.
1241. *καί*] *ὡς* Blaydes male; vid. comment.

τουτί", et Alex. fr. 187, ubi loligines parat aliquis *κατατεμὼν πολλοὺς κύβους | σμήσας τε λεπτοῖς ἁλσίν*. — Multa inutiliter de hoc loco hariolantur scholia.

1238. *οἴμ' ὡς καταγελᾷς*] item Lamachus Ach. 1081 *οἴμοι κακοδαίμων, καταγελᾷς ἤδη σύ μου*, mulier Vesp. 1406 *καὶ καταγελᾷς μου;* institor Pac. 1245 *οἴμοι καταγελᾷς*, Cinesias Av. 1407 *καταγελᾷς μου, δῆλος εἶ*.

— *ἓξ χόας χωρήσεται*] sc. *οἴνου*. Tantae amplitudinis est Pasiae „uter", ut sex *χόας* sive metretae alteram partem (20 fere „litras") facile capere posse videatur. Cf. Thesm. 746, ubi mulierculae bibulae utrem gestanti, quem puerulum esse perhibet ipsa, festive Mnesilochus: *πόσ' ἔτη δὲ γέγονε; τρεῖς χόας ἢ τέτταρας;* — Simillimus est apud Plautum locus Curcul. I 2, 14 sq.: *sitit haec anus. — Quantulum sitit? — Modica est: capit quadrantal* (= 8 *χόας*), quae verba collato Philyllii fragmento 7 sic fere possunt reddi: *τὸ γρᾴδιον | διψῇ τι μέτριον. — λέγε πόσον. — χωρήσεται | ὅλον μετρητήν*. Verbum *χωρεῖν* apud Ar. ita usurpatum non redit, sed alias minime rarum est, e. g. Plat. Hipp. Mai. 288 *d τῶν καλῶν χυτρῶν εἰσί τινες δίωτοι τῶν ἓξ χόας χωρουσῶν*. — Non recte Blaydes: „redde *sex congios capiet* sc. salis in corpus eius infricandi" coll. Plaut. Menaechm. V 5, 15 *non potest haec res hellebori iugere obtinerier* vel Horatiano *non tribus Anticyris sanabile caput*.

1239. *τὸν Δία ... καὶ τοὺς θεούς*] vid. ad vs. 413.

1240. (*οὐκ*) ... *ἐμοῦ καταπροίξει*] *non gratis* (*προῖκα*, Hom. *προΐκος ν* 15 *ρ* 413) *ita mihi illuseris, non sic tibi abibit hoc, haud impune feres*. Idem huius futuri est usus Vesp. 1396 Archiloch. fr. 90 *ἐμεῦ δ' ἐκεῖνος οὐ καταπροΐξεται*, non genitivus autem sed participium subiungitur Eq. 435 Vesp. 1366 Thesm. 566 et apud Herodotum (III 36, 156 V 105 VII 17). Praesens apud Archilochum (fr. 130) inventum esse in verbis *προτείνω χεῖρα καὶ προΐσσομαι* (*manum protendo et aliquid mihi expeto*) testatur Herodianus (vid. Et. M. s. v. 689,1 sqq.), alias non occurrit; aoristo utitur Plutarchus Mor. 10 *c οὐ μὴν ἐκεῖνός γε παντελῶς κατεπροίξατο*. Activum si extitit olim, significare debuit *gratis* (*προῖκα*) *praebere*; cohaeret substantivum verbale *προΐκτης mendicus* Hom. *ρ* 352, 449.

— *θαυμασίως ἥσθην θεοῖς*] *mirifice delectatus sum cum „deos" te audivi commemorantem*. Vid. ad vs. 174.

1241. Iovis, a quo more solito iurandi initium fecit creditor, posteriore demum loco senex commemorat nomen, chiasmo

ΠΑΣΙΑΣ.

ἦ μὴν σὺ τούτων τῷ χρόνῳ δώσεις δίκην.
ἀλλ' εἴτ' ἀποδώσεις μοι τὰ χρήματ', εἴτε μή,
ἀπόπεμψον ἀποκρινάμενος.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἔχε νυν ἥσυχος·
ἐγὼ γὰρ αὐτίκ' ἀποκρινοῦμαί σοι σαφῶς.

(Domum introit.)

ΠΑΣΙΑΣ.

(ad testem:)

τί σοι δοκεῖ δράσειν; ἀποδώσειν σοι δοκεῖ;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

(E domo redit mactram gestans.)

ποῦ 'σθ' οὗτος ἀπαιτῶν με τἀργύριον;

(Ad Pasiam:)

λέγε,
τουτὶ τί ἐστι;

ΠΑΣΙΑΣ.

τοῦθ' ὅ τι ἐστί; κάρδοπος.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἔπειτ' ἀπαιτεῖς τἀργύριον, τοιοῦτος ὤν;
οὐκ ἂν ἀποδοίην οὐδ' ἂν ὀβολὸν οὐδενί,
ὅστις καλέσειε κάρδοπον τὴν καρδόπην.

1242. *τούτων*] *τούτω* R, hinc *τούτῳ* (*Iovi*) Kock non recte.

1243. *μοι*] om. V R alii. || *εἴτε μή*] om. V. Blaydes *ἀλλ' εἴτ' ἀποδώσεις εἴτε μὴ τὰ χρήματα.* Melius placet lectio vulgata, sic enim *εἴτε μή* multo maiorem habet vim.

1246. Totum Pasiae dedit Beer et in fine scripsit signum interrogandi; in codd. prior pars est Pasiae, posterior Testis, in scholiis Testi tribuitur pars prior, Pasiae posterior. || *σοι δοκεῖ*] *μοι δοκεῖ* R, quae ferri nequit lectio nisi inter duos actores hic versus dividitur, vel sic autem pronomen egregie languet.

1250. *ἂν ὀβολὸν*] *ὀβολὸν ἂν* vel *ὀβολὸν* (om. *ἂν*) habent codd. quidam. Cf. vs. 119.

---

qui dicitur usus; sic impiis eius verbis gradatio quaedam inest et in ipsum Iovis nomen incumbit enunciati pondus.

— *τοῖς εἰδόσιν*] *doctis* (*geleerden*, *zaakkundigen*). Idem huius dativi est usus Eur. Rhes. 973 *σεμνὸς τοῖσιν εἰδόσιν θεός*, Plat. Conviv. 199 *a κάλλιστος καὶ ἄριστος τοῖς μὴ γιγνώσκουσιν, οὐ γάρ που τοῖς γε εἰδόσιν*, Alex. fr. 267 *τοῖς γὰρ ὀρθῶς εἰδόσιν | τὰ θεῖα μείζω μητρὸς οὐκ ἔστιν ποτέ*

1242. Cf. Vesp. 1332 et supra vs. 865.

1248. Cf. Ran. 181 *ΔΙΟΝ. τουτὶ τί ἐστι; ΞΑΝΘ. τοῦτο; λίμνη.*

1249. *ἔπειτα*] vid. ad vs. 226 et 860 sq.

1250. Eadem verba dixit vs. 118.

1251. Suum in usum senex convertit id quod a Socrate didicit (vs. 670 sqq.). Sed nunquam auderet irridere creditores

ΠΑΣΙΑΣ.

οὐκ ἄρ' ἀποδώσεις;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

οὐχ ὅσον γ' ἔμ' εἰδέναι.
οὔκουν ἀνύσας τι θᾶττον ἀπολιταργιεῖς
ἀπὸ τῆς θύρας;

ΠΑΣΙΑΣ.

ἄπειμι· καὶ τοῦτ' ἴσθ', ὅτι
θήσω πρυτανεῖ', ἢ μηκέτι ζῴην ἐγώ.

(Abit cum teste.)

1252. ἄρ'] ἆρ' V R et plerique. Cf. Av. 91 Thesm. 8 Eccl. 462, 672.
1254. τοῦτ'] τοί γ' codd. nonnulli, σοί γ' Reisig, κᾆτ', εὖ ἴσθ' ὅτι, Elmsley.

---

et ignominiose abigere, immo supplex eos adiret, nisi haberet persuasissimum se, si in ius vocetur, a filio defensum iri ope τοῦ ἀκαταβλήτου λόγου, quem ille in meditaculo didicit, itaque fore ut creditores apud iudices causa cadant. — Hac observatione responsum velim criminibus eorum qui contenderunt parum apte nunc senem, quem Socrates ut nimis stolidum e schola sua dimisit, ipsum creditores suos confutare, haec igitur referenda esse ad alteram fabulae recensionem, in qua solus pater nova doctrina imbueretur, alteri vero recensioni relinquendum esse iuvenem in sophistam conversum. Quae de nihilo ficta duco; cf. Prolegom. p. XV sq.

1252. οὐχ ὅσον γ' ἔμ' εἰδέναι] *quod quidem sciam* (Cic. de Off. III § 59); consimilis est Britannorum locutio *not if I know it*. Simillimo ioco Trygaeus Pac. 824 ministro laetis verbis „ὦ δέσποθ', ἥκεις" se salutanti respondet „ὡς ἐγὼ ἐπυθόμην τινός", *sunt qui dicant*. Infinitivus conferendus est cum Pac. 857 ὅσα γ' ὧδ' ἰδεῖν, Thuc. VI 25 § 2 ὅσα... δοκεῖν αὐτῷ. Eandem autem locutionem sine ioco usurpant Mnesilochus Thesm. 34, Euripidi roganti unquamne Agathonem viderit respondens μὰ τὸν Δί' οὔπω γ' ὥστε καὶ ἐμέ γ' εἰδέναι, Blepyrus de uxore sua loquens Eccl. 350 οὔκουν πονηρά γ' ἐστὶν ὅ τι καὶ ἔμ' εἰδέναι, Theaetetus Plat. Theaet. 145 *a* Socrati roganti Theodorus sitne pictor respondens οὐχ ὅσον γ' ἔμ' εἰδέναι. Quamquam etiam talibus locis inest ironiae aliquid; nam poetam, qui clarissimus habetur, si quis dicit fortasse se vidisse sed prorsus non recordari, vel uxorem suam si quis collaudans addit fieri tamen posse ut clam se nonnihil interdum peccet, vel familiarem aliquem si quis dicit pictorem esse fortasse, ita tamen ut ea res prorsus se latuerit hactenus, non serio vultu sed subridens loquitur.

1253. οὔκουν... ἀπολιταργιεῖς] *quin hinc abripis te quantocius!* Futurum verbi aliunde ignoti redit Pac. 562 εἶθ' ὅπως λιταργιοῦμεν οἴκαδ' εἰς τὰ χωρία. Aoristi infinitivum fingit grammaticus Bekk. Anecd. 431 (perinde atque ἀπολιβάξαι ibidem), recte interpretatus ἀπολιταργίσαι] ταχέως ἀποδραμεῖν ἐστι παρὰ τοῖς κωμικοῖς τοῖς παλαιοῖς, ad nostrum autem locum scholion annotat λιταργισμούς esse σκιρτήματα. Praeterea cf. futurum οὐκ ἀπολιβάξεις eodem sensu usurpatum Av. 1467 Pherecrat. fr. 42 Eupol. 206 (vid. etiam ann. crit. ad vs. 1296).

— ἀνύσας τι] vid. ad Vesp. 30 et ad Ran. 606.

1255. I. e. κάκιστ' ἀπολοίμην εἰ μὴ πρυτανεῖά σοι θήσω. Vid. ad Ran. 177.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

καὶ προσαπολεῖς ἄρ' αὐτὰ πρὸς ταῖς δώδεκα.
καίτοι σε τοῦτό γ' οὐχὶ βούλομαι παθεῖν,
ὁτιὴ ἐκάλεσας εὐηθικῶς τὴν κάρδοπον.

(Prodit Amynias iuvenis, eleganter ornatus et promissis capillis, sed idem claudicans, tristis, lacera veste.)

SCENA VIGESIMA NONA.

Strepsiades, Amynias.

ΑΜΥΝΙΑΣ.

ἰώ μοί μοι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἔα,
τίς οὑτοσί ποτ' ἔσθ' ὁ θρηνῶν; οὔ τί που

1256. *καὶ προσαπολεῖς* V] *καὶ προσαποβαλεῖς* R, *προσαποβαλεῖς* plerique.

1259. *ἔα*] ter vel quater scribunt codd. nonnulli, bis Ernesti (Amyniae continuans). Cf. Pac. 60 Av. 327 Thesm. 699.

1260. *τίς — θρηνῶν*] *τίς ἔσθ' ὁ θρηνῶν οὗτος* VR (dein *ἄλλος* supplendum esse suspicatur GHermann), *ἔα, τίς οὗτος ἔσθ' ὁ θρηνῶν* Teuffel coll. Eur. Hel. 541 Hec. 501 (vid. Thesm. 1009).

— *θήσω πρυτανεῖα*] *litem tibi intendam.* Vid. ad vs. 1136.

1256. *αὐτὰ*] *sexaginta drachmas*; vid. ad Vesp. 659.

1257 sq. Hoc demum est creditorem deridere, si quis sic de eius commodo sollicitum se ostendit.

1259. Procedit *Amynias* quidam iuvenis, — sive Pronapis hic est filius aliunde notus (vid. vs. 686 sqq.), uti ego arbitror, sive alius eiusdem nominis. Non patris sed filii hic est amicus *λάσιός τις*, equorum perinde atque Phidippides amantissimus interque certamina equestria vitam terens, eleganter comtus capillisque promissis. At nunc male ei est; nam currum modo fregit, in pulverem deiectus est, pulcra vestis lacerata et foedata, ipsum corpus graviter contusum, dolent ei artus, dolet caput. Itaque lento difficilique gradu ceu tragicus aliquis heros claudicans se protrahit ad domum amici Phidippidis, ut tristem huic casum enarret argentumque, quod nuper ei commodavit, reposcat, quo novum currum novasque rotas (cf. vs. 31) sibi emat. Non ipsum tamen sodalem intus offendit, sed eius patrem.

1260—1266. Clamorem audit Strepsiades, clamantem autem cum nullum videat, certe nullum videre se fingat, rogat deusne aliquis sonum illum lugubrem ediderit. Dicere igitur debebat: „*οὔ τί που τῶν δαιμόνων* vel *τῶν κρειττόνων τις* (i. e. *deus aliquis*) *ταῦτα ἐφθέγξατο;*" ut Socrates apud Platonem Euthyd. 291 *a* (quem locum contulit Teuffel), sed tragoediae cuiusdam nuper auditae recordatus *Carcini* eiusque filiorum inserit mentionem. Nempe *Xenocles* Carcini filius, de quo vid. ad Ran. 86, anno opinor proximo docuerat drama, cuius argumentum erat Tlepolemus Herculis filius Licymnio avunculo occiso

τῶν Καρκίνου τις δαιμόνων ἐφθέγξατο;

ΑΜΥΝΙΑΣ.

τί δ'; ὅστις εἰμί, τοῦτο βούλεσθ' εἰδέναι;
ἀνὴρ κακοδαίμων.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

κατὰ σεαυτόν νυν τρέπου.

ΑΜΥΝΙΑΣ.

„ὦ σκληρὲ δαῖμον! ὦ τύχαι θραυσάντυγες
„ἵππων ἐμῶν! ὦ Παλλάς, ὥς μ' ἀπώλεσας!“

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τί δαί σε Τληπόλεμός ποτ' εἴργασται κακόν;

ΑΜΥΝΙΑΣ.

μὴ σκῶπτέ μ', ὦ τᾶν, ἀλλά μοι τὰ χρήματα
τὸν υἱὸν ἀποδοῦναι κέλευσον, ἃ ἔλαβεν,

1262. *βούλεσθ' εἰδέναι*] *βούλει μανθάνειν* Blaydes sine iusta causa; vid. comment.
1265. *ἵππων*] *δόμων* Kock; in tragoedia hoc fuisse credibile est, comico vero minime est obtrudendum.
1266. *ποτ'*] *πώποτ'* V alii.

---

exul Rhodum profectus, vid. Hom. *B* 661 sqq., Pind. Ol. VII 27 sqq.; quam caedem *χολωθέντα* eum perpetrasse dicit Pindarus l. l., casui vero tribuit qui fusius rem enarrat scholiasta Hom. l. l., drama aliquod, fortasse ipsum Xenoclis Licymnium, secutus. Xenoclis fratres Xenotimus et Xenarchus erant actores scenici, hos igitur cum ipso eam tragoediam ceterasque eiusdem tetralogiae egisse intellegimus. Anno 414 Xenocles alia tetralogia vicit Euripidem (Aelian. Var. Hist. II 8).

1260. *οὔ τί που*] *numquid...?* Vid. ad Ran. 522.

1262. *τοῦτο*] demonstrativum etiam Vesp. 653 Soph. Oed. R. 407 sic adhibitum.

— *βούλεσθε*] alloquitur spectatores vel cives qui in platea adesse finguntur, ut vs. 1326 et 1436.

1263. Idem est versus Ach. 1019.

— *κατὰ σεαυτόν νυν τρέπου*] *tu igitur abi tuam viam* (Plaut. Rud. IV 3, 88, nos: *ga dan uws weegs*), *hinc te proripe*, ne infortunii tui nos fiamus participes. Cf. Herodot. V 15 *οἱ Παίονες...αὐτίκα διασκεδασθέντες κατ' ἑωυτοὺς ἕκαστοι ἐτράποντο*. Vid. etiam Vesp. 1493 *κατὰ σαυτὸν ὅρα*.

1264 sq. Flebili voce conqueritur Amynias, usus verbis *Alcmenae* apud Xenoclem fratris mortem lugentis — si fides scholio corrupto.

1264. *σκληρὲ δαῖμον*] eodem epitheto utuntur Eur. Alc. 500 Antiphon III γ § 4. Cf. etiam Pac. 1250 *ὦ δυσκάθαρτε δαῖμον ὥς μ' ἀπώλεσας*, Eur. Alc. 385 Hipp. 871 Andr. 98, 1036 Hel. 455 fr. 781[11].

— *θραυσάντυγες*] Xenoclem *χρυσάμπυκες* scripsisse testatur Euphronius in scholio. Quod musarum est epitheton Pind. Pyth. III 89, musae Uraniae Bacchylid. V 13. Cum nostro loco cf. Rhes. 118 *θραύσαντες ἀντύγων χνόας*.

1267. Simillimus est versus Eccl. 1005; cf. etiam Ran. 58 et Eccl. 1074.

ἄλλως τε μέντοι καὶ κακῶς πεπραγότι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τὰ ποῖα ταῦτα χρήμαθ᾽;

ΑΜΥΝΙΑΣ.

ἃ ἐδανείσατο.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

κακῶς ἄρ᾽ ὄντως εἶχες, ὥς γ᾽ ἐμοὶ δοκεῖς.

ΑΜΥΝΙΑΣ.

ἵππους γ᾽ ἐλαύνων ἐξέπεσον, νὴ τοὺς θεούς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τί δῆτα ληρεῖς ὥσπερ ἀπ᾽ ὄνου καταπεσών;

1269. Om. codd. quidam, del. Bergk, post vs. 1271 collocat GHermann, ἄλλως γε...πέπραγά τι scribens. ‖ τε] γε V R alii. ‖ μέντοι] πάντως Blaydes coll. Aesch. Prom. 636 Pers. 689 Eum. 726.
1272. γ᾽] om. V R.

1269. μέντοι] *profecto*, ut vs. 1339, 1342, 1361; vid. etiam ad vs. 329.

1270. τὰ ποῖα ταῦτα χρήματα;] *quaenam est ista quam dicis pecunia?* Ut hoc loco, sic etiam Ach. 963 articulo demonstrativum additum est: ὁ ποῖος οὗτος Λάμαχος. Praeterea vid. ad vs. 1233 et ad Ran. 529. — Ea vocis inflexione haec dicit senex qua utuntur qui puerulorum absurda flagitantium vel hominum furiosorum mentem sedare conantur.

1271. Neglectis Amyniae verbis utpote delirantis „*graviter profecto*" Strepsiades ait „*laborare mihi videris.*" Vesanum nimirum esse qui talia contendat. — Notus hic est usus imperfecti, de quo vid. ad Vesp. 451 Ran. 39: *nunc demum perspicio quam male tibi sit* (*dudumque fuerit*); cf. Eq. 1170 Pac. 142 etc., cavendum autem ne cum Blaydesio vertamus *male igitur revera tibi est*, quasi senex dicat id demum esse κακῶς ἔχειν, ipsius filio pecuniam dedisse mutuam.

1272. „*Nec mirum*", respondet iuvenis, „*curru enim modo sum eiectus*". Cf. Vesp. 1427 ἀνὴρ Συβαρίτης ἐξέπεσεν ἐξ ἅρματος, Idomeneus de Eumelo Hom. Ψ 467 μιν ἐκπεσέμεν δίω σύν θ᾽ ἅρματα ϝᾶξαι, item Δ 179 Ε 585. — Aliena hinc est altera verbi ἐκπίπτειν significatio *bonis excidere, spe frustrari* (Herodot. III 14 Lys. XXXII § 10, vid. etiam Aristot. Poetic. 18), quam multi tamen editores hoc quoque loco ei tribuerunt, scholiastam dum sequuntur mire obscurantes verba simplicia perspicua festiva.

1273. „*Equos agebas?*" senex retorquet, quo magis etiam fatuum iuvenem ludibrio habeat: „*ab asino lapsum te putabam ita delirantem*". — Proverbialis nimirum locutio ἀπ᾽ ὄνου (κατα)πεσεῖν de nugantibus usurpabatur, vid. Plat. Leg. III 701 *d* et cf. Apollinarius epigr. 1 (Anth. Jacobs II p. 258). Asini loco τύμβον commemorat pater ebrius filiumque irridens Vesp. 1370, apud Eupolim autem (fr. 371) lectum fuisse ὥσπερ ἀπὸ χοὸς πεσών testatur Zenobius II 57, item Hesychius s. v. ἀπ᾽ ὄνου καταπεσών, ubi corrupte traditum est ἀπ᾽ ὄχθου pro ἀπὸ χοός (*ΑΠΟΧΘΟΥ-ΑΠΟΧΟΟϹ*, pessime Schneidewin ἀπὸ χθονός). Ad quae Eupolidis verba illustranda Nencini v. d. Studi Italiani 1893 p. 373 sqq. ingeniose

ΑΜΥΝΙΑΣ.

ληρῶ, τὰ χρήματ' ἀπολαβεῖν εἰ βούλομαι;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

οὐκ ἔσθ' ὅπως σύ γ' αὖθις ὑγιανεῖς.

ΑΜΥΝΙΑΣ.

τί δαί;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τὸν ἐγκέφαλον ὥσπερ σεσεῖσθαί μοι δοκεῖς.

ΑΜΥΝΙΑΣ.

σὺ δέ, νὴ τὸν Ἑρμῆν, προσκεκλήσεσθαί γ' ἐμοί,
εἰ μὴ ἀποδώσεις τἀργύριον.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

κάτειπέ νυν,

1275. *αὖθις* GHermann] *αὐτὸς* codd., cui pronomini nullus hic est locus, cum non habeat cui possit opponi. || *ὑγιανεῖς* Bergk] *ὑγιαίνεις* vel *-νοις* (sic GHermann) codd. — Ingeniose Meineke Amyniae tribuit verba *οὐκ — αὐτὸς ὑγιαίνεις*, dein *ἰαί* (pro *τί δαί*) *κτέ.* Strepsiadi; sed multo aptior est tradita verborum divisio postquam ab Hermanno Bergkioque versus est correctus, miror autem Blaydesium „ineptam" hanc emendationem (in quam et ego sponte incidi) dicentem. Immo gradatio sic fit festivissima; vid. comment.

1276. *ὥσπερ*] in mentem venit **ἐπεὶ*, quod facile sic corrumpi potuit; sed vid. comment.

1277. *προσκεκλήσεσθαί γ' ἐμοί*] sic Suidas s. v. *προσκεκλήσεσθαι*, *προσκεκλῆσθαί μοι δοκεῖς* V R alii. In textu tradito lacunas hic illic vitiose esse suppletas haec lectio ita testatur ut res in dubium vocari nequeat.

---

contulit Ar. Vesp. 616, unde apparet etiam poculi aliquod genus dictum fuisse *ὄνον*, de ebrio igitur homine apud Eupolim fuisse sermonem; cf. AWillems Bulletins de l'Ac. de Belgique 1894. Alios e sono simili vocum *ἀπ' ὄνου* et *ἀπὸ νοῦ* iocum duxisse perhibet Suidas s. v., quod credibile videtur collato simili amphiboliae exemplo *αὐλὴ τρὶς* vel *ἀυλητρὶς πεσοῦσα κοινὴ ἔστω* (Quinctil. VII 9, Diog. Laert. VII § 62; vid. etiam ad Ran. 303).

1274. *ἀπολαβεῖν*] *recuperare*; vid. ad vs. 1140.

1275. Senex vividius etiam iuvenem commiseratus neglectis denuo eius verbis „*ne spes quidem*" ait „*convalescendi tibi ulla relicta est, opinor!*". — Similia sunt Chremyli ad sodalem verba Plut. 364 *οὔτοι μὰ τὴν Δήμητρ' ὑγιαίνειν μοι δοκεῖς*. Vid. etiam Pac. 95 Av. 1214, Alex. fr. 262 *τίς δῆθ' ὑγιαίνων νοῦν τ' ἔχων τολμᾷ ποτε | γαμεῖν;*

1276. „*Cerebri enim concussione laborare te dixerim, speciem hominis cui cerebrum concussum est praebes.*

— *ὥσπερ*] nos: *als het ware*. Idem particulae usus est Ach. 193 Vesp. 395 Pac. 235 Thesm. 869 Plat. Lys. 222 *c* Phaedr. 260 *e* Phaedon. 66 *b*, 88 *d* Cratyl. 384 *c* Menexen. 235 *c* etc.; nostro autem loco abundat verbum *δοκεῖν*, non tamen corrupta videntur verba.

1277. *προσκεκλήσεσθαι*] vid. vs. 1221 et ad Ran. 578.

πότερα νομίζεις καινὸν ἀεὶ τὸν Δία
ὕειν ὕδωρ ἑκάστοτ', ἢ τὸν ἥλιον
ἕλκειν κάτωθεν ταὐτὸ τοῦθ' ὕδωρ πάλιν;

ΑΜΥΝΙΑΣ.

οὐκ οἶδ' ἔγωγ' ὁπότερον οὐδέ μοι μέλει.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

πῶς οὖν ἀπολαβεῖν τἀργύριον δίκαιος εἶ,
εἰ μηδὲν οἶσθα τῶν μετεώρων πραγμάτων;

ΑΜΥΝΙΑΣ.

ἀλλ' εἰ σπανίζεις, τἀργυρίου μοι τὸν τόκον
ἀπόδος γε.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τοῦτο δ' ἔσθ' ὁ τόκος τί θηρίον;

ΑΜΥΝΙΑΣ.

τί δ' ἄλλο γ' ἢ κατὰ μῆνα καὶ καθ' ἡμέραν
πλέον πλέον τἀργύριον ἀεὶ γίγνεται,
ὑπορρέοντος τοῦ χρόνου;

1279. ἀεί] sic V R, αἰεί multi.

1282. οὐδέ] οὐδέν V R.

1285. μοι] γοῦν Meineke; Blaydes ἀλλ' εἰ σπανίζεῖ (vel -ζεις) ἀργυρίου, τὸν γοῦν τόκον | ἀποδοτέ'(α). — οὗτος κτέ., verbo σπανίζεις genitivum subiungendum esse perhibens; sed in addendis retractavit sententiam.

1286. ἀπόδος γε] ἀπόδοτε V R (cf. vs. 1262), ἀπόδος (sine γε) multi codd., ἀπόδος. — τί...τόκος; ἢ Meineke, parum venuste.

1289. ὑπορρέοντος] ἐπιρρ. (ut vs. 1295) non recte Dawes cum Bodl. 7, coll. Aesch. Eum. 856.

1279 sq. ἀεὶ...ἑκάστοτε] etiam vs. 1458 haec iunguntur adverbia.

— τὸν Δία ὕειν] haec nimirum vulgi est illa opinio, quae quam sit inanis edoctus nunc est senex apud Socratem (vs. 368—373).

1283. ἀπολαβεῖν] vid. ad vs. 1140.

1285. σπανίζεις] absolute nunc usurpatur; addi poterat χρημάτων, ut Eur. Hec. 1228, praeterea vid. Aesch. Choeph. 717 Eur. Med. 881 etc.

1286. θηρίον] proprio sensu vox usurpata est in versu simili Av. 93 ὦ Ἡράκλεις, τουτὶ τί ποτ' ἐστί (verum videtur τί ποτε) τὸ θηρίον, nunc autem, ut vs. 1156, ambigua vox τόκος ludendi dat occasionem. Praeterea cf. locutio τί τὸ κακόν (ad vs. 184).

1287. τί δ' ἄλλο γ' ἢ] idem harum particularum indicativo praemissarum est usus vs. 1447, 1495 Pac. 923 Ran. 198; vid. etiam Eq. 615.

1288. πλέον πλέον] vid. ad Ran. 1001.

1289. ὑπορρέοντος] *dum sensim defluit* (ut aqua e clepsydra), *praeterit*. Cf. Dem. XX § 49 πάντα ταῦτα ἀμελούμενα ὑπέρρει κατὰ μικρόν, Theocr. VII 121 τό τοι καλὸν ἄνθος ὑπορρεῖ (l. a. ἀπορρεῖ).

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

καλῶς λέγεις.
τί δῆτα; τὴν θάλατταν ἔσθ' ὅτι πλείονα
νυνὶ νομίζεις ἢ πρὸ τοῦ;

ΑΜΥΝΙΑΣ.

μὰ Δί', ἀλλ' ἴσην.
οὐ γὰρ δίκαιον πλεῖον εἶναι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

κᾆτα πῶς
αὕτη μέν, ὦ κακόδαιμον, οὐδὲν γίγνεται
ἐπιρρεόντων τῶν ποταμῶν πλείων, σὺ δὲ
ζητεῖς ποιῆσαι τἀργύριον πλέον τὸ σόν;
οὐκ ἀποδιώξει σαυτὸν ἀπὸ τῆς οἰκίας;
(Ad servum:)
φέρε μοι τὸ κέντρον.
(Accepto flagello ferit Amyniam.)

1292. *δίκαιον*] *δύνατ' αὐτὴν* Blaydes.
1295. *πλέον* Mut. 1] *πλεῖον* cett.
1296. *ἀποδιώξει*] *-ξεις* V R et plerique (item Eq. 969 Thesm. 1224; cf. Eq. 368). Correxit Elmsley. Dubitanter Bentley *οὐκ ἀπολιβάξεις αὐτόθ'* (melius esset *αὐτίκ'*) coll. Av. 1467 (vid. comment. ad vs. 1253). ‖ *ἀπὸ*] *ἐκ* V R alii. Cf. Vesp. 456 Pac. 1121 et supra vs. 1254.

1290 sq. Hanc quoque quaestionem in scholis philosophorum ventilatam esse cum per se intellegimus tum testatur Lucretius VI 607 sqq.: *Nunc ratio reddenda augmen cur nesciat aequor. | Principio mare mirantur non reddere maius | naturam, quo tantu' fluat decursus aquarum, | omnia quo veniant ex omni flumina parte.*

1292. *οὐ...δίκαιον*] i. e. *οὐκ ἐνδέχεται.* Prisca hic obtinet vocis *δίκαιος* vis; quae primitus significat id quod ex consuetudine fit, id quod rerum naturae vel hominum institutis longo usu consecratis est consentaneum (cf. Hom. ξ 59 σ 275 τ 43, 168 etc.), quapropter Chiron, qui Centaurorum cultissimus erat, *δικαιότατος* dicitur Λ 832. Idem igitur in dictione epica est *δίκαιον* quod *νενομισμένον* vocabatur postea. Vid. Thucyd. IV 62 § 4 *οὐκ εὐτυχεῖ δικαίως* *non necessario fert rerum natura ut prospera fortuna utatur.* In attico sermone etiam locutio *δίκην* cum gen. (*bij wijze van*) priscam vocis potestatem servavit.

— *κᾆτα*] cum indignatione rogantis sunt *καί* (vid. ad vs. 210) et *εἶτα* vel *ἔπειτα* (vid. ad vs. 226).

1296. Cf. Av. 1020 Pithetaeri ad Metonem verba „*οὐκ ἀναμετρήσεις σαυτὸν ἀπιὼν ἀλλαχῇ;*" — Verbum immerito in suspicionem adduxit Bentley; vid. Vesp. 196 *ὤθει τὸν ὄνον καὶ σαυτὸν εἰς τὴν οἰκίαν*, Soph. Phil. 577 *ὅσον τάχος | ἔκπλει σεαυτὸν ξυλλαβών* (*hinc te proripe*), cf. etiam Pac. 19 (*οἶσε ξυλλαβὼν*) *καὶ σαυτόν γε πρός*, Soph. Ant. 444 *σὺ μὲν κομίζοις ἂν σεαυτὸν οἷ θέλεις*, Eur. Phoen. 1636 *κόμιζε σαυτὴν ...δόμων ἔσω.*

1297. *φέρε*] *cedo*, vid. ad Ran. 498.

ΑΜΥΝΙΑΣ.

ταῦτ᾽ ἐγὼ μαρτύρομαι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ὕπαγε. τί μέλλεις; οὐκ ἐλᾷς, ὦ σαμφόρα;

ΑΜΥΝΙΑΣ.

(vapulans:)

ταῦτ᾽ οὐχ ὕβρις δῆτ᾽ ἐστίν;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ᾄξεις; ἐφιαλῶ
κεντῶν ὑπὸ τὸν πρωκτόν σε τὸν σειραφόρον.

(Profugit Amynias.)

φεύγεις; ἔμελλον ἄρα σε κινήσειν ἐγὼ
αὐτοῖσι τοῖς τροχοῖσι καὶ ξυνωρίσιν.

(Domum intrat.)

1297. Versus partem posteriorem Testi tribuunt multi, non recte.

1299. Amyniae verba „*ταῦτ᾽ — ἐστίν;*" olim Testi a quibusdam esse tributa e scholii verbis *ταῦτα ἔοικεν ὁ μάρτυς λέγειν τῷ δανειστῇ* efficit Rutherford; sed haec adscripta leguntur versui 1298, qui versus quidni Testi (qui nullus tamen nunc adest) olim perperam tributus fuerit a quibusdam, pro *σαμφόρα* legentibus *Πασία*, quod est in V R. || *ἐφιαλῶ*] sic scripsi coll. Vesp. 1348 Pac. 432; *ἐπιάλῶ* R, *ἐπὶ ἄλλων* V, *ἐπεὶ ἀλῶ* multi; veterum errores commemorantur in scholiis.

1301. *ἄρα σε κινήσειν*] *σ᾽ ἄρα κινήσειν* V R, sic aut *ἄρα κινήσειν σ᾽* plerique, *σ᾽ ἄρα κινήσειν* Brunck.

1302. *αὐτοῖσι τοῖς τροχοῖσι* Elmsley] *αὐτοῖς* (*-τοῖσι* V) *τροχοῖς τοῖς σοῖσι* (*σοῖς* V alii) codd. — Vid. ad Vesp. 119.

— *ταῦτ᾽ ἐγὼ μαρτύρομαι*] vid. vs. 1222 et ad Ran. 528.

1298. *ὕπαγε*] vid. ad Ran. 174.

— *σαμφόρα*] vid. ad vs. 23. Tamquam equum senex Amyniam vapulantem alloquitur verbis ex filii ore saepe auditis *σαμφόρα* et *σειραφόρε*. Vid. Eq. 603, ubi ad verum equum haec dicuntur; praeterea cf. Eq. 243 *οὐκ ἐλᾶτε*.

1299. *ταῦτ᾽ οὐχ ὕβρις δῆτ᾽ ἐστίν;*] *quid si hoc non contumeliast* (Ter. Andr. I 5, 2), *ista quidem vis est* (Caesar apud Suet. in vita 82). Vid. ad Ran. 21.

— *ᾄξεις*] de futuri usu vid. ad vs. 633, de verbo ad Ran. 1001.

— *ἐφιαλῶ*] *immittam* (*τὸ κέντρον*). Verbum e veteri poesi notum (*ἐπι-ιάλλειν*, vid. *ι* 288 etc.) apud nostrum Vesp. 1348 Pac. 432 fr. 552 redit, item Phrynich. fr. 1; vid. etiam Thuc. V 77 § 8.

1300. *τὸν σειραφόρον*] i. e. *τὸν σειραῖον ἵππον* (Soph. El. 722), *τὸν δεξιόσειρον* (Soph. Ant. 140) vel *ἀριστερόσειρον*. Vid. vs. 1298 et ad vs. 122. Vox legitur etiam Herodot. III 102 Aesch. Ag. 842 etc.

1301 sq. „*Probe sciebam me te cum istis rotis bigisque summoturum!*" — De hoc genere loquendi vid. ad Ran. 268. Verbo autem *κινεῖν* senem non sine nequitia nunc uti (vid. ann. crit. ad vs. 1102) apparet collato vs. 1300.

1302. *αὐτοῖσι τοῖς κτέ.*] vid. ad Vesp. 119.

— *τροχοῖσι καὶ ξυνωρίσιν*] parti subiungitur totum, ut supra vs. 413 et 1239.

ΧΟΡΟΣ.

(Cantus.)

Stropha (vs. 1303—1311).

οἷον τὸ πραγμάτων ἐρᾶν
φλαύρων. ὁ γὰρ
γέρων ὅδ' ἀρνηθεὶς
ἀποστερῆσαι βούλεται
τὰ χρήμαθ' ἃ ἐδανείσατο·
κοὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ τήμερον
λήψεταί τι πρᾶγμ', ὃ τοῦ-
τον ποιήσει τὸν σοφιστὴν ⏑—
⏓ ὧν πανουργεῖν ἤρξατ' ἐξ-
αίφνης † τι κακὸν λαβεῖν. †

Antistropha (vs. 1312—1320).

οἶμαι γὰρ αὐτὸν αὐτίχ' εὐ-

1304. *ἀρνηθεὶς] ἐρασθεὶς codd., ἐξαρθεὶς Reisig, ἐπαρθεὶς Blaydes, ὅδε χρήστας Reiske. Cf. vs. 1312. — Verbo ἀρνεῖσθαι noster etiam Eq. 572 Eccl. 365, 798 Plut. 893 usus est.

1308—1311. Verba corrupta.

1308. λήψεται] sic V R et plerique, τι λήψεται alii; λήψεταί τι GHermann. Ferri posse λήψεταί τι...ὃ ποιήσει...λαβεῖν τι iure negat Kock; ipsum tamen verbum λήψεται propter ea quae praecedunt sanum duco, quapropter reieci quod tentaveram πείσεται. ‖ τοῦτον] τουτονὶ Bergk.

1309 sq. Lacunam verbis ἴσως ἀνθ' explet Reisig; ἀνθ' ὧν est in codice Δ, cf. Plut. 434. Sed adverbium ἴσως recipiendum non videtur, neque enim placet bis in eodem cantico usurpatum (h. l. et vs. 1318), neque satis concinna est vocularum οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐκ et ἴσως iunctura. Ferri posset fortasse *ἁπάντων vel *ἐκείνων.

1311. τι κακὸν λαβεῖν] κακὸν λαβεῖν τι GHermann, κακόν τι πάσχειν Reisig, λαβεῖν κακόν τι Meineke. Equidem malim *δίκην παρασχεῖν vel ὑποσχεῖν, ne in eadem sententia bis legatur verbum λαμβάνειν. Vid. ad vs. 1308.

1303 sqq. Dum senex coenam quae parabatur repetit (cf. vs. 1213), improborum consiliorum exitum praedicit chorus.

1303. πραγμάτων ἐρᾶν] cf. vs. 1459 Pac. 191 etc. et ad vs. 1007 Vesp. 1392 Ran. 228. — Cum his verbis componendus est versus 1308: *hoc ipso igitur die habebit quale appetit* πρᾶγμα.

1304 sqq. *In animo est seni apud iudices negando fraudare creditores; at novo huic sophistae instat aliquid quod minime gratum ei erit, opinor.* Hic verborum corruptorum, quibuscum cf. Plut. 433 sq., sensus esse debet.

1305 sq. Peccasse se ipse Strepsiades confitetur infra vs. 1463 sq. οὐ γάρ με χρῆν τὰ χρήμαθ' ἃ ἐδανεισάμην | ἀποστερεῖν.

1307. οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐκ] videantur quae observavi ad Ran. 640.

1309. Sophista ironice nunc a choro dicitur Strepsiades, qui σοφόν vs. 1202 se vocavit ipse.

ῥήσειν, ὅπερ
πάλαι ποτ' ἐζήτει,
εἶναι τὸν υἱὸν δεινόν οἱ
γνώμας ἐναντίας λέγειν
τοῖσιν δικαίοις, ὥστε νι-
κᾶν ἅπαντας οἷσπερ ἂν
ξυγγένηται, κἢν λέγῃ παμπόνηρ'.
ἴσως δ', ἴσως βουλήσεται
καὶ ἄφωνον αὐτὸν εἶναι.

SCENA TRIGESIMA.

(Anxius foras profugit Strepsiades insequente Phidippide.)

Strepsiades, Phidippides.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἰού, ἰού!
ὦ γείτονες καὶ ξυγγενεῖς καὶ δημόται,
ἀμυνάθετέ μοι τυπτομένῳ πάσῃ τέχνῃ.
οἴμοι κακοδαίμων τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς γνάθου.
ὦ μιαρέ, τύπτεις τὸν πατέρα;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

φήμ', ὦ πάτερ.

1312. ἐζήτει] ἐπεζήτει V R alii, ἐπήτει GHermann, ἐδίζητ' vel ἐθήρα Blaydes, in versu antistropho 1304 servantes ἐρασθείς.

1314. γνώμας] γνώμας τ' V R alii.

1316. ἅπαντας] del. Bergk (vid. vs. 1308 sq.).

1317. κἢν] κἂν codd.

1319. δ'] om. multi.

1312. πάλαι ποτέ] etiam Vesp. 1060 Pac. 133 Plut. 1002, 1075 hae particulae iunguntur.

1314. Cf. vs. 321, 888, 1037, 1040, 1338.

1317. ξυγγένηται] i. e. εἰς λόγους ἔλθῃ.

1319. ἴσως] cf. vs. 1129.

— βουλήσεται] sc. μᾶλλον, *praeferet* (ut semper apud Homerum).

1322. Cf. coqui foras se proripientis clamores apud Plautum Aul. III 1, 1 sqq.: *optati cives, populares, incolae, accolae, advenae omnes | date viam qua fugere liceat* etc.

1323. πάσῃ τέχνῃ] vid. ad Ran. 1235.

1324. Cf. fr. 324 οἴμοι κακοδαίμων τῆς τόθ' ἡμέρας.

— τῆς γνάθου] quam filius ἐπάταξεν. Cui ultimae impietatis flagitio (cf. Ran. 149 Aeschin. I § 28) poena legibus praestituta erat capitis deminutio (Andocid. I § 74, vid. etiam Xen. Mem. II 2 § 13 I 2 § 49 sqq.).

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.
ὁρᾶθ' ὁμολογοῦνθ' ὅτι με τύπτει;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.
καὶ μάλα.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.
ὦ μιαρὲ καὶ πατραλοία καὶ τοιχωρύχε.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.
αὖθίς με ταὐτὰ ταῦτα καὶ πλείω λέγε·
ἆρ' οἶσθ' ὅτι χαίρω πόλλ' ἀκούων καὶ κακά;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.
ὦ λακκόπρωκτε, —

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.
πάττε πολλοῖς τοῖς ῥόδοις.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.
τὸν πατέρα τύπτεις;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.
καὶ ἀποφανῶ γε, νὴ Δία,
ὡς ἐν δίκῃ σ' ἔτυπτον.

1328. με ταὐτὰ] μετὰ V.
1329. καὶ] om. nonnulli, δὴ alii.

1326. ὁρᾶτε] de plurali vid. ad vs. 1262. — καὶ μάλα] *et lubens confiteor* (Ter. Eun. III 5, 48); vid. ad Ran. 864.

1327. Vid. ad Ran. 465. Filium πατραλοίαν senex ira percitus etiam τοιχωρύχον vocat; cf. Ran. 773.

1328—1330. Verum τοῦ Ἀδίκου discipulum nunc praestat se iuvenis; cf. vs. 910—912.

1329. πόλλ' ἀκούων καὶ κακά] *quicquid contumeliose in me iacitur*; noto usu dicitur πολλὰ καὶ κακά. Cf. Eq. 1276 Thesm. 351 etc.

1330. ὦ λακκόπρωκτε] *o fossa* (Iuven. II 10), = ὦ λακατάπυγον (Ach. 664). Inest huic voci crimen τῆς εὐρυπρωκτίας perridicule exaggeratum, ad eius autem analogiam conformatum est adiectivum λακκόπλουτος de Callia illo praedivite (ad Ran. 428) a comico aliquo — semel opinor — usurpatum (Hesych. s. v., com. adesp. fr. 68). Nam ex illo epitheto procrevisse fabellam, quam referunt Plutarchus Aristid. 5 Suid. s. v., veri multo est similius quam illuc spectantes comicos λακκόπλουτον Calliam vocasse. Redit vox λακκόπρωκτος apud Cephisodorum fr. 3[4], λακκοπρωκτία Eupol. fr. 351[4], apud Lucianum autem XXXIV § 12 inter alia eiusdem farinae vocabula legitur λακκοσχέας; praeterea cf. χαυνόπρωκτος Ach. 104, 106. Est autem λάκκος *lacus, cisterna* (Eccl. 154 Apollodor. fr. 1 Aeschin. I § 84 Xen. Anab. IV 2 § 22 etc.).

1330. πάττε πολλοῖς τοῖς ῥόδοις] *quicquid habes istiusmodi rosarum in me conice*. Cf. vs. 910 et 912.

1331. καὶ ... γε] vid. ad Ran. 49.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ὦ μιαρώτατε,
καὶ πῶς γένοιτ' ἂν πατέρα τύπτειν ἐν δίκῃ;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ἔγωγ' ἀποδείξω, καί σε νικήσω λέγων.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τουτὶ σὺ νικήσεις;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

πολύ γε καὶ ῥᾳδίως.
ἑλοῦ δ' ὁπότερον τοῖν λόγοιν βούλει λέγειν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ποίοιν λόγοιν;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

τὸν κρείττον' ἢ τὸν ἥττονα;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἐδιδαξάμην μέντοι σε, νὴ Δί', ὦ μέλε,
τοῖσιν δικαίοις ἀντιλέγειν, εἰ ταυταγὶ
μέλλεις μ' ἀναπείσειν, ὡς δίκαιον καὶ καλὸν

1333. *ἐν δίκῃ*] *ἔνδικον* (quod et mihi in mentem venerat) Blaydes, non recte.

1335. *πολύ*] *πάνυ* Blaydes dubitanter.

1336 sq. Absurda esse Phidippidis haec verba iure observat Kock; non tamen dubito quin ipse poeta hos versus adiecerit, quo magis in ridiculum detorqueret duplicem illam disputandi rationem.

1339. *ταυταγὶ* Blaydes] *ταῦτά γε* codd., *ταῦτά με* Blaydes dubitanter (omisso *μ'* vs. seq.).

1340. *μ'*] om. V R et plerique (cf. vs. 143).

1333. *καί*] vid. ad vs. 210.

— *ἐν δίκῃ*] vid. ad vs. 1379.

1334. *λέγων*] cf. vs. 953.

1335. *τουτὶ σὺ νικήσεις;*] *hoccine me tibi concessurum!* cf. vs. 1087.

— *πολύ γε καὶ ῥᾳδίως*] *et multo quidem superior e disputatione evadam facillime.* — Vehementer affirmantis est *πολύ γε* comparationi adiunctum; vid. Lys. 147 sq. *μᾶλλον ἂν διὰ τουτογὶ | γένοιτ' ἂν εἰρήνη;* — *πολύ γε νὴ τὼ θεώ* (*et multo quidem magis*), hoc autem loco verbo *νικήσω* i. e. *κρείττων ἔσομαι* notio illa comparativa inest. Legitur *πολὺ νικᾶν* etiam Ach. 651 Thuc. I 49 § 6 VII 34 § 7 etc.

1336. Absurda est optio quam patri nunc facit filius; vid. ad vs. 112 sq.

1337. *ποίοιν λόγοιν;*] vid. ad Ran. 529.

1338—1341. *Hoc si evinces, artem iustis criminibus obloquendi revera te didicisse claro patebit!* — Cf. vs. 888.

1338. *μέντοι*] vid. ad vs. 1269.

1339. *τοῖσιν δικαίοις ἀντιλέγειν*] cf. vs. 1314.

τὸν πατέρα τύπτεσθαί ἐστιν ὑπὸ τῶν υἱέων.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ἀλλ' οἴομαι μέντοι σ' ἀναπείσειν, ὥστε γε
οὐδ' αὐτὸς ἀκροασάμενος οὐδὲν ἀντερεῖς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

καὶ μὴν ὅ τι καὶ λέξεις ἀκοῦσαι βούλομαι.

ΧΟΡΟΣ.

(Cantus.)

Stropha (vs. 1345—1350).

σὸν ἔργον, ὦ πρεσβῦτα, φροντίζειν ὅπῃ
τὸν ἄνδρα κρατήσεις·
ὡς οὗτος, εἰ μή τῳ ἐπεποίθειν, οὐκ ἂν ἦν
οὕτως ἀκόλαστος.
ἀλλ' ἔσθ' ὅτῳ θρασύνεται· δῆλόν γε τἀν-
θρώπου ἐστὶ τὸ λῆμα.

SCENA TRIGESIMA PRIMA.

Eidem.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀλλ', ἐξ ὅτου τὸ πρῶτον ἤρξαθ' ἡ μάχη γενέσθαι,
ἤδη λέγειν χρὴ πρὸς χορόν· πάντως δὲ τοῦτο δράσεις.

1347. *(ἐ)πεποίθειν* Dawes] *πεποίθει* R, *πέποιθ(εν)* V et plerique.

1349. *ὅτῳ*] *ἐφ' ᾧ* Blaydes coll. Ach. 330.

1350. *δῆλόν γε τἀνθρώπου (ἐ)στὶ τὸ λῆμα*] sic vel *δῆλόν γέ τοι τὸ λῆμα τὸ τἀνδρός* GHermann, *δῆλόν (γε) τὸ λῆμ' ἐστὶ τἀνθρώπου* codd., *δῆλόν γε τὸ λῆμ' ἐστὶ τὸ τἀνδρός* Bentley, *δῆλόν γέ τοι τἀνδρὸς τὸ νόημα* Kock, *δῆλον δὲ τὸ λῆμα* Dindorf, *δῆλον τὸ λῆμα τἀνδρός* Bergk.

1352. Verba non sana esse cum articulus omissus testatur, tum vox *πρὸς χορόν* in coryphaei ore inepta admodum, tum languidus versus exitus. GHermann *δεῖ* (Meineke *χρή*) *δὴ λέγειν πρὸς τὸν χορόν* coll. Ach. 416, *ἤδη λέγειν πρὸς τὸν χορόν*

1342. *μέντοι*] vid. ad vs. 1269.

— *ὥστε*] praemittendum est *οὕτως* e praecedentibus mente suppletum; vid. ad vs. 1151.

1344. *ὅ τι καὶ λέξεις*] *quid tandem sis dicturus, quomodo vel unum verbulum possis proferre!* Vid. ad vs. 840.

1345. *σὸν ἔργον*] item vs. 1397, 1494 Lys. 315, 381 Ran. 590 et saepius, Cratin. fr. 108 Soph. Phil. 15 Eur. Alc. 39 etc., vid. etiam ad vs. 1416.

1349. *θρασύνεται*] i. e. *θρασύς ἐστι, πιστεύει*, cf. Soph. Oed. Col. 1031 *ἀλλ' ἔσθ' ὅτῳ σὺ πιστὸς ὢν ἔδρας τάδε*, Lys. XIII § 28 *εἰ μή τι ἦν ᾧ ἐπίστευες*. Verbum redit Ach. 330 Ran. 846, vid. etiam Aesch. Suppl. 772 Soph. Phil. 1387.

1352. *πάντως — δράσεις*] haec si sana

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

καὶ μὴν ὅθεν γε πρῶτον ἠρξάμεσθα λοιδορεῖσθαι,
ἐγὼ φράσω. ἐπειδὴ γὰρ εἱστιώμεθ', ὥσπερ ἴστε,
πρῶτον μὲν αὐτὸν τὴν λύραν λαβόντ' ἐγὼ 'κέλευσα
ᾆσαι Σιμωνίδου μέλος, τὸν Κριὸν, ὡς ἐπέχθη·
ὃ δ' εὐθέως ἀρχαῖον εἶναι ἔφασκε τὸ κιθαρίζειν

Lenting, ἐχρῆν λέγειν (vel λέγειν σε χρὴ) πρὸς τὸν χορὸν πάνθ' ὅσα δέδρακεν οὗτος Blaydes proposuit exempli gratia (cf. Av. 1201). Cuiusmodi si quid latet, pro τὸν χορόν malim *τοὺς φίλους. Sed nimis violenta et incerta haec omnia. Aliam viam ingressus Dobree coniecit ἡμῖν λέγειν χρὴ πρὸς χάριν.

1355. μὲν] om. R.

1356. Κρῖον GHermann] κριὸν codd.; cf. Lehrs Arist.[2] p. 285.

1357. εὐθέως] εὐθὺς V alii, εὐθὺς ὡς complures, hinc Blaydes εὐθὺς ὡς...ἐστ'.

---

sunt, vertantur: *at vel non adhortante me id facies.* De adverbii πάντως usu vid. ad Ran. 263.

1354. ὥσπερ ἴστε] cf. vs. 1213 et ad vs. 1303 sqq.

1355—1379. In Daetalensibus pater filium sophistarum doctrina imbutum simile quid iubebat (fr. 223): ᾆσον δή μοι σκόλιόν λαβὼν (sc. τὴν λύραν) Ἀλκαίου καὶ Ἀνακρέοντος. Nec dubium quin filius ille patri idem fere responderit quod Phidippides noster, vel is quem Eupolis (fr. 139) induxit dicentem: τὰ Στησιχόρου τε καὶ Ἀλκμᾶνος Σιμωνίδου τε | ἀρχαῖον ἀείδειν. Scilicet carmina Stesichori, Simonidis, Alcmanis, Alcaei, Anacreontis, Thespidis (Vesp. 1478 sq.), Phrynichi (Vesp. 220 et 269), Aeschyli a Phidippidis aequalibus spernebantur prae recentiorum poetarum artificiis musicis et verbulis Euripideis; vid. supra vs. 967 sq.

1355. Cf. Philocleon ξυμποτικός τις γίγνεσθαι studens Vesp. 1220 sqq.

1356. *Crius* Polycriti filius Aegineta initio belli Persici inclaruit; ad quem Cleomenes rex Lacedaemoniorum sibi adversantem „ἦ δὴ νῦν" inquit „καταχαλκοῦ, ὦ κριέ, τὰ κέρεα, ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ", Herodot. VI 50 (cf. 73). Hunc igitur virum (aut alium eiusdem nominis) Simonides commemoravit in carmine quodam, unde haec verba afferuntur in scholiis: ἐπέξαθ' ὁ Κριὸς οὐκ ἀεικέως | ἐλθὼν ἐς εὔδενδρον ἀγλαὸν Διὸς | τέμενος, — manifesto igitur spectans vocis κριός vim propriam; sed cuiusmodi fuerit verborum ille lusus efficere iam non possumus. Initium esse carminis in Crii honorem conscripti, cum e luctae certamine victor evasisset, scholia perhibent; Bergk vero statuit Crii aemulum aliquem a Simonide esse celebratum.

1357 sq. Hac statim in re sophistarum alumnum se praestitit Phidippides. Nempe multis ea aetate displicebat priscus mos in conviviis carmina popularia cantandi, insulsorum enim imperitorumque hominum hoc esse, at confabulari virorum cultiorum. Οἱ γὰρ φαῦλοι καὶ ἀγοραῖοι ἄνθρωποι — Socrates ait Plat. Protag. 347 *c*, *d* — διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἀλλήλοις δι' ἑαυτῶν συνεῖναι ἐν τῷ πότῳ μηδὲ διὰ τῆς ἑαυτῶν φωνῆς καὶ τῶν λόγων τῶν ἑαυτῶν ὑπ' ἀπαιδευσίας, τιμίας ποιοῦσι τὰς αὐλητρίδας, πολλοῦ μισθούμενοι ἀλλοτρίαν φωνὴν [τὴν τῶν αὐλῶν] καὶ διὰ τῆς ἐκείνων φωνῆς ἀλλήλοις σύνεισιν· ὅπου δὲ καλοὶ κἀγαθοὶ συμπόται καὶ πεπαιδευμένοι εἰσίν, οὐκ ἂν ἴδοις οὔτ' αὐλητρίδας οὔτ' ὀρχηστρίδας οὔτε ψαλτρίας, ἀλλ' αὐτοὺς αὐτοῖς ἱκανοὺς ὄντας συνεῖναι ἄνευ τῶν λήρων τε καὶ παιδιῶν τούτων διὰ τῆς αὐτῶν φωνῆς, λέγοντάς τε καὶ ἀκούοντας ἐν μέρει ἑαυτῶν κοσμίως, κἂν πάνυ πολὺν οἶνον πίωσιν. Qua-

ᾄδειν τε πίνονθ᾽, ὡσπερεὶ κάχρυς γυναῖκ᾽ ἀλοῦσαν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

οὐ γὰρ τότ᾽ εὐθὺς χρῆν σ᾽ ἀράττεσθαί τε καὶ πατεῖσθαι,
ᾄδειν κελεύονθ᾽, ὡσπερεὶ τέττιγας ἑστιῶντα;

1359. σ᾽ ἀράττεσθαι Meineke] σ᾽ (σέ γ᾽, γ᾽) ἄρα τύπτεσθαι codd. (cf. Vesp. 1299 Pac. 42 Eccl. 91), Bentley σε τύπτεσθαι, GHermann dubitanter σέ γ᾽ ἄρα τυπτόμενον ἐπιτριβῆναι. — Cf. vs. 1373. || τε] om. V alii.

---

propter in coena Agathonis convivae τὴν μὲν εἰσελθοῦσαν αὐλητρίδα χαίρειν ἐῶντες διὰ λόγων δὲ ἀλλήλοις συνόντες (Conv. 176 e) de Amoris vi et indole confabulantur, neque aliter sentiebat Euripides, qui nutrici haec verba tribuit Med. 190 sqq.: σκαιοὺς δὲ λέγων κοὐδέν τι σοφοὺς | τοὺς πρόσθε βροτοὺς οὐκ ἂν ἁμάρτοις, | οἵτινες ὕμνους ἐπὶ μὲν θαλίαις | ἐπί τ᾽ εἰλαπίναις καὶ παρὰ δείπνοις | ηὕροντο, βίου τερπνὰς ἀκοάς κτέ.

1358. ὡσπερεὶ κάχρυς γυναῖκ᾽ ἀλοῦσαν] neque ad κιθαρίζειν verbum neque ad πίνειν haec sunt referenda, sed a solo verbo ᾄδειν sunt suspensa. Mulierculas vel operarios (e. g. ἱμονιοστρόφους, Ran. 1297) inanes cantilenae decent, non viros urbanos. Quapropter in Agathonis illo convivio (l. l.) tibicina ἑαυτῇ ἢ ἐὰν βούληται ταῖς γυναιξὶ ταῖς ἔνδον αὐλεῖν iubetur. Qui locus cum nostro collatus satis aperte testatur etiam Socratis hanc fuisse sententiam, et dictum illud de „muliercularum neniis", fortasse etiam illud de „cicadarum epulis", cum a comico tum a Platone ex ipsius ore esse sublectum (cf. Prolegom. p. XXXI—XXXIV). Facile autem nobis fingimus mulieres, dum grana molunt (Plut. Mor. 157 e, Tryphon apud Athen. 618 d) vel in camino torrent, linguam faucesque exercentes ut taedia sua fallant, nec mirum inde ab epicorum poetarum aetate pro exemplo inanis garrulitatis fuisse γραῦν καμινῷ; videantur Iri mendici ad Ulixem verba σ 26 sq.: ὢ πόποι, ὡς ὁ μολοβρὸς ἐπιτροχάδην ἀγορεύει | γρηὶ καμινοῖ ϝῖσος. — De voce κάχρυσι vid. Thuc. VI 22 et ad Vesp. 1158.

1359. τότ᾽ εὐθύς] cf. vs. 1215.

— ἀράττεσθαι] *pulsari*. Idem fere significat quod κόπτεσθαι, sed aliquanto est fortius; vid. Eccl. 976 sq. vetulae iuvenisque colloquium: οὗτος τί κόπτεις; μῶν ἐμὲ ζητεῖς; — πόθεν; | — καὶ τὴν θύραν γ᾽ ἤραττες. Cf. Aesch. Prom. 58 Pers 460, 1054 Herodot. VI 44 etc.; composita autem huius verbi inveniuntur ἐξαράττειν Eq. 641 Thesm. 704, ἀπαράττειν Herodot. VIII 90 Thuc. VII 63 § 1, καταράττειν (Pac. 266 vHerwerden) Herodot. IX 69 Thuc. VII 6 § 3, συναράττειν Herodot. II 63. De translata significatione vid. ad vs. 1373.

— πατεῖσθαι] *conculcari, pedibus proteri*. Cf. servi verba Eq. 69 sq. ἡμεῖς δὲ δίδομεν· εἰ δὲ μή, πατούμενοι | ὑπὸ τοῦ γέροντος ὀκταπλάσια χέζομεν, et vs. 166 βουλὴν πατήσεις. Conferri potest ληῦσθαι Eq. 924 (Aesch. Prom. 365). — Animum plane despondentis est indicium si quis πατεῖν παρέχει (Plat. Theaet. 191 a Soph. Ai. 1146).

1360. τέττιγας] *cicadae* enim neque tacent quamdiu vivunt neque edunt, sed ᾄδοντες ἀμελοῦσι σίτων τε καὶ ποτῶν, γέρας τοῦτο παρὰ Μουσῶν λαβόντες, μηδὲν τροφῆς δεῖσθαι γενομένους, ἀλλ᾽ ἀσίτους τε καὶ ἀπότους εὐθὺς ᾄδειν ἕως ἂν τελευτήσωσιν, ut loquitur Socrates apud Platonem Phaedr. 259 c. Quem locum cum nostro cohaerere suspicor; vid. ad vs. 1358. Praeterea conferendus est Philyllii versus e contextu evulsus: οὐκ εἰμὶ τέττιξ οὐδὲ κοχλίας, ὦ γύναι (fr. 21). — Cicadae tempore aestivo ἐπὶ τῶν κραδῶν perpetuo cantantes (Av. 40) cum notissimae sunt Europae meridionalis incolis, tum vero Athe-

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τοιαῦτα μέντοι καὶ τότ' ἔνδον ἔλεγεν οἷάπερ νῦν·
καὶ τὸν Σιμωνίδην ἔφασκ' εἶναι κακὸν ποιητήν.
καὶ ἐγὼ μόλις μέν, ἀλλ' ὅμως ἠνεσχόμην τὸ πρῶτον·
ἔπειτα δ' ἐκέλευσ' αὐτὸν ἀλλὰ μυρρίνην λαβόντα
τῶν Αἰσχύλου λέξαι τί μοι. κᾆθ' οὗτος εὐθὺς εἶπεν·
„ἐγὼ γὰρ Αἰσχύλον νομίζω πρῶτον ἐν ποιηταῖς,
ψόφου πλέων, ἀξύστατον, στόμφακα, κρημνοποιόν;"
καὶ ἐνταῦθα πῶς οἴεσθέ μου τὴν καρδίαν ὀρεχθεῖν;

1361. ἔνδον] om. R, post ἔλεγον habent nonnulli. ‖ νῦν] καὶ νῦν V alii.

1365. εὐθὺς εἶπεν] εἶπεν (om. εὐθὺς) V, αὐτὸν εἶπεν dubitanter GHermann, εἶπεν· αἰβοῖ Meineke, εἶπ' ἐκεῖνον Bergk deleto vs. 1366. Hunc post vs. 1364 collocat Schütz, post vs. 1368 dubitanter GHermann (cf. Fritzsche Thesm. p. 438, quos sequitur Kock), traditum tamen versuum ordinem iure praeferens, nam in iuvenis ore ironiae plenus est vs. 1366, in patris vero ore plane inutilis.

1366. πρῶτον] πρωκτὸν Thiersch ingenio abusus.

---

niensibus carissimae (vid. ad vs. 984). Omnium autem insectorum μάλιστα ὀλιγοσίτους esse, solo enim rore vesci (ὀλίγην δρόσον πίνειν Anacr. 32), observant etiam Aristot. Part. Animal. IV 5 extr., Plut. Mor. 660 *f*.

1361. μέντοι] vid. ad vs. 1269.

1364 sq. *Ad citharam canere* — pater ait — *si obsoletum tibi videtur nimiaeque rusticitatis*, σὺ δ' ἀλλὰ μυρρίνην λαβὼν τῶν Αἰσχύλου λέξον τί μοι, *corona certe sumta Aeschyli aliquot versus* (assa voce) *mihi recita*. Idem vocum σὺ (ὑμεῖς) δ' ἀλλά (*saltem*) imperativo praemissarum est usus Ach. 191, 1033 Nub. 1369 Pac. 660 Lys. 904 Antiphan. fr. 163 Eur. Hec. 391; cf. ἀλλὰ νῦν Av. 1598 Thesm. 288, ἀλλά Thesm. 424, 449 Soph. Phil. 1041 Eur. Or. 1562 etc.

1365. τι] i. e. ῥῆσίν τινα. Cf. vs. 1371 Vesp. 580 Ran. 151. Pessima quaevis sibi imprecans aliquis apud Ephippum et alia optat et hoc: ῥήσεις κατὰ δεῖπνον Θεόδωρός μοι λέγοι (fr. 16).

1366 sq. *Hunc scilicet inter poetas praefero tumidum incompositumque clamatorem!* — Bene factum, patrem irridens ait iuvenis, quod casсum istum nugatorem nominasti: quem quomodo non plurimi faciam equidem!

1366. γὰρ] ironiae indicium, ut Vesp. 1159 etc.

— νομίζω πρῶτον ἐν ποιηταῖς] similis verborum est structura Eur. Electr. 82 sq. Πυλάδη, σὲ γὰρ δὴ πρῶτον ἀνθρώπων ἐγὼ | πιστὸν νομίζω καὶ φίλον ξένον τ' ἐμόν, *prae ceteris hominibus fidum te duco*.

1367. De voce ψόφος vid. ad Ran. 492; adiectivo ἀξύστατος (ἀ-ξύ-στατος) *incompositus* (Quinct. X 1) designatur qui κόσμιος non est sed ἄμορφος, vid. Plut. Mor. 1014 *b*; adiectivum στόμφαξ, de cuius termino vid. ad Ran. 1074, significat *grandiloquum*, verbo autem inde ducto στομφάζειν noster utitur Vesp. 721; de voce denique κρημνοποιός vid. Eq. 628 et ad Ran. 929. Praeterea cum his criminibus conferri possunt Ran. 839, 924 sq., 940 etc.

1368. Item Dicaeopolis Ach. 12, qui cum Aeschyli drama actum iri sperasset, frigidam illam Theognidis tetralogiam vidit scenae commissam: πῶς τοῦτ' ἔσεισέ μου δοκεῖς τὴν καρδίαν, i. e. πῶς οἴει με τότε βδελυχθῆναι, προσστῆναί μοι τοῦτο, *vomitum istud mihi movisse*. Etiam apud

ὅμως δὲ τὸν θυμὸν δακὼν ἔφην· „σὺ δ' ἀλλὰ τούτων
λέξον τι τῶν νεωτέρων, ἅττ' ἐστὶ τὰ σοφὰ ταυτί.“
ὃ δ' εὐθὺς ᾖδ' Εὐριπίδου ῥῆσίν τιν', ὡς ἐβίνει
ἀδελφός, ὦ ἀλεξίκακε, τὴν ὁμομητρίαν ἀδελφήν.
καὶ ἐγὼ οὐκέτ' ἐξηνεσχόμην, ἀλλ' εὐθέως ἀράττω
πολλοῖς κακοῖς καὶ αἰσχροῖσι· κᾆτ' ἐντεῦθεν, οἷον εἰκός,

1370. ταυτί Blaydes] ταῦτα codd.

1371. ᾖδ' Blaydes] ᾖσ' codd. || ἐβίνει Dindorf] ἐκίνει codd., quae quadamtenus defendi potest lectio, vid. ad vs. 1102; hoc tamen loco verbum apertum contextui aptius mihi videtur quam dubiae potestatis illud κινεῖν.

1372. ἀδελφός] ἀδελφός (cf. Thesm. 563) codd. nonnulli; sed seni *ignotam* fuisse fabulam sumamus necesse est.

1373. καὶ ἐγὼ] κἀγ' R, κἀγὼ δ' V alii, κᾆτ' Meineke, ἐγὼ δέ τ' (δ' ἔτ' Toup) οὐκ ἠνεσχόμην codd. nonnulli. || εὐθέως ἀράττω Cant. 1] εὐθέως ἐξαράττω pauci, εὐθὺς ἐξαράττω V R et plerique.

1374. κᾆτ' ἐντεῦθεν] κἀντεῦθεν V R, sic aut κἀντεῦθεν οὖν plerique; κἀντεῦθεν μὲν GHermann, καὶ τοὐντεῦθεν Meineke.

Thucydidem II 49 § 3 καρδία *stomachum* significat, nec non in hodiernis linguis multa supersunt vestigia huius generis loquendi et cogitandi, plebeculae etiamnunc usitatissimi, quo *cordis* fit mentio cum intellegendus sit *stomachus*: *mal au coeur, le coeur m' en retourne, ça me soulève le coeur, sick at heart, gezond van harte, hartewater, de zenuwen zijn mij op het hart geslagen, ik heb nog niets over mijn hart gekregen* etc. etc. — Ceterum καρδία non σεισθῆναι nunc dicitur sed — quod eodem redit — *reboasse*; sonum enim indicat verbum ὀρεχθεῖν (Hom. Ψ 30 Theocr. XI 43) sive ῥοχθεῖν (ε 402). Cf. Homericum illud de Ulixe iram vix compescente: κραδίη δέ ϝοι ἔνδον ὑλάκτει (υ 13, 16).

1369 sq. Filium quam maxime sibi necessarium et post aliquot dierum absentiam carissimum nunc quoque comiter allocutus pater „*quin igitur*“ ait „*aliud quid recitas e recentioribus istis* „*poetis, qui tibi tantopere sunt accepti,* „*mihi autem ignoti*“.

1369. τὸν θυμὸν δακών] locutio coartata; accuratius enim loqui si vellet senex, dicendum esset τὸ χεῖλος δακὼν ἵνα τοῦ θυμοῦ κατακρατήσαιμι. Vid. ad Vesp. 1083. Brevius etiam id dicitur δάκνειν vel ἐσθίειν ἑαυτόν Vesp. 287, 778 Ran. 43, ubi vid.

— ἀλλά] *saltem*. Vid. ad vs. 1364.

1371 sq. Tangitur Euripidis fabula Aeolus, cuius argumentum erat Μακαρεὺς τῇ ἀδελφῇ μιγεὶς λαθραίως (Plat. Leg. 838 c); vid. ad Ran. 850 et 1079—1082.

1371. ῥῆσιν] vid. ad vs. 1365.

1372. ἀδελφός] nomen eius nescit senex poesis recentissimae ignarus.

— ὦ ἀλεξίκακε] sc. Ἄπολλον. Averruncandi haec est formula, ut Ἄπολλον ἀποτρόπαιε Eq. 1307 Plut. 359.

1373. ἐξηνεσχόμην] tragicae fere amplitudinis verbum, cf. e. g. Eur. Alc. 952 Med. 74 Andr. 201 Heracl. 967 et infra ad vs. 1393; vulgari autem sermoni simplex plerumque sufficit, e. g. supra vs. 1363. Apud nostrum compositum redit Pac. 702.

— ἀράττω] proprio sensu usurpatum vidimus vs. 1359, nunc transfertur ad linguae proelia; vid. κακοῖς ἀράσσειν Soph. Phil. 374, ὀνείδεσιν ἀράσσειν Soph. Ai. 725. Sic dicitur etiam κακοῖς ἐλαύνειν Eur. Alc. 676 (Andr. 31 Soph. Ai. 275 etc.).

1374. κᾆτ' ἐντεῦθεν] item Eq. 543; de particula ἐντεῦθεν vid. ad Vesp. 125.

ἔπος πρὸς ἔπος ἠρειδόμεσθ'· εἶθ' οὗτος ἐπαναπηδᾷ,
κἄπειτ' ἔφλα με κἀσπόδει κἄπνιγε κἀπέτριβεν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

οὔκουν δικαίως, ὅστις οὐκ Εὐριπίδην ἐπαινεῖς,
σοφώτατον;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

σοφώτατόν γ' ἐκεῖνον, ὦ... τί σ' εἴπω;
ἀλλ' αὖθις αὖ τυπτήσομαι.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

νὴ τὸν Δί' ἐν δίκῃ γε.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

καὶ πῶς δικαίως; ὅστις, ὦ ἀναίσχυντέ, σ' ἐξέθρεψα,
αἰσθανόμενός σου πάντα τραυλίζοντος, ὅ τι νοοίης.
εἰ μέν γε „βρῦν" εἴποις, ἐγὼ γνοὺς ἂν πιεῖν ἐπέσχον·

1375. *ἐπαναπηδᾷ*] *ἐπενεπήδα* (coll. vs. 550) Blaydes probabiliter.

1376. *καὶ ἔπνιγε*] *κἄπριγε* R. || *καὶ ἐπέτριβεν*] *κἀπέθλιβε(ν)* V R, *κἄθλιβε κἀπέπνιγεν* Bergk.

1379. *τυπτήσομαι*] *τυπήσομαι* Buttmann non recte. || *ἐν δίκῃ*] *ἐνδίκως* pauci, ut Pac. 630, ubi correxit Porson. || *γε* Dindorf] *γ' ἂν* V R, sic vel *γάρ* cett.

1381. *σου*] *σου καὶ* R.

1382. *ἐπέσχον*] *παρέσχον* nonnulli, *ἐπεῖχον* Blaydes.

1375. *ἔπος πρὸς ἔπος*] cf. Ran. 643 *πληγὴν παρὰ πληγήν*.

— *ἠρειδόμεσθα*] cf. Hom. *Ψ* 735 Achillis ad luctantes verba *μηκέτ' ἐρείδεσθον*, unde intellegimus e palaestra hoc quoque verbum, ut alia multa (vid. ad vs. 551), desumtum esse adque linguae certamina translatum; Plut. Mor. 618 *f* *συνερείδοντες ἔπος παρ' ἔπος*. Vid. ad Ran. 914 et de medio supra ad vs. 1004.

1376. Praesenti historico subiunguntur praeterita; etiam Soph. Ant. 406 Ai. 31 sic variata sunt tempora, et inversa ratione Aesch. Pers. 194 sqq. Eur. Alc. 176 El. 821.

— *ἔφλα*] *contundebat*. Verbum etiam Pac. 1306 cum verbo *σποδεῖν* iungitur, (translato tamen sensu); praeterea apud nostrum redit Plut. 694, 784 fr. 10. Cf. Theocr. V 148, 150.

— *ἐσπόδει*] vid. ad Ran. 662.

— *ἔπνιγε*] vid. ad vs. 1036.

— *ἐπέτριβεν*] vid. ad Ran. 571.

1377. *ὅστις*] vid. ad vs. 1227.

1378. *σοφώτατόν γε*] *sapientissimum sane*. Ironice nunc usurpatur particula *γε*, serio Ran. 968, admixta tamen ibi quoque amaritudine aliqua.

— *ὦ.... τί σ' εἴπω;*] item Dem. XVIII § 22 *εἶτα ὦ.... τί ἂν εἰπών σέ τις ὀρθῶς προσείποι;* epist. 3 p. 1483 *οἵτινες, ὦ.... τί ἂν εἰπὼν μήθ' ἁμαρτεῖν δοκοίην μήτε ψευσαίμην; — λίαν ὀλίγωρον.*

1379. *νὴ τὸν Δί' ἐν δίκῃ γε*] *et optimo quidem iure mehercule*. Cf. Vesp. 508 *νὴ Δί' ἐν δίκῃ γε*, item Eq. 258 Nub. 1333 Vesp. 421 Pac. 630 Thesm. 830.

1380. *ὅστις*] vid. ad vs. 1226.

— *σ' ἐξέθρεψα*] cf. Clytaemestra filio supplicans Aesch. Choeph. 968: *ἐγώ σ' ἔθρεψα, σὺν δὲ γηράναι θέλω.*

1381. *τραυλίζοντος*] vid. ad vs. 862.

1382—1385. Similia de se praedicant Phoenix Achillis educator Hom. *I* 486—

„μαμμᾶν“ δ' ἂν αἰτήσαντος, ἧκόν σοι φέρων ἂν ἄρτον·
„κακκᾶν“ δ' ἂν οὐκ ἔφθης φράσας καὶ ἐγὼ λαβὼν θύραζε
ἐξέφερον ἂν καὶ προυσχόμην σε. σὺ δ' ἐμὲ νῦν ἀπάγχων
βοῶντα, καὶ κεκραγόθ' ὅτι
χεζητιῴην, οὐκ ἔτλης
ἔξω ἐξενεγκεῖν, ὦ μιαρέ,
θύραζέ μ', ἀλλὰ πνιγόμενος
αὐτοῦ ἐποίησα κακκᾶν.

ΧΟΡΟΣ.

(Cantus.)

Antistropha (vs. 1391—1396).

οἶμαί γε τῶν νεωτέρων τὰς καρδίας
πηδᾶν, ὅ τι λέξει.
εἰ γὰρ τοιαῦτά γ' οὗτος ἐξειργασμένος

1384. *ἂν οὐκ*] *οὐκ ἂν* V R alii. || *φράσσ;*] *φράσαι* V R et plerique. Cf. Plut. 485, 685, 1133. Similis est lectionis varietas Eq. 936.

1385. *καὶ*] om. R alii.

1389. *ἀλλὰ πνιγόμενος* V R] *ἀλλ' ἀποπνιγόμενος* alii.

1390 *κακκᾶν*] *κάκκην* vHerwerden (cf. Pac. 162).

1393. *ἐξειργασμένος*] *ἔργ' εἰργασμένος* Blaydes coll. Plut. 445 sq., quoniam compositum alias apud nostrum non invenitur.

---

492 et Cilissa Orestis nutrix Aesch. Choeph. 751—762.

1382. *βρῦν*] infantulorum hanc fuisse vocem — quod observatur in Bekk. Anecd. 31 — contextus docet; verbum autem *βρύλλειν* Eq. 1126 num qua ratione cum ea cohaereat, quod statui solet, vehementer dubito.

— *ἐπέσχον*] *praebebam*. Sic Phoenix Achillem ipsius genibus insidentem satiare solebat *ὄψον προταμὼν καὶ Ϝοῖνον ἐπισχών* (Hom. *I* 489), Ulixes Eurymacho puerulo saepius *ἐπέσχε Ϝοῖνον ἐρυθρόν* (*π* 444), Hectori autem mater in mentem revocat tempus illud quo ei *λαθικηδέα μαζὸν ἐπέσχε* (*X* 83) etc. — De aoristi temporis usu vid. ad vs. 977.

1385. *προυσχόμην*] de aoristi usu vid. ad vs. 977.

— *ἀπάγχων*] vid. Av. 1348, 1352 et supra ad vs. 988.

1386. *βοῶντα καὶ κεκραγότα*] haec participia iunguntur etiam Plut. 722: *ὁ δὲ κεκραγὼς καὶ βοῶν | ἔφευγ' ἀνᾴξας.*

1387—1390. Cf. Lys. 440 Vesp. 941 et ad Ran. 479.

1390. *αὐτοῦ*] non suo loco sed in ipso conclavi. Etiam Eccl. 1061 ita usurpatur adverbium.

1391 sq. *τὰς καρδίας πῆδαν*] item Plat Conv. 215 *e* „*ἡ καρδία μοι πηδᾷ*" Alcibiades ait, „cum Socratem audio disputantem". Cf. Aesch. Choeph. 167 *ὀρχεῖται καρδία φόβῳ*, ibid. 411 *πέπαλταί μοι κέαρ*, Hom. *H* 216 *Ἕκτορι δ' αὐτῷ θυμὸς ἐνὶ στήθεσσ' ἐπάτασσε* (de quo loco vid. Plut. Mor. 30 *a*), etc., et praesertim simillimae structurae verba Eur. Bacch. 1289 *τὸ μέλλον καρδία πήδημ' ἔχει*, i. e. *ἡ καρδία θαυμάζει τί ποτε γενήσεται.*

1393. *ἐξειργασμένος*] dictionis tragicae hoc est verbum (Aesch. Pers. 759 Soph.

λαλῶν ἀναπείσει,
τὸ δέρμα τῶν γεραιτέρων λάβοιμεν ἂν
ἀλλ' οὐδ' ἐρεβίνθου.

SCENA TRIGESIMA SECUNDA.

Eidem.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

σὸν ἔργον, ὦ καινῶν ἐπῶν κινητὰ καὶ μοχλευτά,
πειθώ τινα ζητεῖν, ὅπως δόξεις λέγειν δίκαια.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ὡς ἡδὺ καινοῖς πράγμασιν καὶ δεξιοῖς ὁμιλεῖν,
καὶ τῶν καθεστώτων νόμων ὑπερφρονεῖν δύνασθαι.
ἐγὼ γὰρ ὅτε μὲν ἱππικῇ τὸν νοῦν μόνῃ προσεῖχον,
οὐδ' ἂν τρί' εἰπεῖν ῥήμαθ' οἷός τ' ἦ πρὶν ἐξαμαρτεῖν·
νυνὶ δ' ἐπειδή μ' οὑτοσὶ τούτων ἔπαυσεν αὐτός,
γνώμαις δὲ λεπταῖς καὶ λόγοις ξύνειμι καὶ μερίμναις,

1395. *ἂν*] om. V alii, *ἀλλ' ἂν οὐδ'* GHermann, *λάβοιμ' ἂν οὐδ'* Bergk.
1401. *τὸν νοῦν μόνῃ* Bentley] *μόνῃ τὸν νοῦν* plerique codd., *τὸν νοῦν μου* V, *τὸν νοῦν μόνην* R, *τὸν νοῦν μόνον* Reisig (cf. Vesp. 596 Av. 798 etc.).
1402. *οὐδ'*] *οὐκ* V. || *ἦ* Dindorf] *ἦν* codd.
1403. *μ' οὑτοσὶ*] om. V.

Ant. 262 etc.); cf. *ἐξανέχεσθαι* vs. 1373.

1394. *λαλῶν*] hoc enim iuvenis apud Socratem didicit; vid. vs. 931 et ad Ran. 954.

1395 sq. *Senum cutem ne vitiosa quidem nuce emamus* (Plaut. Mil. II 3, 45, *titivillicio* Cas. II 5, 39); idem Pac. 1223 significat *οὐκ ἂν πριαίμην οὐδ' ἂν ἰσχάδος μιᾶς*, Soph. Ant. 1170 *τἄλλ' ἐγὼ καπνοῦ σκιᾶς | οὐκ ἂν πριαίμην*, praeterea vid. ad Vesp. 91. De verbo *λαβεῖν emendi* sensu adhibito vid. ad Ran. 1236; particula *ἀλλά* eodem enunciati loco reperitur collocata Diphil. fr. 61[8] *εὐθέως νοῶ | ὅτι τοῦτό μοι τὸ δεῖπνον ἀλλ' οὐδ' αἷμ' ἔχει.*

1397. *σὸν ἔργον*] vid. ad vs. 1345.

— *μοχλευτά*] proprie eum significat qui *μοχλῷ* (*vecte*) onus grave magnaeve molis promovet (vid. Lys. 429 sq. Hom. *M* 259 *ε* 261), hinc supra vs. 568 Neptuni *τοῦ ἐνοσίχθονος* est epitheton. — Merus casus ut arbitror effecit ut hic versus sono referret Medeae ad Iasonem aedium postes effringentem verba Eur. Med. 1317 *τί τάσδε κινεῖς καὶ ἀναμοχλεύεις πύλας;*

1399. Hoc est quod vs. 515 chorus dicit *νεωτέροις πράγμασι τὴν φύσιν χρωτίζεσθαι*. Cum verbo *ὁμιλεῖν* (*consuevisse*) cf. *ξυνεῖναι* vs. 1404.

1400. Socratem postea accusatores criminabantur *ποιεῖν τοὺς ξυνόντας τῶν καθεστώτων νόμων ὑπερορᾶν*, Xen. Mem. I 2 § 9. Praeterea de locutione *οἱ καθεστῶτες* (= *οἱ κείμενοι*) *νόμοι* vid. Plat. Phaedr. 231 *e* Soph. Ant. 1113 etc.

1402. *Iungebam vix tria verba miser* (Martial. VI 54, 2).

1404. *γνώμαις ... ξύνειμι*] item Vesp. 1460, *πράγματι ... ξυνεῖναι* Ran. 959; cf. *ὁμιλεῖν* vs. 1399.

— *μερίμναις*] vid. vs. 952.

οἶμαι διδάξειν ὡς δίκαιον τὸν πατέρα κολάζειν.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἵππευε τοίνυν, νὴ Δί'· ὡς ἔμοιγε κρεῖττόν ἐστιν
ἵππων τρέφειν τέθριππον ἢ τυπτόμενον ἐπιτριβῆναι.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ἐκεῖσε δ', ὅθεν ἀπέσχισάς με, τοῦ λόγου μέτειμι,
καὶ πρῶτ' ἐρήσομαί σε τουτί· παῖδά μ' ὄντ' ἔτυπτες;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἔγωγέ σ', εὐνοῶν γε καὶ κηδόμενος.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

εἰπὲ δή μοι,
οὐ καὶ ἐμὲ σοὶ δίκαιόν ἐστιν εὐνοεῖν ὁμοίως
τύπτειν τ', ἐπειδήπερ γε τοῦτ' ἔστ' εὐνοεῖν, τὸ τύπτειν;
πῶς γὰρ τὸ μὲν σὸν σῶμα χρὴ πληγῶν ἀθῷον εἶναι,
τοὐμὸν δὲ μή; καὶ μὴν ἔφυν ἐλεύθερός γε καὶ ἐγώ.
κλάουσι παῖδες, πατέρα δ' οὐ κλάειν δοκεῖς; τίη δή;

1407. *ἵππων*] suspectum Blaydesio, qui *πολλῷ* vel *μᾶλλον* (coll. Eccl. 1131) tentat.
1408. *μέτειμι*] *'πάνειμι* Blaydes, coll. vs. 1058 Eur. Iph. Taur. 247.
1409. *τουτί*] *τοῦτ'· οὐ* Cobet, *τοῦτ' εἰ* Palmer.
1411. *οὐ καὶ*] *οὐκ ἂν* V. ‖ *ἐστιν εὐνοεῖν*] *ἐστ' ἀντευνοεῖν* Cobet (cf. Plut. 1029).
1412. Del. Bergk vHerwerden, quos sequi fortasse debebam. ‖ *τύπτειν τ'*] *τύπτοντ'* codd. nonnulli, *τύπτειν δ'* V, *τύπτειν* R, *εὐνοοῦνθ' ὁμοίως* | *τύπτειν* Kock. ‖ *γε τοῦτ' ἔστ'*] *τοῦτ' ἐστὶν* V R, *γε τοῦτ' ἐστὶν* codd. cett., *τόδ' ἐστὶν* Bentley.
1413. *μὲν σὸν*] *σὸν μὲν* Meineke.
1415. Del. Blaydes; at festivissimam hanc parodiam ab obscuro aliquo inter-

---

1407. *ἵππων...τέθριππον*] hactenus *bigis* contentus fuit iuvenis (vs. 122), sed „*satius est*" pater ait „*vel quadrigas alere*" — ad exemplum Alcmeonis illius (Herodot. VI 125) vel Megaclis (vid. ad vs. 46) — „*quam vapulare*".

— *ἐπιτριβῆναι*] vid. ad Ran. 571.

1408. *μέτειμι*] vid. ad vs. 1058.

1409 sqq. Simillimi quidam loci comicorum obversabantur Aristoteli Eth. Nicom. VII 6 mentionem facienti hominis sic *ἀπολογουμένου ὅτι τὸν πατέρα τύπτοι· „καὶ γὰρ οὗτος;" ἔφη „τὸν ἑαυτοῦ καὶ ἐκεῖνος τὸν ἄνωθεν", καὶ τὸ παιδίον δείξας „καὶ οὗτος ἐμέ" ἔφη „ὅταν ἀνὴρ γένηται· συγγενὲς γὰρ ἡμῖν"*, nec non alius viri nescio cuius, qui *ἑλκόμενος ὑπὸ τοῦ υἱοῦ παύεσθαι ἐκέλευε πρὸς ταῖς θύραις· καὶ γὰρ αὐτὸς ἑλκύσαι τὸν πατέρα μέχρις ἐνταῦθα*. Posteriori certe argumento nisi in scena comica locus esse nusquam potuit, neque illud „*συγγενὲς γὰρ ἡμῖν*" vitae communi vel etiam tribunali aptum fuit.

1413. *ἀθῷον*] prisco hoc adiectivo ea aetate praeter Euripidem (Med. 1300 Bacch. 672 etc.) iuris potissimum consulti utebantur; ab iis igitur nunc mutuatur iuvenis.

1415. Festive filius dictum Euripideum suos in usus convertit. Nam in ludicra

φήσεις νομίζεσθαι σὺ παιδὸς τοῦτο τοὔργον εἶναι·
ἐγὼ δέ γ' ἀντείποιμ' ἂν ὡς „δὶς παῖδες οἱ γέροντες,"
εἰκὸς δὲ μᾶλλον τοὺς γέροντας —◡–◡ κλάειν,
ὅσῳπερ ἐξαμαρτάνειν ἧττον δίκαιον αὐτούς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἀλλ' οὐδαμοῦ νομίζεται τὸν πατέρα τοῦτο πάσχειν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

οὔκουν ἀνὴρ ὁ τὸν νόμον θεὶς τοῦτον ἦν τὸ πρῶτον,

---

polatore esse excogitatam quis credat! || τίη δή;] Phidippidi continuavit Reisig, τι ἤδη scribens, in codd. sunt Strepsiadis; (ὁ)τίη τί δή codd. complures, om. VR aliique multi, fortasse igitur interpolatoris hoc est lacunam de suo explentis. Cobet σὺ χρῆναι, vHerwerden προσήκειν, OSchneider δικαίως. Mallem *οὐ κλάειν δίκαιον ἡγεῖ vel *οὐ κλάειν δοκεῖ δίκαιον, si veri simile ducerem comicum tragici verba ita refinxisse.

1416. σὺ] γε nonnulli.

1418 sq. Inverso ordine habet R.

1418. δὲ] τε R alii. || μᾶλλον] μάλιστα V et multi. || Lacunam indicavi. Codd. ἢ τοὺς νέους sive ἢ τοὺς νεωτέρους (τι pauci) metro invito; hinc Bentley ἢ νέους τι Kayser νὴ Δί' ἐστί, Bergk τοῦ νέου 'στί, GHermann εἰκὸς δὲ τοὺς γέροντας ἢ νεωτέρους τι κλάειν, Lenting τοὺς γέροντας τῶν νέων, ORibbeck εἰκός τε μᾶλλον ἢ νέους γέροντάς ἐστι κλάειν, Kock προσεμένους τι (*si quid admiserint*), idem ingeniose τοὺς σαπροὺς ἢ τοὺς νέους τι κλάειν, tandem τὸν γέροντα τοῦ νέου 'στι κλάειν. Vocem νέους nisi addito articulo ferri non posse certum est, veri autem est simile verba ἢ τοὺς νέους sive ἢ τοὺς νεωτέρους e margine in contextum aberrasse, denique molestum est τι verbo κλάειν additum. Ferri posset e. g. *εἰκὸς δὲ μᾶλλον τοὺς γέροντάς ἐστι δεινὰ πάσχειν vel ἐστι πολλὰ κλάειν.

1421. θεὶς τοῦτον ἦν] τιθεὶς τοῦτον ἦν VR, τοῦτον τιθεὶς GHermann (cf. Lys. I § 33 Plat. Leg. 924 *d* Dem. XVIII § 6 Aeschin. I § 33 etc.), θεὶς τουτονὶ Meineke, τιθεὶς τότ' ἦν Kock non recte, nam τότε tum demum aptum est cum certum aliquod et audientibus notum tempus significatur. Verbum ἦν omnino necessarium duco cum Blaydesio.

---

illa Admeti cum Pherete patre altercatione, qua Euripides Alcestidem fabulam satyrici loco datam exhilaravit, „*egone pro te moriar?*" senex ait: „χαίρεις ὁρῶν φῶς· πατέρα δ' οὐ χαίρειν δοκεῖς;" (Alc. 691). — Etiam Thesm. 194 noster felicissime usus est hoc Euripidis versiculo, quocum conferri possunt Hecubae ad Polymestorem verba (Hec. 1256) ἀλγεῖς· τί δ', ἡμᾶς παιδὸς οὐκ ἀλγεῖν δοκεῖς;

1416. νομίζεσθαι] vid. ad vs. 498.

— παιδὸς] vid. ad vs. 1297.

— τοὔργον] vid. Philemon. fr. 91[5] ἐγὼ δ', ὃ θεοῦ ἐστιν ἔργον, εἰμὶ πανταχοῦ, et ad vs. 1345.

1417. δὶς παῖδες οἱ γέροντες] proverbium hoc erat, quod etiam apud Sophoclem (fr. 434) reperitur: πάλιν γὰρ αὖθις παῖς ὁ γηράσκων ἀνήρ. Vid. Cratin. fr. 24 ἦν ἄρ' ἀληθὴς ὁ λόγος, ὡς δὶς παῖς γέρων, Theopomp. 69 δὶς παῖδες οἱ γέροντες ὀρθῷ τῷ λόγῳ.

1420. νομίζεται] vid. ad vs. 498.

1421. ἀνὴρ] *mortalis*. Nunc non vocem ἄνθρωπον habet oppositum (ut vs. 823 etc.) sed θεόν. Cf. Soph. Ai. 77 πρόσθεν οὐκ ἀνὴρ ὅδ' ἦν;

ὥσπερ σὺ καὶ ἐγώ, καὶ λέγων ἔπειθε τοὺς παλαιούς;
ἧττόν τι δῆτ' ἔξεστι κἀμοὶ καινὸν αὖ τὸ λοιπὸν
θεῖναι νόμον τοῖς υἱέσιν, τοὺς πατέρας ἀντιτύπτειν;
ὅσας δὲ πληγὰς εἴχομεν πρὶν τὸν νόμον τεθῆναι,
ἀφίεμεν, καὶ δίδομεν αὐτοῖς προῖκα συγκεκόφθαι.
σκέψαι δὲ τοὺς ἀλέκτορας καὶ πάντα τὰ βοτὰ ταυτί,
ὡς τοὺς πατέρας ἀμύνεται· καίτοι τί διαφέρουσιν
ἡμῶν ἐκεῖνοι, πλὴν ὅτι ψηφίσματ' οὐ γράφουσιν;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τί δῆτ', ἐπειδὴ τοὺς ἀλεκτρυόνας ἅπαντα μιμεῖ,

1423. τι Kock] τί codd. fere omnes. Cf. Ran. 1064 Av. 369.
1425. εἴχομεν] ἐλάβομεν Cobet.
1426. In margine habet R.
1427. ἀλέκτορας Beck] ἀλεκτρυόνας codd., ἀλεκτρυοῦς Porson; vid. Ran. 932 et supra vs. 663. || πάντα Blaydes] τἄλλα codd.; praeterea Blaydes tentavit τἄλλα βοτὰ τοιαυτί. Cf. Vesp. 939.
1429. πλὴν] πλήν γ' multi codd.

1423 sq. „Quoniam inter nos constat vanam esse pietatis vocem nec divini quidquam inesse legibus quibus utimur, sed homines nobis nihilo meliores acutioresve pro arbitrio suo quondam eas finxisse, — πάντων γὰρ χρημάτων μέτρον ἄνθρωπος! — quid obstat quominus nos novam nunc legem statuamus, qua filiis concedatur ius patres suos pugnis caedendi?" — Quantum distat hic sophistarum discipulus ab Antigona illa, quae ἀγράφοις pietatis νόμοις ut obtemperaret (Soph. Ant. 454 sqq.) vitam suam sponte lubensque proiecit, atque ab ipso adeo Socrate, qui capitis damnatus noluit fuga se subtrahere supplicio legibusque patriis (vid. Plat. Criton. 50 *e* cum vicinis).

1426. ἀφίεμεν] cf. vs. 1139 Eccl. 745. — δίδομεν — συγκεκόφθαι] *concedimus iis ut nos gratis hactenus vapularimus.* Cf. Silenus Euripideus Cycl. 228 ὤμοι, πυρέσσω συγκεκομμένος τάλας.

1427—1429. Naturae convenienter vivere siquidem decet, imitemur bestias parentes suos calcibus cornibus dentibus insectantes! Cf. avium verba Av. 757 sq. εἰ γὰρ ἐνθάδ' ἐστὶν αἰσχρὸν τὸν πατέρα τύπτειν νόμῳ, | τοῦτ' ἐκεῖ καλὸν παρ' ἡμῖν ἐστιν, ἤν τις τῷ πατρὶ | προσδραμὼν εἴπῃ πατάξας· „αἶρε πλῆκτρον, εἰ μαχεῖ". Quapropter Nephelococcygiam appetit πατραλοίας τις (vs. 1337 sqq.), qui tamen mox intellegit ne illic quidem pietatis officia neglegi, sed extare nonnulla quae illuc pertineant ἐν ταῖς τῶν πελαργῶν κύρβεσιν (vs. 1354).

1429. ψηφίσματα] cf. vs. 1019 Eq. 1383.

1430 sq. *Quin etiam merda vesceris et in tigno pernoctas, ut plane gallos istos gallinaceos imiteris?* cf. vs. 815. — Fortasse nunc iuvat meminisse Diogenis, qui (Phaedrum opinor dialogum irridens) τίλας ἀλεκτρυόνα εἰσήνεγκεν εἰς τὴν Πλάτωνος σχολήν, καί φησιν· „οὗτός ἐστιν ὁ Πλάτωνος ἄνθρωπος". Nam si etiam Socrates, de πτερώσει animarum sordibus terrestribus liberatarum loquens (vid. ad vs. 761—763), hominem in huius vitae luto haerentem dixerat animal implume, novum hinc accedit acumen iocis nostri de gallis gallinaceis. Vid. Proleg. p. XXXI—XXXIV.

οὐκ ἐσθίεις καὶ τὴν κόπρον, καὶ ἐπὶ ξύλου καθεύδεις;

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

οὐ ταὐτόν, ὦ τᾶν, ἐστίν, οὐδ' ἂν Σωκράτει δοκοίη.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

πρὸς ταῦτα μὴ τύπτ'· εἰ δὲ μή, σαυτόν ποτ' αἰτιάσει.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

καὶ πῶς;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἐπεὶ σὲ μὲν δίκαιός εἰμ' ἐγὼ κολάζειν·
σὺ δ', ἢν γένηταί σοι, τὸν υἱόν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ἢν δὲ μὴ γένηται,
μάτην ἐμοὶ κεκλαύσεται, σὺ δ' ἐγχανὼν τεθνήξεις;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἐμοὶ μέν, ὦ ἄνδρες ἥλικες, δοκεῖ λέγειν δίκαια·
καὶ ἔμοιγε συγχωρεῖν δοκεῖ τούτοισι τἀπιεικῆ.
κλάειν γὰρ ἡμᾶς εἰκός ἐστ', ἢν μὴ δίκαια δρῶμεν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

σκέψαι δὲ καὶ ἑτέραν ἔτι γνώμην.

1431. *οὐκ — κόπρον*] *οὐ καὶ κόπρον κατεσθίεις* Blaydes minus recte (hoc enim esset *quin comedis merdam*) et sine causa; neque enim suspicionem movet verbum simplex *ἐσθίειν vesci* (cf. vs. 815) neque molestus est articulus, cum merda in quavis domo gallis vel subus praesto sit. ‖ *καὶ ἐπὶ ξύλου*] *κἀπὶ πλεῖον* R, hinc GHermann ingeniose *κἀπ' ἰκρίου* coll. Thesm. 395 Nic. Ther. 198.

1436. *τεθνήξεις* Dawes] -*ξει* vel -*ξῃ* codd.; cf. Ach. 325 Aesch. Ag. 1279. Redit vitium Ach. 590 Vesp. 654.

1438. *τούτοισι*] *τοῖς παισὶ* Blaydes.

1433. *πρὸς ταῦτα*] *proinde.* Vid. ad vs. 990 et ad Vesp. 927.

— *εἰ δὲ μή*] vid. ad Ran. 629.

— *σαυτόν ποτ' αἰτιάσει*] vid. vs. 1454 et ad Ran. 630.

1436. *ἐγχανὼν*] i. e. *καταγελάσας* (*μου*), vid. ad Vesp. 721; *irridens me mortuus eris, in ipso articulo mortis me riseris* — quod sic me eluseris. — Male Ernesti: *prae risu morieris.*

1437. *ἄνδρες ἥλικες*] quos invocavit vs. 1322 (sive absentes eos alloquitur sive revera nunc e vicinia concurrerunt)? An ad spectatores haec dicuntur? Ita, arbitror; vid. ad vs. 1262.

1438. *τούτοισι*] nempe *τοῖς νεανίαις*, filiis nostris.

1440. *ἀπὸ γὰρ ὀλοῦμαι*] *ipsa opinor mors mihi instat*; „filio non sufficit hoc evicisse, gravius quid molitur". — Male Blaydes: *peribo enim ni fecerim* (coll. vs. 1231, 792 Av. 1506).

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

(secum:)

ἀπὸ γὰρ ὀλοῦμαι.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

καὶ μὴν ἴσως γ' οὐκ ἀχθέσει παθὼν ἃ νῦν πέπονθας.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

πῶς δή; δίδαξον γάρ, τί μ' ἐκ τούτων ἐπωφελήσεις.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

τὴν μητέρ' ὥσπερ καὶ σὲ τυπτήσω.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τί φής, τί φὴς σύ;

τοῦθ' ἕτερον αὖ μεῖζον κακόν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

τί δ', ἣν ἔχων τὸν ἥττω

λόγον σὲ νικήσω λέγων,

τὴν μητέρ' ὡς τύπτειν χρεών;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τί δ' ἄλλο γ' ἤ, ταῦτ' ἢν ποιῇς,

1441. γ'] om. R alii.

1442. τί] τί δή multi.

1443. φής, τί] om. V R alii, δῆτα complures; vid. ad vs. 1444.

1444. δ', ἢν ἔχων] δῆτ' ἂν ἔχων V, δῆτ' ἀνέχων R, δῆτ' ἢν ἔχων alii; hinc δῆτ' ἂν ἢν τὸν ἥττω | ἔχων Fritzsche, δῆτ' ἂν ἢν τὸν ἥττω | λόγον GHermann, δῆτ' ἐὰν τὸν ἥττω | ἔχων Blaydes.

1445. λόγον] om. R.

1447. δ'] δῆτ' V. ‖ ἤ, ταῦτ' ἢν Kock] ἢν ταύτην V, ἢν ταυτὶ vel ἢν ταῦτα cett.; vid. vs. 1287, 1495 Ran. 198 Eq. 615 Theopomp. fr. 62[5].

1441—1443. Putat filius patrem cum matre nunquam non rixantem aequius flagra esse laturum si etiam mulieri illi prodigae de nobili gente Alcmeonidarum doleat tergum.

1442. Cf. Ran. 1162 Dionysi ad Aeschylum obscurius loquentem verba: πῶς δή; δίδαξον γάρ με καθ' ὅ τι δὴ λέγεις.

1444. Cf. Eccl. 1053 τοῦτο γὰρ ἐκείνου τὸ κακὸν ἐξωλέστερον.

1444 sq. Quomodo hoc quoque demonstraturus fuerit iuvenis, nonnisi coniectura assequi possumus, non tamen dubitantes quin hac quoque e disputatione victor fuerit evasurus, quoniam „ἥττων" quem tenet λόγος (vid. ad vs. 112 sq.) invictus est. Credibile autem est eum usurum fuisse argumentatione Orestis Euripidei (quae apud Aeschylum in Apollinis ore multò minus displicet Eum. 658 sqq.), patri soli se debere vitam, matrem nutrivisse tantum germen et in lucem eduxisse (Or. 551 sq., cf. fr. 1048, Valckenaer Diatrib. p. 29 sq.) — multum igitur discrepantem a Socrate, quem vide apud Xenophontem Mem. II 2.

1447. τί δ' ἄλλο γ' ἤ] vid. ad vs. 1287.

οὐδέν σε κωλύσει σεαυ-
τὸν ἐμβαλεῖν εἰς τὸ βάραθρον
μετὰ Σωκράτους,
καὶ τὸν λόγον τὸν ἥττω.
(Ad chorum:)
ταυτὶ δι' ὑμᾶς, ὦ Νεφέλαι, πέπονθ' ἐγώ,
ὑμῖν ἀναθεὶς ἅπαντα τἀμὰ πράγματα.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

αὐτὸς μὲν οὖν σαυτῷ σὺ τούτων αἴτιος,
στρέψας σεαυτὸν εἰς πονηρὰ πράγματα.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τί δῆτα ταῦτ' οὔ μοι τότ' ἠγορεύετε,
ἀλλ' ἄνδρ' ἄγροικον καὶ γέροντ' ἐπήρατε;

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀεὶ ποιοῦμεν ταῦθ' ἑκάστοθ' ὅντιν' ἂν
γνῶμεν πονηρῶν ὄντ' ἐραστὴν πραγμάτων,
ἕως ἂν αὐτὸν ἐμβάλωμεν εἰς κακόν,

1448. *σεαυτὸν*] *σέ τ' αὐτὸν* Reisig.
1455. *εἰς*] *ἐς τὰ* V R.
1456. *ταῦτ'*] *ταῦτά γ'* multi codd., *ταῦτά μοι οὐ* Meineke. || *ἠγορεύετε*] *-σατε* V alii.
1457. *ἐπήρατε*] *ἐπήρετε* R.
1458. *ἀεὶ*] *ἡμεῖς* V R (ut vs. 258, 1116). || *ὅντιν' ἂν* Porson] *ὅταν τινὰ* V R et multi, *ἄν τιν' οὖν* alii, *ὅντιν' οὖν* unus; *ἥν τινα* Bergk.

1449. Vid. ad Ran. 574.

1451. *τὸν ἥττω*] vid. ad vs. 112 sq.

1453. *ἀναθεὶς*] i. e. *ἐπιτρέψας* (vid. ad Ran. 529), ut Av. 546, Thuc. VIII 82 § 1: *Alcibiadi τὰ πράγματα πάντα ἀνετίθεσαν.*

1454. Cf. vs. 1433 et ad Ran. 630.

1455. I. e. *στρεψοδικῆσαι βουλόμενος* (vs. 434).

1456. *τότε*] *cum ea moliri coepi.*

— *ἠγορεύετε*] praesens et imperfectum ceteroquin obsoleta *ἀγορεύω* et *ἠγόρευον* permanserunt in formulis *οὐκ ἠγόρευον* Ach. 41 Plut. 102 fr. 298, cui cognatus est noster locus, et *τίς ἀγορεύειν βούλεται* Ach. 45 Thesm. 379 Eccl. 130. Cf. quae ad Vesp. 186 observavi.

1457. *ἐπήρατε*] vid. ad vs. 800.

1458—1461. Numina igitur illa, quae diis olympiis substitutum eunt impii philosophi, revera obediunt summo patri deumque hominumque et eius voluntatem exequuntur, cum ceteris naturae viribus cunctisque animantibus ei subiecta. Itaque quae in laudem Socratis supra Nubes dixerunt (vs. 359 sqq.) non serio fuisse accipienda nunc patet.

1458. *ἀεὶ . . . ἑκάστοτε*] vid. ad vs. 1279 sq.

— *ποιοῦμεν ταῦτα . . . ὅντιν' ἂν κτέ.*] cf. vs. 258.

1459. *ἐραστὴν πραγμάτων*] vid. ad vs. 1303.

1460. Cf. Aesch. Pers. 742 *ὅταν σπεύδῃ τις αὐτός χὠ θεὸς συνάπτεται* et Soph. Ai. 59 sq. *ἐγὼ δὲ* (Minerva) *φοιτῶντ' ἄνδρα μανιάσιν νόσοις | ὤτρυνον, εἰσέβαλλον εἰς ἕρκη κακά.*

ὅπως ἂν εἰδῇ τοὺς θεοὺς δεδοικέναι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

οἴμοι, πονηρά γ', ὦ Νεφέλαι, δίκαια δέ.
οὐ γάρ με χρῆν τὰ χρήμαθ', ἃ ἐδανεισάμην,
ἀποστερεῖν.

(Ad filium:)

νῦν οὖν ὅπως, ὦ φίλτατε,
τὸν Χαιρεφῶντα τὸν μιαρὸν καὶ Σωκράτη
ἀπολεῖς μετ' ἐμοῦ ἐλθών, οἳ σὲ καὶ ἔμ' ἐξηπάτων.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

(patri illudens:)

ἀλλ' οὐκ ἂν ἀδικήσαιμι τοὺς διδασκάλους.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ναί, ναί, „καταιδέσθητι πατρῷον Δία."

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

(ut supra:)

ἰδού γε, „Δία Πατρῷον". ὡς ἀρχαῖος εἶ.

1462. οἴμοι] ὤμοι V R et plerique.

1463. χρῆν] χρὴ R.

1465. Σωκράτη] -την V R et fere omnes.

1466. μετ' ἐμοῦ ἐλθών] μετ' ἐμοῦ γ' ἐλθών V R et plerique, μετ' ἐμοῦ γ' ἐλθ' complures, GHermann ἀπολεῖς μετελθών (ut Aeschin. I § 145, Antiph. I § 10, Herodot. plus semel, Aesch. Ag. 1666 Choeph. 273, Eur. Bacch. 345 Iph. T. 14, et saepius apud Aesch. et Eur.), qua coniectura recepta Cobet praeterea ὧν pro οἳ proposuit.

1462. Cf. Dicaeopolidis verba Ach. 501: ἐγὼ δὲ λέξω δεινὰ μέν, δίκαια δέ.

1463. Cf. vs. 1305.

1464. ὅπως] vid. ad vs. 489.

1465. De *Chaerephonte* vid. ad vs. 104.

1466. μετ' ἐμοῦ ἐλθών] cf. Vesp. 320 βούλομαι ... μεθ' ὑμῶν ἐλθὼν ... κακόν τι ποιῆσαι.

1467. Nunc quoque nimis docilem discipulum se praestat Phidippides, cui nuper (vs. 871) senex indignatus „καταρᾷ σύ" dixerit „τῷ διδασκάλῳ;" Ad quae patris verba nunc alludit iuvenis, suo sibi gladio eum iugulans.

1468. καταιδέσθητι πατρῷον Δία] verba desumta esse e scena tragica testatur adiectivi πατρῷος syllaba prima producta; occurrit autem Iovis hoc epitheton Soph. Trach. 288, 753 Eur. El. 671. Cuius cur mentionem nunc faciat senex cum ipsum nomen indicat tum clarius etiam apparet coll. Plat. Leg. 881 *b—d*: ἐάν τις τολμήσῃ πατέρα ἢ μητέρα ἢ τούτων πατέρας ἢ μητέρας τύπτειν ... ὁ μὴ ἀμύνων ἀρᾷ ἐνεχέσθω Διὸς ὁμογνίου καὶ πατρῴου κατὰ νόμον. In vita autem quotidiana non Iovem Patricium invocare solebant Athenienses vel omnino Ionici homines sed ἕρκειον vel φράτριον, Ἀπόλλωνα autem πατρῷον, teste Socrate Plat. Euthyd. 302 *c, d* (cf. Dem. XVIII § 141). Quamquam Chii certe Iovem πατρῷον cultum fuisse testatur lapis, quem edidit Surias v. d., Mitth. d. ath. Inst. 1878 p. 203 sqq. (Dittenb. Syll. n⁰ 360[35]).

1469. Haec quoque est echo verborum

Ζεὺς γάρ τις ἔστιν;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἔστιν.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

(ut supra:)

οὐκ ἔστ᾽, οὔκ᾽ ἐπεὶ
Δῖνος βασιλεύει, τὸν Δί᾽ ἐξεληλακώς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

οὐκ ἐξελήλακ᾽, ἀλλ᾽ ἐγὼ τοῦτ᾽ ᾠόμην

(subito domum intrat, unde statim redit vas rotundum afferens:)

διὰ τουτονὶ τὸν δῖνον. οἴμοι δείλαιος,
ὅτε καὶ σὲ χυτρεοῦν ὄντα θεὸν ἡγησάμην.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

ἐνταῦθα σαυτῷ παραφρόνει καὶ φληνάφα.

(Abit.)

1470. *οὐκ ἔστ᾽(ιν) οὔκ* V R] *οὐκ ἔστι(ν) γ᾽* complures, *οὐκέτ᾽ ἔστ᾽* Porson. Cf. vs. 827.

1472. *τοῦτ᾽*] *τότ᾽* Bentley. || *ᾠόμην*] *ᾠόμην ὄντα θεόν* V.

1473. *διὰ*] *δια* V R, *δία* Parisinus unus, *Δία* Bentley ingeniosissime, non recte tamen, non enim *Iovem* rusticus habuit *τὸν δῖνον* sed Iovis *successorem*. || *τουτονὶ*] *τουτουὶ* (*istius*, Socratis nimirum) Meineke; quem refutavit Sobolewski Praep. p. 111.

1474. Del. Dindorf. Et praestat sane delere hunc versum utpote a monacho veterum prophetarum intempestive memori insertum, quam ita eum interpretari ut vulgo fit, ante Socratis scilicet scholam comicum in scena exhibuisse vas fictile, *Turbinis* illius simulacrum (Fritzsche Teuffel Blaydes alii). Sed si ita actus est hic locus ut mihi fingo, in hoc versu quid iure reprehendi possit non video. Senem vas manibus tenentem foras profugisse sumit nunc Heidhüs (Neue phil. Rundschau 1898 p. 387), fortasse probabilius. || *ὅτε*] *ὅτι* complures. Particula *ὅτε* ita usurpata minime sonat interpolatorem.

---

patris, qui filium risit Iovis rationem habentem vs. 818 sqq. — De loquendi autem hoc genere vid. ad Ran. 1205.

1470. „*Probe tamen nosti Iovem non extare*".

1471. Cf. vs. 827 sq.

1473 sq. Ex altero errore in alterum incidens senex nunc putat non *Iovis puerulum* aliquem a sophistis dici mundi gubernatorem sed *vas* quoddam. Nempe *δῖνος* nomen erat vasis amplioris, quo potantes modo usos fuisse patrem et filium intellegimus coll. Vesp. 619, complures autem locos aliorum comicorum, qui eius mentionem fecerunt, collegit Athenaeus p. 467 (Dionysii fr. 5, Strattidis 34, Archedici 1). Idem p. 503 *c* ex Dionysii auctoritate affirmat recentiores illud vas vocasse *ψυγέα* (cf. Plat. Conviv. 214 *a*).

1474. *ὅτε*] *si quidem*; cf. vs. 1217.

1475. *ἐνταῦθα*] contemtum nunc indicat hoc adverbium, item Vesp. 149 Plut. 724, Hom. *σ* 105 *ἐνταυθοῖ νῦν ἧσο*.

— *φληνάφα*] cf. Eq. 664 Alex. fr. 25[1]. — Hisce dictis iuvenis non domum intrat

SCENA TRIGESIMA TERTIA.

Strepsiades solus.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

οἴμοι παρανοίας· ὡς ἐμαινόμην ἄρα,
ὅτ' ἐξέβαλλον τοὺς θεοὺς διὰ Σωκράτη.
(Ad Hermae simulacrum in via publica collocatum:)
ἀλλ', ὦ φίλ' Ἑρμῆ, μηδαμῶς θύμαινέ μοι,
μηδέ μ' ἐπιτρίψῃς, ἀλλὰ συγγνώμην ἔχε,
ἐμοῦ παρανοήσαντος ἀδολεσχίᾳ·
καί μοι γενοῦ ξύμβουλος, εἴτ' αὐτοὺς γραφὴν
διωκάθω γραψάμενος, εἴθ' ὅ τι σοι δοκεῖ.
(Aliquamdiu Hermae aurem praebet.)
ὀρθῶς παραινεῖς οὐκ ἐῶν δικορραφεῖν,
ἀλλ' ὡς τάχιστ' ἐμπιμπράναι τὴν οἰκίαν
τῶν ἀδολεσχῶν. δεῦρο, δεῦρ', ὦ Ξανθία,
(Accurrit servus.)
κλίμακα λαβὼν ἔξελθε καὶ σμινύην φέρων,

1477. ἐξέβαλλον B] ἐξέβαλ(λ)ον καὶ cett. || Σωκράτη] -την paene omnes.
1480. παρανοήσαντος] παρανομήσαντος V.
1484. ἐμπιμπράναι] ἐμπιπράναι V B et plerique.

---

sed aliorsum abit; itaque avunculum Megaclem visurum esse (cf. vs. 124 sq.) non possunt non suspicari auditores.

1476. *οἴμοι παρανοίας*] in huiusmodi exclamationibus omittitur articulus, item vs. 925 Plut. 1126—1132. — Delirasse se, id quod filius dudum perhibuerat (vs. 844 sq.), nunc et versu 1480 apertis verbis ipse confitetur senex.

1478. Vid. ad vs. 83.

1479. *ἐπιτρίψῃς*] vid. ad Ran. 571.

1480. Cf. vs. 1476.

1482. *διωκάθω*] forma rarior Vesp. 1203 redit.

1483. *ὀρθῶς παραινεῖς*] vid. Pac. 663 Mercurius Paci aurem praebens, Plaut. Menaechm. V 2, 87 et 97 sqq. Apollini Menaechmus, et cf. Eccl. 875.

— *δικορραφεῖν*] verbum occurrit etiam Av. 1435 et Apollodori fr. 13[12]. Cf. *στρεψοδικεῖν* vs. 434 et *μηχανορραφεῖν* Aesch. Choeph. 221 (*μηχανορράφος* Soph. Oed. Reg. 387 Eur. Andr. 447).

1484. *ἀλλὰ*] sc. *κελεύων*, quod e verbo praecedenti *οὐκ ἐῶν* facile elicitur, idem enim hoc valet quod *κελεύειν μή*. Cf. Demarati dictum Herodot. VII 104: *lex Spartiatas οὐκ ἐᾷ φεύγειν ... ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξι ἐπικρατέειν ἢ ἀπόλλυσθαι.*

1485. *τῶν ἀδολεσχῶν*] hunc praesertim locum cogitans, qui in fine fabulae collocatus non potuit non firmiter inhaerere spectatorum animo, Socrates Platonicus Phaedon. 70 *c* „*nunc certe*" ait „*ne comicus quidem poeta ἀδολεσχεῖν me contendet*". Ceterum cf. Eupol. fr. 352 (ad vs. 175 allatum) et Ar. fr. 490 (in ann. ad vs. 361 excriptum).

1486. *σμινύην*] *ligonem*. Apud nostrum redit vs. 1499 Pac. 546 Av. 602.

καὶ ἔπειτ' ἐπαναβὰς ἐπὶ τὸ φροντιστήριον
τὸ τέγος κατάσκαπτ', εἰ φιλεῖς τὸν δεσπότην,
ἕως ἂν αὐτοῖς ἐμβάλῃς τὴν οἰκίαν.

(Servus scalas affert, tectum meditaculi conscendit, tegulas deicit.)

ἐμοὶ δὲ δᾷδ' ἐνεγκάτω τις ἡμμένην·
καὶ ἐγώ τιν' αὐτῶν τήμερον δοῦναι δίκην
ἐμοὶ ποιήσω, κεἰ σφόδρ' εἴσ' ἀλαζόνες.

(Allata sibi face ardenti senex et ipse in tectum adscendit.)

EXODUS.

(vs. 1493—1510.)

(Foras ruunt Discipuli complures.)

SCENA TRIGESIMA QUARTA.

Strepsiades, Discipuli, dein Chaerephon et Socrates.

ΜΑΘΗΤΗΣ Α.

ἰού, ἰού.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

σὸν ἔργον, ὦ δᾴς, ἱέναι πολλὴν φλόγα.

1488 sq. Ordine inverso habent codd. multi.
1489. ἂν] om. V.
1491. τιν' αὐτῶν] om. V.
1492. κεἰ] κἂν multi; cf. vs. 1153.
1493 sqq. Plures discipulos loquentes induci statuit Brunck, unum Bergk cum codd. plerisque; de Chaerephontis persona vid. ad vs. 1505.

1487 sqq. Vix videtur dubium quin comico haec fingenti obversatum fuerit fatum Pythagoreorum, in Milonis cuiusdam aedibus haud ita diu ante belli peloponnesiaci initium a plebe Crotoniensi combustorum; vid. Zeller Phil. I[4] p. 307.

1489. Cf. Dicaeopolis Ach. 511: *utinam Lacedaemoniis Neptunus* σείσας ἅπασιν ἐμβάλοι τὰς οἰκίας.

1491. τιν' αὐτῶν] amarae ironiae est haec litotes, non enim unum aliquem sed cunctos comburere senex propositum sibi habet. Cf. Vesp. 1327 κλαύσεταί τις τῶν ὄπισθεν ἐπακολουθούντων ἐμοί, Hom. Τ 71 sq. ἦ τιν' ὀίω | ἀσπασίως αὐτῶν γόνυ καμψέμεν', ὅς κε φύγῃσι, Eur. Hipp. 1086 κλάων τις αὐτῶν ἆρ' ἐμοῦ γε θίξεται etc.; vid. etiam quae ad Ran. 552 sunt observata.

1492. κεἰ σφόδρ' εἴσ' ἀλαζόνες] item Vesp. 1333 κεἰ σφόδρ' εἶ νεανίας, Aesch. Sept. 447 κεἰ στόμαργός ἐστ' ἄγαν. Voce ἀλαζόνες etiam vs. 102 designati sunt Socratici; vid. praeterea ad Ran. 909.

1493. Egregie et alii in hoc loco interpretando erraront et Dobraeus haec annotans: „aliter in Nubibus prioribus. Schol. ad 543." — Vid. quae ad illum versum observavi.

1494. σὸν ἔργον] vid. ad vs. 1345.

ΜΑΘΗΤΗΣ Β.

ἄνθρωπε, τί ποιεῖς;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ὅ τι ποιῶ; τί δ' ἄλλο γ' ἢ
διαλεπτολογοῦμαι ταῖς δοκοῖς τῆς οἰκίας;

ΧΑΙΡΕΦΩΝ.

(provolans:)

οἴμοι, τίς ἡμῶν πυρπολεῖ τὴν οἰκίαν;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἐκεῖνος, οὗπερ θοἰμάτιον εἰλήφατε.

ΧΑΙΡΕΦΩΝ.

ἀπολεῖς, ἀπολεῖς.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τοῦτ' αὐτὸ γὰρ καὶ βούλομαι,
ἢν ἡ σμινύη μοι μὴ προδῷ τὰς ἐλπίδας,
ἢ ἐγὼ πρότερόν πως ἐκτραχηλισθῶ πεσών.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

(provolans:)

οὗτος, τί ποιεῖς ἐτεόν, οὑπὶ τοῦ τέγους;

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

ἀεροβατῶ καὶ περιφρονῶ τὸν ἥλιον.

1495ᵇ sq. et 1503 in V R tribuuntur Xanthiae servo.
1497. Socrati dat R, Discipulo cett.; item vs. 1499ᵃ; vid. ad vs. 1505.
1499. *καὶ*] om. V R.
1500. *ἐλπίδας*] *ἐμπίδας* R.
1503. Xanthiae tribuunt V R.

1495. *τί δ' ἄλλο γ' ἢ*] vid. ad vs. 1287.

1496. *διαλεπτολογοῦμαι*] e verbis *διαλέγεσθαι* et *λεπτολογεῖν* (vs. 320) novum hoc procrevit monstrum; conferri autem possunt verba eiusdem terminationis *μακρολογεῖσθαι* (Eupol. fr. 431) et *κοινολογεῖσθαι* (Thuc. VIII 63 § 4). Additum est pronomen Vesp. 1202 Pac. 166 Soph. Trach. 1008, omissum vero, ut hoc loco, Ran. 1245 (?), ubi vid., et alibi.

1498. *θοἰμάτιον*] vid. vs. 497 sq. — Non iam eruditissimos sanctissimosque eos ducit senex sed meros *λωποδύτας* morte condignos.

1499. *ἀπολεῖς, ἀπολεῖς*] sc. *με* (vel *ἡμᾶς*).

1500. *σμινύη*] cf. vs. 1486.

1501. *ἐκτραχηλισθῶ πεσών*] cf. Plut. 70 *ἵν' ἐκεῖθεν ἐκτραχηλισθῇ πεσών*. Activo noster utitur Lys. 705 *πρὶν ἂν | τοῦ σκέλους λαβών τις ὑμᾶς ἐκτραχηλίσῃ φέρων*.

1502. *ἐτεόν*] vid. ad Vesp. 8.

1503. Socratis prima haec erant verba vs. 225, ubi vid.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

οἴμοι τάλας, δείλαιος ἀποπνιγήσομαι.

ΧΑΙΡΕΦΩΝ.

ἐγὼ δὲ κακοδαίμων γε κατακαυθήσομαι.

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ.

τί γὰρ παθόντες τοὺς θεοὺς ὑβρίζετε,
καὶ τῆς Σελήνης ἐσκοπεῖσθε τὴν ἕδραν;

1504. Discipulo dat Reisig.

1505. In R est Discipuli, in V praescriptum est *ἕτερος φιλόσοφος*, *Chaerephonti* tribuitur in multis codd. et in personarum indice hoc nomen invenitur. Chaerephontis mentio ab ipso Aristophane facta est vs. 104 et 1465; et quamquam fieri potuit ut ex ipso versu 1465 posteri perperam efficerent Chaerephontis partes aliquas esse in dramatis exitu, veri similius mihi videtur revera hanc fuisse poetae mentem. Sed *unum* versum a Chaerephonte prolatum esse non crediderim, vix enim erat operae pretium fingere larvam eius faciem vepallidam accurate referentem, si spectatoribus non nisi per brevissimam temporis particulam erat ostendendus hic Socratis sodalis. Quapropter cum Beerio et Fritzschio statui, eum vs. 1497 in scenam prodiisse et versus 1497, 1499[a], 1505 clamasse. Discipulum illum, quocum in fabulae prologo Strepsiades confabulatur, esse Chaerephontem (3[a] igitur persona vs. 144 de se ipso utentem), vix probabilis est Heidhusii opinio, qui praeterea Beerio assensus statuit Iniustum Oratorem Chaerephontis vultum habuisse (vid. comment. ad vs. 889 sqq.).

1506. *παθόντες...ὑβρίζετε*] *μαθόντες...ὑβρίζετε* R, *μαθόντες εἰς...ὑβρίζετε* V, *μαθόντε ...ὑβρίζετε* unus, *μαθόντ' εἰς...ὑβρίζετον* nonnulli, *μαθόνθ' ὑβρίζετον* (γ') *εἰς τοὺς θεούς* multi. Verbum *μαθεῖν* in *παθεῖν* hic (ut alibi, vid. supra ad vs. 340) esse mutandum vidit Brunck, qui dualem praeferens *παθόντ' ἐς...ὑβρίζετον* scribebat; Elmsley (ad Ach. 733) *μαθόνθ' ὑβριζέτην ἐς τοὺς θεούς*, ut Atticae dialecti servaretur indoles. Res dubia cuipiam videri possit, cum aeque recte dicatur *ὑβρίζειν τοὺς θεούς* et *ὑβρίζειν εἰς τοὺς θεούς*, rarior autem sit dualis. Attamen non tam rarus hic est in fabulis Aristophaneis ut casu huc invehi non potuerit, *παθόντες* autem si in *παθόντ' ἐς* (*μαθόντ' ἐς*) abiit, fieri vix potuit quin etiam verbo finito tribueretur terminatio numeri dualis. Multo autem aptior huic loco mihi videtur pluralis numerus, quoniam aut solus nunc commemorandus est Socrates, qui solus in ipsa fabula impium se ostendit, aut cuncti eius sodales, quos meditaculum illud habitare finxit comicus. Denique apertus verborum lusus, qui versui 1507 inest, satis certum mihi reddit etiam versui 1506 *κακέμφατον* inesse, poetam igitur scripsisse *τοὺς θεοὺς ὑβρίζετε*.

1507. *ἐσκοπεῖσθε*] sic V R et plerique (cf. Eccl. 193); *ἐσκοπεῖσθον* nonnulli, *ἐσκοπεῖτε* (cf. vs. 231) pauci, *ἐσκοπείτην* dubitanter GHermann. || *τὴν ἕδραν*] *τὰς ἕδρας* codd. quidam.

1504. Similia sunt sycophantae verba Plut. 850.

1506. *τί ... παθόντες*] vid. ad vs. 340. — *τοὺς θεοὺς ὑβρίζετε*] imperfectum hoc est: *cur diis vim inferre conabamini?* Consulto autem nunc, ut in vs. sequenti, comicus utitur verbo cui *κακέμφατόν τι* inest, saepe enim *ὑβρίζειν τινά* significat aliquem *stuprare*. Cf. vs. 1068.

1507. *Cur lunae sedem contemplabamini?*

(Ad servum:)

δίωκε, βάλλε, παῖε, πολλῶν οὕνεκα,
μάλιστα δ' εἰδὼς τοὺς θεοὺς ὡς ἠδίκουν.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἡγεῖσθ' ἔξω· κεχόρευται γὰρ μετρίως τό γε τήμερον ἡμῖν.

1508 sq. Mercurio tribuunt V R (cf. vs. 1478 sqq.), Choro Beer.

1508. *βάλλε, παῖε*] *παῖε, βάλλε* V. || *οὕνεκα*] vid. ad Ran. 189.

1510. *γε*] om. V R. || *ἡμῖν*] *εἶναι* (ut Plat. Cratyl. 396 *d*) Moeris s. v. *τήμερον*. Cf. Thesm. 1227 et vid. Pierson et Koenen ad Greg. Cor. p. 73 sq., GHermann ad Vigerum p. 888.

Cf. vs. 171 sq., et vid. Herodot. VII 37 *ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἕδρην ἀφανὴς ἦν*, Eur. Iph. Taur. 193 Herc. 404 etc. — Ut cachinnos excitet simulque maiorem etiam philosophis conflet invidiam, voce *ἕδρα* noster nunc utitur, quae etiam *podicem* significabat (Thesm. 133 Herodot. II 87 alibi).

1508. Similes sunt clamores Ach. 281 sq. Eq. 251 Vesp. 456 Av. 365 Eur. Rhes. 675, 685.

1510. Cf. verba coryphaei in fine fabulae Thesmophoriazusarum *ἀλλὰ πέπαισται μετρίως ἡμῖν*. Quam constantem quodammodo fuisse loquendi formulam apparet collatis Socratis verbis Plat. Phaedr. 278 *b*: *οὐκοῦν ἤδη πεπαίσθω μετρίως ἡμῖν*. Adverbium autem *μετρίως* in talibus significat *satis, quantum sufficiat*, vid. etiam Aeschin. III § 9 *περὶ μὲν οὖν τῆς ὅλης κατηγορίας μετρίως μοι ἐλπίζω προειρῆσθαι*.

INDEX

RERUM ET NOMINUM

QUAE IN ANNOTATIONIBUS TANGUNTUR.

ἀβέλτερος 1201.
ἄγαλμα 995.
ἄγαν substantivis additum 1120.
ἄγε...ὅπως 489.
ἄγειν καὶ φέρειν 241.
ἀγεννής 974.
ἀγορά iuvenibus generosis invisa 991.
ἀγορεύειν 1456.
ἀγορητής epicum 1057.
ἀγρεῖος 655.
ἄγριος 349.
ᾄδειν φρουράς (?) 721.
Ἀδώνιδος κῆποι 234.
ἀεὶ δι' ἡμέρας 1053.
ἀέναος 275.
ἀέρα (πρὸς τὸν) 198.
ἀεροβατεῖν 225.
ἀερονηχής 337.
Ἀήρ 264.
Ἀθάμας 257.
Ἀθῆναι λιπαραί 300.
Ἀθηναῖοι αὐτόχθονες 984, δύσβουλοι 587, φιλόδικοι 208, in temporum rationibus errantes 615, lunam sequuntur in computando tempore 626.
ἀθῷος 1413.
Αἴγυπτος 1130,
ᾍδου κυνῆ 349.
αἰθρίας (genit. temporis) 371.
Αἴολος Euripidis 1371.
αἱρεῖν παρανοίας 845.
Ἀκαδήμεια 1005.
ἀκαρής 496.
ἀκατάβλητος 1229.
ἀκόρητος 44.
ἀλεξίκακε 1372.
ἀλλά *saltem* 1364.
ἀλλ' οὖν 985.
ἀλεκτρύαινα 666.
ἀλεκτρυών epicoenum 666.
Ἀλκιβιάδης blaesus 862, equos alit 15, Megaclis nepos 46, Olympia vincit 69.
Ἀλκμεονίδαι 46.
ἄλλο (τί δ') γ' ἤ 1447.
ἄλλως *frustra* 1203.
ἄλφιτα (τὰ) *victus quotidianus* 176.
ἀλφιταμοιβός 640.
ἁμαξίς 864.
ἁμαρτάνειν verbum amatorium 1076.
Ἀμυνίας 31, 1259.
ἀμφήκης 1160.
ἀμφορής de hominibus dictum 1203.
ἀναβάλλεσθαι 1139.
ἀναγεύειν 523.
ἀνάγκαι τῆς φύσεως 1075.
ἀνάγκη 377.
ἀναδείκνυσθαι (?) *pandi* 304.
ἀναιρεῖσθαι *sumere* 981.
ἀνακοινοῦσθαι 470.
ἀνάμεστος 984.
ἀναμετρεῖν 203.
ἀναπειστήριος 875.
ἀναπιμπλάναι 995.
ἀνάρμοστος 908.
ἀνατιθέναι 1453.
ἀναφέρειν transl. 1080.
ἀνήρ cum emphasi dictum 823.
— *aliquis* 1214.
— *mortalis* 1421.
ἀνθρῆναι 947.
ἀνθρώποις (ἐν) 841.
ἀνιέναι *pergere* 1058.
ἀνιέναι κίνδυνον 955.
ἄννηθον 982.
ἀνόητα (τὰ) 417.
ἀντιγραφή 472.
ἀντιδικεῖν 776.
ἀντιλογικός 1173.
Ἀντίμαχος 1022.
ἀνυπόδητος 363.
ἄνω τε καὶ κάτω 616.
ἄξιος cum dat. 474.
ἀξύστατος 1367.

ἀπάγχειν 1385.
ἀπάγχεσθαι 988.
ἀπαιόλημα 729.
ἀπαστία 621.
ἀπερυθριᾶν 1216.
ἀπό...ἅπτειν 768.
ἀποδημεῖν 371.
ἀποδιώκειν ἑαυτόν *proripere se* 1296.
ἀπολαμβάνειν *recuperare* 1140.
ἀπολάπτειν 811.
ἀπολεῖς omisso με 1499.
ἀπολιταργίζειν 1253.
ἀπομνύναι 1232.
ἀποστερεῖν 1305.
ἀποστερητρὶς γνώμη 730.
ἀποφεύγειν φεύγοντα 167.
ἀποφθείρεσθαι 789.
ἀπραγμοσύνη 1007.
ἅπτειν ἀπό 768.
ἀπωτέρω 771.
ἀράττειν 1359, 1373.
ἀριθμός de hominibus dictum 1203.
ἅρμα ἐλαύνειν post victoriam ludis publicis reportatam 69.
ἅρμα πολεμιστήριον 28.
ἁρμονία dorica 968.
ἀρναχίς 730.
ἁρπάζειν cum genit. 982.
Ἄρτεμις Ἐφεσία 598.
Ἀρτοπωλίδες Hermippi 557.
ἀρχαικός 821.
ἀρχαῖον *caput* 1156.
ἀσκαλαβώτης 170.
ἀσκάντης 633.
ἀσκὸν δείρειν 442.
ᾀσματοκάμπτης 333.
ἀσπάζεσθαι 1145.
αὐγή 286.
αὖ πάλιν αὖθις 975.
αὐτός *solus* 371.
— de magistro vel hero dictum 219.
αὐτοῦ sine articulo postpositum substantivo 515.
αὐτόχθονες Athenienses 984.
αὐχμεῖν 920.
ἀφαιρεῖν τὸν στέφανον 625.
ἀφανίζειν 542, 759, 972.
ἀφιέναι 1139.

βαιός 1013.
βαλανεῖα 991.
βάλλειν μήλῳ 997.
βαρυαχής 278.
βαρύβρομος 313.
βδελυρός 446.
βεκκεσέληνος 398.
βινούμενος 1102.
βιοθρέμμων 570.
βλέπος 1176.
βλιτομάμμας 1001.
βολβοί 188.
βόσκειν 331.
Βουφόνια 985.
βρενθύεσθαι 362.
Βρόμιος 311.
βροντησικέραυνος 265.
βρῦν 1382.
βωμολοχεύεσθαι 969.

γαλεώτης 170.
γάρ ironice usurpatum 1366.
γαστήρ *farcimen* 409.
γε (δέ...) *at contra* 175.
— (εἴπερ...) 251.
— (μή μοί...) 84.
— (μήπω...) 196.
— (οὐ μήν...) 53.
— post πολύ 1335.
Γενετυλλίς 52.
γηγενής 853.
γλισχραντιλογεξεπίτριπτος 1004.
γλίσχρος 1004.
γλοιός 449.
γλυκύθυμος 706.
γλωττοστροφεῖν 792.
γνάθον patris percutere 1324.
γνώμη ἀποστερητρίς 730.
γνωμότυπος 952.
γραμματεῖον 19.
γυμνός = μονοχίτων 498.

δάιος 335.
δάκνειν transl. 12.
— τὸν θυμόν 1369.
δάκτυλος 653.
δᾴς collective dictum 612.
δέ γε *at contra* 175.
δεῖν cum dat. et gen. 1034.
δεινὰ ποιεῖν 388.
δείρειν ἀσκόν 442.
δενδρόκομος 280.
δέχεσθαι 1103.
δήμαρχος 37.
διά omissum ante ταῦτα (ἄρα) 319.
διαγράφειν 774.
διαιρεῖν 742.
διακεκναισμένος 120.
διακινεῖν 477.
διακναίειν 120.
διακορκορυγεῖν 387.
διαλεπτολογεῖσθαι 1497.
διαλλάττεσθαι 1194.
διαλφιτοῦν 669.
διαρρεῖν de *labris* dictum 873.
Διάσια 408.
διασμήχειν 1237.
διεντέρευμα 166.
διερός 337.
δι' ἡμέρας ἀεί 1053.
δίκαιος *consentaneus* 1292.
δίκη πεντετάλαντος 758.
δίκην εἰσάγειν 780.
— καλεῖν 780.
δικορραφεῖν 1483.
δίνη atomorum 380.
δῖνος αἰθέριος 380.
— *Iovis filius* 380.
— *vas* 1474.
διολισθάνειν 434.
Διόνυσος κωμαστής 606.
Διπόλεια 984.
Διπολιώδης 984.
διφᾶν 192.
διφρίσκος 31.
διωκαθεῖν 1482.
δ' οὖν 343.
δρόσος transl. 978.
δύνασθαι ταὐτό 674.
δυσβουλία Atheniensium 587.
δυσκολαίνειν 36.
δυσκολόκαμπτος 971.
δώρημα cum dativo 305.

ἕα monosyllabum 932.
ἑαυτὸν ἀποδιώκειν *proripere se* 1296.
ἑαυτὸν (καθ᾽) τρέπεσθαι 1263.
ἐγέλασα *cum risu audivi* 174.
ἐγγράφεσθαι 770.
ἐγκαλύπτειν 11.
ἐγκεκαλυμμένος 11.
ἐγκεκοισυρωμένος 48.
ἐγκεκορδυλημένος 10.
ἐγχάσκειν *irridere* 1436.
ἕδρα vox ambigua 1507.
ἐθαύμασα *cum admiratione percepi* 174.
εἰ (πλὴν...) 361.
εἰδέναι (ὅσον γ᾽ ἔμ᾽) 1252.
εἰδώς *doctus* 1241.
εἰκάδες 17.
εἰκῇ 44.
εἴλλω forma vitiosa 761.
εἴξασι forma metaplasta 341.
εἴξεις 1001.
εἴπερ in ellipsi 227.
εἴπερ...γε 251.
εἴποις omissum post τί (δῆτα) ἄν 154.
εἴρων 449.
εἰσάγειν *in ius vocare* 845.
εἰσάγειν εἰς τὸ θέατρον 546.
— δίκην 780.
εἰς λόγον (λόγους) ἰέναι 470.
εἴσοδος theatri 326.
εἶτα *siccine...?* 226.
— ex abundanti dictum 624.
— participio praemissum 860.
ἑκατογκεφάλας 336.
ἐκεῖνος (ὅδ᾽) 1167.
ἐκκόπτειν τὸν ὀφθαλμόν 24.
ἐκπίπτειν *curru excidere* 1272.
ἐκστρέφειν 88.
ἐκτεύς 641.
ἐκτραχηλίζειν 1501.
ἔλαιον belli tempore pretiosum 57.
ἕλκειν κόρδακα 540.
ἕλκεσθαι med. 1004.
ἔναγχος 639.
ἐν ἀνθρώποις 841.
ἐν δίκῃ γε 1379.
ἐνεῖναι *proprium esse* 414.
ἐνεχυράζεσθαι 35.
ἕνη καὶ νέα 1134.
ἐνόπλιος 651.
ἕνος 1134.
ἐνταῦθα imperativo cum contemtu praemissum 1475.
ἐνταυθοῖ 814.
ἐντείνεσθαι ἁρμονίαν 968.
ἐντετυλιγμένος 987.
ἐντεῦθεν *deinde* particulis καὶ εἶτα subiunctum 1374.
ἐντυλίττειν 987.
ἐξαλίνδειν 32 sq.
ἐξαμβλίσκειν 137.
ἐξανέχεσθαι 1373.
ἐξαρνητικός 1172.
ἔξαρνος 1230.
ἐξεργάζεσθαι poeticum 1393.
ἐξιέναι 613.
ἔξοδος *expeditio* 579.
ἐπάγειν 390.
ἐπαίρειν 42.
ἐπαναφέρειν transl. 1080.
ἐπανθεῖν 978.
ἐπασκεῖν 517.
ἐπεγείρειν 79.
ἔπειτα *siccine...?* 226.
— ex abundanti dictum 624.
ἐπ᾽ εὐτυχίαισιν 1205.
ἐπέχειν *praebere* 1382.
ἐπιβάλλειν τὴν χεῖρα 933.
ἐπιδεικνύναι 748.
ἐπὶ θάτερα 1108.
ἐπιθαυμάζειν 1147.
ἐπιμαρτύρεσθαι 495.
ἐπιτιθέναι λιβανωτόν 426.
ἐπίτριπτος 1004.
ἐπιτυγχάνειν 195.
ἐπιχαλκεύειν 422.
ἐπομβρία 1120.
ἔπος 541.
ἔργον (σὸν) 1345.
ἐρεβοδιφᾶν 192.
ἐρέθισμα 312.
ἐρείδειν 558.
ἐρείδεσθαι 1375.
εὐάητος (?) 277
Εὔβοια a Pericle coercita 211, Μακρίς dicta a poetis 211.
εὔγλωττος 445.
εὐθύ cum genit. 162.
εὐκέλαδος 312.
Εὔπολις Hyperbolum irridens 553, Aristophani sua surripiens 554.
εὔπτερος 800.
Εὐριπίδου *Aeolus* 1371, *Telephus* 891 sq., 922.
εὐστομεῖν 833.
εὐσωματεῖν 799.
εὐτυχίαι 1205.
Ἐφεσίας Dianae templum 598.
ἐφήμερος 223.
ἐφιάλλειν 1299.
ἐχάρην *laetus audivi* 174.
ἔχειν *tenere* (transl.) 733.

ζάθεος 283.
Ζεύς adulter 1081 sq., impius 905, πατρῷος 1468.
ζύγιος ἵππος 122.
ζυγωθρίζειν 745.
ζῶν *quamdiu vivo* 1221.

ἤ (τί δ᾽ ἄλλο γ᾽) 1287.
ἤδη...; cum aoristo 386, cum perfecto 766 sq.
Ἠλέκτρα Aeschylea 534.
ἥλιον (πρὸς τὸν) 198.
ἡμέρας (δι᾽) ἀεί 1053.
ἡμιεκτέον 643.
ἡνίοχος 602.
Ἡράκλεια λουτρά 1051.
Ἡρακλῆς 1050.
ἥσθην *laetus audivi* 174.
ἡσυχῇ 324.
ἥττων cum gen. *deditus* 1081.
ἥττων λόγος 112 sq., 889.

θαλία 309.
θάτερα (ἐπὶ) 1108.
θαυμάζειν *colere* 428.
θεῖος *avunculus* 124.
θεόσεπτος 292.
θέσις τῶν πρυτανείων 1191.

Θέτις Peleo nupta 1067, eum reliquit 1068.
Θετταλὴ φαρμακίς 749.
Θέωρος 400.
θηρίον 1286.
θουριόμαντις 332.
θρασύνεσθαι 1349.
θραυσάντυξ 1264.
θρυαλλίς 585.
θυμβρεπίδειπνος 421.
θυμὸν (τὸν) δάκνειν 1369.
θυμόσοφος 877.

-ιᾶν (verba in) 183.
ἰατροτέχνης 332.
ἰδέα 288, 547.
ἰδεῖν adspectu 1172.
ἰέναι εἰς λόγον (λόγους) 470.
ἱερεὺς λήρων 359.
ἱερομνημονεύειν 624.
Ἱερώνυμος 349.
ἴθι χαίρων 510.
ἱκετεύω interiectum 696.
ἰκμάς 233.
ἶλαι forma vitiosa 761.
ἴλλειν 761.
ἱμείρειν poeticum 435.
ἵνα ubi 1233.
ἵνα τί 1192.
ἵππερος 74.
Ἵππιος Neptuni cognomen 83.
Ἱπποκράτης 1001.
ἱππονώμας 571.
ἵππος ζύγιος 122, *κοππατίας* 23, *σαμφόρας* 23.
ἱπποτροφία 15.
ἱστάναι fenerari 1155.
ἴσως minantis 1129.
ἴτης 445.

καθαιρεῖν τὴν σελήνην 750.
καθεστώς de *lege* dictum 1400.
κάθησθαι desidere 1201.
καί interrogativis praemissum 210, verbo praemissum in enunciatis interrogativis 840.
καὶ εἶτα ex abundanti dictum 624.
καὶ ἔπειτα ex abundanti dictum 624.
καὶ μάλα et lubens quidem 1326.
κακὸς κακῶς 554.
κάλαμος 1006.
καλεῖν δίκην 780.
καλεῖσθαι in ius vocare 1221.
καλλίπυργος 1024.
κάμπτειν καμπήν 969.
καμπή 969.
κάρδαμα 234.
καρδία stomachus 1368.
Κάρκινος 1261.
καρπός 1119.
κᾆτ' ἐντεῦθεν 1374.
κατά per 158.
κατὰ τί; quo consilio? 239.
καταγελᾶν 1238.
καταγλώττισμα 51.
καταισχύνειν 1220.
κατάληψις 318.
καταλό(υ)ειν transl. 838.
καταπίπτειν ἀπ' ὄνου 1278.
καταπροίξεσθαι 1240.
κατατιθέναι pendĕre 246.
κατατοξεύειν 944.
κατατρέχειν 1005.
καταφροντίζειν 857.
καταχέζειν cum genit. 173 sq.
καταχεῖν 74.
κάτω (ἄνω τε καί) 616.
κάχρυες 1358.
κεῖσθαι πεσόντα 126.
κέντρων 450.
κέρδος praeda 1202.
κέστρα 339.
κεφάλαιον 981.
κεφαλὴν (εἰς τὴν ... τρέπεσθαι) 40.
κεχηνέναι 996.
Κηδειδης (?) 967.
κήδεσθαι 106.
Κηκείδης (?) 985.
κῆποι Ὠκεανοῦ 271.
κιθαριστής 964.
Κικυννῆς demus 134.
κίναδος 448.
κίνδυνος ἀνεῖται 955.
κινεῖν 1301.
κιχήλη 339.
κιχλίζειν 983.
Κλεανδρίδης a Pericle corruptus 859.
κλέος poeticum 460.
Κλέων ab Aristophane petitus 549, rapax 591, anno 424/3 strategus 581 sq., primus *χαίρειν* scripsit in epistulae publicae exordio 609.
Κλεώνυμος 353, 675 sq.
κλητεύειν 1218.
Κοισύρα 48, 800.
κολετρᾶν 552.
κολοκύντη 327.
κομᾶν 545.
κόμην ἔχειν 14.
κομήτης 1100.
κομψοπρεπής 1031.
κομψός 649.
κοππατίας ἵππος 23.
κόρδαξ 540.
κορίζεσθαι 68.
Κορίνθιοι 710.
Κορυβάνται 254.
κότταβος 1073.
κρεῖττον...μᾶλλον 1215 sq.
κρείττων λόγος 112 sq., 889.
κρεμάθρα 218.
κρημνοποιός 1367.
κριμνώδης 965.
κρίνεσθαι 66.
κρίνεσι dativus 911.
κρῖος 1356.
κρόκος 51.
Κρόνια 398.
κρόνιππος 1070.
Κρόνος 398.
κρόταλον 260.
κροῦσις 318.
Κυδίδου (?) carmen 967.
κυδοιδοπᾶν 616.
κύκλιος χορός 333.
κυνῆ 268.
κυνῆ Ἅιδου 349.
κυπτάζειν 509.
κύρβις 448.

Κωλιάς 52.
κωμαστής Dionysus 606.
κωμήτης 965.

λαβή 551.
λακκόπλουτος 1330.
λάκκος 1330.
Λακωνικός 186.
λαμβάνειν 1128.
λαμβάνειν μοιχόν 1076.
Λαμπροκλέους carmen 967.
Λάμπων 332.
λάρος 591.
λαφυγμός 52.
λέγε omissum 84.
λέγειν τινὰ ῥόδα 910.
λέγων *in dicendo* 953.
λεκάνη 907.
λέξεις omissum post τί (δῆτα) 154.
λεπτολογεῖν 320.
λεύκη 1007.
Λεωγόρας 109.
λημᾶν 327.
λήρων ἱερεύς 359.
λιβανωτὸν ἐπιτιθέναι 426.
λίθος de homine dictum 1202.
Λικύμνιος Xenoclis 1260.
λινόδετος 763.
λιπαρός Athenarum epitheton 300.
λόγοι κρείττων καὶ ἥττων sophistarum 112 sq., 889.
λουτρὰ Ἡράκλεια 1051.
λοφεῖον 751.
λυμαίνεσθαι cum dat. vel acc. 928.
λυσανίας 1163.
λύχνα (τὰ) fori pars 1065.
λύχνος πότης 57.

μὰ τὸν Δία elliptice adhibitum 1228.
μαθητιᾶν 183.
Μακρίς poeticum Euboeae nomen 211.
μάλα (καὶ) *et lubens quidem* 1326.
μαλακός de voce dictum 979.
μάλ' αὖθις 670.
μᾶλλον (κρεῖττον...) 1215 sq.
μανίαι plur. 832.
μαραθωνόμαχος 986.
μαρμάρεος poeticum 286.
Μαρικᾶς Eupolidis 553.
μάσθλης 449.
ματιολοιχός (?) 451.
μάχαιρα Pelei 1063.
με omissum post ἀπολεῖς 1499.
μέγα poeticum = μάλα 291.
Μεγακλέης Alcmeonida 46.
Μελησίας 686.
μελιτοῦττα 507.
μὲν οὖν 1112.
μέντοι *profecto* 1269.
μέριμνα 952.
μεριμνοφροντιστής 101.
μετεωροφέναξ 333.
μετιέναι 1408.
μετρίως *satis* 1510.
μέτρον 639 sq.
μή (τὸ) *ita ut non* 1084.
μή μοί γε (om. λέγε) 84.
Μήλιος 830.
μηλολόνθη 763.
μῆλον amoris signum 997.
μήν (οὐ... γε) 53.
μήπω γε 196.
μηχανή 479.
Μίμας 273.
μισθὸς heliasticus a Pericle institutus 863.
μνησικακεῖν 999.
μοιχὸν λαμβάνεσθαι 1076.
μόλις οὕτως 826.
μολύβδῳ πάττειν 913.
μορία 1005.
μοχλευτής 1397.
μυκᾶσθαι de tonitru dictum 292.

νεᾶν 1117.
νενησμένος 1203.
νηπύτιος 868.
νικᾶν dicendo 99.
νικᾶν τι 1335.
νικᾶσθαί τί τινος 1087.
νομίζειν 248.
νομίζειν πρῶτον 1366.
νομίζεται *mos est* 498.
νόμισμα 248.
νόμοι καθεστῶτες 1400.
νυκτῶν (τῶν) *noctis* 2.
νύττειν 321.

Ξενοκλῆς 1260.
Ξενόφαντος 349.
ξυγκολλητής 446.
ξυμψῆν 975.
ξυναρπάζειν 775.
ξυνεῖναι *versari* 1404.
ξυνέχειν 966.
ξυνίστασθαι 594.
ξυστίς 70.

ὁ articulus pronomini demonstrativo non additus 60.
ὀβολοστάτης 1155.
ὅδ' ἐκεῖνος 1167.
ὄζειν translatum 398, 1007.
οἰζυρός 655.
οἷος *quoniam talis*... 1158.
ὀμβροφόρος 299.
ὀμνύς 1185.
ὄνασθαι 1237.
ὀνειροπολεῖν 16.
ὄνομα τίθεσθαι 67.
ὄνου (ἀπ') καταπίπτειν 1273.
ὅπως temporale poetice adhibitum 60.
ὅπως *quin age* 489.
ὁρᾷς; 662, 826.
ὀρεχθεῖν 1368.
ὀρθῶς 251.
ὅρκια πιστά 533.
ὀρροπύγιον 158.
ὅσα (ὅσον) cum infinitivo 434.
ὅσον γ' ἔμ' εἰδέναι 1252.
ὅτε *si quidem nunc* 1217.
ὁτιὴ τί (δή) 755.
οὐ repetitum post μὰ Δία 1066.
οὐκ ἄν omisso indicativo 5, omisso optativo 108.
οὐ μὰ Δί' οὐ 1066.
οὖν (ἀλλ') 985.

οὖν (δ' ...) 343.
— (μὲν) 1112.
οὕνεκα *quod attinet ad* 420.
οὐρανομήκης 357, 460.
οὗτος pronomini ποῖος subiunctum 1270.
οὑτοσί omisso articulo 60.
οὕτω cum optativo ... ὡς 520.
οὕτως (μόλις) 326.
ὀφθαλμὼ (τὼ) παραβάλλειν 362.
ὀψοφαγεῖν 983.

παιδοτρίβης 973.
παιήσειν 1125.
παιπάλη 260.
πάλαι ποτέ 1312.
παλαιογενής 358.
παλαμᾶσθαι 176.
παμβασίλεια 357.
Παναθήναια 386, 988.
πάντα τολμᾶν 375.
παραβάλλειν τὼ ὀφθαλμὼ 362.
παραδιδόναι λαβήν 551.
παρακόπτειν *fraudare* 640.
παρανοίας αἱρεῖν 845.
παρατείνειν *vexare* 212 sq.
παρέχειν cum infinit. 422.
παριέναι *pergere* 1075.
Πάρνης 323.
παρών (ὁ) 542.
Πασίας 21.
πάσχειν praemisso τί 340.
πάσχειν ... ταὐτό 234.
πατεῖν 1359.
πατρῷος Ζεύς 1468.
πάττειν μολύβδῳ 913.
— χρυσῷ 912.
Παφλαγών 581.
πείθεσθαι cum acc. 1000.
πεντετάλαντος δίκη 758.
πεποτῆσθαι 319.
πέρδεσθαι 9.
περιδίδοσθαι 644.
Περικλῆς Euboeam armis coercet 211, Lacedaemoniorum ducem corrumpit 859, mercedem iudicum instituit 863.
περίλεξις 318.
περιορᾶν 124.
περιουσία 50.
περίτριμμα 260.
περιφλύειν 396.
περιφορά 172.
περιφρονεῖν 225.
περιφύεσθαι 151.
περσικαί *calcei* 151.
πεσόντα κεῖσθαι 126.
πηδᾶν transl. 704, de corde dictum 1392.
Πηλεύς castus 1063, cultro a diis donatus ibidem, Thetidis maritus 1067.
πιστὰ ὅρκια 533.
πλάτανος 1008.
Πλειστώναξ rex Spartanus 859.
πληγή (-γαί) omissum 972.
πλὴν εἰ 361.
πνίγεσθαι transl. 1036.
πνιγεύς dicitur *aer* 96.
ποιεῖν δεινά 388.
ποῖος accedente demonstrativo 1270.
πολεμίζειν epicum 419.
πολεμιστήριος 28.
πόλις *acropolis* 69.
πολύ γε 1335.
Ποσειδῶν Ἵππιος 83.
πόσθη 1014.
ποτᾶσθαι 319.
ποτέ adverbio πάλαι subiunctum 1312.
πότης λύχνος 57.
ποῦ *quando?* 370.
πραγματεύεσθαι 526.
πρημαίνειν 336.
πρίασθαι *conducere* 749.
προβάλλειν *proponere* 489.
προβάλλεσθαι τὸν μηρόν 973.
πρόβατον de homine dictum 1203.
πρόβολος 1161.
προδιδάσκειν 476.
Πρόδικος 361, magister τῆς ὀρθοεπείας 637.
προέχειν 989.
προϊέναι 1214.
προμνήστρια 41.
προνοεῖσθαι 975.
πρόπολος 436.
προσεῖναι *proprium esse* 588.
προσκατατιθέναι 1235.
πρόσοδος *pompa* 307.
πρὸς ταῦτα 990.
πρὸς τὸ φῶς 198.
πρὸς τὸν ἀέρα 198.
πρὸς τὸν ἥλιον 198.
προστιλᾶν 411.
προσφύειν 872.
προτενθεύειν 1200.
προτένθης 1198.
πρόφασιν 55.
προχοαί 272.
πρόχους 272.
πρυτανεῖα 1136.
Πρωταγόρας pater artis grammaticae 637, Λόγος dictus 889.
πρῶτον νομίζειν 1366.
πυκνότης 406.
πυκνοῦν 702.
Πύλου (οἱ ἐκ) 186.
πῶς iteratum 79.

ῥάπτεσθαι 538.
ῥαφανιδοῦν 1083.
ῥαφανίς 981.
ῥέγκειν 5.
ῥηγνύναι φωνήν 357.
ῥημάτια 943.
ῥόδα λέγειν τινά 910.
ῥοῖβδος 407.
ῥύμη 407.

σαμφόρας ἵππος 23.
σειραφόρος 1300.
σελαγεῖσθαι 285.
σελήνην sequuntur Athenienses in temporis rationibus 626.
σέλινον 982.
σιδάρεοι 249.
σίδιον 881.
Σίμων 351.
Σιμωνίδης 1356.
σιναμωρεῖν 1070.
σισύρα 10.
σιτεῖσθαι 491.

σκαιός 629.
σκαιουργεῖν 994.
σκαλαθυρμάτιον 630.
σκίμπους 254.
σκιρτᾶν 1078.
σκοπιά 281.
σκυτίον 538.
σμῆνος θεῶν 297.
σμίλαξ 1007.
σμινύη 1486.
Σόλων φιλόδημος 1187.
σὺν ἔργον 1345.
Σούνιον 401.
Σοφοκλέους Athamas 257.
σοφώτατός γε 1378.
σπαθᾶν 53.
σπανίζειν 1285.
σπλάγχνα 1036.
στέμφυλα 45.
στενάχειν 284.
στερρός 420.
στεφανοῦν 959.
στέφανος magistratuum insigne 625.
Στησιχόρου carmen 967.
στομοῦν 1108.
στόμφαξ 1367.
στραγγεύεσθαι 131.
στρεπταίγλη 335.
στρέφεσθαι 36.
στρεψοδικεῖν 434.
στρόφις 450.
συγκόπτειν 1426.
σύκινος 880.
συμβουλεύεσθαι cum acc. 472.
Σφήττιος 156.
σφραγιδονυχαργοκομήτης 332.
σφριγᾶν 799.
σχάζειν 107.
σχᾶν 107.
σχινδάλαμος 130.
Σωκράτης continens, laborum frigorisque patientissimus 363, pauper 175, *ἄλουτος* 836; e rebus quotidianis exempla petit 234, 385; furti insimulatur 179; astronomiae studiosus fingitur 171, artem iniuste argumentandi docere dicitur 112 sq., deos contemnere fertur 248, discipulos mercedem poscere 98, terrestria spernere 228—234, rebus naturalibus studere 158, 188, 192.
σωφροσύνη 962.
σώφρων 537.

ταλαίπωρος 414.
ταμίας 566.
ταῦτ' (*ἄρα*) omisso *διά* 319.
ταῦτα (*πρὸς*) 990.
ταὐτὸ δύνασθαι 674.
τέθριππον 1407.
τένθης 1198.
τετραμαίνειν 294.
τέττιγες 1360.
— prisca capillorum ornamenta 984.
τέφρᾳ τίλλειν 1083.
τηλέσκοπος 290.
Τήλεφος Euripidis 891 sq., 922.
τηλοῦ poeticum 138.
τί sc. *diceres* vel *dices si...* 154.
τί δ' ἄλλο γ' ἤ 1287, 1447.
τί (*κατὰ...*); *quo consilio* 239.
τί πάθω quid agam? 798.
τί παθών 340.
τίθεσθαι nomen 67.
τίλλειν τέφρᾳ 1083.
τις de pluribus ironice dictum 1491.
Τληπόλεμος 1266.
τὸ αὐτὸ πάσχειν 234.
τὸ μή ita ut non 1084.
τολμᾶν sustinere 550.
τολμᾶν πάντα 375.
τοῦτο epexegeticum 1226.
τραυλίζειν 862.
τρέπεσθαι εἰς τὴν κεφαλήν 40.
— *καθ' ἑαυτόν* 1263.
τριβολεκτράπελος 1003.
τρίβων peritus 869.
τρῖμμα 260.
Τριτογένεια 989.
Τροφώνιος 508.
τροχός 31.
τρυγοδαίμων 296.
τρύμη 448.
τρυσίβιος 421.
τυφογέρων 908.
Τυφῶν 336.

ὑβρίζειν τινά 1506.
ὑβριστής 1068.
ὑγιαίνειν 1275.
ὑηνία 1001.
ὑθλεῖν 783.
ὑπακούειν venire vocatum 274.
Ὑπέρβολος a comicis petitus 551, 553, 558, rapax 1065, *λυχνοποιός* 1065, anno 425/4 strategus 624, anno 424/3 hieromnemon 624, sophistarum discipulus 876, 889, 1065.
ὑπέρτονος 1154.
ὑπερφυής 76.
ὑπό (*prae*) cum genitivo substantivi articulo ornati 835.
ὑπολύειν 152.
ὑπορρεῖν 1289.
ὑπόχρεως 242.
ὑψικέρας 597.

φαλακρός 540.
φαρμακίς 749.
φασιανός 109.
φάτνη 13.
Φειδιππίδης 67.
Φειδωνίδης 65.
φελλεύς 71.
φέρειν (*ἄγειν καί*) 241.
φεύγοντα ἀποφεύγειν 167.
φιλόδημος 1187.
Φιλόξενος 686.
φιμοῦν 592.
φλᾶν 1376.
φλαῦρος 834.
φλέγεσθαι transl. 992.
φληναφᾶν 1475.
φλύαρος 365.
φοιτᾶν de discipulis dictum 916.
φορτικός 524.

φροντιστήριον 94.
φροντιστής 94.
φρουρὰς ᾄδειν (?) 721.
Φρῦνις 971.
φυλλοβολεῖν 1007.
φυρᾶν 979.
φύσει (τῇ) χρῆσθαι 1078.
φύσεως (τῆς) ἀνάγκαι 1075.
φύσις 503.
φωνὴ μαλακή 979.
φωνὴν ῥηγνύναι 357.
φωρᾶν 499.
φῶς (πρὸς τὸ) 198.

χαίρειν in epistularum exordio 609.
Χαιρεφῶν 104.
χαίρων ἴθι 510.
χάος *aer* 424.
Χάριτες 773.
χάσκειν 996.
χαύνωσις 875.
χείλη διερρυηκότα 873.
χολᾶν 833.
χορδή 455.
χορευταί epulantes 338.
χορηγοί sordidi 338.
χορὸς κύκλιος 333.
χρέος 30.
χρῆμα cum genit. 2.
χρῆσθαι τῇ φύσει 1078.
χρηστός ironice adhibitum 8.
χρυσῷ πάττειν 912.
χρωτίζεσθαι 516.
χωρεῖν *capere* 1238.

ψακάζειν 580.
ψαρός 1225.
ψιθυρίζειν 1008.
ψόφος 1367.
ψυχαί (*larvae*) dicuntur philosophi 94.
ψυχή *vis vitalis* 415, 712.

Ὠκεανοῦ κῆποι 271.
ὥρας (εἰς τὰς...τὰς ἑτέρας) 562.
ὡς in ellipsi 209.
ὥσπερ *dixerim, als het ware* 1276.
ὥστε 1151.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

Pag. 141 digna erat quae in annotatione critica commemoraretur Valckenaerii coniectura ingeniosissima κήλησιν pro ἢ κλῆσιν vs. 875. Quam coniecturam e Valckenaerii schedis protraxit Vollgraff, contulit autem ad eam commendandam Platonis verba Euthyd. 289 *e*, ubi ars τῶν ἐπῳδῶν dicitur τῶν θηρίων κήλησις esse, huius autem pars esse ἡ τῶν λογοποιῶν τέχνη, quae sit δικαστῶν aliorumque hominum κήλησίς τε καὶ παραμυθία. Vid. etiam vHerwerden Stud. Crit. in Poet. Scen. p. 52.

Molestissimum vitium irrepsit in annotationem ad versus 518—562, pag. 90ᵃ linea 8, ubi versuum Eupolideorum syllaba paenultima dicitur esse ambigua. Pro signo igitur „⏓" illic legatur „⏑".

Praeterea hosce deprehendi errores:

Pag. 39ᵃ linea paenultima pro „1213" leg. „Av. 1213".
Pag. 54 in ann. crit. ad vs. 274 pro „*ταῖς λιταῖσι" leg. „*ταῖσι λιταῖσι".
Pag. 66ᵇ linea 7 a fine pro „1294" leg. „1292".
Pag. 91ᵃ linea 15 pro „πάρεισχε" leg. „παρέσχε".
Pag. 93ᵇ linea 7 a fine pro „scurrilus" leg. „scurrilous".
Pag. 96ᵇ linea 6 addatur „vs. 1047".
Pag. 97ᵇ linea 23 deleantur verba „Pac. 835" et „1066".
Pag. 132ᵇ linea 7 deleantur verba „Eq. 700".
Pag. 152ᵃ linea 6 a fine pro „573" leg. „756".
Pag. 156ᵇ linea 9 a fine deleatur „sqq.".
Pag. 164ᵃ linea 6 a fine deleatur „Av. 451".
Pag. 165ᵃ linea 9 a fine pro „838" leg. „833".
Pag. 182ᵇ linea 7 pro „322" leg. „324".
Pag. 186ᵇ linea 9 a fine pro „218" leg. „216".

Leviora quaedam vitia sciens praetereo, ceteris si qua insunt ut ignoscat lector rogatus esto.
